ЗМІСТ

Від автора 3

Ця нестримна течія життя... (Богдан Столярчук, редактор-упорядник) 4

Розділ І. Витоки театрального мистецтва 7

Розділ ІІ. Становлення професійного театру (1939-1941 рр.) 37

Розділ ІІІ. Історія Рівненського міського муздрамтеатру в період німецької окупації (1941-1944 рр.) 49

Розділ ІV. На оновленій землі (1944-1960 рр.) 73

Розділ V. Творчі проблеми і знахідки 119

Розділ VI. Нові пошуки сценічної виразності 161

Розділ VII. «Біда і радість поруч ходять...» 313

Розділ VIII. Друге народження 345

Розділ IX. Мистецькі зв'язки поколінь 389

Розділ X. Утвердження професійного українського театру 419

Розділ XI. Уклін театру, уклін Україні, уклін свободі 467

Розділ XII. Вистави Рівненського облмуздрамтеатру для дітей 481

Розділ XIII. Острозький та Дубенський міські державні пересувні робітничо-селянські театри (1949-1959) 485

Розділ XIV. Рівненський академічний обласний театр ляльок 503

Післямова 514

Репертуар Рівненського музично-драматичного театру 1939-2009 рр. 519

Іменний покажчик 555

Про автора 576

Редактор-упорядник 577

Майстер фотоілюстрацій 578

Актори та працівники Рівненського обласного академічного українського музично-драматичного театру (2009 рік) 579

Сцени з вистав Рівненського обласного академічного українського музично-драматичного театру та Рівненського академічного обласного театру ляльок 600

Енциклопедично-мистецьке видання

ЖИЛІНСЬКИЙ Ігор Федорович
Історія театрального мистецтва Рівненщини

Літературний редактор Наталія ГАВРИШ
Технічний редактор,
дизайн обкладинки Олег БОРИЛЮК
Комп'ютерна обробка світлин Олени СЄРГЄЄВОЇ

Світлини Анатолія МІЗЕРНОГО
та з архівів Оксани БІЛЯВСЬКОЇ,
Ігоря ЖИЛІНСЬКОГО,
Ліни ІЗАРОВОЇ-МЕЛЬНИЧУК,
Алли ЛОГОШОВЕЦЬ,
Григорія МОХАНЬКА-ДАНИЛЕНКА,
Володимира СНІЖНОГО,
Богдана СТОЛЯРЧУКА

Здано до набору 30.10.2008.
Підписано до друку 30.11.2009.
Формат 70x100 1/16.
Папір офсетний.
Друк офсетний.
Гарнітура TextBook.
Умовн. друк. арк. 53,6.
Обл. вид. арк. 48,5.
Тираж 300 прим.
Зам. 316.
Ціна договірна.

Видавець Олег Зень
Свідоцтво РВ № 26 від 6 квітня 2004 р.
пр. Кн.Романа 9/24, м. Рівне, 33022;
тел.: (0362) 24-45-09; 0-67-36-40-727;
olegzen@ukr.net

Друкарня «ОВІД»
Свідоцтво РВ № 18 від 24 березня 2003 р.
вул. Соборна, 420, м. Рівне, 33000;
тел. (0362) 5-31-95

Ігор Жилінський

ІСТОРІЯ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА РІВНЕНЩИНИ

Видавець Олег Зень
Рівне - 2009

УДК 792(477.81)
ББК 85.333
Ж 72

Друкується за ухвалою Вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 25 грудня 2009 року)

Рецензенти:
Веселовська А. І., доктор мистецтвознавства, професор Національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого;
Супрун-Яремко Н. О., доктор мистецтвознавства, професор Рівненського державного гуманітарного університету;
Петрів В. Ю., народний артист України, лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка; директор, актор Рівненського державного обласного академічного музично-драматичного театру

Редактор-упорядник:
Столярчук Б. Й., професор Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету

Книга видана коштом Богдана Йосиповича Столярчука

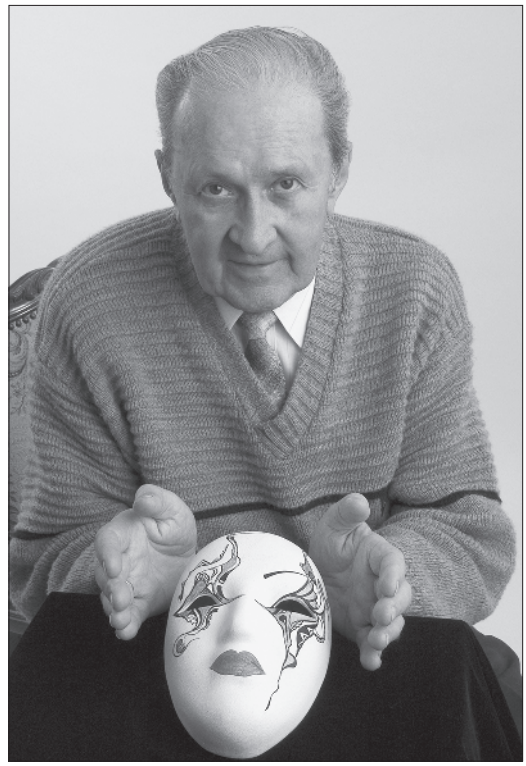
Жилінський І. Ф.
Ж 72 Історія театрального мистецтва Рівненщини / Редактор-упорядник Богдан Столярчук. – Рівне : Видавець О. Зень, 2009. – 660 с. : іл.
ISBN 978-966-2096-53-8

Ця книга присвячується 100-річчю першого стаціонарного Рівненського театру, який відкрився 1908 року по вулиці Аптекарській, 1 (нині Симона Петлюри) за сприяння мецената Лейби Заффана. На місці цього будинку, зруйнованого в роки Другої світової війни, нині знаходиться Народний Дім. Видання є результатом багаторічного дослідження історії театрального мистецтва Рівненщини Ігорем Федоровичем Жилінським – професійним актором, театрознавцем, педагогом. Зображені творчі портрети митців і діяльність театральних колективів Рівненського обласного академічного українського музично-драматичного, Острозького і Дубенського, Рівненського академічного лялькового театрів.

УДК 39(477.8)
ББК 82.3(4Укр - 4Рів)

© Ігор Жилінський, текст, 2009
© Анатолій Мізерний, світлини, 2009
© Богдан Столярчук, редагування, упорядкування, 2009

ISBN 978-966-2096-53-8

Життя віддане театру

Згадайте предків своїх,
Щоб історія перед вами не згасла,
І золотої нитки не згубить.

Ольга Кобилянська

З хвилюванням віддаю на суд загалу мої спогади, спостереження і дослідження театрального мистецтва Рівненщини.

Я наважився простежити увесь творчий шлях Рівненського обласного музично-драматичного театру і все, що пов'язане з його передісторією, щоб у цій праці залишитися разом із ним, бо не можу пройти повз дорогий мені театр, з яким я завжди жив спільними інтересами і творчими зацікавленнями, не можу не схилитися перед ним.

Можливо, ціла низка обставин, картин і творчих особистостей залишилися поза межами даної праці. Бо коли пишеш від себе – усе легко і просто: ти вільний, форма викладу не має великого значення...

На сцені Рівненського театру я працював актором сімнадцять років. Багато бачив, багато на сцені перестраждав, багато дечого не зіграв і не здійснив.

Я спостерігав те, що відбувалось у театральному мистецтві Рівненщини і брав безпосередню участь у його творенні протягом усього свого творчого життя.

Усе вже в минулому...

Сподіваюся, що читачі вибачать мені за недосконалу літературну форму. Нехай ця книга стане у пригоді як прихильникам театральної Мельпомени, так і всім, хто виявляє зацікавлення історією рідного краю.

Ігор Жилінський

Ця нестримна течія життя...

З великою відповідальністю я поставився до цієї багаторічної дослідницької праці мого прекрасного вчителя і наставника, а згодом колеги, талановитого актора, художника і театрального діяча Ігоря Федоровича Жилінського, якого мені довелося вперше побачити на сцені Рівненського музично-драматичного театру в ролі Раду у виставі Ольги Кобилянської «У неділю рано зілля копала». 1965 року, мене, студента першого курсу Рівненського музичного училища, диригент Костянтин Колосков запросив до театрального оркестру на посаду контрабасиста-інструменталіста. Тоді я вперше переступив поріг театру зі службового входу, і розпочалося моє знайомство з театральним мистецтвом та театральним життям.

Варто згадати, що в цей період у театрі працював мій батько, Йосип Максимович, який завідував столярним цехом. Згодом у його архівному записнику я віднайшов запис, де зазначалося, що він зробив декорації до 101 вистави.

Розпочав свій творчий шлях Ігор Федорович 1950 року як вільний слухач студії імені Михайла Щепкіна при московському Малому театрі, згодом – в аматорському гуртку клубу імені 1 Травня Рівненського відділення Львівської залізниці під керівництвом Зінаїди Кельчевської-Шликової. Тут він також працював і художником – оформив декорації до вистав «Людина із зірки» К. Віттатнгера та «Олов'яні персні» Т. Габба.

У 1954-1969 роках він був актором Рівненського музично-драматичного театру, зіграв 94 ролі. Серед них: блискучий аристократ Паріс у трагедії «Ромео і Джульєтта» Вільяма Шекспіра, капітан Ковач за п'єсою «Любов і мундир» Ференца Мольнара, Степан («Маруся Богуславка» Михайла Старицького), Роздольнов («Острів твоєї мрії» Миколи Зарудного), Славка Куклін у виставі «Океан» за п'єсою Олександра Штейна та ін. Для вистави «Стасик-слідопит» за п'єсою Аркадія Школьника Ігор Федорович виконав художнє оформлення.

1963 року, після закінчення Київського театрального інституту ім. Івана Карпенка-Карого, за направленням поповнили театральну трупу Рівненського музично-драматичного театру брат Ігоря Федоровича, Анатолій Жилінський, із дружиною Раїсою Тепловою. Анатолій Федорович закінчив режисерський факультет і за два роки роботи в театрі здійснив постановки таких вистав, як «Барабанщиця» Панаса Салинського, «Сеньйор Маріо пише комедію» Альдо Ніколаї, «Серце балтійця» Олени Гальперіної, «У день весілля» Віктора Розова, «Світанок» за п'єсою Миколи Рубашова і Матвія Талалаєвського, «Перебіжчик» Аріадни та Пет-

ра Тур. Він прекрасно зіграв роль Назара у п'єсі Миколи Зарудного «Марина». Цей образ менше вдався драматургові, але режисерові спектаклю і акторові Анатолію Жилінському вдалося зробити його повнокровним, наділити героя живими рисами і почуттями.

Саме на рівненській сцені розкрився талант молодої актриси Раїси Теплової, де вона створила образ Ніни Сніжко у виставі за п'єсою Панаса Салинського «Барабанщиця» і зуміла донести до глядачів муки й почуття героїні, розкрити її сильний характер. У тому, що молоді актори знайшли своє місце у виставі, створили в ній правдиві образи, була безсумнівна заслуга режисера-постановника Анатолія Жилінського.

У рецензії на виставу за п'єсою Фридриха Шиллера «Підступність і кохання», де Раїса Теплова виконувала головну роль, зазначалося: «Поетичний образ ніжно люблячої простої дівчини створила молода, здібна актриса Раїса Теплова. Її Луїза – це ідеал кришталевої чистоти і непорочності, не заплямованої чесності й ніжності у відносинах із коханим. Вона вміє любити, уміє і затамувати біль за любим, а коли треба, заради рідного батька і неньки, вирвати з серця своє щастя».

1965 року молоде подружжя переїхало до Києва. Анатолій Федорович працював редактором на студії драматичного мовлення та режисером центрального республіканського телебачення до 1992 року, коли його життя обірвалося. Раїса Теплова – актриса Київського академічного драматичного театру ім. Івана Франка (нині Національного).

Ігор Федорович Жилінський у 1970 році закінчив театрознавчий факультет Київського театрального інституту ім. Івана Карпенка-Карого, працював методистом з театрального жанру в Будинку народної творчості профспілок при облпрофраді, з 1972 року – старшим викладачем, у 1977-1987 роках – завідувачем кафедри режисури Рівненського державного інституту культури. Тут, коли я став студентом кафедри народних інструментів цього ж навчального закладу, відбулася наша друга зустріч. Тоді це був культурно-освітній факультет Київського інституту культури ім. Олександра Євдокимовича Корнійчука. Лекції з історії театру, які читав Ігор Жилінський, суттєво поповнили запас моїх знань з цього предмету. У цей період Ігор Федорович уже працював над дослідженням історії театрального мистецтва Рівненщини від його історичних витоків, які грунтувалися на народній обрядовості, до зародження перших театральних гуртків, а згодом – професійного театру в нашому краї.

Знову доля звела мене з Ігорем Жилінським наприкінці 90-х років, коли я працював над енциклопедичним довідником «Митці Рівненщини». Цього разу я дізнався про його батька Федора Давидовича – художника-іконописця.

Федір Жилінський (1903-1970) освіту здобув у Рівненському реальному училищі. Під час Першої світової війни разом із родиною був евакуйова-

ний у м. Симбірськ (Росія), де закінчив чотирикласне реальне училище (1916). У 1921-1927 роках навчався у Варшавській академії красних мистецтв. Під час Волинських торгів, які відбувались у 1930-х роках у рівненському парку, він разом із художником Миколою Шкетіним орендував павільйон і продавав свої художні вироби. Його роботи нині знаходяться у Свято-Успенській церкві Рівного, у храмах сіл Караєвичі, Милостів Рівненського району, були у зруйнованій церкві м. Здолбунів, у православному храмі Перемишля. Багато відреставрованих ним ікон є у різних храмах Рівненської області.

Незабутні зустрічі з Ігорем Жилінським і його творчою родиною – дружиною Аллою Володимирівною, донькою Іриною, стали поштовхом і надали мені наснаги для того, щоб робота над «Історією театрального мистецтва Рівненщини» з дозволу автора цього дослідження була все ж таки завершена.

Адже, щоб написати книгу про театр, потрібно жити ним і в ньому, ходити за його лаштунками, плакати, сміятись, розмірковувати і пережити не одне життя своїх героїв, як це зробив Ігор Федорович Жилінський.

Як зазначає рецензент книги доктор мистецтвознавства, професор Ганна Веселовська «видання цієї праці стане важливою культурною акцією не лише для Рівненщини, а й здобутком історико-дослідницької праці в галузі театрального мистецтва України в цілому».

Тут доречно згадати слова видатного російського актора Михайла Щепкіна, вірного друга Тараса Шевченка: «Театр для актора храм. Це його святилище!.. Священнодійствуй або забирайся геть! Пам'ятай, що на сцені нема абсолютного мовчання... Коли до тебе говорять, ти слухаєш, а не мовчиш».

Хочу, щоб кожен, хто візьме в руки цю книгу, хоча б на якусь мить відчув те, що її автор, і зрозумів – театр творять лише віддані йому люди.

Богдан СТОЛЯРЧУК,
член Національної спілки театральних діячів України, професор Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, відмінник освіти України

Розділ І

ВИТОКИ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Минуле театрального мистецтва Рівненщини має своєрідну історичну долю. Важким і тернистим був шлях митців. Складні соціальні умови, жорстокі національні утиски гальмували розвиток театральної справи, яка повинна була стати професійною, як це було в багатьох інших містах Західної України.

Рівненський обласний музично-драматичний театр не виник сам собою в «історичному» 1939 році, немовби на порожньому місці. До нього в місті було чимало аматорських і напівпрофесійних колективів, які мали значні творчі здобутки й багаторічні традиції.

Протягом століть мешканці Західної України, і зокрема Рівненщини, вносили свою частку в скарбницю української театральної культури.

Досліджуючи еволюцію різних видів культурної діяльності народу, ми бачимо, як поступово з різних обрядодій, ігор та розваг – колядувань, гаївок, купальських гулянь, весільних ритуалів тощо, – створюється й народжується театральне дійство з елементами реквізиту, бутафорії, костюмів.

Усі ці форми багатолюдних видовищ відкривали широкі можливості для прояву народної сценічної творчості. Самодіяльні митці вміли органічно поєднувати утилітарність і красу. Багато творчої винахідливості та фантазії вклав народ у створення мистецтва, яке поєднувало в собі драматичний твір, хореографію, вокал, музику і народно-ужиткове мистецтво.

Самобутні й оригінальні у своїй основі волинсько-поліські обряди створювалися не ізольовано від обрядодій інших слов'янських народів, з якими українці пов'язані спільним походженням і довготривалими культурними зв'язками.

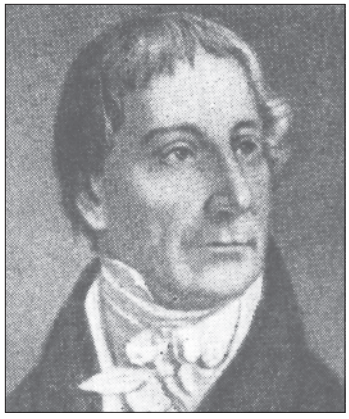
На західноукраїнських теренах ніколи не проживали лише самі українці. І зазвичай населення змішувалося з представниками сусідніх держав, особливо в прикордонних регіонах. Тому в багатонаціональному суспільстві формувалося певне ставлення до представників тих чи інших народів. Люди помічали певні особливості характеру, менталітету, психології поляків, чехів, росіян, євреїв.

1778 року князь Юзеф Любомирський, який володів на той час містом Рівне, дозволив громадянам у своєму тополевому гаю (нині вулиця В'ячеслава Чорновола) влаштовувати народні розваги: обжинки, свято Івана Купала, великодні гуляння. Тут містився і театр, яким керував польський актор З. Мілевський. На його сцені виступали заїжджі мистецькі колективи з Польщі, а іноді й мешканці міста з вертепною скринькою. Але все це відбувалося під суворим наглядом панських охоронців.

Перший стаціонарний театр на Рівненщині був облаштований 1783 року в палаці князів Любомирських у місті Дубно. Це було невеличке приміщення. Творчий колектив очолив запрошений із Варшави Войцех Богуславський – фундатор польського театру. Трупа зі своїми виставами мандрувала по Волинському, Подільському та Київському воєводствах. Театр проіснував до 1860-х років.

Крім того, 1784 року в Дубні було споруджено ще одне приміщення міського театру, за розмірами більше, ніж у Варшаві. Керував цим театром у 1785-1790 роках також Войцех Богуславський. В обох театрах вистави йшли виключно польською мовою [1].

У другій половині XVIII ст. у Рівному було відкрито початкову школу, у якій навчалися переважно діти із заможних міщанських сімей. Частина з них брала участь у виставах театру, започаткованого князем Юзефом Любомирським, трупа якого складалася здебільшого з кріпаків.

Войцех Богуславський

1793 року, після другого поділу Польщі, частина Волині, у складі якої і місто Рівне, переходить до Росії. Рівне стає повітовим центром Волинського намісництва, а з 1797 року – Волинської губернії.

Складні умови історичного та соціально-економічного життя українського народу XIX та початку XX століть позначилися на розвитку культурного життя рівнян, які шанобливо та з любов'ю сприймали мистецькі видовища, що ба-

зувалися на місцевому фольклорі. Довгий час на наших землях панували польська шляхта чи російська державність, і на теренах сучасної Рівненської області не було жодного стаціонарного чи мандрівного (пересувного) українського театру.

Заїжджі мандрівні трупи з інших міст змушені були кочувати, ледь заробляючи собі на прожиття, а більшість населення була позбавлена можливості почути зі сцени рідну мову. Але народний театр усе ж таки розвивався всупереч усім перешкодам колонізаторів. Його майстерність зростала у роботі над творами народної драми, п'єсами Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Михайла Старицького, Марка Кропивницького, Івана Карпенка-Карого, Лесі Українки. Ніякі заборони не владні були перешкодити розвитку театралізованих видовищ і згуртуванню аматорів.

Так, у 1900 році в селі Вільгір (тепер Гощанського району) під орудою вчителя В. Борткевича було створено драматичний гурток, який почав свою роботу над вертепною виставою і здобув великий успіх у глядачів. Утім на цьому діяльність аматорів не закінчилася. Невдовзі вони почали працювати над п'єсою Івана Котляревського «Наталка Полтавка». Проте через владні утиски виставу цю змушені були грати на горищі будинку самого В. Борткевича. Згодом цей колектив у своєму репертуарі мав уже п'ять вистав: «Шельменко-денщик», «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка, «Маруся» О. Голомбієвського, «Наймичка» Івана Карпенко-Карого. Гурток почав орендувати клубне приміщення зі сценічним майданчиком у сусідньому селі Краєві (нині Острозького району). Проіснував цей колектив до 1908 року.

1899 року в місті Корці вчителька Марія Костянтинівна Ненадкевич організувала «Товариство аматорів літератури і театрального мистецтва». Тоді в цьому місті вже діяв польський драматичний гурток під керівництвом лікаря В. Шпаковського – людини з великим театральним досвідом (у минулому він був актором Варшавського драматичного театру). Але цей колектив на час заснування «Товариства аматорів літератури і театрального мистецтва» був дуже слабким. Тому більшість його акторів почала відвідувати «Товариство аматорів...», організоване Марією Ненадкевич, і брати участь у виставах. Режисером цього колективу став Михайло Миколайович Іванов, який закінчив курси в музично-драматичній школі Миколи Лисенка й отримав дозвіл на роботу режисера. Колектив новоствореного театру був у дуже скрутному матеріальному становищі: не мав фінансового забезпечення, декорацій, бутафорії, костюмів і приміщення. Проте було велике бажання створити український професійний театральний колектив. Робота розпочалася в хаті-читальні. Незабаром було показано першу виставу за п'єсою Івана Котляревського «Наталка Полтавка».

Роль Наталки виконувала О. Садовська, Терпилихи – З. Буткевич, Пет-

ра – М. Прокопович, Миколи – М. Дзиджерський (який перейшов із польського гуртка), Виборного – Д. Сокальський, Возного – М. Бурачук. Вдумлива режисура Михайла Іванова, професійна робота виконавців ролей, гра без суфлера, що було новацією на той час, і професійно виконане художнє оформлення забезпечили виставі успіх у глядачів.

Ця перша вистава новоствореного театру відбулася в одній зі шкіл Корця 6 серпня 1900 року. На початку 1902 року, коли театр уже здобув творчий досвід і зміцнів матеріально, коли згуртувався постійний акторський колектив (28 осіб), йому було віддано реконструйоване приміщення О. Шпрехера. Таким чином, у Корці виник напівпрофесійний театр, який на той час мав уже свій оркестр, кравця для пошиття костюмів та господарника, відповідального за все театральне майно.

Любов Ліницька

Репертуар театру складався з таких п'єс: «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник» Івана Котляревського, «Назар Стодоля» Тараса Шевченка, «Доки сонце зійде – роса очі виїсть», «Дві сім'ї» Марка Кропивницького, «Старі, до молодих не підгортайтесь» Григорія Бораковського, «Мати-наймичка» Івана Тогобочного за Тарасом Шевченком, «Шельменко-денщик», «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка, а також «Одруження» Миколи Гоголя, «Дні нашого життя» Леоніда Андрєєва, «Гроза» Олександра Островського, водевілі Антона Чехова та інших драматургів. В один вечір грали російську та українську вистави – такі були умови за циркулярами цензури. У цьому театрі виступала в ролі Наталки Полтавки відома українська актриса Любов Павлівна Ліницька (за чоловіком Загорська; 1865-1924).

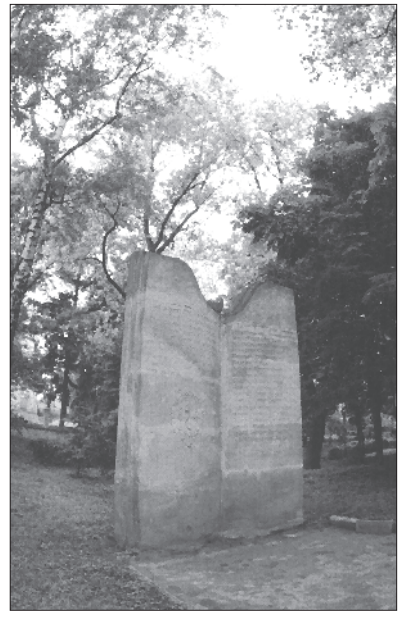
Любов Павлівна Ліницька в ролі Варки у п'єсі Івана Карпенка-Карого «Безталанна»

Вона працювала разом із Марією Заньковецькою в кількох українських тетральних колективах, зокрема «Об'єднаній трупі корифеїв», де в п'єсі Івана Карпенка-Карого «Безталанна» грали: Марія Заньковецька – Софію, Любов Ліницька – Варку. Після цієї вистави Марія Костянтинівна

подарувала Любові Павлівні фото з написом: «Безталанна Маруся – безталанній Варці».

Роботу театру було побудовано на громадських засадах. Зарплатню ніхто не отримував. Усі прибутки використовували на декорації, костюми, бутафорію тощо. Лише у виняткових випадках давали акторам матеріальну допомогу. Так тривало до 1914 року. У цей рік театр припинив свою творчу діяльність через те, що пішла з життя Марія Ненадкевич, а більшість аматорів-чоловіків була мобілізована до російської армії у зв'язку з початком Першої світової війни [2].

Крім театру в Корці, у цей же період діяв театральний колектив у місті Острог під керівництвом П. Заячківського, який ставив лише українські класичні п'єси. Острог здавна відомий не тільки як культурний центр Рівненщини, а й усієї України. У цьому місті, крім українців, жили євреї, поляки, росіяни, вірмени, чехи. Колись духовним центром Острога була Острозька академія, заснована князем Василем-Костянтином Острозьким 1576 року.

Стела, встановлена з нагоди 400-ліття від часу заснування Острозької академії та друкарні в Острозі. 1978 рік

Історія створення театрального колективу в цьому місті почалася ще в XVI ст. Тоді поруч із вищою школою та друкарнею при славнозвісній академії діяв науково-літературний гурток, у якому брали участь відомі вчені та викладачі. Є свідчення про зародження театральних видовищ в Острозі у формі містерій та релігійних драм (за сприяння князя Костянтина Острозького).

Іван Франко у своїй праці «Русько-український театр» пише: «Можна припустити, що основана около 1580 року перша греко-руська академія в Острозі була коли не першим, то все-таки в тім часі головним розсадником релігійної драми». І далі: «Строгий мораліст і аскет Іван Вишенський по смерті князя Острозького прямо відзивався про нього як про єретика, а в своїм посланні до того князя, написаним около 1598 року, не без причин нападав на «комедійське і мошкарське набоженство» [3].

Князь Василь-Костянтин Острозький

Ці лаконічні повідомлення дають нам можливість говорити про те, що в тогочасному Ост-

Головний корпус сучасної Острозької академії

розі був театр при академії, але не дають підстав стверджувати щось конкретне про його подальший розвиток через брак архівних документів. Як вважають історики, Острозька академія, проіснувавши 60 років, була закрита 1636 року.

Удалося з'ясувати також, що в 1726-1742 рр. в Острозі активно працював театр при єзуїтському колегіумі. 1726 року на його сцені йшла п'єса «З пошукань мудрості в трагедіях Едипа», а 1727 року – вистава «Про польського магната Болеслава Кривоту». Цей театр ставив твори лише латинською мовою. Із 1850 року в місті діяв єврейський аматорський театр. Важливу роль у театральному житті Острога другої половини XIX ст. відігравав перший студентський драматичний гурток за участю учнів чоловічої гімназії.

Знаходимо дані й про те, що в пізніші часи на Рівненщині, особливо в сільській місцевості, існували аматорські драматичні колективи, у яких вистави релігійної та вертепної драми чергувалися з творами світської тематики. З юнацьких років присвятив себе театральній справі відомий актор, режисер і драматург Костянтин Іванович Ванченко-Писанецький (1863-1928). Етапним у його творчій біографії став 1881 рік, коли в маєтку його рідного дядька Д. Бурчемухи-Кашинського в Дубенському повіті на Рівненщині, де виховувався майбутній митець, юнак став актором професійної російської трупи М. Савіна. Згодом поряд із російськими п'єсами Костянтин Ванченко-Писанецький ставив українську драматургію: «Назара Стодолю» Тараса Шевченка, «Наталку Полтавку» Івана Котляревського, «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка.

Костянтин Ванченко-Писанецький

У складі театральних колективів Марка Кропивницького, а потім Михайла Старицького, Василя Грицая, Онисима Суслова, Костянтин Ванченко-Писанецький виступав у багатьох містах і містечках України в ролях героїв, комедійних і характерних – Назара Стодолі, Тараса Бульби, Карася, Мазепи – та у власних драмах «Цигани на Подолі», «Мужичка», «Відьма», «Запорозький скарб», «Війна», «Недолюдки», «Мурло» тощо. Розробляючи відомі сюжети, автор наповнював їх новими життєвими

ситуаціями, картинами та образами, а головне – звертався до розробки патріотичної тематики, гострих соціальних конфліктів, розкривав драматичні ситуації з народного життя, складні морально-етичні проблеми часу, взаємовідносин різних суспільних верств, міста і села, новітніх ідейно-політичних течій, традиційної культури [4].

Олександр Сіверський (Моханько-Даниленко). Молоді роки

Театральний колектив П. Заячківського, започаткований 1913 року в Острозі, діяв майже до 1939 року. На відміну від колективу в місті Корець, він складався переважно з представників місцевої інтелігенції. На жаль, вдалося встановити прізвища лише окремих його учасників: вчителя З. Попова, адвоката С. Барчука, Олександра Сіверського (Моханька-Даниленка) та О. Матієвської.

Для керівництва театром було обрано так звану «верхівку», кожен учасник якої мав свої службові обов'язки. Девізом театру було гасло: «Рідне мистецтво – народу» [5].

Упродовж 20-30 років XX століття цей мистецький заклад активно продовжував свою діяльність. Ставилися п'єси Михайла Старицького, Костянтина Ванченка-Писанецького та Марка Кропивницького. Як згадував ветеран сцени Юхим Заячківський, актори виступали у Варшаві, багатьох повітових містечках Волині. У літній час вистави та концерти переносилися на театральні майданчики садів, парків та вулиць. В Івана Франка є згадки про те, що ще в XIX столітті на Рівненщині гастролював театральний гурт на чолі з Яном Камінським. У його репертуарі були п'єси Войцеха Богуславського, Ф. Богомольця та Францишека Заблоцького. До міста Дубно приїздив театр на чолі з Т. Потоцьким та режисером Р. Змієвським [6].

Олександр Сіверський (Моханько-Даниленко)

На початку XX ст. розпочалася творчість степанських аматорів театрального мистецтва, яка динамічно розвивалась упродовж багатьох десятиліть. Починаючи з 1917 року, цілі покоління акторів удосконалювали майстерність під керівництвом поета, актора і режисера Степана Силовича Куделі (імовірно, репресований у тридцяті роки). Першими виставами

були: «Назар Стодоля» Тараса Шевченка і «Степовий гість» Бориса Грінченка. 1922 року Степан Куделя змушений був здійснити нову постановку «Назара Стодолі» польською мовою (цього вимагала тогочасна влада). Роки, що минули відтоді, позначені зростанням художньої майстерності аматорів у виставах, здійснених за творами української класики: «Наталка Полтавка» Івана Котляревського, «Дай серцю волю, заведе в неволю», «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», «По ревізії» Марка Кропивницького, «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці» Михайла Старицького, «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка, «Наймичка», «Безталанна», «Сто тисяч» Івана Карпенка-Карого, «На перші гулі» Степана Васильченка, «Весілля в Малинівці» Леоніда Юхвида, на місцеву тему «Олеся» Олени Гальперіної за Олександром Купріним.

Творчим спрямуванням, значенням, тривалою діяльністю (понад вісімдесят років) цей театральний колектив здобув велику шану глядачів Сарненського району Рівненської області та за її межами. У 1953 році, після повернення із заслання, Пилип Ширко продовжив традиції Степана Куделі і почав свою творчу роботу з «Мартина Борулі» Івана Карпенка-Карого, а режисери Степан Чумак, В. Вознюк, Олександр Грохольський через певний час повертались до п'єс українських драматургів і ставили їх для нових поколінь.

Улас Самчук. Молоді роки. Прага. 1937 рік

Колишній власник великого маєтку поблизу села Дермань Роман Петрович Лех закінчив Петербурзький університет, був неодружений. Після трагічних подій 1817-1920 рр. він оселився в селі Тилявка Кременецького повіту. Роман Лех писав п'єси російською мовою і ставив їх із колективом однієї мандрівної російської драматичної трупи, яка гастролювала по Волині. Митець прихильно ставився до юного Уласа Самчука як до здібного учня, коли майбутній видатний український письменник, уродженець с. Дермань нині Здолбунівського району Рівненської області, навчався в Кременецькій гімназії, а Лех працював референтом у Кременецькому старостві. 1922 року Роман Лех утримував театр «Руська драма», у якому сімнадцятирічний Улас Самчук грав ролі героїв-коханців за режисурою Романа Петровича. Цей театр приїздив також до Рівного [7].

1900 року в Рівному Леонідом Марковичем (Мироновичем) Леонідовим (Вольфензоном) був створений аматорський театр благородного зібрання, де було здійснено постановку двох вистав: «Загублена молодість» і «Діло в шляпі» Ю. Острожинського. Але цей творчий колектив через два роки перестав існувати, а режисер Леонід Леонідов переїхав до Москви,

щоб працювати у МХАТі [8]. Рівняни наприкінці XIX – на початку XX століть відзначалися неабиякою любов'ю до театру, який систематично відвідували. Великим лихом для рівненських пошановувачів Мельпомени стала пожежа в дерев'яному приміщенні театру влітку 1906 року.

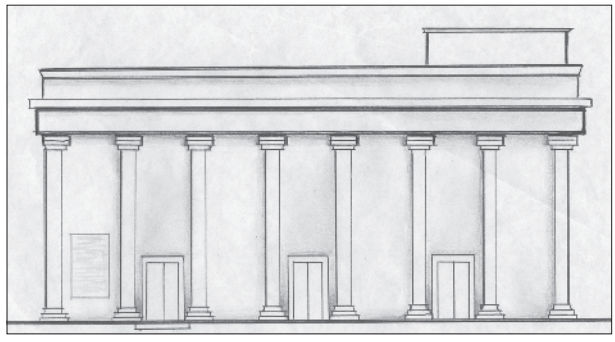

Леонід Леонідов
(справжнє прізвище
Вольфензон)

1912 року в Рівному почала виходити газета «Юго-Западная Волинь», яка широко висвітлювала культурно-мистецьке життя міста. А воно було представлене переважно гастролюючими театральними колективами, бо Рівне не мало власної театральної професійної трупи.

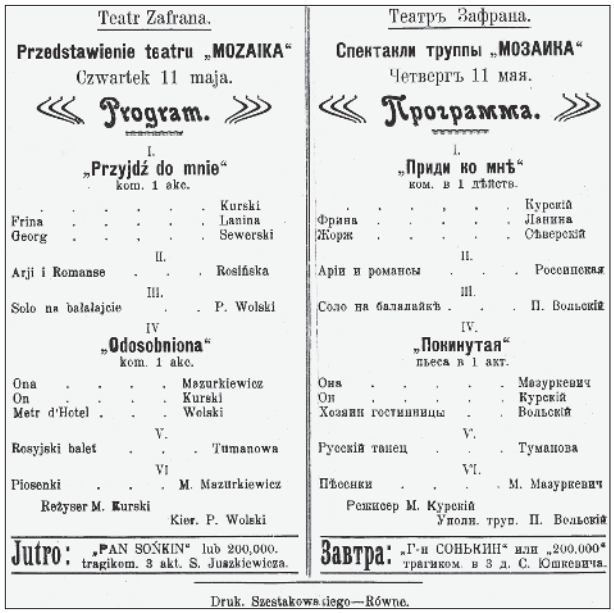
Улітку 1907 року рівняни відвідали вистави театрального колективу Б. Бродерова, які йшли в літньому павільйоні князів Любомирських. У цьому театрі був непоганий хор, багато акторів з оперними голосами, серед яких виділялася артистка Наталія Кочубей-Дзбановська (1880-1930) (драматичне сопрано). У 90-ті роки XIX ст. вона працювала у трупах братів Тобілевичів і Онисима Суслова. У 1908 році в Рівному засновується перше літературне товариство [9].

А тим часом кипіла робота на тогочасній вулиці Аптекарській (потім Гоголівській, 13-ої дивізії, Червоноармійській, тепер Симона Петлюри). Тут, на місці згорілого дерев'яного, зводилася споруда нового мурованого театру, власником якого був Лейба Зафран. На його фундаменті нині стоїть Народний дім. У січні 1908 року в місті було розвішано афіші, які сповіщали про відкриття 2 лютого нового приміщення театру прем'єрною виставою за п'єсою С. Джонса «Гейша» у постановці Б. Бродерова спільно з мозаїкою аматорського колективу «Вечорниці».

Театр Лейби Зафрана
(замальовка по пам'яті автора)

Театр Лейби Зафрана був збудований у рівнинній частині міста. Будівля ззовні вирізнялася простотою – була без зайвих архітектурних прикрас. Гладкі стіни були оздоблені пілястрами й елегантним карнизом. Із коридору донизу, у глядацьку залу, вели кам'яні сходи. Тому партер театру був розміщений значно нижче «нульового рівня» навколишньої території. Це було зумовлено тим, що в ті часи заборонялося будувати будинки вище двох поверхів. Тому для збільшення простору зали рівень підлоги заглиблювався. Театр був затишним і

Teatr Zafrana.

Przedstawienie teatru „MOZAIKA"

Czwartek 11 maja.

Program.

I.

„Przyjdź do mnie"

kom. 1 akc.

. . . . . Kurski
Frina . . . . . Lanina
Georg . . . . . Sewerski

II.

Arji i Romanse . . . Rosińska

III.

Solo na balalajcie . . P. Wolski

IV

„Odosobniona"

kom. 1 akc.

Ona . . . . Mazurkiewicz
On . . . . Kurski
Metr d'Hotel . . . Wolski

V.

Rosyjski balet . . . Tumanowa

VI

Piosenki . . . M. Mazurkiewicz

Reżyser M. Kurski

Kier. P. Wolski

Jutro: „PAN SOŃKIN" lub 200,000. tragikom. 3 akt. S. Juszkiewicza.

Театръ Зафрана.

Спектакли труппы „МОЗАИКА"

Четвергъ 11 мая.

Программа.

I.

„Приди ко мнѣ"

ком. в 1 дѣйств.

. . . . . Курскій
Фрина . . . . . Ланина
Жоржъ . . . . . Сѣверскій

II.

Аріи и романсы . . . Россійская

III.

Соло на балалайкѣ . . . П. Вольскій

IV.

„Покинутая"

пьеса в 1 акт.

Она . . . . . Мазуркевич
Онъ . . . . . Курскій
Хозяинъ гостиницы . . Вольскій

V.

Русскій танецъ . . . Туманова

VI.

Пѣсенки . . . . М. Мазуркевич

Режиссеръ М. Курскій

Уполн. труп. П. Вольскій

Завтра: „Г-нъ СОНЬКИНЪ или „200.000" трагикомъ. в 3 д. С. Юшкевича.

Druk. Szestakowa.iego—Równe.

Програма спектаклів театральної трупи «Мозаїка» в театрі Зафрана. 1930-ті роки

шляхетним, зала, округлої форми із чудовою акустикою, вміщала 17 лож, 18 рядів крісел у партері, два ряди на балконі і три – у галереї. Рівненські театрали не могли дочекатися того дня, коли зможуть переступити поріг нового приміщення театру.

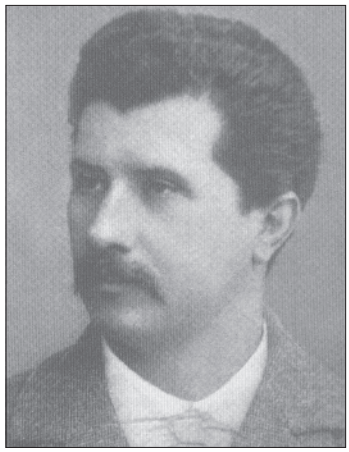
І цей день настав. Поважні купці, підприємці, поліцейські чини, офіцери, скромно одягнені робітники, інтелігенція, між якими пробиралися учні місцевих гімназій, із зацікавленням оглядали приміщення. Усіх вражала відсутність просторого фойє, яке замінював вузький та короткий коридор.

Перша вистава трупи Бродерова в новому театрі пройшла з тріумфом. Як зазначив критик А. Брянцев, у цьому творчому колективі були надзвичайно талановиті актори. Особливий успіх мала Наталія Кочубей-Дзбановська, яку глядачі з любов'ю назвали «українським соловейком». Вона співала справді гарно, майстерно володіючи чудовим голосом. Один із критиків відзначив також артистів П. Левицького, котрий очолив спілку театральних діячів, О. Петренка і Г. Недолю.

Через 20 днів після відкриття театру газета «Волынская жизнь» відзначала: «...Театр Зафрана процветает. Каждый вечер аншлаги». Такому успіху сприяв широкий репертуар. На сцені театру можна було побачити й почути драми, комедії, опери, а то й концертні програми за участю відомих на той час акторів і творчих колективів. Виступали українські, польські, російські, єврейські актори. На гастролі до Рівного почали приїжджати оперні трупи російських антрепренерів Г. Шумського та П. Медведєва, що ставили опери «Євгеній Онегін» Петра Чайковського, «Фауст» Шарля Гуно, «Паяци» Руджеро Леонкавалло. Газета «Юго-Западная Волынь» сповіщала про те, що в рівненському театрі Зафрана відбудуться гастролі драматичної трупи В. Симонова, яка показуватиме п'єсу Леоніда Андрєєва «Анатема» [10].

Заїжджі театральні трупи мандрівних театрів почали з'являтися на Рівненщині дедалі частіше. Переважно це були колективи зі Східної України. Передусім слід назвати трупу українського актора, режисера, антре-

пренера, театрального діяча, випускника Дерптського університету Онисима Зіновійовича Суслова (справжнє прізвище – Рєзніков; 1857-1929), який працював у трупах Георгія Деркача, Марка Кропивницького, Панаса Саксаганського та, окрім того, очолював власні театральні колективи. Він запросив уславлену Марію Заньковецьку до своєї трупи і був її партнером в акторській роботі. Вийшовши із «Об'єднаної трупи корифеїв», Марія Заньковецька домовляється з Онисимом Сусловим щодо гастролей у складі його трупи, які відбулись у лютому-квітні 1903 року в Петербурзі. Актора за членство у «Народній волі» (таємна революційна організація, яка мала за мету скасування в Росії самодержавства) засудили на чотири роки ув'язнення. Онисим Суслов-Рєзніков з трупою Деркача виступав свого часу навіть у Парижі.

Онисим Суслов. 1900-ті роки

Панас Саксаганський. 1910-ті роки

1913 року саме під керівництвом Онисима Суслова на рівненській сцені було поставлено «Наталку Полтавку» Івана Котляревського, «Вій» Марка Кропивницького за Миколою Гоголем, «Катерину» Миколи Аркаса за Тарасом Шевченком за участю відомої артистки Зінаїди (Єфросинії) Пилипівни Зарницької (справжнє прізвище Азгуріді; 1867-1936) – української драматичної актриси, співачки, учениці Марка Кропивницького. Про неї Іван Мар'яненко (Петляшенко) (1878-1936) український актор, режисер, педагог, народний артист СРСР, який працював у трупах Марка Кропивницького, Онисима Суслова, Миколи Садовського, писав: «...Це була надзвичайно талановита акторка широкого творчого діапазону... То була невеличка на зріст жінка, короткозора, носик барабулькою, у повсякденні ходила перевальцем. Проте на сцені вона була втіленням грації, яку доповнювала чарівна усмішка та чудовий сріблястий сміх. Будучи обдарованою акторкою досить широкого діапазону, Зарницька мала величезний успіх у публіки. Вона грала найрізноманітніші ролі: героїчні, інженю-драма-

Зінаїда Зарницька

Мамонт Дальський (справжнє прізвище Нейолов)

тик, комедійні, прекрасно танцювала, мала чудовий голос. До зустрічі з Марією Заньковецькою я вважав, що на українській сцені не було кращої циганки Ази, ніж Зарницька» [11].

У ці ж роки в Рівному гастролював театр мініатюр під орудою А. Кузьменка. Незважаючи на те, що це був гастролюючий театр, йому іноді доводилося працювати по півроку на одному місці. Виступи цього колективу користувалися великим успіхом. Репертуар складався з творів Степана Васильченка, Фадія Рутковського, Євгена Гребінки, Михайла Старицького, Івана Овчиннікова та інших відомих драматургів.

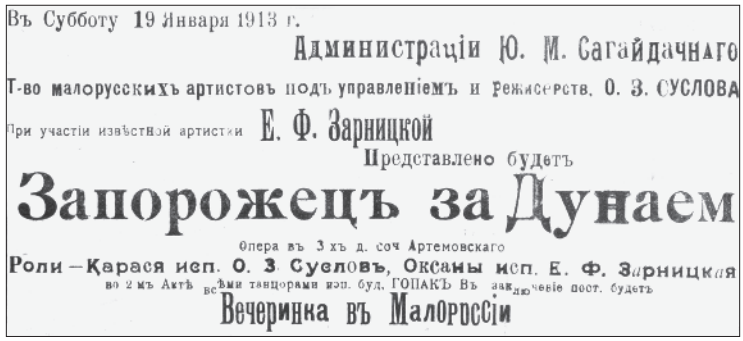
Гастролював у Рівному також Аристократичний театр (так його називали) Мамонта Вікторовича Дальського (Нєйолова) – актора імператорських театрів, який захоплювався драматургією Антона Чехова. Про нього Іван Мар'яненко згодом писав: «Величезне враження справив на мене Мамонт Дальський. Я вперше побачив такого блискучого актора на амплуа героїв (Миколу Садовського я тоді ще не знав). Шляхетність, гідність, простота і щирість, стриманість у діалозі з партнером, відсутність позування...».

Тепло вітали рівненські театрали в червні 1913 року двадцять негритянських акторів, які грали драму «Сильніше від ненависті».

Того ж року приїхав на гастролі до Рівного мандрівний Єврейський театр Х. Гільдорфа, який згодом став стаціонарним рівненським театром і гастролював переважно по містечках Рівненського повіту. Цей колектив діяв до 1936 року, мав своє стаціонарне приміщення, перебудоване із синагоги на вулиці Замковій. Цей будинок дотепер не зберігся.

Місто Рівне було чи не єврейським центром Волині. Перед Другою світовою війною місцева єврейська громада налічувала 35 000 осіб. Тому в Рівне часто приїжджали гастролюючі театри: Варшавський єврейський театр Іди Камінської, Вільнюська трупа Бенціоли Вітлера, Нью-Йоркський єврейський театр, Київський державний єврейський театр та Львівський державний театр імені Шолом Алейхема. Усі названі колективи виступали в приміщенні театру Лейби Зафрана. Це була епоха розквіту єврейської театральної культури на Рівненщині [12]. Варто зазначити, що феномен розквіту єврейського театру на Рівненщині як системи духовно-етичних цінностей розглядався в контексті європейської культури та цивілізації, у співвідношенні загальнолюдських ідей, понять і моральних цінностей.

1914 року рівняни в театрі Зафрана щиро вітали трупу Санкт-Петербурзького театру оперети, який ставив «Летючу мишу» Йогана Штрауса

Въ Субботу 19 Января 1913 г.
Администраціи Ю. М. Сагайдачнаго
Т-во малорусскихъ артистовъ подъ управленіемъ и режиссерств. О. З. СУСЛОВА
При участіи извѣстной артистки Е. Ф. Зарницкой
Представлено будетъ
Запорожецъ за Дунаем
Опера въ 3 хъ д. соч Артемовскаго
Роли—Карася исп. О. З. Сусловъ, Оксаны исп. Е. Ф. Зарницкая
во 2 мъ Актѣ всѣми танцорами исп. буд. ГОПАКЪ Въ заключеніе пост. будетъ
Вечеринка въ Малороссіи

Афіша вистави «Запорожець за Дунаєм» у театрі Лейби Зафрана за участю знаних акторів Єфросинії Зарницької та Онисима Суслова. 19 січня 1913 року

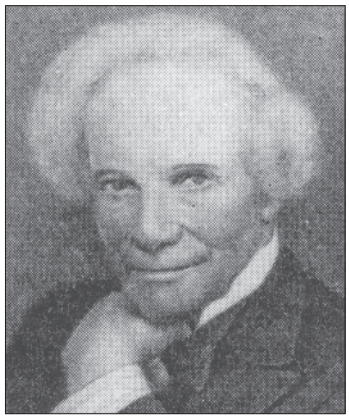
та оперету-фарс «Грецька Льоля» («Олена Прекрасна») Жака Оффенбаха за участю відомих акторів М. Рахманіної та незмінного улюбленця публіки О. Полонського.

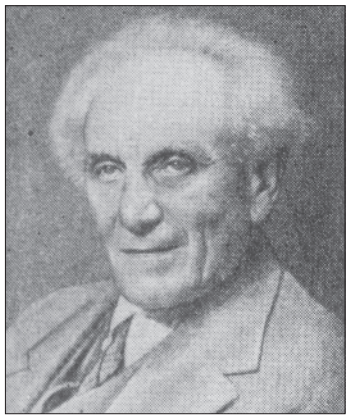
У травні 1915 року рівняни привітно зустріли колектив драматично-оперетткового товариства з постановкою «Наталка Полтавка». Головну роль у ній блискуче виконувала актриса О. Забранська, котра володіла дуже приємним голосом. Правдивий образ Миколи створив Г. Березовський. Глядачів смішили Г. Конюшенко (Возний) і Г. Дніпровський (Виборний).

Рівне на початку XX століття було невеликим містом, яке вирізнялося серед інших провінційних міст Волині. Слід також зазначити, що зв'язку Рівного з великими економічними та культурними центрами України та Росії сприяла Києво-Брестська залізниця. Колишній актор Рівненського театру Олександр Сіверський згадував, що до Рівного приїздила трупа Павла Орленєва, який на літній сезон організовував невеличкий колектив, з двома-трьома виставами у репертуарі. У театрі Лейби Зафрана він грав Освальда в «Примарах» Генріка Ібсена (1916 р.).

Бували на гастролях брати Роберт та Рафаїл Адельгейми. Вони ставили рівнянам «Розбійників» Фридриха Шиллера, «Уріеля Акосту» Карла Гуцкова, «Тартюфа» Жан-Батіста Мольєра.

Під час подорожі до Одеси в Рівному виступала відома російська арти-

Роберт Адельгейм

Рафаїл Адельгейм

Віра Комісаржевська

Зимній театръ
І. І. Зафрана
арендаторъ
А Бродеровъ
СЕГОДНЯ Воскресенье 27 Января 1913 г. Администрація Ю. М. Сагайдачнаго
Т-во малорусскихъ артистовъ подъ управленіемъ и Режиссерств. О. З. СУСЛОВА
съ участіемъ извѣстной арт. Е. Ф. ЗАРНИЦКОЙ
представлено будетъ
Маруся Богуславка
въ 5 дѣйств. съ пѣніемъ и танцами соч. Старицкаго
Роль Маруси исп. Е. Ф. Зарницкая. Роль Гирея исп. О. З. Суслова
Цѣны мѣстамъ обыкнов. Начало въ 9 час. веч.

Вистава «Маруся Богуславка» в театрі Лейби Зафрана за участю знаних акторів Єфросинії Зарницької та Онисима Суслова. 27 січня 1913 р.

стка Віра Комісаржевська, яка утримувала в Санкт-Петербурзі власний театр [13].

Широко практикувалося на рівненській сцені проведення бенефісів акторів, режисерів. У 1909 році відбувся перший бенефіс керівника театру М. Маркова з нагоди десятиріччя сценічної діяльності. Для участі в урочистостях він запросив відому трупу Панаса Саксаганського (75 осіб) з великим власним оркестром. Тоді було поставлено «Запорожця за Дунаєм» Семена Гулака-Артемовського. Театр був переповнений. Роль Карася виконував Б. Потим, Одарки – К. Раденька, Оксани – А. Левкович.

У бенефісі також брали участь майстри з «Товариства російсько-українських опереткових артистів» під керівництвом А. Чернова. На той час у цьому колективі працювала відома співачка А. Жданович. Товариство здійснило постановки вистави «Сватання на Гончарівці», згодом – драми «Земля і воля». Останню чиновники спочатку заборонили грати на гастролях у Воронежі, а потім, лише після одного показу, і в Рівному.

Марія Михайлова в ролі Оксани («Ніч перед Різдвом»)

Крім російських і українських театральних труп, у Рівному виступали актори польських театрів. 30 вересня 1913 року тут гастролював Київський польський театр, який здійснив постановку п'єс «Дами і гусари» О. Фредра і «Улан» Й. Понятовського, відомого польського композитора, уродженця Риму, згодом посла Тосканії в Парижі.

На рівненській сцені досить часто виступали й відомі співаки з Росії. Так, у лютому 1914 року вели-

кий успіх мав бас імператорської опери Леонід Сибіряков разом із актрисою Вірою Пановою.

Через місяць у Рівному виступали примадонна Санкт-Петербурзького Александрінського театру Марія Михайлова та славетний бас Степан Демидов. У вересні того ж року в театрі Лейби Зафрана співала відома солістка Брюссельської королівської опери Євгенія Фонарьова. 26 грудня 1914 року концертна зала (театр Лейби Зафрана) була переповнена глядачами, які прийшли насолодитися виступом хору (колектив налічував 45 виконавців) під керівництвом Василя Завадського.

Степан Демидов у ролі старця-мандрівника («Рогнеда)

Початок XX століття позначений розквітом аматорських театральних колективів. Рівненські навчальні заклади – чоловіча гімназія і реальне училище – утримували театральні колективи і ставили вистави. Є свідчення про те, що їхні керівники були змушені звертатися до місцевої влади з проханням про зменшення податків за показ вистав, оскільки всі зібрані кошти йшли до фонду допомоги бідним мешканцям міста. Адже за кожну зіграну виставу необхідно було сплатити місцевій адміністрації значну суму податку. Проте на більшості заяв був напис: «Хто хоче бавитись, нехай платить гроші! Відмовити!» [14].

Михайло Донець

Несподіванкою для рівненських глядачів у травні 1914 року стали гастролі Київського оперного театру з оперою «Фауст» Шарля Гуно. Партію Мефістофеля виконував відомий бас Михайло Донець – український співак, пізніше народний артист УРСР (загинув у 1941 році від рук енкаведистів). Роль Фауста виконував Б. Тихольський, Маргарити – Г. Сазонцева. Із успіхом пройшла також балетна сцена «Вальпургієва ніч» у постановці В. Романовського, епізод якої вилучався під час гастролей на сценах провінційних театрів.

Під час тих самих гастролей театру в Рівному його творчий колектив здійснив постановку опер «Борис Годунов» Модеста Мусоргського, «Пікова дама» Петра Чайковського, «Наталка Полтавка» Миколи Лисенка.

«Російсько-українське драматично-опереткове товариство» під головуванням Ю. Сагайдачного познайомило рівнян з п'єсами української

Вистава «Циганка Аза» в театрі Зафрана за участю знаних акторів Єфросинії Зарницької та Онисима Суслова. 20 січня 1913 року. Адміністрація Ю. Сагайдачного

СЕГОДНЯ 20 Января 1913 г.

Администрація Ю. М. Сагайдачнаго

Т-во малорусскихъ артистовъ подъ управленіемъ и режиссерств. О. З. СУСЛОВА

При участіи извѣстной артистки **Е. Ф. Зарницкой**

Представлено будетъ

ЦЫГАНКА АЗА

драма въ 5 д.

Роли—Азы исп. Е. Ф. Зарницкая Лопуха исп. О. З Сусловъ

въ 1 и 5 актѣ танцы ХАЛЯНДРА

По губерніи

РОВНО. (Кор. „Вол. Жизни"). 2 февраля послѣдовало давно жданное открытіе возобновленнаго театра (сгорѣвшаго два года тому назадъ). Для открытія, труппой г. Бродерова поставлена „Гейша" и малорусская мозаика *„Вечерницы"*.

Отсутствіе театра столь продолжительное время привлекло 2 февраля множество публики. Наскоро отстроенный театръ, вслѣдствіе поспѣшности владѣльца г. Зафрана, носитъ характеръ какой-то подвальной и сырой постройки. Штукатурка внутри сыра, зато печи жарко натоплены, испареніе, духота и тѣснота. Труппа называетъ себя „русско-малорусской-драматическо-опереточной". Excusez du peu!.. Исполненіе „Гейши" можно назвать—удовлетворительнымъ. Есть хорошія силы. Особое расположеніе у публики успѣли уже заслужить г-жа Кочубей-Дзбановская (украинскій соловей), г.г. Левинскій, Петренко и Недоля. Г-жа Дзбановская поетъ дѣйствительно хорошо, умѣло владѣя красивымъ голосомъ.

Кстати упомянемъ, что публика держитъ себя во время спектаклей весьма невоздержанно: опаздыванія послѣ 3-го звонка, шарканье ногами, аплодисменты во время исполненія, вставанія въ моменты игры и т. п. Г. Зафрану совѣтуемъ устроить болѣе удобное помѣщеніе для вѣшалокъ и не затруднять публику продолжительнымъ ожиданіемъ и невозможной давкой.

К.

Стаття в губернскій газеті «Волынская Жизнь» про відкриття театру в Рівному (через два роки після пожежі) виставою «Гейша» театральної трупи п. Бродерова і мозаїкою «Вечорниці»

Театръ и музыка.

Гастроли Кіевской оперы.

„БОРИСЪ ГОДУНОВЪ"

Если великій русскій геній поэтъ Пушкинъ изъ нѣдръ исторіи выхватилъ эпоху великой смуты, вызвалъ ее къ жизни своимъ художественнымъ чутьемъ увѣковѣчилъ ее безсмертныхъ прекрасныхъ образахъ, то другой не менѣе великій русскій геній въ области музыки, композиціи М. П. Мусоргскій воплотилъ эту эпоху въ звуки [illegible] чарующей музыки въ прекрасныя, вѣрныя народному быту, мелодіи, въ пѣсни народныя, наконецъ, въ чудный речитативъ.

Не богато его музыкальное наслѣдіе, но одного „Бориса Годунова" было бы достаточно, чтобы русскій музыкальный міръ съ гордостью и восхищеніемъ вспоминалъ творца народной музыкальной драмы, искателя новыхъ путей въ оперной музыкѣ.

„Борисъ Годуновъ" шелъ у насъ въ исполненіи удачнаго ансамбля кіевской оперы. Давно на нашей сценѣ мы не видѣли и не слышали такихъ богато одаренныхъ артистовъ. Богатыхъ не только голосовыми средствами, но также безспорно драматическими талантами. Если вѣрно, что ровенцы идутъ только „смотрѣть" игру, то на этотъ разъ ее с л у ш а л и.

Полный силы и музыкальной мощи басъ г-на Донца приковалъ къ себѣ слухъ и вниманіе всего зрительнаго зала. Вотъ появляется грозный, черезъ трупъ невиннаго младенца, шагнувшій къ престо-

Стаття про гастролі в театрі Лейби Зафрана Київської опери з постановкою «Борис Годунов»

Концертный залъ Л. І. Зафрана.

ПРОГРАММА

Въ Понедѣльникъ 7 Іюля 1903 г.

Любителями драматическаго искусства

представлено будетъ

КАТЕРЫНА

драма въ 4-хъ дѣйст. съ пѣніемъ и танцами

Дѣйствующія лица:

Помѣщица Софія Ивановна Варецька . . . . . И. Радке
Фельдшерка Бруевичка . . . С. Чечина
Ея сынъ Иша . . . . . Н. Копѣйщиковъ
Старый когутъ . . . . . А. Арефьевъ
Его жинка . . . . . С. Чечина
Ихъ дочка Катерына . . . . П. Молчановская
Алекса Парубокъ . . . . . А. Радке.
Шинкарь еврей Гершко . . . И. Максимовъ
Дуня горничная . . . . . А. Лубковская

Народъ паробки и дивчата

и

Цирюльникъ изъ рогожской

или

ПАРИКМАХЕРЪ СЪ КУЗНЕЦКАГО МОСТА.

Цирюльникъ . . . . . І. Волынскій
Его дочь Маша . . . . . Н. Степанова
Подмастерія франц. парикмах. Н. Копѣйщиковъ
Алексѣй Брусковъ домовлад. . А. Арефьевъ
Сестра его дѣвица 50 л. . . . С. Чечина
Мальчикъ изъ цирюльни . . . Л. Копѣйщикова

Начало въ 9 час. веч.

Ровно, тип. Меерсона.

Радзивиловъ.

Съ дозволенія Начальства.

ПРОГРАММА

спектакля 25 іюня 1906 г.

СУЄТА

Комедія въ 4-хъ дѣйств. Карпенко-Карого.

Дѣйствующія лица:

Макаръ Барильченко, багатый козакъ хлиборобъ . . г. Богуславскій.
Тетяна, його жинка . . . г. Шатько.
Михайло, учитель гимназіи . . . . . г. Мельниковъ.
Петро, кандидатъ правъ . г. Балицкій.
Иванъ, пысарь въ запасѣ . . . . . г. Шпейдеръ.
Карпо, хлиборобъ . . . г. Ходаковскій.
Васильына, сынчыла гимназію . . . г. Одейникова.
Ивдоха, Карпова жинка . г. Савицкая.
Аделанда, Петрова жинка г. Галицкая.
Наталка, Михайлова жинка г. Д.
Сорокотысячныковъ сынъ, генералъ, батько Наталки . . . . . г. Савицкій
Демьянъ Бородленко, сельскій учитель . . . . г. Черникевичъ
Терешко Сурма, багатый козакъ, хлиборобъ . . г. Кленацкій.
Матюшка, сынъ його 12 лѣтъ . . . . . г. Рябовъ.
Сергій Гуналенко, багатый козакъ хлиборобъ . . . г. Волчанскій.
Тарасъ Гуналенко, небижъ його унтеръ-офыцеръ . г. Садовскій.
Акила Акиловичъ, помощныкъ класси. наставныка г. Марчуковъ.
Тарабановъ, поваръ . . . г. Шпейдеръ.
Паша, кухарка . . . . г. Савицкая.
Дарына, покойовка . . . г. Мельникова.
Ваня . . . . . г. Хрущовъ.
Гости.
Офиціантъ.

Нач. разр. Ярославъ Будькевичъ. Тип. Гантвер. Радзивиловъ.

Афіші вистав «Катерина» (1903) та «Суєта» (1906)

Зимній театръ Зафрана

антрепренеръ

Бродеровъ

Телефонъ № 158.

Гастроли Кіевскій оперы т-ва артистовъ Кіевскаго Городского театра подъ управл. А. Баклини

Въ Среду 7 мая 1914 г. гастроль извѣстнаго баса премьера Кіевскаго городского театра М. И. Донца предст. будетъ

БОРИСЪ ГОДУНОВЪ

Режиссеръ Ц. О. Урбанъ. Оркестръ 27 человѣкъ, хоръ 25 человѣкъ.

Электро-біоскопъ

Ф. В. БЕРНДТА

СЪ ВОСКРЕСЕНЬЯ 4-го МАЯ ГРАНДІОЗНАЯ ИСТОРИЧЕСКАЯ КАРТИНА ВЪ 5 ти ЧАСТЯХЪ.

ЦАРЬ ѲЕОДОРЪ ІОАНОВИЧЪ

Гастролі Київського міського театру з оперою «Борис Годунов» у театрі Лейби Зафрана за участю відомого баса Михайла Донця. 7 травня 1914 року

класики: «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці» Михайла Старицького, «Запорожець за Дунаєм» Семена Гулака-Артемовського. У «Запорожці за Дунаєм» поруч із аматорами грали Онисим Суслов (Карася) і Зінаїда (Єфросинія) Зарницька (Оксану), котрі належали до найвідоміших діячів української культури. Ці та інші талановиті актори виконували головні ролі в «Циганці Азі», «Сорочинському ярмарку», «Марусі Богуславці» та інших виставах.

Серед багаточисельних театральних колективів, які проіснували не більше року через недосконалий підбір акторського складу та скрутне матеріальне становище, треба відзначити цікавий творчий колектив з Луцька під назвою «Відродження». Ним керував визначний режисер М. Айдаров, який ставив своїм завданням відродження української класичної спадщини. Бував у Рівному і польський Волинський театр ім. Юліуша Словацького.

Леся (Олександра) Кривицька (Мілена) та Ярослав Геляс (Шуян) у виставі «Човен хитається»

Вартий уваги театр пані Ніни Бойко зі Львова, у якому працювала відома українська артистка Леся (Олександра) Кривицька. Цей колектив разом із театром «Відродження» часто гастролював на Рівненщині аж до 1938 року. Леся (Олександра) Кривицька у своїй книзі «Повість про моє життя» згадує про роботу в театрі пані Бойко: «Ми грали в таких глухих кутках, які обминали у своїх мандрівках усі інші театри... Нам доводилося грати щодня, до того ж іще мало не кожні чотири-п'ять днів переїзду з місця на місце, і, отже, для репетицій часу вже майже не вистачало. Основні репетиції проходили вдома, уночі, після основної роботи. Безперечно, при такій роботі справжньої творчості, високого мистецтва не могло бути. Поспіх ніс за собою акторські штампи, породжував недбалість, ремісництво» [15].

Але не тільки цей театр був у такому становищі, інші теж ледь існували через брак коштів на утримання трупи, бідність драматургії і, головне, через цензурні утиски українських п'єс.

Перша світова війна завдала великої шкоди подальшому розвитку театральної справи. Не стало мандрівних та гастролюючих театрів, майже припинили свою діяльність і місцеві аматорські драматичні гуртки. У 1915 році наступ австро-німецьких військ змусив російську армію залишити завойовані землі. Невдовзі фронт спинився на Західній Волині. Заможні російські та єврейські родини, передчуваючи великі зміни та економічні

Театръ „Новый Міръ"

Въ субботу 30 марта 1913 года
состоится КОНЦЕРТ Примадонны С.-Петербургскихъ ИМПЕРАТОРСКИХЪ театровъ
одинъ
Маріи Александровны МИХАЙЛОВОЙ
(Колоратурное сопрано)
при участіи знаменитаго баса русской оперы
Алексѣя Ивановича
Демидова
и извѣстнаго піаниста
И. П. Зеликмана.

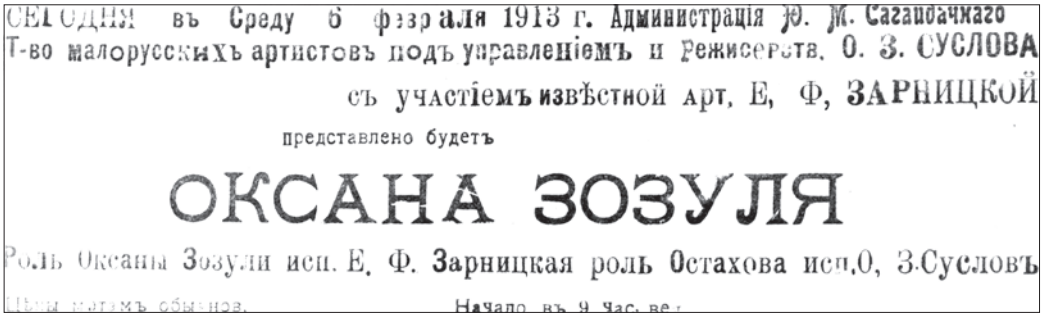
Концерт примадонни С.-Петербурзьких імператорських театрів Марії Михайлової в «Театръ «Новый Міръ» за участю славетного баса російської опери Олексія Демидова та відомого піаніста І. Зелікмана

Зимній театръ
Л. Зафрана
Товарищество русско малорусск опереточн артис лавъ подъ управл. А. И. ЧЕРНОВА съ участіемъ извѣстной артистки пѣвицы А. Г. ЖДАНОВОЙ
въ заключеніе
Запорожецъ за Дунаемъ Святанья на вечерныцяхъ
Оригин. малор. опера въ 3 д. соч. Артемовскій.

Об'ява про оперу «Запорожець за Дунаєм» у театрі Зафрана, поставлену «Товариществом ... опереточных артистов под управлением А. И. Чернова съ участіемъ извѣстной артистки пѣвицы А. Ждановой»

СЕГОДНЯ въ Среду 23 Января 1913 г.
Администрація Ю. М. Сагайдачнаго
Т-во малорусскихъ артистовъ подъ управленіемъ и Режисерств. О. З. СУСЛОВА
При участіи извѣстной артистки Е. Ф. Зарницкой
Представлено будетъ
Сорочинская ярмарка

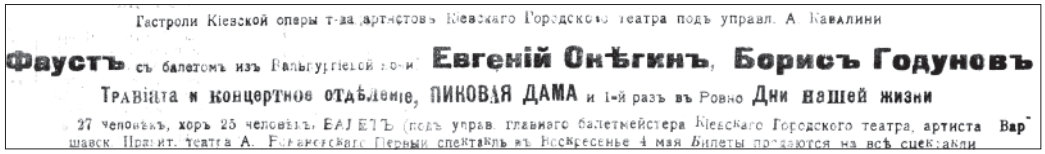
Об'ява в газеті про виставу «Сорочинський ярмарок» у театрі Зафрана, поставлену «Товариществом малорусскихъ артистовъ подъ управленіемъ... О. З. Суслова» та за участю відомої артистки Єфросинії Зарницької. Адміністрація Ю. М. Сагайдачного. 23 січня 1913 року

СЕГОДНЯ въ Среду 6 февраля 1913 г. Администрація Ю. М. Сагайдачнаго
Т-во малорусскихъ артистовъ подъ управленіемъ и Режисерств. О. З. СУСЛОВА
съ участіемъ извѣстной арт. Е. Ф. ЗАРНИЦКОЙ
представлено будетъ
ОКСАНА ЗОЗУЛЯ
Роль Оксаны Зозули исп. Е. Ф. Зарницкая роль Остахова исп. О. З. Сусловъ
Цѣны обычныя.
Начало въ 9 час. веч.

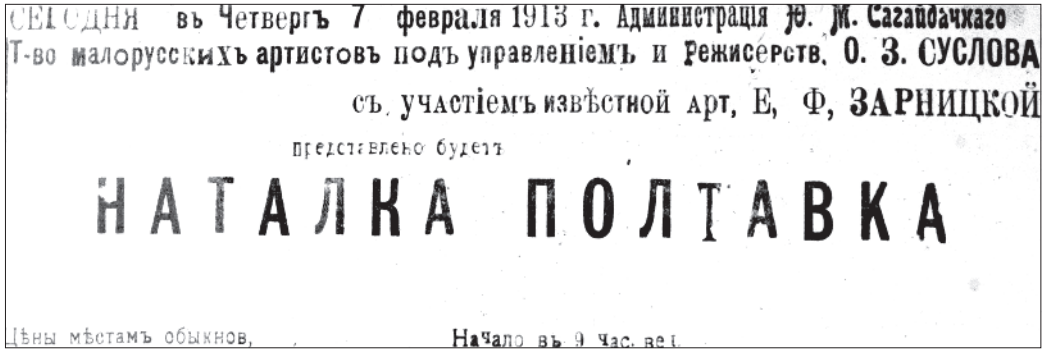
Об'ява в газеті про виставу «Оксана Зозуля» в театрі Зафрана, поставлену «Товариществом малорусскихъ артистовъ подъ управленіемъ... О. З. Суслова» та за участю відомої артистки Єфросинії Зарницької. 6 лютого 1913 року

Театръ ар. Б. А. Бродеровъ Знаменитый трагикъ артистъ Императорскихъ театровъ
МАМОНТЪ
только двѣ гастроли
ДАЛЬСКІЙ
съ участіемъ артистки
Л. В. Лидарской
Начало въ 8 ½ ч.

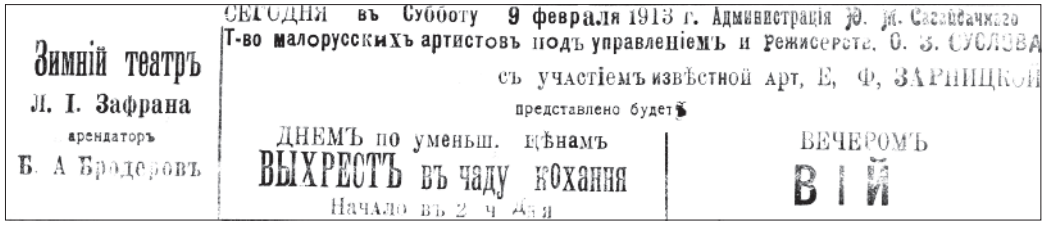
Об'ява в газеті про гастролі в Рівному видатного російського актора Мамонта Дальського та артистки Л. В. Лідарської

Гастроли Кіевской оперы т-ва артистовъ Кіевскаго Городского театра подъ управл. А. Кавалини
Фаустъ съ балетомъ изъ Вальпургіевой ночи Евгеній Онѣгинъ, Борисъ Годуновъ
Травіата и концертное отдѣленіе, ПИКОВАЯ ДАМА и 1-й разъ въ Ровно Дни нашей жизни
27 человѣкъ, хоръ 25 человѣкъ, БАЛЕТЪ (подъ управл. главнаго балетмейстера Кіевскаго Городского театра, артиста Варшавск. Придвор. театра А. Богдановскаго. Первый спектакль въ Воскресенье 4 мая. Билеты продаются на всѣ спектакли.

Гастролі в Рівному Київського міського театру з операми «Борис Годунов», «Фауст», «Євгеній Онегін» у театрі Зафрана

СЕГОДНЯ въ Четвергъ 7 февраля 1913 г. Администрація ю. м. Сагайдачнаго
Т-во малорусскихъ артистовъ подъ управленіемъ и Режисерств. О. З. СУСЛОВА
съ участіемъ извѣстной арт. Е. Ф. ЗАРНИЦКОЙ
представлено будетъ
НАТАЛКА ПОЛТАВКА
Цѣны мѣстамъ обыкнов.
Начало въ 9 час. веч.

Об'ява в газеті про виставу «Наталка Полтавка» в театрі Зафрана, поставлену «Товариществомъ малорусскихъ артистовъ подъ управленіемъ» О. Суслова та за участю відомої артистки Єфросинії Зарницької. 7 лютого 1913 року

Зимній театръ
Л. І. Зафрана
арендаторъ
Б. А. Бродеровъ
СЕГОДНЯ въ Субботу 9 февраля 1913 г. Администрація ю. м. Сагайдачнаго
Т-во малорусскихъ артистовъ подъ управленіемъ и Режисерств. О. З. СУСЛОВА
съ участіемъ извѣстной арт. Е. Ф. ЗАРНИЦКОЙ
представлено будетъ
ДНЕМЪ по уменьш. цѣнамъ
ВЫХРЕСТЪ въ чаду кохання
Начало въ 2 ч. Дня
ВЕЧЕРОМЪ
ВІЙ

Об'ява в газеті про виставу «Вій» у театрі Зафрана, поставлену «Товариществомъ малорусскихъ артистовъ подъ управленіемъ О. Суслова» та за участю відомої артистки Є. Зарницької. 9 лютого 1913 року

втрати, переїздили на схід – до Житомира і Києва. Американський журналіст Джон Рід мав нагоду відвідати наше місто через рік після початку Першої світової війни. Ось що він писав: « ...я ніколи не забуду Рівне – єврейське містечко у смузі осілості. Вулиця була захаращена смердючими покидьками серед в'язких калюж, які розбризкувалися при кожному проїзді візків. Навкруги дзижчали хмари вгодованих мух».

Робно, Воскресенье 7 (20) іюня 1915 г. ВЕЧЕРНІЯ газета

ГОЛОСЪ ВОЛЫНИ

№ 148

ЦѢНА 3 КОП.

Ежедневная, политическая, общественная и литературная газета

Въ Четвергъ 25 дек. ... состоится только Одинъ КОНЦЕРТЪ ... композитора Василия Григорьевича ЗАВАДСКАГО хоръ 40 чел.

Рекламна інформація у вечірній рівненській газеті «Голосъ Волыни» від 7 червня 1915 року про концерт хорової капели під орудою Василя Завадського в театрі Лейби Зафрана

Під час революційних подій та громадянської війни 1917-1920 років

этомъ эмбріотоміи, т. е. къ удаленію внутренностей изъ грудной и брюшной полостей ребенка.

Къ этому еще остальное выведеніе туловища по частямъ продолжалось три часа, а дѣлалось безъ хлороформа при полномъ сознаніи несчастной роженицы.

Послѣ операціи было наложено 14 швовъ. Д-ръ Шапиро пріѣхалъ на слѣдующій день, а послѣдующее леченіе съ его согласія велъ д-ръ Б. который два раза приглашалъ на совѣтъ д-ра М.

Прим. и пр.

І. Гайный

Театръ

Къ предстоящему концерту Е. И. Башариной

Какъ уже выяснилось, любимица Петербургской и Московской публики г-жа Башарина, несравненная исполнительница русскихъ пѣсенъ будетъ пѣть у насъ 15 марта. Въ настоящее время г-жа Башарина находится въ Житомірѣ, гдѣ—по настоянію публики 4-го выступала 8-ій разъ. Каждый концертъ талант[ливой] пѣвицы проходитъ при переполненныхъ сборахъ. Шумныя оваціямъ нѣтъ конца. Вчерашняя газета ... которой Башарина ... ѣдетъ; извѣстный басъ Петербургской оперы Михаилъ Ильичъ Сафроновъ, пользующійся большой популярностью и знаменитый композиторъ піанистъ Соколовскій, авторъ многихъ цѣнныхъ произведеній, который у насъ будетъ исполнять свои соч[ненія], какъ Прелюдіи, Сюита и т. п.

Гастроли „Соловцовцевъ".

Состоявшаяся вчера въ театрѣ Зафрана первая гастроль артистовъ театра „Соловцовъ" прошла съ шумнымъ успѣхомъ. Особый восторгъ, вызвали Р. Д. Нинъ и Болховской, которые привели публику буквально въ восхищеніе. Рецензію о спектаклѣ дадимъ завтра.

Сегодня—вторая и послѣдняя гастроль „соловцовцевъ". Поставлена будетъ комедія «К[ровавый] зырь», а въ заключеніе—„Прощальный ужинъ". Усиленно рекомендуемъ нашей публикѣ не упустить случая посмотрѣть талантливыхъ артистовъ, выступающихъ сегодня у насъ во второмъ и по[слѣднемъ] днемъ спектаклѣ.

Інформаційні замітки в місцевій газеті про майбутні концерти «любимицы Петербургской и Московской публики г-жи Башариной», а також про гастролі в Рівному артистів театру «Соловцовъ»

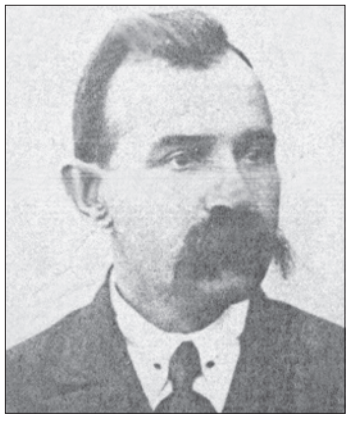
театральне життя в місті призупинилось. 1920 року територія Західної України відійшла до Польщі. 4 лютого 1921 року Рівне стало повітовим центром Волинського воєводства, а в березні Волинь офіційно була визнана частиною Польської держави.

Від початку 1920-их років у Рівному, Дубні, Здолбунові, Острозі, Костополі, а потім і в інших містах, містечках і селах почало діяти культурно-освітнє товариство «Союз українок», що зареєструвало свій статут 11 квітня 1927 року. У 1931 році до правління входили: Євгенія Глинська (голова), Олена Кентржинська, Марія Саблерова, Наталія Серга. Усього налічувалося 208 членів.

Окрім того, існували також Українське літературно-мистецьке товариство ім. Лесі Українки, товариство «Просвіта», єврейське товариство «Тарбут». Ці культурно-просвітницькі товариства допомагали створювати народні театри, театральні видовища, утримували публічні бібліотеки, хати-читальні, організовували концерти та співочі гуртки. Про діяльність літературно-мистецького товариства ім. Лесі Українки нам відомо небагато. Однак є свідчення про те, що воно мало свій статут. Метою його роботи було поширення серед українців знань щодо літератури і мистецтва. Товариство налічувало 42 члени. До правління входили адвокат Я. Карнаухов, В. Павловський, Й. Карпенко. Очолював правління письменник Петро Зінченко, секретарем був Данило Компаненко, обов'язки скарбника виконував Степан Скрипник – майбутній Патріарх Української Православної Автокефальної Церкви Мстислав.

Степан Скрипник та Улас Самчук. 1941 рік

Сергій Козицький

У 1927 році при Рівненській повітовій організації товариства «Просвіта» (вулиця Бармацька, сучасна Міцкевича) діяли режисерські курси, які готували керівників для аматорських театральних гуртків. У Рівному цими курсами керував Петро Зінченко. Драматичні гуртки під орудою режисерів вивчали п'єси українських класиків, які ставили на сільських сценах. Так уже повелося, що майже кожен драматичний гурток починав свою діяльність з п'єс «Безталанна» Івана Карпенка-Карого, «Наталка Полтавка» Івана Котляревського, «Назар Стодоля» Тараса Шев-

ченка, а вже пізніше переходили до творів інших авторів. Але в кожному конкретному випадку потрібно було брати дозвіл у повітового старости. Філії «Просвіти» залучаючи аматорів, здійснювали постановки вистав у селах Симонові, Турові, Гощі, Клевані, Острожці. Отримані кошти передавали «Просвіті», яка передплачувала періодичну літературу для хат-читалень, надавала допомогу бідним сім'ям та дитячим притулкам. При «Просвіті» у селі Михалківці Острозького повіту діяв цікавий драматичний гурток. За свідченням Миколи Денисюка, активну участь у ньому брав виходець з Луцька, борець за незалежну Україну Сергій Козицький. Його син Валентин пізніше, у 1948-1957 рр., працював у Дубенському державному українському пересувному театрі. «Просвіта» організовувала перегляд спектаклів приїжджих драматичних театрів, зокрема Волинського українського театру Миколи Певного, концерти, а також виступи українських хорів. Особливо урочисто відзначалися Шевченківські свята.

У багатьох робітничих колективах також розвивалася художня самодіяльність. Це була чи не єдина форма знайомства людей праці з театральним мистецтвом. Цьому також сприяла «Просвіта», котра в той період зайнялася виданням часопису «Аматорський театр», де публікувалися різноманітні поради щодо техніки гри на сцені та підбору репертуару для театральних колективів. Утім, найбільшою проблемою залишалося те, що численні трупи, які створювалися у двадцяті роки, швидко розпадалися.

Крім того, не слід забувати, що польська влада докладала чималих зусиль, щоб знищити навіть думку про рідну українську культуру, рідну мову. Культурне життя Рівного значною мірою було «імпортоване». Майже всі професійні театри, що гастролювали на теренах Рівненщини, мали на меті не виховне значення вистав, а матеріальну зацікавленість.

Місто ніколи не мало власної професійної театральної трупи. Театр Лейби Зафрана, який на початку своєї діяльності заявив про себе як про культурний осередок міста, з часом перетворився на заклад з перегляду кінофільмів.

30 квітня 1929 року Міністерство внутрішніх справ Польщі ліквідувало Рівненську повітову організацію товариства «Просвіта», яка протягом усього періоду існування, починаючи з 1917 року, сприяла розвитку аматорських та професійних театральних колективів, упорядженню хат-читалень, бібліотек та інших закладів. Розпуск польськими чиновниками «Просвіти» був актом насильства над українською культурою. Це було порушенням умов Ризького договору, згідно з яким польський уряд зобов'язувався надавати особам української національності всі права, що забезпечували б їм вільний розвиток культури, мови тощо [16].

У березні 1930 року в театрі Зафрана відбувся драматичний концерт, влаштований учнями та викладачами української гімназії з нагоди 116-ої річниці від дня народження Тараса Григоровича Шевченка. Польська вла-

Микола Сивіцький

Зінаїда Кельчевська-Шликова

Олександр Муров
(справжнє прізвище – Етельбаум)

да вимагала на початку концерту виконати гімн «Єще Польська не згінела», а коли хор таки заспівав його, у диригента Олександра Корольчука із глядацької зали полетіли різні сторонні предмети. Усі присутні в залі встали зі своїх місць і на противагу могутньо заспівали «Ще не вмерла Україна». Розуміючи, що ситуація виходить з-під контролю, голова міського магістрату (нині – міськвиконкому або інакше мерії міста) Боярський крикнув з ложі «Сьв'ятло» (*Swiatlo – світло*). З усіх дверей до зали увірвалися поліцаї, почалися арешти тих, хто співав український гімн. У той вечір було заарештовано понад тридцять осіб.

І все ж, незважаючи на владні утиски й переслідування, на Рівненщині продовжувалася боротьба за своє рідне мистецтво. Митці йшли на будь-які жертви заради існування українського театру. Почали з'являтися нові акторські трупи. У Костополі виник театр під назвою «Краля», який ставив одноактні п'єси; у Здолбунові – театр під орудою М. Комаровського. Він здійснив постановку таких п'єс, як «Ніч під Івана Купала» Михайла Старицького, «Запорожець за Дунаєм» Семена Гулака-Артемовського, «Воскресіння» П. Кальнішевського. У Здолбунівській театральній трупі працювали майже професійні актори: Б. Ратушний, М. Уланов, П. Нікольський, Б. Ніколаєнко, Н. Полтавченко; актори-аматори: С. Штебенко, В. Семенова, Н. Райська, М. Комаровська, М. Жарова, Є. Польова, Л. Якубова та А. Білінська [17].

Не припиняв своєї роботи Острозький театр під керівництвом Юхима Заячківського, який орієнтувався виключно на драматургію корифеїв українського театру.

1925 року в Рівному організував аматорський театральний колектив Давид Мілянов. 1934 року склався цікавий театральний колектив у селі Підлужжя Дубенського повіту під керівництвом Миколи Костянтиновича Сивіцького.

Мешканка Рівного Галина Книш, уродженка

Актори Рівненського російського театру Зінаїди Кельчевської
в театрі Лейби Зафрана. 1934 рік.

села Дермань, згадує про театральний гурток Рівненської української гімназії: «...для більших музично-вокальних імпрез гімназія винаймала залу кінотеатрів «Новий Світ» або Лейби Зафрана для академій на честь

KÓŁKO ESTETYCZNE
przy Gimnazjum Rosyjskim w Równem.

TEATR ZAFRANA — ŚRODA 1 LUTEGO 1928 r.

W wykonaniu członków kółka

1. A. Puszkina **„BORYS GODUNOW"**
dramat (5 aktów)

2. J. Turgeniewa **„BIEŻYN ŁUG"**
(scenka)

Artystyczne kierownictwo, nowe specjalnie wykonane dekoracje i udział w głównej roli Cara Borysa Godunowa artysty-mal. **J. KOSMIADI.**

Dzienne przedstawienie dla młodzieży szkolnej. Początek o godz. 3 p. p. Ceny miejsc od 1 zł.

Bilety na obydwa przedstawienia do nabycia w aptece p. Rutkowskiego.

Wieczorne przedstawienie. Początek o godz. 8½ wiecz. Ceny miejsc od 1 zł. 65 gr.

Kierownik i kierownik Kółka Estetycznego J. Kosmiadi.

Czysty dochód przeznaczony na korzyść biednych uczniów Ros. Gimnazjum.

Osoba odpowiedzialna Dyrektor Gimnazjum A. Jurasiewicz.

ЭСТЕТИЧЕСКІЙ КРУЖОКЪ
ПРИ РОВЕНСКОЙ РУССКОЙ ГИМНАЗІИ.

ТЕАТРЪ ЗАФРАНА — СРЕДА 1 ФЕВРАЛЯ 1928 г.

Членами кружка представлено будетъ

1. А. Пушкина **„БОРИСЪ ГОДУНОВЪ"**
драма (5 актовъ)

2. И. Тургенева **„БѢЖИНЪ ЛУГЪ"**
(сценка)

Художественная постановка, новыя специально исполненныя декораціи и личное участіе въ ГЛАВНОЙ РОЛИ—ЦАРЯ БОРИСА художника **Г. П. КОСМІАДИ.**

УТРЕННІЙ СПЕКТАКЛЬ — ВЕЧЕРНІЙ СПЕКТАКЛЬ

Равнитель Русск. Эстет. Кружка Г. П. Косміади

Чистый сборъ поступитъ въ пользу бѣдныхъ учащихся Ровенской Русской Гимназіи

Отвѣтств. распорядитель Директоръ Гимназіи А. П. Юрашевичъ

Równe, Druk. Br. Chazanczuk — Wydawca: Ros. Gim.

Афіша вистави «Борис Годунов»

Георгій Косміаді в ролі Бориса Годунова в однойменній виставі. 30-ті роки XX ст.

Сцена з вистави «Борис Годунов». Декорації Георгія Косміаді. 1930-ті роки

Тараса Шевченка або Симона Петлюри. Завжди з багатшою програмою та з більшим числом сподіваних гостей. Також ставили п'єси. У 1930 році ми поставили для дітей казку «Король Сплюх». Режисерував професор Петро Зінченко. У 1932 році він поставив «Лісову пісню» Лесі Українки. Роль Мавки зіграла Надія Гапончуківна, а Лукаша – Сергій Костецький. У 1933 році було поставлено п'єсу Миколи Гоголя «Ревізор» і «Запорожця за Дунаєм» Семена Гулака-Артемовського» [18].

Просвіта» та інші громадські організації влаштовували благодійні вечори, художні виставки на «Волинських торгах» у парку князів Любомирських (тепер парк ім. Тараса Шевченка) на користь бідних акторів та упорядження вистав. У цих заходах брали участь Семен Руденков, Зінаїда Кельчевська-Шликова, Олександр Сіверський та інші відомі актори. Зінаїда Вікентіївна Кельчевська-Шликова, провідна артистка Казанського, Ростовського, Одеського російських театрів, емігрувала з більшовицької Росії і 1921 року організувала приватний російський театр драми на території Польщі

у Рівному. До нього приєдналися Муров-Етельбаум Олександр Маркович, Сіверський (Моханько-Даниленко) Олександр Мусійович, Розем блюм-Петросян Катерина Миколаївна, Розем блюм-Вікторський Віктор Григорович та інші.

У театрі Зінаїди Кельчевської ставилася виключно російська та зарубіжна класика. Довгий час цей театр базувався в приміщенні Лейби Зафрана. Влаштовувалися бенефіси, але не завжди бенефіціантові щастило отримати зібрані гроші: акторів обдурювали й обкрадали. Багато клопоту завдавали поліція і цензура. Жодну виставу не пропускали на сцену без дозволу пана старости. Про це свідчать документи, що зберігаються в Державному архіві Рівненської області. Ось один із них: «До пана старости Ровенського повіту. Рада Ровенської повітової «Просвіти» просить дати дозвіл на упорядження вистави в селі Золотіїв на день 12 жовтня б. р. в помешкані млина пана Гейди. Виставлено буде «Куди вітер віє?» Степана Васильченка. Особа відповідальна – Олександр Гейда. 11 жовтня 1923 року» [18].

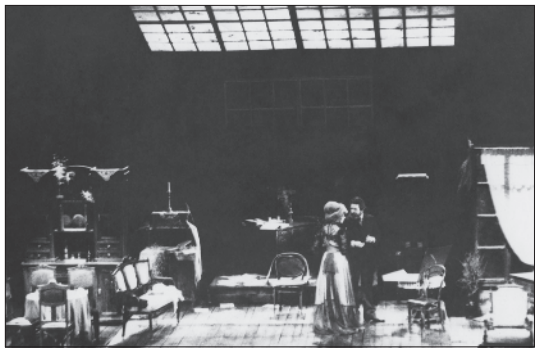
Здебільшого цензура не дозволяла ставити вистави українською мовою. Але коли вирішувала надати згоду, то змушувала ще щось грати польською. У цьому випадку було запропоновано зіграти першу дію з п'єси Адама Міцкевича «Dziady».

Іноді цензурний нагляд не знав меж. Поліцейські урядовці вигадували різні причини, щоб перешкодити організаторам показувати народні вистави. Вони вимагали цензуровані екземпляри п'єс і сценаріїв, знаючи наперед, що це пов'язано з великими труднощами і затратами. Забороняли ставити драматичні твори в школах, волосних управах, приватних садибах.

У 20-30-ті рр. дуже поширеними були домашні вистави аматорів, які свідчили про назрілу потребу мати постійно діючий театр. 1925 року в Рівному було організовано театр залізничників, який мав власне дерев'яне літнє приміщення в залізничному парку (тепер на цьому місці привокзальна площа і залізничний вокзал). Цей театр очолював емігрант із Росії антрепренер Олександр Бояров.

Першою ним була здійснена постановка п'єси І. Лисенка-Конич «Каторжник». У театрі на той час працювали актори А. Аршаров, І. Арбенін, Н. Данилова, а пізніше Олександр Сіверський, Олександр Муров, Катерина Петросян, Віктор Вікторський, які 1939 року ввійшли до трупи професійного Рівненського українського музично-драматичного театру з частиною акторів приватної антрепризи на чолі із Зінаїдою Кельчевською-Шликовою.

Репертуар залізничного театру складався з п'єс Максима Горького, Антона Чехова, Олександра Островського, Григорія Квітки-Основ'яненка та Івана Карпенка-Карого. Постановки п'єс цим молодим робітничим театром були значним мистецьким явищем культурного життя міста. Однак

Сцена з вистави «Дядя Ваня»

польській владі не подобалося прагнення артистів слугувати своєму народові. Цього було достатньо, щоб 1926 року цей театр «віддали на поталу вогню». Олександр Муров і Олександр Сіверський знову вступили до трупи Зінаїди Кельчевської, частина акторів була змушена перейти до антрепризи І. Поплавського, інші артисти приєднались до колективів В. Гриневського та О. Горяїнова. Ці професійні театри постійно гастролювали всією Польщею. Досить було з'явитись у місті афішам з прізвищами О. Горяїнова або Зінаїди Кельчевської (згодом вони одружилися), як аншлаг виставі був гарантований. Репертуар колективів складався з п'єс визначних російських та зарубіжних драматургів: «Анна Кареніна» за Львом Толстим, «Тартюф» Жана-Батіста Мольєра, «Дядя Ваня» Антона Чехова, «Ліс», «Без вини винні» Олександра Островського (яка 1939 року стала першою виставою Рівненського музично-драматичного театру), «Підступність і кохання» Фридриха Шиллера, «Осінні скрипки» М. Сургучова та інші.

До 1939 року в Рівному гастролювали також професійні театри М. Греля, Є. Шубінова та опереткова трупа А. Андрєєва-Трельського. Оскільки ці театри були суто мандрівними, їхні вистави у більшості випадків не мали відповідного художнього оформлення. Декорації не завжди відповідали епосі, історичному місцю дії, а постановкам вочевидь бракувало хорошого драматичного матеріалу. Реквізит і костюми в обов'язковому порядку повинні були бути в кожного актора, інакше в трупу не приймали. Виняток становили костюми з історичних епох.

Заслуговує на увагу театр Миколи Певного (1883-1940) з Луцька, який можна вважати одним із провідних на Волині. Він часто приїздив на гастролі до Рівного, починаючи з 1930 року. Місцева влада не дозволяла йому грати в приміщенні Лейби Зафрана, тому цей колектив був змушений працювати в кінотеатрі «Новий світ» у Поштовому провулку (цей будинок зруйнований у 1942 році, на цьому місці споруджено магазин «Обнова»). Зрозуміло, що на художній рівень вистав впливали різноманітні проблеми: малі розміри сцени, недосконале світлове оформлення. Театр Миколи Певного утримував досить професійну трупу, художника, оркестр, технічні цехи та хор. Сам Микола Григорович Певний був вихованцем студії Московського художнього театру, учнем школи Миколи Садовського та Панаса Саксаганського. Згодом він працював актором Українського Національного театру в Києві, а 1928 року заснував перший Україн-

ський професійний театр на Волині. Приїзд цієї трупи до Рівного перетворився на велике мистецьке свято.

Незважаючи на цензурні утиски, Микола Певний наважувався брати у свій репертуар багатоактні українські класичні п'єси, художньо їх оформляти і сумлінно, без купюр та шаржування, грати. Тому рівняни в 30-ті роки мали нагоду познайомитися з кращими зразками української драматургії. До репертуару цього колективу входили: «Безталанна», «Наймичка», «Мартин Боруля», «Суєта» Івана Карпенка-Карого; «Пошились у дурні», «Вій» Марка Кропивницького; «Ґандзя», «Чумаки», «Ніч під Івана Купала», «Маруся Богуславка», «Циганка Аза», «Ой не ходи, Грицю...» Михайла Старицького; «Лимерівна» Панаса Мирного; «Хмара» Олексія Суходольського; «Жидівка-вихристка» Івана Тогобочного; «Гріх» Володимира Винниченка; «Мірандоліна» Карла Гольдоні; «Вечорниці» Петра Ніщинського і багато інших. До появи театру Миколи Певного ця драматургія ніколи в Рівному не з'являлася, та ще й у професійному виконанні. За сприяння Миколи Певного для постійної підтримки організованої української громади в 1931 році було засновано Волинське Українське театральне товариство, яке очолив сенатор, знаний на Волині громадський діяч Микола Маслов. Відомо дещо і про останні роки життя Миколи Певного. У середині 1940 року він, як колишній офіцер армії УНР (очолюваної Симоном Петлюрою), був репресований, а згодом знищений комуністичною владою.

Польський уряд, наляканий політичними подіями 1938-1939 років, вдався до жорстоких репресій, арештів людей, яких підозрювали в антиурядовій діяльності. Українські театри масово закривали. У цей же період розформовують рівненський театр-вар'єте, у якому працювали українські актори. Його було створено ще в 1936 році з метою розважання польських осадників. Російська трупа Зінаїди Кельчевської лише на певний час залишалася недоторканою. Та досить скоро хвиля переслідувань торкнулася й цього колективу, через що довелося припинити його діяльність і звільнити акторів.

Актор Олександр Муров згадував: «Для того, щоб існувати на світі, потрібно було заробляти копійку на хліб. Тому актори змушені були залишати улюблену роботу і прилаштовувати свої здібності до інших професій». Так, наприклад, Олександр Сіверський працював шевцем, Віктор Вікторський – у радіомайстерні, А. Найдьонова – кравчинею, І. Томашевська – прибиральницею. А того, хто намагався отримати більш пристойну посаду, польська влада змушувала приймати католицьке хрещення» [19].

Десятиліття переслідувань, заборони і злидні – така була доля митців у час формування українського театру на Рівненщині. І все ж він існував, творив, спалахував, як вогник, а потім згасав і знову народжувався, бо

давав людям надію, наснагу, терпіння та віру в майбутнє театру.

Отже, як бачимо, на Рівненщині, і зокрема в Рівному, театр користувався великим успіхом ще з XIX століття. Рівняни мали можливість знайомитися не лише з творами української драматургії, а й із зарубіжним театральним мистецтвом.

Цікавим є той факт, що саме єврей Лейба Зафран збудував у місті театр, який згодом об'єднав у своїй залі людей різних національностей.

Театр став тією ланкою, яка сполучала строкатий натовп людей між собою в години щасливого споглядання дійства, ім'я якому мистецтво. Завдяки цьому театру люди бачили не лише свої сірі нужденні будні, а й миті злету чийогось щастя та руйнації надій, сильного кохання і лютої ненависті. Багато хто з тогочасних митців Рівного завдяки театру зумів вижити у ті лихі часи лише тому, що бачив на сцені життя з усіма радощами і негараздами, бачив, що все минається і що за хаосом та невдачами обов'язково настане спокій і впевненість, так як і день завжди приходить на зміну ночі.

Джерела

1. Krol-Koczkavowska B.Teatr Dawnej Polski. — Warszawa. — 1971. — С.45.
2. Спогади Ненадкевич М. Рукопис: Зберігається в автора.
3. Франко І. Про театр і драматургію. — К., 1957. — С.73.
4. Волинські дзвони: Науково-краєзнавчий альманах РДГУ. — Рівне, 1999. — Вип. III. — С.39-51; — Вип. II. — С.58.
5. Спогади Грабовського В. Рукопис: Зберігається в автора.
6. Франко І. Про театр і драматургію. — К., 1957. — С.84.
7. Самчук У. На коні вороному. — Волинь — Вінніпег, 1975. — С.121-122.
8. Митці України: Довідник. — К., 1992. — С.356.
9. Юго-Западная Волынь. — 1911. — № 265, 6 січня.
10. Юго-Западная Волынь. — 1909. — № 90, 28 травня.
11. Кінзерська Т. Єфросинія Дарницька: Життєвий шлях та світоглядно-естетичні погляди. — К., 2005.
12. Берман Х. Довоєнний Ровно: Єврейська народна газета «Відродження - XIX ст.». — Біла Церква, 2000, 30 червня.
13. Спогади Мурова О. Рукопис: Зберігається в автора.
14. Державний архів Рівненської області (надалі — ДАРО). — Ф.16/30, оп.18, од.зб.23, арк. 5, 68, 97.
15. Кривицька Л. Повість про моє життя. — К., 1958. — С.38.
16. Бухало Г. «Просвіта» сіяла світло. — К. — Рівне, 1994.
17. РОДА. — Ф. 16/30, оп.18, од.зб. 409, арк. 9.
18. Там само. — Од. зб. 411, арк. 26.
19. Спогади Мурова О. Рукопис: Зберігається в автора.

Розділ II

СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ТЕАТРУ 1939-1941 рр.

17 вересня 1939 року в другій половині дня загін Червоної армії у складі танкового батальйону 45-ої стрілецької дивізії зайняв повітове волинське місто Рівне. Закінчився період польського панування, і відкрилася нова сторінка історичного буття території Західної України в межах єдиної держави.

Професійний український драматичний театр на західноукраїнських землях напередодні вересневих подій 1939-го року ледь-ледь жеврів. Актори, кочуючи від села до села, могли тільки мріяти про власне стаціонарне приміщення, про систематичну творчу роботу на великий сцені міста Рівного.

Національна політика попередньої влади була спрямована на знищення української національної культури, на жорстоке переслідування української мови, примусове ополячення українського народу.

17 вересня 1939 року соціальному і національному гнобленню мешканців Західної України з боку правителів тогочасної Польщі було покладено край. Проте на зміну одним гнобителям прийшли інші, більш витончені і жорстокі – радянські (читайте російські) комуністи-шовіністи, які, розвиваючи «шароварне українське мистецтво», насправді всіляко утискували українську культуру, українське мистецтво, українську мову (якщо українець розмовляв російською, він, з погляду російських шовіністів, був інтернаціоналістом, якщо ж він розмовляв рідною мовою,

то, на думку комуністів-великодержавників, був «українським буржуазним націоналістом»!).

Проте варто зазначити, що окремі заходи радянської влади принесли мешканцям Західної України деякі покращення. Так, для діячів української культури, у тому числі й театрального мистецтва, настала нова пора. На Рівненщині засяяла безсмертна плеяда корифеїв українського театру Марка Кропивницького, Михайла Старицького, Івана Карпенка-Карого, Івана Франка, Лесі Українки та багатьох інших світочів українського красного письменства, твори яких довгий час не звучали раніше на лаштунках сцени через цензурні утиски.

Аналізуючи мистецькі події 20-30-их років XX ст., робимо висновок, що в мистецьких заходах бракувало професіоналізму, художньої цілісності, досконалості в режисурі й акторській майстерності. Усе трималося на аматорському ентузіазмі, на великому бажанні не втратити національних художніх цінностей, які вигартувалися протягом минулого XIX ст.

20 вересня 1939 р. за ініціативою колишнього російського актора багатьох мандрівних театрів Віктора Вікторського (Розеблюма) у місті на базі приватної антрепризи Зінаїди Кельчевської-Шликової було утворено «Спілку працівників мистецтва», що об'єднувала в своєму осередку художників, артистів театру і цирку. Створювалася вона з метою продовження творчої справи й для того, аби не розгубитися в умовах нового часу.

24 вересня, після утворення «Спілки працівників мистецтв», актори, що намагалися не втратити творчого потенціалу, об'єднались у театральну трупу, і в приміщенні приватного театру Лейби Зафрана, який на той час тимчасово був оголошений Будинком Червоної армії, грали російською мовою виставу за п'єсою Олександра Островського «Без вини винні». Це була вистава приватної антрепризи Зінаїди Кельчевської-Шликової, що протягом одинадцяти років не сходила з афіш у Польщі та Білорусі.

Режисером-постановником був М. Катеринов, виконавці сценічних образів: Кручиніної – Зінаїда Кельчевська, Незнамова – Віктор Вікторський, Каринкіної – Марія Портянко, Галчихи – Катерина Петросян, Мурова – Генріх-Григорій Шапіро-Шарро, Миловзорова – Олександр Сіверський та інші.

На урочистому відкритті першого театрального сезону з палким привітанням виступив Віктор Вікторський, який наприкінці промови підкреслив, що «день відкриття професійного театру в місті Ровно – знаменний день, день торжества театральної культури на Поліссі».

Перший театральний колектив у 1939 році комплектувався переважно за рахунок акторів, які в часи панської Польщі з різних причин залишили Рівне, та аматорів театральних колективів.

До творчого складу театру влилася група місцевих акторів, за винятком

Марії Портянко, Михайла Калиновича і Наталії Сокіл.

24 жовтня нова влада організувала вибори делегатів до Народних зборів Західної України. Члени «Спілки працівників мистецтв» під час підготовки до виборів організовували виступи артистів з концертними програмами на виборчих дільницях. Було створено невеличкий аматорський симфонічний оркестр, дві естрадні бригади і циркову феєрію. Актори драми виконували уривки з вистав, які наспіх готувалися. По ходу пригадували, хто які ролі грав у інших театрах. Саме в цей час почали все частіше виникати аматорські театральні колективи та новий драматичний жанр художньої агітбригади, який раніше на теренах Західної України не практикувався.

Згодом частина акторів російської драми показала комедію за п'єсою Миколи Гоголя «Одруження» та одноактівку за п'єсою Івана Крилова «Урок донькам». Цей творчий колектив грав переважно ті вистави, ролі в яких без проблем розподілялися між акторами з театру Зінаїди Кельчевської-Шликової, та одночасно добирався акторський склад з аматорів художньої самодіяльності для організації Українського театру. На початку жовтня 1939 року в міській військовій комендатурі був створений тимчасовий відділ народної освіти, якому доручалось опрацювати інструкцію щодо впорядкування вже державного українського театру і здійснювати контроль за роботою «Спілки працівників мистецтв».

Віктор Вікторський, який згуртував навколо себе найкращу частину творчої інтелігенції з українських і російських мандрівних театрів, продовжував очолювати театральну справу. На посаду режисера був призначений Генріх-Григорій Шапіро-Шарро, у минулому режисер класичної мелодрами і комедії «Вільного театру» в Санкт-Петербурзі. 10 жовтня 1939 року ще не повністю сформований молодий український театр було передано під юрисдикцію міського відділу освіти. Відразу ж було скасовано марочну систему заробітної платні. 10 листопада артисти отримали перший державний грошовий аванс.

Указом Верховної Ради СРСР від 4 грудня 1939 року місто Рівне було проголошено центром новоствореної Рівненської області. З цієї нагоди, за наказом Ради Народних Комісарів та ЦК КП(б)У, у Рівному почав діяти державний український обласний професійний драматичний театр.

Микола Мезенцев

До складу його трупи увійшли актори: Михайло Калинович, Микола Мезенцев, Давид Мілянов, Олег Мошков, Петро Орловський, Микола Остроуменко, Марія Пеніонжко, Марія Портянко, Катерина Петросян-Роземблюм, Віктор Вікторський-Роземблюм, Іван Руденко,

Петро Орловський

Поліна Маньковська-Занудько

Ілля Золотніченко-Залізняк

Олександр Сіверський (Моханько-Даниленко), Наталія Сокіл, Михайло Тарановський, Генріх-Григорій Шапіро-Шарро, Олена Шнейдер та оркестрова група з 11 осіб.

10 лютого 1940 року газета «Червоний прапор» на своїх шпальтах сповіщала: «В Ровно організовано Державний обласний український драматичний театр. Тепер дирекція театру добирає акторський персонал, готує приміщення.

Урочисте відкриття сезону організованого театру намічено на день виборів депутатів до Верховної Ради СРСР і УРСР (24 березня 1940 року). Сезон відкривається п'єсою Костянтина Треньова «Любов Ярова» у постановці режисера М. Катеринова [2].

Програма вистави «Любов Ярова» Ровенського облмуздрамтеатру. 1940 рік

На початку 1940 р. до цієї маленької творчої трупи, яка на той час гастролювала містечками і селами Рівненської області зі своїми двома виставами, прийшли нові актори: Аркадій Трощановський, Капітоліна Петрова, Поліна Маньковська-Занудько, В. Косенко з Вінницького театру, Ілля Золотніченко-Залізняк з Київського театру ім. Івана Франка, Надія Горна з Одеського театру ім. Жовтневої революції (тепер театр ім. Василя Василька), Любов Калачевська після закінчення театральної студії в Київському театрі ім. Лесі Українки, М. Загорняк, Олександр Даниленко. Відбувся добір артистів у балетну групу.

Режисером-педагогом (на той час була така посада в театрі) був призначений Андрій Баженов-Занудько, який закінчив музично-драматичну школу ім. Миколи Лисенка й деякий час працював режисером у Київському театрі ім. Івана Франка. Саме йому судилося стати фундатором

Рівненського музично-драматичного театру. За рекомендаціями Андрія Баженова-Занудька на посаду чергових режисерів були запрошені О. Перегуда і М. Катеринов. На посаду директора театру (замість Віктора Вікторського) зголосився Сергій Павлович Тесленко, якого перевели з міста Суми. Останній продовжував працювати актором.

Любов Калачевська

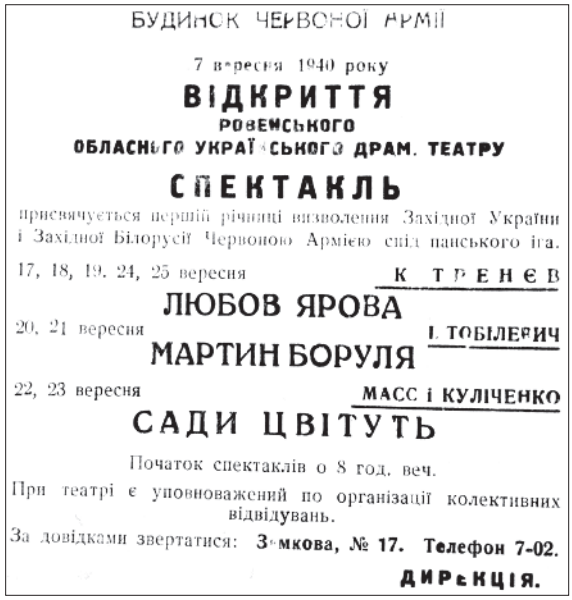
З новими змінами одразу ж постало питання про формування репертуару, у якому головне місце мала займати радянська драматургія. Не йшлося про скасування двох попередніх вистав та концертних програм, а в першу чергу про те, щоб звернутися до нової тематики. Насамперед театр повинен був включити до репертуару п'єси Костянтина Треньова «Любов Ярова», Леоніда Юхвида «Весілля в Малинівці» та Фридриха Шиллера «Підступність і кохання». Останній твір був майже готовий для втілення на сцені, бракувало лише перекладу на українську мову, бо її багато років грали у російському антрепренерському театрі Зінаїди Кельчевської. У Рівненському обласному державному архіві зберігається фотокопія телеграми з Москви від Костянтина Треньова і відповідь творчого складу театру, вміщена в газеті «Червоний прапор» за 12 березня 1940 року. Костянтин Треньов сповіщав: «Дізнавшись з газети про постановку моєї п'єси (в Ровно), прошу прийняти її в новій редакції. Подам Вам авторську допомогу. Гарячий привіт колективу» [3].

Наведемо відповідь колективу театру: «Щиро дякуємо за велику допомогу. За вашої участі переборемо усі труднощі, підготуємо прем'єру на відмінно. Терміново надсилайте «Любов Ярову» в новій редакції. Бажаємо творчих успіхів. Приятелі» [4].

Сцена з вистави «Любов Ярова». 1940 рік

Постановку вистави здійснили режисери М. Катеринов разом із О. Перегудою. Автор рецензії Ю. Грин писав: «Після довготривалої підготовки Рівненський обласний український музично-драматичний театр нарешті підняв завісу. Сезон розпочався класичною п'єсою провідного радянського драматурга Костянтина Треньова «Любов Ярова».

БУДИНОК ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ

7 вересня 1940 року

ВІДКРИТТЯ

РОВЕНСЬКОГО

ОБЛАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ДРАМ. ТЕАТРУ

СПЕКТАКЛЬ

присвячується першій річниці визволення Західної України і Західної Білорусії Червоною Армією спід панського ігга.

17, 18, 19, 24, 25 вересня К. ТРЕНЄВ
ЛЮБОВ ЯРОВА

20, 21 вересня І. ТОБІЛЕВИЧ
МАРТИН БОРУЛЯ

22, 23 вересня МАСС і КУЛІЧЕНКО
САДИ ЦВІТУТЬ

Початок спектаклів о 8 год. веч.

При театрі є уповноважений по організації колективних відвідувань.

За довідками звертатися: Зимкова, № 17. Телефон 7-02.

ДИРЕКЦІЯ.

Афіша, що сповіщала про відкриття в Рівному 7 вересня 1940 року музично-драматичного театру виставами «Любов Ярова», «Мартин Боруля», «Сади цвітуть»

Однак рецензент зробив зауваження на адресу режисера-постановника О. Перегуди. Це стосувалося ансамблевості вистави, а також її темпоритму. Зокрема, йшлося про те, що кожна окрема сцена починається з нової тональності, з іншої поведінки виконавців: «Зрештою образи стають невиразними, розпливчатими, втрачають послідовність розвитку ролі й втрачається задум драматурга» [5].

Було б помилково думати про те, що Рівненський театр виник відразу як колектив однодумців, що є важливою умовою для успішної творчої діяльності. Спочатку трупа складалася переважно з аматорів. Адже в її творчому складі були актори з різною школою, різними поглядами на театральне мистецтво, різною фаховою підготовкою. Художня якість сценічного мистецтва цього періоду була неоднозначною і різновартісною. Вона базувалася на співіснуванні аматорства та професіоналізму. Тому творчий колектив за своїм призначенням ще не був органічно цілісним. Відповідно, абсолютно природним є той факт, що в тогочасному театрі не було ансамблевості, про яку зазначав рецензент. Кожен виконавець розумів і відчував, що сценічне втілення масштабного, багатопланового твору вимагає максимуму професійних зусиль. Тема драматургічного матеріалу потребувала інших пошуків і форм, які були ще не зовсім зрозумілі режисерам та акторам.

Про виконавицю головної ролі артистку Надію Горну, яка була запрошена з Одеського театру для цієї ролі, згаданий вище рецензент писав: «Над середнім рівнем вистави в своїй роботі слід зауважити артистці Надії Горній у заглавній ролі Любові Ярової, що вона не керується режисерським задумом, а творить щось своє, впадає в окремих місцях у неправильне тлумачення образу. З'являється зайва плакатність, фальшивий пафос (перша сцена в контррозвідці з Пановою і Малініним). І на відміну цьому вона переконлива в сцені примирення з Яровим. Тут невиплакана любов, багато хорошої жіночості» [6].

Це й не дивно. Артистка Надія Горна за акторським амплуа – лірична героїня і до призначення на роль Любові Ярової грала ролі, близькі її

акторській індивідуальності, відповідно до свого внутрішнього сприйняття. Саме тому ліричні епізоди були точнішими за інші. Усю виставу було побудовано таким чином, що тема народу зосереджувалась лише в образах Кошкіна і Шванді, а в усіх масових сценах, без яких неможливо виразно розкрити образ Ярової й усієї постановки, вона залишалася затушованою. Індивідуально-психологічні якості виконавців головних ролей, стосунки між партнерами з різними творчими можливостями вимушено посіли у виставі центральне місце. Таке зміщення акцентів призвело до життєвої неправди і фальші. Суспільне й індивідуально-людське у постановці не знайшло виразного поєднання. Від цього програла не тільки ідея твору, а й звузилась значимість самої головної героїні, її боротьба, її подвиг.

Образ Романа Кошкіна у трактуванні артиста О. Іванія вийшов занадто похмурим та жорстким. Рецензент відзначив професійну майстерність артистки Зінаїди Кельчевської-Шликової в ролі Панової. Артист Ілля Золотніченко-Залізняк, який виконував роль матроса Шванді, наділив свого персонажа веселим гумором, але, на жаль, не позбавив його елементів побутовізму. Виразний і переконливий образ професора Горностаєва створив артист Петро Орловський, а колоритний персонаж – Дунька – вийшла в артистки Капітоліни Петрової надто поверховою, зайво приземленою.

За твердженням уже згаданого рецензента, не до кінця продумано створення характеру розумного, хитрого і небезпечного ворога поручика Ярового, якого зіграв артист Михайло Калинович.

Недоліки, про які згадувала тогочасна преса, абсолютно обґрунтовані. Адже для творчого складу тема революції була незрозумілою, особливо беручи до уваги, що це була лише перша спроба її вирішення на сцені Рівного. Саме тому і музичне оформлення Є. Бартнера, і художнє бачення Федора Лучка не змогли органічно злитися з подіями п'єси, які розгорталися на сцені. Критична оцінка мистецького доробку в пресі не позначилася негативно на відвідуванні нової вистави глядачами. Новоутворені державні установи, школи організовували колективні перегляди постановки з наступним обговоренням на політзаняттях. Такі бесіди впроваджувалися серед населення та, зокрема, у школах на виховних годинах.

Зауваження, зазначені в газеті «Червоний прапор», колектив театру взяв до уваги. А тому насамперед необхідно було створити ансамбль однодумців, набути акторської майстерності відповідно вимог часу, підвищити художньо-технічну культуру, подолати організаційні негаразди.

Перший рік роботи начебто не приніс значних творчих перемог, не все заплановане вдалося здійснити. Тому художній керівник театру, режисер-педагог Андрій Баженов-Занудько започаткував у творчій діяльності трупи фахове навчання за системою Костянтина Сергійовича Станіславського.

У квітні 1940 року актори театру розпочали роботу над комедією Леоні-

да Юхвида «Весілля в Малинівці» й одночасно над драмою німецького драматурга Фридриха Шиллера «Підступність і кохання», що вже була перекладена українською мовою. Раптово робота припинилася майже на два місяці. За наказом обкому КПУ театр вирушив гастролювати по районах Рівненської області, у міста Дубно, Острог, Костопіль, Сарни і Здолбунів, селищах Степань і Зарічне.

Вдячні глядачі мали можливість у повному обсязі познайомитися з виставами «Любов Ярова» Костянтина Треньова, «Без вини винні» Олександра Островського та «Одруження» Миколи Гоголя.

Наприкінці липня творчий склад повернувся до роботи над запланованими виставами, а 20 серпня розпочалася відпустка, і лише після повернення до роботи, 22 жовтня, відбулася прем'єра вистави «Весілля в Малинівці». За своїми жанровими ознаками ця вистава значно відрізнялася від усіх попередніх.

24 листопада рецензент у газеті «Червоний прапор» сповіщав: «...з кожною виставою зростає художньо-творчий багаж театру. Про це свідчить постановка комедії Леоніда Юхвида та Олексія Рябова «Весілля в Малинівці» за режисурою О. Перегуди [7].

Рецензент, віддаючи належне виконавцям, зазначав, що мала площа сцени театру Зафрана негативно вплинула на втілення режисерського задуму. У масових сценах, за браком виконавців, помітна скупченість і недосконалість звучання хору, невиразність мізансцен у грі основних дійових осіб, але ці недоліки викликані суто технічними причинами. Утім вирішальної ролі вони не відігравали завдяки злагодженій роботі режисера-постановника, окремих акторів, художника Федора Лучка та диригента Петра Магрити.

Петро Магрита

Не зважаючи на це, вдало задумане в макеті художнє оформлення вистави значною мірою було втрачено під час відтворення його на сцені. І все ж глядачі в цілому побачили цікаву, хвилюючу постановку.

Центральну роль Назара Забари, командира загону котовців, виконав артист Олександр Даниленко. Для молодого актора це завдання стало досить відповідальним та складним. Адже необхідно було знайти і поєднати в одній особі риси мужності, людяності, теплоти й подати все це в стриманому, майже суворому зовнішньому малюнку образу. Крім того, актор володів хорошим співучим голосом, тому вдача була обумовлена органічним поєднанням слова з вокальною частиною ролі.

Роль дружини Назара – Софії – виконала артистка Зоя Томашівська,

для якої вокальні партії виявилися надто складними, непрофесійними виглядали переходи від діалогу до вокалу й навпаки. Повний драматизму епізод удаваної зради Назара через ці вади був неприродним і незрозумілим.

Євген Васюков

Приємне враження справили артисти А. Алексєєва (Яринка), Аркадій Трощанівський (Андрійко), Михайло Калинович (Яшка). Органічних, колоритних, з почуттям народного гумору діда Ничипора та його дружину Ганнусю, уникнувши небезпечного шаржування, правдиво створили артисти Ілля Золотніченко-Залізняк і Капітоліна Петрова. Грицька – ватажка бандитів – артист Віктор Вікторський створив хижим, обмеженим, але переконливо самовпевненим. Складну роль Попандопула зіграв артист Євген Васюков, утім через деяку неохайність у костюмі та комікування його персонаж вийшов непереконливим.

Чи розкрив театр на той час усю глибину суспільних суперечностей, що показані в цих виставах? Напевно, що ні. Складним був шлях до постановок п'єс радянської драматургії. Проте прагнення колективу до серйозної роботи над новою драматургією, до розкриття сильних і вольових характерів – факт незаперечний. Створення багатогранних і повнокровних особистостей, розкриття історизму і народності стали головними завданнями роботи театру. Цього вимагали на той момент різні постанови партійних органів.

Звертаючись до кращих зразків зарубіжної класики, театр повернувся до драми Фридриха Шиллера «Підступність і кохання», яку вже включили до репертуару. Гуманістична тема твору, неприйняття старого світу, прагнення до щастя, пошуки свого шляху до кохання – усе це було дуже близьким людям того часу. Режисер Андрій Баженов у цій виставі намагався втілити певну романтичну піднесеність і в той же час говорити з глядачем про болючі питання життя суспільства.

Успіхові вистави сприяла спільна праця з досвідченими акторами, які грали відповідні ролі до 1939 року в антрепризі Зінаїди Кельчевської, і цікава сценографія художника-режисера О. Перегуди. Центр уваги був зосереджений на доньці старого скрипаля Луїзі (Зінаїда Кельчевська) і Фердинанді (Михайло Калинович). Інші ролі виконували: президент – Генріх-Григорій Шапіро-Шарро, Леді Мільфорт – Марія Портянко, Вурм – Петро Орловський, фон Кальб – Євген Васюков. Утім позитивної реакції в місцевій пресі вистава не отримала, критика оцінила прем'єру лише інформативно й досить стримано.

Наприкінці 1940-го – на початку 1941-го років помітно було наростання

військової небезпеки. Комітет у справах мистецтв оголосив постанову «Про заходи зі збільшення прибутків та зниження витрат на утримання театральних установ». Необхідно було скоротити державні кошти по багатьох галузях виробництва з метою збільшення фондів для озброєння та оборони СРСР. Керівництву театру довелося працювати в складних організаційно-економічних умовах. Окрім того, що державна дотація скоротилася, установам та виробництвам категорично заборонялось оплачувати державними коштами відвідування вистав [8].

Економічні труднощі змусили вжити більш рішучих заходів: заробляти гроші для свого утримання, ставити більше вистав, а також безпосередньо займатися заповненням глядацької зали. Самостійно театр був неспроможній перейти на госпрозрахункову діяльність, він ще не достатньо утвердив творчі позиції.

За нових обставин дирекція театру намагалася знайти нові рішення стосовно репертуарної політики. Стан справ не задовольняв режисерів і акторський склад. Після прем'єри «Весілля в Малинівці» була створена художня рада театру для вирішення поточних завдань. Українську класику до репертуару не включили, пояснивши це тим, що рівняни вже мали нагоду передивитись вистави за п'єсами корифеїв українського театру у виконанні Волинського театру під орудою Миколи Певного, який приїздив на гастролі до Рівного в 1939 році.

Ми вже зазначали, що переважаючу більшість мешканців Рівного складали євреї. Певно, орієнтуючись на цей факт, творчий коллектив театру в грудні 1940 року вперше здійснив постановку п'єси Шолом-Алейхема «Двісті тисяч» (цей твір Шолом-Алейхема в оригіналі має назву «Крупний виграш», а в постановці Державного єврейського театру в Москві 1923 року п'єса отримала назву «200 000») українською мовою. Глядачі сприйняли нову роботу трупи бурхливими оплесками. Газета «Червоний прапор» у рецензії на нову роботу Рівненського театру писала: «Прем'єра вистави «Двісті тисяч» – помітне творче зростання творчого колективу, і вона, безумовно, є творчим успіхом театру» [9]. Режисер Генріх-Георгій Шапіро-Шарро завжди прагнув у своїх виставах всебічно втілювати авторський задум, зберігати стильові ознаки і разом із тим створювати постановку життєво правдивою.

На початку 1941 року відбулася прем'єра за п'єсою Олександра Афіногенова «Мати своїх дітей» у постановці Генріха-Георгія Шапіро-Шарро, а в квітні – прем'єра вистави «Людина з портфелем» Олексія Файка в постановці Андрія Баженова. Обидві вистави великим успіхом не користувалися, а тому пройшли майже непомітними.

Як свідчать факти, театр намагався вирішувати широке коло сценічних і у той же час морально-етичних проблем. У кращих творчих рішеннях названих п'єс художні образи відзначалися публіцистичним пафосом, ут-

вердженням рис позитивного героя і місця людини в суспільстві. Поява на афішах нової прем'єри «Діти неволі» («Лимерівна») за п'єсою Панаса Мирного, режисер М. Катеринов, стала значною подією в культурному житті рівнян.

Шлях цієї драми до сценічного втілення був досить довгим. Твір забороняли ще царською цензурою, тому першу назву автор замінив «Лимерівною». Режиссер-постановник намагався повернути п'єсі її першу оригінальну назву. Однак відділ у справах мистецтв КП(б)У заборонив грати виставу під таким «недоречним» означенням, а тому афіші вистави «Діти неволі» довелося зняти лише через те, що дійові особи нічим не відрізнялися від тогочасних українців, а думки Василя Безродного про власність та заможність людей нагадували комуністичній владі «шлях до куркульства». Комуністично-радянська культурна програма цілеспрямовано нав'язувала глядачам деякі свої сумнівні орієнтири.

Режисер М. Катеринов, усунувши мелодраматичність твору, усе-таки зумів показати соціальну значущість його конфлікту, посилив тему викриття «темного царства» Шкандибенків та Кнурів, і вистава пішла під назвою «Лимерівна». Катеринов довів, що його професійне кредо – у народному ґрунті, у реалістичних традиціях української культури. Актори, які виконували ролі головних персонажів – Наталі Лимерівни (Зінаїда Кельчевська), Лимерихи (Надія Горна), Василя (Михайло Калинович), Карпа (Євген Васюков) – через створені ними образи виставу грали як високу народну драму.

Удячні рівняни захоплено сприйняли новий творчий доробок, нагороджуючи акторів гучними оплесками і словами вдячності. Травневою прем'єрою «Лимерівни» закінчився другий (1940-1941 рр.) театральний сезон натхненної творчої праці колективу Рівненського музично-драматичного театру, який тільки почав набирати снаги і готуватись до гастрольної подорожі Рівненщиною.

22 червня 1941 року гітлерівська Німеччина розпочала війну проти Радянського Союзу. Ця трагічна подія перервала нові творчі задуми театру. А 24 червня відбулося перше бомбардування Рівного – майже весь центр міста було зруйновано. На другий день після початку війни до лав діючої армії відбуло чимало театральних працівників. Понад 35 працівників Рівненського театру були мобілізовані в Червону Армію, пішли воювати в загони радянських партизан. Частина акторів боронила рідну землю від окупантів у відділах Української Повстанської Армії. Відтоді мистецький заклад, що опинився в умовах воєнного лихоліття, змушений був припинити свою діяльність.

28 червня 1941 року Рівне було окуповано німецькими військами. Подальша доля театру розгорталася на драматичному тлі Другої світової війни.

Джерела:

1. Пацула Й. Волинь – мій біль, моя надія. – Рівне: Азалія, 2005. – С.7.
2. Газета «Червоний прапор» від 10 лютого 1940 року.
3. Відомо, що нову редакцію п'єси Костянтин Треньов написав для МХАТу в 1936-1937 рр.
4. Мікрофотоплівка РОДА. Архівна комісія вих. № 13-41, 20-11-1965, зберігається в музеї Рівненського театру.
5. Газета «Червоний прапор» від 17 квітня 1940 року.
6. Там само.
7. Газета «Червоний прапор» від 24 листопада 1940 року. РОДА.
8. Безгін І., Орлов Ю. Театральное искусство: организация и творчество. – К.: Мистецтво, 1986. – С. 97.
9. Газета «Червоний прапор» від 3 березня 1941 року.

Розділ III

ІСТОРІЯ РІВНЕНСЬКОГО МІСЬКОГО МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ В ПЕРІОД НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ 1941-1944 рр.

НІЩО НЕ ЗАБУТЕ

З-поміж низки проблем сьогодення нового осмислення потребує вивчення історичних фактів, здобуття знань про невідомі сторінки історії. Це часточка вічності, але вона дуже важлива, тому що нарешті з'явилася можливість розкрити тему «Театр періоду німецької окупації 1941-1944 років», котра впродовж півстоліття замовчувалася радянською ідеологічною системою. Дослідження театру зазначеного періоду має суттєво доповнити «білі плями» його історії. Із перших днів окупації, коли були сподівання, що німецька влада створить умови для відродження незалежності України, представники мистецьких угруповань почали ставити питання про відновлення роботи Рівненського театру, який тимчасово припинив свою діяльність. Продовження роботи театру було обумовлено загальноісторичним та культурним підґрунтям. Багатьом ситуація, що склалася, здавалася обнадійливою щодо здобуття самостійної держави. Однак усе було значно складніше і трагічніше...

28 червня, у суботу, місто зайняли німецькі війська, а вже 4 липня було створено міську управу на чолі з Полікарпом Васильовичем Бульбою. 20 серпня Рівне було оголошено центром рейхскомісаріату «Україна». Саме тут незабаром розташувалися численні армійські підрозділи, поліцейські та каральні загони, формування СС, СД тощо. У вересні було введено посаду гебітскомісара, яку обійняв доктор Бейєр. Із 1 листопада в

Рівному було встановлено комендантську годину з сьомої вечора до шостої години ранку.

Події воєнного часу не могли оминути театру, який був зрушений із щойно сформованої творчої колії. Буремний розвиток подій вніс розгубленість у життя акторів та інших працівників. Із 10 липня 1941 року актори, які залишились у Рівному, проводили майже щодня збори, та нічого конкретного не вирішили.

І все ж упорядкування роботи театру тривало, незважаючи на нацистський режим, у напрямі тісного контакту з народом. На тлі нищення гітлерівцями культурних цінностей потрібно було шукати шляхи протидії, і першим до роботи постав український класичний репертуар. У надзвичайних обставинах гостро проявилася його патріотична суть. Твори українських класиків, побудовані на конфліктних ситуаціях XIX – початку XX століть між гнобленими та визискувачами, викликали загострену реакцію глядачів на несправедливість і насильство в тогочасних умовах життя. Афіші та програми друкувалися двома мовами: українською і німецькою, щоб відвернути увагу німців від «сумнівних» мотивів деяких п'єс та різних культурологічних заходів.

Театр, обслуговуючи також і німецьких військових, виконував окупаційну повинність. Усупереч контактам з окупаційною владою, митці сцени намагалися виявити своє ставлення до нацизму як до антилюдської ідеології. Тепер усі шанувальники українського театру мають змогу усвідомити, яка нелегка, часами трагічна доля випала акторам нашого театру під час німецької окупації. Необхідно уважно, день за днем, подія за подією, проаналізувати тогочасний театральний календар, і тоді все постане у неповторних деталях.

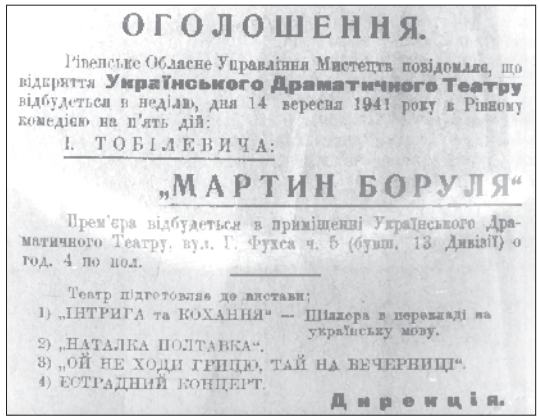
Перебуваючи в стані анабіозу, за якого життєві процеси притамовуються через несприятливі умови, незважаючи на окупацію, на приниження, які відчувала більшість рівнян при зустрічах на вулицях міста з окупантами, актори продовжували займатися своєю професійною справою.

В останній декаді серпня 1941 року в театрі Зафрана зібралися розгублені актори для вирішення питання початку нової театральної справи. Управління мистецтв міської управи, сформоване керівництвом товариства «Просвіта», усіляко сприяло формуванню театральної трупи. Осередок товариства «Просвіта» у Рівному був започаткований ще 1917 року, а в 1929 році заборонений польською поліцією, у 1939 році – радянською владою, під час Другої світової війни просвітяни також перебували під пильним наглядом окупаційної влади, що їх однак не лякало. Значний внесок в організацію театральної справи в Рівному зробили культосвітній референт рівненської «Просвіти» Федір Темнюк і фінансовий референт Григорій Грибок. За їхнього сприяння директором театру був призначений колишній професійний актор російської антрепризи Зінаїди Кельчевсь-

кої-Шликової Віктор Вікторський (Розем блюм), а режисером – Андрій Баженов-Занудько, у минулому режисер Київського театру ім. Івана Франка та інших театрів України.

«Просвіта» на теренах Західної України відігравала провідну роль у справі піднесення української культури і, особливо, національного театру. За її сприяння були організовані курси диригентів і режисерів – керівників аматорських художніх колективів.

Від першого дня творчий склад Рівненського театру почав працювати над комедією Івана Карпенка-Карого «Мартин Боруля». Після майже місячної підготовки, 14 вересня 1941 року відбулося нове відкриття Рівненського міського українського драматичного театру. Усе, що відбувалося біля каси, слугувало доказом великої зацікавленості виставою. Необхідно було привернути увагу глядачів до театру. Щовечора залу заповнювали люди. Кожна вистава була незвичайною, теми – злободенними як для акторів, так і для глядачів.

ОГОЛОШЕННЯ.

Рівенське Обласне Управління Мистецтв повідомляє, що відкриття **Українського Драматичного Театру** відбудеться в неділю, дня 14 вересня 1941 року в Рівному комедією на п'ять дій:

І. ТОБІЛЕВИЧА:

„МАРТИН БОРУЛЯ"

Прем'єра відбудеться в приміщенні Українського Драматичного Театру, вул. Г. Фуха ч. 5 (бувш. 13 Дивізії) о год. 4 по пол.

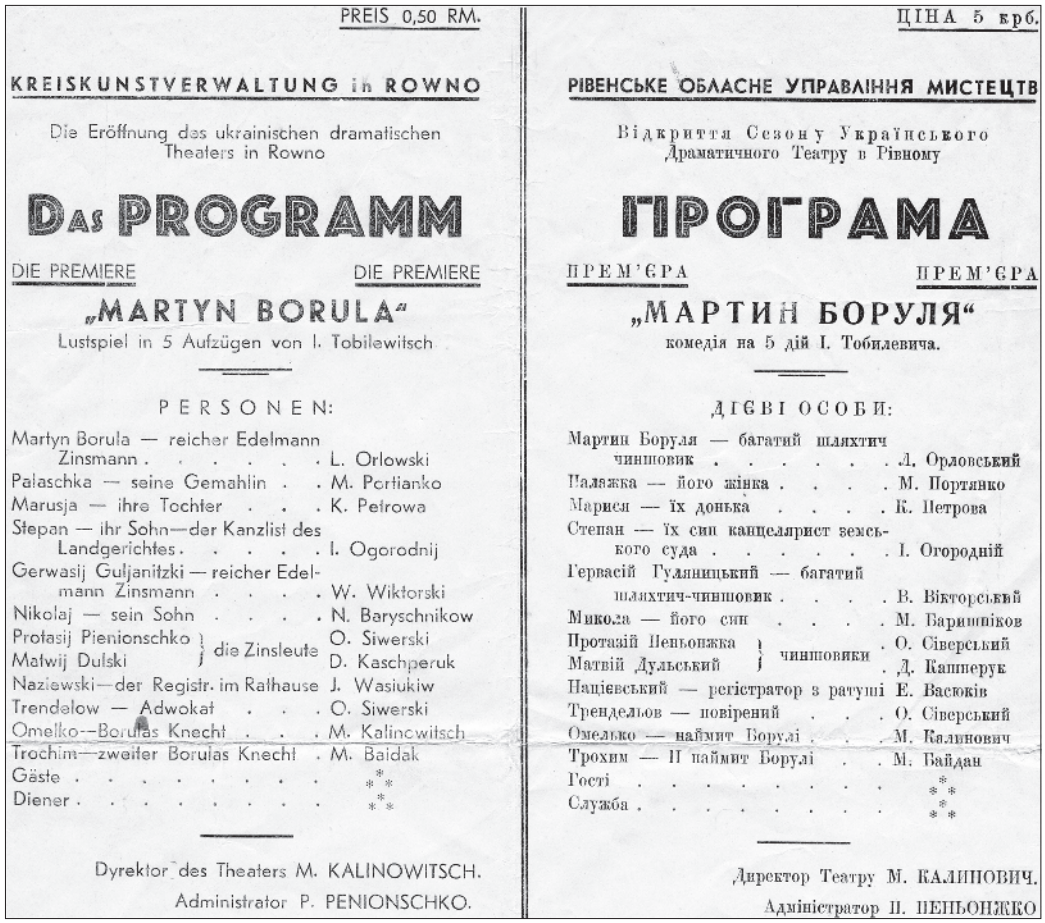
Театр підготовляє до вистави:
1) „ІНТРИГА та КОХАННЯ" — Шіллера в перекладі на українську мову.
2) „НАТАЛКА ПОЛТАВКА".
3) „ОЙ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ, ТАЙ НА ВЕЧЕРНИЦІ".
4) ЕСТРАДНИЙ КОНЦЕРТ.

Дирекція.

Оголошення про відкриття в Рівному 14 вересня 1941 року Українського драматичного театру виставою «Мартин Боруля» Івана Тобілевича

Проте обставини, у яких знаходився театр, заважали продуктивній роботі над п'єсами, бракувало часу. Той, хто хотів кращих результатів, повинен був виявити дуже велику енергію, завзятість та силу волі, своїм прикладом надихати оточення. Із часом діяльність театру урізноманітнилась. Окрім виконання основної своєї функції – постановки художніх вистав, у цій мистецькій установі одночасно створювалися концертні програми для імпровізованих сценічних майданчиків. Сцена театру як ніколи потребувала малих форм драматургії. Німецька адміністрація заангажувала театральний колектив для власних потреб, вимагаючи в першу чергу обслуговувати німецьких вояків та урядовців. Концертно-театральна бригада була найпопулярнішою художньою формою серед вояків, до того ж достатньо мобільною. Вони не вимагали спеціального обладнання: артисти виступали у шпиталях, на міських майданах.

Часто акторів змушували припиняти гру через потребу віддати приміщення владним структурам, а прибутки конфісковували на користь німецького Червоного Хреста. Але навіть за таких складних умов театр намагався й надалі зберегти свій творчий потенціал. На той час колектив театру складався з тринадцяти драматичних акторів, семи оркестрантів, шести осіб балетної групи [1]. Після гучного успіху вистави «Мартин

PREIS 0,50 RM.

KREISKUNSTVERWALTUNG in ROWNO

Die Eröffnung des ukrainischen dramatischen Theaters in Rowno

DAS PROGRAMM

DIE PREMIERE — DIE PREMIERE

„MARTYN BORULA"

Lustspiel in 5 Aufzügen von I. Tobilewitsch

PERSONEN:

Martyn Borula — reicher Edelmann Zinsmann . . . . . L. Orlowski
Palaschka — seine Gemahlin . . M. Portianko
Marusja — ihre Tochter . . . K. Petrowa
Stepan — ihr Sohn—der Kanzlist des Landgerichtes . . . . . I. Ogorodnij
Gerwasij Guljanitzki — reicher Edelmann Zinsmann . . . . W. Wiktorski
Nikolaj — sein Sohn . . . . N. Baryschnikow
Protasij Pienionschko, Matwij Dulski } die Zinsleute O. Siwerski, D. Kaschperuk
Naziewski—der Registr. im Rathause J. Wasiukiw
Trendelow — Adwokat . . . O. Siwerski
Omelko—Borulas Knecht . . . M. Kalinowitsch
Trochim—zweiter Borulas Knecht . M. Baidak
Gäste . . . . . *
Diener . . . . . * * *

Dyrektor des Theaters M. KALINOWITSCH.
Administrator P. PENIONSCHKO.

ЦІНА 5 крб.

РІВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ МИСТЕЦТВ

Відкриття Сезону Українського Драматичного Театру в Рівному

ПРОГРАМА

ПРЕМ'ЄРА — ПРЕМ'ЄРА

„МАРТИН БОРУЛЯ"

комедія на 5 дій І. Тобилевича.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Мартин Боруля — багатий шляхтич чиншовик . . . . . Л. Орловський
Палажка — його жінка . . . . М. Портянко
Марися — їх донька . . . . К. Петрова
Степан — їх син канцелярист земського суда . . . . . І. Огородній
Гервасій Гуляницький — багатий шляхтич-чиншовик . . . . В. Вікторський
Микола — його син . . . . М. Варишніков
Протасій Пеньонжка, Матвій Дульський } чиншовики О. Сіверський, Д. Кашперук
Націєвський — регістратор з ратуші Е. Васюків
Трендельов — повірений . . . О. Сіверський
Омелько — наймит Борулі . . . М. Калинович
Трохим — II наймит Борулі . . М. Байдан
Гості . . . . . * * *
Служба . . . . . * * *

Директор Театру М. КАЛИНОВИЧ.
Адміністратор П. ПЕНЬОНЖКО

Програма вистави «Мартин Боруля» Рівненського театру. 1941 рік

Боруля» у творчий склад на посади акторів почали залучати аматорів, які виявляли таке бажання. У жовтні відбулася прем'єра вистави «Наталка Полтавка» за комедією Івана Котляревського. Величезне напруження нервів та волі в умовах жорстокої війни спонукали колектив театру до створення такої атмосфери, що за трагічних умов працювала б на збереження духовності людини. Саме тому режисер О. Зарічний запропонував до постановки веселу, життєрадісну п'єсу, що допомогла б глядачам відволіктися бодай на мить від жахів окупаційного режиму. На початку 1942 року трупа зупинила свій вибір на комедії «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка. До постановки запросили художника Миколу Мартинюка. Його оформлення було «портативним», дуже зручним для показу вистави в гастрольному варіанті.

Для подальшої роботи театр вирішив включити до репертуару п'єсу Михайла Старицького «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці» і трагедію німецького драматурга Фридриха Шиллера «Підступність і кохання». Другий твір неохоче брався до репертуару через брак акторів. Проте

відповідна вказівка з боку голови Рівненської міської управи Полікарпа Бульби не залишала вибору [2]. Художній рівень сценічного мистецтва в цей період був неоднозначний, віддзеркалюючи співіснування аматорства і професіоналізму. Згодом до театральної трупи, очолюваної Віктором Вікторським, приєдналася частина акторів із російського театру антрепризи Зінаїди Кельчевської, і робота продовжилась. Отже, творче життя, незважаючи на небезпеку окупації, тривало. Люди жадали налагодити нормальне функціонування міста, хотіли жити, працювати з вірою в краще майбутнє.

Серед тих, хто над усе сприяв розвитку Рівненського театру у воєнні роки, не можна оминути мовчанням світлого імені Анатолія Арсентійовича Демо-Довгопільського – одного з визначних і славетних артистів Рівненського театру тих часів. Наприкінці липня 1941 року до Рівного із Кракова (Польща) приїхала родина Анатолія Демо-Довгопільського. Як згадували його знайомі Ганна Наживенко і Євген Ковшецький, сім'я була чимала: дружина Анатолія Арсентійовича – Ольга Сергіївна, два сини – Ярослав (5 років) і Богдан (3 роки) та мати, Серафима Миколаївна Довгопільська [3].

Анатолій Демо-Довгопільський

Народився Анатолій Демо-Довгопільський 13 січня 1907 року в Санкт-Петербурзі. Юнацькі роки пройшли в Рівному, де його батько – Арсен Довгопільський – був директором банку в часи УНР. У 1925 році Анатолій Довгопільський навчався в Рівненській українській гімназії. Після її закінчення він поїхав до Варшави, де здобув фах режисера-балетмейстера. До 1935 року працював у Варшаві як балетмейстер і до 1938 року мав артистичне турне по Європі, Америці, Азії. Виступав у хореографічних ревю разом із дружиною в Лондоні, Нью-Йорку, Парижі, утримував власні студії.

У 1938 році Анатолій Арсентійович приїздить до міста Хуст (на той час – столицю Карпатської України), де в революційному театрі Карпатської Січі «Летюча Естрада» отримав посаду балетмейстера-режисера. «Летюча Естрада» була створена під керівництвом драматурга і режисера Миколи Чирського. Також Анатолій Довгопільський працював у театрі «Вогняна доба», де знайшов свою другу половинку – січовичку Ольгу. У Кракові він мешкав в одному будинку із Михайлом та Оленою Телігами. Свідком та учасником цих подій був Улас Самчук, котрий як референт пропаганди УНО (*Українського Національного Об'єднання – авт.*) мав

причетність до «Летючої Естради». Згодом в мемуарно-публіцистичній книзі «На білому коні», він так напише про Анатолія Демо-Довгопільського: «...балетмейстер, актор, автор опереток, керівник революційного театру в Хусті «Летюча Естрада», учасник відомих хустських боїв з чехами, де він на моїх очах був тяжко поранений вибухом гранати. Пристрасний націоналіст-мельниківець, звеличник Ольжича...».

Переїзд сім'ї Довгопільських у 1941 році до Рівного було спричинено ностальгічним почуттям матері – тугою за Україною. Це була патріархальна, поважна і культурна жінка. Незважаючи на воєнне лихоліття, у сина з'явилась можливість виконати бажання Серафими Миколаївни. Жила вона в найманій квартирі по вулиці Міцкевича, 65 в А. Андієць (будинок нині знесений), а сім'я Анатолія Довгопільського квартирувала в приватному будинку по вулиці Дикій, 5 у п. Євгенії Ковшецької.

Постать Анатолія Демо-Довгопільського – невтомного митця і борця за Україну, пристрасного прихильника творчості Олега Ольжича, Уласа Самчука, балетмейстера, режисера, актора, драматурга, публіциста в діяльності театру в Рівному в 1941-1943 роках надзвичайно яскрава, визначальна. Його рукопис про історію Рівненського театру періоду 1941-1943 років – неперевершений. Анатолій Демо-Довгопільський шукав забуття від кривавих примар війни і лише в театрі знаходив відпочинок для душі. До цього варто додати, що він співпрацював з редакцією газети «Волинь».

У найманому будинку було чотири просторі кімнати, і з перших днів проживання в них Анатолій Довгопільський почав формувати театральну студію. Цій справі сприяли ще довоєнні зв'язки з міською інтелігенцією, учителями, урядовцями та частиною акторів із приватної трупи Зінаїди Кельчевської, які на той час були без роботи і в театрі під керівництвом Віктора Вікторського не бажали працювати.

Будинок по вул. Дикій, 5 (згодом вул. Студенна, провулок Ватутіна, нині – Гайдара), де в шанованої в Рівному родини Ковшецьких квартирувала в 1941-1943 рр. сім'я Анатолія Демо-Довгопільського. Тут митцем була організована театральна студія

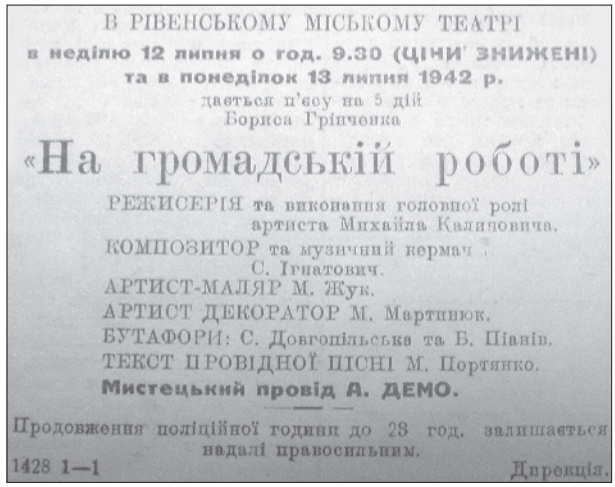
Як стверджував син Євгенії Ковшецької, Євген Васильович Ковшецький, в одній кімнаті жила сім'я Анатолія Демо-Довгопільського, у другій була канцелярія, у якій працювала секретаркою Ганна Федорівна Наживенко, а в останніх двох кімнатах велася студійно-театральна робо-

та. Програма занять студії за відповідним розкладом складалася з драматичного, хорового, оркестрового та хореографічного відділень (понад 70 осіб). Для проведення концертів, ревю, розважальних вечорів та вистав-одноактівок із української класики студія орендувала кінотеатри «Новий світ» або «Арс» по вулиці Поштовій та кінотеатр «Емпір» (Берента, згодом «Партизан»). Були випадки, коли всі ці мистецькі заходи припинялися місцевою владою і починалася демонстрація німецьких кінофільмів для окупаційних військ.

Газета «Волинь». 12 липня 1942 року

ПРЕМ'ЄРА РІВНЕНСЬКОГО ТЕАТРУ

Дуже приємно вразило всіх заповідження прем'єри драми Бориса Грінченка «На громадській роботі» в постановці Рівненського Міського Театру. Драма на 5 дій це вже поступ, якого зрештою довго очікувало рівенське громадянство. Сама постановка драми виявила досить солідне підготування, а з другої сторони дала доказ, що театр може спромогтися на поставлення поважних річей. Для Дирекції театру можна витягнути також одну вказівку: громадянство куди більш радо вітає поважну річ на сцені, ніж бачені на протязі довгого часу «концертові номери», які в більшости випадків не задовольняли мистецького смаку відвідувачів.

В РІВЕНСЬКОМУ МІСЬКОМУ ТЕАТРІ
в неділю 12 липня о год. 9.30 (ЦІНИ ЗНИЖЕНІ)
та в понеділок 13 липня 1942 р.
дається п'єсу на 5 дій
Бориса Грінченка
«На громадській роботі»
РЕЖИСЕРІЯ та виконання головної ролі
артиста Михайла Калиновича.
КОМПОЗИТОР та музичний кермач
С. Ігнатович.
АРТИСТ-МАЛЯР М. Жук.
АРТИСТ ДЕКОРАТОР М. Мартинюк.
БУТАФОРІЯ: С. Довгопільська та Б. Піанів.
ТЕКСТ ПРОВІДНОЇ ПІСНІ М. Портянко.
Мистецький провід А. ДЕМО.
Продовження поліційної години до 23 год. залишається
надалі правосильним.
1428 1—1 Дирекція.

Об'ява в газеті «Волинь» про виставу Рівненського міського театру по п'єсі Бориса Грінченка «На громадській роботі», що йшла під проводом Анатолія Демо-Довгопільського в липні 1942 року

Драма Грінченка сама по собі річ цікава, наскрізь актуальна у сучасних наших суспільних відносинах, притягнула багато публіки, що вийшла з театру вповні задоволена. В ролях дієвих осіб ми побачили на сцені добрі сили, що в загальному спільно творили добрий колектив.

Щодо гри деяких артистів треба мати певні застереження, які у першу чергу становили засадничу помилку самого режисера. Найбільш щодо цього застережень можемо мати до особи самого Арсена. П. Калинович створив тип, сам по собі, дуже добрий, але не відповідаючий п'єсі. Арсен – це людина, як криця, спокійна, врівноважена, тверда, свідома своїх завдань, тому і незломною волею прямує до їх реалізування. На сцені ми ж побачили Арсена, що в деяких моментах приходив до голосової істерії, а це головно у третій і п'ятій діях. Непотрібно було забагато патосу і крику. Поза тим неправильно відтворено зустріч Арсена з «поетом-віршоплодом» Підковою. У житті навіть таких віршоплетів зустрічається поважно, оскільки перед тим незнається їхнього дивацтва.*

* Тут і надалі збережено орфографію та стилістику авторів статтей (ред.).

Одначе ці недотягнення і завваги в зв'язку з ними не є критикою, лише вказівкою, що належало б поправити у слідуючих виставах. Пан Калинович як артист вже нам знаний зі своїх виступів і режисерування, і на цей раз не завів, а створив образ дуже вдалий.

З-поміж інших виконавців на спеціяльне підкреслення заслуговують п. Сіверський у ролі Лапченка, що дав нам правдивий образ сільського спекулянта, хитрого інтриганта, низького матеріяліста. Пан Васюків зі своєї ролі вив'язався знаменито. Тип сільського «віршописа» абсолютно вірний. З жіночих роль добре випали роля Ольги у виконанні п. Людмили Фісенко і Харити у виконанні п. Портянко. Обидві без закиду. Тип Ольги, міської ляльки, був добрим контрастом до типу ідейного Арсена. Підкреслював у вистарчаючій мірі також трагедію родинного життя, коли чоловік та жінка не сходяться своїм світоглядом думками і поглядом на деякі справи. Пан Заньківський у ролі Дон-Жуана добрий. На увагу заслуговують деякі гуртові сцени, головно у першій дії, а також у третій дії сцена перед волостю. Інші дещо слабші.

Назагал прем'єру треба окреслити, як наскрізь вдалу і висловити побажання, щоб надалі театр занявся виставленням поважніших річей, що піднесе у великій мірі його мистецьку вартість, а глядачам дасть повне задоволення.

(Підпис автора статті нерозбірливий)

Газета «Волинь». 26 листопада 1942 року.

ВДАЛИЙ ВЕЧІР. З КОНЦЕРТОВОЇ ЗАЛІ*

Концерт Рівенського Міського Театру, що відбувся дня 23 листопада ц. р., це між іншим, щиро говорячи, щось небуденне у творчості нашого театру. Після багатьох влаштовуваних концертів – цей був направду на належному мистецькому й культурному рівні, й можна сміло ствердити, що напевно задовольнив кожного присутнього на залі. Це все-таки треба приписати появі нових сил у театрі. Маємо на увазі композитора В. Штайгера, в руках котрого лежав музичний провід концерту. Під його мистецьким, оком вийшли точки, що під всіма оглядами задовольнили, а навіть захопили глядача.

Анатолій Демо-Довгопільський танцює під час концерту

Приступаючи до обговорення поодиноких точок програми – мусимо в першу чергу відмітити виступи театральної оркестри під диригуванням п. Штайгера. Ствердити треба одно – це найкраща оркестра, яку ми до цього часу чули в Рівному, а рівночасно треба підкреслити, що під сучасну пору це найкраща оркестра на Волині. Пан Штайгер не тільки себе виказав добрим капельмейстром, але тут на нашому ґрунті виявив мистецький смак у підборі репертуару. Поважні твори, побіч легких, були так вдало подібрані, що в цілості доповнювали концерт і не перемучували слухача. Безперечно оркестра дала найкращі точки програми. При цьому треба відмітити й добрі виступи театрального хору, що виступив разом з оркестрою. Непереладовування програми хоровими точками тільки додатньо вплинуло

на цілість концерту. З інших точок програми треба вирізнити в першу чергу «Циганський танок» у виконанні подружжя Демо, й при співі п. Яри. Добрий виступ одначе вимагає деякої перебудови під оглядом режисерії, а співачці голосово не підходить виконувана пісня. З танків добре вийшло також танго «Заздрість» у виконанні Дема й Яри. Танцюристці бракувало трохи ритму конечного до характеру танга. Мало імпозантно випали гротески, хоч і в добрій обсаді. Взагалі цей жанр буде в нас разити. Краще б було дати поле до попису п. Гонтареві, що в гротесці себе не виявляє. Добре випав дует з «Запорожця за Дунаєм», а також скечі. В сумі, як ми вже зазначили, вечір був вдалий, і є доказам, що громадянство мало слушність коли домагалося від театру чогось кращого, на що театр все-таки стати. Впровадження на сцену нової танцюристки (Яри), показує свого роду талант, який треба вміло використати. Всім глядачам бажаємо дочекатися ще кращої ревії, а театрові успіху в дальшій на правильній дорозі поставленій праці.

Василь Шт.

Для професійного зміцнення творчого складу студії Анатолій Демо-Довгопільський порушив клопотання перед рейхскомісаріатом про добір акторів українського походження, які працювали в театрах України, або з військовополонених, табір яких було розташовано вздовж об'їздної дороги на околиці Рівного, що йшла від музичного училища до перехрестя сучасних вулиць В'ячеслава Чорновола та Степана Бандери. Йому вдалося визволити шість осіб, серед яких були Григорій Єрмоленко, Степан Носенко, Іван Руденко, Анатолій Чорнобай, Іван Сай і Анатолій Слісаренко (1923-1997). Останній – згодом відомий український драматург, режисер, заслужений діяч мистецтв України. На жаль, немає детальніших матеріалів про те, яку творчу роботу вони виконували в театрі. Відомо лише, що на початку війни Анатолію Слісаренку виповнилося вісімнадцять років. Він щойно закінчив перший курс акторського факультету Київського театрального інституту – далі фронт, оточення, полон під Дубном. Разом із тезкою Чорнобаєм Анатолій Слісаренко часто допомагав радянським партизанам та українським повстанцям. У своїх спогадах колеги Анатолія Чорнобая називали бездоганним виконання ним ролі Потапа у виставі «Ой, не ходи Грицю, та й на вечорниці».

У такий страшний та жорстокий час думати лише про мистецтво було неможливо. Саме тому театр у розвідницькій діяльності Анатолія Слісаренка виконував функцію прикриття. Пізніше, коли закінчилася війна, він одразу повернувся на сцену і працював у Чернігівському та Ніжинському театрах. У 1948 році закінчив акторський, а всього через рік, у 1949 році, – режисерський факультет Київського театрального інституту. Згодом працював на кіностудії «Укркінохроніка», знімав художні фільми, написав книгу «Мистецтво кіно». А 1975 року Анатолію Слісаренку присвоїли звання заслуженого діяча мистецтв УРСР. Надзвичайно насичене подіями життя митця спричинило у 80-х роках XX століття для нього чимало проблем. Почалися переслідування, актора звинувачували в усіх смертних

Рівенський Міський Театр

у понеділок 8 вересня 1942 року

— ДАЄ —

Вечір пісні та танку

Музичний керманич: Композитор Вавгородній.
Хореографія та мистецький провід А. Демо.
ПОЧАТОК о год. 6-30, 8-30.
Ціни білетів від 10 — 80 крб. Продаж білетів щоденно в канцелярії театру.

Ведеться підготовка п'єси М. Куліша

„Мина Мазайло"

ДИРЕКЦІЯ

Оголошення в газеті «Волинь» про «Вечір пісні та танку» в Рівненському міському театрі під хореографічним та мистецьким проводом Анатолія Демо-Довгопільського та підготовку вистави за п'єсою Миколи Куліша «Мина Мазайло».

гріхах. Гонителі пред'являли, як вони вважали, неспростовний компромат: чому, мовляв, під час окупації сновигав по Україні? За чиєю протекцією і допомогою? Отже, служив німцям або українським націоналістам? У ті безжалісні часи людину було легко збезчестити. Лише через три роки безперервного судового марафону з бідолашного, дякувати Богові, зняли звинувачення, серед яких і наклеп про «роботу в театрі задля інтересів окупаційної влади» [4].

Із поверненням Анатолія Довгопільського до Рівного, де пройшли його юність, роки навчання, змужніння, до нього повернулися давні мрії про створення власного українського драматичного театру. Театру, у якому Анатолій Арсентійович міг би втілити в життя всі свої творчі задуми за допомогою навичок, здобутих ним поза межами України.

Переборюючи всі негаразди, студія Довгопільського ставала все потужнішою, дістала визнання і обіцяну допомогу тогочасної влади. Про постановку вистав почали систематично сповіщати у пресі. Головне – виникла можливість об'єднати студії з театром, яким керував Віктор Вікторський. У Державному архіві Рівненської області (ДАРО) зберігається цікавий документ-заява Анатолія Довгопільського:

«До міської управи міста Ровно, замешкалого в Ровно, вулиця Дика-5. Прохання. Оцим прошу прийняти мене на посаду режисера та директора Ровенського міського театру. Ровно. 4 грудня 1941 року» (підпис) [5].

Ця заява була написана за зверненням до Анатолія Довгопільського творчого складу й директора театру Віктора Вікторського, котрий остерігався переслідувань з боку німецької влади через свою єврейську національність.

Через невеликий період часу студійна діяльність вже не забезпечувала розкриття творчих можливостей, і для справжньої роботи потрібна була театральна сцена зі спеціальним оснащенням, щоб працювати над серйозною драматургією. Увесь гурт акторів мав велику надію на те, що Анатолій Довгопільський допоможе створити цікавий колектив однодумців. Це була освічена, інтелігентна людина, зі щирою, простою, доброю вдачею й люблячим вразливим серцем, яке вабило всіх. Особливо горнулася до українського митця молодь.

Міська влада і рейхскомісаріат позитивно відгукнулися на заяву Ана-

толій Довгопільського, і його призначили на посаду директора Рівненського міського театру. Заступником Анатолія Арсентійовича став Леонід Заньківський. Німецька влада прихильно ставилася до творчості Анатолія Довгопільського та його дружини балерини Ольги Сергіївни. Не було жодної концертної програми, до якої їх би не запрошували. Таким чином, два творчих склади об'єдналися в один професійний колектив у театральній споруді Лейби Зафрана.

Анатолій Довгопільський з дружиною Ольгою під час концерту

Михайло Гуцуляк у своїй книзі «Про близьке здалека» згадує: «А. Демо-Довгопільський незабаром організував театр у Рівному, у якому виступали непересічні сили, як дружина члена Центральної Ради УНР і соратника Симона Петлюри, генерала Михайла Омеляновича-Павленка – Фаїна Павленко [6]. Ставив чудові побутові вистави, творив ревю на взір українського балету. До того заангажував фахівця, диригента Київської оркестри Василя Штайгера. Рівне до того часу не могло похвалитися чимось подібним, усі подивляли Довгопільському» [7]. Щодо організації творчого складу акторів то, за свідченням Ганни Наживенко, Анатолій Довгопільський володів професійним підходом до справи. Не всі актори зі студії були зараховані до трупи, оскільки основу театру було закладено ще Андрієм Баженовим і Віктором Вікторським. Ще деякий час об'єднаний колектив блукав у пошуках сучасних форм спільної творчості, адже кожна з груп звикла демонструвати свої здобутки окремо від іншої.

Актори Рівненського міського театру під керівництвом Анатолія Демо-Довгопільського готують музичне оформлення вистави «Назар Стодоля» за Тарасом Шевченком. Грудень 1942 року

Микола Байдан

Борис Ковбаса

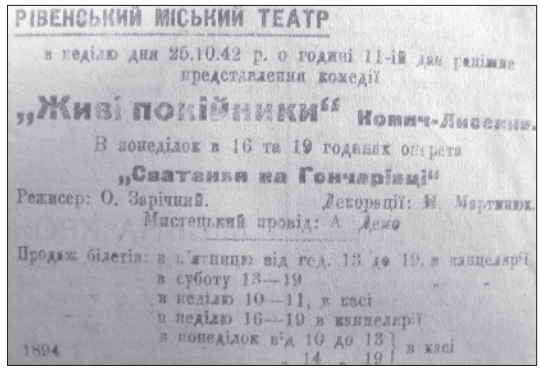
Важливе значення у формуванні творчого складу як єдиного театрального організму мало те, що на чолі його стояли режисер Анатолій Демо-Довгопільський та його однодумці: Микола Байдан, О. Зарічний, Леонід Заньківський, Зінаїда Кельчевська, Михайло Лісовик, Іван Руденко, режисер-постановник та художник Микола Мартинюк – яскраві творчі індивідуальності. З того часу почалася його блискуча театральна діяльність.

При всій складності творчого життя, театр все ж намагався вносити в мистецтво українського театру подих творчих пошуків. Перш за все Анатолій Демо-Довгопільський вимагав від колективу високої професійної майстерності – як від режисерів і акторів, так і від художників. То була сувора школа творчого життя, і кожний її крок приносив нові риси в мистецтво театру, робив його більш зрілим та якісним.

Наведемо склад трупи на початку 1942 року: Зінаїда Кельчевська, Надія Горна, Лариса Киричкевич, Зінаїда Колеснікова, Валентина Корженівська, Валентина Кудря, Фаїна Омелянович-Павленко, Капітоліна Петрова, Наталія Сокол, Марія Пеніонжко, Катерина Петросян, О. Корнелюк, К. Чопівська, Марія Портянко, Лідія Фензак, Зоя Томашівська, Людмила Фесенко, Д. Шумка, Поліна Маньковська-Занудько, Ірина (Ярина) Янковська, Текля Куйбіда, Микола Байдан, М. Баришніков, Євген Васюков, Віктор Вікторський, О. Даниленко, Леонід Заньківський, О. Зарічний (Йопа), Григорій Єрмоленко, Михайло Калинович, Дмитро Кашперук, Володимир Козенко, Віктор Свирін, Євстахій Пивоварчук, Борис Ковбаса (Меналюк), Анатолій Костецький, Борис Курганов-Купрішевський, Михайло Лісовик, Микола Мезенцев, Давид Мілянов, Степан Носенко, Олег Мошков, Олександр Мірошник, Петро Орловський, Іван Огородник, Іван Руденко, П. Бартчук, Іван Ревуцький, Іван Сай, Олександр Сіверський (Моханько-Даниленко), Анатолій Слісаренко, Степан Хвиля, Петро Гордійчук, Валентин Сібіковський, Микола Харламов, Анатолій Чорнобай, Генріх-Георгій Шапіро-Шарро, І. Юдович.

Усього 58 осіб, окрім балетної групи.

Про цікавий випадок розповів колишній завідувач реквізиторського цеху цього театру Олександр Григорович Казиміров: «На вулиці Соборній,

РІВЕНСЬКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР
в неділю дня 25.10.42 р. о годині 11-ій дня разове представлення комедії
„Живі покійники" Конич-Лисенк.
В понеділок в 16 та 19 годинах оперета
„Сватання на Гончарівці"
Режисер: О. Зарічний. Декорації: М. Мартинюк.
Мистецький провід: А. Демо
Продаж білетів: в п'ятницю від год. 13 до 19, в канцелярії
в суботу 13—19
в неділю 10—11, в касі
в неділю 16—19 в канцелярії
в понеділок від 10 до 13 і
1894 14 „ 19 „ в касі

Оголошення в газеті «Волинь» про постановку комедії «Живі покійники» та оперети «Сватання на Гончарівці» у Рівненському міському театрі під мистецьким проводом А. Демо-Довгопільського. Режисер О. Зарічний.

у будинку № 326 (нині поштове відділення № 1), за часів німецької окупації на першому поверсі була чайна, а на другому – ресторан, виключно для німців, і більярдна кімната. Одного разу зайшов у більярдну юнак Казиміров і почав придивлятися до гри. Гравців було чимало: місцевих і німців, а серед них виявився актор театру Анатолій Слісаренко. Останній познайомився з юнаком, який справив на актора позитивне враження, і митець запропонував хлопцю роботу в театрі реквізитором. 11 січня 1942 р. Олександр Казиміров був зарахований на згадану посаду».

У своїх записах він згадує, що необхідного реквізиту і бутафорії не вистачало, тому він і актори іноді приносили з дому необхідні аксесуари. Костюми актори переважно шили самі, майстрували декоративні лаштунки і допомагали художникам їх розмальовувати. При театрі були створені хор і оркестр під орудою Василя Штайгера та Петра Шимановського, балетна група, яку очолював Анатолій Довгопільський. Керівник театру разом із дружиною також співали в хорі та брали участь у масових сценах.

Життя було важке і небезпечне. Німці робили облави і вивозили молодь до Німеччини. Анатолій Демо-Довгопільський, користуючись добрими стосунками з чиновниками рейхскомісаріату, на певний період домігся, щоб молодих акторів не забирали до Німеччини, а військова комендатура забезпечувала колектив харчовими продуктами (пайками), бо актори голодували. Олександр Казиміров, наприклад, до роботи в театрі працював у пекарні, тому, користуючись можливістю, іноді приносив у театр хліб і ділив його поміж акторами. Одного разу юнак, якого звали Петро (прізвища Олександр Казиміров не пам'ятає), виніс із приміщення театру буханець хліба. Це побачив німецький вартовий, розлютився і застрелив хлопця.

У театрі на горищі переховували піаністку-єврейку Фаїну Блюмберг, яка приїхала з Києва разом із диригентом Василем Штайгером. Та невдовзі хтось виказав її німцям, після чого Фаїну розстріляли, а за театром почався нагляд. Почастішали перевірки документів, навіть під час вистав.

Були випадки, коли німці оточували театр, припиняли гру акторів і відбирали молодь та людей середнього віку для роботи по місту або забирали їх до Німеччини. Якось до цього гурту потрапили і працівники театру: Анатолій Костецький, Леонід Заньківський, Борис Курганов і елект-

рик Іван Завірюхін. Але через клопотання колективу театру їх було звільнено і дозволено продовжити роботу. Життя Івана Завірюхіна обірвалося в Соснівці, куди він поїхав провідати своїх родичів. Його розстріляли разом із десятками тисяч місцевих євреїв, які трагічно загинули від рук гітлерівських нелюдів. Артисти Валентина Кудря, Анатолій Костецький, Леонід Заньківський залишили театр у березні 1942 року і вступили згодом до лав УПА. Григорій Єрмоленко та Степан Носенко воювали з окупантами в лавах радянських партизан. Згодом Григорій Єрмоленко в складі Червоної армії дійшов до Берліна, Степан Носенко загинув [8].

У важкий воєнний час театр не припиняв своєї роботи. Колектив продовжував створювати великі сценічні полотна, удосконалював реалістичну майстерність, творчо зростав.

Під час окупаційної зими 1942 року, 28 січня, у місті з'явилась афіша другої редакції постановок п'єс «Підступність і кохання» Фридриха Шиллера, «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці» Михайла Старицького, за режисурою Миколи Байдана і Анатолія Демо-Довгопільського. Рівненські актори продовжували грати «Назара Стодолю» Тараса Шевченка, «На перші гулі» Степана Васильченка, «Будку ч. 27» Івана Франка та «Вечорниці» Петра Ніщинського, які поставив Андрій Баженов-Занудько ще до окупації.

Хореографію до цих вистав поновив Анатолій Демо-Довгопільський. У вирішенні питань репертуарної політики театру того часу він віддавав перевагу постановкам як гарним видовищам героїко-романтичного спрямування, у яких людина була б ідеалізованою, поетично забарвленою, – тоді, мовляв, і життя стане кращим. Розмірковуючи про необхідність у репертуарі вольового та героїчного початків, Анатолій Довгопільський віддавав перевагу українській класиці. Він вважав, що її моральність та ідея боротьби за визнання нації рефлекторно можуть посилити свідомість у боротьбі з ворогом. І театру, котрому судилося стати школою духовної витримки і волі, він відводив у цій справі першочергову роль.

Станіслав Янішевський – диригент симфонічного оркестру Музичного інституту ім. М. Лентовича в Дубні. 1942 рік

Анатолій Арсентійович Демо-Довгопільський знав, що частина акторів прихильно ставилася до воєнної злободенності, інші ж тяжіли до лірики або тонкощів людської психології, були схильними до пошуків та експериментів. Та, не дивлячись на це, він зумів переконати колектив у тому, що всі ці прагнення на даному етапі нездійсненні.

Газета «Волинь». 5 липня 1942 року.

ОСТРІЗЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР

В Острозі існує український театр під керівництвом п. Юхима Заячківського. Театр начислює 40 чоловік і є самовистарчальний. Не зважаючи на всі труднощі цього часу, п. Заячківський підготовив вже поважний репертуар, який начислює 12 п'єс історичного, побутового характеру та кілька нових річей. Театр часто виїздить вже в околиці і тішиться гарним успіхом серед українського громадянства. На особливу увагу заслуговує і керівник театру п. Юхим Заячківський. Він, як бачимо, є не лише добрий актор, режисер, але добрий організатор з невсипу-щою енергією. Можна сміло сказати, що це є той, який направду любить сцену любить театральне мистецтво, тому йому посвячувався колись, посвячується всеціло й тепер. Бажаємо йому і його театральнійтрупі успіху в їхній праці.

(ам).

Газета «Волинь». 22 листопада 1942 року.

ДУБЕНСЬКИЙ ТЕАТР

Авенір Коломиєць

У неділю 15 листопада Дубенський Музично-Драматичний Театр «Просвіта» під дирекцією Авеніра Коломийця після десятої вистави зняв зі свого репертуару оперу Семена Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм». Була це взагалі перша п'єса, виставлена цим театром після його зорганізування, що показала глядачеві добрий матеріял, з яким можна працювати, а в сумі дала добре виконання. Важко було б спеціально обговорювати виступи поодиноких виконавців, з огляду на перший їх виступ на сцені, одначе кілька загальних зауваг зробити можна. Під головним оглядом майже всі артисти задовольнили. Гірше справа представляється з самою грою, одначе це можна пояснити тим, що головну увагу звернено на музичне виконання роль. Тому співочі ролі у володіючих кращим голосом випали бездоганно. На вирізненя в першу чергу заслуговують п. Коритюк – Одарка й п. Гірло – Оксана. У першої багато псувало брак будь-якої характеризації, вину чого невідомо кому треба приписати; одначе треба ж зрозуміим, що Одарка не може виступати як молоденька панночка. З решти годі будь-кого вирізнити. Щодо загальної постановки, треба підкреслити добру думку й владу її реалізацію в напрямку музичного докомпонування баляди з шаблею (оповідання Карася в розмові з султаном). Пан Янішевський у композиції баляди дотримався музичного характеру цілої опери й загально під композиційним оглядом цілу річ витримав. Текст баляди – А. Коломийця. Ця музична вставка – це просто геніяльний помисл, якого реалізація п. Янішевським мусить бути широко використвувана. Як вище згадано постановка опери, поза браками, які всетаки були, загально випала дуже добре й на глядача зробила враження. Добре випали гуртові сцени. Окремо треба відмітити добру оркестру Музичного Інституту під дириґуванням Ст. Янішевського, яка в багатьох місцях покривала голосові недотягнення виконавців. На закінчення треба висловити признання новоствореному на Волині театрові і побажати успіху в дальшій музичній п'єсі «Сватання на Гончарівці».

В. Шт.

Газета «Волинь». 6 грудня 1942 року.

«ДАЙ СЕРЦЮ ВОЛЮ, ЗАВЕДЕ В НЕВОЛЮ» В РІВЕНСЬКОТУ ТЕАТРІ

Дня 30.XI Рівенський Театр ставив у двох сеансах драму Кропивницького «Дай серцю волю, заведе в неволю». Постановка цієї п'єси зробила загально на глядачів приємне враження. Помічалося максимальне сконцентрування і напруження всіх можливих сил театру, як зі сторони молодих акторів і режисера, так і проводу мистецького оформлення. На особливу увагу і признання заслуговує п. Васюків у ролі Івана, у якій виявив актор свою ідеальну акторську здібність і субтельність у відчутті і відіграні своєї ролі. Повна гармонія внутрішніх комплексів переживань Івана з виявом їх назовні дали глядачам повний і вірний образ людини цього типу. Також звернув на себе увагу п. Чорнобай у ролі Микити. Молодий актор виявив у цій тяжкій своїй ролі непересічну здібність і надію на краще вироблення.Цілком бездоганно й фахово відіграла ролю Марусі пані Портянко. Слабше однак випали ролі Одарки й Семена, безперечно пересічних початкуючих акторів-аматорів. Також не фортунно випав «балет» у II акті, який розминувся з вірністю танців, які мав автор на увазі драми. Змодифікований цей танець радше б підходив під категорію балєтових танців, а не під категорію танців, що їх танцювали на вечорницях наші хлопці і дівчата, тому був він тут цілком анахронічний. Театр безперечно мусить бути найбільш гордий зі своєї оркестри. яку п. Штайгер у недовгому часі поставив на високий рівень. Уділ оркестри п. Штайгера у постановці драми Кропивницького вплинув безперечно дуже позитивно на мистецьку вартість прем'єри.

Загально приємно і мило ствердити, що Рівенський Міський Театр прогресивно працює над собою, виказуючи все більшу продуктивність у своїх спроможностях. Бажаємо витривалості і успіху в праці. ***(ам).***

Анатолій Довгопільський був переконаний, що лише класика, драматургія народного життя спроможна стати живим джерелом ідей, вирішення проблем та розкриття образів. Вистави в режисерській експлікації мали на меті виконувати національно-просвітницьку функцію серед глядачів.

Поруч із тим у репертуарі з'явилася драма Фридриха Шиллера «Підступність і кохання». Звернення до всесвітньо відомої п'єси було закономірним явищем, адже це твір німецького драматурга. Таку виставу за часів панської Польщі грали у приватній антрепризі Зінаїди Кельчевської. Великих витрат коштів та часу вона не потребувала, оскільки костюми добре збереглися, а ролі виконавцям були відомі. У режисерському варіанті Андрія Баженова та Анатолія Довгопільського ця постановка мала назву «Інтрига і кохання». У своїй роботі постановники прагнули тісного контакту з глядачами. Стиль вистави, де поєднувалися прекрасне і потворне, високе та низьке, трагедія та реалізм, спонукав залу не просто спостерігати за подіями п'єси, а активно співпереживати героям. Про це згадував Олександр Сіверський, який грав роль фон Кальба. Інші ролі були розподілені таким чином: Луїза – Зінаїда Кельчевська, Фердинанд – Михайло Калинович, леді Мільфорд – Фаїна Омелянович-Павленко, президент – Віктор Вікторський, Вурма – Євген Васюков. Постановку танців до вистави здійснив Анатолій Довгопільський. П'єсу іноді грали на гостинних

вечірках, де були присутні виключно німці. Вони вимагали виконувати ролі й пісні німецькою мовою. Анатолій Довгопільський доводив, що актори недостатньо володіють нею, що в театрі її тільки вивчають і лише згодом зможуть грати нею на сцені. [9]

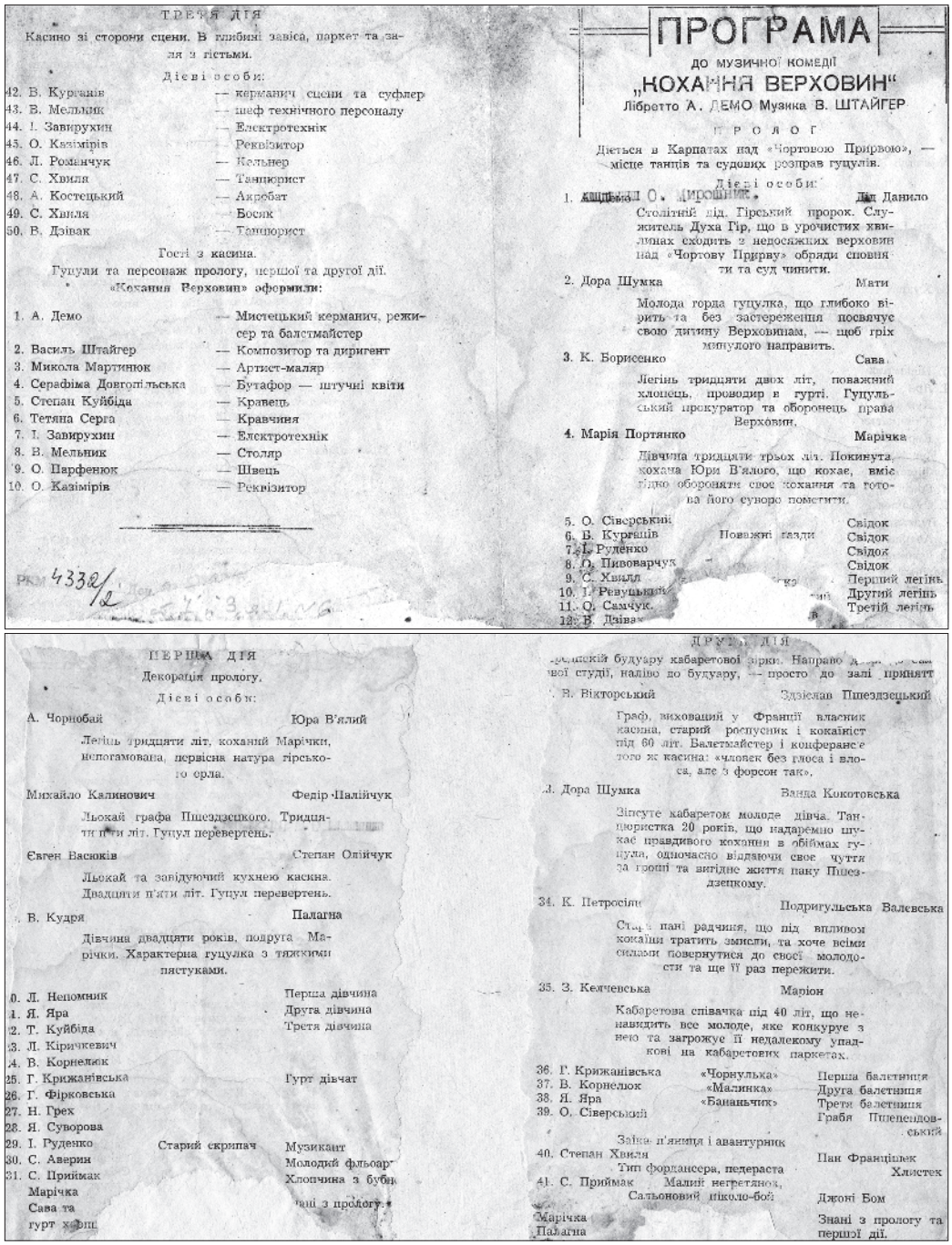
Одночасно театр використовував і українську класику, яка пробуджувала у глядача любов до рідної землі. Кликала в Україну чудова вистава «Запорожець за Дунаєм» Семена Гулака-Артемовського, бадьорила комедія «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка, пробуджувала волю до боротьби «Жидівка-вихристка» Івана Тогобочного, чарували душевною красою простих людей «Наталка Полтавка» Івана Котляревського, «Дай серцю волю, заведе в неволю» Марка Кропивницького та багато інших відомих творів.

У зв'язку із продовженням комендантської години, у листопаді 1941 року перебувати на вулицях міста в темну пору доби заборонили. Дозвіл для того, щоб ходити вночі, надавали лише відповідні документи, тому вистави тепер починалися о 15-16 годинах дня.

Якщо окупаційна влада для власних потреб займала приміщення театру, усьому колективу доводилося виїздити на гастролі до Дубна, Костополя, Сарн чи Здолбунова. Нерідко до Рівного та інших міст Рівненщини приїздив Волинський музично-драматичний театр. У ньому працювали ще актори з театру Миколи Певного під керівництвом М. Орла та О. Колісниченка. На своєму творчому шляху Анатолій Довгопільський, крім гучного успіху, зустрічав чимало суперечок, непорозумінь із владою і митцями, що надзвичайно боляче ранили його душу.

У січні 1943 року за режисурою Анатолія Довгопільського відбулася прем'єра вистави за п'єсою Миколи Куліша «Мина Мазайло», яка була заборонена радянською цензурою. Він здійснив її як політичний памфлет. Основна наскрізна дія конфлікту відбувалася між Мокієм (Олександр Мірошник) і тьотею Мотею (Катерина Петросян). Коли у виставі дійові особи читали газету з надрукованим портретом Йосифа Сталіна, а потім її рвали на шматки, у залі гриміли радісні аплодисменти. Успіх змушені були визнати навіть німці, котрі відвідували театр. 17 лютого Анатолій Довгопільський здійснив постановку драми Івана Тогобочного «Жидівка-вихристка», яка ще ніколи не йшла на рівненській сцені і яку схвально сприйняли глядачі, не дивлячись на те, що сама п'єса досить недосконала. У цей же час режисер О. Зарічний показав свій творчий потенціал у комедії Григорія Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці».

Улітку 1942 року німці рішуче змінили на гірше свою політику щодо місцевого населення. Почали з брутальної ліквідації самоврядування, а також усіх сфер розвитку української культури. За рішенням гауляйтера Коха, не без допомоги міської управи, увесь творчий склад театру переселили в одноповерховий кінотеатр «Новий світ» на вулицю Поштову з

ТРЕТЯ ДІЯ

Касино зі сторони сцени. В глибині завіса, паркет та зала з гістьми.

Дієві особи:

42. В. Курганів — керманич сцени та суфлер
43. В. Мельник — шеф технічного персоналу
44. І. Завирухин — Електротехнік
45. О. Казімірів — Реквізитор
46. Л. Романчук — Кельнер
47. С. Хвиля — Танцюрист
48. А. Костецький — Акробат
49. С. Хвиля — Босик
50. В. Дзівак — Танцюрист

Гості з касина.

Гупули та персонаж прологу, першої та другої дії.

«Кохання Верховин» оформили:

1. А. Демо — Мистецький керманич, режисер та балетмайстер
2. Василь Штайгер — Композитор та диригент
3. Микола Мартинюк — Артист-маляр
4. Серафіма Довгопільська — Бутафор — штучні квіти
5. Степан Куйбіда — Кравець
6. Тетяна Серга — Кравчиня
7. І. Завирухин — Електротехнік
8. В. Мельник — Столяр
9. О. Парфенюк — Швець
10. О. Казімірів — Реквізитор

Рк 4332/2

ПРОГРАМА

до музичної комедії

„КОХАННЯ ВЕРХОВИН"

Лібретто А. ДЕМО Музика В. ШТАЙГЕР

ПРОЛОГ

Діється в Карпатах над «Чортовою Прирвою», — місце танців та судових розправ гуцулів.

Дієві особи:

1. [illegible] О. Дирошник — Дід Данило
Столітній дід, Гірський пророк. Служитель Духа Гір, що в урочистих хвилинах сходить з недосяжних верховин над «Чортову Прирву» обряди сповняти та суд чинити.

2. Дора Шумка — Мати
Молода горда гуцулка, що глибоко вірить та без застереження посвячує свою дитину Верховинам, — щоб гріх минулого направить.

3. К. Борисенко — Сава
Легінь тридцяти двох літ, поважний хлопець, проводир в гурті. Гуцульський прокурятор та оборонець права Верховин.

4. Марія Портянко — Марічка
Дівчина тридцяти трьох літ. Покинута, кохана Юри В'ялого, що кохає, вміє гідно оборонять своє кохання та готова його суворо помстити.

5. О. Сіверський — Поважні газди — Свідок
6. В. Курганів — Свідок
7. І. Руденко — Свідок
8. О. Пивоварчук — Свідок
9. С. Хвилл — Перший легінь
10. І. Ревуцький — Другий легінь
11. О. Самчук. — Третій легінь
12. В. Дзівак

ПЕРША ДІЯ

Декорація прологу.

Дієві особи:

А. Чорнобай — Юра В'ялий
Легінь тридцяти літ, коханий Марічки, непогамована, первісна натура гірського орла.

Михайло Калинович — Федір Палійчук
Льокай графа Пшездзєцкого. Тридцяти пяти літ. Гупул перевертень.

Євген Васюків — Степан Олійчук
Льокай та завідуючий кухнею касина. Двадцяти п'яти літ. Гупул перевертень.

В. Кудря — Палагна
Дівчина двадцяти років, подруга Марічки. Характерна гуцулка з тяжкими пястуками.

0. Л. Непомник — Перша дівчина
1. Я. Яра — Друга дівчина
2. Т. Куйбіда — Третя дівчина
3. Л. Кіричкевич
4. В. Корнелюк — Гурт дівчат
25. Г. Крижанівська
26. Г. Фірковська
27. Н. Грех
28. Я. Суворова
29. І. Руденко — Старий скрипач — Музикант
30. С. Аверин — Молодий фльоар
31. С. Приймак — Хлопчина з бубн
Марічка — ані з прологу.
Сава та
гурт хлоп

ДРУГА ДІЯ

[illegible]ського будуару кабаретової зірки. Направо д[illegible] [illegible]вої студії, наліво до будуару, — просто до залі принятт

[illegible]. Н. Вікторський — Здзіслав Пшездзєцький
Граф, вихований у Франції власник касина, старий розпусник і кокаїніст під 60 літ. Балетмайстер і конферансє того ж касина: «чловек без гласа і власа, але з форсон так».

3. Дора Шумка — Ванда Кокотовська
Зіпсуте кабаретом молоде дівча. Танцюристка 20 років, що надаремно шукає правдивого кохання в обіймах гупула, одночасно віддаючи своє чуття за гроші та вигідне життя пану Пшездзєцкому.

34. К. Петросіли — Подригульська Валевська
Стара пані радчиня, що під впливом кокаїни тратить змисли, та хоче всіми силами повернутися до своєї молодости та ще її раз пережити.

35. З. Келчевська — Маріон
Кабаретова співачка під 40 літ, що ненавидить все молоде, яке конкуруе з нею та загрожуе їй недалекому упадкові на кабаретових паркетах.

36. Г. Крижанівська — «Чорнулька» — Перша балетниця
37. В. Корнелюк — «Малинка» — Друга балетниця
38. Я. Яра — «Баньаньчик» — Трети балетниця
39. О. Сіверський — Грабя Пшездовський
Зайка п'яниця і авантурник

40. Степан Хвиля — Пан Францішек
Тип фордансера, педераста — Хлистек
41. С. Приймак — Малий негретянок, Сальонний піколо-бой — Джоні Бом
Марічка — Знані з прологу та
Палагна — першої дії.

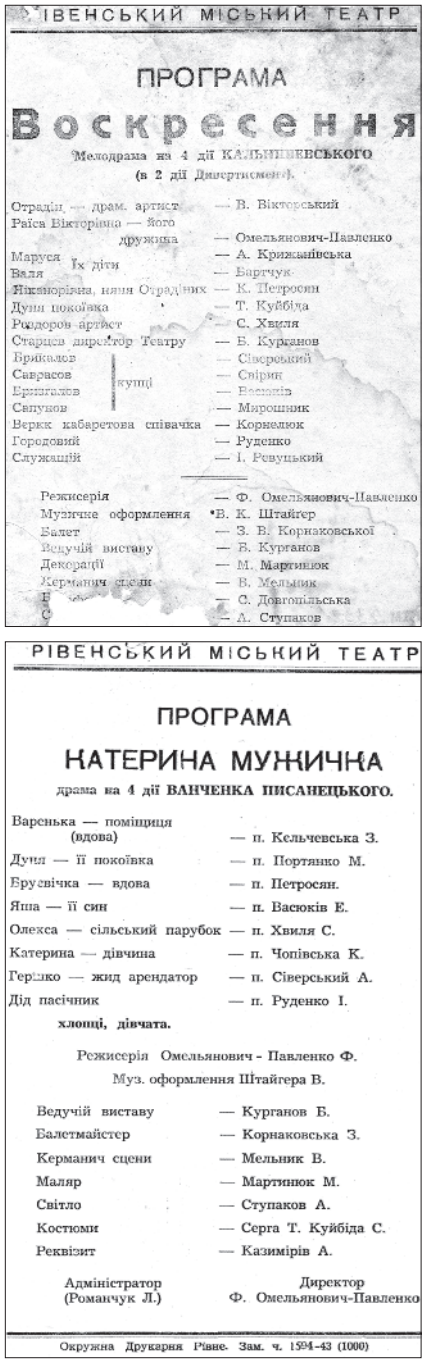
Програма музичної комедії «Кохання верховин». 1943 рік

невеличкими сценічними підмостками і залою на 320 місць. А театр Зафрана німці реставрували: оздобили його бордовим оксамитом, новими кріслами, кришталевими люстрами, переобладнали фойє (у якому раніше висіли портрети Симона Петлюри, Степана Бандери та герб-тризуб), гар-

дероб, ресторан, і приміщення перейшло у повну власність німців. Іноді дозволяли українському театру грати вистави, одну-дві на тиждень та лише з дозволу міської управи. Крім того, адміністрація театру орендувала ще кінотеатр Берента «Емпір», котрий теж не міг задовольнити акторів у повному обсязі. І все ж навіть у такий скрутний час творча наснага ще жевріла. Театр здійснив постановки різних за жанром п'єс: комедії Івана Карпенка-Карого «Сто тисяч», драми Марка Кропивницького «Дай серцю волю, заведе в неволю» (режисер Михайло Калинович, роль Семена виконував Анатолій Довгопільський), музичну комедію «Кохання верховин» (автор та режисер Анатолій Демо-Довгопільський). У виставі брали участь понад 70 акторів. Проте все, що починало творчо розвиватися, окупанти руйнували. Театр поступово перетворювався у постійного гастролера по різних міських приміщеннях. Через незручності в роботі актори переходили на концертні програми, використовували уривки з вистав, готували одноактівки, скетчі, хореографічні номери, гумор на злобу дня, співали пісні «Ой не світи, місяченьку», «Стоїть явір», «Нащо мені чорні брови», «Дощик», «Соловейко», пісні з вистави «Наталка Полтавка» та інші. Упродовж 1942-1943 років концертними програмами обслуговували німецькі військові підрозділи. Про Анатолія Демо-Довгопільського говорили всюди, і преса одностайно визнала його одним із найпопулярніших акторів Рівненщини.

Але трапилася непередбачена трагедія. 13 липня 1943 року в Рівному з'явився незнайомець зі Львова в німецькій військовій формі, який викликав з театру Анатолія Демо-Довгопільського на розмову. Його секретарка і за сумісництвом касир Ганна Федорівна Наживенко стверджує, що вони довго про щось говорили польською мовою. Анатолій Довгопільський повернувся додому схвильований і два дні не приходив до театру. На третій день, 16 липня, його заарештували. Після згаданих подій минуло два місяці. 8 жовтня 1943 року було вчинено замах на життя заступника рейхскомісара генерала Даргеля. Радянський диверсант Микола Кузнецов кинув у генерала гранату, коли той підходив до будинку по вул. Шласштрасе, в якому він мешкав. Даргель лишився живим. Ще до цього теракту в'язниця буіла переповненою українською інтелігенцією, серед якої і був Анатолій Демо-Довгопільський, як заручник.

Працівники театру, стривожені такою ситуацією, збиралися звернутись у відповідні владні структури з проханням про його звільнення, але сусід Ковшецьких Никифор Книш попередив їх, щоб ніхто й не думав писати, а тим більше ставити підписи, бо інакше і їм не уникнути арешту. Ким був цей гість зі Львова і від кого отримав інформацію про можливість арештів Никифор Книш – невідомо. Достеменно відомо лише те, що Анатолія Довгопільського разом із акторами Борисом Кургановим-Купрішевським та Іриною Янковською, як і багатьох інших представників української інте-

РІВЕНСЬКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР

ПРОГРАМА

Воскресення

Мелодрама на 4 дії КАЛЬНИШЕВСЬКОГО
(в 2 дії Дивертисмент).

Отрадін — драм. артист	— В. Вікторський
Раїса Вікторівна — його дружина	— Омельянович-Павленко
Маруся	— А. Крижанівська
Валя	— Бартчук
Ніканорівна, няня Отрадіних	— К. Петросян
Дуня покоївка	— Т. Куйбіда
Роздоров артист	— С. Хвиля
Старцев директор Театру	— Б. Курганов
Бриканов	— Сіверський
Саврасов	— Свірин
Єрмилов	— Васюків
Салунов	— Мирошник
Верки кабаретова співачка	— Корнелюк
Городовий	— Руденко
Служащий	— І. Ревуцький

Їх діти

Купці

Режисерія	— Ф. Омельянович-Павленко
Музичне оформлення	— В. К. Штайгер
Балет	— З. В. Корнаковської
Ведучій виставу	— Б. Курганов
Декорації	— М. Мартинюк
Керманич сцени	— В. Мельник
[illegible]	— С. Довгопільська
[illegible]	— А. Ступаков

РІВЕНСЬКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР

ПРОГРАМА

КАТЕРИНА МУЖИЧКА

драма на 4 дії ВІНЧЕНКА ПИСАНЕЦЬКОГО.

Варенька — поміщиця (вдова)	— п. Кельчевська З.
Дуня — її покоївка	— п. Портянко М.
Брусівічка — вдова	— п. Петросян.
Яша — її син	— п. Васюків Е.
Олекса — сільський парубок	— п. Хвиля С.
Катерина — дівчина	— п. Чопівська К.
Герцко — жид арендатор	— п. Сіверський А.
Дід пасічник	— п. Руденко І.

хлопці, дівчата.

Режисерія Омельянович - Павленко Ф.
Муз. оформлення Штайгера В.

Ведучій виставу	— Курганов Б.
Балетмайстер	— Корнаковська З.
Керманич сцени	— Мельник В.
Маляр	— Мартинюк М.
Світло	— Ступаков А.
Костюми	— Серга Т. Куйбіда С.
Реквізит	— Казимірів А.

Адміністратор (Романчук Л.) Директор Ф. Омельянович-Павленко

Окружна Друкарня Рівне. Зам. ч. 1594-43 (1000)

Афіша вистав «Воскресення» і «Катерина – мужичка». 1943 рік

лігенції, окупанти розстріляли 15 жовтня 1943 року біля села Видумка (нині міський район Молодіжний). Тоді було страчено понад 300 ув'язнених заручників [10].

Налякана до смерті дружина Анатолія Арсентійовича в розпачі вирішила залишити Рівне. Збиратись у дорогу їй допомагав артист Степан Хвиля. Ольга Довгопільська разом із дітьми і матір'ю чоловіка вночі 17 жовтня виїхали до Кракова [11].

Відсутність у театрі головного керманича та належних умов для створення нового репертуару викликали у творчому колективі консолідацію і концентрацію зусиль задля майбутнього. Принципи режисури, стилістики вистав, сценічної виразності, декоративного та музичного оформлення вимагали в такій складній ситуації інших рішень. Понад 18 акторів пішли з театру. Проте нові труднощі не стали перешкодою для творчої діяльності трупи. Уже 12 серпня 1943 року артистка Фаїна Омелянович-Павленко вперше спробувала себе як режисер і здійснила постановку драми Михайла Старицького «Циганка Аза», де зіграла головну роль.

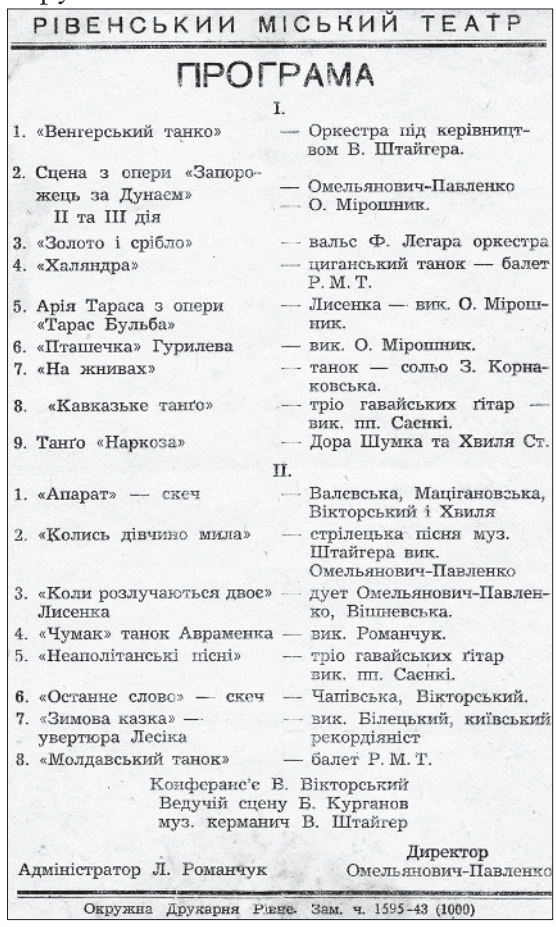
Пані Наживенко згадує, що глядачів дивували й захоплювали перепади її настрою, зміна тональності, її героїня була і рішуча, і слабка, і горда. Динамічними були масові сцени, особливо циганські танці. Композиційно вдало були виконані декорації для циганського табору. Чудовим доповненням був музичний супровід оркестру під керівництвом Василя Штайгера. У місті вже з'явилися прем'єрні афіші з назвою вистави «Лиха доля». Та коли у міській управі дізналися, що постановка про циганів, грати її відразу заборонили. Справа в тому, що німці ненавиділи циганів і розстрілювали їх так само, як і євреїв. Утім, заборона була недовгою. Фаїна Омелянович-Павленко, як дружина німецького генерала (українка за походженням з хорошими во-

кальними даними), домоглася дозволу на показ постановки глядачам. Більше того, грали цю виставу в театрі Зафрана, де вона йшла з великим успіхом як для рівнян, так і для німців.

У вересні творчий склад працював над драмою Івана Карпенка-Карого «Наймичка». Та грати прем'єру заборонили через деяких дійових осіб: шинкаря Боруха, його жінки Рухлі та сина Янкеля, які були євреями. Щоб виправити ситуацію, Фаїна Омелянович-Павленко придумала одягнути єврейських персонажів в українські костюми, і вистава відбулася.

14 жовтня Фаїна Омелянович-Павленко здійснила постановку п'єси «Воскресіння» В. Кальнишевського (В. Чубатого). А 12 листопада на сцені була вже чергова прем'єра – драма Костянтина Ванченко-Писанецького «Катерина-мужичка». Після арешту Анатолія Демо-Довгопільського Фаїна Омелянович-Павленко своїми постановками змогла зарекомендувати себе хорошим режисером, тому згодом вона очолила режисерську колегію і стала директором театру.

Наприкінці листопада режисер Іван Руденко здійснив постановку п'єси чеського драматурга Карела Чапека «Засіб Макропулоса» під назвою «Елексир молодості» та п'єси А. Велисовського «Бувальщина». Ці останні прем'єри ніби й не виглядали гіршими за попередні, але їм бракувало головного – контакту з глядацькою залою. Тепер пояснити невдачу цих вистав неможливо. Театр працював, мав досвід постановок п'єс української класики, однак в останніх виставах не зміг піднятися до соціальних та філософських узагальнень. Не вистачало нових засобів для передання стилістики, самобутності авторів. Матеріальні нестатки, цькування творчих працівників, внутрішні негаразди між ними і загроза арештів – усе це спричинило скрутне становище театру. Саме так згадують про той час Олександр Сіверський та Ганна Наживенко. Кожен відчував гуркіт гармат,

РІВЕНСЬКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР

ПРОГРАМА

I.

1. «Венгерський танко» — Оркестра під керівництвом В. Штайгера.
2. Сцена з опери «Запорожець за Дунаєм» II та III дія — Омельянович-Павленко О. Мірошник.
3. «Золото і срібло» — вальс Ф. Легара оркестра
4. «Халяндра» — циганський танок — балет Р. М. Т.
5. Арія Тараса з опери «Тарас Бульба» — Лисенка — вик. О. Мірошник.
6. «Пташечка» Гурилева — вик. О. Мірошник.
7. «На жнивах» — танок — сольо З. Корнаковська.
8. «Кавказьке танґо» — тріо гавайських гітар — вик. пп. Саєнкі.
9. Танґо «Наркоза» — Дора Шумка та Хвиля Ст.

II.

1. «Апарат» — скеч — Валевська, Маціґановська, Вікторський і Хвиля
2. «Колись дівчино мила» — стрілецька пісня муз. Штайгера вик. Омельянович-Павленко
3. «Коли розлучаються двоє» Лисенка — дует Омельянович-Павленко, Вішневська.
4. «Чумак» танок Авраменка — вик. Романчук.
5. «Неаполітанські пісні» — тріо гавайських гітар вик. пп. Саєнкі.
6. «Останне слово» — скеч — Чапівська, Вікторський.
7. «Зимова казка» — увертюра Лесіка — вик. Білецький, київський рекордіяніст
8. «Молдавський танок» — балет Р. М. Т.

Конферанс'е В. Вікторський
Ведучій сцену Б. Курганов
муз. керманич В. Штайгер

Адміністратор Л. Романчук — Директор Омельянович-Павленко

Окружна Друкарня Рівне. Зам. ч. 1595-43 (1000)

Концертна програма Рівненського міського театру за керівництва Фаїни Омелянович-Павленко. 1943 рік

ИСТОРИЯ " РОВЕНСКОГО ГОРОДСКОГО ТЕАТРА."

За период немецкой оккупации.

" Ровенский городской театр " | фирма фиктивная,так как это был частный коллектив - товарищество| , был организован Директором Анатолием ДОЛГОПОЛЬСКИМ , которого на пост директора выдвинули украинские националисты , во главе с бурмистром САВЬЮКОМ. Время организации нужно отнести к осени 1941 года.Театр, за неимением профессиональных актеров , за исключением нескольких человек ограничивался концертной программой, хором и небольшими постановками. Постепенно штат актеров увеличился и театр начал давать более серьезные постановки под режиссерством ЗАРЕЧНАГО и ЛИСОВИЧА; оба поочереди были приглашены ДОЛГОПОЛЬСКИМ из Луцка.

ЗАРЕЧНЫЙ после 2-х -3-х постановок по болезни оставил театр а ЛИСОВИЧ после конфликта с ДОЛГОПОЛЬСКИМ был им уволен. Я лично поступил в театр ,вопреки принципам ДОЛГОПОЛЬСКАГО , который меня, как русского не хотел взять, только в Июне 1942 г.,так как он во мне нуждался, как в опытном , стажном актере. После ухода 2-х режиссеров, ДОЛГОПОЛЬСКИЙ взял постановки в свои руки ,но так как он был в сущности дилетантом,то театр начал быстро падать , в смысле его художественной ценности. Отношение немцев к театру и работникам,как и вообще к местным жителям было отрицательное. Искуство их интересовало мало. Нравилась только хоровая песня и танцы,что они и заставляли театр давать для себя. Украинский быт, украинские классики ,их не увлекала. Органы Гестапо, СД и т.п. относились к театру очень суворо.Несомненно в числе работников были агенты - информаторы. Летом 1943 года ДОЛГОПОЛЬСКИЙ был арестован и через несколько месяцев расстрелян, по обвинению в активной работе с украинскими националистами. Была дважды арестована хористка СУВОРОВА , была арестована жена ДОЛГОПОЛЬСКАГО-Ольга, но через 2-3 месяца выпущена. Была арестована и расстреляна очень талантливая девушка -танцовщица- гимнастка Ирина ЯНОВСКАЯ. Был арестован и подвергнут страшной пытке и расстрелян актер - КУРГАНОВ Борис. Был арестован лично- я , по доносу и провокации и спасся благодаря только большой удаче, моей находчивости и сообразительности. Был арестован и расстрелян электротехник театра из военнопленных ЗАВИРУХИН ,Иван. Из страха перед репрессиями немцев ушел в партизаны в лес , молодой , талантливый актер Анатолий ЧЕРНОБАЙ и т.д.

Из вышесказанного ясна картина жизни местного актера и отношений к нему немецких оккупантов. Мы боялись без надобности выходить на улицу. В театр шли окольными путями ,чтобы поменьше встречаться с немцами на главных улицах. После изгнания немцев нашей Великой Красной Армией,я организовал коллектив театра и представил его властям. Мне было предложено занять пост руководителя и директора театра. В настоящее время театр имеет 2 постановки: концертную программу и комедию в 3-х действиях " Элексир молодости" Сыграно 9 спектаклей и 5 концертов для частей Красной Армии ,а также для раненых бойцов и офицеров в госпиталях. В постановке "Без вины виноватые" ОСТРОВСКАГО и 2-й концерт. Намечена пьеса ТАБИЛЕВИЧА " Мартын Боруля ".

Нужно добавить ,что местному населению разрешалось посещать театр,только 1 раз в неделю.

ДИРЕКТОР Ровенск.Обл.Театра

28.2.44г. - В. ВИКТОРСКИЙ -

Доповідна записка директора Ровенського театру Віктора Вікторського (Розеблюма) від 28 лютого 1944 року щодо діяльності театру під час німецької окупації. Зберігається в Державному архіві Рівненської області

ИСТОРИЯ «РОВЕНСКОГО ГОРОДСКОГО ТЕАТРА»

За период немецкой оккупации.

«Ровенский городской театр» (фирма фиктивная, так как это был частный коллектив – товарищество) был организован директором Анатолием ДОЛГОПОЛЬСКИМ, которого на пост директора выдвинули украинские националисты во главе с бурмистром САВЬЮКОМ. Время организации нужно отнести к осени 1941 года. Театр, за неимением профессиональных актеров, за исключением нескольких человек, ограничивался концертной программой, хором и небольшими постановками. Постепенно штат актеров увеличился и театр начал давать более серьезные постановки под режиссерством ЗАРЕЧНАГО и ЛИСОВИКА: оба по очереди были приглашены ДОЛГОПОЛЬСКИМ из Луцка.

ЗАРЕЧНЫЙ после 2-х - 3-х постановок по болезни оставил театр, а ЛИСОВИК после конфликта с ДОЛГ0ПОЛЬСКИМ был им уволен. Я лично поступил в театр вопреки приципам ДОЛГОПОЛЬСКАГО, который меня, как русского, не хотел взять, только в июне 1942 г., так как он во мне нуждался, как в опытном, стажном актере. После ухода 2-х режиссеров ДОЛГОПОЛЬСКИЙ взял постановки в свои руки, но так как он был в сущности дилетантом, то театр начал быстро падать, в смысле его художественной ценности. Отношение немцев к театру и работникам, как и вообще к местным жителям, было отрицательное. Искуство их интересовало мало. Нравилась только хоровая песня и танцы, что они и заставляли театр давать для себя. Украинский быт, украинские классики их не увлекали. Органы Гестапо, СД и т.п. относились к театру очень суворо. Несомненно в числе работников были агенты-информаторы. Летом 1943 года ДОЛГОПОЛЬСКИЙ был арестован и через несколько месяцев расстрелян по обвинению в активной работе с украинскими националистами. Была дважды арестована хористка СУВОРОВА, была арестована жена ДОЛГОПОЛЬСКАГО Ольга, но черев 2-3 месяца выпущена. Была арестована и расстреляна очень талантливая девушка танцовщица-гимнастка Ирина ЯНКОВСКАЯ. Был арестован, подвергнут страшной пытке и расстрелян актер КУРГАНОВ Борис. Был арестован лично я, по доносу и провокации и спасся благодаря только большой удаче, моей находчивости и сообразительности. Был арестован и расстрелян электротехник театра из военнопленных ЗАВИРУХИН Иван. Из страха перед репрессиями немцев ушел в партизаны в лес молодой талантливый актер Анатолий ЧЕРНОБАЙ и т. д.

Из вышесказанного ясна картина жизни местного актера и отношений к нему немецких оккупантов. Мы боялась без надобности выходить на улицу. В театр шли окольными путями, чтобы поменьше встречаться с немцами на главных улицах. После изгнания немцев нашей Великой Красной Армией, я организовал коллектив театра и представил его властям. Мне было предложено занять пост руководителя и директора театра. В настоящее время театр имеет 2 постановки: концертную программу и комедию в 3-х действиях «Елексир молодости». Сыграно 9 спектаклей и 5 концертов для частей Красной Армии, а также для раненых бойцов и офицеров в госпиталях. В постановке «Без вины виноватые» ОСТРОВСКАГО и 2-й концерт. Намечена пьеса ТАБИЛЕВИЧА «Мартын Боруля».

Нужно добавить, что местному населению разрешалось посещать театр только один раз в неделю.

Директор Ровенск. Обл. театра
– В. ВИКТОРСКИЙ-

28.2.1944 г.

---

* Збережено орфографію автора доповідної записки (ред.).

наближення фронту зі Сходу. Німецькі установи поспіхом виїжджали з міста. З театру звільнялись актори, а дехто з них також залишав місто і їхав на Захід. Тепер колектив грав вистави невеличкими групами, без масових сцен. Іноді організовували концертні вечори. 21 січня 1944 року відбулася остання прем'єра в театрі Зафрана «Назар Стодоля» Тараса Шевченка в постановці режисера Андрія Баженова-Занудька. Вона закрила театральну завісу воєнного лихоліття 1941-1944 років.

Дописуючи загублену сторінку роботи Рівненського українського міського театру під дирекцією і режисурою Анатолія Демо-Довгопільського, хочеться наголосити, що саме ця людина за два з половиною роки, йдучи нелегким шляхом, змогла закласти підвалини реалістичного мистецтва в героїко-патріотичному напрямі. Віддані справі митці його трупи бажали своїми власними силами, ціною великої самопожертви й упертої волі зберегти традиції саме українського театру, не розгубивши тих дорогоцінних зерен, які вдалося виростити за багато попередніх років. Матеріальних засобів для підняття театру не вистачало. Зате була воля, яка творила дива, спонукала до боротьби за новий театр, за нові переконання в мистецтві.

Театр, який жодного разу не користувався дотаціями з боку чиновників окупаційної влади, до того ж постійно перебував у русі, не мав стаціонарного приміщення для підготовки вистав, утримувався лише на акторському ентузіазмі, за допомогою та через визнання його численних глядачів. Адже саме вони завжди гаряче сприймали вистави, бо вбачали в них духовний заряд культури, так необхідний людям. Отож, незважаючи на обставини жахливого часу німецької окупації, театр жив і діяв.

Тому сьогодні, підсумовуючи наслідки щоденної праці Рівненського міського музично-драматичного театру за період 1941-1944 років, відомості про які зберігаються частково в архівах, частково у спогадах сучасників тієї буремної доби, хочеться віддати їм належне. Бо вони не повинні зникнути з літопису міста і краю, як цього домагалась упродовж майже півстоліття комуністична влада.

Джерела

1. Спогади Сіверського О. Запис автора 7 серпня 1986 р. — Рівне.
2. Самчук У. На білому коні. — Вінніпег: Т-во «Волинь», 1972. — С. 130.
3. Спогади Наживенко Г. Запис автора 15 липня 1999 р. — Рівне.
4. Гайдабура В. Театр захований в архівах. — К.: Мистецтво, 1998. — С. 77.
5. Волинські дзвони. — Рівне: Ліста, 1997. Вип. 2. — С. 68.
6. Краснощок Ю. Диявольська гра. — К., 2002.
7. Гуцуляк М. Про близьке здалека. — Ванкувер, Б.К., 1976.
8. Спогади Казимирова О. Запис автора 15 липня 1999 р. — Рівне.
9. Спогади Сіверського О. Запис автора 3 січня 1968 р. — Рівне.
10. Спогади Наживенко Г. Запис автора 27 липня 1999 р. — Рівне.

Розділ IV

НА ОНОВЛЕНІЙ ЗЕМЛІ 1944-1960 рр.

Після розгрому німецьких військ під Києвом і успішного форсування Дніпра розпочалося просування Червоної армії на захід. Швидко звільнялася від ворожої навали територія нашої країни, визволялися міста і села. 2 лютого 1944 року місто Рівне було визволене від окупантів. Понад два з половиною роки прожили рівняни під гнітом загарбників. Змучені й виснажені, вони вибирались зі схованок, поверталися з навколишніх лісів, де переховувалися під час бойових дій.

Фронт просувався все далі. Ще було чути гуркіт гармат, як органи місцевої влади організували роботу з відбудови міста. Привели в належний стан серед інших об'єктів і театр Зафрана, який ще не був зруйнований, за винятком кута будівлі, куди влучив гарматний снаряд. На той час у цьому приміщенні проводились організаційно-господарські наради та культурно-масова робота. Про це свідчить витяг із постанови Рівненського обласного виконавчого комітету і Ради трудящих від 24 квітня 1944 року про відновлення обласного відділу у справах мистецтв:

«1. Для керівництва у справах мистецтв і художньої самодіяльності відновити роботу обласного відділу у справах мистецтв. ...

5. Передати у розпорядження обласного відділу мистецтв такі будинки:

а) обласний драматичний театр (Зафрана);

б) будинок по вулиці Сталіна, ч. 212 (казино);

в) концертний зал по вулиці Замковій, ч. 17;

г) будинок для гуртожитку артистів по вулиці Миловарній, 7.

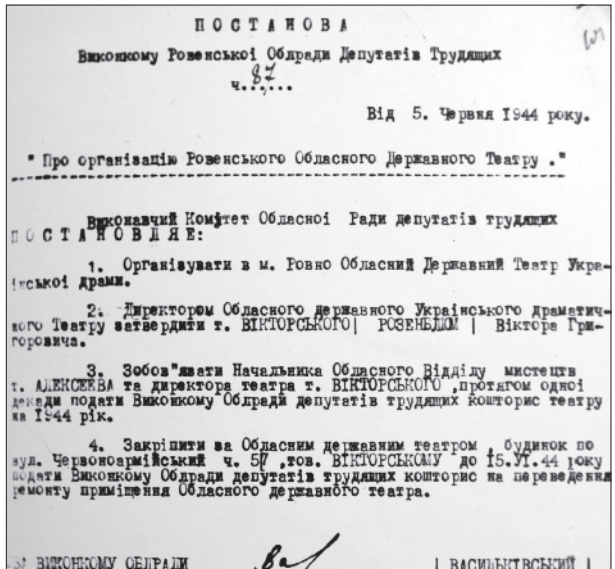
6. Облфінвідділу профінансувати відділ у справах мистецтв на організаційні мірпоприємства сумою 20500 крб.

Голова виконкому облради депутатів трудящих – Васильківський.

Секретар виконкому облради депутатів трудящих – Дмитришин». [1]

Рівняни були сповнені натхнення, намагалися влаштувати нові умови для творчого життя. Час вимагав героїчних зусиль та волі для виконання наміченої мети. Тому за підписом щойно призначеного завідувача обласного відділу народної освіти та відділу у справах мистецтв Олександра Більмача (пізніше першого начальника Рівненського обласного управління культури) 24 квітня 1944 року був виданий наказ про початок роботи Рівненського обласного українського драматичного театру, на посаду директора якого знову призначався Віктор Вікторський (Розеблюм).

На перших стихійних зборах колективу його короткий виступ закінчився словами: «... ми колектив українського театру і мусимо належно продовжувати свою роботу у нових соціальних умовах». Протягом майже чотирьох діб актори, які залишилися на той час у місті, працювали над новою постановкою. І ось 29 квітня 1944 року театр розпочав свій новий театральний сезон виставою за п'єсою Олександра Островського «Без вини винні», матеріали якої збереглися ще з довоєнного часу в приватній антрепризі Зінаїди Кельчевської.

ПОСТАНОВА

Виконкому Ровенської Обласної Ради Депутатів Трудящих

ч. 87

Від 5. Червня 1944 року.

"Про організацію Ровенського Обласного Державного Театру."

Виконавчий Комітет Обласної Ради депутатів трудящих

П О С Т А Н О В Л Я Є:

1. Організувати в м. Ровно Обласний Державний Театр Української драми.

2. Директором Обласного державного Українського драматичного Театру затвердити т. ВІКТОРСЬКОГО | РОЗЕНБЛЮМ | Віктора Григоровича.

3. Зобов"язати Начальника Обласного Відділу мистецтв т. АЛЕКСЕЄВА та директора театра т. ВІКТОРСЬКОГО ,протягом одної декади подати Виконкому Облради депутатів трудящих кошторис театру на 1944 рік.

4. Закріпити за Обласним державним театром , будинок по вул. Червоноармійській ч. 57 ,тов. ВІКТОРСЬКОМУ до 15.УІ.44 року подати Виконкому Облради депутатів трудящих кошторис на переведення ремонту приміщення Обласного державного театра.

ГОЛОВА ВИКОНКОМУ ОБЛРАДИ депутатів Трудящих | ВАСИЛЬКІВСЬКИЙ |

СЕКРЕТАР ВИКОНКОМУ ОБЛРАДИ депутатів Трудящих | ДМИТРІШИН |

Постанова № 87 «Виконкому Ровенської Облради Депутатів Трудящих» від 5 червня 1944 року щодо організації «Обласного Державного Театру Української Драми»

26 травня рівняни мали нагоду подивитися прем'єру вистави за драмою Івана Карпенка-Карого «Безталання» у постановці призначеного художнім керівником театру Андрія Баженова-Занудька і художника Миколи Преварського. Майже одночасно відбулася ще одна прем'єра за п'єсою Олександра Корнійчука «Платон Кречет», яка тоді йшла в усіх театрах України. Зустрічі митців із вдячними рівненськими глядачами надавали могутній поштовх для осмислення творчих здобутків.

Газета «Червоний прапор». 23 липня 1944 року.

БЕЗТАЛАННА

П'єса Тобілевича в постановці
Ровенського обласного театру Української драми

Драма «Безталанна» відбиває життя і побут старого дореволюційного села. Сюжет п'єси складний і цікавий. Дія розпочинається сваркою парубків – Гната з Дем'яном. Дем'ян повідомив Гната про те, що його кохана дівчина Варка стояла з Омельком. Під впливом ревнощів Гнат слухає поради Дем'яна: на злість Варці залицяється до Софії, яка кохала його. На вечорницях він виконує цю пораду. Варка обурена поводженням Гната. На злість йому, вона виходить заміж за рябого, поганого Степана, якого скоро забрали в «москалі» і Варка залишилася сама. Згодом і Гнат одружився з Софією. Ця міська дівчина з ніжним і добрим серцем щиро кохала Гната. Завжди весела і жартівлива, вона іноді забувала щось зробити по господарстві. За це з нею свекруха щодня сварилася, нарікаючи, що вона ледащо. Боляче було Софії, але коли Гнат заступався за неї, то вона все забувала.

Варка, з метою знов привернути до себе Гната, почала ходити до Софії. Побачивши її, Гнат відчув, що серце його знов забилося від почуття колишнього кохання. Він почав ходити до Варки. Софія, довідавшись про це, впала непритомна. Свекруха накинулася на Гната з сваркою, що жінка спить. Гнат в хвилину своїх душевних переживань, під впливом сварок матері, плачу Софії, почуття до Варки, в нервовому стані забив Софію. Безталанна, єдина дочка у батька – загинула. Ця драма хвилююче впливає на глядача.

Ряд акторів театру правдиво і з успіхом показали образи і душевні переживання героїв п'єси. Артистка Лозовська майстерно зуміла передати почуття глибокого кохання і страждань Варки при розлуці з Гнатом.

Добра гра Гната (артист Петрухін), але в нього дещо не вистачає майстерності і ритму в рухах. Гнат показаний на сцені як сильна, вольова людина, але мало жвавий. Правда, в останніх діях п'єси артист більш вдало показує тип парубка-красуня, веселого, жартівливого, міцного і сильного духом, що вміє щиро кохати дівчину. Це дає підставу сподіватися, що в дальнішому, працюючи над ролею, артист успішно виконає її. Ніжне кохання, щасливе родинне життя і разом з цим трагедію щастя Софії досить вміло передала арт. Кельчевська. Вона майстерно викопала роль дівчини, що так ніжно, так тепло кохала Гната.

Гарно грає артист Сіверський (роль батька Софії), Васюків (роль Дем'яна), Кирильчук і Корнелюк (роль двох дівчат). Хороша гра Мурова (роль старости).

Сцена з вистави «Безталанна» Івана Карпенка-Карого. 1944 рік

Слід відмітити ряд недоробленостей гримування, підбору костюмів, мови та інше. В цілому ж, хоч театр ще молодий і працює в складних умовах, колектив театру справився з своїм завданням. Глядачеві показаний змістовний, цікавий спектакль.

Н. Прокопенко.

У квітні 1944 року театральну трупу поповнили такі актори: Марія Лозовська, Володимир Колотов, Микола Байдан, Володимир Петрухін, Текля Куйбіда, Алла Логошовець, Олександр Муров, Євген Васюков, Костянтин Козачук. Режисер Андрій Баженов, формуючи театр як музично-драматичний, намагався збагатити репертуарну афішу творами з музичним супроводом, тому було створено оркестр із аматорів та частково із осіб з музичною освітою у складі п'ятнадцяти чоловік на чолі із Петром Магритою, який у 1931 році закінчив диригентський факультет Катовицької консерваторії (Польща). У 1939 році він переїхав до Рівного, де після організації Рівненського облмуздрамтеатру, у 1944-1957 роках, працював диригентом оркестру.

На початку планувалося здійснити постановки таких творів, як «Наталка Полтавка» Івана Котляревського, «Назар Стодоля» Тараса Шевченка, «Шельменко-денщик» Григорія Квітки-Основ'яненка та деяких інших п'єс з української класичної спадщини. Усі вони колись здійснювались аматорськими або мандрівними театральними колективами, і рівняни не мали можливості бачити ці вистави в повному обсязі. Навіть у перелічених вище кількох творах у той час спостерігались ознаки спотворення жанрового і тематичного спрямування переважно із романтично-пафосним або з гостро-комедійним шаржуванням.

Артистка Зінаїда Кельчевська і директор театру Костянтин Козачук. 1945 рік

До свята Першого травня творчий склад театру підготував велику концертну програму із творів українських та зарубіжних авторів. До неї ввійшли уривки з вистав діючого репертуару, репризи, скетчі, вокал та хореографія. Сатира і гумор завжди були домінуючою частиною концертних програм.

4 травня 1944 року відділ народної освіти призначив директором театру і за сумісництвом черговим режисером Костянтина Козачука, який у 1935 році закінчив Київський художній інститут і до війни працював у Кам'янець-Подільському театрі художником-постановником та режисером.

Володимир Петрухін

Повага і довіра обласного відділу мистецтв окриляли митців творчого складу, давали надію на краще майбутнє. Завдання, які влада доручала театру, були нелегкими. За короткий термін переорієнтувати збірний творчий склад у стабільну творчу одиницю із високими вимогами професійної культури було надзвичайно складно. Бракувало свіжого, актуального репертуару. Докорінного оновлення мала зазнати інженерно-технічна частина, постановочна структура роботи театру. На професійний рівень потрібно було підіймати допоміжні художні цехи: декораційний, столярний, бутафорський, кравецький, перукарський тощо.

Першими ж виступами театр відразу привернув увагу громадськості. Мобільними концертними програмами актори обслуговували госпіталі, організовували творчі зустрічі з учнями шкіл, виступали на виробництвах. Окремо сформована концертна бригада, яку очолив актор Володимир Петрухін, виступала у військових підрозділах, на щойно організованих підприємствах, фабриках та в селах Рівненського району. Із метою розвитку художньої самодіяльності до концертних програм театр залучив кращих аматорів художньої самодіяльності з концертними номерами.

Володимир Петрухін згадував: «Виступи артистів концертних бригад в армійських підрозділах завжди очікувалися з нетерпінням. Мистецтво, як відомо, володіє чарівною силою вселяти в серця людей бадьорість, стійкість, оптимізм, почуття патріотизму, знімати втому і заповнювати емоційні втрати. Особливим успіхом у глядачів користувалася комедія «Шельменко-денщик» та дует «Куди їдеш, Явтуше?» у виконанні акторів Марії Лозовської і Костянтина Козачука. Пам'ятаю хвилюючі виступи перед пораненими бійцями в шпиталях. Іноді доводилося грати просто неба, і декораціями слугували вцілілі дерева та кущі. Поранених виносили з палат на носилках, котрі ставили рядком перед умовно обладнаною сценою. Нам хотілось якнайкраще провести виступ, віддати увесь свій талант цим людям, щоб вони на мить забули жахливі дні війни. П'єса «Шельменко-денщик» – ця блискуча комедія відіграла позитивну роль в обслуговуванні поранених і хворих військовослужбовців, і не тільки їх. Цей твір гарний тим, що він надзвичайно портативний, п'єсу можна грати у будь-яких сценічних умовах і зовсім без сцени та будь-якого художнього оформлення. Крім того, ця комедія написана такою дотепною і зрозумілою мовою, що зміст її повністю доходив до глядачів усіх національностей» [2].

Постійне бомбардування міста ворожими літаками, вимикання електроенергії, повітряні сирени переривали гру акторів, тому театр змуше-

Театр Зафрана, зруйнований у липні 1944 року під час бомбардування

ний був у травні виїхати на двадцятиденні гастролі до міст Корець та Острог. У Корці колектив театру зустрівся із аматоркою художньої самодіяльності Зоєю Кирильчук (потім Преварська), яка стала однією із провідних актрис творчого складу як лірична героїня.

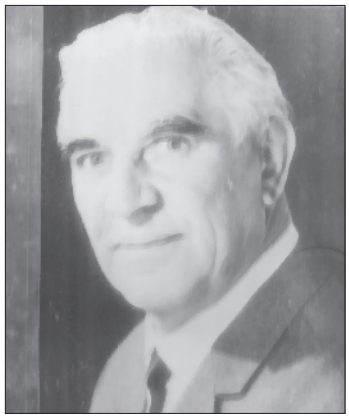
У ніч з 8 на 9 липня 1944 року сталася трагічна подія. Після вистави «Безталанна» місто освітили німецькі карбідні ліхтарі, що зависли в забарвленому пожежною загравою небі. Останнім бомбардуванням ворожі літаки довершили руйнування центру міста, разом із театром Зафрана. Бомба влучила в центральну частину будівлі, вона згоріла майже повністю. Черговому театру Івану Алексєєву разом із рівнянами, які збіглися на порятунок, вдалося врятувати частину декорацій, костюмів та бутафорії. Підняти з руїн театральну споруду було вже неможливо. Визирала вона на вулицю Червоноармійську одними мертвими стінами і дверима.

Кожен рівнянин, який приходив сюди, довго вдивлявся в руїни, чекав моменту, коли театр повернеться на своє місце... Але цього вже не сталося.

Театральне приміщення по вул. Поштовій у м. Рівне. 1944-1960 рр.

Поновити культурний центр міста стало справою кожного мешканця. За рішенням пленуму обкому КП(б)У, театр було переведено в приміщення колишнього приватного кінотеатру Берента «Емпір» (згодом «Партизан»), де не було належних умов для творчої плідної праці. На спорудженому сценічному майданчику (3х7 метрів під кіноекраном) грати вистави було дуже незручно. Актори перевдягались і гримувались у напівтемному підвалі. Про роботу над новим репертуаром не могло бути й мови,

Георгій Киянов-Кияновський

Артистки Ровенського муздрамтеатру. Ліворуч Дора Безчасна (Дідан) та Валентина Буланова-Бойко.
Архів Валентини Буланової (Бойко)

оскільки вдень демонструвалися кінофільми і тільки увечері акторам надавали можливість грати вистави. Митці поступово почали втрачати свій щойно набутий творчий потенціал, звільнялися технічні працівники. Такий стан справ тривав до кінця серпня.

21 серпня керівництво театру звернулося до міських владних структур за дозволом на переобладнання дерев'яної німецької офіцерської їдальні, розташованої на вулиці Новий світ (тепер Поштова), під театральне приміщення. Питання вирішилося позитивно: за допомогою будівельних організацій, прихильників театрального мистецтва і працівників театру розпочалася реконструкція цієї споруди. Обсяг виконаних робіт за два місяці виявився справді фантастичним. Новий директор театру Костянтин Козачук, користуючись зв'язками з військовим керівництвом, перевіз літаком обладнання для сцени з Магдебурзького німецького театру: понад 600 крісел, оббитих плюшем червоного кольору, театральні костюми для вистав різних епох. Тепер у досить пристойному, як на той час, приміщенні, обладнаному освітлювальною апаратурою та майже всім необхідним для плідної роботи, творчий колектив став господарем.

Але перед тим у житті театру трапилася ще одна важлива подія. Здійснюючи заходи з надання допомоги Рівненському театру, згідно з Постановою Раднаркому СРСР та ЦК КП(б)У від 31 серпня 1944 року, було ухвалено провести реевакуацію до Рівного «колишнього Запорозького державного пересувного українського музично-драматичного театру, який до Великої Вітчизняної війни базувався у місті Мелітополі, а 16 вересня 1941 року був евакуйований до Уфи». Разом із режисером цього театру Георгієм Бережним-Давидовським до Рівного прибули: Дора Дідан (потім Безчасна), Іван Діденко, Олександра Гетьман, Ніна Закохана (Іванникова), Надія Камінська, Георгій Киянов-Кияновський, Ольга Кольє, Ганна Панківська, Марія Черепинська, Павло Тахтаєв.

Н. Камінська (Мати) у виставі «Платон Кречет» О. Корнійчука

Згодом до складу театру ввійшли Георгій Пандик та машиніст сцени Микола Драгун, творча діяльність яких розпочалася ще в 20-30 роки XX ст. на Лівобережній Україні і які зберегли традиції та вишкіл корифеїв Українського театру. На першій зустрічі з рівненськими акторами Георгій Бережний-Давидовський сказав: «Ми приїхали до вашого рідного міста з широкою творчою програмою зміцнілі, змужнілі й загартовані. Із радістю чекаємо зустрічі з ровенськими глядачами». Об'єднання двох різних колективів сприяло позитивному згуртуванню в пошуках єдиного творчого напряму однодумців. Перший спільний театральний сезон Рівненський український обласний муздрамтеатр розпочав 6 листопада комедією Олександра Корнійчука «Партизани в степах України», яка була перероблена автором у липні 1941 року – на другий місяць від початку війни – і поставлена майже всіма театральними трупами України. П'єса не сходила зі сцени протягом усього воєнного періоду.

Георгій Бережний-Давидовський

Щоправда, у ній драматургові не вдалося з усією глибиною розкрити й оцінити значення подій Великої Вітчизняної війни. Однак ідейно-виховна роль комедії була визначальною. У виставі глядачі зустріли вже знайомих їм дійових осіб: українських колгоспників Саливона Часника, Кіндрата Галушку, Пупа, дідів Тараса і Остапа, інших відомих персонажів з п'єси «В степах України», створеної Олександром Корнійчуком до війни. У новому драматичному творі відбулися значні зміни в стосунках між цими героями і їх поглядах на існуючу дійсність. Над Батьківщиною нависла небезпека, ворог вдерся на рідну землю. Суперечки, що виникали між Часником і Галушкою, тепер відійшли на другий план. У п'єсі автор змалював початок партизанської боротьби в Україні, очоленої такими людьми, як Часник – колишній

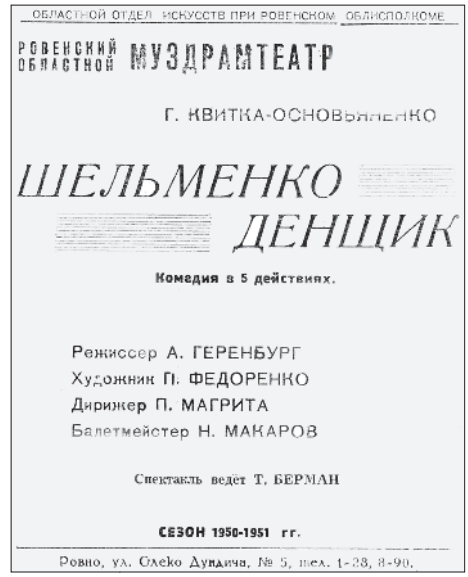

Марія Черепинська

голова колгоспу, згодом командир партизанського загону.

Вистава «Партизани в степах України» сприймалася глядачами як злободенна драма про боротьбу радянських партизанів проти окупантів у тилу ворога. Нова тема, небачений досі розмах подій, пафос партизанського руху – усе це було новим і дещо складним завданням для творчого колективу. Не всі виконавці ролей виявилися спроможними піднятися до бажаного художнього рівня, а режисер-постановник Костянтин Козачук разом із художником Миколою Преварським приділили більше уваги загальному вирішенню вистави, ніж розкриттю образів п'єси. Однак глядачі з радістю відзначали мистецький успіх, хоч до кінця не могли збагнути, що це: випадкове досягнення чи наслідок натхненної праці і творчих шукань усіх майстрів.

Новий потужний ритм роботи театру, безперечно, залежав від постійних творчих пошуків колективу. У репертуарі незмінною була афіша з назвами п'єс української класичної спадщини. З'явилися нові вистави: «Безталанна» Івана Карпенка-Карого і «Шельменко-денщик» Григорія Квітки-Основ'яненка. Постановки, які були створені до злуки двох колективів, продовжували вабити глядачів, створюючи аншлаг за аншлагом.

ОБЛАСТНОЙ ОТДЕЛ ИСКУССТВ ПРИ РОВЕНСКОМ ОБЛИСПОЛКОМЕ

РОВЕНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ МУЗДРАМТЕАТР

Г. КВИТКА-ОСНОВЬЯНЕНКО

ШЕЛЬМЕНКО ДЕНЩИК

Комедия в 5 действиях.

Режиссер А. ГЕРЕНБУРГ
Художник П. ФЕДОРЕНКО
Дирижер П. МАГРИТА
Балетмейстер Н. МАКАРОВ

Спектакль ведет Т. БЕРМАН

СЕЗОН 1950-1951 гг.

Ровно, ул. Олеко Дундича, № 5, тел. 1-28, 8-90.

Програма вистави «Шельменко-денщик»

Шанобливе ставлення керівництва театру до творчості Михайла Старицького було мотиване розкриттям багатьох національних проблем, патріотизмом, художньою довершеністю образів, і тому театр вирішив звернутися до героїчної теми минулого, історично-побутової драми «Маруся Богуславка». У ній вирішується проблема долі народу, відданості Батьківщині та усвідомлення боргу і вини перед Україною. Режисеру Георгію Давидовському і художнику Миколі Преварському вдалося вирішити соціально-філософські ідеї і загальнолюдські проблеми драми в образах її героїв. У головній ролі виступила Зінаїда Кельчевська, а в ролі Гірея – режисер-постановник Георгій Бережний-Давидовський. У виставі було задіяно понад 50 акторів. Постановка прозвучала натхненно, романтично, з яскравосоціальним напрямом. Той факт, що в п'єсі домінує індивідуальна драма Марусі Богуславки, не було й помітно. Колишній актор театру Олександр Муров згадував: «...ще ніколи актори не грали так упевнено й правдиво, на внутрішньому підйомі. Багато разів після закінчення вистави відкрива-

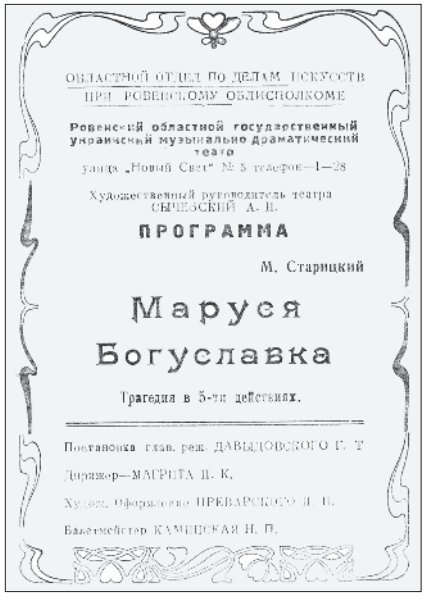
лася завіса, і актори вклонялися на встеленій квітами сцені, а глядачі гучно аплодували з вигуками слів удячності».

Газета «Червоний прапор». 3 вересня 1944 року.

«МАРУСЯ БОГУСЛАВКА»

Днями трудящі Ровно оглядали прем'єру «Маруся Богуславка» класика української драматургії М. П. Старицького. Твір цей, основою якого є однойменна українська дума, відбиває життя українського народу часів козаччини, його страждання та героїчну боротьбу проти турків. Цим «Маруся Богуславка» близька нам тепер під час Вітчизняної війни, коли ввесь радянський народ з небаченим героїзмом бореться проти ненависних загарбників. У драмі є чимало трагічних хвилюючих моментів. Перед персонажами постають проблеми, які треба вирішити, при чому не може бути якоїсь половинчатості. Невгамована натура Степан, Марусин брат, потрапляє у конфлікт. Програвшись, він хоче роздобути грошей, щоб розплатитись за програш. Доля скеровує його до Гірей-паші, який за всяку ціну хоче здобути Марусю. Степан продає туркові сестру в ясир. Вчинене зло породжує цілий ряд нещасть та страждань. Маруся та Леся опиняються в полоні. Турецькими невольниками стають Степан та його друг Сохрон. Примирившись з долею, Маруся стає дружиною Гірей-паші і матір'ю двох дітей. Маруся знаходить на чужині щастя. Щасливе життя, однак, триває не довго; його порушують голоси закованих невольників з далекої і милої України. Її мучить докори, що джерелом її розкоші є каторжна праця безталанних співвітчизників.

У Марусі виникає ще гостріша внутрішня боротьба і протилежні почуття шматують її серце, особливо коли вона зустрічає свою матір, Ганну, що прийшла з далекої України в «землю бусурманську» визволяти своїх рідних дітей з неволі. Під впливом палких і переконливих сліз своєї матері Маруся викрадає ключі від тюрми у Гірей-паші, де томляться у тяжкій неволі українські невольники. Тюрма відкрита. Перед очима глядача жахлива картина. Серед закованих невольників, покалічених і нужденних, лежить пробитий кинджалом дозорці козак, що вмирає. Над ним його рідна мати, яка прийшла визволяти «своїх діточок з поганської неволі». Яка хвилююча і незабутня картина! Скільки в ній небаченого героїзму і страждань жінки-матері, яка сила патріотизму! Козаки вільні. Їх ненависті до бусурманів немає меж. Вони жорстоко мстяться. Відбувається хвилююча зустріч Марусі з Сохроном, який благає її повернутися на рідну Україну. Маруся відмовляється; її спіткало ще одне нещастя – улюблені діточки її знайшли смерть у палаючому палаці. Нерви Марусі не витримують, вона кінчає життя самогубством. Прем'єра під режисурою Давидовського Г. Т., зробила приємне враження на глядачів. Артистка Закохана Н. Є. у ролі Марусі уміло справилася з своїм завданням. Її гра захопила глядача правдивістю відображення життя жінки, що кохає, страждає. Хорошу

ОБЛАСТНОЙ ОТДЕЛ ПО ДЕЛАМ ИСКУССТВ
ПРИ РОВЕНСКОМУ ОБЛИСПОЛКОМЕ

Ровенский областной государственный украинский музыкально драматический театр

улица „Новый Свет" № 5 телефон—1—28

Художественный руководитель театра
СЫЧЕВСКИЙ А. И.

ПРОГРАММА

М. Старицкий

Маруся Богуславка

Трагедия в 5-ти действиях.

Постановка засл. реж. ДАВЫДОВСКОГО Г. Т.

Дирижер—МАГРИТА П. К.

Худож. оформление ПРЕВАРСКОГО Н. П.

Балетмейстер КАМЕНСКАЯ Н. П.

Програма вистави «Маруся Богуславка»

гру показала Ганна, мати Марусі (артистка Камінська). Звичайною, простою грою відтворила вона тип української жінки, жінки-матері, патріотки. Артистка Лозовська у ролі Лесі створила чудовий тип темпераментної української дівчини. Добре грали артисти Тахтаєв (Степан), Давидовський (Гірей-паша).

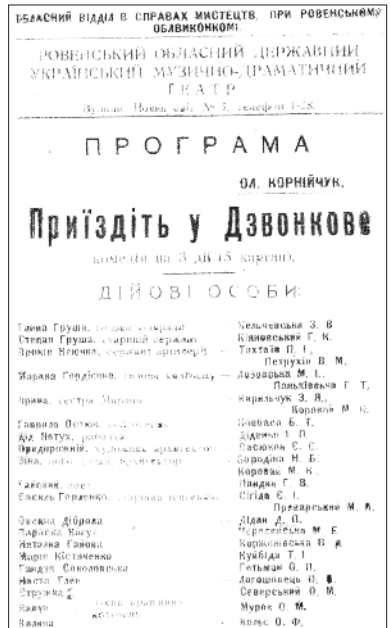
Заслуговують на успіх групові сцени. Майже точно відображене життя козаків-бранців, їх туга за рідною Батьківщиною, яка вилилась у чудових піснях.

Красиво й по-мистецьки вірно виконані танці в гаремі. Меши вдалою була групова сцена у короля, коли треба було підкреслити риси бундючної і гонорової шляхти. Досить мило й приємно бавлять око глядача костюми, красиві декорації (художник Преварський), непогано грав оркестр під керуванням диригента Маргити. Громадськість м. Ровно вдячна колективові театру за чудово зіграну п'єсу і бажає успіхіу в дальнішій роботі.

Є. Садовий.

На початку грудня відбулися прем'єри вистав «Назар Стодоля» Тараса Шевченка та, з новим складом виконавців ролей, «Наталка Полтавка» Івана Котляревського за режисурою Андрія Баженова і Костянтина Козачука.

На цьому тлі предметом широкого тлумачення постала драматургія Олександра Корнійчука, який користувався великим впливом та авторитетом у владних колах. Його драматичні твори змушені були ставити всі театри України і не тільки. Не стала винятком постановка на сцені Рівненського театру вистави за його п'єсою «Місія містера Перкінса в країну більшовиків», яка висвітлювала важливі на той час питання щодо відкриття англо-американськими союзниками другого фронту та укладання миру. Основна пізнавальна цінність вистави полягала у яскравому розкритті непримиренності двох світоглядів. Постановка здійснена режисером Костянтином Козачуком, художнє оформлення – Миколою Преварським. Артист Володимир Петрухін виступив у ролі Перкінса. Цей «кишеньковий король» був однією з кращих робіт у творчому доробку артиста. Перед глядачами постав бізнесмен – людина начебто зовні спокійна, але з прихованим трагізмом. Він переконується в тому, що не так-то просто мати ділові стосунки з громадянами Радянського Союзу.

ВІДДІЛ МИСТЕЦТВ ПРИ РОВЕНСЬКОМУ ОБЛВИКОНКОМІ

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ДЕРЖАВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

ПРОГРАМА

ОЛ. КОРНІЙЧУК.

Приїздіть у Дзвонкове

комедія на 3 дії 15 картин.

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Програма вистави «Приїздіть у Дзвонкове». Художній керівник театру А. М. Баженов, директор К. Ф. Козачук, заст. директора М. І. Мільхіркер, адміністратор Р. А. Майзлер

Наступні вистави за п'єсами Олександра Корнійчука, які театр здійснив майже одна

за одною, також висвітлювали тогочасну актуальну тематику. Це «Фронт», «Приїздіть у Дзвонкове», згодом – «Платон Кречет». Режисери Костянтин Козачук, Георгій Бережний-Давидовський і Андрій Баженов намагалися створити художньо довершені вистави, в яких велися вірні пошуки емоційного втілення на тлі реальної дійсності. Однак і режисери, і виконавці ролей не завжди професійно трактували окремі ролі п'єси, вдаючись до невиправданого за змістом сатирично-комедійного перебільшення.

Вистава «Приїздіть у Дзвонкове», присвячена життю повоєнного села, не була винятком у комедійному плані після п'єс «В степах України» і «Партизани в степах України». Автор так побудував твір, що драматичні обставини слугують лише тлом, на якому розігрується комедійне дійство. Дзвонкове – типове українське село повоєнної доби, ущент спалене, зруйноване, зубожіле. Та зруйноване не лише село, а й людські душі: самотнім лишився Прокіп; тужить за загиблим чоловіком Марина; не складається родинне життя в Ганни зі Степаном; Оксана їде на шахти, бо її коханий приїхав з іншою жінкою. Нудьгує за «європейським» життям Ярина. Та не ці складні людські відносини стали об'єктом вистави. У центрі дійства була поставлена проблема відбудови зруйнованого села Дзвонкове. Вистава радувала глядачів картинами природи (художник Микола Преварський): милими соняшниками, глиняними глечиками на тинах, «зігрітих» яскравим сонцем, які збуджували світлі та добрі почуття. Переконливо звучало зі сцени гостре сатиричне слово цієї комедії, спрямоване проти тих, хто був із радянськими військами в Європі й «набрався» під час війни «цивілізованої» манірності, зневажливо ставиться до рідної культури, побуту, милується західноєвропейським способом життя, як це робила Зоя Преварська у ролі Ярини-Фітюльки. Дід Явтух, архітектор Придорожній, поет Гайовий – ролі дещо прямолінійні, спрощені, у мистецьких рефлексіях виконавцям не вдалося перебороти недовершеність драматургічного матеріалу. Іноді спостерігалося спотворення образів аж до зайвого шаржування. Неприродними були сцени із п'яним Гаврилом Остюком і сварка сільських жінок, яка повинна закінчуватися спогадами про загиблих на фронті чоловіків. Не прозвучав грайливий комедійний діалог Прокопа і Марини на пасіці. Карикатурні персонажі вносили фальшивий дисонанс, викривляли художній задум режисера Георгія Давидовського, цьому сприяла також характеристика дійових осіб та їхня мова спілкування.

Подібне явище спостерігалося майже в усіх театрах України. Тому це примусило автора п'єси «Приїздіть у Дзвонкове» згодом звернутися з відкритим листом до режисерів-постановників, застерігаючи майстрів сцени від надмірного гротескового загострення деяких образів.

За рекомендацією Комітету у справах мистецтв УРСР, театр здійснив

постановки п'єс за канонічним визначенням «типово побутового жанру». Одна із них – «Платон Кречет». Режисер Андрій Баженов спирався на великі сценічні традиції та чітко йшов у своїх пошуках до втілення тогочасних ідей через тему української інтелігенції на новому повоєнному життєвому шляху.

Газета «Червоний прапор» 15 листопада 1944 року

ПРЕМ'ЄРА П'ЄСИ «ПЛАТОН КРЕЧЕТ»

Днями в Ровенському музично-драматичному театрі відбулася прем'єра п'єси Ол. Корнійчука «Платон Кречет». П'єса показує нам колектив медпрацівників, членом якого є сміливий Платон Кречет, молодий хірург, що бореться за продовження життя людини, відданий своїй праці, талановитий дослідник. Його хвилює проблема боротьби зі смертю. Але йому заважають працювати такі «пустоцвіти», як Бочкарева, зав. райздороввідділом, і Аркадій – зав. лікарнею.

Скористувавшись з випадку смерті батька Ліди, якого оперував Платон, Аркадій обвинувачує Кречета в тому, що операції збільшують смертність, ганьбить його здібності і наукові шукання. Все це він хоче використати в особистих інтересах, щоб одружитися з Лідою. Спочатку начебто Аркадію це вдається. Ліда відвернулась від Платона, але все ж поведінка Аркадія була їй не зрозумілою, не могла вона не помітити витриманість, розум і силу волі Платона. Вдала операція наркома повернула Платонові авторитет і зробила його загальновизнаним фахівцем. Переможцем вийшов здібний радянський лікар Платон Кречет, який виступає як борець з ворогом людства – смертю. Не зважаючи на те, що п'єса написана дев'ять років тому, вона цілком захоплює глядача. Глядач з любов'ю приймає виставу. Він з приязню зустрічає Платона, який прагне бути передовим діячем радянської науки. І справді, як не любити героїв медицини, адже це вони врятовують життя захисників нашої радянської Вітчизни. Постановщик спектаклю – художній керівник театру А. М. Баженов добре впорався з своїм завданням, створивши чудові мізансцени, надавши спектаклеві легкої комедійної реалістичної форми. Прекрасно відповідає спектаклю оформлення художника Козачука К. Ф. Композитор Магрита П.К. дбайливо попрацював над музичним оформленням спектаклю. Вдалий образ Платона створив актор Кіяновський І. К. Переконливо грає голову виконкому Береста актор Тахтаєв П. І., але у нього є хиби в подачі тексту. Художньо опрацьований образ Ліди акторкою Горною Н. Я. Теплий образ матері Платона створила акторка Камінська Н. П. Але у цієї здібної акторки не почувається вільних рухів, якими вона володіла в попередніх виставах. Радує глядача молодий талановитий актор Петрухін В., який виконує роль Аркадія. Але образ Аркадія трохи не допрацьований. Цьому образові слід надати твердості, настирливості. Вірно висловив основну лінію образу лікаря-терапевта Бублика – актор Вікторський, але у його грі почувається скованість, відсутність легкого гумору, комедійного жанру. Таку ж скованість і відсут-

Обласний Відділ в Справах Мистецтв
при Ровенському Облвиконкомі

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ДЕРЖАВНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

(Лауреат Сталінської премії)
О. КОРНІЙЧУК.

ПЛАТОН КРЕЧЕТ

ПЄСА НА 3 ДІЇ 5 КАРТИН.

СЕЗОН 1945—1946 РОКУ.

Ровно, вул. Н. Світ № 5.

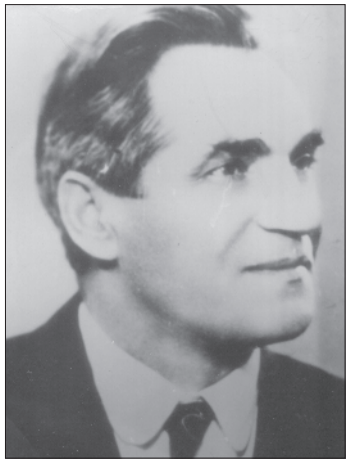
Програма вистави «Платон Кречет»

ність легкої подачі тексту бачимо і в грі артиста Преварського М. в ролі молодого лікаря Стьопи. Валя, молода асистентка-лікар, у виконанні акторки Черепинської М. подана непереконливо. Треба сказати, що не зважаючи на недоробленість окремих образів, вистава «Платон Кречет» цікава і сприймається глядачем з захопленням.

А. Борисенко.

Наступною після «Платона Кречета» стала п'єса «Фронт», у якій розкривався конфлікт застарілих уявлень про ведення війни з новою стратегічною майстерністю, що впевнено стверджувалася на полі бою. Режисер Георгій Бережний-Давидовський будував виставу на різкому контрасті між двома таборами – Горлова та Огньова, – з особливою ретельністю розробляючи сцени в штабі та на батареї, де важливе значення мало зображення солдатських мас. Режисеру-постановнику вдалося досягнути ідеальної гармонії між психологією образів і публіцистикою, глибоко проаналізувати ідеї військового часу. Першорядна проблематика п'єси була успішно розв'язана акторським ансамблем виконавців. Глядачі беззастережно позитивно сприймали виставу та переконливе акторське перевтілення, яке передбачало заглиблення у внутрішнє життя героїв.

На початку 1945 року на посаду режисера і художника було запрошено Петра Миколайовича Гордійчука, який працював під час окупації в театрі Анатолія Демо-Довгопільського в Рівному. Він здійснив цікаву постановку за п'єсою Леоніда Смілянського «Мужицький посол» – про поета-борця Івана Франка, який закликав український народ відстоювати своє право на краще життя і свободу. Над створенням цього образу працювали актори Павло Тахтаєв і Платон Федоренко. Вистава користувалася великим успіхом і була в репертуарі протягом чотирьох років. Потім цей самий режисер здійснив постановку за п'єсою Максима Горького «Останні», у якій влучно означив і висвітлив на сцені її художні особливості. Преса назвала цю роботу вдалою. Постановник виходив із розуміння того, що п'єса є не вузько родинною драмою Коломійцевих, а відображення «останніх», не прогресивних, не далекоглядних людей, а тих, що вироджуються й приречені на загибель. Петра Гордійчука завжди цікавила тема людини, її права, справжнє призначення і місце в житті. Пізніше, у 1947 році, Петра Гордійчука разом із артисткою Марією Портянко заарештували співробітники НКВС і звинуватили в тому, що під час окупації вони працювали в театрі та розважали фашистів.

Платон Федоренко

На початку 1945 року за наказом Комітету у справах мистецтв УРСР

були затверджені посадові ставки акторському складу згідно з категоріями: вища категорія – 1000-900 крб., перша – 750-550 крб., друга – 500-350 крб., третя – 300-250 крб., четверта (допоміжний склад) – 225-200 крб.

Важливе місце в репертуарі театру займала драма російського драматурга Олександра Островського «Гроза». Ця постановка відіграла значну роль у творчому зростанні Зінаїди Кельчевської (Катерина), Надії Камінської (Кабаніха), Георгія Давидовського (Дикий), Павла Тахтаєва (Тихон), Георгія Кияновського (Кудряш), Володимира Петрухіна (Борис), Марії Лозовської (Варвара), Івана Діденка (Булигін) та інших. Крім того, її прихильно зустріла преса, а також глядачі як у Рівному, так і на гастролях. «Гроза» трактувалася як особиста драма головного персонажа – Катерини Кабанової, тому постановник Андрій Баженов прагнув найяскравіше показати образ Катерини, як промінь світла в «темному царстві», без надриву, екзальтації та інших мелодраматичних засобів. На превеликий жаль, це була остання робота режисера Андрія Баженова. У ніч під новий 1946 рік його застрелив п'яний радянський офіцер. Ось як відбувалася ця трагічна подія.

Для святкування Нового року творчий склад театру підготував для рівнян новорічне видовище. Коли забава наближалася до кінця, о третій годині ночі до глядацької зали увірвався п'яний військовослужбовець. Комендантський патруль вивів його з театру, і поки військові правоохоронці з'ясовували з ним стосунки, до приміщення вдерся п'яний молодий лейтенант і почав погрожувати людям пістолетом. Присутні на святкуванні намагалися його заспокоїти. У цей час до зали зайшов Баженов і офіцер вистрелив у нього. Куля потрапила в голову над лівим оком. 17 січня в театрі відбулося відкрите судове засідання військового трибуналу, де офіцера-вбивцю було засуджено до вищої міри покарання.

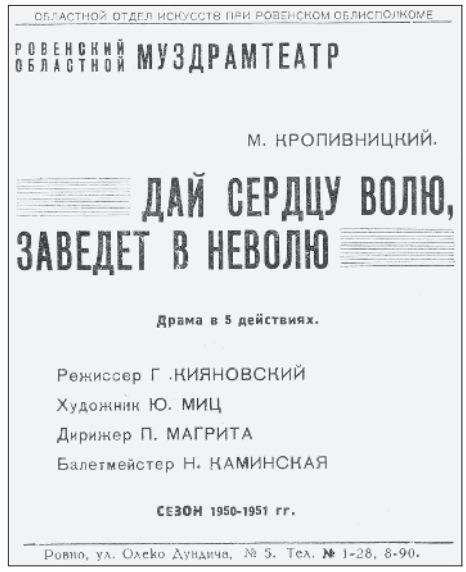
Володимир Петрухін згадував: «Працювати з режисером Андрієм Баженовим було справжньою насолодою. Він був митцем у глибокому розумінні цього слова – великим педагогом, який допомагав акторам якнайкраще і якнайповніше розкривати свої здібності» [3].

Олександр Сичевський

На початку 1946 року відбулися деякі зміни в художньому керівництві театру: на посаду головного режисера було призначено Олександра Івановича Сичевського, який у 1920 році закінчив Київський музично-драматичний інститут ім. Миколи Лисенка, після чого працював у театрах Києва, Одеси, Дніпропетровська, Харкова, Полтави, Чернівців та інших міст. У першу чергу він терміново створив і очолив новий склад художньої ради як дорадчого органу при дирекції театру зі сприяння розвитку ідеологічної та

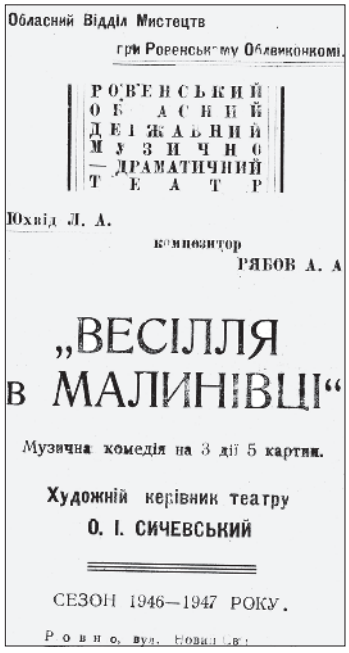

Ровенський Обласний Державний Український
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
По вулиці „Новий Світ" № 5, тел. 1-28.
Музика О. П. Рябова. Текст Л. А. Юхвід.
„ВЕСІЛЛЯ В МАЛИНІВЦІ"
Музична комедія на 3 дії (5 карт.)
Постава режисера Е. В. ВЕРХОВСЬКОГО.
Диригент П. К. МАГРИТА.
Режисер Г. Т. ДАВИДОВСЬКИЙ.
Художник П. М. ГОРДІЙЧУК.
Балетмейстер В. В. ВАСИЛЬЄВ.
Концертмейстер Н. О. ГРУЗІНА.
ДІЙОВІ ОСОБИ
Художній керівник — А. М. БАЖЕНОВ.

ОБЛАСТНОЙ ОТДЕЛ ИСКУССТВ ПРИ РОВЕНСКОМ ОБЛИСПОЛКОМЕ
РОВЕНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ МУЗДРАМТЕАТР
М. КРОПИВНИЦКИЙ.
ДАЙ СЕРДЦУ ВОЛЮ, ЗАВЕДЕТ В НЕВОЛЮ
Драма в 5 действиях.
Режиссер Г .КИЯНОВСКИЙ
Художник Ю. МИЦ
Дирижер П. МАГРИТА
Балетмейстер Н. КАМИНСКАЯ
СЕЗОН 1950-1951 гг.
Ровно, ул. Олеко Дундича, № 5. Тел. № 1-28, 8-90.

Програма вистави «Дай серцю волю, заведе в неволю»

творчої роботи мистецької установи. До неї входили: директор театру Костянтин Козачук, режисери Георгій Давидовський, Петро Гордійчук, диригент Петро Магрита, балетмейстер Н. Звягіна, актори Володимир Петрухін, Георгій Тарасенко. На посаду акторів запросили Миколу Баля, Ганну Козіс, Григорія Вегеру, Миколу Виноградського, Віру Маліонову, Йосипа Безчасного, Мусія Плеву та інших.

Таким чином було створено вищий керівний орган театру, який очолили директор і головний режисер. Директор одноосібно керує установою, несе відповідальність за стан її діяльності, а головний режисер, як і повинно бути, керує художнім процесом творчого колективу. Він визначає мистецькі принципи роботи театру і разом із директором, спираючись на членів художньої ради, керує творчим життям усього театру.

Обласний Відділ Мистецтв
при Ровенському Облвиконкомі.
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ДЕРЖАВНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Юхвід Л. А.
композитор
РЯБОВ А. А
„ВЕСІЛЛЯ В МАЛИНІВЦІ"
Музична комедія на 3 дії 5 картин.
Художній керівник театру
О. І. СИЧЕВСЬКИЙ
СЕЗОН 1946—1947 РОКУ.
Ровно, вул. Новий Світ

Афіша (зверху) та програма вистави «Весілля в Малинівці». Сезон 1946-1947 років

У цей період значно змінилася репертуарна політика театру. На тлі вистав за п'єсами сучасних драматургів збільшилася питома вага творів із української класики. За порівняно короткий час театру вдалося здій-

Артист Рівненського театру Григорій Вегера у виставі «Старі друзі» за п'єсою Л. Малютіна. 1948 рік

Актриса Т. Г. Степановська у виставі «Пам'ятні зустрічі» за п'єсою Л. Смілянського. 1947 рік

снити постановку вистави за драмою Марка Кропивницького «Дай серцю волю, заведе в неволю», яку глядачі оцінювали позитивно протягом майже десяти років. У виставі роль Микити Гальчука незмінно виконував актор Георгій Кияновський. Режисерська ж робота Георгія Давидовського, який відзначався своєю пильною увагою до внутрішнього стану людини, була спрямована на те, щоб досягти максимальної глибини почуттів у кожній ролі та образної єдності всієї вистави.

Чільне місце в репертуарі театру посіли п'єси «Запорожець за Дунаєм» Семена Гулака-Артемовського, «Майська ніч» Михайла Старицького, «Весілля в Малинівці» Леоніда Юхвида, «Останні» Максима Горького. Від вистави до вистави все яскравіше виявлялися особливості театру, що набув уже досвіду роботи, навчився правдиво, уникаючи «бутафорії почуттів», відтворювати образи людей, для яких і в житті, і на сцені побутове середовище та український костюм стали органічними.

Із 3 липня до 4 серпня 1946 року рівненським митцям випала честь уперше представляти українське театральне мистецтво в білоруському місті Пінськ. Гастрольний репертуар складався з восьми вистав. Шість – за п'єсами української класики і лише дві – радянських драматургів: «Маруся Богуславка», «Дай серцю волю, заведе в неволю», «Безталанна», «Назар Стодоля», «Наталка Полтавка», «Шельменко-денщик», «Весілля в Малинівці» та «Приїздіть у Дзвонкове». Усі вистави користувалися великим успіхом. Біля театру завжди збиралися глядачі, щоб поспілкуватися з акторами. Ці гастролі з тим самим репертуаром тривали упродовж місяця ще й по районах Рівненської області.

Відображення сучасності на сцені стало головною проблемою більшості

театрів СРСР. Поверхові, безпідставно оптимістичні вистави за п'єсами драматургів післявоєнного часу відволікали увагу від реального життя, не враховували складності суспільного розвитку і недостатньо відображали героїзм періоду війни. Тому постанова ЦК ВКП (б) від 26 серпня 1946 року «Про репертуар драматичних театрів і засоби по його покращенню» докорінно вимагала перегляду репертуарної політики кожного театрального колективу.

Керівництво Рівненського театру, зважаючи на вимоги компартії, вирішило здійснити постановки за п'єсами радянських драматургів: «Пам'ятні зустрічі» Леоніда Смілянського, «Російське питання» Костянтина Симонова, «Старі друзі» Л. Малютіна, «На Вкраїні милій» Івана Чабаненка. Узяли до роботи й усі нові п'єси Олександра Корнійчука останніх років.

15 червня 1947 року газета «Червоний прапор» сповіщала: «Найближчими днями Рівненський обласний музично-драматичний театр покаже глядачам свою нову роботу – постановку п'єси «Олеко Дундич» радянських драматургів Олександра Ржешевського та Михайла Каца про героїчного сина сербського народу та його трагічну загибель у боях за місто Рівне [4].

Газета «Червоний прапор» від 15 червня 1947 року

ДО ПРЕМ'ЄРИ ВИСТАВИ «ОЛЕКО ДУНДИЧ» В ОБЛАСНОМУ ТЕАТРІ

Найближчими днями Ровеньский обласний музично-драматичний театр покаже глядачам свою нову роботу – постановку п'єси радянських драматургів Ржешевського і Каца «Олеко Дундич», що розповідає про полум'яного борця за справу революції, за радянську владу, про сина сербського народу Дундича.

Роботу над п'єсою творчий колектив театру почав з 5 квітня. Перед нами, передусім, постало завдання – всесторонньо, детально розкрити центральний чарівний образ п'єси – образ Дундича в світлі тих подій, у світлі того періоду, коли жила і боролася ця людина безмежної мужності і героїзму.

Потрібних матеріалів театр не мав. На допомогу нам прийшли Центральний музей Радянськії Армії і Московський театр ім. Вахтангова. Зокрема театр ім. Вахтангова вислав нам понад 100 різних фотографій з постановки «Олеко Дундич», яка з великим успіхом пройшла в цьому театрі в 1944 році і за яку театр був удостоєний Сталінської премії.

Ці фотографії і матеріали дали нам можливість зрозуміти суть епохи, намітити конкретний план роботи над п'єсою. Однак цього ще було недосить. Тоді була організовано кілька лекцій про громадянську війну. Театр провів зустріч творчого колективу з однополчанином Олеко Дундича, жителем міста Ровно тов. Волковим. Він дав ряд цінних відомостей. Крім того, добру бесіду з акторами, зайнятими на постановці, провів директор Ровенського обласного музею тов. Дубовський. Він розповів про матеріали, що показують перебування Дучдича на Ровенщині, його героїчну загибель у боях за Ровно. Слід сказати, що сценічний матеріал досить складний. У п'єсі 10 об'ємних картин-епізодів, причому своїм характером і оформленням вони в основному різні. Образ Дундича постає перед глядачем у найрізноманітніших становищах, одна картина доповнює іншу. Тут театрові довелось врахувати особливість нашого маленького сценічного майданчика. Постало завдання – добитися такої швидкої зміни де-

кораций, щоб глядач не бачив розриву між картинами, щоб у нього залишилося цілісне уявлення про спектакль, щоб образ героя не розпорошувався.

Театр цей спектакль розв'язує в героїко-романтичному плані. Дія динамічна. Колектив горить бажанням якомога краще донести до глядача зміст п'єси, допомогти йому глибше усвідомити велич образу героя. Кожний актор працює з повним творчим віддаванням, не рахуючись ні з часом, ні з труднощами, викликаними зайнятістю в інших спектаклях.

Музику до п'єси написав композитор Олександр Радченко. Художнє оформлення – Юрія Миця. Танці поставлені балетмейстром театру Н. Звягіною. В основних ролях виступають провідні артисти театру. Так, роль Дундича виконує артист Т. Кияновський, роль Ворошилова – артист Г. Тарасенко, роль Будьонного – артист В. Петрухін. Ролі білогвардійських генералів Мамонтова і Шкуро грають артисти Г. Давидовський і Г. Пандик. У спектаклі бере участь весь колектив. Наша робота над цією п'єсою буде щирою даниною глибокої поваги перед світлою пам'яттю героїчного воїна революції Олеко Дундича.

***О. Сичевський**, постановник п'єси, художній керівник облмуздрамтеатру.*

Г. Кияновський (Олеко Дундич) в однойменній виставі О. Ржешевського та М. Каца

Обласний Відділ Мистецтв
при Ровенському Облвиконкомі.

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ДЕРЖАВНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

Ржешевський і Кац.

ОЛЕКО ДУНДІЧ

П'єса на 4 дії 10 картин.

Художній керівник театру
О. І. СИЧЕВСЬКИЙ

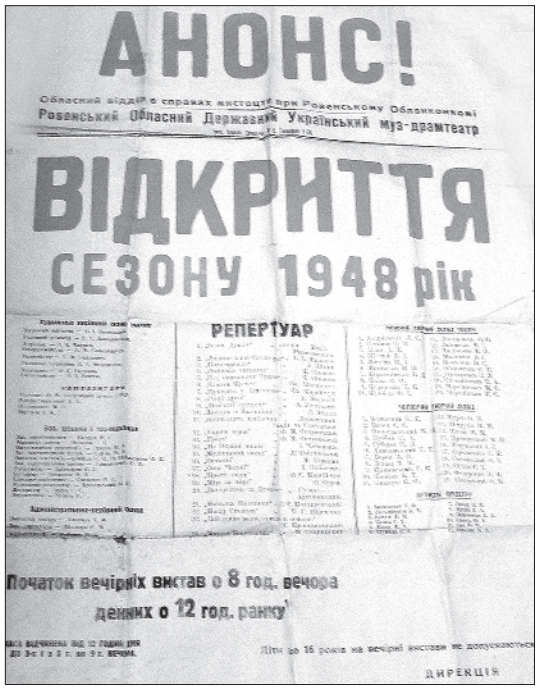
СЕЗОН 1946—1947 РОКУ.

Ровно, вул. Новий Світ № 5.
Тел. № 1—28

Програма вистави «Олеко Дундич»

Історико-революційна тема посідала важливе місце в повоєнному репертуарі театру. Цього вимагала ідеологічна спрямованість того часу. Можливості сценічних вирішень цієї теми були невичерпними, і час змушував по-новому відображати загальновідомі події з урахуванням набутого досвіду і нових театральних можливостей. Для реалізації намічених планів у роботі над новою виставою творчому складу бракувало потрібних матеріалів. Надати допомогу погодився Московський театр ім. Вахтангова, у якому ця вистава йшла 1942 року, під час евакуації цього визначного творчого колективу до Омська, і продовжувала йти після повернення до Москви. Саме за цю виставу вахтангівці отримали Сталінську премію. Театр надіслав фотографії з вистави, музичну партитуру. Щоправда, надану музику режисер забракував. Були підібрані нові мелодії з творів композитора Олександра Радченка.

Відбувалися зустрічі з учасниками подій 1920-х років на Рівненщині, зокрема із колишнім бійцем Червоної армії Б. Волковим, який особисто знав

Афіша до відкриття сезону. 1948 рік

Дундича. Кращому розумінню п'єси сприяли матеріали Рівненського обласного краєзнавчого музею і допомога його директора Івана Дубовського. Документи, фото та бесіди сприяли можливості складання конкретного плану роботи над розкриттям революційної теми, створенню відповідних образів і опануванню досить складного драматичного матеріалу, у якому авторами було окреслено більше десяти об'ємних картин-місць дії.

Режисер-постановник Олександр Сичевський трактував постановку в героїко-романтичному жанрі, успіху вистави сприяло художнє оформлення Юрія Миця. Складний за своїм характером образ Олеко Дундича, сповнений пристрасті, горіння, створив артист Георгій Кияновський. Інші ролі виконували: Георгій Тарасенко (Ворошилов), Володимир Петрухін (Будьонний), Георгій Бережний-Давидовський (Мамонтов), Георгій Пандик (Шкуро), Дора Безчасна-Дідан (Галя), Йосип Безчасний (Ходжига) та інші.

Йосип Безчасний

Удруге театр звернувся до цієї п'єси в 1970 році. Вона була присвячена 26-річчю визволення міста Рівного від німецьких загарбників, але ця тема вже не була актуальною. Червоний Дундич, про хоробрість якого складалися легенди як про відважного кавалериста, котрий мріяв про славу народного вчителя, – ці риси особистості героя тогочасного глядача вже мало цікавили. Вистава не користувалася успіхом, вона виявилася «грою у війну», а не революційною епопеєю. Художник Микола Стефурак досконало не продумав художнього оформлення: костюми не відповідали епосі, були неохайними. Вистава в 1970 році йшла лише один театральний сезон і була знята з репертуару.

Володимир Король

За постановою Ради Міністрів СРСР та рішенням Комітету в справах

Тетяна Куровська

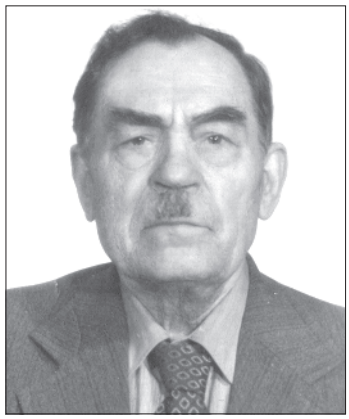

Євген Гречук

Катерина Губар

мистецтв УРСР від 15 березня 1948 року, всі театри України були переведені на бездотаційну роботу. У них почалися скорочення акторського і технічно-художнього персоналу. Для обласних театрів були затверджені ціни на квитки (15, 12, 10, 8 і 5 карбованців) залежно від розміщення крісел у глядацькій залі. Такий стан справ негативно вплинув на якісний рівень постановок, збільшилась кількість виїзних вистав.

У рівненському театрі скоротили 12 акторів драми: Катерину Петросян, Георгія Тарасенка, Григорія Вегеру, Зінаїду Кельчевську, Валентину Желтан, Георгія Пандика, Володимира Дзівака, Віру Маліонову, Теклю Куйбіду, Валентину Корженівську, Марію Черепинську і Ольгу Кольє, а також п'ять артистів оркестрового цеху. Причина формулювалася так: за неможливістю використання у творчій роботі. Директор театру Костянтин Козачук перейшов на посаду актора, а 10 червня 1948 року посаду директора театру обійняв Микола Іванович Паю. Для того, щоб зміцнити адміністративні форми керівництва, підняти роль директора, були розширені права директора театру, натомість скорочена посада художнього керівника. Замість неї чільне місце зайняла посада головного режисера.

Михайло Меналюк

Федір Меналюк

Аліса Походзілова

18 березня 1949 року за власним бажанням звільнилися ще декілька осіб: головний режисер Олександр Сичевський та режисер Георгій Бережний-Давидовський. П'єси, які з'явились у репертуарі після «Російського питання» Костянтина Симонова, нерідко повторювалися за змістом, тематикою і ситуаціями – у творах драматургів Вадима Собка, Олександра Корнійчука, В. Диховичного і М. Слобідського, що теж сприяло втраті зацікавленості глядачів.

Театральні сезони 1947-1949 років прикрашали афіші з назвами вистав за п'єсами драматургів української класики. Переборюючи організаційні та фінансові труднощі, плинність акторського складу, театр намагався діяти наполегливо й творчо. Незважаючи на певні скорочення, до трупи були запрошені нові актори: Єлизавета Ободовська (1947), Зоя Каун (1949), Тетяна Куровська (1947), Петро Губарєв (1947), Оксана Перепечай (1948).

Зоя Каун

Також до театру прийшли: художник-постановник Платон Федоренко (1948), художник-бутафор Федір Меналюк (1947) з сином Михайлом, який працював машиністом сцени, режисери Павло Індикул, Олександр Геренбург, Євген Гречук, а 1949 року зі студії театру ім. Івана Франка прибули випускники Катерина Губар, Аліса Походзілова, з Київської студії естрадного мистецтва – Володимир Король.

Після звільнення головного режисера Олександра Сичевського тимчасово виконувачем обов'язків головного режисера призначили Павла Індикула, а з 18 листопада 1949 року цю посаду посів Євген Гречук.

УРСР
ОБЛ. ВІДДІЛ В СПРАВАХ МИСТЕЦТВ
ПРИ РОВЕНСЬКОМУ ОБЛВИКОНКОМІ
Ровенський
Обласний
Державний
Український
Музично-
драматичний ТЕАТР
РІК ІСНУВАННЯ—ДЕСЯТИЙ

ПРОГРАМА

М. Л. Кропивницький.

Доки сонце зійде
— роса очі виїсть

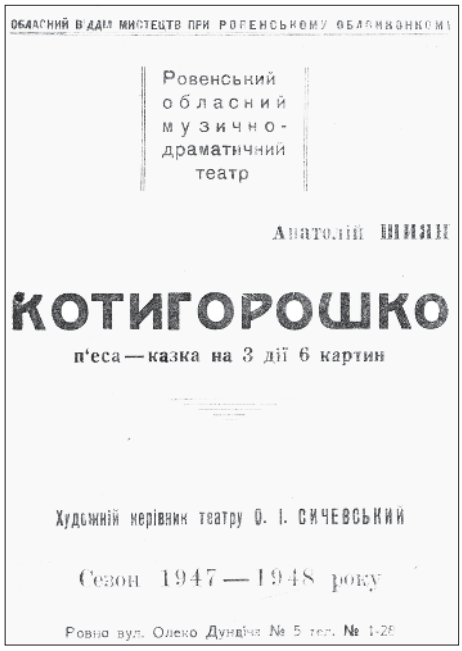
Драма на 4-ри дії 5 одмін

Постанов. головного режисера—ДАВИДОВСЬКОГО Г. Т.
Художнє оформлення—ФЕДОРЕНКО П. В.
Музика—МАГРИТИ П. К. Балетмейстер—МАКАРОВ М. О.

Програма вистави «Доки сонце зійде, роса очі виїсть»

Директором театру став Яків Вакулінський. Літні театральні гастролі цих років відбувались у Вітебську, Могильові, Пінську, Барановичах, Гродно, Пскові, деяких інших містах Білоруської РСР майже за принципом обміну сценічними майданчиками. Гастрольний репертуар складався з 18-21 вистав, у ньому переважали постановки за п'єсами української класичної спадщини. Добре сприймали глядачі «Майську ніч», «Запорожця за Дунаєм», «Дай серцю волю, заведе в неволю», «Назара Стодолю», «Безталанну», «Марусю Богуславку», «Наталку Полтавку»,

«Шельменка-денщика», «Сорочинський ярмарок», «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», «Украдене щастя», «Котигорошка» та п'єси за творами радянської драматургії: «Олеко Дундич», «Весілля в Малинівці», «На Вкраїні милій», «Макар Діброва», «Жили три друга», «По той бік», «Велика доля», «Син», «Калиновий гай».

ОБЛАСНИЙ ВІДДІЛ МИСТЕЦТВ ПРИ РОВЕНСЬКОМУ ОБЛВИКОНКОМІ

Ровенський обласний музично-драматичний театр

Анатолій ШИЯН

КОТИГОРОШКО

п'єса — казка на 3 дії 6 картин

Художній керівник театру О. І. СИЧЕВСЬКИЙ

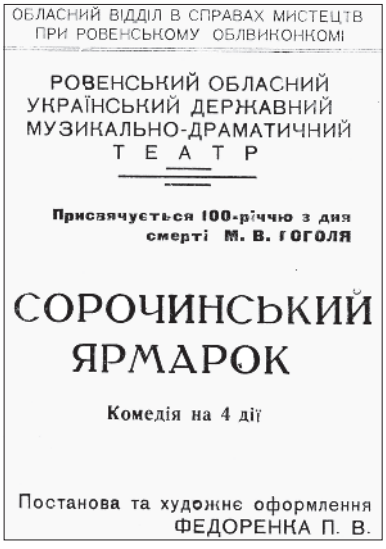
Сезон 1947—1948 року

Ровно вул. Олеко Дундича № 5 тел. № 1-28

Програма вистави для дітей «Котигорошко»

Гастрольні дороги пролягли через села, районні центри всієї Білорусі. І хоч переїжджати в машинах на чималі відстані та ще й по післявоєнних дорогах було важкувато, усіх підбадьорював теплий прийом, який супроводжував гастролерів скрізь. Білоруських глядачів захоплювали різноманітний репертуар, яскраві акторські індивідуальності та висока сценічна культура, на чому неодноразово наголошувала білоруська преса.

За художнього керівництва Євгена Гречука театр зміг посилити зацікавленість глядачів. Режисера завжди турбувала проблема творчого життя акторів, їхній професіоналізм, а найбільше – прагнення максимально розкрити потенційні можливості та сформувати творчу особистість в ім'я підвищення професійного та суспільного визнання актора. Джерелом його натхненної праці, любові до театру було вболівання за творчість актора як носія почуттів і пережи-

ОБЛАСНИЙ ВІДДІЛ В СПРАВАХ МИСТЕЦТВ ПРИ РОВЕНСЬКОМУ ОБЛВИКОНКОМІ

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МУЗИКАЛЬНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

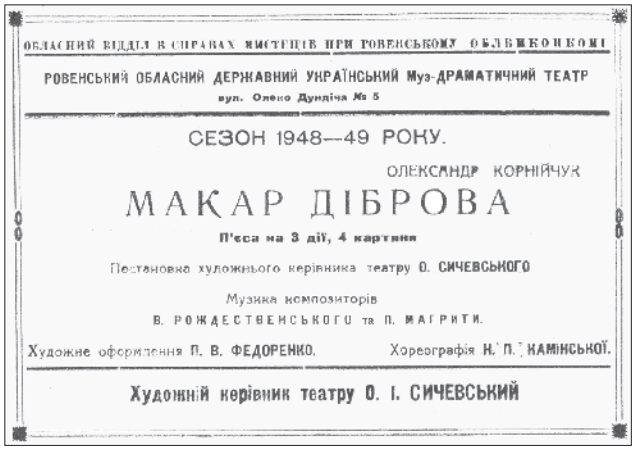
Присвячується 100-річчю з дня смерті М. В. ГОГОЛЯ

СОРОЧИНСЬКИЙ ЯРМАРОК

Комедія на 4 дії

Постанова та художнє оформлення ФЕДОРЕНКА П. В.

Програма вистави «Сорочинський ярмарок»

ОБЛАСНИЙ ВІДДІЛ В СПРАВАХ МИСТЕЦТВ ПРИ РОВЕНСЬКОМУ ОБЛВИКОНКОМІ

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ДЕРЖАВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ Муз-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

вул. Олеко Дундича № 5

СЕЗОН 1948—49 РОКУ.

ОЛЕКСАНДР КОРНІЙЧУК

МАКАР ДІБРОВА

П'єса на 3 дії, 4 картини

Постановка художнього керівника театру О. СИЧЕВСЬКОГО

Музика композиторів В. РОЖДЕСТВЕНСЬКОГО та П. МАГРИТИ.

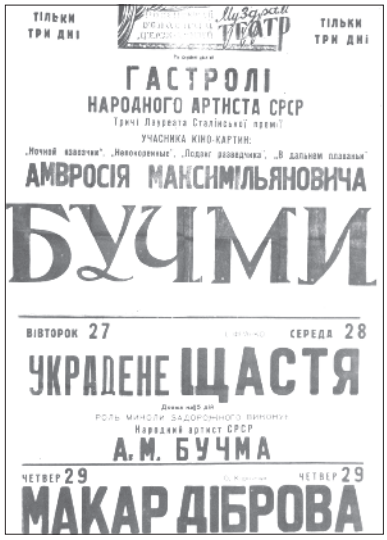
Художнє оформлення П. В. ФЕДОРЕНКО. Хореографія Н. П. КАМІНСЬКОЇ.

Художній керівник театру О. І. СИЧЕВСЬКИЙ

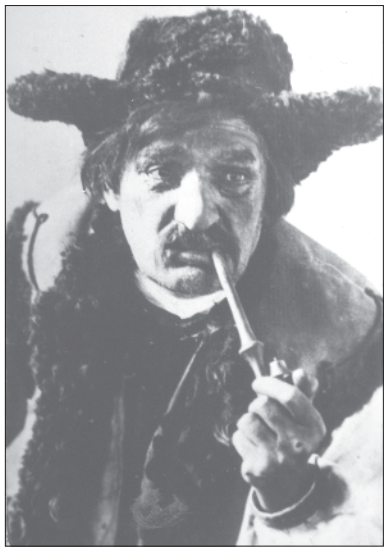
Програма вистави «Макар Діброва»

вань драматичного характеру. Режисер приділяв велику увагу аналізу гри акторів, особливо формуванню художньої індивідуальності. Незалежно від того, його це вистава чи чергових режисерів, Євген Гречук завжди був присутнім на вечірніх виставах. Наступного дня він обов'язково проводив із творчим складом п'ятихвилинний аналіз побаченого напередодні.

Першим творчим доробком Євгена Гречука стала постановка драми Івана Франка «Украдене щастя». Режисер створив на сцені картини важкого минулого західноукраїнського села, життя людей, позбавлених людського щастя. Заслуга постановника полягала в тому, що він наголошував на соціально-психологічному змісті твору, акцентував на життєлюбності. Загальний тон вистави виявляв звучання основного мотиву – прагнення простих і чесних людей до щастя, до іншого, кращого життя. Це відчувалось у кожній картині сценічного твору й у кінці завершувалося могутнім протестом проти соціального насильства.

Афіша гастролів у Рівному народного артиста СРСР Амвросія Бучми. 1949 рік

Амвросій Бучма у виставі «Украдене щастя». 1949 рік

Із художньою силою і переконливістю це стверджував своїм виконанням Платон Федоренко в ролі Миколи Задорожного. Різнобарвну гаму почуттів своєї героїні передала Марія Лозовська, психологічно складний образ жандарма Михайла Гурмана переконливо створив Володимир Петрухін. У листопаді 1949 року разом із виконавцями вистави «Украденого щастя», за традицією, у ролі Миколи Задорожного виступив народний артист СРСР Амвросій Бучма. На деякі окремі деталі у виставі він висловив свої зауваження, надав поради режисерові, не порушуючи концепції вирішення всієї постановки.

Згодом, у книзі «З глибин душі», Амвросій Бучма написав: «...у цій роботі я прагнув передати колективові свій творчий метод роботи над образом, допомогти акторам зрозуміти процес створення образу і тим самим сприяти загальному творчому піднесенню театру. Як радісно було бачити те захоплення, з яким колектив працював над виставою, і той результат, що його принесла ця робота.

Мені було приємно прочитати в кореспонденції про рівненський театр, що затрачені зусилля не пропали марно, що цей здібний колектив росте й розвивається». [5]

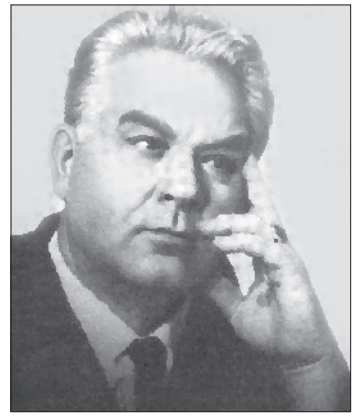

Наталія Ужвій

КОРИФЕЇ ТЕАТРУ НА РОВЕНСЬКІЙ СЦЕНІ

У 25-річній історії нашого театру є чимало славних сторінок. Ми, актори старшого покоління, з приємністю згадуємо ті дні, коли в нашому колективі виступали видатні митці – народні артисти СРСР А. М. Бучма, Н. М. Ужвій та В. М. Добровольський. Це було в післявоєнні роки. Театр потребував кваліфікованої мистецької допомоги. Саме тому і приїздили в Ровно провідні майстри української сцени. Вони допомагали оволодівати складним сценічним мистецтвом.

Першим на наше запрошення відгукнувся народний артист СРСР, лауреат державних премій Амвросій Максиміліанович Бучма. Разом з колективом він виступав у виставах «Макар Діброва» та «Украдене щастя». Ми захоплювалися творчою роботою актора, який поєднував виступи на сцені Київського академічного театру ім. Івана Франка з професорською діяльністю в театральному інституті ім. Івана Карпенка-Карого. Митець багато знімався і в кіно. Зокрема, глядачам були широко відомі фільми з його участю – «Подвиг розвідника», «Нескорені», «Тарас Шевченко», «Іван Грозний», «Джимі Хігінс», «П'ять наречених» та ін. У театрі цей актор був неперевершеним майстром сценічного перевтілення. Ось чому кожний день роботи з ним приносив справжню насолоду і високе творче горіння. Він докорінно переробляв вистави, в яких брав участь. Виступи А. М. Бучми у наших виставах були театральним святом для нас, акторів, які вчилися у нього, і для всіх глядачів, які любили його мистецтво.

Віктор Добровольський

Видатний український актор залишив глибокий слід у творчому житті театральної Ровенщини. Пізніше ми дізналися, що у своїй книзі спогадів Амвросій Бучма дуже тепло висловився і про наш колектив, називав його ростучим, таким, що йде вірним шляхом до вершин театральної творчості. Дні перебування в Ровно таких театральних зірок, як народна артистка СРСР Наталія Михайлівна Ужвій та

Платон Федоренко (Микола Задорожний) та Марія Лозовська (Ганна) у виставі «Украдене щастя». 1949 рік

Віктор Михайлович Добровольський, які виступали у виставі «Калиновий гай», теж були днями нашого навчання. Вони допомагали нам глибше і яскравіше розкрити зміст тексту автора і психологію героїв твору. Наталія Ужвій блискуче виступила в ролі голови сільської Ради Ковшик, а Віктор Добровольський – у ролі Вітрового. Пізніше наші виконавці цих ролей записали усі мізансцени, всю поведінку на сцені київських митців. І ми всім колективом ще раз вивчали все це. До визначних робіт, виконаних під керівництвом київських митців, можна віднести виставу «Король Лір» Шекспіра. Наш колектив першим на українській сцені здійснив цю постановку. П'єсу «Король Лір» поставив у нас відомий режисер народний артист республіки Микола Соколов. Ми показували виставу в Києві на сцені театру ім. Іана Франка і на телестудії. В останні роки один з визначних режисерів, заслужений діяч мистецтв УРСР Володимир Лизогуб ставив у нашому театрі п'єсу Штейна «Океан». У акторів залишилось велике творче задоволення від праці з ним. Не раз ми зустрічалися і з народними артистами УРСР Дем'яном Козачківським та Олександром Гаєм. Приїзди в театр відомих майстрів мистецтва викликають приплив натхнення в усього колективу, допомагають ставити хороші вистави.

***В. Петрухін**, актор Ровеського театру.*

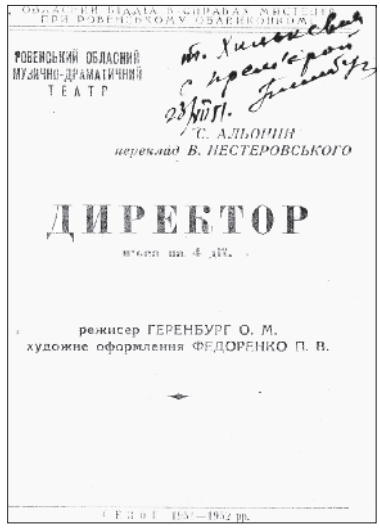
Пізніше Амвросій Бучма виступав у ролі Макара Діброви в однойменній п'єсі Олександра Корнійчука разом із акторським складом Рівненського театру. У 50-ті роки в театрі нарешті сформувався досить пристойний акторський ансамбль, який мав сили і здатність братися за різноманітну драматургію. Позитивну оцінку тогочасної публіки отримали вистави з чудово та професійно поставленими народними сценами, де обов'язково були присутні хори і танці: «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» Марка Кропивницького (Георгій Давидовський), «Лимерівна» Панаса Мирного (Євген Чернілевський), комедія «Права рука» В. Тіппота (Олександр Геренбург), «Одруження Білугіна», «Тепленьке місце» за п'єсами Олександра Островського (Євген Гречук, Павло Індикул), «Макар Діброва» (Олександр Сичевський) і «В степах України» Олександра Корнійчука (Євген Гречук). Крім того, творчий колектив на честь річниці жовтневих подій удруге звернувся до п'єси Костянтина Треньова «Любов Ярова» (Євген Гречук). Декорував постановки художник Платон Федоренко, музичне оформлення створював Петро Магрита.

Сцена з вистави «В степах України»

У цей самий час на сцені театру вперше була поставлена драма видатного російського письменника Льва

Толстого «Живий труп», у якій висвітлилися важливі теми: безмежна шляхетність та щирість душі, засудження насильства над особистою гідністю. Федір Протасов у виконанні Євгена Гречука (він же й постановник вистави) діяв не як розгублений і слабовільний інтелігент, а був людиною сильної волі, надто доброю і довірливою в середовищі брехунів та визискувачів.

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

С. АЛЬОШИН

переклад В. НЕСТЕРОВСЬКОГО

ДИРЕКТОР

режисер ГЕРЕНБУРГ О. М.
художнє оформлення ФЕДОРЕНКО П. В.

Програма вистави «Директор»

Творчого успіху театр досяг у постановці п'єси драматурга-початківця Сергія Альошина «Директор», присвяченої подвигу трудівників тилу в роки Великої Вітчизняної війни, любові до людей праці, подиху справжнього життя того часу. Кожного театрального сезону керівництво театру обґрунтовувало актуальність репертуару, формувало нові творчі плани.

Поряд із високохудожньою українською класичною спадщиною доводилося втілювати на сцені п'єси, у яких чільне місце відводилося місцевій тематиці і які несли ідеологічне навантаження, будучи елементами комуністичної пропаганди. У цьому сенсі принципово новим явищем стала вистава за інсценізацією А. Гребньовим твору Дмитра Медведєва «Сильні духом» у постановці режисера Олександра Геренбурга. Театр присвятив її п'ятій річниці Перемоги.

Автор інсценізації, користуючись оригіналом твору, намагався розкрити тему боротьби партизанів Рівненщини із гітлерівськими загарбниками в 1941-1944 роках. В основу п'єси покладено діяльність у Рівному радянського диверсанта Миколи Кузнецова, який під ім'ям німецького офіцера Пауля Зіберта (Володимир Король) діяв спільно з партизанами загону Дмитра Медведєва. Разом із ним з гітлерівцями боролись: Микола Приходько (Павло Музика), Валентина Довгер (Іда Сурчик), Ян Камінський (Йосип Безчасний), Коля Маленький (Тетяна Куровська), Шевчук (Олександр Геренбург).

Однак матеріал хибував нечіткою драматичною композицією, надмірною ілюстративністю і окремими характеристиками дійових осіб. Через це у виставі мали місце прикрі огріхи як в акторському виконанні, так і в режисерському вирішенні. Незважаючи на це, постановка користувалася успіхом і тримала увагу глядачів у полоні розвитку напружених подій і вчинків героїв п'єси. Вистава «Сильні духом» стала візитною карткою театру і зберігалася в репертуарі протягом десяти років, маючи лише декілька окремих вводів на ролі неголовних персонажів. Роль Кузнецова виконували Володимир Король, а пізніше Віктор Левченко, Василь Дем'я-

Віктор Левченко

ненко, Анатолій Мірошников, Віктор Маєвський. Ця вистава була зіграна 437 разів, аж до появи нової інсценізації даної теми в авторському доробку режисера Дмитра Котевича та музичному супроводі композитора Дмитра Немченка під назвою «Це було під Ровно».

Важливі проблеми сучасності театр піднімав у комедії Олександра Корнійчука «Калиновий гай» (режисер Євген Гречук), у якій йшлося про життя колгоспного селянства. Автор п'єси зобразив чимало колоритних постатей, створив виразні комедійні характери. Художня критика того часу, як відомо, вимагала відображати конфлікт «хорошого з кращим», і Олександр Корнійчук вважав, що цього буде достатньо для драматургічного матеріалу. Через це п'єса мала й певні недоліки. Зміст комедії був насамперед спрямований на висміювання голови колгоспу Романюка, який заспокоївся на досягнутому й не прагнув наздоганяти передовиків. Саме за це його критикували, звільнили з посади, не дивлячись на його незаперечні заслуги в роботі, відбудові рідного села після війни.

У цій ролі проявилась уся багатогранність сценічного таланту артиста Миколи Виноградського, а в творчій біографії артистки Єлизавети Ободовської образ голови сільради Наталки Ковшик став новим творчим досягненням. Адже її артистичне амплуа салонної гранд-дами іноді заважало створювати образи звичайних земних жінок. У ролі доньки Наталії Ковшик – Василини – виступила молода артистка Оксана Перепечай (пізніше Білявська), яка прибула до Рівного після закінчення Харківського театрального інституту. Надію Ромашок яскраво виконала Зоя Преварська. Особливо вдалася роль міщанки новітнього типу Аги Щуки, щедро

1950-ті роки.
Зліва направо сидять: Володимир Вакулінський, Віктор Добровольський, Олександр Більмач (начальник управління культури), Наталія Ужвій, Міхащук (адміністратор театру), Надія Камінська. Стоять: Георгій Кияновський, головний режисер театру Євген Гречук, режисер Павло Індикул, Павло Музика.

наділеної виразними комедійними рисами, Катерині Губар – випускниці театральної студії Київського театру ім. Івана Франка. Роль Вітрового виконував артист Володимир Петрухін. Завдяки вдало підібраному акторському складу, ця вистава багато років користувалася великим успіхом, особливо в сільській місцевості, а також у районних центрах області.

Н. Ужвій (Наталка Ковшик) і О. Білявська-Перепечай (Василина Ковшик) у виставі «Калиновий гай» О. Корнійчука. 1949 рік

У лютому 1952 року на запрошення обласного управління культури до Рівного із Київського академічного театру ім. Івана Франка прибули народні артисти Наталія Ужвій та Віктор Добровольський, які разом із акторами Рівненського театру взяли участь у виставі за п'єсою Олександра Корнійчука «Калиновий гай» у ролях Наталки Ковшик і Вітрового. Дні, проведені метрами українського театрального мистецтва в бесідах і роботі, стали для рівненських митців справжньою школою акторської майстерності, майстер-класом акторів-професіоналів. Подібні експерименти спільно з провідними майстрами сцени, які практикувалися в українських театрах, сприяли творчій насназі акторів, особливо молодих.

Газета «Червоний прапор». 1950 рік

«КАЛИНОВИЙ ГАЙ»

(Прем'єра у постановці Ровенського музично-драматичного театру)

Нова п'єса О. Корнійчука «Калиновий гай», яка зараз йде у Ровенському обласному театрі, присвячена показові трудових буднів колгоспного селянства. Для здійснення свого задуму талановитий радянський драматург не вишукує чогось особливого в нашому житті. Він показав звичайне радянське село, звичайний, середній по силі колгосп і людей, взятих безпосередньо з життя. Але саме

Василь Дем'яненко

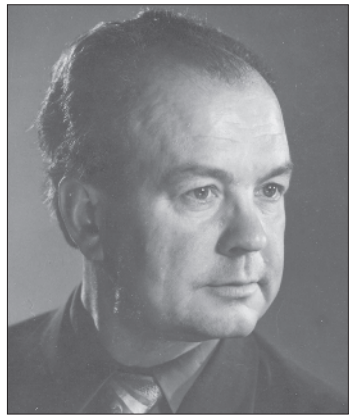
Анатолій Мірошников

Віктор Маєвський

Валентина Немченко

Анатолій Посохін

Аліса Хількевич

Степан Івахін

Георгій Шиманський

в цьому проявились сила і переконливість глибоко ідейної і життєво правдивої п'єси...

Носієм пережитків старого виступає в п'єсі голова колгоспу Романюк. Це хороша людина, досвідчений господарник. Керований ним колгосп – на одному з кращих місць у районі. Але Романюк заспокоївся на досягнутому, він не помічає, що кожний день вимагає чогось нового, що життя йде вперед. Шкідлива самовпевненість, сліпа віра у свій досвід, відсутність повсякденного підвищення свого ідейно-політичного рівня привели Романюка до зазнайства... Артист М. Виноградський глибоко розкрив риси характеру Романюка, правдиво показав його непідкупний гумор, простоту і, нарешті, усвідомлення ним своїх помилок. На противагу таким керівникам, як Романюк, виступає в п'єсі голова сільської Ради Наталка Ковшик. Артистка Є. Ободовська вдало показала в її роботі хороший більшовицький стиль керівництва, чуйність, постійне піклування про державні інтереси і загальний добробут колгоспників... У п'єсі приділено увагу і боротьбі з залишками буржуазних пережитків у свідомості деякої частини радянських людей. Ці пережитки властиві сестрі художника Верби, пустій і нікчемній жінці Агі Щуці (артистка К. Губар). Вона викликає зневагу до себе за огидне схиляння перед гнилою культурою Заходу, за свою фальшиву бундючність і паразитичний образ життя. Незрівнянно вище цієї міщанки стоять у своєму загальному і культурному розвитку прості, чесні колгоспники...

М. Бабій.

Саме в цей час театральна трупа поповнилася другою хвилею акторів із інших театрів. У ми-

стецький заклад прийшли: В. Волков, Василь Дем'яненко, Юрій (Георгій) Шиманський, Степан Івахін, Валентина Немченко, Катерина Коваленко, Анатолій Посохін, Аліса Хількевич, Віктор Левченко, Микола Веніславський, Сергій Петренко, Євген Чернілевський, а зі студії Київського театру ім. Івана Франка – Віктор та Галина Маєвські. На той момент у театрі працювало 52 актори. Завдяки цьому творчому надбанню, акторський цех театру нарешті став повністю укомплектованим.

У 1953 році після скасування Ради народних комісарів було утворено Міністерство культури СРСР, яке здійснювало керівництво культурою в масштабах усієї Радянської держави. У цьому ж році розпочало свою діяльність Міністерство культури УРСР, яке під назвою Міністерство культури України, діє й дотепер.

Євген Чернілевський

На початку 1953 року за вказівкою начальника обласного управління культури Григорія Гапончука молодим режисером Євгеном Чернілевським була здійснена постановка п'єси Василя Минка «Не називаючи прізвищ». Він досить точно висвітлив основну тему вистави, визначив її загальний тон: викрити фальшивих людей, пристосуванців і осіб з міщанською психологією. Актуальність поставлених питань, сюжету з сатирично-загостреними образами сприяли створенню повноцінного сценічного полотна. Режисер і виконавці ролей знайшли чимало цікавих і дотепних деталей, змістовних мізансцен, які зробили виставу гармонійно насиченою сатирою. Мистецька сила, яка викривала змістове навантаження, набирала життєвої переконливості й повноти дії завдяки талановитій грі акторів. Нищівну зброю сатири було спрямовано насамперед на образи Діани і Поеми (Зоя Каун, Катерина Губар) – дружини і доньки відповідального працівника Карпа Карповича (Георгій Кияновський). Режисер не помилився у виборі актора на роль батька, Карпа Сидоровича, колгоспного будівельника (Платон Федоренко). Органічно створені образи простодушного брата Поеми юнака Жанека (Аліса Хількевич), Максима Кочубея (Василь Дем'яненко), Галі (Зоя Преварська) та інші. Громадськість міста відзначила цю виставу як одну з найкращих постановок театрального сезону 1953-1954 років і перший серйозний успіх молодого режисера Євгена Чернілевського.

Сергій Петренко

Микола Веніславський

«НЕ НАЗИВАЮЧИ ПРІЗВИЩ»

(Нова постановка Ровенського обласного музично-драматичного театру)

…П'єса В. Минка має велике викривальне і виховне значений. Вона піднімає важливі питання виховання молоді. Це гостра сатира на бюрократів і міщан, п'явок у пан-бархаті, які подекуди зустрічаються у нашому суспільстві. Треба сказати, що колектив артистів, зайнятих у п'єсі, доніс до глядача її ідейну спрямованість, показав цікаву виставу… Роль Поеми виконує артистка К. Губар. Зіпсована неправильним вихованням матері, Поема, яка закінчила інститут і здобула звання лікаря, не хоче їхати працювати на периферію, її помисли і прагнення не йдуть далі того, щоб осісти в Києві, знайти відповідну собі пару, безтурботно і спокійно будувати власний добробут. Артистка знайшла потрібні риси для розкриття внутрішнього змісту Поеми. Глядачі бачили на сцені справді безтурботну, позбавлену будь-яких громадських інтересів обивательку, стопроцентну міщанку, яка ловить на гачок вигідних женихів. Але вона нездатна на глибоку любов. Як тільки Поема довідується, що нареченого посилають працювати на периферію, враз зникає любов до нього. Уміло використовуючи всі сценічні засоби, артистка показує, з якого улесливістю, кокетством і робленим почуттям Поема намагається досягти своєї мети. Комедійне навантаження, яке несе ця роль, розкривається в тих смішних ситуаціях, в які потрапляє Поема в результаті гонитви за женихами і вибору їх. Артистка вміло показує двоїстість Поеми, її спустошену душу, егоїзм і міщанство. Це непотрібна людина в нашому суспільстві. І за це її жорстоко карає життя. Завершує вона свою «кар'єру» тим, що мусить стати в загсі реєстратором чужого щастя, лише б не виїхати із столиці…

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ДЕРЖАВНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

НОВА ВИСТАВА

ВАСИЛЬ МИНКО

НЕ НАЗИВАЮЧИ ПРІЗВИЩ

Комедія на 3 дії 5 картин

Режисер: ЧЕРНІЛЕВСЬКИЙ Є. М.

Художник: ФЕДОРЕНКО П. В.

Диригент: МАГРИТА П. К.

Балетмейстер: ПОСОХІН А. І.

Головний режисер: ГРЕЧУК Є. О.

Програма вистави «Не називаючи прізвищ»

Артист Г. Кіяновський виконує роль Карпа Карповича. Створений ним образ заступника міністра-ротозія і обивателя сприймається не скрізь з однаковою силою емоційного впливу. У першій дії Кіяновський подає Карпа Карповича надто вольовим і самовпевненим, і ці якості явно протирічать його поведінці в сім'ї, де він в усьому догідливо виконує примхи дружини… Джерелом усіх нещасть в сім'ї Карпа Карповича є Діана Михайлівна. Вихоплена із славгородського міщанського гнізда, вона зберегла всі свої звички і смаки, а чоловік не зміг перебороти їх. Навпаки, що більші чоловік обіймав посади, ці пороки зростали і досягли своєї кульмінаційної точки, коли Карпо Карпович став заступником міністра. Діана у виконанні артистки З. Каун глибоко запам'ятовується. Усе, що може бути в людині гидкого і прогнилого, артистка втілила в створеному образі. Кожна деталь її поведінки на сцені продумана до найменших дрібниць, дихає правдою життя. Роль Діани Михайлівни найскладніша у п'єсі. Вона несе на собі найбільше комедійне і психологічне навантаження… Повного теплоти, духовної чистоти і щирості ми бачимо батька Карпа Карповича – Карпа Сидоровича у виконанні ар-

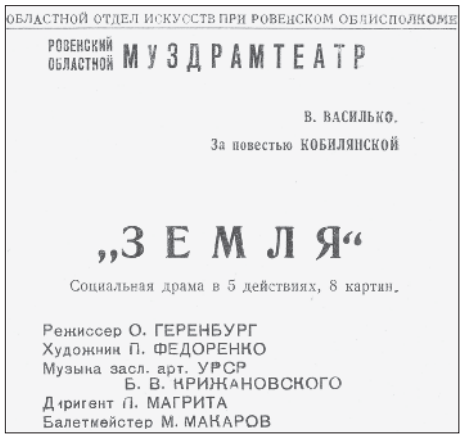
тиста П. Федоренка. Батько глибоко переживає те, що син йде неправильним шляхом, відірвався від народу, зазнався. Так само батько бачить проблеми з вихованням дітей. З великим тактом він звертає на це увагу сина, який на все дивиться жартівливо. Старий каменяр не може сидіти без діла, хоч він і пенсіонер. Карпо Сидорович активно включається у будівництво поблизу Каховки, ще більше підкреслюючи цим актом паразитизм Діани і Поеми, які звикли робити все чужими руками. Добре зроблені П. Федоренком сцени зустрічі батька з сином, конфліктна розмова з начальником будівництва Максимом Кочубеєм.

Жанек у трактуванні артистки А. Хількевич – розумний і рухливий хлопчина, з усіма властивими його віку жартами і пориваннями. Але хлопчину буквально терзає мати своїми непотрібними запобіжливими турботами. Сувора дієта і почасна материна опіка лише шкодять його здоров'ю. Артистка вміло показує, як ожив Жанек, коли він переїхав у село, до тітки Ївги, як почали тут появлятися хороші дитячі якості, сковані нестерпним домашнім режимом А. Хількевич створила настільки життєвий образ, що він сприймається як один з кращих у виставі. Із провідних ролей п'єси слід зупинитися на Максимові Кочубеєві. Артист В. Дем'яненко показав у ній творче зростання. Простоту і скромність Кочубея він передає, підкреслюючи його велике внутрішнє благородство. Артист П. Музика створив образ Поцілуйка буквально «на голому місці», бо авторський текстовий матеріал дуже обмежений. Проте виконавець ролі знайшов потрібні риси і деталі, які зображують Поцілуйка слизьким, бридким і негативним типом. Глибоке усвідомлення задуму автора допомогло артистові знайти себе сцені в цій невеличкій ролі. Відрадно відзначити потрібну ансамблевість, досягнуту в постановці. Не тільки виконавці провідних ролей, але й таких ролей, як Ївги (Є. Ободовська), Сашка (Т. Куровська), Василя Нетудихати (В. Маєвський), бригадира (Й. Безчасний) впоралися з поставленими завданнями. Продумано і яскраво зроблені декорації художником П. Федоренком.

В. Симакович.

Новий крок зробили митці в роботі над драмою Василя Василька «Земля» за повістю Ольги Кобилянської у постановці Олександра Геренбурга. Розвиваючи кращі традиції та поетичну образність українського театру, режисер намагався відтворити на тлі чудового художнього оформлення (художник Платон Федоренко) і майстерно виконаних багатолюдних сцен та виразних мізансцен увесь трагізм людей – не господарів землі, а її рабів.

Обрядова сцена весілля сконцентрувала увагу на основній ідеї вистави. У ній показаний продаж єдиної доньки заради землі та багатства. Парасю примусово віддають за нелюба. Дуже емоційно виглядав епізод з Михайлом у казармі. Ця сцена розкривала тему зневажання людської гідності на військовій службі. Незабутнім у виставі залишався момент повернення Сави з тюрми і його зустріч із дідом Федорчуком. Перед глядачами постала ціла галерея найрізноманітніших характерів минувшини. Адже сюжет створювався на ґрунті трагедійних сутичок у суспільстві початку XX століття, при цьому авторові вдалося уникнути елементів зайвого мелодраматизму.

ОБЛАСТНОЙ ОТДЕЛ ИСКУССТВ ПРИ РОВЕНСКОМ ОБЛИСПОЛКОМЕ

РОВЕНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ МУЗДРАМТЕАТР

В. ВАСИЛЬКО.

За повестью КОБИЛЯНСКОЙ

„ЗЕМЛЯ"

Социальная драма в 5 действиях, 8 картин.

Режиссер О. ГЕРЕНБУРГ
Художник П. ФЕДОРЕНКО
Музыка засл. арт. УРСР
Б. В. КРИЖАНОВСКОГО
Дирижент Л. МАГРИТА
Балетмейстер М. МАКАРОВ

Програма вистави «Земля»

Особливо слід відзначити гру Георгія Кияновського, який створив хвилюючий образ Івоніки Федорчука, розкривши його складний, суперечливий внутрішній світ. Актор психологічно тонко розробив різноманітні відтінки батьківського ставлення свого героя до синів Михайла і Сави. Інші ролі виконували: Марія (Надія Камінська), Михайло (Павло Музика), Сава (Анатолій Посохін), Анна (Катерина Губар), Рахіра (Іда Сурчик). Лейтмотивом у виставі звучав тужливий голос трембіти. Постановка драми «Земля» залишилась яскравою творчою сторінкою в історії театру, завдячуючи талановитій режисерській роботі Олександра Геренбурга.

1957 року за творчі здобутки у театральному мистецтві артисту Георгію Кияновському присвоєно почесне звання заслуженого артиста України.

Паралельно до вистави «Земля» режисер Євген Чернілевський працював над постановкою п'єси Панаса Мирного «Лимерівна», яка зацікавила творчий склад характерними персонажами Шкандибенків та Кнурів. Цей твір за силою змалювання темного царства тиранії був рівний з п'єсою Олександра Островського «Гроза». У «Лимерівні» протиставленням усталеному укладу життя на селі став світлий образ Наталії, у її гнівному протесті. Адже вона воліла краще вмерти, ніж жити в тенетах брехні та лицемірства. Вистава витримала довге творче життя на стаціонарі й під час гастролей. Роль Лимерівни була найулюбленішою в репертуарі артистки Оксани Перепечай-Білявської.

Мистецькій палітрі режисера Євгена Гречука була притаманна чітка реалістична манера у створенні загального образу вистав, глибоке проникнення в людські характери, створені акторами, пластичність мізансцен і технічна досконалість. На сцені Рівненського театру він здійснив сімнадцять постановок протягом семи років. Усі вони, без винятку, стали творчим надбанням театру не тільки завдяки професіоналізму колективу, а й завдячуючи актуальності висвітлених у них проблем тогочасного життя.

Наприкінці 1953 року до репертуару ввійшли такі п'єси, як «Вибачайте, коли ласка» Андрія Макайонка та «Донька прокурора» Юрія Яновського, постановку якої наполегливо рекомендував відділ агітації і пропаганди обкому КПУ. Згадані п'єси були різнопланові за змістом, єднало їх лише викриття життєвих побутових суперечностей, суттєвих проблем приватного життя та спілкування людей, пропаганда усталеної суспільної думки.

Г. Шиманський та О. Білявська (Перепечай) у виставі «Небезпечна професія». Архів Оксани Білявської

У п'єсі «Донька прокурора» автор зображує родину прокурора Чуйка. У творі переконливо показано, що навіть у благополучній родині молода людина може опинитись у вирі важких життєвих випробувань. Кинута напризволяще 17-річна дівчина, Ліля Чуйко, залишається самотньою. Основна ідея твору криється у трагічній провині батьків, у тому, що хороша і порядна людина може загинути через байдужість чи недогляд. Дочка прокурора живе в міщанській сім'ї, де мати і бабуся займаються лише собою. Нікому немає до дівчини діла, навіть тоді, коли дитина стає причетною до судового процесу, виступаючи свідком звинувачення співучасті її товариша Романа в бандитських пограбуваннях. Умови виховання в родині зробили Лілю замкненою, недовірливою. Етично-моральному осуду підлягають у п'єсі не лише обмежені обиватели – мати Леокадія Львівна та бабуся Кіра Карлівна, – а й прокурор Чуйко, покликаний звинувачувати інших, у той час як сам заслуговує морального осуду. Головний режисер Євген Гречук не погоджувався брати до постановки «Доньку прокурора» через недосконаліть драматичного матеріалу, а стосовно її актуальності він мав особисту думку.

«ДОЧКА ПРОКУРОРА»

Перед засідателями народного суду стоїть десятикласниця. На ній учнівська форма, темні тугі коси закладені в акуратну зачіску. Переборюючи хвилювання, Ліля Чуйко розповідає, як сталося, що її друг Роман Бондар потрапив на лаву підсудних. Гнівні, засуджуючі слова кидає вона матері Романа, яка свою турботу про сина звела до щомісячного висилання йому грошей. Виступ Лілі на суді стає обвинуваченням тим батькам, які не дбають про виховання своїх дітей, залишають їх напризволяще. Доля кожної радянської дитини цікавить усе наше суспільство. Та іноді трапляється так, що виховання молоді випадає з поля зору людей, які відповідають за цю справу. До чого приводять такі помилки – розповідає п'єса Ю. Яновського «Дочка прокурора», присвячена питанням виховання молодого покоління. Прокурор Нил Микитович Чуйко розглядає карну справу співучасника тяжкого злочину Романа Бондаря. Декілька днів – і Романові буде винесено суворий вирок. З дальшого розгортання подій Чуйко дізнається, що його єдина донька Ліля має пряме відношення до цієї судової справи. Глибоко вражений, він намагається зрозуміти причини, які обумовили провину дочки. Аналіз взаємовідносин у власній сім'ї приводить Нила Микитовича до висновку: в тому, що трапилось, винен він сам, його дружина, уся домашня обстановка.

І. Сурчик, М. Веніславський, А. Логошовець, І. Жилінський у виставі «Донька прокурора» Ю. Яновського

В оточенні домашніх – морально спустошеної бабусі Леокадії Львівни і захопленої своїми коханцями матері Кіри Карлівни – Ліля росла надто самостійною. Нил Микитович – чесна і благородна радянська людина, але, зайнятий службовими справами, він майже зовсім не приділяє уваги сім'ї і тому прогледів формування Ліліного характеру. Важка домашня атмосфера дріб'язкових сварок, підслухувань, зради, байдуже ставлення до дівчини з боку матері і бабки зробили Лілю співучасницею злочину. Наче в тенетах, борсається дівчина, прагне знайти близьку людину, якій можна було б розкрити стривожену душу. Намагається вона поговорити з матір'ю, але де там! У Кіри Карлівни на умі зовсім інше. Власна зачіска цікавить її значно більше, ніж якісь там переживання дочки. Залякана ватажком злочинної зграї Гером і бажаючи врятувати свого друга Романа, Ліля страждає, бореться з своєю совістю. Назріває гостра драма. Та все те краще, що є в натурі Лілі – сміливість, чесність, любов – перемагає, і вона дзвонить до карного розшуку, викриваючи участь Романа в крадіжці. Наших дітей калічать не лише люди, подібні до Леокадії Львівни і Кіри Карлівни. Буває й так, що у поганому вихованні сина чи дочки винна така людина, як мати Романа Бондаря. Вона – провідний хірург лікарні в сусідній області. Із скальпелем в руках біля операційного столу Бондар бореться за життя кожного хворого, а ось власного сина вона не догляділа. Одруживши вдруге і потакаючи примхам чоловіка, Марта Матвіївна віддала сина на виховання глухій- тітці. Як же колектив Ровенського облдрамтеатру зумів розкрити в художніх образах ідейний задум автора?

Режисер О. Шаповаленко і артисти, зайняті у виставі, зуміли створити глибоко реалістичний, цікавий спектакль, який з інтересом сприймають глядачі. Правильно трактуючи образи, повністю розкриваючи почуття і переживання героїв, учасники вистави примусили глядачів з інтересом слідкувати за долею, кожної дійової особи. Заслугою режисера-постановника є те, що актори досягли у виконанні ролей чіткості і виразності. Артист Г. Кіяновський створив виразний образ Нила Микитовича Чуйка, прокурора. Надзвичайно тонко передає актор переживання люблячого батька, який за службовими справами прогледів виховання власної доньки. Уміло, продумано веде Кіяновський роль в сцені з матір'ю Романа Бондаря Мартою Матвіївною (артистка З. Каун), яка повідомляє про участь Лілі в злочинних справах. Тонкими рисами, незначними деталями передає Чуйко-Кіяновський велике горе, що звалилось на його сиву голову. Артист вдало доносить до глядача інші характерні риси свого героя – мужність,

волю, прагнення до щасливого майбутнього. Тепло і переконливо грає артистка А. Хількевич роль головної героїні п'єси Лариси Чуйко. Вона створює образ розумної, чесної і вольової дівчини. Артистка знаходить потрібні фарби, щоб передати найтонші нюанси переживань Лілі. Гра Хількевич пройнята вдумливістю і серйозністю. Артистка вміє донести стримувані почуття Лілі. Вона тонко передає душевні хвилювання героїні, підкреслює до хворобливості критичне сприймання навколишнього світу, надмірну самостійність. Всі ці риси Лілі Чуйко могли бути результатом неправильного виховання в сім'ї. Артистка знайшла потрібні засоби, щоб передати особисті почуття до Романа, показала їх чистоту і безпосередність. Яскраво і дохідливе зображує в спектаклі заслужена артистка УРСР Н. П. Камінська Леокадію Львівну. У створенні цього образу дуже легко зійти до шаржування. Але Камінська знаходить такі вдалі комічні елементи, які допомагають глядачеві зрозуміти всю нікчемність цієї представниці гнилої старої буржуазної культури. Лицемірна і легковажна, зайнята підслуховуванням і плітками, Леокадія Львівна-Камінська виступає перед нами у всій своїй непринадності. Джентльменом з вишуканими манерами і повадками хижака-бандита постає перед глядачем Опанас Аполлонович Гер (артист П. Музика). Підлий і хитрий, він використовує дітей, як знаряддя для здійснення своїх злочинних задумів. Але правосуддя прибирає Гера до рук. Жалюгідним і мерзенним постає він перед народним судом.

Чутливим педагогом виступає в ролі Галини Аркадіївни артистка Д. Безчасна. Вболівання за долю своїх вихованців, бажання порадити і допомогти їм в критичні моменти поєднуються у Д. Безчасної з глибоким і вдумливим підходом до кожного учня. Артистка З. Преварська виконує роль Кіри Карлівни. Зайва нервовість у поведінці, надмірна істеричність заважають Преварській створити завершений образ легковажної міщанки. На одній досить високій ноті починає Кіра Карлівна-Преварська спектакль і на ній же його і закінчує. Артистці бракує перехідних інтонацій. Однаковим тоном розмовляє вона і з учителькою, і з Пахомом Микитовичем (арт. В. Левченко), тільки слова, звернені до коханця, звучать дещо лагідніше. Не в своїй ролі виступала і артистка З. Каун (Марта Матвіївна Бондар). Глибоких почуттів матері глядач не бачить. Перед нами – лише зла, сварлива жінка, що більше сперечається з прокурором, ніж переживає великий душевний перелом. Каун почуває себе невпевнено, зв'язано, часто не знає, як поводитись, нерідко звертається не до співбесідника, а кидає слова в простір. Артистка до кінця не усвідомила образу Марти Матвіївни, не ввійшла по-справжньому в цю роль. Неправильно також, на нашу думку, зробив режисер, відступивши від деяких дрібних, але характерних деталей тексту п'єси. Так, наприклад, перший акт починається картиною, в якій Кіра Карлівна заглиблена в книгу, і навіть сварки і телефон не можуть її відірвати. По п'єсі ж Кіра Карлівна вдивляється в дзеркало, вивчаючи свою зовнішність, і це більш природно для типу цієї пустої легковажної жінки, ніж захоплене читання книжки. Неприємно вражає надто шаржована сцена, в якій Степанида (артистка А. Кирилова) бере трубку телефона. Важко повірити, щоб, проживши декілька років у місті, в квартирі, де щохвилини дзвонить телефон, вона не навчилася ним користуватися. Схематичними вийшли образи товаришів Лілі – десятикласників Марата (артист І. Жилінський), Віктора (артист М. Веніславський). Подруга Октябрина (артистка О. Логошовець) дещо розв'язна для школярки-десятикласниці. У цілому постановка п'єси «Дочка прокурора» – значний творчий успіх облдрамтеатру.

Г. Пліско, Р. Волкова.

Рівненське обласне управління культури і вищі посадовці області не звернули уваги на вагомість аргументів митця і запросили режисера О. Шаповаленка з Києва для здійснення постановки цієї п'єси. Прем'єра відбулася 25 травня 1954 року. Зважаючи на ці обставини, Євген Гречук зрозумів, що з його думкою як думкою головного режисера не рахуються, і знайшов єдиний вихід із ситуації – подав заяву на звільнення.

Ця подія для Рівненського музично-драматичного театру стала значущою в подальшій творчій роботі, а з часом різні обставини вимагали усіляких змін репертуарної політики. Останньою виставою, над якою почав працювати Євген Гречук, була драма Бориса Ромашова «Вогненний міст». Закінчував постановку вже черговий режисер Євген Чернілевський.

Творча ерудиція Євгена Аристарховича Гречука та активність його суспільної діяльності були спрямовані на своєрідне визначення передових вимог часу. Він гостро виступав проти «академізму», проти естетства, як і проти сценічної неосвіченості. Вимагав від кожного актора чотиригодинної щоденної праці над удосконаленням акторської техніки у вигляді

1952 рік. Актори Ровенського музично-драматичного театру. Зліва направо: 1-й ряд: Петро Губарєв, Степан Івахін, Алла Логошовець, Іван Ревуцький; 2-й ряд: Катерина Губар, Зоя Каун, Віктор Добровольський (Київ), Олександр Більмач (перший начальник Рівненського обласного управління культури), Наталія Ужвій (Київ), Надія Камінська, Павло Музика, Іда Сурчик, Єлизавета Ободовська; 3-й ряд: Олександр Геренбург, Аліса Хількевич, Євген Гречук, Зоя Чернілевська, Анатолій Посохін, Віктор Левченко, Мусій Плева, Оксана Біляївська, Сергій Петренко, Володимир Петрухін, Олександр Сіверський, Дора Безчасна, Йосип Безчасний, Микола Виноградський, Тетяна Куровська, Георгій Кияновський, Микола Веніславський.

щоденного тренінгу з акторської пластики, заняття вокалом, різних екзерсисів відповідно до вимог роботи над новою виставою. У цього режисера був сценічно дійовий підхід, який мав свої суто театральні цінності. Надаючи значення індивідуальній майстерності актора, митець піклувався про міцний акторський ансамбль. Не кількістю часу вимірювалася цінність спілкування з цією людиною і режисером, а обширом інтересів, глибиною знань, чим він до себе вабив, та якістю того, що він давав і чим допомагав акторам.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
Обласне Управління Культури Ровенського Облвиконкому
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
СЕЗОН 1954—1955 р.
Б. РОМАШОВ.
ВОГНЕННИЙ МІСТ
Драма на 5 дій, 8 сцен.
Режисер Є. ЧЕРНІЛЕВСЬКИЙ.
Художник П. ФЕДОРЕНКО.
Диригент П. МАГРИТА.
Головний режисер театру
Г. С. ЧЕРЕШНЄВ.

Програма вистави «Вогненний міст»

У цей період колектив театру вже досягнув певних творчих здобутків, став досить цікавим, злагодженим акторським ансамблем, який був у змозі вирішувати складні творчі плани, ставити на сцені великі полотна української та зарубіжної драматургії. Порядок, дисципліна, любов до своєї праці об'єднували трупу в єдиний організм. Окрім того, зростанню професіоналізму та гуртуванню театральної трупи сприяли провідні актори: Георгій Кияновський, Володимир Петрухін, Зоя Преварська, Катерина Губар, Надія Камінська, Єлизавета Ободовська, Зоя Каун, Віктор Маєвський, що складали міцне творче ядро однодумців і на яких рівнялася здібна акторська молодь.

Щовечора прихильники театрального мистецтва заповнювали глядацьку залу і з нетерпінням чекали підняття завіси, актори ж зі свого боку прагнули зустрічі з глядачами.

У березні 1952 року в СРСР відзначалось 100-річчя з дня смерті Миколи Васильовича Гоголя. До цієї дати театр мав намір здійснити інсце-

Георгій Недоступов

Віктор Маєвський

Зоя Преварська

Зоя Чернілевська

нізацію Б. Тягна повісті Миколи Гоголя «Тарас Бульба», але, начебто з невідомих причин, відділ агітації та пропаганди обкому КПУ не рекомендував брати до репертуару цю п'єсу.

Постанови ЦК КПУ з ідеологічних питань були для творчих колективів незаперечними, тим більше, коли йшлося про репертуар. При комітеті у справах мистецтв було створено репертком, а в кожній області в управлінні культури сидів його уповноважений. Фахова комісія на чолі з ним приймала вистави, складала відповідні акти й давала дозвіл на публічне виконання постановок.

П'єса «Тарас Бульба» – це народно-героїчна драма, яка не пов'язана з конкретними історичними подіями, однак відтворює національний характер героїв і атмосферу історичної епохи.

Пройшло два роки, і в 1954-му театр все ж наважився здійснити цю постановку, присвятивши її 300-річчю возз'єднання України з Росією. Але цю виставу тричі приймала велика фахова комісія разом із художньою радою. Проблема була не в недосконалій обсаді на ролі, слабкій режисурі, художньому оформленні чи чомусь іншому. Пояснення чиновників звучало банально просто: «Чи доцільно ставити зараз цю п'єсу про боротьбу українського народу з польською шляхтою, коли сучасна Польща – соціалістична країна?». Радилися довго, і врешті-решт театр отримав дозвіл на прем'єру. Сценічне втілення цього героїко-епічного полотна потребувало від режисера й усього колективу неабиякої майстерності.

Та рівняни довели, що вони здатні впоратися і з таким серйозним творчим завданням. 24 березня 1954 року прем'єру освітили вогні рампи. Із цього часу кожна вистава для акторів і глядачів була особливою подією.

Багато реплік і підтекстів перегукувались із сучасністю. Насамперед вистава хвилювала своєю історичністю, глибинним розкриттям кращих рис характеру українського народу, його героїчної боротьби проти поневолювачів. Велике захоплення викликали масові сцени, які складалися з окремих індивідуальних характерних образів.

Тут були і відважний Остап (Павло Музика), і мудрий Бовдюг (Георгій Недоступов), якого поважають і шанують козаки, і хитрий кошовий Січі Кирдяга (Георгій Кияновський), і веселий запорожець Книш (Анатолій Посохін) та багато інших персонажів. Облога міста Дубна, зрада Андрія (Георгій Шиманський), вчинки єзуїта отця Стефана (Ігор Жилінський), панни Зосі (Зоя Преварська) – на тлі таких подій та персонажів постать Тараса Бульби (Володимир Петрухін), запального, мудрого і рішучого, виглядала дуже величною.

«ТАРАС БУЛЬБА»

Велич нашого народу, його незламний дух, палка любов до Вітчизни у всій своїй неперевершеній красі і багатогранності розкриті М. В. Гоголем в його повісті «Тарас Бульба». Спектакль «Тарас Бульба» у постановці Ровенського обласного музично-драматичного театру (постановник Є. Чернілевський) хвилює насамперед своєю історичною правдою, глибоким розкриттям кращих рис українського народу, його героїчної боротьби проти поневолювачів.

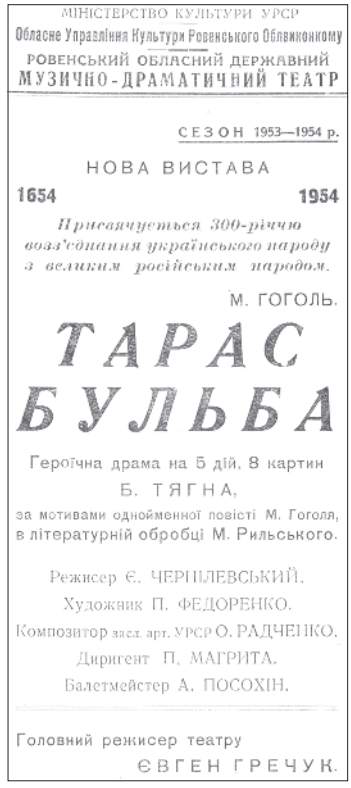
Колектив театру, показуючи цю героїчну драму, приділяв головну увагу показові народу, маси запорожців, їх боротьби за свої права і незалежність.

Велике захоплення у глядача викликають масові сцени, які показують богатирську вдачу запорожців, їх мужність, стійкість, сміливість, готовність віддати останню краплину крові в ім'я палко любимої батьківщини.

У мізансценах, які показують найзавзятішу частину запорожців, глядач бачить не одноманітну масу. Вона складається з окремих індивідуальних і характерних для українського народу образів. Тут і мужній, прямий, відважний Остап, який і себе не дозволить образити і за іншого постоїть; тут і старий та мудрий запорожець Бовдюг, до якого вся маса козаків ставиться з особливою повагою і пошаною; тут і хитрий кошовий Січі Кирдяга, який чуйно прислухається до маси; і веселої вдачі, жартівливий, прудкий запорожець Книш; і багато інших. Кожний з них має свої, властиві йому одному риси, нахили і особливості, свій характер. Але всіх з'єднує спільність інтересів, поривань і прагнень, спільність єдиного шляху, який всі вони обрали, борючись за світле і щасливе майбутнє батьківщини.

У спектаклі є деякі сцени і персонажі, яких ми не бачимо в повісті Гоголя. Але вони не підмінюють задуму автора, не перекручують змісту. Вони лише допомагають яскравіше донести головний задум повісті, відверто показують такі картини життя, про які не міг в ті часи відверто писати Гоголь, а тому лише натякав на них. Так, в спектаклі ми зустрічаємось з новим образом «матері своїх синів». Це проста українська жінка, у якої польська шляхта вкрала єдине щастя – її дітей, скалічила вкінець її долю. Старшого сина Петруся вбили вороги, а молодшого, Івана, покалічили, випекли йому очі. Поява «матері своїх синів» в стані запорожців – лише коротенький епізод. Але він допомагав уявити всі хижацькі витівки ворогів народу, їх знущання з усього російського і українського. На жаль, цей типовий і узагальнюючий образ «матері своїх синів» у виконанні артистки Д. Бсзчасної розкрито не досить яскраво і переконливо.

У спектаклі також загострені ворожі тенденції татарки Фатьми – служниці панни Зосі, дочки Дубенського воєводи Ляща, в яку закохався Андрій Бульба. Фатьма, прокравшись через підземний хід в стан запорожців, не задовольняється виконанням доручення господині. Вона не тільки проводить зрадника Андрія у вороже місто до коханої ним панни Зосі, а й

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
Обласне Управління Культури Ровенського Облвиконкому
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

СЕЗОН 1953—1954 р.

НОВА ВИСТАВА

1654 1954

Присвячується 300-річчю возз'єднання українського народу з великим російським народом.

М. ГОГОЛЬ.

ТАРАС БУЛЬБА

Героїчна драма на 5 дій, 8 картин

Б. ТЯГНА,

за мотивами однойменної повісті М. Гоголя, в літературній обробці М. Рильського.

Режисер Є. ЧЕРНІЛЕВСЬКИЙ.
Художник П. ФЕДОРЕНКО.
Композитор засл. арт. УРСР О. РАДЧЕНКО.
Диригент П. МАГРИТА.
Балетмейстер А. ПОСОХІН.

Головний режисер театру
ЄВГЕН ГРЕЧУК.

Програма вистави «Тарас Бульба». 1954 рік

убиває одного із запорозьких козаків, який прокинувся і міг викрити їх. Першим поривання Андрія було вбити Фатьму за такий вчинок. Але її виразний рух, яким вона вказує на обложене місто, де на Андрія чекає панна Зося, обеззброює його, відроджує в уяві образ коханої. Андрій опускає руку і слухняно йде за татаркою.

Відповідність спектакля історичній правді розкривається в сцені страти Остапа. Якщо польські панянки шляхетського походження радіють смерті кращого з синів українського народу, із звірячою насолодою дивляться на його катування, то польські дівчата з народу співчувають Остапові, жахаються жорстокості шляхти і з відчаєм кидаються геть від страшної картини. Про це ж говорить і 7-а картина 4-ої дії спектаклю, де кріпачка графа Потоцького повідомляє запорожців на чолі з Тарасом Бульбою про те, що її пан і ще дехто з ясновельможного шляхетства переодяглись в жіночий одяг і готуються втекти невпізнаними з міста. На питання Тараса Бульби, чи вона православна, дівчина відповідає, що вона католичка, але не вважає себе зрадницею, бо польські пани для неї такі ж «свої», як і для українців.

Нарешті по-новому і цілком правильно розкрито в спектаклі причину несподіваного прориву облоги міста Дубно. Польські війська прорвались сюди, скориставшись зрадою Андрія, який добре знав розташування запорозького війська.

У спектаклі правдиво і переконливо показаний головний образ драми. У виконанні артиста В. Петрухіна Тарас Бульба – дійсно палкий месник, мужній борець за долю і щастя народу, який ніколи не схиляється перед ворогом, для якого доля батьківщини понад усе. Бульба вбиває власного сина Андрія, який зрадив батьківщину, зганьбив честь народу, продав волю і віру своїх кровних

Репертуарна афіша Ровенського музично-драматичного театру.
Театральний сезон 1953-1954 років

братів за любов польської панянки. Особливо вдались акторові сцени, де Тарас Бульба хоче вірити, намагається впевнитись, що його син не зрадник, а тільки потрапив у полон до ворога; і фінальна сцена спалення його живим на вогні. І в передсмертний час, в час страшних, пекельних мук, коли полум'я вже лиже ноги і піднімається все вище, він знаходить у собі сили думати не про себе, а про народ, він плює у вічі ворогові. Останні слова Тараса Бульби звучать впевнено і грізно: «Хіба знайдуться на світі такі вогні, муки і така сила, яка б пересилила руську силу!»

Тарас Бульба – поборник дружби українського і російського народу. Він певен, що лише тоді ляхи, як і інші вороги, перестануть знущатися з українського народу, коли український народ з'єднається з російським. На питання, доки ще терпіти, Тарас впевнено відповідає: «Доки не станемо під руку Москви!», «Вже не довго чекати!».

Артист В. Петрухін грає Тараса Бульбу з запалом і натхненно. Не випадково після багатьох патріотичних сцен глядач нагороджує артиста бурхливими оплесками. Бульба-Петрухін – і ніжний батько, і чуйний чоловік. Він шанує і поважає свою дружину, гаряче любить своїх дітей, але суворо виховує в них мужність, волю, стійкість, безстрашність і любов до матері-вітчизни. Велике горе у Тараса. Він втратив свого сина Остапа, якого тільки й вважав за сина після зради другого – Андрія. Остапа, полоненого, закатували вороги. Але Тарас знаходить у собі сили боротися й далі, бо ж народ на нього чекає! Однак не досить впевнено звучать слова артиста перед боєм в 6-й картині, в яких Тарас Бульба висловлює свою непохитну віру в світле майбутнє батьківщини. Хочеться побажати акторові також чіткішої дикції.

Натхненно веде роль Остапа Бульби артист П. Музика. В образі Остапа гля-

Афіша Рівненського театру. Початок 1950-их років

Платон Федоренко, Іда Сурчик і Надія Камінська у виставі «Її друзі»

дач дійсно бачить вірного сина Тараса Бульби, який іде шляхом батька. Артист майстерно сполучає у виконуваному образі стійкість і мужність безстрашного патріота з сердечним теплом, гідністю і людяністю. Остап любить рідного брата Андрія, хвилюється разом із батьком з приводу його зникнення. Але він мовчазно підтримує Тараса, коли останній вбиває зрадника. П. Музика зумів тонко підійти до показу поступового визрівання в Остапі-юнакові тих рис, які стали потім провідними в його характері – патріотизм, мужність, непохитність у боротьбі. Остап, що вперше з'являється перед глядачем в 1-й дії спектаклю, ще не до кінця змужнілий козак-патріот. Але уже й тут, коли батько глузує з його бурсацького одягу, в ньому проявляються гордість, почуття особистої гідності. П. Музика зумів також відтінити те, що Остап ніжно любить, але йому не властиві поривання брата Андрія. Лише поглядом, скупим рухом Остап виявляє свої почуття.

На правильному шляху у відтворенні образу Андрія, другого сина Тараса Бульби, стоїть артист Г. Шиманський. Але артисту бракує ще певної техніки гри, майстерності. Значно більше вдався йому образ в 1-й дії і на початку 2-ої дії спектаклю. Артист добре передає думки і почуття Андрія, коли той щойно повертається після навчання в рідну оселю. Глядач бачить різницю між обома братами, яка зразу впадає в око батькові. Вдало передає артист і ті бурхливі почуття, які охопили серце Андрія після зустрічі з панною Зосею. Проте виникає зауваження. Глядач бачить, що характер Андрія ще не встановився. Але якщо це цілком виправдано в першій дії, то той самий факт можна вважати як недолік наприкінці другої, в 3-ій і 4-ій діях. Андрій, зрадивши батьківщину, батька, брата, зробив це не помилково, а свідомо. Виконавцеві ролі, на нашу думку, саме і бракує твердості в лінії поведінки Андрія. Образ матері, з її теплим почуттям до синів створила заслужена артистка УРСР Н. Камінська. Та нам хочеться зауважити таке. Цьому образу у виконанні артистки Н. Камінської бракує простоти і в деякій мірі щирості, її мати надто тендітна для простої козачки, дружини Тараса, матері Остапа. За задумом Гоголя Настя (мати) – типовий, узагальнюючий образ сільської жінки-козачки з щирим, сповненим палкої материнської любові серцем.

Крім Тараса та Остапа, як головних, центральних героїв, виділяються образи запорожців Ениша (артист А. Посохін) та Шила (артист О. Сєверський). Артистам вдалося створити переконливі, барвисті і своєрідні в своїй індивідуальності образи. Правдивий образ кошового Січі створив артист Є. Чернілевський. З представників ворожого табору вдалою є постать отця Стефана у виконанні артиста І. Жилінського. Артист створив типовий образ прислужника католицької церкви, – хитрого, нещирого, улесливого, з медовими речами і гадючою душею. Вже з першого погляду впізнається один з табору єзуїтів, які

А. Логошовець і В. Дзівак у виставі «Гроза» О. Островського. Кінець 1950-их років

А. Логошовець у виставі «Серце матері». 1958 рік

травили, випалювали вогнем все передове, прогресивне. Дещо блідим вийшов образ панни Зосі у виконанні артистки З. Преварської. Артистка ще не знайшла тих рис, які властиві панянці, що зуміла причарувати серце Андрія, штовхнути його на зраду. Колоритний образ створив артист М. Бронштейн. Його Янкель – типовий гендляр, який керується виключно меркантильними розрахунками, готовий продати за гроші навіть рідного батька.

Приємно вражають у спектаклі стрункі хори і чіткі танці. Відчувається, що в колективі є здібні співаки і танцюрпсти. Це позитивно позначається на масових сценах спектаклю. Слід, правда, зауважити до оркестру. Сирим і недопрацьованим вийшов коротенький вступ до спектаклю перед відкриттям завіси. У ньому бракує чіткості, ансамблю, навіть чистоти інтонування.

Нарешті, хочеться зробити зауваження щодо гриму і перук. У багатьох дійових осіб вони зроблені недбало. У цілому ж спектакль «Тарас Бульба» є великою, монументальною роботою колективу Ровенського театру. Глядач щиро і тепло вітає виконавців цієї цікавої вистави.

Є. Луценко.

Режисер-постановник Євген Чернілевський у співдружності з художником Платоном Федоренком і всім акторським складом створили захоплююче, широке епохальне полотно, яке багато років не сходило з афіш Рівного та багатьох інших гастрольних міст.

Рецензент В. Левітов у статті «Тарас Бульба» (газета «Червоний прапор» від 14 квітня 1954 року) зробив ряд епізодичних необґрунтованих зауважень, а в кінці сам собі заперечив щодо проведеної театром великої роботи, творчого зростання колективу. Незважаючи на критику, публіка, зокрема школярі, полюбили цю виставу й дивилися її не раз.

Історична тема завжди цікавила рівненських митців, і був період, коли театр мав намір здійснити постановку за драмою В. Суходольського «Устим Кармелюк». Художні цехи почали працювати над ескізами до майбутньої вистави. На ролі призначалися актори, яких затверджувала художня рада. Проте Міністерство культури УРСР заборонило ставити цю

Оксана Білявська
(Перепечай)

п'єсу, мотивуючи своє рішення тим, що автор драми послабив соціальні акценти, що п'єса надто мелодраматична і ціла низка персонажів, особливо кріпаків, виведена схематично.

За час роботи Євгена Гречука на посаді художнього керівника (1948-1954 рр.) і разом із ним чергових режисерів Олександра Сичевського, Георгія Давидовського, Павла Індикула, Олександра Геренбурга та Євгена Чернілевського було здійснено 43 постановки за п'єсами радянських авторів, 15 – за творами української класики, 5 – російської і 6 – зарубіжної. У той час, як Міністерство культури УРСР активно пропагувало радянську драматургію, власна класична спадщина залишалась обділеною увагою політично заангажованих чиновників.

Джерела:

1. ДАРО. – Ф. 204, оп. 4, од. 35, арк. 50.
2. Газета «Червоний прапор». – 2 червня 1985 р.
3. Газета «Червоний прапор». – 9 грудня 1970 р. – «Рівненському облмуздрамтеатру – 30 років».
4. Газета «Червоний прапор». – 15 червня 1947 р.
5. Бучма А. З глибин душі. – К., 1959.

Розділ V

ТВОРЧІ ПРОБЛЕМИ І ЗНАХІДКИ

Час невідворотно вносить свої корективи, попри всі наші «за» чи «проти». У 50-ті роки XX ст. розпочався новий історичний період у житті Рівненського музично-драматичного театру, який, виконуючи вимоги Міністерства культури УРСР, переходив до новаторських форм своєї роботи – формував новий театральний репертуар, організовував концертну діяльність та шефську допомогу народним театрам і колективам художньої самодіяльності. Із цією метою в театрах запровадили посаду третього чергового режисера з правом двох стаціонарних постановок на рік, з подальшою роботою у творчих колективах. Робочі плани на кожен театральний сезон затверджувалися репертуарною колегією Міністерства культури. Десять п'єс, узятих до постановки в обласних театрах, розподілялися таким чином: п'ять – радянської драматургії, дві – української, одна – російської, одна – зарубіжної класики. Останнє місце трималося з розрахунку появи нової, украй необхідної п'єси на актуальну сучасну тему. Іноді театр затверджував цим планом поновлення вистав минулих років, і таким чином прем'єрних вистав виникало значно більше. Вільний вибір творів для постановок із врахуванням потреб і смаків глядачів заборонявся комуністичними ідеологами. Театр бу змушений мати в репертуарі роботи певних драматургів, неодмінно зважаючи на знаменні дати та ювілеї видатних діячів культури. Радянські драматурги висвітлювали теми, підтасовуючи їх під жанрові визначення, окрім водевільного, який

Стаття з обласної газети м. Бобруйськ (Білорусія). 1951 рік

«Гібель эскадры»

(СПЕКТАКЛЬ РОВЕНСКАГА АБЛАСНОГА МУЗЫКАЛЬНА-ДРАМАТЫЧНАГА ТЭАТРА)

...

Амаль 20 год не сыходзіць са сцэн совецкіх тэатраў п'еса А. Карнейчука «Гібель эскадры», у якой апавядаецца аб лёсе Чорнаморскай эскадры, затопленай у 1918 годзе.

Гэтая гераічная драма ўключана ў рэпертуар Ровенскага абласнога музыкальна-драматычнага тэатра, які паказаў яе бабруйскаму гледачу ў першыя дні сваіх гастроляў у нашай вобласці.

...

У гэтым пзўная заслуга рэжысёра Е. Грэчука, які імкнуўся сродкамі тэатральнага мастацтва больш поўна раскрыць вобразы герояў, стварыць запамінальныя партрэты. Мастак П. Федарэнка, які знешнім афармленнем спектакля дапаўняе агульны малюнак, дапамагае больш поўна перадаць змест падзей і характар эпохі.

...

Запамінальныя вобразы галоўных герояў стварылі артысты В. Дземяненка ў ролі камісара Арцёма, Г. Кіяноўскі ў ролі Гайдая, Е. Губар у ролі Аксаны.

...

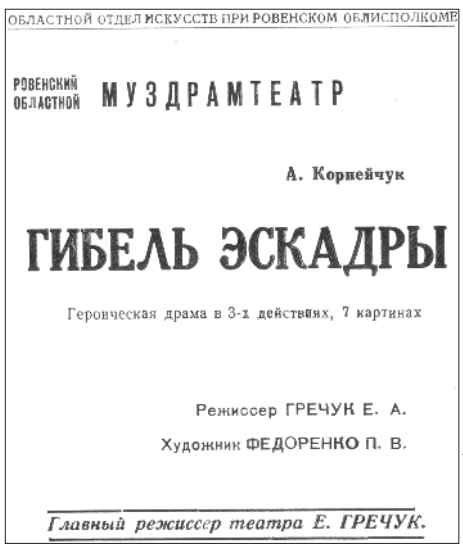
Смерць комісара — вялікаи страта, і артыст здолеў у кароткім эпізодзе пачуццёва ўдзейнічаць на гледача, прымусіў лічыць гэтую страту ўласным горам. Але горыч утрати ў выкананні роляў Стрыжаня, Гайдая і асабліва Аксаны (артысты В. Петрухін, Г. Кіяноўскі, Е. Губар) глядач глыбока не адчувае. А яны павінны былі дапоўніць невялікі, сапраўды драматычны эпізод.

...

Артысты стварылі шэраг поунацэнных вобразаў. У сувязі з гэтым было-б пажадана, каб асноўныя вобразы ў спектаклі, у прыватнасці Аксана — Е. Губар і Стрыжань — В. Петрухін, больш хвалявалі гледача, каб выразней праяўлялася жыццёсцвярджальная сіла, акрэсленасць характараў.

Здольны калектыў тэатра у сілах пазбавіцца недахопаў. Патрэбна толькі усім выканаўцам клапаціцца аб цэльнасці пастаноўкі у вырашэнні агульнай ідэі твора.

А. Аляксееў.

ОБЛАСТНОЙ ОТДЕЛ ИСКУССТВ ПРИ РОВЕНСКОМ ОБЛИСПОЛКОМЕ

РОВЕНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ МУЗДРАМТЕАТР

А. Корнейчук

ГИБЕЛЬ ЭСКАДРЫ

Героическая драма в 3-х действиях, 7 картинах

Режиссер ГРЕЧУК Е. А.

Художник ФЕДОРЕНКО П. В.

Главный режиссер театра Е. ГРЕЧУК.

не рекомендувався з огляду на соціалістичний уклад життя.

Майже в усіх п'єсах з викриттям негативних явищ у житті мусила бути присутньою патетика: віра в силу та ентузіазм людини, суспільства, особливо в творах про боротьбу за мир, Велику Вітчизняну війну, революційні події 1917-1920 років, розмах соціалістичного змагання в колгоспах і на виробництві.

Програма вистави «Загибель ескадри», що демонстрував Рівненський музично-драматичний театр на гастролях у Білорусії. 1951 р. (надруковано в м. Мозир)

Справа – афіша гастрольного репертуару

ГЛАВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ПО ДЕЛАМ ИСКУССТВ
МИНИСТЕРСТВА КУЛЬТУРЫ УКРАИНСКОЙ ССР

РОВЕНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ УКРАИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ МУЗЫКАЛЬНО - ДРАМАТИЧЕСКИЙ ТЕАТР

Посвящаются 300-летию воссоединения Украины с Россией

Г А С Т Р О Л И

ЛЕТО 1954 года

Артистический состав (по алфавиту)

Безчасная Д. П.
Безчасный И. К.
Бронштейн М. И.
Вакулинский Я. В.
Вениславский Н. А.
Виноградский Н. П.
Гречук Е. А.
Губарь Е. Н.
Демьяненко В. Ф.
Жилинский И. Ф.
Ивахин С. И.
Засл. арт. УССР
Каминская Н. П.
Каун З. Н.
Кирилова А. К.
Кирилов В. И.
Кияновский Г. К.
Куровская Т. К.
Левченко В. И.
Логошовец А. А.
Маевская Г. В.
Маевский В. П.
Музыка П. Е.
Ободовская Е. П.

РЕПЕРТУАР

Герой Советского Союза Д. Медведев, А. Гребнев
СИЛЬНЫЕ ДУХОМ

Н. Гоголь
ТАРАС БУЛЬБА

Лауреат Сталинской премии | *Ю. Яновский* |
ДОЧЬ ПРОКУРОРА

Я. Райнис
ВЕЙ, ВЕТЕРОК!

А. Макаенок
ИЗВИНИТЕ ПОЖАЛУЙСТА

М. Старицкий
НЕ СУЖДЕНО

Лауреат Сталинской премии
В. Добровольский, Я. Смоляк
ТРОЕ В СЕРЫХ ШИНЕЛЯХ

В. Минко
НЕ НАЗЫВАЯ ФАМИЛИЙ

В. Ванников, В. Крахт
музыка Е. Жарковского
МОРСКОЙ УЗЕЛ

В. Собко
КАПИТАН КОРШУН

О. Кобылянская
З Е М Л Я

М. Старицкий
ЗА ДВУМЯ ЗАЙЦАМИ

Л. Юхвид, М. Авах
музыка А. Рябова
СВАДЬБА В МАЛИНОВКЕ

В. Дыховичный
музыка М. Богословского
СВАДЕБНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ

В. Винников, В. Крахт
музыка И. Дунаевского
ВОЛЬНЫЙ ВЕТЕР

М. Кропивницкий
МИРОЕД (Глитай або ж павук)

Артистический состав (по алфавиту)

Перепечай А. А.
Петренко С. З.
Петрухин В. М.
Плева М. М.
Посохин А. И.
Преварская З. Я.
Ревуцкий И. И.
Северский А. М.
Скиданова Н. Н.
Федоренко П. В.
Черепинская М. Е.
Чернилевский Е. М.
Шиманский Г. С.
Хилькевич А. Т.
Ярошевич Л. С.

Артисты оркестра

Вениславский Н. А.
Вовчанский Я. И.
Козак П. У.
Козак С. У.
Лыбак В. М.
Магрита П. К.
Савицкий А. А.

Главный режиссер театра *Е. А. Гречук*

РЕЖИССЕРЫ:

Чернилевский Е. М.
Геренбург А. Н.
Шаповаленко О. А.
Ивахин С. И.
Давыдовский Г. Т.
Верховский В. М.

Главный художник	Федоренко П. В.
Художники:	Миц Ю. А., Панасюк А. И.
Зав. музыкальной частью	Магрита П. К.
Балетмейстр	Посохин А. И.
Концертмейстр	Савицкий А. А. *Засл. арт. УССР*
Танцы в постановке	Таирова Б. А., Корковидова А. М.
Инспектор сцены	Петренко С. З.

Машинист сцены — Меналюк М. Ф.
Зав. парикмахерским цехом — Анищенко Е. М.
Зав. электроцехом — Поляруш В. Я.
Зав. костюмерным цехом — Сурина М. Н.
Зав. бутафорским цехом — Меналюк Ф. К.
Зав. реквизиторским цехом — Казимиров А. Г.

ДИРЕКЦИЯ

ГК 09650. Облгиз, г. Ровно, ул. Калинина 32. Зак. № 1150. 24-V-54 г. Тир. 2.000.

1960-ті роки. Зліва направо: актор Володимир Петрухін, заст. директора театру Олександр Березовський, режисер Володимир Грипич, директор театру Микола Коломиєць, актор Павло Музика, співак Кім Староскольцев

Усі інші проблеми вважалися аполітичними, і виносити їх на широкий загал не дозволялося. Таким чином, драматургія того часу з її специфічною тематикою міцно посіла в діючому репертуарі основне місце і складала в ньому майже дві третини. Театр цілеспрямовано оволодів «методом соціалістичного реалізму», а це часто призводило до необґрунтованого побутовізму і натуралізму заради відображення правди життя.

Через подібний стан творчих справ постановкам часто бракувало досконалості, яскравої образності, глибини думки. За виконанням планових наказів Міністерство культури УРСР ретельно стежило. Часто вистави готувалися похапцем, через що вони виходили посередніми, нетривалими, прохідними. Так трапилося з постановками «Загибель ескадри» Олександра Корнійчука, «Кандидат партії» Олександра Крона, «Звичайна людина» Леоніда Леонова, «З Іскри» Ш. Даніані. Більшу прихильність глядачів здобули вистави на сімейно-побутові теми.

Газета «Червоний прапор». 1953 рік

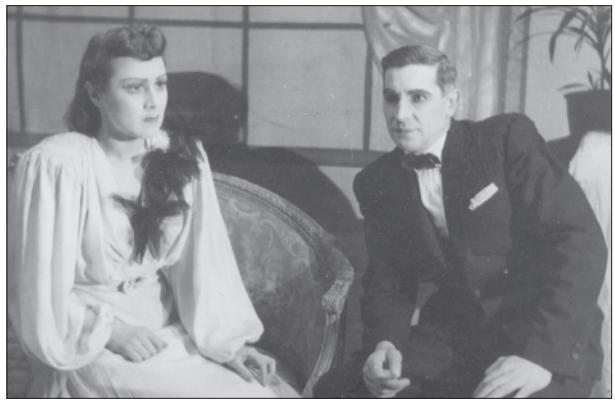
«ЗВИЧАЙНА ЛЮДИНА»

(Нова постановка Ровенського музично-драматичного театру)

… Перша дія п'єси переносить глядача на квартиру народного артиста Дмитра Романовича Ладигіна, відомого оперного співака. Артист Г. Кияновський створив образ самозакоханого інтелігента, який, вийшовши з гущі народу, відірвався від нього, погруз у багні міщанської обивательщини. Найбільше, що цікавить Ладигіна, – це слава і власний добробут. Він грає не тільки на сцені, але й у житті, яке хоче брати обома руками.

Артист правильно трактує взаємини Дмитра Романовича з дружиною Вірою Артемівною. В них немає місця глибоким почуттям. Крок за кроком Г. Кияновський розкриває внутрішній зміст свого героя, зображуючи його людиною хоч і широкого артистичного діапазону, проте з обмеженим світоглядом, самолюбство і гонор якої заступають хороші якості людської душі. В окремих місцях відчувається поверховість зображення і позування, що принижує колоритність образу. Роль дружини Дмитра Ладигіна Віри Артемівни виконує артистка З. Каун. В її грі видно наполегливу роботу над образом. Віра Артемівна в трактуванні З. Каун вийшла самовдоволеною, ревнивою дружиною. Це розумна жінка, здатна глибше розуміти людські серця, ніж її чоловік, вміє перевірити людину в її щоденному бутті.

Кіра – наречена молодого вченого Олексія Ладигіна – молода, енергійна дівчина, якій слід би з усією пристрастю радянської людини боротися, творити, перемагати, йти в ногу з життям. Але спотворена впливом матері, в якій

Оксана Білявська і Георгій Кияновський.
Архів Оксани Білявської

найбільш сконденсовані залишки дрібнобуржуазної моралі, Кіра не може правильно орієнтуватися в обстановці, чітко відрізнити добро від зла. Артистка К. Губар показує, яка великі внутрішня боротьба йде в душі її героїні.

... Артист Маєвський малює Олексія людиною, для якої інтереси науки стоять вище над усе, він не знаходить вільної хвилини, щоб поговорити від душі з любимою дівчиною. Він любить її мовчки, бо завжди його наукова заклопотаність перешкоджає виявити його почуття.

Слід сказати, що артист веде роль рівно, хоч елементи невпевненої поведінки на сцені і деякої натягнутості ще мають місце. Там, де т. Маєвський відтворює життєву правду, він простий, задушевний і зрозумілий. Але там, де починається декламація і натягнутість, образ втрачає цільність.

З негативних персонажів автор найбільшу увагу приділив Констанції Львівні – матері Кіри. Усе, що є гидотного, відштовхуючого, спотворювального, запозиченого із залишків дрібнобуржуазної моралі, втілено в цьому образі. Відповідний текстовий матеріал дає змогу заслуженій артистці УРСР Н. Камінській створити яскравий образ. Дивлячись на її гру, хочеться сказати: скільки в наш радянський час є ще мамаш, подібних Констанції, що морально спотворюють своїх дітей! ... Артист П. Федоренко виконує роль Свєколкіна – тієї звичайної людини, яка у нашому суспільстві становить його золотий фонд. Простота, скромність, тверезий розум, зв'язок з народом – ось невід'ємні риси Свєколкіна. Він видатний учений, член Комітету по присудженню премій за видатні наукові праці в галузі фізіології, але Свєколкін не бундючиться своїм становищем у суспільстві. ... Багато юного завзяття, щирості і безпосередності бачимо в образі Ганнусі, доньки Свєколкіна, який створила артистка А. Хилькевич. Коли дивишся її гру, справді віриш, що Ганнуся від усього серця полюбила Олексія Ладигіна за його невтомну працю, як фізіолога, для щастя людей, за продовження їхнього життя, полюбили тому, що він такий щирий і простий. Ганнусі дуже боляче бачити підступи Констанції, яка калічить своїм впливом рідну дочку. Вона викриває її мерзенне обличчя, кидає слова, повні зневаги і презирства. ... Артистка Т. Куровська виконує роль Параші – робітниці в будинку Ладигіних. Це – єдиний представник простого народу, який повинен втілити в собі найкращі його якості. У Т. Куровської все виходить щиро, вона розкриває духовний світ Параші, яка ненавидить лицемірних, бундючних, порожніх серцем людей. Але нам здається, що Параша трохи статична, надто серйозна.

Вдало виконані декорації доповнюють загальне приємне враження від вистави.

На першій виставі «Звичайна людина», яка є дипломною роботою О. Ліпницького, були присутні режисер Київського театру ім. Лесі Українки, заслужений діяч мистецтв В. Неллі і заслужений артист республіки В. С. Довбищенко, які дали хорошу оцінку роботі постановника і грі акторів.

В. Симакович.

Дирекція театру, дбаючи про касовий успіх, турбувалася не про поліпшення якості, а про збільшення кількості постановок, які випускались усупереч затвердженим планам, до того ж паралельно з іншими виставами, як виїзні варіанти, що своєю чергою негативно впливало на розподіл ролей за браком акторських індивідуальностей. Адже на той час театри обласного підпорядкування за штатною угодою не мали права збільшувати трупу понад 45-50 творчих одиниць. Щоправда, у цей період театральні колективи ще мали можливість ставити вистави минулих років, що прикрашали театральну афішу, урізноманітнювали репертуар і допомагали вирішувати питання грошових надходжень.

Рівненські актори в 1946-1958 роках багато гастролювали по Білоруській республіці. Поїздки дарували не тільки творчу наснагу акторам від вдячних білоруських глядачів, але й поліпшували фінансовий стан. Майже немає таких білоруських обласних і районних центрів, де б не репрезентували тоді рівняни своє мистецтво. Різноманітний репертуар, яскраві акторські роботи і висока театральна культура мали резонанс не тільки в білоруській пресі.

На гастролі вивозили по 18-20 різножанрових вистав: «Калиновий гай», «Макар Діброва», «В степах України», «Сильні духом», «Весілля в Малинівці», «Загублений дім», «Права рука», «Живий труп», «Земля», «Тарас Бульба», «Лимерівна», «Наталка Полтавка», «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці», «Безталанна», «Дай серцю волю, заведе в неволю», «Назар Стодоля», «Майська ніч», «Запорожець за Дунаєм», «Сорочинський ярмарок», «Шельменко-денщик», «Вій, вітерець», «Не судилось», «Котигорошко» та інші, де загалом переважала українська класична спадщина.

Газета «Червоний прапор». 11 квітня 1948 року.

«КОТИГОРОШКО»

Відкривається повільно завіса – і перед глядачами казкове царство, де владарюють хижий Змій та Водяник-Смертоносець. Вони поневолюють народ, несуть йому горе і страждання. Народ палко чекає свого визволителя, плекає надії на свободу. І такий визволитель приходить. Це хлопчик Котигорошко, наділений чудодійною силою. Він сміливо вирушає на боротьбу проти гнобителів народу й перемагає Змія та Водяника. Народ стає назавжди вільним. Так розгортається сюжетна лінія в п'єсі Анатолія Шияна «Котигорошко», що з успіхом йде на сцені Ровенського облдрамтеатру. Звернувшись до сюжетів та мотивів фольклору, автор в своєму творі органічно переплітає світ реальний з світом фантастики, черпає натхнення з джерела народної творчості. Втілені в художніх образах мрії та прагнення народу пройняті глибокою вірою в перемоту над темними, злими силами, що закривають шлях до щастя. Художній керівник театру О. І. Сичевський та режисер Г. Т. Давидовський доклали багато творчої праці й домоглись високого ідейно-художнього рівня спектаклю, злагодженого ансамблю, мажорного звучання вистави. На сцені оживають персонажі старовинних казок, в яких «діє якась вільна, безстрашна сила» (Горький), прославляється відвага та мужність в боротьбі за справедливу справу.

Правдивим і переконливим вийшов у артистки Т. Г. Степановської образ центрального героя п'єси – Котигорошка. Артистка знайшла правильний тон, зуміла встановити контакт з глядачами. Поява на сцені хороброго хлопчика приваблює непослабну увагу дитячої аудиторії, що жваво реагує на події, які проходять перед нею. В залі часто лунають щирі поради юних глядачів: «Бережися, Котигорошку, бережись! До тебе підкрадаються! Не їж яблука, воно ж отруєне! Бий Змія!»... Разом з своїм любимим героєм діти тріумфують, коли ворог подоланий. Колективові театру добре вдалися масові сцени, коли Котигорошко розповідає свої «побрехенька», молодіжні танки та пісні. Симпатію глядачів привертає до себе й полонена сестра Котигорошка – бідна Оленка, що томиться в підводному царства Водяника-Смертоносця. Проте враження від теплої гри артистки Преварської, яка виконує роль Оленки, знижується недосить чіткою дикцією в співах.

Мусій Плева

Артист тов. Плева, виступаючи в ролі коваля Максима, вірно передає основні його риси: любов до народу, палку ненависть до гнобителів, готовність завжди допомагати в справедливій боротьбі, його вольовий характер. В образах носіїв зла – Змія та Водяника – артисти М. П. Виноградський та Г. К. Кияновський втілили найогидніші якості ворогів народу – хижацьку жорстокість, підлість і підступність. Це особливо яскраво відчувається в сцені, коли Змій з'являється в вигляді «капшивого дідка», що смиренно просить допомоги, а потім сіє навколо себе смерть та страждання. Горе матері, в якої Змій вбиває дитину, правдиво передане артисткою Ф. І. Куйбідою. Образ старої селянки, яку захищає Котигорошко від кривди, реалістично показаний артисткою О. П. Гетьман. Артистки Д. П. Дідан та А. І. Малюгіна, що виступають в ролях сестер Змія, вдало підкреслюють їх характерні риси – зрадництво та хижу лютість.

Інтерес глядачів виникають образи братів Котигорошка: Верни-дуба, Вернигори, Крутивуса, Їм – не наїмся, П'ю – не нап'юся, Біжу – не набіжуся.

Художнє оформлення вистави майстерно зроблене тов. Пегушіним. Барвисті й оригінальні декорації, мальовнича феєричність казкового царства викликають захоплення не тільки дітей, але й дорослих глядачів, які залюбки дивляться на спектакль. Вдале застосування світлових і звукових ефектів, прекрасні костюми та грим казкових персонажів великою мірою сприяють успіхові вистави. Мелодійна музика П. Д. Рождественського побудована, здебільшого, на мотивах народної пісенної творчості, добре звучить у виконанні оркестру від управлінням диригента тов. Магрита...

Постановка п'єси «Котигорошко» Ровеньським драматичним театром – велике свято для дітей, про яких, на привеликий жаль, досі мало дбали у відділі мистецтв, складаючи репертуарні плани. Юний глядач ставить свої вимоги, він хоче побачити більше цікавих вистав. Ці вимоги справедливі, і театр, безперечно, повинен врахувати їх у своїй дальшій робота. Досвід постанови «Котигорошка» свідчить і про те, що в колективі театру є достатні творчі можливості...

М. Жуковська.

Програма вистави за п'єсою Яна Райніса «Вій, вітерець». Режисер Євген Гречук. 1952 рік. Архів Оксани Білявської

13 січня 1934 року була опублікована Постанова ВУЦВК та РНК УРСР про присвоєння почесних державних звань у сфері мистецтва. Для присвоєння працівникам театру звання заслуженого або народного артиста республіки, отримання тієї чи іншої відзнаки необхідно було мати стаж творчої роботи в галузі мистецтва не менше десяти років, а також виняткові заслуги на сцені. На вшанування багаторічної сценічної діяльності Надії Петрівни Камінської і враховуючи її заслуги перед українським театральним мис-

Надія Камінська

ЗАПРОШЕННЯ

Запрошення на творчий вечір заслуженої артистки УРСР Надії Камінської

Програма вистави «Честь сім'ї». Режисер Олександр Геренбург. 1952 рік. Архів Оксани Білявської

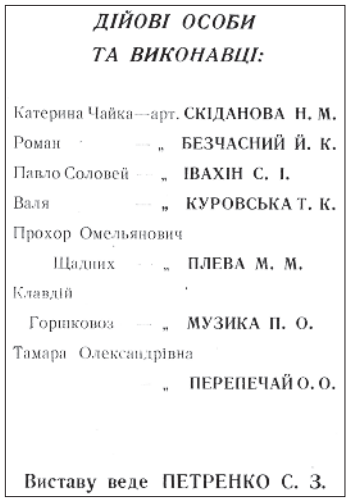
тецтвом, уряд УРСР 5 листопада 1951 року ухвалила Постанову про надання Камінській Надії Петрівні звання заслуженої артистки України. Це була найзнаменніша подія в житті цієї скромної працелюбної і талановитої людини. Вона стала першою артисткою Рівненського театру, яка отримала це почесне звання, отримала по праву. Надія Петрівна була митцем високого творчого злету з глибоким проникненням в образи, її діапазон – від поважно серйозних, драматичних, до гротесково-комедійних персонажів. Це була людина духовної краси, вірна ідеалам театру.

9 березня 1955 року шанувальники творчого таланту Надії Петрівни урочисто відзначили ювілейний бенефіс актриси з нагоди 35-річчя її сценічної діяльності.

Герман Черешнєв

У 1954 році в керівництві театру відбулися посадові зміни. Міністерство культури УРСР призначило на посаду директора Рівненського обласного музично-драматичного театру Германа Сергійовича Черешнєва, який мав досвід роботи режисера в народних театрах, а також в Уманському і Білоцерківському міських театрах. Він прийшов на місце Якова Вакулінського та головного режисера Євгена Гречука після його звільнення. Герман Сергійович мав добру освіту

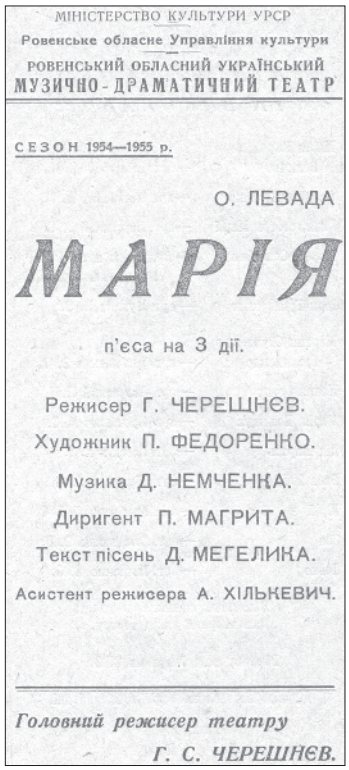

ДІЙОВІ ОСОБИ
ТА ВИКОНАВЦІ:

Катерина Чайка — арт. **СКІДАНОВА Н. М.**
Роман — „ **БЕЗЧАСНИЙ Й. К.**
Павло Соловей — „ **ІВАХІН С. І.**
Валя — „ **КУРОВСЬКА Т. К.**
Прохор Омельянович Щадних — „ **ПЛЕВА М. М.**
Клавдій Горшковоз — „ **МУЗИКА П. О.**
Тамара Олександрівна — „ **ПЕРЕПЕЧАЙ О. О.**

Виставу веде ПЕТРЕНКО С. З.

Програма вистави «Пісня серця». Театральний сезон 1954-1955 рр.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
Ровенське обласне Управління культури
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

СЕЗОН 1954—1955 р.

О. ЛЕВАДА

МАРІЯ

п'єса на 3 дії.

Режисер Г. ЧЕРЕШНЄВ.
Художник П. ФЕДОРЕНКО.
Музика Д. НЕМЧЕНКА.
Диригент П. МАГРИТА.
Текст пісень Д. МЕГЕЛИКА.
Асистент режисера А. ХІЛЬКЕВИЧ.

Головний режисер театру
Г. С. ЧЕРЕШНЄВ.

Програма вистави «Марія». Сезон 1954-1955 рр.

та життєвий досвід, був поміркованим, розважливим, людяним, із власними поглядами на стан театральної справи того часу. Його творчим кредо було дбайливе збереження традицій українського національного театру, прагнення створювати на сцені романтичні полотна за системою Костянтина Станіславського. Про це він повідомив на першій зустрічі із творчим колективом. З цього й почалася нова віха творчої роботи театру. Додати можна і той факт, що Черешнєв мав, так би мовити, власну школу. Інтуїція та «нутро» в методиці його роботи не посідали значного місця. Він полюбляв точно фіксувати розробку мізансцен і найменше покладався на «натхнення». Як режисер, Герман Черешнєв домагався від акторів сумлінної праці й організованості. Першу виставу він здійснив за п'єсою В. Вакуленка «Пісня серця». Вона відрізнялася вже згаданою манерою, точно зафіксованими мізансценами, вдалим акторським ансамблем. Адже режисер знав не тільки п'єсу в цілому, її ідею, тематичні шматки, взаємини персонажів тощо. Він, знаючи акторські можливості, заздалегідь опрацьовував найменші інтонації та пластичні нюанси кожної ролі. У такому творчому напрямі відбулася і наступна вистава за п'єсою Олександра Левади «Марія», про перебудову села в 50-х роках та викоріненя пережитків минулого в свідомості людей.

Крім творів про сучасність, Герман Сергійович робить спробу по-новому осмислити минуле. Це сприяло зверненню митця до скарбів української класичної спадщини. Захопила Германа Черешнєва інсценізація Василя Василька «У неділю рано зілля копала» за повістю Ольги Кобилянської, і він здійснив її постановку. Зі сцени дихнуло гірським повітрям Карпат. У виставі – надзвичайно яскраві характери персонажів, глибока психологічна розробка кожного образу, багатство душевних відтінків, дієвість, надзвичайна внутрішня емоційність. Опрацьовуючи цей драматичний матеріал, режисер тим самим висловлював протест проти насильства над

простими людьми, відстоював права на людську гідність, оспівував любов до рідного краю, до правди, до краси материнства, до самовідданого кохання, прагнення кращого життя, возвеличував духовну красу людини. У виставі Черешнєв послабив елементи фанатизму, які подекуди мали місце в інсценізації, і наголосив на тому, що причиною страждань людей є соціальна нерівність. Крім того, йому вдалося зберегти лірико-пісенне звучання і романтичну піднесеність твору, що позитивно сприймалося глядачами.

Газета «Советское Закарпатье». 24 серпня 1955 року.

ИНТЕРЕСНЫЙ СПЕКТАКЛЬ

(Гастроли Ровенского областного украинского муздраматеатра)

Ровенский областной украинский музыкально-драматический театр, успешно начавший свои гастроли в Мукачеве, показал на днях свою новую работу – спектакль «В неділю рано зілля копала» по одноименной повести О. Кобылянской. Эта повесть написана писательницей в 1908 году, как результат большого интереса автора к народному творчеству. Повесть с ее здоровыми реалистическими и демократическими тенденциями явилась своего рода противовесом разлагающему влиянию упадочнической декадентской литературы.

Всякая инсценировка повествовательного литературного произведения представляет немало трудностей для театральной постановки. Коллектив Ровенского театра успешно преодолел эти трудности и показал интересный, яркий спектакль. Режиссеру и артистам удалось выявить самое ценное в повести Кобылянской – возвеличение человека, прославление высоких чувств его – доброты и честности, любви и дружбы. Особенно выразительно развернута в спектакле тема любви.

Две девушки – сердечная, скромная Настка и гордая красавица Татьяна – полюбили молодого хлопца Грица, приемыша зажиточного селянина Дончука. Полюбили беззаветно, со всей силой нетронутого девичьего чувства. Но легкомысленный Гриц несерьезно относится к любви и склоняет свои симпатии то к одной, то к другой девушке. К страданиям, слезам и мольбам Настки и Татьяны он относится беззаботно, утверждая, что «парень может любить и двух», что «девушки сами виноваты, сами полюбили, пусть сами и страдают».

Эта острая коллизия разрешается драматически. Татьяна лишается рассудка, ею овладевает навязчивая идея, что любить сразу двух – зло. Оно вошло в хорошего Грица и изгнать его можно только зельем, о котором Татьяна узнала от цыганки Мавры. Девушка находит это зелье, дает Грицу, становясь невольной виновницей его смерти. Такова основная сюжетная линия.

«В неділю рано зілля копала» – спектакль реалистический. Но в нем много романтики, мягкой, задушевной лиричности, драматического напряжения. Он смотрится с неослабевающим интересом, приковывает внимание зрителя от первой до последней сцены.

Одна из особенностей постановки заключается в том. что актерский состав действует в спектакле в тесной взаимосвязи друг с другом, являя пример хорошо слаженного ансамбля. Исполнители играют хорошо, искренне, просто. Им удалось создать четкие, выразительные характеры, ярко и темпераментно провести драматические сцены. Коллектив театра стоит на правильной художественной основе, и веришь в его дальнейший творческий рост. Хочется отметить прекрасное исполнение артистом Г. Кияновским роли старого цыгана-

музыканта Андронати. Он сумел издать цельный, законченный, живописный образ. Андронати не только любящий отец и дед, человек большого сердца и разума, но и носитель новых, передовых идей. Он скорбит о тяжелой судьбе цыган. обреченных в условиях капитализма на бродяжническую жизнь, и мечтает о том времени, когда у цыган будет родина, дом, труд. Яркий, убедительный образ Грица, покорителя девичьих сердец, рисует артист А. Мирошников. Он сумел тонко подчеркнуть внутреннюю сущность своего героя –страстность и легкомыслие, непостоянство и беспокойную жажду новых ощущений.

Сложен и труден для исполнения образ Татьяны. Героиню отличает романтичность, глубина чувства, воля, решительность. Но в ней есть нежность и доверчивость, доброта. Артистка К. Губар хорошо ведет эту роль, нашла верный рисунок образа, но еще не все в нем закончено. Линия сумасшествия вполне убедительна только в последней картине. Актрисе надо найти иные приемы, чтобы зритель поверил ей. Правдиво и темпераментно исполняет артистка П. Черешнева роль цыганки Мавры. Артистка Е. Ободовская играет селянку Иваниху Дубиху. Она создала привлекательный, трогательный и искренний образ, но внешне она мало похожа на сельскую женщину. Хорошо ведет довольно трудную роль вожака цыган Раду артист В. Маевский.

Нельзя не оценить серьезной и вдумчивой работы режиссера-постановщика Г. Черешнева. Он сумел правильно прочитать повесть и выявить в ней главное и важное, слить в спектакле воедино основные элементы сценического искусства: и творчество актера, и живописность декоративного оформления, и эмоциональность музыкального сопровождения, подчинить их раскрытию основной мысли произведения. С любовыо и большим умением построены народные сцены, полные жизни и движения. Хорошо сделаны в спектакле картины цыганского табора, массовые сцены селян. С чувством, стройно и мелодично исполняются народные песни (хормейстер П. Магрита). Большое впечатление оставляют пляски цыган (постановщик танцев А. Посохина).

Важное значение в этом спектакле принадлежит декоративному цеху. Народная жизнь неразрывно связана с природой. Природа становится не только фоном, на котором развивается действие, но как бы соучастницей действия. Художнику Г. Потапенко удалось создать стильные декорации, выразительные и живописные, в особенности в перспективе. Здесь много воздуха, декорации хорошо освещены и сразу вовлекают зрителя в поэтическую и романтическую атмосферу. Однако художник не уделил достаточного внимания гримировке. Качество грима необходимо значительно улучшить.

Спектакль «В недію рано зілля копала» несомненная удача Ровенского музыкально-драматического театра. За время гастролей в Мукачеве театр успел широко проявить свои богатые творческие возможности. Неизменным успехом у зрителей пользовались его постановки украинских классических пьес, произведения советских авторов, оперетты. В этом заслуга главного режиссера театра Е. М. Чернилевского. Вчера спектаклем «Не судилось» М. Старицкого гости начали свои выступления в Ужгороде. Они покажут зрителям оперетты: «Морской узел», «Свадьба в Малиновке», «Вольный ветер», несколько инсценировок – по повести Гоголя «Тарас Бульба», по повести Куприна «Олеся» и ряд других. Ужгородцы увидят также пьесу Гребнева и Медведева «Сильные духом» («Это было под Ровно»), а также пьесы украинских классиков – И. Тобилевича, М. Кропивницкого, М. Старицкого, О. Кобылянской.

П. Алексеев.

Поліна Черешнєва

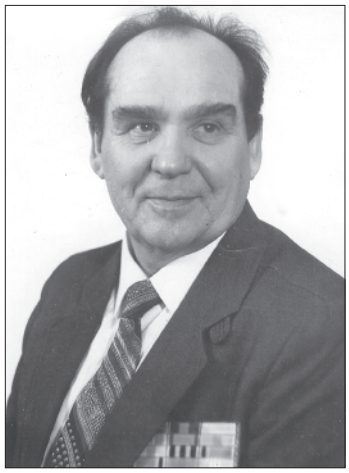
Галина Маєвська

Колективу вдалося показати пристрасть дійових осіб, гостру конфліктність, циганський табір з яскравими характерами і зовнішню стриманість гуцулів. У цій постановці Герман Черешнєв і художник І. Потапенко, запрошений на цю постановку, змогли відтворити колорит карпатського краю, розкрити внутрішній світ, думки, переживання і прагнення дійових осіб. Із належним смаком були використані елементи народних обрядів, самобутні пісні і танці на фоні професійно виготовленого художнього оформлення, костюмів та бутафорії. Спектакль досяг внутрішнього драматизму завдяки чіткому трактуванню образів і талановитому виконанню артистами провідних ролей.

Блискучими були Георгій Кияновський в ролі Андронаті, Поліна Черешнєва в ролі Маври, Анатолій Мірошніков (Гриць), Галина Маєвська (Настка), Катерина Губар (Тетяна), Віктор Маєвський (Раду), Єлизавета Ободовська (Дончуківна) та весь творчий колектив. Вдумливе розкриття Германом Черешнєвим ідейно-художнього задуму автора твору, чітке і темпераментне відтворення своєрідності п'єси, міцний акторський ансамбль забезпечили виставі успіх протягом наступних дванадцяти років. У 1964 році цю постановку поновив із новим акторським складом режисер Сергій Омельчук, а втретє театр звернувся до цієї романтичної драми в 1984 році завдяки режисеру, заслуженому діячу мистецтв Тувинської АРСР Ярославу Бабію.

Піклуючись про творче обличчя театру, Герман Черешнєв наполегливо працював над створенням оригінального репертуару, у якому можна було б показати минуле і сучасне життя поліського краю. Для цього він намагався винести на сцену хвилюючі питання місцевого життя і піднести цю тему на рівень мистецтва, вивчав історію Полісся, своєрідний уклад життя поліщуків, досліджував побут, звичаї, традиції, народну творчість. Першим кроком у цьому стала сценічна редакція повісті Олександра Купріна «Олеся». Відомий російський письменник Олександр Купрін у 90-х роках XIX століття перебував у поліському краї, зокрема в селі Кузьмівка Сарненського району Рівненської області. Під впливом вражень від Полісся він написав повісті «Олеся», «Лісова глушина», «Срібний вовк».

Режисери Герман Черешнєв, Євген Чернілевський і композитор Дмитро Немченко вирішили відтворити на сцені місцеву тематику. Ними була написана інсценізація повісті «Олеся». Але, оскільки вони не мали авторських прав на цей твір, Управління захисту авторських прав (УЗАП) не доз-

Дмитро Немченко

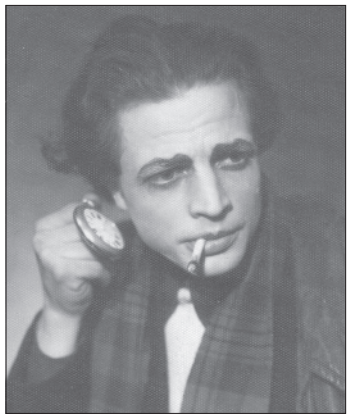
волило здійснювати постановку незатвердженої п'єси. Тому обласне управління культури звернулося до ленінградської письменниці Олени Гальперіної і під її іменем отримало необхідний дозвіл. Автори п'єси часто виїжджали у Сарненський (тоді ще Степанський) район, де в селі Кузьмівка спілкувалися з Леонтієм Федоровичем Оліфером, який особисто знав Олександра Купріна й усю історію подій, відображених у повісті. Зустрічалися також зі столітньою Соломією Мануйлівною Коваль, яка, за твердженням кузьмівчан, слугувала для Олександра Купріна прообразом Олесі. Митці вивчали фольклорні та етнографічні матеріали. Режисер-постановник Герман Черешнєв намагався зберегти ліро-епічний характер повісті з чудовим колоритом мови. Художнє оформлення Платона Федоренка відображало поліську глушину і вирішувалося симультанним методом на сценічному колі, що допомагало швидко змінювати місця дії. Перед глядачами проходили одна за одною картини минулого поліського краю другої половини XIX століття.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР
СЕЗОН 1954—1955 рр.
О. КУПРІН.
ОЛЕСЯ
Драма на 4 дії, 8 картин
Інсценізація Є. Гальперіної.
Український переклад І. ПЛАХТІНА.

Програма драми «Олеся». Театральний сезон 1954-1955 рр.

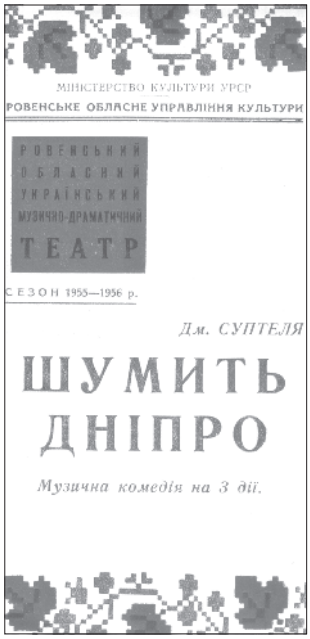
Режисер Герман Черешнєв знайшов вірне вирішення теми: поряд із «темними», недалекими людьми, які переслідували Мануйлиху (Поліна Черешнєва) і її онуку Олесю (Зоя Преварська) за те, що вони нібито чаклунки-відьми, через яких усі біди на селі, митець зобразив таких героїв, які стають на шлях боротьби з невіглаством пересічної юрби. Якщо Ярмола (Платон Федоренко) усі негаразди, які траплялись у селі, приписує злим діям відьмачок, то селянин Талимон (Йосип Безчасний) заперечує ці несенітниці. Урядник (Євген Чернілевський), знущаючись над Мануйлихою та Олесею, увесь час погрожує виселенням їх із похилої лісової сторожки. Фольклорно-етнографічними засобами створювалась і масова сцена біля церкви, коли Олеся вирішила зайти до храму. В образно-масових характеристиках поліщуків використовувались народні прислів'я, дотепи, що сприяло виразності зображення негативного ставлення натовпу до Олесі.

Постановник трактував головну героїню Олесю як людину з добре окресленим сильним вольовим характером. Її привабливість полягає в

Режисер і актор Степан Івахін

цілісності натури, у якій гармонійно і природно поєднані зовнішня краса, дівоча гордість, своєрідний розум, сміливість суджень, рішучість і самостійність учинків, щирість і безпосередність у коханні. Вона до кінця зберігає свою внутрішню свободу і горду незалежність, як справжнє дитя лісу, через усі негаразди і людські наклепи знаходить у собі сили, щоб порвати стосунки з Іваном Тимофійовичем (Віктор Маєвський), залишає свою убогу домівку і разом із бабусею Мануйлихою йде в далекі мандри невідомо куди. Це була вдала вистава головного режисера Германа Черешнєва, яка постійно йшла за неослабної уваги глядачів, особливо на сцені Степанського будинку культури. На одній із вистав була присутня й сама Соломія Коваль (Олеся).

Програма музичної комедії «Шумить Дніпро». Театральний сезон 1955-1956 рр.

Працюючи паралельно з головним режисером Германом Черешнєвим, чергові режисери і спеціалісти, запрошені на разові постановки, здійснили низку постановок за п'єсами радянських драматургів: «Весільна подорож» В. Диховичного, «Вогняний міст» Бориса Ромашова, «Правда» Олександра Корнійчука (режисер Євген Чернілевський); «В добрий час» Віктора Розова (режисер Степан Івахін); «Шумить Дніпро» Дмитра Суптелі, «Матір своїх дітей» Олександра Афіногенова (режисер Олександр Сичевський); «Людина шукає щастя» Аркадія Школьніка (режисер Мирослав Джинджиристий) тощо. Урешті-решт склалася, так би мовити, режисерська колегія. Постановники намагалися приголомшити глядача рекордною кількістю прем'єр, творчими новаціями, не турбуючись про художній рівень та доцільність цих вистав. Система роботи керівництва театру не сприяла формуванню злагодженого творчого колективу однодумців, кожен почав працювати начебто сам по собі. Декотрі актори, маючи вже творчі надбання, мимохіть перетворювалися на антураж для кожної нової «зірки», яку запрошував той чи інший режисер. Постійно відбувалися заміни акторів.

Головний режисер Герман Черешнєв намагався в той час взяти до роботи класичну драматургію – вічну, невмирущу, романтичну. Проте спро-

би митця поліпшити роботу Рівненського театру призводили до відкритих зіткнень із колегами по цеху і керівництвом обкому КПУ. Нову проблему в театрі можна було б назвати суперечкою між «вічним» та «сучасним». Режисера звинувачували як непримиренного ворога сучасності й реалізму. Він же, насправді, був противником шаблонної, примітивної драматургії і побутовізму, які в той час стали надто поширеними.

Здійснення постановки на сцені Рівненського музично-драматичного театру мелодрами французьких авторів А. Деннері та Ф. Дюмандара «Дон Сезар де Базан» було чи не першою спробою у творчій практиці режисера Германа Черешнєва мати справу із зарубіжною класикою, із захоплюючою інтригою і романтичними пристрастями. До цієї комедії було не просто підступитися: французька романтика специфічна, як і національні ознаки, що її створили. У п'єсі яскраво зображені особливості характеру народу, і необхідно було створити відповідну форму та атмосферу вистави. Образ головного героя – хороброго, по-лицарськи шляхетного захисника слабких та пригнічених – створив артист Василь Дем'яненко. За своєю психологією і акторськими можливостями він не підходив на цю роль. Іноді трапляється, що режисер може помилитися з призначенням актора. Інші ролі виконували Йосип Безчасний (Карл II), Георгій Шиманський (Дон Хозе), Катерина Губар (Марітана) та інші.

Іспанська сценічна школа має свою специфіку, тісно пов'язану із особливостями національної романтичної драми і трагедії, які вимагають певного стилю виконання. Екзальтованість, афектація і театральність – невід'ємні супутники іспанського театру, бо вони лежать в основі ментальності іспанського народу. Вистава у трактуванні Германа Черешнєва була вирішена у звичайній манері романтично-побутового театру, і її можна було без творчих втрат перенести на ґрунт звичайної української драми, потрібно було тільки замінити костюми. Вистава вийшла насиченою музикою, піснями, танцями. Однак морального й естетичного задоволення творчому колективу і глядачам вона не принесла через відсутність легкості, відповідного темпоритму, зайву насиченість побутовими деталями. Цей спектакль став творчим прорахунком режисера.

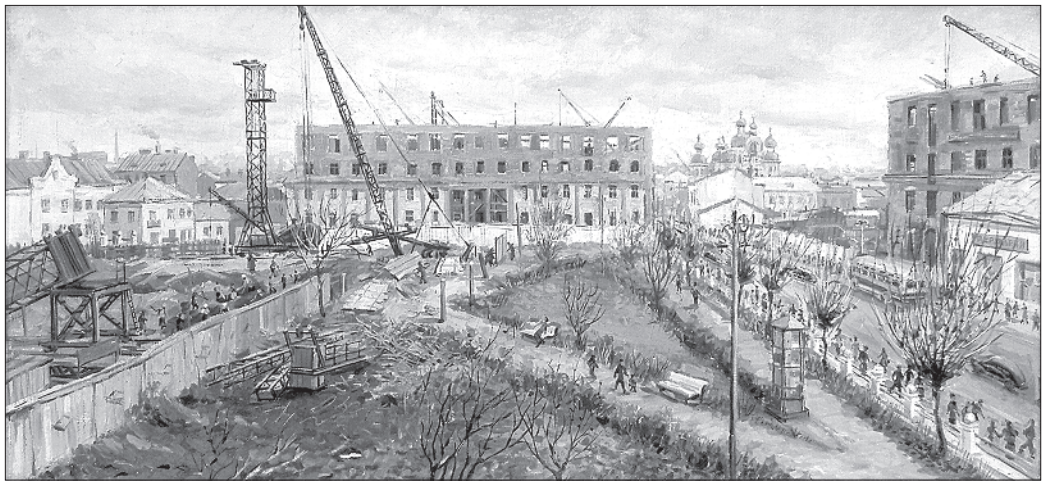
Після успішних гастролей у білоруських містах Бресті, Пінську та Гомелі театр відкрив новий театральний сезон 1956-1957 років виставою «Олеся». У цей час Герман Черешнєв розпочав нову роботу над повістю Володимира Короленка «Сліпий музикант», але Рівненське обласне управління культури не рекомендувало робити інсценізацію цього твору й запропонувало взагалі переглянути плани роботи та зосередити увагу на творчості молодих українських драматургів. Конфліктні ситуації почали виникати все частіше. Спочатку Герман Черешнєв був усунутий з посади головного режисера, згодом – з посади директора. На це місце призначили колишнього актора театру Григорія Вегеру. Головним режисе-

Актори Рівненського обласного музично-драматичного театру біля приміщення по вул. Поштовій у м. Рівне. 1950-ті роки

Актори Рівненського музично-драматичного театру. 1950-ті роки

Будівництво нового приміщення Рівненського музично-драматичного театру (з картини рівненського художника Івана Кузнецова «Рівне будується». 1955 рік. Полотно, олія)

ром, щоправда тимчасово, став Іван Бровченко, який до того працював у Дубенському обласному пересувному театрі. Слідом за Германом Черешнєвим звільнився з посади чергового режисера Євген Чернілевський, залишившись, однак, актором з правом одноразових постановок. На його місце прибув випускник Київського театрального інституту ім. Івана Карпенка-Карого Мирослав Джинджиристий, а згодом режисер Мукачівського російського театру Георгій Музика – на посаду головного режисера.

Із 1956 і майже до кінця 1959 року заміни головних і чергових режисерів стали надто частими. Подібна ситуація свідчила про несприятливу творчу атмосферу і суперечки довкола репертуарної політики, через що часто виникали зміни в акторському цеху. Певна частина акторів перейшла працювати в інші театри, зокрема Зоя Преварська та Георгій Шиманський, які володіли хорошими вокальними даними. Цей період життя театру можна назвати занепадом, адже згодом звільнилися також Василь Дем'яненко, Володимир Король, Анатолій Мірошников, Микола Веніславський, Віктор та Галина Маєвські. Після гастролей у Луцьку пішов із життя неординарний характерний актор Микола Виноградський. Це була ціла плеяда досвідчених майстрів сцени, які йшли назустріч творчим вимогам часу, потребам сучасності. Майже кожен із них мав своїх прихильників-театралів. Ситуація, що склалась у театрі наприкінці п'ятдесятих років, свідчила про те, що в його роботі потрібні докорінні зміни.

Ніна Скиданова

Змінювалося життя суспільства, змінювалися внутрішній театральний побут, атмосфера і обставини

сценічної творчості. По-перше, не зовсім відповідали новим вимогам сценічні лаштунки і глядацька зала. По-друге, ширших можливостей вимагали принципи режисури, стилістика вистав. Необхідно були змінити засоби сценічної виразності, запровадити більш об'ємне художньо-декоративне оформлення, покращити музичний супровід вистав тощо. Тому в 1955 році за клопотання місцевих партійних установ та Міністерства культури УРСР було ухвалено постанову уряду щодо початку спорудження нового театрального приміщення.

Лідія Журавльова

А тим часом театр готувався до гастролей у Львові. До роботи були взяті нова постановка п'єси Б. Бугрова-Піковського «Перший концерт» і трагедія Вільяма Шекспіра «Король Лір».

28 липня 1955 року розпочалося будівництво нового театру. Це вселяло надію та сподівання на краще. З 1954 року до театру вливалися нові творчі сили – майстри акторського цеху з різних театрів України, з різними творчими уподобаннями, школами та вимогами:

1954 рік – Ігор Жилінський, Олександра Борульник, Надія Мазурчак, Ніна Скиданова, Галина Чікіряка, Людмила Ярощук;

1956 рік – Василь Селезінка, Дмитро Варенюк;

1957 рік – Марія Гонта, Марія Господарська, Віктор Лебедєв;

1958 рік – Ганна Кирилова, Віктор Кирилов, Андрій Любчик, Валентина Волокітіна;

1959 рік – Тамара Лисан, Віктор Карась.

Віктор Лебєдєв

Особливе місце у творчій біографії театру цього періоду посіли актори: заслужена артистка України Лідія Журавльова, Марія Господарська, Віктор Карась, Григорій Іванов, а також Василь Селезінка, який

Ганна Кирилова

Олександра Борульник

Григорій Іванов

Надія Мазурчак

Василь Селезінка

Валентина Волокітіна

прибув до Рівного після закінчення з відзнакою Київського театрального інституту ім. Івана Карпенка-Карого. Його щедре природне обдарування, органічність поведінки на сцені, схильність до глибокого аналізу характерів своїх персонажів завжди викликали визнання глядачів і позитивну оцінку театральної критики. Із кожною новою роллю зростав рівень майстерності артиста.

Достатньо назвати такі його роботи, як Ілля Шатилов («Коли цвіте акація» М. Винникова), Петро («Чому посміхалися зорі» Олександра Корнійчука), Сашко («Веселка» Миколи Зарудного), Олег («В шуканнях радості» Віктора Розова), Гриць («Якщо ти любиш» Миколи Зарудного), Тиберій («Вій» Марка Кропивницького), Никифор («Дністрові кручі» Юрія Федьковича) та інші. Його амплуа – ролі реалістично-психологічного репертуару. Крім того, актор пробував себе в режисурі. У 1963 році він виїхав до Чернівців, де отримав посаду режисера обласного телебачення.

Підйоми та спади у творчому житті театру – закономірна річ, особливо коли змінюється акторський склад. Настав час, коли необхідно було знову організаційно зміцнювати творчі надбання, долати кризу. Режисери мали обмежені права в пошуках сучасного репертуару та в утвердженні образу позитивного героя на сцені. Тому постало питання

Тамара Лисан

Світлана Ліснича

Марія Лозовська

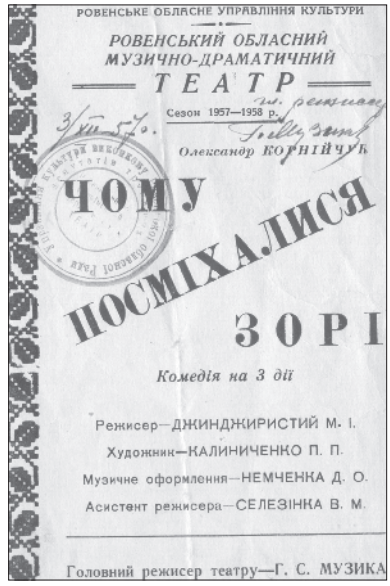
про формування нового репертуару.

Ситуація, що склалася на початку театрального сезону 1955-1956 років, була абсолютно закономірним явищем, до якого свідомо були готові актори та керівництво театру. Творчий склад був неспроможний підготувати достатню кількість «потрібних» вистав, що, у свою чергу, не могло забезпечити йому успіх. Необхідно було працювати над новими постановками і поновлювати спектаклі минулих років, займатись уведенням на відповідні ролі нових акторів замість тих, хто звільнився.

Сцена з вистави «Чому посміхалися зорі» О. Корнійчука. Василь Селезінка в ролі Петра

Збагачення і зміцнення творчого потенціалу почалося з української класичної спадщини. До реперуару включили драму Марка Кропивницького «Дві сім'ї» у постановці Євгена Чернілевського. Класика – завжди серйозна справа. Там, де театр в роботі над класичною п'єсою ставиться з належною повагою до автора, там вистава виходить цікавою для глядачів і корисною для колективу. На таких роботах професійно зростають актори, для яких це стає справжньою сценічною школою і творчим надбанням. Злагоджений ансамбль рівнян під керівництвом здібного режисера Євгена Чернілевського трактував виставу у психологічно-драматичному ключі. Увесь творчий склад, зайнятий у постановці, усвідомлював відповідальність цієї роботи після декількох невдач.

РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

Сезон 1957—1958 р.

Олександр КОРНІЙЧУК

ЧОМУ ПОСМІХАЛИСЯ ЗОРІ

Комедія на 3 дії

Режисер—ДЖИНДЖИРИСТИЙ М. І.

Художник—КАЛИНИЧЕНКО П. П.

Музичне оформлення—НЕМЧЕНКА Д. О.

Асистент режисера—СЕЛЕЗІНКА В. М.

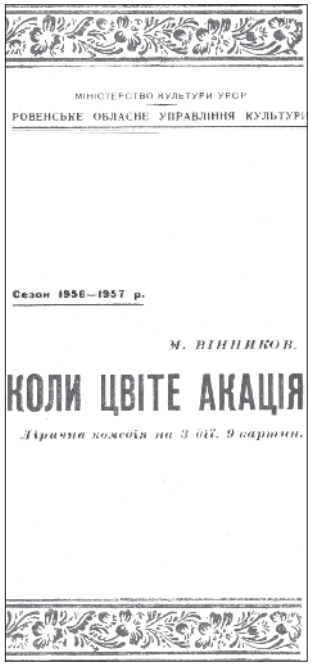
Головний режисер театру—Г. С. МУЗИКА

Програма комедії «Чому посміхалися зорі». Театральний сезон 1957-1958 рр.

Основу п'єси складає тема місця і ролі жінки в суспільстві, повному контрастів епохи переходу від феодально-кріпосницької системи до прискореного капіталістичного розвитку країни. У ній діють представники найрізноманітніших суспільних верств. Колізії п'єси засновані на зіткненні простих людей із заможними особами. Автор показав, як вплив грошей руйнує мораль сімейно-побутових відносин. Саме гроші породжують злобу, зажерливість, деспотизм та ли-

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
Сезон 1959 р.
М. ЗАРУДНИЙ.
ЯКЩО ТИ ЛЮБИШ...
Лірична комедія на 3 дії.

Програма ліричної комедії «Якщо ти любиш». 1959 рік

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
Сезон 1956—1957 р.
М. ВІННИКОВ.
КОЛИ ЦВІТЕ АКАЦІЯ
Лірична комедія на 3 дії, 9 картин.

Програма ліричної комедії «Коли цвіте акація». 1957 рік

цемірство, які спонукають героїню драми Зіньку до самогубства. Цей образ був однією з багатьох творчих удач артистки Катерини Губар – творчої особистості широкого артистичного діапазону, неперевершеної у трагедійних, ліричних та комедійних ролях. Це була артистка, яка корилася голосу почуттів в українській, російській та зарубіжній драматургії.

Зважаючи на постійні зміни в керівництві театру, з кожним роком репертуарна палітра ставала дедалі різноманітнішою, розширювалося коло її жанрів, відбувався рух від засвоєних мистецьких форм до пошуку нових творчих можливостей.

1956 рік у цьому плані не був винятком. Театр звернувся до творчості Вільяма Шекспіра, доробок якого є однією із найвизначніших сторінок в історії класичної драматургії західноєвропейського театру. Його п'єси йшли і йтимуть завжди в більшості театрів світу, приносячи велику творчу та естетичну насолоду майстрам сцени і глядачам.

Ім'я Вільяма Шекспіра було відоме в Україні вже у другій половині XIX століття. Окремі сцени з «Гамлета», «Короля Ліра», «Отелло» ставили в російських аматорських театральних коллективах. Над перекладами творів видатного англійського драматурга працювали Пантелеймон Куліш, корифеї українського театру Марко Кропивницький, Михайло Старицький, Іван Карпенко-Карий, Панас Саксаганський. Однак цензурні комітети не давали згоди на постановки й надсилали відповідні циркуляри: «К представлению считать неудобным». Твори Вільяма Шекспіра посідали значне місце в репертуарі приватних російських театрів М. Соловйова і М. Синельникова, які гастролювали в Україні. За радянських часів провідні театри Києва, Харкова, Львова іноді теж ставили спектаклі за п'єсами Вільяма Шекспіра. Однак у репертуарних планах ніколи не було драми «Король Лір».

15 листопада 1956 року Рівненський обласний музично-драматичний театр відкрив нову сторінку творчого життя, здійснивши постановку трагедії

Вільяма Шекспіра «Король Лір» уперше в Україні українською мовою, чим започаткував її подальшу сценічну історію у Львівському театрі ім. Марії Заньковецької та Київському ім. Івана Франка. Створення монументальної вистави, багатогранних і повнокровних характерів було давньою мрією творчого колективу. Режисер Олександр Сичевський, який прибув з Дрогобича на запрошення керівництва театру, запропонував цю п'єсу в перекладі Максима Рильського.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР
Сезон 1958—1959 р.
В. РОЗОВ.
Переклад О. ОВОД.
В ШУКАННЯХ РАДОСТІ
(ВОЖДІЯ)
Режисер М. ДЖИНДЖИРИСТИЙ.
Художник П. НАЛИНИЧЕНКО.
Головний режисер театру—Г. С. МУЗИКА

Програма комедії «В шуканнях радості». Театральний сезон 1958-1959 рр.

Актори намагалися показати боріння пристрастей, глибину характерів, вірні шляхи в розвитку соціальної суті трагедії шекспірівських героїв. Вірне розкриття характеру Ліра, глибоке проникнення в суть цього образу визначило правильне трактування не тільки ролі, яку виконував артист Володимир Петрухін, а й усього драматичного матеріалу. Спільна постановка режисера Олександра Сичевського і художника Олексія Громового звучала насамперед посучасному. У ній ішлося про справжні та фальшиві життєві цінності, про людську сліпоту і трагедію прозріння, про одвічну тему батьків і дітей. Головне у виставі – філософські роздуми про місце людини в житті. Трагедія короля Ліра – це трагедія пізнання дійсності, якої досі він не знав.

У трактуванні Володимира Петрухіна в першій дії Лір поставав величним королем: твердо спираючись на важкий жезл, він опускався на трон в ореолі самодержавного монарха. Лір влаштовує свято, наприкінці життя він бажає натішитися найдорожчим: показати всім, який він щасливий у родинній любові, а по тому відійти до спокійного життя. Він виходив в оточенні королівської служби, сповнений почуття радості. Після того Лір звертався до своїх доньок із проханням висловити свою любов до нього, до їхнього батька. Ми бачимо мудрого правителя, який зібрав навколо себе своїх наближених для вирішення важливих державних питань. Ніщо в його поведінці не віщувало страшного кінця всієї церемонії. Він ділить між двома доньками державні землі й позбавляє цього дарунку наймолодшу доньку, Корделію, за її ж правду та щирість. Саме від цієї сцени залежав увесь подальший розвиток ролі Ліра та й усієї вистави в цілому. Дві картини із доньками Гонерилією і Реганою були найважчими для виконавця. У цих моментах відчувалася батьківська любов, що залишилась без вдячності нащадків, з поступовим накопиченням почуття обурення, подиву, гніву та каяття в своєму нерозважливому рішенні. А під кінець звучить не-

самовитість, що викликана безсердечністю доньок. Своїм майстерним виконанням Володимир Петрухін виявив надзвичайний дар – дар проникнення у глибини людської душі... Сцена, коли король Лір тікає від своїх доньок і повисає в розпачі на воротах, б'ється об них зі словами: «Блазню, мій Блазню! Я божеволію!» справляла надзвичайне емоційне враження. В останньому акті король Лір не такий, яким він був протягом усіх попередніх сцен, – він спустошений, слабкий, пригнічений і розбитий. Розум затьмарився, рідкі моменти прозріння лише віщують неминучість повного божевілля. Володимиру Петрухіну вдалося вміло передати поступовий перехід від нервової екзальтації до повного виснаження. Прояснення свідомості відбувається лише під час зустрічі з молодшою донькою Корделією, яку він жорстоко образив і силоміць видав заміж за короля Франції. Актор переконливо показав мудрість Ліра, який усвідомив свою провину та прийняв покарання як справедливу відплату. Остання сцена, де Лір остаточно переконується, що саме він і є винуватцем усіх бід у долі рідних людей, вимагала від митця великого внутрішнього піднесення і затрат значних душевних сил.

Кульмінацією образу короля стала картина, коли помирає Лір-король і народжується Лір-Людина, через що наприкінці він стає ще більш нещасним, обдуреним – старий страдницький батько.

Значним творчим успіхом у виставі став образ Блазня у виконанні артиста Анатолія Посохіна. Блазень тут як символ народної мудрості і доброго порадника. Він – лицедій, що бачить зворотний бік багатьох недоречних учинків короля, тому весь час намагається невимушено доводити життєві істини через мудрі дотепи.

Важко було погодитися з трактуванням режисера Олександра Сичевського образу Корделії, роль якої виконувала Катерина Губар. Корделія в Шекспіра – дівчина чесна, вольова і сміливa, у виконавиці вона – безвільна, безпорадна, надто сентиментальна і сліпо любляча донька свого батька. Трагедія графа Глостера тісно переплiталася з трагедією Короля. Актор Георгій Кияновський стримано розкривав долю людини, яка зазнала великих страждань, усю гіркоту трагедії ображеного батька.

Роль Едгара виконував Василь Дем'яненко, його герой з нелюда перероджується в прозрілу Людину, шляхетного лицаря. Виразним і порядним змалював Павло Музика свого персонажа, графа Кента, який не зрадив короля і до кінця був йому вірним порадником.

Образ Едмунда, сина Глостера, створив Георгій Шиманський. Його герой – зухвалий негідник, який прагнув вищої влади, легко переступаючи через усі перешкоди. Але актор обмежився поверховим аналізом характеру і знебарвив живий шекспірівський персонаж. Переконливі образи доньок Ліра – Гонерилії і Регани – створили Дора Безчасна і Зоя Преварська. Виразними сценічними персонажами також були Освальд у ви-

конанні Йосипа Безчасного, король Франції (Ігор Жилінський), лікар (Олександр Сіверський). У виставі був задіяний увесь склад театру. На жаль, нічого не можна сказати про декоративне оформлення вистави, яке виготовив художник Олексій Громов. Через надто яскраву гаму підібраних кольорів воно не завжди відповідало атмосфері дійства. На противагу сценографії ще один елемент вистави – музика, яку написав композитор Олександр Радченко, доповнювала і підсилювала загальний образ спектаклю.

Володимир Петрухін у ролі короля Ліра. 1956 рік

Кандидат мистецтвознавства, шекспірознавець Київського театрального інституту ім. Івана Карпенка-Карого В. Хорол у газеті «Радянська культура» зазначила: *«...Виставою «Король Лір» театр [рівненський] довів, що він має у своєму складі серйозних, здібних виконавців і сміливих режисерів, які не бояться труднощів. Творче дерзання колектива слід всіляко вітати»*. У досить об'ємній рецензії була ціла низка зауважень і порад акторам. Вистава не була позбавлена й певних вад, та все ж робота над створенням характерів у трагедії «Король Лір» спрямувала акторів до точного вираження драматизму, хвилюючого пафосу, романтичної піднесеності. Це був беззаперечний успіх Рівненського музично-драматичного театру.

Газета «Червоний прапор». 1956 рік.

«КОРОЛЬ ЛІР»

Нова вистава Ровенського музично-драматичного театру

Репертуар Ровенського музично-драматичного театру збагатився однією з найпопулярніших і найскладніших класичних п'єс – трагедією В. Шекспіра «Король Лір». Вільям Шекепір (1564-1616) жив в епоху англійського Ренесансу, коли руйнувались старі феодальні зв'язки і народжувались буржуазні відносини. Великий поет-гуманіст бачив, що нові відносини, з одного боку, породжують таких злочинців, як позашлюбний син графа Глостера Едмунд, як старші дочки Ліра Гонерілья і Регана, які плетуть сітки змови, сіють розбрат, на-

клеп, несуть людям багато страждань, а з другого боку народжуються гуманісти типу молодшої дочки Ліра Корнелії, сина графа Глостера Едгара і графа Кента. Їм ненависна брехня і корисливий розрахунок, вони понад усе цінують істину, людську гідність і справедливість. Всі ці найсуперечливіші характери Шекспір зумів показати у «Королі Лірі» в яскравих і чітких картинах.

В центрі трагедії феодальний володар король Лір (артист В. Петрухін). Досягши 82-річного віку, Лір вирішив розподілити свої володіння між трьома дочками і жити у кожної по місяцю. Чоловіки дочок герцог Альбані (артист Г. Недоступов), герцог Корнваль (артист В. Маєвський) повинні радитись і рахуватись з його королівською величністю. Собі залишив Лір лише почет у кількості 100 лицарів. Сцена розподілу країни, яку Лір вважає своєю вотчиною, виразна сценічним оформленням. Артист Петрухін зумів передати образ монарха, який упивається своєю величчю, своєю мудрістю. Він думає, що добре знає підданих, яких вважає безсловесними істотами, зобов'язаними підкорятися його волі, його рішенням. Насправді ж виявляється, що Лір не знав навіть своїх дочок. Старші дочки Гонерілья (артистка Д. Безчасна) і Регана (артистка З. Преварська) були улесливі й запобігливі з батьком, поки він володів короною. Лір не бачив їх нещирості і вважав дочок благородними принцесами.

Він милувався холодною красою Гонерільї, а в манірності Регани вбачав королівську велич. У скромному, але щирому зізнанні молодшої дочки Корделії (артистка К. Губар) в тому, що вона любить його лише як батька, Лір вбачає неслухняність, черствість душі й, несправедливо образивши, позбавив Корделію спадщини. Відданого йому васала графа Кента (артист П. Музика), який дозволив собі заступитись за Корделію, король прирік на вигнання.

Спроби артиста Петрухіна в цій сцені показати в королі Лірі не лише феодала-деспота, а й прозорливого старця, не одержали чіткого сценічного втілення. Помилково звинувачуючи любиму дочку в черствості душі, Ліру треба бути щиро і по-справжньому гнівним. У зверненні Ліра до французького короля, який взяв заміж Корделію без земель і посагу, повинна відчуватись їдка, неприхована іронія. Прокляття слід би оголошувати урочистим тоном, щоб вони звучали як заклинання. В свою чергу т. Губар треба знайти такі сценічні засоби, які б розкрили більш твердий характер Корделії, інакше залишаються невмотивованими гарячковість короля і звинувачення її у високомірності.

Корделія – це людина не лише гуманна, сердечна, щира, ніжно любляча, як її змальовує артистка Губар, але й принципова. Для неї правда понад усе. Корделія, за словами народної артистки Яблочкіної, пішла б за справедливість на ешафот з відкритим поглядом. Ось чому вона з такою твердістю відстоює свої переконання. Це людина виключно сильної волі, а в трактовці Губар Корделія нагадує ніжну голубку, ласкаву дитину. В інтонаціях артистки, особливо в четвертій дії, багато недоречного сентименталізму, який переходить інколи в сльозливість. Корделію слід показати і ніжною, і ласкавою, але м'яке звернення, щирість у неї сполучаються з великою внутрішньою силою. У ласкавому погляді повинні світитися розум і воля. Таку Корделію ми б хотіли бачити на сцені. Коли Гонерілья і Регана одержали всі багатства, всю владу, яка належала монарху, вони змінили своє ставлення до батька і не схотіли потурати його «примхам». Тут проявляється нелюдська мораль буржуазних принципів, які тоді складалися, і які Маркс і Енгельс називали «відносинами чистогану».

Лір приїхав до Гонерільї і зразу ж побачив деяку недбайливість у ставленні до нього. Навіть дворецький Освальд (образ чітко змалював артист Й. Безчасний)

Володимир Петрухін (король Лір) в однойменній трагедії Вільяма Шекспіра. 1956 рік

не виявляв до колишнього короля поваги. Артист Петрухін показує процес прозрівання короля Ліра. Усвідомивши віроломство спадкоємиці, Лір з деяким здивуванням голосно розмірковує «чи наша це дочка?», потім з відтінком розгубленості запитує, чи король він, нарешті, палаючи справжнім гнівом, називає свою дочку виродком, порівнює її з хижим шулікою, демоном, у якого мармурове серце. Лір уперше починає сумніватися в доцільності своїх учинків. Але ще не все загублене, міркує він. У нього є друга дочка Регана. Їй також віддано півцарства. Старий король думав, що вона добра, що вона його втішить. Далі артист змальовує Ліра в традиційному плані, показує, насамперед, трагедію обдуреного батька, досягаючи такою трактовкою гарячого співчуття глядача.

Характер Гонерільї більш сильний, властолюбний і багатогранний, ніж показує артистка Д. Безчасна. Це жадібна, заздрісна і лицеміра особа. Відповідно до обставин, вона то зухвала і велична, то злобна або ласкава, але завжди рішуча. Такої Гонерільї ми не бачимо у виставі. Правда, деякі сцени зіграні Д. Безчасною виразно, особливо сутичка її з королем. Тримається артистка задирливо, але велично, в її голосі відчувалась переконливість і напускна щирість, хоч вона передавала чистісіньку брехню. Це в характері Гонерільї. У такому плані й треба показувати образ лицемірної герцогині, щоб передати її одверту, але не цинічну зухвалість.

Ще більш черствий прийом чекав на короля Ліра у Регани. Вона не прийняла не тільки лицарів, але й самого короля і запропонувала йому змиритися, повернутись до Гонерільї, визнавши свою провину. Лір оторопів. Куди ж йому подітись? Адже він все віддав дочкам. Чи не стати йому навколішки і попросити одягу та їжі. Але у відповідь Лір чув все ті ж суворі слова: «Досить, повернеться до неї». Відчаю Ліра немає меж. Регана виявилась такою ж черствою і жорстокою, як і Гонерілья. Артистці З. Преварській вдалося передати до деякої міри властолюбство, невдячність і жорстокість Регани. Незважаючи на ніч і грозу, що насувалась, вона виганяє батька. В дикій злобі вона б'є по обличчю престарілого графа Глостера (артист Г. Кияновський), рве йому бороду, наказує осліпити його. Сцена осліплення Глостера майстерно розіграна, вона вражає глядача своєю жорстокістю. Хотілось, щоб Регана-Преварська не поступалася сестрі в злорадстві і лицемірстві, щоб жорстокість і кровожадність у неї ще більш підкреслювались королівською поставою і зовнішнім лоском.

Щирими оплесками нагороджують глядачі художника О. Громового за добре відтворену картину нічного степу в третьому акті. Глядач ніби сам відчуває, як свище холодний вітер у степу, як дико і пусто навкруги. Ось з'являються дві постаті. Це позбавлений пристанища Лір і його вірний блазень.

Нам здається, що артист А. Посохін знаходиться на вірному шляху в трактовці образу блазня. Під ковпаком фігляра, який змушений веселити короля, ховається мудра людина. Блазень чудово все бачить, все розуміє і все пояснює королю, використовуючи для цього народні пісні, приказки і прислів'я. Маючи

багату міміку, артист міг би ще яскравіше передати все, що відбувається на сцені. У третьому акті артистові слід більш виразно показати блазня, як людину, яка глибоко страждає. Адже тепер він не стільки блазень, скільки друг, супутник і вчитель бездомного короля, якому він безмежно відданий. Тому посмішка, яка інколи з'являється на обличчі блазня, в цій сцені зовсім недоречна.

Паралельно до історії Ліра в п'єсі розгортається історія графа Глостера. Артист Г. Кияновський на початку першого акту правильно змальовує графа Глостера, як веселого балакуна, легковажну людину. Мабуть, у Глостера було легке життя. Але, потрапивши в тенета авантюриста, свого позашлюбного сина Едмунда, він поступово починає роздумувати над життям і проходить той же шлях, що й Лір, але в меншому масштабі.

Уже в другій картині третього акту ми бачимо зовсім іншого Глостера. Проте цей перехід від легковажності до нарочитої серйозності сценічно розіграний нечітко. Тут треба було артисту голосом передати здивування, нерозуміння Глостера, чому вигнали Кента, виявити вагання і біль в тому випадку, коли Глостер дізнається про те, що улюблений рідний син Едгар хоче його ніби вбити. Процес переродження Глостера, коли в ньому вмирає феодальний васал, Георгій Кияновський правильно зобразив як процес народження людини.

Артист Шиманський яскраво створив образ Едмунда, як типового представника авантюристичної англійської епохи нагромадження. Зовнішньо це красива, повна очарування молода людина, а за своїми внутрішніми якостями – це хижак, лицемір, вбивця. Незвичайна внутрішня жорстокість сполучається в нього з зовнішньою привабливістю. Своєю чіткою і виразною грою артист цілком дав зрозуміти глядачеві чому з-за Едмунда Гонерілья отруїла Регану і сама себе заколола кинджалом, коли Едмунд був зрештою викритий як зрадник і загинув від руки Едгара.

В особі Едгара артист В. Дем'яненко розкрив благородні рисі людини-гуманіста. Щоб восторжествувала людяність і істина, йому довелося вдавати з себе божевільного, одягнути маску «бідолахи Тома» і пройти важкий шлях випробувань. Артист бездоганно імітував божевілля. Необхідно відзначити також чудову дикцію артиста Дем'яненка. Він добре відчуває декламаційний шекспірівський вірш. Відомо, що у шекспірівському театрі значне місце відводиться декламаційним палким монологам. І в наш час окремі монологи замість того, щоб їх обігрувати, можна вміло прочитати.

У цілому вистава вийшла багатою за своїм змістом, декораціями, костюмами, різноманітною бутафорією, виразним і своєрідним гримом. До вистави написана музика заслуженим артистом УРСР, композитором О. Радченком. У ній, як і в усій п'єсі, звучить мотив впевненості в кінцевій перемозі світлих ідей, торжества правди і людяності. Таке розкриття ідеї режисером О. Сичевським зробило твір потрібним нашому глядачеві, примусило його гостро переживати зображені події.

***Г. Хромов**, викладач РДПІ.*

18 січня 1957 року вистава «Король Лір» транслювалася центральним республіканським телебаченням міста Києва, завдяки старанням телевізійного режисера В. Соколова. Це була найперша телевистава в історії Українського республіканського телебачення.

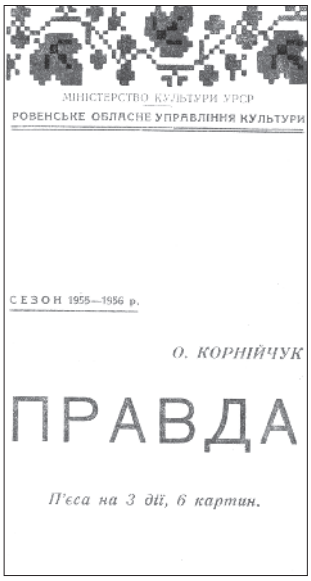
У ці роки неможливо було уявити роботу театру без п'єс Олександра Корнійчука. На підмостках сцени Рівного вже йшли його твори: «Платон

Кречет», «Фронт», «Загибель ескадри», «Приїздіть у Дзвонкове», «Партизани в степах України», «В степах України», «Макар Діброва», «Калиновий гай». Вільні місця в репертуарних планах затверджувало Міністерство культури УРСР, і призначалися вони саме для нових п'єс цього автора або інших радянських драматургів. Вистави на революційну тематику театр завжди намагався підготувати до жовтневих радянських свят. Не всі театри України могли собі дозволити ставити п'єсу з присутнім у ній образом вождя революції. На таку роль потрібен був відповідний актор. Саме з цих міркувань у 1955 році творчий колектив звернувся до роботи Олександра Корнійчука «Правда» з головними образами Леніна (Володимир Петрухін), представника від народу робітника Кузьми Рижова (Георгій Кияновський), селянина-українця Тараса Голоти (Георгій Шиманський) і Керенського (Анатолій Мірошников).

Т. Куровська, А. Логошовець, М. Черепинська у виставі «Загибель ескадри» О. Корнійчука. 1954 рік

Це завдання було складним і надзвичайно відповідальним у ті часи. Адже театр уперше звернувся до постановки, у якій повинен бути створений переконливий портретний образ Леніна. Для здобуття права на виконання цієї ролі актор мав їхати до Києва, у Міністерство культури

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ

СЕЗОН 1955—1956 р.

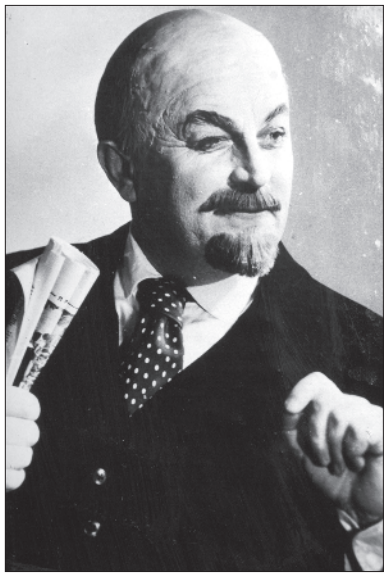
О. КОРНІЙЧУК

ПРАВДА

П'єса на 3 дії, 6 картин.

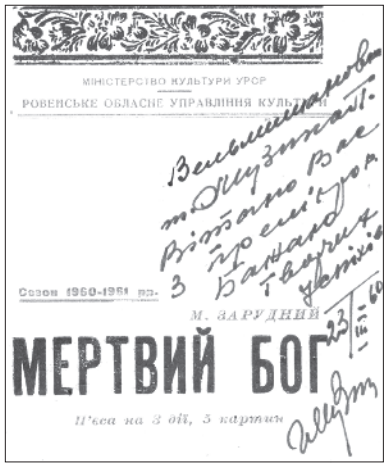
Програма та сцена з вистави «Правда». Театральний сезон 1955-1956 рр.

Володимир Петрухін (Ленін) у виставі «Кремлівські куранти» за п'єсою М. Погодіна. 1957 рік

УРСР, на затвердження. Актор Володимир Петрухін таке право отримав. Образ Леніна, створений драматургом, окреслений у межах одного епізоду – виступу на III з'їзді комсомолу, з двох невеличких промов, двадцяти реплік і двох коротких телефонних розмов. Це вимагало від виконавця ролі надзвичайної концентрації і майстерності, щоб донести головну думку не тільки ролі, а й усієї вистави. Володимир Петрухін виконував цю роль з надмірним піднесенням, надто емоційно, що призвело до позування і зайвої метушливості. У багатьох епізодах режисер Євген Чернілевський сміливо, як на той час, руйнував «четверту стіну», установлюючи прямі, безпосередні контакти між акторами та глядацькою залою, що надавало виставі публіцистичного забарвлення. Рецензент В'ячеслав Колобов у цілому досить схвально відгукнувся про виставу та всіх виконавців, окрім артиста Анатолія Мірошникова, виконавця ролі Керенського. Звичайна річ, кожний критик або рецензент є досить суб'єктивним, він підходить до обґрунтування аналізу вистави із заздалегідь визначеною метою, як цього вимагали обставини часу.

Наприкінці п'ятдесятих років до висвітлення на сцені актуальної для тих часів тематики долучається молодий драматург Микола Зарудний. Кращі п'єси Зарудного продовжили традиції української драми. Єдність ліричних, романтичних і сатиричних фарб у його творах дали нове бачення сучасності: на противагу побутовізму він шукає символічно-узагальнені образи. У деяких моментах він відходить від соціальної напруги, захоплюючись комізмом ситуацій, надмірними фарсовими сценами і неймовірним збігом обставин.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР

РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУР

Сезон 1960-1961 рр.

М. ЗАРУДНИЙ

МЕРТВИЙ БОГ

П'єса на 3 дії, 5 картин

Програма п'єси «Мертвий бог». Театральний сезон 1960-1961 рр.

Прикладом слугують дві п'єси, одна з них – «На сьомому небі» – про одруження молодих людей. Сюжетна основа твору – мрія про «сьоме небо» свого щастя в житті. Друга – «Мертвий Бог» – про міщанське переродження керівництва, яке непомітно для себе потрапляє під вплив темних сил шахраїв та

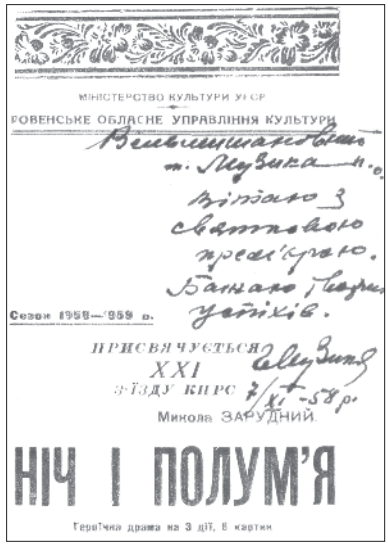
сектантів. Поряд із Олександром Корнійчуком це був другий найпопулярніший тогочасний український драматург, п'єси якого йшли майже в усіх театрах України та за її межами. За роки літературної діяльності Микола Зарудний створив широку драматургічну панораму життя українського народу, від часів Жовтневої революції і громадянської війни («Ніч і полум'я», «Сині роси») до перебудови. Із понад тридцяти його п'єс десять було поставлено на сцені Рівненського театру. Згадані вище комедії втілили режисери Георгій Музика, Микола Коломиєць, Костянтин Пивоваров.

Газета «Червоний прапор». 28 листопада 1958 року.

«НІЧ І ПОЛУМ'Я»

На сцені живуть і діють герої спектаклю. Відбувається цілий коловорот подій. Розкриваються людські долі, почуття, характери. Глядачі уважно стежать за розвитком вистави. У залі то виникають оплески, то розквітають на обличчях посмішки задоволення, то глядачі насторожуються, мовчать, чекаючи, що буде далі...

Але ось спектакль закінчився. Виникає питання, чи сподобався він? Чи змогли артисти донести ідею п'єси? Що запам'яталось, що схвилювало? Нова вистава Ровенського обласного музично-драматичного театру «Ніч і полум'я» по п'єсі Миколи Зарудного, присвячена XXI з'їзду КПРС, заслужує серйозної розмови. Сюжет п'єси переносить глядачів у 1918 рік. Україна охоплена вогнем громадянської війни. Вирішується питання, чи буде український народ хазяїном своєї землі, свого щастя, чи довгождана, вистраждана свобода попаде під брудний чобіт петлюрівських банд, гайдамаків, новоспеченого гетьмана Скоропадського, під п'яту німецьких окупантів. Автор п'єси в центрі всіх цих важливих подій ставить сім'ю професора словесності Степана Петровича Крутояра. Соціальні зміни, які відбувалися в той час на Україні, залишили глибокий слід на долі членів цієї сім'ї. Сам Крутояр – людина, яка колись вирощувала квіти, читала «Кобзаря» Шевченка, зараз, коли вирішується майбутнє України, став одним з провідників контрреволюції, його ідеї прості. Це – «самостійна Україна», Україна для капіталістів і поміщиків. Заради цієї «самостійності» Крутояр підписує смертні вироки. Це проти вікон його розкішної квартири вітер колише трупи повішених революціонерів.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
Сезон 1958—1959 р.
ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ XXI З'ЇЗДУ КПРС
Микола ЗАРУДНИЙ
НІЧ І ПОЛУМ'Я
Героїчна драма на 3 дії, 8 картин

Програма героїчної драми «Ніч і полум'я». Театральний сезон 1958-1959 рр.

Подібний до Крутояра і його молодший син Григорій. На його офіцерському мундирі запеклись краплі крові тих, кого він мордує в петлюрівській катівні. Для нього самостійність України красива фраза. Хай навіть німці хазяйнують на цій квітучій землі, аби він, Григорій Крутояр, був біля влади, скажімо, міністром. Для цього всі засоби добрі. Нерозбірлива в засобах досягнення благополуччя і Марина. Колись вона була дружиною старшого сина Крутояра Тараса. Тарас зв'язав свою долю з долею народу. Він був заа-

рештований царським урядом і засланий на каторгу. Зараз Марина –полюбовниця Григорія. Веселощі, гроші, Париж – ось її мрії. Сім'ї, як одного цілого, немає. Страх і злість охоплюють старого Крутояра і Григорія. В місті, де вони мають владу, назріває революційний вибух. З'явився якийсь Сурмач. Він створює озброєні загони борців, загрожує петлюрівському «порядку».

Хід історії невпинний, справа народу торжествує. Сурмач (Тарас Крутояр), його друзі – трудящий народ – беруть владу в свої руки. Такий сюжет п'єси. Режисер-постановник Г. С. Музика, зайняті в спектаклі артисти (тут бере участь майже весь склад театру) створили в цілому яскраву, хвилюючу виставу, де в єдиному ансамблі злиті і виконавська майстерність артистів, і музичне, і художнє оформлення (художник І. Є. Олійник). Роль Степана Петровича Крутояра веде заслужений артист УРСР Г. К. Кіяновський. Ось вій у своїй квартирі на прохання дружини (артистка Є. П. Ободовська) зняти повішених революціонерів цинічно відповідає: – Хай висять, це меч правосуддя.

Він ще переконаний, що буде Україна єдина, соборна. Впевнені жести, владний голос. Як-не-як, це він, Крутояр, хазяїн міста. Він навіть збирається протестувати проти приходу німців... Але «гості» прийшли. І ось уже Крутояр – їх покірний слуга. Самостійник став лакеєм. Коли ж нові хазяї дають лакею стусана, для нього нічого іншого не залишається, як пустити собі кулю в серце.

Жалюгідна, ганебна доля відщепенця! Г. К. Кіяновський переконливими прийомами показує всі ступені падіння Крутояра.

Більш ідейним, послідовним ворогом народу виведений у спектаклі Григорій Крутояр (артист Г. С. Шиманський). Петлюра, Скоропадський чи німці – для Григорія однаково. Влада – ось для нього головне. І своїй полюбовниці Марині Григорій обіцяє: «Ми і тут, на нашій Україні, влаштуємо рай... для нас буде рай». Але під цією показною маскою в серці Григорія живе страх перед народом, тупа, звіряча лють до борців революції, ненаситне жадання крові. В ім'я цього він по-звірячому катує захопленого в полон брата Тараса. Виконавець створює зовні вилощений, але духовно розтлінний, мерзенний тип ворога. Причому це показано розумно, без награвання. Великим творчим досягненням спектаклю є образ дружини Тараса – полюбовниці Григорія Марини. Марина – продукт своєї епохи, свого кола. Вона розтоптала честь чоловіка, була далека від його ідей. Вона боїться майбутнього, де буде зламаний звичний їй спосіб життя. Помилково вона стала дружиною революціонера. І коли Тараса в кайданах погнали в Сибір, Марина вже через місяць танцювала на балах. Але десь у глибині душі цієї жінки живе ще не зовсім погасле почуття провини перед чоловіком. Вона прагне хоч би тільки в його очах залишитись чесною. Цю особисту трагедію Марини, усю двоїстість її характеру глибоко і всебічно вдалося розкрити виконавиці ролі заслуженій артистці УРСР Л. М. Журавльовій.

Перший акт. Глядач бачить Марину в будинку Крутояра. Вона задихається у стінах цього дому. Її сьогодні – це таємна любов з Григорієм, це запах крові покараних на смерть, страх. І ось зустріч з Тарасом, бажання врятувати його... Але чи не вона привела ворогів у таємну квартиру колишнього чоловіка? Хай не спеціально, мимоволі, але все ж таки це так! Вона видала Григорію Тараса. В цих діях Марина постає перед глядачем в усіх протиріччях свого характеру. Нічого не нав'язуючи, без зовнішніх ефектних прийомів, мелодраматизму артистка веде роль так, як це було б у житті. І в цьому сила її гри. Візьмемо сцену, коли Марина чекає Тараса в петлюрівській охранці. Вона прийшла переконати Тараса, що не винна в його арешті. Марина хвилюється. Вона машинально бере,

мне і кидає цигарку. Всього один жест, але він вартий всієї сцени, хоч уся сцена побачення з Тарасом проведена виконавицею ролі бездоганно. І так на протязі всього спектаклю – нічого надуманого, зайвого, фальшивого.

Таку ж оцінку можна дати й виконавській майстерності артиста О. М. Северського (роль німецького полковника Вурста), а також невеликій але характерній ролі коменданта станції у виконанні артиста М. І. Бронштейна, грі артиста М. О. Веніславського (Бодня) і артистки Н. В. Харченко (Фросина). Всі вони зуміли знайти свої виразні штрихи для змалювання героїв.

Як завжди, в своєму амплуа виступив А. І. Посохін – в ролі Івана Очкура. Очкур – селянин. Як він потрапив у петлюрівську банду, він і сам не розуміє. Піп порадив: «Іди, Іване, до Петлюри, то землі тобі дадуть, коня...» Ось і пішов. «А кому служу — чорти його батька знають», – говорить Очкур.

У словах, діях Івана Очкура багато народної кмітливості, гумору. Посохін вміло використовує авторський матеріал для змалювання образу. Особливо це стосується сцен бесід Очкура з старим Крутояром, Григорієм і партизанами. Менш вдала гра артиста в картині гульбища петлюрівців у міському саду. Вся ця сцена потребує режисерської доробки. Навряд чи треба було виносити на перший план і так надмірно шаржувати це гульбище з хриплими, п'яними викриками петлюрівців. Усе це дано у надзвичайно карикатурному плані і випадає із загального тону спектаклю.

Табір, який протиставляється в п'єсі Крутоярам і їм подібним, виглядає трохи блідим. Тут, мабуть, не вистачає глибини авторського тексту. Позитивні головні герої в спектаклі – плакатні. Якщо Тарас у перших двох актах (артист П. О. Музика) – це уособлення більшовика-підпільника, вмілого організатора і конспіратора, людини, яку не зігнуть ніякі катування, то в останньому акті (поява Тараса на станції у формі командуючого повстанням) Тарас – наче монумент. Це герой з лубочної картинки. Поза почувається в кожному жесті і слові. Не слід забувати, що за кілька годин перед цим Тарас знаходився у петлюрівській охранці, де його нещадно катували і звідки він був врятований партизанами. Навряд чи він вирвався з петлюрівських пазурів таким красунем. Очевидно, в якихось деталях слід було підкреслити цю ситуацію, зробити образ більш стриманим, правдивим, не позбавляючи Тараса вольових якостей. Поза, картинність відчуваються і в грі артистів Г. С. Вегери (роль Василя Орлова) та Й. К. Безчесного (роль Кирила Скибки).

Ці недоліки легко усунути. А в цілому спектакль «Ніч і полум'я», який відтворює одну з яскравих сторінок боротьби українського народу за свою незалежність, викриває ворогів Радянської України – націоналістів, займе гідне місце в репертуарі Ровенського театру.

В. Левченко.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
Сезон 1958—1959 р.
Микола ЗАРУДНИЙ.
ВЕСЕЛКА
Комедія на 3 дії, 4 картини.

Програма комедії «Веселка». Сезон 1958-1959 рр.

Чи не найщасливішу долю мали п'єси «Веселка» та «Острів твоєї мрії» у постановці Мирослава Джинджиристого, а за ними – драма «Марина», написана за мотивами поем Тараса Шевченка.

Мирослав Джинджиристий

У 1958 році рівняни мали нагоду втретє познайомитися з новою виставою за драмою Івана Карпенка-Карого «Наймичка». За порівняно короткий час театру вдалося зробити цікаву постановку, яка мала успіх у глядачів протягом багатьох років. Режисерська робота Мирослава Джинджиристого, який різнився від інших постановників своєю пильною увагою до внутрішнього світу людини, була спрямована на досягнення виконавцями максимальної глибини і єдності всіх тонів у характеристиках персонажів.

Трагедійно була вирішена доля батрачки Харитини, образ якої було представлено з усією силою художнього узагальнення. Через призму конкретних подій п'єси читалася доля всієї України. На сцені страждала не одна Харитина, її горе сприймалось як приреченість тисяч дівчат за часів пореформеної Росії.

Нове прочитання п'єси дало можливість режисерові та акторам урізноманітнити сценічні засоби виразності через трагічність подій XIX століття, створити яскраві характери, правдиво показати глибину почуттів, думок і обґрунтувати вчинки героїв у тогочасних соціальних умовах.

Центральну роль Харитини виконувала артистка Оксана Білявська. Цей образ сповнений великої внутрішньої краси. Для його розкриття артистка користувалася скупими засобами акторської майстерності і досягла граничної виразності. Особливо вражала фінальна сцена молитви перед стратою. Дівчина з дитинства була приречена на поневіряння й наругу. І Харитина, і її мати, і ключниця Мелашка – усі вони стали жертвами розпусного багатія Цокуля, роль якого переконливо виконував Павло Музика. Артист створив образ людини жадібної до грошей, що робило його жорстоким, підступним сластолюбцем, нестримним у своїх злочинних пристрастях.

Марія Гонта у виставі «Наймичка». 1958 рік

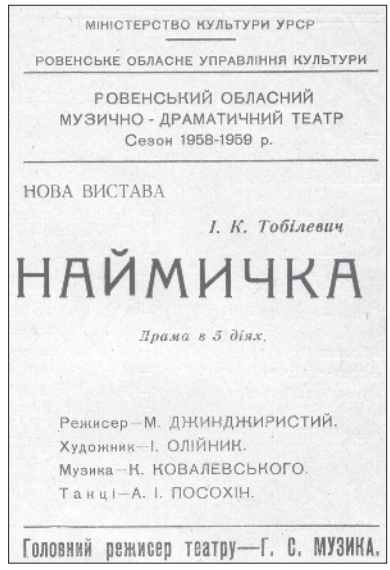
Удачею для виконавців стали образи Панаса (Йосип Безчасний), Мелашки (Ганна Рянічева), Марусі (Галина Чікіряка), Пилипа (Ігор Жилінський), Аблоката (Анатолій Посохін), діда Мірошника (Григорій Іванов), Рухлі (Надія Харченко), шинкаря Боруха (Сергій Петренко). Ця вистава була значним творчим успіхом режисера Мирослава Джинджиристого в роботі над українською

класичною спадщиною і довгий час зберігалася в репертуарі театру.

Газета «Червоний прапор». 1958 рік.

«НАЙМИЧКА»

В театральному сезоні 1957-1958 років в колективі Ровенського обласного музично-драматичного театру панує хороше, творче напруження, і в результаті глядач має можливість часто бачити нові вистави. Слід відзначити, що не всі спектаклі виконані на одному художньому рівні. На окремих з них, як наприклад «Любов і мундир», явно помітні сліди поспішності. Добре сприйняв глядач нову виставу театру – «Наймичку» І. Карпенка-Карого. Драма «Наймичка» написана в 1885 році в Новочеркаську, де Карпенко-Карий перебував на засланні, і наступного року, після перевірки цензурою, вперше поставлена трупою М. Кропивницького в Ростові. Брат драматурга, відомий артист М. Садовський, писав пізніше про постановку п'єси: «Що сказати про першу цю виставу? На виставу приїхав крадькома з Новочеркаська сам Карпенко-Карий і, сидячи в театрі, плакав. «Наймичка» так захопила всіх, і слухачів, і акторів, що були такі сцени, де і публіка, і актори, і навіть суфлер, якому це зовсім не належить, плакали, захлиналися сльозами. П'єса зразу сподобалася публіці і пройшла з великим успіхом кілька разів».

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР

РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ
МУЗИЧНО - ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1958-1959 р.

НОВА ВИСТАВА

І. К. Тобілевич

НАЙМИЧКА

Драма в 5 діях.

Режисер—М. ДЖИНДЖИРИСТИЙ.
Художник—І. ОЛІЙНИК.
Музика—К. КОВАЛЕВСЬКОГО.
Танці—А. І. ПОСОХІН.

Головний режисер театру—Г. С. МУЗИКА.

Програма драми «Наймичка». Театральний сезон 1958-1959 рр.

З того часу «Наймичку» радо зустрічали в Києві і Харкові, в Москві і Петербурзі. Трупа Кропивницького, наприклад, яка гастролювала в Петербурзі восени 1886 року, дала 67 вистав, з них «Наймичка» пройшла 22 рази при повних зборах. Завдяки високим художнім та сценічним якостям вона й сьогодні є окрасою репертуару багатьох театральних колективів.

Драма «Наймичка», отже, має багату сценічну історію. Ця історія не тільки визначена часом, а й записана в рецензіях, спогадах корифеїв українського театру, де розглядається виконання провідних ролей у п'єсі такими майстрами сцени, як М. Заньковецька, М. Садовський, М. Кропивницький та ін. Мемуарна література прислужилася в якійсь мірі акторам Ровенського театру в трактовці окремих образів, у створенні змістовного і цікавого спектаклю.

«Наймичка» – картина гострих соціальних відносин в українському селі, кінець яким поклала Жовтнева революція. Драматург вклав у твір велику майстерність свого зрілого таланту, глибоко людську ідею, наснажив характери великою правдою життя, і тому п'єса вийшла цікавим художнім документом епохи. Вона і сьогодні хвилює глядача, викликає роздуми.

Як повнокровні соціальні типи живуть на сцені герої п'єси. Важкий тягар наймицтва несе на своїх плечах Харитина (артистка Л. Журавльова), яка з малих років не знає батька та матері і тепер служить у шинкаря Бороха. На Харитину щоденно сипляться лайки та кулаки, ніхто і ніколи ще не сказав їй доброго слова. Вона, як той молодий пагінець на зрізаному дереві, що не випадково «виріс» з волі режисера біля корчми: його ламають, хилять додолу.

Ідучи за драматургом, Л. Журавльова поступово розкриває тернистий шлях

Харитини. Ось вона в сільського багатія Цокуля, куди шинкар продав її за мірку вівса. Цокуль кинув у наболілу душу кілька ласкавих слів, полегшив роботу. Тут же служить Панас, якого кохає Харитина і якого вона тепер має можливість бачити щодня. Здається, блиснула щаслива зірка на сирітському шляху. Та згодом розкриваються підлі наміри Цокуля: старий розпусник обмовляє і збезчещує «хрещеницю». Наймичка – героїчний характер. Вона гине, виносячи цим самим присуд Цокулю та йому подібним. Такою глядач і бачить її у виконанні Л. Журавльової. Дещо нові ньюанси у виконання ролі Харитини вносить артистка О. Перепечай, яка також зайнята в цій ролі. У неї в перших діях більше природного мінору. Героїчний характер, таким чином, постає в розвитку.

Безрадісно склалася доля і наймита Панаса. Після пережитої не однієї біди він хоче подати руку Харитині, «скласти докупи два безталання». Та було вже пізно. Артист Й. Безчасний найшов вірний ключ до вирішення ролі, переконливо здійснює переходи від ліричних переживань до гнівних обвинувальних висновків. Досить вільно почуває себе в ролі діда артист Г. Іванов. На сцені він перебуває недовго, але встигає заслужити оплески глядача і за свою розмову з Цокулем, і за ті дружні поради, які дає Панасові у хвилини його відчаю. Вираз обличчя, жест, манера ходіння діда – Іванова – все це складає яскраво виражений тип. Артистці Г. Рянічевій добре вдаються характерно-побутові ролі. Міміка, специфічна для української жінки-молодиці, мелодика мови допомагає Г. Рянічевій в «Наймичці» створити образ Мелашки – хитрої ключниці багатія Цокуля.

Яскраво виписаний Карпенком-Карим у драмі багатий хазяїн Василь Цокуль. На відміну від інших подібних образів в українській драматургії Цокуль мало проявляє себе в сфері економічної діяльності. Увага драматурга зосереджена на морально-етичних сторонах його характеру. В такому ж плані розкриває образ Цокуля артист П. Музика. В спектаклі є чимало добре виконаних П. Музикою сцен, з яких постає перед глядачем потворний образ глитая, цього 45-річного розпусника. Правдиво показаний Цокуль у зустрічі з Борохом у першій дії, в розмові з Харитиною в шостій яві другої дії, де ласкавими словами він намагається прихилити до себе наймичку. Коли Харитина повірила в його «ласку» і

Сцена з вистави «Циганка Аза». 1957 рік

пробує назвати його рідним батьком, Цокуль відразу лякається і рішуче заперечує: «Ні, ні, не рідний!» До речі, це вдало вставлені слова, у драматурга сказано менш виразно. Слід відзначити, однак, що П. Музика виконує складну роль Цокуля не завжди переконливо, особливо в тих місцях, де залишається на сцені сам. Так, маловиразний великий монолог Цокуля в другій дії, де багато зітхання і охання, не знайдено ще економних художніх засобів змалювання образу. Впадає у вічі така сцена з другої дії. До Цокуля приходить дід і просить грошей, щоб полагодити колесо. Під час першої вистави Цокуль – Музика довго шукає грошей у кишені (прийом зовсім не новий для підкреслення скупості героя). В залі виникає смішок. Під чаї другої вистави артист вирішив продовжити цю «операцію», граючи на глядача. Дід від нічого робити, змушений заглядати аж у кишені багатія. Від Цокуля йде репліка «Чого заглядаєте?». Сміху в залі не було. В сім'ї шинкаря-торгівця виділяється голова сім'ї Борох, роль якого виконує артист Петренко. Кілька виразних штрихи артиста – і образ запам'ятовується глядачам. Шинкар цілком під пару багатію Цокулю, він торгує наймичкою Харитиною як річчю. Жаль, що на сцені не появився син шинкаря, дії якого допомагають скласти уявлення про сім'ю Бороха. Складна в драмі роль адвоката, яка тягне актора до шаржу. Артист В. Селезінка вільно долає перешкоди і успішно справляється з новою для нього роллю, хоч інколи не відмов-

Сцена з вистави «Глитай, або ж Павук» Марка Кропивницького. 1952 рік

Сцена з вистави «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці». 1957 рік

Ігор Жилінський (Ковач) та Марія Коваленко-Господарська (наречена) у виставі «Любов і мундир». 1957 рік

Г. Шиманський і З. Чернілевська у виставі «Бондарівна» Івана Карпенко-Карого. 1957 рік

ляється від спокуси похвалитися перед глядачем своїм чудовим париком та костюмом. Хочеться бачити дещо спритнішим в окремих місцях молодого москаля Пилипа (артист М. Веніславський). Є в спектаклі кілька масових сцен. Найкраща з них – у першій дії, з співом та танцями. Правда, деякі подібні елементи танцю зустрічаються і в інших виставах театру. Учасники вистави створили загалом цікавий спектакль з багатьма художніми знахідками в трактовці окремих місць п'єси, в декораціях. Ясно, що немалу частину цих знахідок слід віднести на долю режисера М. Джинджиристого, художника І. Олійника. Глядач із задоволенням дивиться виставу. Які наступні спектаклі? Хочеться бачити в репертуарі високохудожні, героїчні п'єси, випробувані часом, з високим пафосом утвердження радянської дійсності – п'єси І. Кочерги, Ю. Яновського, М. Ірчана, Я. Галана, М. Куліша, І. Микитенка та інші, хочеться, щоб зі сцени Ровенського театру голосніше звучала художня літературна мова, в яку інколи прокрадається діалект різного сорту.

***Ю. Байда**, кандидат філологічних наук.*

Постійна ротація режисерів, у яких були різні уподобання та смаки, негативно впливала на роботу Рівненського театру в 50-их роках XX століття. Мабуть, тому на сцені так і не знайшли свого втілення твори відомих майстрів пера, таких як Михайло Стельмах, Любомир Дмитерко, Юрій Щербак, котрі користувалися значною популярністю по всій Україні. Причина цього полягала лише в тому, що театр завжди прагнув мати своє неповторне творче обличчя. Незважаючи ні на що, творчий колектив намагався підтримувати традиції українського театру. Головні режисери змінювалися майже кожні два-три роки. Є відомий вислів: «театр починається з вішалки». І це закономірно.

Сцена з вистави «Остання зупинка». Зліва направо: Георгій Шиманський, Василь Савицький, Єлизавета Ободовська, Григорій Іванов, Ігор Жилінський

Але театральне дійство практично починається все-таки з режисера. Кожний новий художній керівник по-

чинав із зібрання колективу, на якому яскраво змальовував свою творчу платформу. Проходив рік-другий, але «платформи» лускали, мов мильні бульбашки. Наставав закономірний момент прощання.

Так сталося з Олександром Геренбургом (1950-1952 рр.), Євгеном Чернілевським (1953-1956 рр.), Германом Черешнєвим (1954-1956 рр.), Олександром Сичевським (1955-1956 рр.), Іваном Бровченком (1956-1958 рр.), Георгієм Музикою (1957-1960 рр.). Залишився вірним колективу, творчо натхненний черговий режисер Мирослав Джинджиристий, але й у нього були вистави-одноденки.

Єлизавета Ободовська (зліва) та Зоя Чернілевська у виставі «Мораль пані Дульської»

Про стан роботи театру не мовчала і преса. Член Рівненського літературного об'єднання Микола Кузьменко та викладач педагогічного інституту Людмила Бондаренко писали: «... чому театр зовсім не звертається до драматичної спадщини Максима Горького і Володимира Маяковського? Не відчувається поновлення репертуару за рахунок кращих класичних п'єс. Уже довгий час ідуть одні й ті ж вистави, тоді як можна було б ознайомити глядачів з творами Івана Франка, Лесі Українки. Недостатньо використовує театр творчу спадщину Івана Карпенка-Карого!». Далі були дорікання на предмет того, що «на сцені немає творів Тараса Шевченка, відсутні вистави для дітей, бракує виконавської культури, і однією

Сцена з вистави Рівненського театру

Борис Самофал

Аліса Куриленко

з причин істотних недоліків у роботі театру є те, що режисери й актори рідко зустрічаються з глядачами, не влаштовують творчих обговорень вистав і конференцій».

Згідно з цими міркуваннями, порушувалася формула театрального мистецтва: драматург – актор – режисер – глядач. Непродуманою була репертуарна політика. Кожен новий режисер вважав своїм обов'язком списувати вистави, які з тих чи інших міркувань у творчих і технічних критеріях не задовольняли його режисерського бачення. Театр був змушений вирішувати тематику громадянського звучання, звертатись іноді до небажаних масштабних проектів, що не завжди вдавалися. З'явилась однобокість тем у підборі п'єс: провідною упродовж декількох сезонів була тема вітчизняної інтелігенції, що вочевидь диктувалася партійною регламентацією. Це призводило до непорозуміння між театром і глядачами. Тільки іноді становище рятували сценічні інтерпретації відомих класичних творів.

Та все ж колектив Рівненського театру ретельно охороняв свої кращі традиції, що склалися за двадцять років, намагався не загубити свій творчий почерк, художню своєрідність, яка полягала в тому, що він був театром Актора. Гордістю театру були його корифеї: заслужений артист УРСР Георгій Кияновський, Володимир Петрухін, майстри сцени Єлизавета Ободовська, Дора Безчасна, Йосип Безчасний, Оксана Білявська, Тетяна Куровська, Олександра (Алла) Логошовець, Павло Музика, Анатолій Посохін, Василь Селезінка, Олександр Сіверський, Аліса Хількевич та інші. Діяльним помічником художнього керівництва був Григорій Вегера, який продовжував працювати на посаді директора театру. Із року в рік, від вистави до вистави міцнів талант художника Платона Федоренка та його учня і послідовника Сергія Вірославова. Їх творча манера характеризувалася ліризмом, теплими барвами, поетичністю і народністю.

Талант живописця і актора Платона Федоренка, знання ним театральної техніки сприяли створенню оригінального оформлення багатьох вистав у різних режисерів. Залишилися незабутніми творіння художника-бутафора Федора Кириловича Меналюка. Наприкінці п'ятдесятих років театр готувався до переходу в нове стаціонарне театральне приміщення. Для відкриття сезону розпочалася робота над новою, так би мовити, урочистою п'єсою. Художні цехи були перевантажені роботою над переробкою декорацій поточного репертуару за масштабами нової сцени.

На сцені актори Рівненського театру

Павло Музика та Дора Безчастна у п'єсі «Безталанна». 1957 рік

Ігор Жилінський

Алла Логошовець

Григорій Вегера

Леонід Жуковський

Валентина Буланова

Віталій Толок

Через ці приємні турботи театр не виїздив на гастролі. У цей період з долею Рівненського театру почали пов'язувати своє життя досвідчені актори із різних театрів України – і середнього віку, і молодь: заслужені артисти УРСР Лідія Журавльова, Віктор Виноградов, Леонід Жуковський, артисти Валентина Буланова (Бойко), Антоніна Виноградова, Григорій Іванов, Аліса Куриленко, Степан Куйбіда, Борис Самофал, Володимир Пасічний, Світлана Семенова, Анатолій Юрченко. У 1959 році на посаду головного режисера був запрошений режисер Черкаського музично-драматичного театру ім. Михайла Щепкіна Віталій Толок.

Розділ VI

НОВІ ПОШУКИ СЦЕНІЧНОЇ ВИРАЗНОСТІ

Тихого осіннього вечора 6 листопада 1960 року на Театральній площі Рівного засяяли світлом вікна і гостинно відчинилися двері нового театрального приміщення для всіх шанувальників мистецтва Мельпомени. На цю урочисту подію місто чекало п'ять років. Підприємства та організації, школи й вищі навчальні заклади подавали заявки на колективні перегляди вистав у новому приміщенні театру, яке, на відміну від театральної на вулиці Олеко Дундича (тепер вулиця Поштова), було зведено з урахуванням сучасних вимог театрального будівництва. Простора глядацька зала, велика механізована сцена з руховим колом, що дає можливість втілення сміливих художніх задумів, постановочних рішень, а також обладнані всім необхідним приміщення для художньо-виробничих цехів. Усе це вабило глядачів і змушувало творчий колектив замислюватись, яким надалі буде театр? Що в ньому залишиться від минулого, що ввійде у скарбницю мистецтва майбутнього, а що стане надбанням історії?

Керівництву театру довелося вирішувати ті ж самі проблеми репертуару. Для нової сцени було підготовлено дві прем'єрні вистави – «Оптимістична трагедія» Всеволода Вишневського (режисер заслужений артист УРСР Георгій Музика) та «Мільйон за усмішку» Анатолія Софронова (режисер Віталій Толок). Також були перенесені постановки діючого репертуару, переважно за п'єсами класичної драматургії: «Наливайко», «Батькова казка» Івана Карпенка-Карого, «Ніч перед Різдвом», «Циганка Аза»

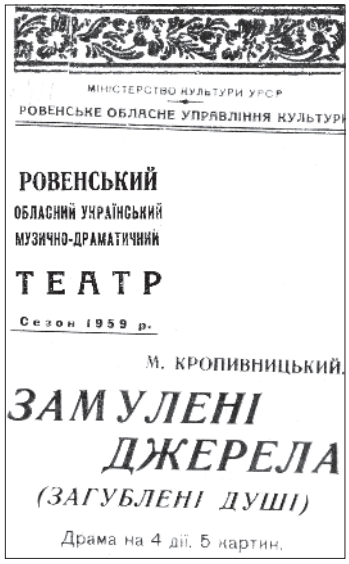

Оксана Білявська та Ігор Жилінський у виставі «Тайфун» Цоо Юй

Михайла Старицького, «Замулені джерела» Марка Кропивницького, «Лисиця і виноград» Г. Фігійредо, «Закохана витівниця» Лопе де Вега, «Блудний син» Єгона Ранета, «Тайфун» Цоо Юй та інші, що були гідні репрезентації на великій сцені в новому декоративно-художньому оформленні.

Утім, не слід було забувати, що глядач, який пришов до нового театру, цікавився не тільки просторими і світлими фойє, інтер'єрами, рожевим мармуром та художнім паркетом. Адже інтерес до інтер'єрного антуражу з часом згасає. Йому хотілося побачити на сцені величне, справжнє, живе, правдиве мистецтво. Ось якою була першочергова мета всього творчого колективу, котрий починав писати нову сторінку власної історії.

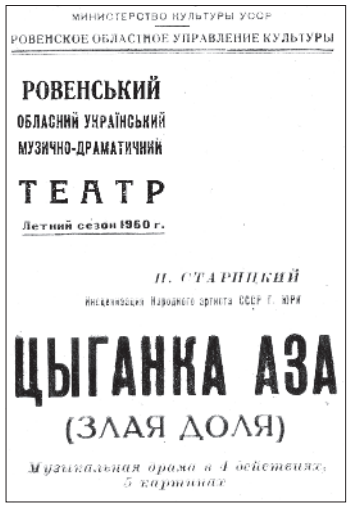
Свою завісу театр відкрив уперше після урочистих зборів, присвячених 43-ій річниці Жовтневої революції, показавши прем'єрну виставу «Оптимістична трагедія» Всеволода Вишневського. Про цю п'єсу автор писав: «Це повинна бути патетика. Гімн». У цьому визначенні – увесь філософський зміст трагедії. Романтична героїка, піднесеність цього твору вимагали особливого вирішення її постановки. Узагальнення подій повинні були народжуватися з правдивих і конкретних образів та взаємовідносин дійових осіб. У цьому плані творчий колектив з постановкою цієї п'єси дещо хибував. Ні режисер-постановник, заслужений артист УРСР Георгій Музика, ні виконавці головних ролей, ні художник Платон Федоренко не спромоглися повною мірою донести до глядацької зали подих буремної епохи. Набута традиційність заважала заслуженій артистці УРСР Лідії Журавльовій створити образ головної героїні – жінки-комісара. Штучний пафос і жіночі емоції були тут недоречними. Образ комісара в чорній шкіряній куртці з кобурою при боці вийшов фрагментарним, нерівним і непереконливим. Актрису підводила зовні емоційна і малодієва манера гри.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУР
РОВЕНСЬКИЙ
ОБЛАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР
Сезон 1959 р.
М. КРОПИВНИЦЬКИЙ.
ЗАМУЛЕНІ ДЖЕРЕЛА
(ЗАГУБЛЕНІ ДУШІ)
Драма на 4 дії, 5 картин.

Програма драми «Замулені джерела» Марка Кропивницького. Сезон 1959-1960 років

Актор Леонід Жуковський, поза сумнівом, заслуговував на нагороду за виконання ролі матроса Олексія. Адже образ цей досить склад-

ний, а якщо точніше, то складним є розкриття його стосунків із комісаром та Вожаком. І актор зумів пройнятися атмосферою трагедії і виділитися на загальному тлі вистави, зробити свого персонажа не «братішкою» чи романтичним блукачем морів, хоч у кінцевому підсумку в Олексієві переважив веселун-гармоніст, гульвіса, замість шукача вірного життєвого шляху. Леонід Жуковський нехтував підтекстами і другим планом ролі.

МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ УССР
РОВЕНСКОЕ ОБЛАСТНОЕ УПРАВЛЕНИЕ КУЛЬТУРЫ
РОВЕНСЬКИЙ
ОБЛАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР
Летний сезон 1960 г.
П. СТАРИЦКИЙ
ЦЫГАНКА АЗА
(ЗЛАЯ ДОЛЯ)
Музыкальная драма в 4 действиях, 5 картинах

Програма драми «Циганка Аза» Михайла Старицького. Сезон 1960 року

Актор Георгій Іванов виконував роль Вайнонена – революційного бійця-фіна, абсолютно впевненого у своїх ідейних переконаннях. Однак в акторській інтерпретації він виглядав нерішучим та малодієвим.

Було б перебільшенням стверджувати, що кожен із виконавців ролей позитивних героїв створив глибокий, об'ємний характер. Склалося враження, що режисер цього й не прагнув, він бажав досягнути іншого – дати виразний, емоційний колективний образ матроської маси. Відмовляючись від помпезності та плакатності, режисер Георгій Музика намагався показати глядачеві долю кожного персонажа, індивідуальність кожного характеру. У трактуванні негативних героїв режисер не цурався шаржу, гротеску, дбаючи, однак, про те, щоб колоритність таких фігур та епізодів не затьмарили головного: пафосу революції. Тому образи анархістів місцями виглядали безликими, не індивідуалізованими. У цих ролях часом перегравали Борис Самофал і Василь Савицький в образі жорстокого Сиплого.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
РОВЕНСЬКИЙ
ОБЛАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР
ЛОПЕ де ВЕГА
переклад Д. БІЛОУСА та О. ПІДСУХИ
ЗАКОХАНА ВИТІВНИЦЯ
Комедія на 3 дії, 12 картин.

Програма комедії «Закохана витівниця» Лопе де Вега. Сезон 1960 року

Переконливим у своїй ролі був лише Володимир Петрухін. Вожак у його виконанні – розумний, хитрий, злий та закінчений індивідуаліст. Його владність проявлялася не лише у фізичній силі, хоча іноді ставало моторошно дивитись на цього сутулого, напівоголеного, спотвореного татуюванням велетня. Із таким Вожаком важко було вступати в боротьбу. Робота над створенням цього образу для актора Володимира Петрухіна була тим, скажімо прямо, не частим у житті акторів випадком, коли удачі сприяло все: право на власне прочитання

ролі та радість від єдиного з режисером Георгієм Музикою тлумачення образу. Вдалій інтерпретації образу сприяли також психофізичні дані актора.

Художник Платон Федоренко намагався симультанно вирішити на рухомому колі художнє оформлення вистави. На сцені була споруджена з нахилом частина корабля, і в необхідних сценах використовувалось коло для зміни місць дії. Через відмову від реальних декорацій режисерові необхідно було пов'язати єдністю всі місця дії, послідовно та виразно вирішити мізансцени на похилій площині сцени, регламентувати ритм, пластичний рух акторів, які повинні були вписатись у загальну композицію вистави. На жаль, усе це виглядало не надто досконалим.

Зате композитор М. Бахтисарайцев створив чудове музичне оформлення вистави, яке забезпечувало відповідну атмосферу і зміну ритмів між епізодами дійства. Через відсутність стихії революційної пристрасті вистава не отримала позитивних оцінок як у рецензіях місцевої преси, так і відгуках глядачів.

Напередодні відкриття театрального сезону 1960-1961 років до колективу прибули нові акторські сили з інших театрів України: Олена Бондаренко, Світлана Бурлюк, Володимир Голота, Микола Грабін, Людмила Качур, Світлана Семенова, Святослав Максимчук. Трохи згодом, у 1961 році, – Анатолій Юрченко, Степан Куйбіда. Переважно це була молодь, окрім двох акторів – Артема Оністратенка і Марії Чорної – митців зі значним театральним досвідом. Саме тому перед режисером Георгієм

Репертуарна афіша Ровенського музично-драматичного театру. 1958-1959 рр.

Анатолій Юрченко

Музикою постала нелегке завдання: зорієнтуватись у творчих індивідуальностях та масштабах нової сцени.

Одночасно з «Оптимістичною трагедією» відбулася прем'єра комедії-жарту Анатолія Софронова «Мільйон за усмішку». Цей твір, можливо, не найкращий у доробку талановитого драматурга. У ньому немає глибоких думок і сильних почуттів. Велика правда підмінюється жанризмом, проблемність – надуманим конфліктом. Вибір такої п'єси можна пояснити лише її «сценічністю», легкістю постановки для виїздного варіанту. Тут усього шість дійових осіб, немає складних мізансцен та психологічних підтекстів. У цій виставі емоційна наснага оберталася на мелодраматичність, романтична окриленість – на декламаційну патетику, а гумор ставав звичайним шаржуванням або спрощувався до коміксу. Режисура Віталія Толока також мала деякі недоліки: розірваність драматургічної дії, через що виникали смислові провали; асоціативні сцени не були чітко відділені від сцен, у яких діяли реальні персонажі.

У 1960 році театр порадував своїх шанувальників черговою постановкою надзвичайно популярної п'єси Олексія Арбузова «Іркутська історія». Вона виявилась одним із кращих драматичних творів тих років. Уже не актуальні розмови про велич крокуючого екскаватора, але не застаріли,

Гастрольна афіша Ровенського музично-драматичного театру. 1960-1961 рр.

Директор Рівненського театру Григорій Вегера, головний режисер Георгій Музика та завідувач музичної частини Дмитро Немченко обговорюють сценарії чергової постановки. 1960-ті роки

що живуть та довго будуть жити ідеї, згідно з якими людина людині має бути товаришем, другом і братом.

Дерзання – річ цікава, але воно покладає велику відповідальність як на постановника, так і на акторів та художників. Потрібно ламати застарілі традиції, шукати нові засоби виразності. Молодий режисер Мирослав Джинджиристий намагався знайти своє тлумачення складної і багатопланової драми Олексія Арбузова. Це був матеріал для режисерського пошуку. Не в усьому вдалий, із суперечливим твердженням, але мов світлий промінь у творчому житті театру, якого не було в попередніх його виставах на сучасну тематику. «Іркутська історія» – драма, яка невимушено переходить із сучасності в минуле і знову повертається в сучасність. Такий сценічний прийом слугував одній меті – розкриттю потаємного сенсу складних і драматичних взаємовідносин трьох молодих людей, чиї моральна цінність і людська краса перевіряються коханням. Для режисера Мирослава Джинджиристого стала справжньою удачею робота молодої артистки Світлани Семенової, яка виконувала роль головної героїні Вальки-«Дєшовки». Можливо, у грі артистки відчувалася зайва ефектність, однак вона зуміла через складний життєвий шлях героїні показати еволюцію характеру і світогляду і переконливо перетворитися з Вальки-«Дєшовки» у справжню жінку-матір, дружину, трудівницю. Перехід досить нелегкий: від легковажної безтурботності до усвідомлення справжніх життєвих цінностей, і це правдиво відобразилось у грі артистки. Спритна дівчина Валька-«Дєшовка» через кохання, радощі і страждання знайшла велич душі, переборюючи полон власних егоїстичних уявлень про оточуюче середовище. Валентина, створена Світланою Семеновою, – це образ романтичного ідеалу. Адже ідея самої вистави – це ідеал гармонійної і прекрасної людини.

Інші персонажі варті не меншої уваги. Образ Сергія Серьогіна (артист Віктор Маєвський) протягом усієї вистави виглядав простим, як сама правда: він щирий, людяний і доброзичливий. Проте не відчуває своєї позитивності і живе звичним життям, як усі.

Роль Віктора, друга Сергія, виконували артисти Леонід Жуковський та

Ігор Жилінський. Цього персонажа трактували як пихатого, зневажливого, недбалого, пересиченого коханням до Вальки і коханням узагалі. У постановці також брали участь заслужена артистка УРСР Лідія Журавльова (Лариса) та артист Володимир Петрухін, який виконував роль Сердюка. Однак обмеженість зображувальних засобів умовного оформлення, яке тоді ставало модним, призвело до збіднення відтворення місць дії. Умовні прийоми не дали можливості художникові Платону Федоренку зосередити увагу глядачів на головному – на поетичному узагальненні.

Актори, зберігаючи глибину і різноманітність характерів своїх героїв, не вписувалися в умовну сценографічну структуру вистави. І тільки майстерність та ґрунтовність творчої думки, зрілість, талановита й цілеспрямована гра акторського ансамблю сприяли успіху вистави. Надрукована в газеті «Червоний прапор» від 25 березня 1960 року стаття «Щира творча розмова» за матеріалами конференції глядачів повідомляла: «Театр зробив відповідні висновки з тих зауважень, які були висловлені глядачами в 1959 році». У журналістському матеріалі йшлося про те, що театр не приділяв належної уваги сучасній драматургії, особливо на теми виховання і моралі радянської молоді. Указувалося на те, що раніше в репертуарі театру переважала класична драматургія.

Газета «Червоний прапор». 22 січня 1961 року.

«ІРКУТСЬКА ІСТОРІЯ»

Уздовж сцени – широкий дощаний поміст, східці... І ось один за одним тут з'являються всі герої п'єси. – ...Сьогодні розповідається про них, рядових трудівників нашої великої епохи, – звучать слова, звернені до глядачів.

Так починається нова вистава «Іркутська історія», поставлена колективом Ровенського обласного музично-драматичного театру. «Іркутська історія» радянського драматурга О. Арбузова – це лірико-героїчна драма про нашу сучасність, про радянських людей. Спектакль не може залишити байдужими ні глядачів, ні акторів. Дія п'єси, історія, що відбулася під Іркутськом, на будівництві потужної гідроелектростанції, – це наше життя, життя учасників великого походу в комунізм. Органічний зв'язок подій у виставі з глядачами досягнутий тим, що автор ввів у п'єсу хор. Місце хору визначено на авансцені. Хор допомагає глядачам оцінювати події, він то попереджує дійові особи, то викликає їх на роздуми, то сам діє на сцені... Хор – це не додаток в «Іркутській історії». Він бере активну участь в усьому, що відбувається на сцені, і в той же час є найсуворішим глядачем. І це не штучність, не оригінальничання. На нашу думку, хор тут – органічна потреба дії.

Не можна також не згадати інших прийомів і методів розкриття характерів дійових осіб, змалювання подій. Це, насамперед, динамічність розвитку подій. Вся вистава складається з двох частин, які в свою чергу містять невеличкі епізоди. Швидка зміна картин, окремих сцен нагадує те, що ми звикли бачити в кінофільмах. Автор п'єси, режисер спектаклю, колектив виконавців змушують глядачів активно роздумувати над тим, що переживають герої, залишають великий простір для самостійної думки глядача про ту чи іншу подію, тих чи інших героїв. Події відбуваються в бригаді великого крокуючого екскаватора,

яка працює на будівництві ГЕС. У членів бригади – звичайне життя: вони працюють, люблять, сперечаються. Скільки хлопців, стільки й характерів. Це звичайні рядові трудівники, в них велике, багатогранне життя. Справи колективу, майбутнє суспільства, місце людини в житті – все це володіє розумом і серцем членів бригади. Зупинимося на основних образах і характерах та на деяких аспектах вистави. Нам дуже подобається Степан Єгорович Сердюк, начальник екіпажу на крокуючому екскаваторі (артист В. Петрухін). Потомственний робітник, він пройшов героїчний шлях з фронтів громадянської війни через будови перших п'ятирічок, Велику Вітчизняну війну до наших днів. Своїм особливим ставленням до молодих, суворим і ніжним, Сердюк формує характери, комуністичні риси у членів своєї бригади. Батьківське піклування Сердюка про «своїх хлопців» сприяє їх згуртуванню в бригаду комуністичної праці. Недаром усі – і Сергій, і Віктор, і Радик, і Лапченко – називають Степана Єгоровича «батя». У Сердюка-Петрухіна є і суворість, і батьківська ласка, і ніжність. Дуже вдало В. Петрухін грає в тих моментах, коли Сердюк вирішує складні питання з життя бригади екскаваторників. В цілому артист створив чудовий, життєвий образ нашого сучасника, представника старшого покоління.

Привабливий образ Сергія Серьогіна, начальника зміни на екскаваторі, створив артист В. Маєвський. Це – морально стійка людина, яка вміє бачити в малому велике, відчуває відповідальність за долю товаришів. Сергій – це людина внутрішньо багата, він від щирого серця допомагає коханій дівчині обрати правильний шлях у житті. Саме таким зображує Сергія артист В. Маєвський. За що б не взявся Сергій, він прагне, щоб усе стало кращим, чистішим, досконалішим. Глядачам подобається Сергій-Маєвський, який захищає Валю, її честь і дівочу гордість. Він чуйний чоловік і батько, передовий робітник. Він – герой, який віддає своє життя, рятуючи дітей...

Проте треба побажати В. Маєвському вкласти у роль ще більше внутрішнього горіння, духовного піднесення. Адже Сергій – це романтик, саме в атмосфері романтики живуть і працюють його товариші, він сам. Нелегка роль в артиста Л. Жуковського. На перший погляд, Віктор Бойцов, друг Сергія – легковажна людина. Таке враження складається спершу тому, що Віктор – витівник, балакун, співак, любить пожартувати. Але це чудова, чуйна людина. Коли його спіткало горе, труднощі, він проявляє велику силу волі, чуйність, вимогливість до себе та інших. Саме таким ми бачимо Віктора в кінці вистави. Особливо це проявляється в епізоді розмови Віктора з товаришами, з Валею, коли він пропонує їй іти працювати на екскаватор. Віктор кохає Валентину і бореться за її щастя, щоб разом крокувати в красиве, захоплююче життя.

Тонко, вміло розкриває образ москвича Радика артист Василь Селезінка. Радик – мрійник, але його мрії реальні, здійсненні. Він бажає всім добра, хоче бачити всіх за книжками, які вчать жити. Хороше ведуть свої ролі артист Й. Безчасний (слюсар-мастильник Денис), артист А. Посохін (підсобний робітник Лапченко). Ми не бачимо їх біля екскаватора, проте відчуваємо ритм праці, яка органічно ввійшла в усе їх життя. Слід відзначити гру заслуженої артистки УРСР Л. Журавльової, яка грає роль Лариси, продавщиці продовольчого магазину. Лариса — енергійна жінка, яка має життєвий досвід. Її світ не обмежується невеличким магазином. Вона — в тривозі за долю Валентини, її цікавить робота бригади дружних хлопців, особливо життя уже сивого, твердого характером Сердюка, якому вона симпатизує. Центральною фігурою «Іркутської історії» є образ Валентини, касирки магазину. На нашу думку, її

складний суперечливий образ вдало відтворює молода актриса С. Семенова, яка в минулому році успішно закінчила студію при Київському театрі ім. Івана Франка. До зустрічі з Сергієм Валя – це весела, без серйозних життєвих прагнень дівчина. Про своє життя, про майбутнє вона не задумується, її цікавлять лише танці, красиві юнаки. Проте гра артистки тут дещо нерівна.

В другій частині драми С. Семенова веде свою роль впевненіше. Багато епізодів молода актриса проводить на високому рівні. Сильна любов Сергія різко змінює Валю, змушує задуматися про життя. Надовго запам'ятаюіь глядачі епізод, коли Валя розмовляє з портретом Сергія. Цю сцену С. Семенова проводить із внутрішнім хвилюванням. Нарешті, за допомогою бригади екскаваторників, Валя здобула цікаву професію, ту, про яку для неї мріяв Сергій. П'єса закінчується оптимістично. Хочеться побажати молодій актрисі С. Семеновій великих творчих успіхів. Вистава «Іркутська історія» є творчою удачею колективу театру, зокрема режисера М. Джинджихистого. У виставі все підпорядковане одній меті: створити атмосферу романтичної піднесеності, роздумів про життя, про місце людини в житті. І глядача радують вдалі режисерські знахідки. Успіх сценічних подій досягається світловими ефектами, активністю оркестру і хору, швидкою зміною декорацій, – злагодженою, творчою, натхненною роботою всього колективу театру: режисера, акторів, музикантів, художників. Режисер знайшов вірний підхід до сценічного здійснення новаторської п'єси О. Арбузова. А завдання було важким і відповідальним, адже «Іркутська історія» висунута на здобуття Ленінської премії. Треба також відзначити вдале художнє оформлення вистави (художник П. Федоренко). Підсилюють ідейно-художнє звучання п'єси оркестр і хор (диригент Д. Немченко). «Іркутська історія» займе одне з провідних місць у репертуарі Ровенського музично-драматичного театру.

О. Чуприн.

У цьому сезоні, як ми бачимо, на афішах в основному вистави за сучасними творами: «Куховарка» Анатолія Софронова, «Мертвий Бог» Миколи Зарудного, «Чудесний край» Леоніда Юхвида, «Люди в шинелях» Івана Рачади, «Це було в Ровно» (нова редакція вистави «Сильні духом») Дмитра Медведєва і А. Гребньова, «Втрачений син» Олексія Арбузова, «Острів Афродіти» Алексіса Парніса. Із класичної спадщини інсценізувалися такі твори, як «Вій», «Невольник» Марка Кропивницького, «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка, «Дами і гусари» Олександра Фредро. Керівництво театру на чолі з директором Григорієм Вегерою, дбаючи про касовий успіх, турбувалося не про поліпшення художньої якості вистав, а про збільшення кількості прем'єр на вимогу преси. Тому більшість постановок несла

Міністерство культури УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
До 100-річчя з дня смерті
Т. Г. ШЕВЧЕНКА
М. П. КРОПИВНИЦЬКИЙ
НЕВОЛЬНИК
Драматичні малюнки у 4 діях за поемою Т. Г. Шевченка „Сліпий" (НЕВОЛЬНИК)

Програма драми «Невольник» Марка Кропивницького. 1961 рік

Вистава «Невольник» М. Кропивницького на сцені Ровенського театру. 1961 рік

відбиток поспішності. Критика відзначала, що вистави із згаданими вище назвами були еклектичними, з жанровими недоліками. Час вимагав нових рішень сценічної виразності. Режисери вважали, що їхні постановки носять новаторський характер, а всі звинувачення стосуються художньої посередності сучасних п'єс.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
РОВЕНСЬКИЙ
ОБЛАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР
Сезон 1960-1961 рр.
М. ЗАРУДНИЙ
МЕРТВИЙ БОГ
Драма на 3 дії, 5 картин

Програма комедії «Мертвий бог» Миколи Зарудного. Сезон 1960 року

Причини театрального провалу були різні: недостатній професійний досвід режисури в роботі над сучасною драматургією, недосконалість драматичних творів, під впливом яких перебували митці. Саме тому ситуація, що склалася навколо театру, не могла не позначитися на роботі колективу і, відповідно, не задовольняла творчий склад. Головним арбітром у репертуарній політиці того часу виступало Міністерство культури УРСР, воно ж корегувало всі творчі плани. Через подібні творчі неузгодження за власним бажанням звільнився з театру головний режисер Георгій Музика. Тимчасово цю посаду знову зайняв Віталій Толок.

У квітні 1961 року рівняни мали можливість познайомитися з творчою працею трьох молодих акторів – Анатолія Юрченка, Степана Куйбіди та Ігоря Жилінського, які створили у виставі «Океан» за п'єсою Олександра Штейна яскраві образи трьох друзів – офіцерів морського

флоту. Постановку здійснив досвідчений режисер, народний артист УРСР Володимир Лизогуб, що був запрошений зі Львівського театру Прикарпатського військового округу на одноразову постановку. Суспільний та філософський задум подій у виставі був сформований режисером через показ стосунків між трьома товаришами з різними характерами та відчуттям сучасності.

Анатолій Юрченко, Володимир Грипич, Анатолій Жилінський, Степан Куйбіда, Ігор Жилінський, Раїса Теплова та Алла Шеремет серед акторів Рівненського муздрамтеатру

Океан – це не лише місце дії. Назва п'єси має символічний характер: це хвилі людських пристрастей, поривань, пошуки віри в людину, дружба та її цінність. Платонов (Степан Куйбіда) – розважливий реаліст, відповідальний за свої вчинки. Часовніков (Анатолій Юрченко) – весь у пошуках свого місця в житті, романтик із сильною натурою. Куклін (Ігор Жилінський) – кар'єрист, і цим усе сказано. Роль Маші виконувала Валентина Немченко, Анечки – артистка Світлана Семенова. Тепло й привітно глядачі зустріли артиста Василя Селезінку в ролі Задорного, який допомагає розкривати щирість стосунків між людьми.

Програма комедії «Мільйон за усмішку» Анатолія Софронова. Сезон 1960-1961 року

Нова вистава була творчою вдачею, яка повністю залежала від режисера-постановника Володимира Лизогуба. Газета «Червоний прапор» нарешті написала: «У нас є хороші актори, є всі можливості створювати такі високохудожні вистави. Хочеться, щоб їх було побільше. Щасливого плавання, дорогі друзі».

Газета «Червоний прапор». 1962 рік.

ЩАСЛИВОГО ПЛАВАННЯ! (ПРО ВИСТАВУ «ОКЕАН»)

Жили на світі три хлопці. Вчилися у морехідному училищі. Дружили. Мріяли про море, шторми, подвиги, про життя. Та ось закінчилися екзамени. Олександр Платонов їде на Тихий, Славка Куклін — на Північ, а Костика Часовникова батько, контр-адмірал, влаштовує в Ленінграді. Та не такий Костик Часовников, щоб зустрітися віч-на-віч з життям «по знайомству». Він поїде разом з Платошкою... «Що чекає вас, хлопці, в житті? Коли б знати?» – запитує Костик.

Програма драми «Океан» Олександра Штейна. Театральний сезон 1961-1962 років

З усіма героями ми зустрічаємося через шість років у Владивостоці. Колишній мрійник Костя Часовников служить на ракетному кораблі «Взволнованный», яким командує капітан третього рангу Платонов. Сюди по службових справах приїжджає Славка Куклін...

Котить свої могутні хвилі штормовий океан. Він тільки зветься Тихий, насправді немає тихого океану, як немає тихого життя... У своїй п'єсі «Океан» відомий драматург О. Штейн торкається важливих питань життя. Його герої — це живі люди з усіма характерними їм протиріччями, пристрастями, слабкостями. Зображуючи людей, що несуть службу на океані, О. Штейн майстерно показує океан життя. Як у Тихому океані, в житті бувають шторми, в житті, як і в океані, можна загубити маяк, збитися з шляху, навіть загинути. Який шлях у житті вірний, як його знайти, як за нього боротися – на ці питання і відповідає п'єса Штейна.

Перед колективом театру стояло складне завдання – створити розумний, хвилюючий і красивий спектакль, який би виховував глядачів, який би вони дивились з інтересом, можна сказати, що театр справився цим завданням. Цьому значно сприяли постановник вистави, заслужений діяч мистецтв УРСР В. Лизогуб та режисер М. Джинджиристий.

З перших сцен відчувається, що актори полюбили своїх героїв, і вони живуть їх життям протягом всієї вистави. Вони гаряче люблять, ненавидять – і все насправді, все всерйоз, як у житті.

Великою творчою перемогою слід, безперечно, вважати образ Олександра Платонова, створений молодим актором нашого театру С. Куйбідою. Платонов-Куйбіда – це людина широкого кругозору і глибоких почуттів. Він не може жити тільки сьогоднішньою радістю, він – людина перспективи. Це дуже важлива риса радянського командира. Флоту потрібні справжні люди з ясним розумом і гарячим серцем. Саме за таких і бореться Платонов. І хоч він – поборник суворої дисципліни, командир без вагань вірить Костику, що той не дозволить собі ганебного вчинку. Не тільки друга захищає Платонов. Він захищає віру в хороше у людині. Перед походом у чужі краї члени його екіпажу повинні бути достойними довір'я великої країни і великої партії. І він не позбавляє цієї віри Костика.

Добре проводить актор сцену з Зубом (артист В. Петрухін). Тут перед нами постає людина, яка своїми моральними якостями стоїть на голову вище свого начальника-перестраховщика. С. Куйбіда знайшов потрібні інтонації, мімічні засоби, щоб передати всі нюанси почуттів і думок Платонова. Тут і гумор, і хлоп'яча пустотливість, і ледь помітна іронія, і відповідальність командира.

У виконанні артиста С. Куйбіди образ Платонова набуває узагальнюючого характеру. Через образ Платонова, його вчинки і боротьбу драматург показує торжество нового, передового над старим, віджилим. Дуже добре, що Олександр Платонов не напомаджений, не підлакований, він не говорить звисока, не повчає. Він живе і діє. Йому, як і іншим, за висловом одного глядача, «властиві всі гріхи потрошку». Але він бореться за себе і за інших. Тому таким зрозумі-

Анатолій Юрченко, Степан Куйбіда та Ігор Жилінський у виставі «Океан» Олександра Штейна. 1962 рік

лим стає глядачеві Платонов. Саме завдяки вірному звучанню образу Платонова вистава нашого театру не втратила проблематичності, яку ми бачимо у Штейна.

Роль Кості Часовникова вдало веде молодий актор А. Юрченко. Актор чудово розуміє, що цим образом він повинен підсилити, укрупнити Платонова. А. Юрченко зміг передати становлення справжньої людини, його герой романтичний. І не тільки тому, що пише вірші. Все, що робить Костик-Юрченко, звучить поетично: і його прагнення поїхати туди, де важко, і його любов до Анечки, і нічні розшуки Платонова... Навіть поганий вчинок Кості не викликає у нас антипатії до нього. А. Юрченко зумів розкрити перед нами море думок і почуттів, які рояться в голові і серці його героя. Костя хоче піти з флоту не тому, що боїться труднощів. Він просто помилково вважає, що на флоті не можна бути вільною творчою людиною. Він не хоче бути військовим, бо не може вбивати людей. Він – інтелігент.

Правильний шлях інтелігента вказує йому Платонов. І Юрченко вміло показує це переродження, вірніше, його початок. Цим і сильний образ Часовникова, що він змінює своє кредо не після першої ж «політбесіди» Платонова.

На жаль, слід сказати, що актор не завжди в ладах з дикцією, інколи допускає зайву експресивність, яка часом переходить в метушливість. Останнє говорить про слабість Костика, що не зовсім вірно. Костя Часовников із сильних натур. Тільки ця сила ще не зміцніла, не визначилась.

У артиста І. Жилінського робота над роллю Славки Кукліна, мабуть, була нелегкою, бо загрожувала повторенням уже зіграних. Все правильно в образі, ніщо не може викликати серйозних заперечень, але... але все це ми вже колись бачили. І в цьому ніяк не можна обвинуватити актора, бо йому весь час дають подібні ролі.

Дуже цікаво і старанно виписаний у Штейна образ Маші. Образ цей складний. У Маші поєднується міщанське уявлення про життя з великою тягою до антипода міщанства – Платонова. Ставлення до Маші не можна визначити одним якимсь поняттям. В чомусь вона дуже хороша, де в чому –погана, негативна. Артистка В. Немченко в основному вірні трактує цей образ. Але артистка так і не дала відповіді на питання – за що ж все-таки Платонов шість довгих років любить Машу. Хороше веде роль Анечки артистка С. Семенова. Ми бачимо, як ця безтурботна «королева курсантських балів» готова піти куди завгодно за Платоновим без тіні вагань. Вдало проходить сцена «повороту на 180». Зовсім по-дитячому серйозно веде свій суд над Платоновим Анечка. І яким невимовним щастям світяться її очі, коли вона відвойовує свого чоловіка. Слід відзначити, що артистка не перестала працювати над образом: другу і третю виставу вона провела значно краще прем'єри.

Не можна не помітити у виставі Льолю – артистка Л. Сокирко. Хоча образ,

як нам здається, знаходиться ще «в роботі», але сцену на восьмому кілометрі вона проводить непогано. Необхідно актрисі підсилити іронію в розповіді про пригоди героїні. Адже саме під час неї Льоля осуджує сама себе. Тепло зустрів глядач артиста В. Селезінку у новій ролі. Вміло створений ним образ Задорнова допомагає розкрити людяність стосунків між людьми на нашому флоті.

На жаль, доводиться запитати артиста Г. Іванова та заслуженого артиста УРСР Г. Кияновського, чом вони не використали своїх творчих можливостей при створенні образів адміралів. Сцена адміралів явно не звучить. Адже недарма Міничева кілька раз «понижали». Чому? Не ясно. У Штейна ясно, у Г. Кияновського – ні. І чи не бачить Міничев у Платонові самого себе? На це питання актор не дав відповіді. Суперечливою треба вважати режисерську і акторську трактовку Зуба. У виконанні артиста В. Петрухіна перед нами постає кар'єрист, перестраховщик. Все це вірно. Але актор недооцінює сили Зуба. І та жменька цукру, якою актор «підсолоджує» образ, не робить його складнішим. З такими, як Зуб, нічого робити платоновим. Адже в нашому житті більше платонових. Хороше музичне і художнє оформлення вистави (диригент Д. Немченко, художник П. Федоренко), яке органічно переплітається з діями героїв.

Нова вистава п'єси О. Штейна «Океан» – творча удача нашого театру. У нас є хороші актори, є всі можливості створювати такі високохудожні спектаклі. Хочеться, щоб їх було побільше. Щасливого плавання, дорогі друзі!

П. Самолова.

На початку 1962 року глядачі знову зустрілись із цими трьома акторами в новій виставі «Колеги» за п'єсою Василя Аксьонова та Юрія Стабового, у постановці вже не вперше запрошеного режисера Миколи Баля.

Друга зустріч з трьома друзями... Акторам потрібно було зіграти ролі зовсім протилежні тим, які вони мали у виставі «Океан», – трьох головних героїв, які несуть основне композиційне та ідейне навантаження. Коло питань, піднятих виставою та її персонажами, було близьким кожній людині.

Герої – зухвалі, самостійні молоді люди, які спершу сприймалися як зовсім несумісні характери. Адже кожен із них – особистість, вихована в дусі сталих моральних, побутових та психологічних принципів. Ситуації, у яких вони опинялися за авторським задумом, зіштовхували їх, створювали різні обставини, давали можливість проявити себе і в повсякденній метушні залишитись усе-таки порядними людьми, які знали, для чого вони працюють і живуть.

Жартівник і пісняр Владислав Карпов (Ігор Жилінський), скептик Олексій Максимов (Степан Куйбіда) та щирий, чесний мрійник Олександр Зеленій (Анатолій Юрченко). Усі вони щойно закінчили медичний інститут. Саме з цього моменту перед ними відкриваються нові можливості, нові обрії самостійного життя. Протягом усієї вистави глядач стежить за їхніми долями, вірить усьому, що відбувається на сцені. А найголовніше те, що кожному з присутніх була не байдужою головна ідея постановки: необхідність боротьби за високі моральні цінності сучасного буття.

Газета «Червоний прапор». 1962 рік.

«КОЛЕГИ»

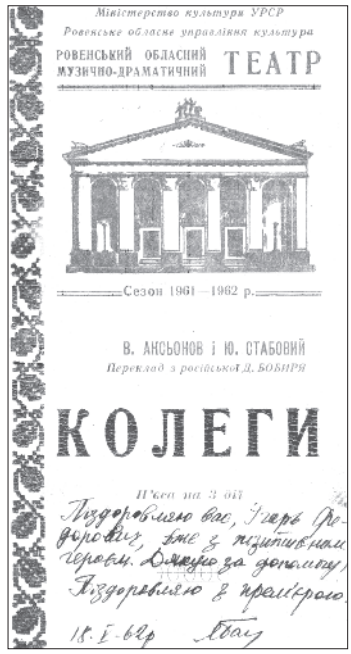
Нещодавно ми мали можливість познайомитися з новою творчою працею трьох молодих акторів А. Юрченка, С. Куйбіди та І. Жилінського, які створили у виставі О. Штейна «Океан» яскраві образи трьох друзів – офіцерів морського флоту.

І от ми знову зустрічаємося з трьома акторами в новій виставі нашого театру «Колеги» В. Аксьонова та Ю. Стабового. Ми знову зустрічаємося з трьома друзями... Акторам треба було зіграти ролі, зовсім протилежні тим, які вони мали у виставі «Океан». Тому й хочеться розпочати розмову про прем'єру «Колеги», яку поставив режисер М. Баль, саме з гри цих трьох акторів, трьох головних героїв вистави, які несуть основне композиційне й ідейне навантаження.

С. Куйбіда (О. Максимов), А. Юрченко (О. Зеленін), І. Жилінський (В. Карпов) у виставі «Колеги» В. Аксьонова та Ю. Стабового

...З головними героями ми знайомимося відразу. Не будемо сперечатися – оригінальне це чи не оригінальне, але перед виставою кожний з них коротенько розповідає про себе. І вже зразу вимальовуються загальні риси кожного – жартівника, пісняра Владислава Карпова, різкого, дещо скептичного Олексія Максимова, трохи наївного, але благородного Олександра Зеленіна. Це ставить певні труднощі перед акторами. Вони, так би мовити, відразу розкривають «я» своїх героїв. Але глибоко їх характери, їх внутрішній світ розкриваються лише в кінці вистави. Актори вміло ведуть гру. Ми крок за кроком стежимо, як проявляється та чи інша нова риса. ...Позаду роки навчання в медичному інституті, хвилювання під час екзаменів... Сьогодні вирішується доля друзів, їх майбутнього життя, праці, йде розподіл. Владислава та Олексія захопила романтика далеких рейсів на пароплавах, що курсують за кордон. А Олександр Зеленій їде в далеке село Круглогір'я, в сільську лікарню, залишивши аспірантуру і Ленінград.

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1961—1962 р.
В. АКСЬОНОВ і Ю. СТАБОВИЙ
Переклад з російської Д. БОБИРЯ
КОЛЕГИ
Привітання
Поздоровляю вас, Ігорю Федоровичу, вже з нетерпінням чекаю героям. Дякую за допомогу, Поздоровляю з прем'єрою
18.Е.62р Баль

Програма п'єси «Колеги» Василя Аксьонова та Юрія Стабового. Театральний сезон 1961-1962 рр.

І от ми зустрічаємося з ними, вже не хлопчиками, а лікарями, в нових умовах, коли життя прямо ставить питання: покажи, на що ти здатний, наскільки ти відданий справі, яка твоя сила волі, чи глибокі твої почуття?

Далеко село Круглогір'я. Пізно ввечері приїжджає Олександр Зеленін у свою лікарню, їздовий Филимон «знайомить» його з великими безлюдними кімнатами лікарні і передає подарунок «Єгорича», голови сільської Ради, — свічку, бо світло горить тут лише до 23 години. Моторошно, одиноко і навіть страшно

Олександру в цих великих кімнатах самому. Він знову і знову обдумує питання: чи правильно зробив, що приїхав сюди? Так починається самостійне життя Олександра. Артист А. Юрченко створив колоритний образ молодого, закоханого, як кажуть, до нестями у свою професію лікаря. У його трактуванні Олександр — людина високих ідеалів, людина, яка підкріплює величний зміст слів ділом, натхненною працею. Олександр дещо смішний у життєвих ситуаціях, наївний і нерозпорядливий у побутових умовах, та у нього велике, чисте серце. Він, не вагаючись, у хуртовину вночі їде рятувати хворого, але ніяк не наважиться освідчитися своїй коханій Інні. Чудово проводить Юрченко сцену першої операції, картини зустрічі з коханим медсестри Даші, розмову з медпрацівниками.

Проте хочеться зробити зауваження актору: іноді він перегравє, підробляється під такого смішного простачка з широко відомих українських п'єс. Це стосується насамперед сцени, коли Олександр повертається до друзів увечері після того, як провів Інну, та в ряді інших. Це дещо знижує цей по-своєму красивий образ нашого сучасника. Адже ми бачимо, що Олександр принциповий, коли мова йде про чесність і обов'язок, сміливий, коли на нього нападають хулігани, рішучий, коли треба рятувати життя людей, розумний, добре знає свою справу. Цікавий образ створений артистом С. Куйбідою. Його Олексій Максимов страшенно не любить пишномовних слів, скептично ставиться до тих, хто виголошує давно відомі істини. Він чомусь впевнений, що всі, хто так говорить, насправді цього не роблять. Він – людина рішучих дій. І саме цим вмотивовується різкість, з якою він ставиться до балакунів. Навіть Олександра Зеленіна за його схильність до «промов» він дружньо називає «чортів ідеаліст». В той же час він – романтик. Йому не сидиться у кріслі інспектора медуправління флоту. Не до серця йому писати довідки, обслідувати кораблі. Його кличе море. Актор вдало показав, як з часом проходять цей скептицизм і ілюзія у Олексія, коли той ближче познайомився з старим комуністом, начальником медуправління Валентином Анатолійовичем Дампфером, головою сільської Ради Сергієм Самсоновичем Єгоровим, коли він, нарешті, побачив героїчний подвиг свого друга Олександра Зеленіна.

Великим поштовхом у визначенні його ставлення, як радянського громадянина, до життя, до обов'язку, до священних слів – Вітчизна, народ, партія був епізод, коли Олексій Максимов викриває злочин завідуючого базою Ярчука (артист О. Северський) та колишнього однокашника лікаря Петра Столбова (артист А. Посохін). По-перше, він побачив, що потрібний людям, що кожний на своєму посту приносить користь Батьківщині. По-друге, він зрозумів, що таких, як Ярчук і Столбов, у кого слова розходяться з ділом, одиниці, а таких, як Дампфер, Єгоров і, нарешті, Зеленін, – тисячі. Олексій – сильна натура. Це С. Куйбіда підкреслює і у його ставленні, коханні до Віри Веселіної. Інколи, правда, він зривається у своїх взаємовідносинах з Вірою, нарочито грубіянить, щоб показати свою рішучість і принциповість. Це зайве.

Привабливий Владислав Карпов у виконанні актора І. Жилінського. Він відрізняється від друзів своєю елегантною зовнішністю, яка приводить у трепет дівочі серця, любить поспівати, пограти на гітарі, пожартувати з дівчатами. Та це не головне. В душі у нього горить вогником мрія, яка запалає полум'ям, коли він зробить першу складну операцію, врятує від смерті свого друга Олександра Зеленіна. Владислав мріє стати хірургом. Він використовує будь-який привід, аби втекти до лікарні від «інспекторських довідок» і зайня-

тися хірургією. Правдиво і хвилююче проводить І. Жилінський сцену перед операцією О. Зеленіна. Зробивши її, він «побував на грані життя і смерті», як сказав Єгоров, і став справжньою людиною, став лікарем.

По-своєму теплі і ліричні образи дівчат Інни Голубєвої та Даші Гур'янової створили арстистки Т. Лисан і В. Немченко. Інна – весела і рішуча. Даша – скромна і привабліва. Обоє вони уособлюють наших славних, життєрадісних, працьовитих сучасниць. Складніший образ Віри Веселіної. Артистка Л. Бондаренко не завжди доносить ту пристрасть, з якою кохає Віра Олександра, рішучість її, коли вона поривае з минулим, щоб бути завжди з коханим.

В епізодичних ролях зайняті актори М. Грицай (Сазонов), В. Чупривський (Завидонов), В. Якушин (Бугров) та ін. Всі вони допомагають глибше і повніше розкрити події вистави. Добре, що театр залучає до гри членів театральної студії. Цього разу непогано виступила в ролі Зої Н. Паталаха. Непогане музичне оформлення спектаклю Д. Немченка.

Актори і режисер-постановник М. Баль показали хорошу виставу про нашу сучасну молодь, її дружбу і високі ідеали, її натхненну працю в ім'я майбутнього. Треба сказати, що в цьому сезоні наш театр взяв вірний курс – курс на сучасну п'єсу. З успіхом пройшли вистави «Життя і злочин Антона Шелестова», «Втрачений син», «Фараони», «Океан», «Над голубим Дунаєм» та ін.

Виставою «Колеги» театр закінчує нинішній театральний сезон. З червня розпочинаються гастролі в районах нашої області, а потім – поїздка в Ставропольський край. Під час гастролей театр закінчить роботу над виставою «День народження Терези» Мдівані, в якій розповідається про героїчну боротьбу кубинського народу проти американської інтервенції, розпочне підготовку такого великого полотна, як «Порт-Артур». Його ставитиме головний режисер театру, заслужений артист Казахської РСР Б. А. Лур'є.

Георгій Сербін.

Виставою «Колеги» театр закінчив театральний сезон 1961-1962 років. Наступний рік у новому приміщенні театр проводив значно впевненіше. Підвищення рівня мистецької культури колективу, його професійної майстерності дозволили театру розширити сферу своєї діяльності, виходити за межі України.

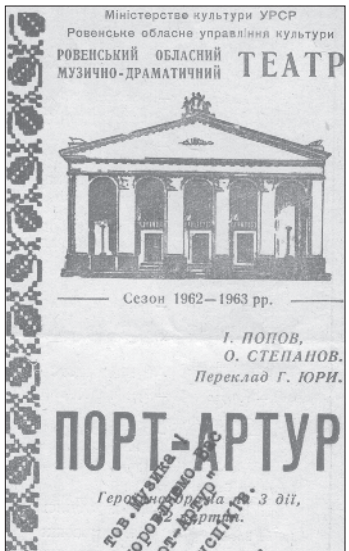
У минулі роки, період організаційно-творчого зміцнення театру, його колектив обслуговував глядачів лише Рівненської та деяких областей України і Білорусі. На двадцять другому році існування театру перша далека гастрольна подорож відбулася до міст Брянська, Липецька та Курська. А потім з кожним роком усе далі й далі пролягали шляхи театру по Російській Федерації: до Тюмені, Мурманська, Кизила, Красноярська, Томська, Кемерово, Барнаула, Уральська, Саратова, Уфи, Сизрані, Ярославля тощо. У часі ці гастрольні поїздки тривали аж до 1983 року. І скрізь гастрольний репертуар Рівненського музично-драматичного театру, у якому переважала українська класична драматургія, викликав захоплення російських глядачів. Вистави загалом, а також гра акторів та робота режисерів-постановників, художників, оркестрантів здобували позитивні відгуки в пресі. Гастрольні подорожі слугували творчим екзаменом на

Григорій Вегера (зліва) і Георгій Кияновський. 1961 рік

зрілість колективу, демонстрацією успіхів в оволодінні театральним мистецтвом. Між тим завдання часу вимагало від трупи творчого художнього спрямування, стабільної якості сценічного втілення, послідовності в доборі репертуару, нехай різноманітного, але гармонійно поєднаного.

Потрібен був художній керівник, режисер-вихователь, і театр його зустрів в особі заслуженого артиста Казахської РСР Бориса Лур'є. Він відразу усвідомив, що вистави за п'єсами української класики, їхня сценічна етнографічність не дають можливості театру виконувати свою нову місію. Борис Аронович розробив нові шляхи для збагачення репертуару свіжими творами, не нехтуючи кращими творчими здобутками колективу театру. На перше місце в своїй роботі він поставив етику стосунків із трупою, потім пошуки мистецького взаєморозуміння і впровадження власної методики репетиційної роботи з акторами.

Міністерство культури УРСР
Рівненське обласне управління культури
РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1962—1963 рр.
І. ПОПОВ, О. СТЕПАНОВ.
Переклад Г. ЮРИ.
ПОРТ-АРТУР
Героїко-драма в 3 дії, 12 картин.
Щиро вітаємо з прем'єрою "Порт-Артур".
Бажаємо творчих успіхів.
Б.Лур'є.

Програма драми «Порт-Артур». Театральний сезон 1962-1963 рр.

Першою виставою Лур'є була героїчна драма Івана Попова та Олександра Степанова «Порт-Артур» – п'єса, створена за мотивами однойменного роману Олександра Степанова про долю героїв російсько-японської війни 1903-1905 років. У цьому творі розповідається про історію зародження і зміцнення народного опору царизму, про піднесення визвольних ідей, незважаючи на воєнну поразку (вірніше, зраду) «сіятельного генералітету». Саме це визначило характер постановки і поведінку головних дійових осіб. Безвольний генерал Стесель (Володимир Петрухін), підпорядкований своїй дружині не лише в особистих діях, але й у службових справах, був головним винуватцем здачі фортеці японцям. Злим генієм Стеселя і оборони Порт-Артура була його дружина – Віра Олексіївна (заслужена артистка УРСР Лідія Журавльова).

Зовнішньо вишуканому та внутрішньо порожньому й нікчемному офіцерству (його представників із в'їдливою іронією, хоча й цілком життєво достовірно, грали Василь Савицький (генерал Фока), Степан Куйбіда (Кирило Володимирович), Григорій Іванов (генерал Танака) та інші) у виставі протистояла група справжніх патріотів, офіцерів демократичної орієнтації, ролі яких виконували: заслужений артист УРСР Г. Кияновський (мудрий адмірал Макаров), Павло Музика (генерал Кондратенко), заслужений артист УРСР Віктор Виноградов (відчайдушно сміливий командир батареї Борейко), Ігор Жилінський (прапорщик Звонарьов). Артисти Сергій Петренко та Анатолій Посохін грали ролі простих солдатів – Радіонова і Блохіна.

Вистава була насичена батальними сценами, метою було створення епопеї з розкриттям конфлікту та відображенням духовного світу людей. Музика була підібрана досить вдало, що допомагало тримати дію в потрібній напрузі. Робота над постановкою героїчного плану підтвердила, що творчий колектив театру, зберігаючи свої традиції, виявився спроможним для реалізації драматичного твору значного масштабу.

Газета «Червоний прапор». 16 листопада 1962 року.

ПОЗНАЙОМТЕСЬ З ГЕРОЯМИ ПОРТ-АРТУРА

Героїчна оборона Порт-Артура під час російсько-японської війни 1904 року назавжди увійшла в історію нашої Батьківщини. Ці незабутні події, їх герої знайшли своє майстерне відображення в романі О. Степанова «Порт-Артур».

За мотивами цього твору колектив Ровенського музично-драматичного театру поставив спектакль, яким він відкрив новий сезон. Як же вдалося акторам втілити задум авторів героїчної драми О. Степанова та І. Попова, відтворити справжній зміст того, що відбувалося на далеких сопках Манчжурії напередодні першої російської революції?

...У розкішному палаці генерала Стесселя гримить музика, весело кружляють пари. Генерал дає банкет. В цей час в Порт-Артур прийшла звістка, що японці готуються до війни. Війна власне вже почалась. Але самовпевнений Стессель не хоче вірив в це. Адже на банкет запрошений і японський генерал Танака. Значить, розмови про війну – брехня. Коли прапорщик Звонарьов нагадує, що фортеця до оборони не підготовлена, що в командуванні багато продажних елементів, на нього обрушується хвиля незадоволення. І раптом, як блискавка, повідомлення: війна почалась, японські війська віроломно напали на Росію.

Роман О. Степанова охоплює багато подій, відтворює долі багатьох героїв оборони Порт-Артура. В спектаклі всього цього немає. Все тут підпорядковано одному – показати, як поставились до війни царський генералітет, а значить, царський уряд, і ті, кому довелось на своїх плечах перенести весь тягар війни – російський народ, солдати, деяка частина прогресивно настроєних офіцерів. Це і визначає характер постановки, поведінку основних дійових осіб.

Протягом всього спектаклю перед глядачем яскраво постає бездарність, а то і пряма зрада верхівки командування порт-артурської фортеці. Колоритно змальована в цьому відношенні фігура Стесселя у виконанні артиста В. Петрухіна. Безвольний, повністю підпорядкований не лише в особистих діях, але й у службових справах своїй дружині, генерал був головним винуватцем нічим не виправданої здачі фортеці японцям.

Артист В. Петрухін показує свого героя в різних обставинах. За бравадою генерала, за його галасливими заявами, що «ми япошат шапками закидаємо», виступає зарозумілість по відношенню до підлеглих і улесливість до вищого начальства. Проте в одній сцені артист дещо відійшов від правдивого зображення свого героя. Це надто награна втеча Стесселя з Електричної скелі. Тут, мабуть, варто було знайти більш правильний тон.

Злим демоном Стесселя і оборони Порт-Артура можна назвати дружину генерала Віру Олексіївну. Її втручання в усі справи, зв'язані із захистом фортеці, користолюбство багато в чому визначило весь хід подій. У створенні цього образу велика творча вдача Заслуженої артистки УРСР Л. Журавльової. Для неї характерне глибоке принципове вникнення в свою роль. Це допомогло Л. Журавльовій створити правдивий образ.

Володимир Солтус

Взагалі виконавці ролей тих, хто, подібно Стесселю, стоїть біля влади, підібрані вдало. Запам'ятовується створений актором В. Сивицьким генерал Фок. Стримано, психологічно правдиво веде роль князя Кирила Володимировича артист С. Куйбіда. Роль японського ставленика-шпигуна інженер-капітана Сахарова майстерно виконав актор В. Солтус. Дещо блідіше, на жаль, виглядає у спектаклі ад'ютант Стесселя князь Гантімуров (арт. Й. Безчасний).

В романі О. Степановя Гантімаров – людина підла, нікчемна. А в п'єсі він показаний дещо в іншому плані. Чи варто було виконавцеві ролі і режисерові відступати від цієї авторської характеристики героя?

Як уже відзначалось вище, і в романі, і в п'єсі представникам генералітету, які по суті провалили оборону Порт-Артура, протиставлені справжні оборонці фортеці. Перед колективом театру, який ставив спектакль, його головним режисером, Заслуженим артистом Казахської РСР Б. Лур'є, виконаввями ролей стояло нелетке завдання – зробити спектакль масових дій, винести на перший план народ. Нам здається, що це завдання творчий колектив театру виконав.

Сцена, що відбувається на Електричній скелі, одному з основних фортів оборони Порт-Артура, надовго запам'ятовується глядачам. Велику симпатію викликає солдат Пилип Блохін (артист А. Посохін). Саме на таких, як він, воїнах-героях держалася оборона фортеці, їх мужність була гарантією того, що, якби не зрада генералітету, російські солдати не здали б фортеці.

Прогресивно настроєні офіцери представлені в п'єсі адміралом Макаровим (Заслужений артист УРСР Г. Кияновський), генералом Кондратенком (артист П. Музика), поручиком Борейком (Заслужений артист УРСР В. Виноградов), прапорщиком Звонарьовим (арт. І. Жилінський). Виконавці цих ролей зуміли донести до глядача образи відважних російських воїнів і полководців. Ніби живий, постає перед нами у виконанні Г. Кияновського адмірал Макаров, людина великої волі, знань, передовий, прогресивно настроєний воєначальник, великий патріот своєї Батьківщини. Він – пряма протилежність генералу Стесселю. Це артист підкреслює з особливою силою на протязі всього спектаклю.

Окремо хочеться сказати про досить хорошу манеру гри артиста Г. Іванова (японський генерал Танака). Ніби своєрідне доповнення цього образу виступає в п'єсі Юм-юм (артистка А. Хількевич) і Куін-сан (арт. Г. Гарбовська).

Говорячи про спектакль, не можна не згадати про чудові танці у постановці

балетмейстера Г. Пригорницького та художнє оформлення, виконане художником П. Федоренком. Особливо це стосується прологу спектаклю, сцен на Електричній скелі, видержаних у суворих тонах, декораціях і світлових ефектах. Проте варто побажати режисеру-постановнику підвищити звучання фінальної сцени. Постановкою героїчної драми «Порт-Артур» колектив Ровеньського драматичного театру поповнив свій репертуар ще одним хорошим твором.

В. Колобов.

Незабаром Лур'є звернувся до класичної спадщини Михайла Старицького. Режисера вабила драма «Маруся Богуславка», у якій автор славив патріотизм та героїзм українського народу в боротьбі проти турецьких поневолювачів, оспівував мужність козаків-патріотів, які терплять тяжкі муки, засуджував відступництво та його прояви в особі Марусі Богуславки. Адже саме вона, потрапивши в неволю, потурчилася і стала дружиною паші Гірея. Основними героями твору є представники народу, козаки-невільники, які гуртуються навколо Сохрона – колишнього нареченого Марусі. Поряд із ними в п'єсі виразно окреслені: мати Марусі – Ганна, її брат Степан та подруга Леся.

Програма драми «Маруся Богуславка»

Перед постановником стояло завдання висвітлити історичну правду, глибоко розкрити кращі риси українського народу, його героїчну боротьбу проти ворогів. Автор протестує проти рабства і знущання над людьми. Борис Лур'є зумів правильно передати ідейний задум драматурга Михайла Старицького. Увесь хід вистави був підпорядкований єдиній меті: показати велич людини, яка бореться задля блага своєї Батьківщини і свого народу. Слід відзначити, що постановник у трактуванні багатьох питань ішов непротореними, нетрадиційними шляхами, знаходив оригінальні вирішення ролей.

Розкриваючи психологію одного з головних героїв вистави – Гірея – було показано образ чоловіка, не так уже й палко закоханого в Марусю. Він хитрий поневолювач, хижак і небезпечний ворог. Для досягнення власної мети він може йти на будь-який злочин. Ці негативні риси переконливо передав артист Степан Куйбіда.

Цікавий, нетрафаретний малюнок ролі Марусі створила заслужена артистка УРСР Лідія Журавльова. Вихована на інших прийомах гри, вона змогла уникнути звичайної для ролі Марусі мелодраматичності, і від того образ, наближаючись до трагедійного фіналу, ставав усе більш глибоким. Артистка була дещо стриманою і сухою в першій дії, та вже у другій і до

О. Журавльова (Леся) та І. Жилінський (Степан) у виставі «Маруся Богуславка» М. Старицького

кінця вистави з великим підйомом розкрила трагедію своєї героїні. Вона чітко охарактеризувала обидва компоненти свого образу: кохання та любов до рідного краю. Артистка зуміла глибоко розкрити складні переживання Марусі, коли почуття обов'язку перед народом переплелися з любов'ю до дітей, до Сохрона, з усвідомленням того, що марно принесла себе в жертву. Сентиментальні переживання поступалися місцем героїчному пориву і свідомому почуттю обов'язку перед Батьківщиною.

Артист Андрій Любчик виконував роль Сохрона, що була почасти «невдячною», несамостійною, оскільки він мусив «підігравати» Марусі. Андрій Любчик поглибив образ «ходульного коханця», давши йому певну незалежність від Марусі, і це зробило Сохрона самостійним персонажем.

Неврівноваженим, запальним, людиною, якою керують емоції, а не розум, – таким був створений артистом Ігорем Жилінським образ Степана, який за свої легковажні вчинки отримує великі душевні страждання, а згодом – смерть. Знесилену матір, майже божевільну від страждань та пошуків своїх дітей – Марусі та Степана, – створила артистка Дора Безчасна, яка з миролюбної жінки в першій дії в наступній перетворюється на народну месницю. Сміливу дівчину, наречену Степана, правдиво зобразили артистки Тамара Лисан та Ольга Журавльова.

Ольга Журавльова

Хвилю оплесків завжди викликала сцена розправи козаків з турецьким султаном та визволення їх із неволі й повернення в Україну. Високий художній рівень постановки народних сцен вважався невід'ємною рисою режисера Бориса Лур'є. Адже головним діючим персонажем вистави про історичне минуле був народ, який боровся за свою і державну незалежність. Кожен із невільників – це особистість, яка відчувала гірку печаль безправ'я і силу народного гніву.

Вдалою знахідкою став музичний супровід постановки, у якому були використані твори композитора Олександра Радченка. Високим

рівнем відзначалося й оформлення художника Платона Федоренка.

Газета «Приуралье» (Російська Федерація). 12 червня 1963 року.

ТАЛАНТ РОВЕНЦЕВ ПОКОРЯЕТ

Артисты Ровенского музыкально-драматического театра начали свои гастроли в Уральске драмой М. Старицкого «Маруся Богуславка». Пьеса раскрывает далекое прошлое мужественного украинского народа, исполненного патриотических чувств и ненависти к иноземным захватчикам.

«Маруся Богуславка» – крупный, целостный, страстный и своеобразный спектакль. Постепенно, картина за картиной, он приобретает большую силу и достигает высокого эмоционального воздействия.

В спектакле живут яркие люди с характерами сложными и сильными, и именно их человеческая сложность и целеустремленность в поступках и свершениях делает этот спектакль живым документом эпохи. В нем бьются горячие сердца, заключено вечное и страстное стремление человечества к счастью и свободе.

В спектакле можно назвать немало удачных актерских работ, но первое слово здесь, безусловно, принадлежит режиссеру и художнику. Заслуженный артист Казахской республики – постановщик Б. А. Лурье умеет великолепно осуществлять массовые камерные и батальные сцены, создавать нужную атмосферу, вдохнуть яркую жизнь в сценическое действие (сцена в корчме, негодование рабов, встречи матери с умирающим сыном и др.).

Художник П. Федоренко оформил спектакль поэтично, точно и впечатляюще. Вершиной исполнительских удач следует признать превосходную игру заслуженной артистки Украинской ССР Л. М. Журавлевой в роли Маруси. Актриса продемонстрировала великолепную творческую увлеченность, многообразие красок. Надолго сохранится в памяти зрителей эта чистая, стойкая, самоотверженная героиня.

Привлекла зрителей актриса большого сценического обаяния и внутренней силы О. Е. Журавлева в роли Леси, подруги Маруси, – стойкой, несгибаемой перед врагами народа. Олицетворяя народ Украины, предстает перед зрителями прекрасная игра актрисы Д. П. Безчасной в роли матери – Ганны. Она, как мать и как женщина, шаг за шагом умело раскрывает глаза дочери на все, что окружает ее. Артистка правдиво передает все оттенки и чувства своей героини, умной, душевно сильном женщины, достигая большой эмоциональной выразительности. Моральное падение человека, подлую измену близким и Родине умело передал артист И. Ф. Жилинский в роли Степана, брата Маруси. После продажи своей родной сестры в его жизни наступает крушение. Он не может простить себе своей подлости. «Ударь хоть с неба гром и убей меня, предателя и иуду», – восклицает он в момент душевного потрясения. Артист мастерски, с высоким драматическим накалом передает эту сцену.

Мужественный образ героя народа, всем сердцем стремящегося к свету, расположенного к простому люду, бесхитростного, открытого казака Сохрона создал артист В. А. Солтус. На его плечи ложится титаническая задача – освобождение своего народа от кабалы и рабства. Актер сумел все это показать с яркой убедительностью. Нельзя умолчать еще об одном действующем лице. Это – Гирей, мурза, а потом паша. Артист С. С. Куйбида нашел линию, которая помогла ему играть не «героя-любовника», а злейшего, хитрого врага народа Украины. Обманным путем он добивается расположения к нему со стороны Маруси, обещав ей не брать казаков в неволю, не томить их на каторге.

Она, поверив ему, стает его женой. Но своего слова он не сдержал. Требуется большое актерское мастерство, чтобы суметь воплотиться в этот лживый, гнусный образ. Анализируя спектакль, поражаешся непосредственностью актеров, которые не рассуждают на сцене, а живут жизнью своих героев.

В спектакле, конечно, есть мелкие недоделки, но они остаются почти незамеченными. Ровенцы умеют выделять и довести до зрителей главное.

Можно было бы, например, ярче и доходчивее показать концовку спектакля – освобождение невольников. Здесь режиссером допущена некоторая условность – кандалы с невольников как будто бы снялись сами. Еще убедительнее можно было бы показать финал освобождения узников и гибель поработителей. Впереди еще много спектаклей, которые увидят уральцы. Пожелаем артистам-ровенцам такого же творческого успеха, какого они добились в своей премьере.

И. Погост.

Тема боротьби українського народу за свободу в XVII столітті, ненависть до ворогів та безмежна любов до Вітчизни були розкриті Михайлом Старицьким настільки реально, що театральна постановка прозвучала доволі актуально, хвилююче, монументально. Це була вистава глибоких пристрастей і справжніх людських страждань, на що позитивно відгукнулася й місцева преса.

Газета «Червоний прапор». 1963 рік.

«МАРУСЯ БОГУСЛАВКА»

Майже століття минуло з того часу, як п'єса відомого українського письменника М. Старицького «Маруся Богуславка» побачила світ. Вона не втратила своєї ідейної загостреності і на сьогодні. Глядачі і зараз з інтересом дивляться цю виставу.

Цей твір своїм ідейним змістом закликає народ до мирної праці, протестує проти рабства і поневолення людини людиною. Сюжетна лінія п'єси нескладна. Курінний Сохрон Мальований разом із своїм побратимом Степаном спішать на заручини та весілля. В найкращий для молодят час сталося непоправне. Татари захопили дівчат. Підступний Гірей, використавши нестійкість Степана, брата Марусі, полонив красуню.

Минуло шість років. Маруся – дружина хана Гірея. У золотій тюрмі вона не може примирилися з своїм становищем. Що їй повага невільників, палка любов Гірея! Вона сумує за рідним краєм, матір'ю, Сохроном. Душевний неспокій не покидає героїню. Лише зустріч з діточками на деякий час відвертає від сумних думок. Волелюбна Маруся не може примиритися з тим, що її оточують раби, невільники. Вона хотіла б бачити щирі почуття, сердечні взаємини між людьми. Та й сама вона тільки старша рабиня.

Одного разу Маруся почула спів невільників. Рідна тужлива пісня ніби пробуджує її. Перед нею постає гірка правда. Гірей порушив клятву. Він усі ці роки плюндрував її край, гнав у рабство тисячі невільників. Зустріч з матір'ю остаточно розвіває сумніви у віроломстві хана. Від неї Маруся дізнається, що брат її, Степан, закатований в неволі, Сохрон теж у ханській тюрмі.

В день свята, коли хан і придворні поїхали до мечеті, Маруся визволяє невільників. Зустріч з Сохроном приголомшує її. Страшні душевні муки доводять жінку до самогубства. Останні картини драми переконують глядача, що Сохрон і його товариші будуть і далі боротися проти іноземних загарбників, а

смерть багатьох співвітчизників і коханої подесятерять його сили у боротьбі.

Головний режисер театру постановник п'єси Б. Лур'є зумів правильно передати ідейний задум драматурга. Весь хід п'єси підпорядкований єдиній меті: показати величні діяння людини на благо своєї батьківщини, свого народу. Слід відзначити, що постановник у трактуванні багатьох питань іде не протореним шляхом, а знаходить оригінальний підхід, свій «почерк». Постановка п'єси в нашому театрі відрізняється від постановки інших театрів як у сценічних засобах, так і в розкритті психології одного з головних героїв п'єси – Гірея. Перед нами не закоханий з палкою, поетичною натурою, як його намагалися до цього часу показати в деяких театрах, а хижак, поневолювач, для якого нажива є основним змістом життя. Це хитрий і небезпечний ворог. Для досягнення мети він іде на будь-який злочин. Ці риси Гірея вдало передає артист Куйбіда.

Г. Давидовський і М. Лозовська у виставі «Маруся Богуславка». 1963 рік

П'єса має великий успіх у глядачів, що, безперечно, обумовлюється вдалою грою акторів. Центральний образ драми – Маруся Богуславка. В цій ролі у виставі зайняті артистки Л. Журавльова і В. Бойко. Обидві вони мають багато спільного у розкритті цього образу. Насамперед вони показують Марусю як сміливу і палку патріотку. Глядач бачить на сцені вродливу дівчину з глибокими і сильними почуттями до Сохрона. Маруся врівноважена, розсудлива, і про її почуття можна судити тільки по щасливому блиску очей і якомусь особливому внутрішньому піднесенню. Відчувається, що ця дівчина може покохати тільки один раз на все життя. В своєму обранцеві Маруся бачить велику душевну силу і сміливість. В інших картинах, де вже глядач бачить Марусю дружиною Гірея, вона залишається волелюбною козачкою. Палка любов до свого народу розкривається з великою силою у репліці: «Ненавиджу за те, що силоміць ти взяв мене, що ти моїх братів на галерах, на праці забиваєш»...

Хоч Маруся після обіцянок хана бути другом козацького люду змирилася з своєю долею, проте душею вона залишається нескореною. Сильне враження справляє сцена зустрічі з матір'ю. Тут особливо глибоко розкриваються почуття героїні до батьківщини. В останній дії заслужена артистка УРСР Л. Журавльова зуміла глибоко розкрити складні душевні переживання Марусі, коли почуття обов'язку перед народом переплітаються з любов'ю до дітей, до Сохрона, з усвідомленням того, що марно принесла себе в жертву.

Гра артиста В. Солтуса в ролі Сохрона Мальованого покоряє глядача в останній дії. Ось він після шестирічної розлуки побачив свою Марусю, заради якої переніс стільки страждань. Його наречена стала дружиною ворога, має дітей. Сохрон спочатку звинувачує її, але в наступних репліках розкривається підступність ворога, і герой розуміє всю душевну драму Марусі. Він забирає її дітей, щоб виховати з них українців. І ми віримо, що десь за сторінками драми

Сохрон помститься за їх знівечене життя, за муки і поневіряння своєї коханої.

Але я перших діях гра актора не переконлива. Не відчувається, що це бравий вояка, сміливий, відважний козак. Не можна погодитись також і з сентиментальним показом його кохання в перших картинах. Тут слід передати внутрішню силу героя, його серйозні, зрілі почуття. Артисту Солтусу треба попрацювати і над дикцією, над тим, щоб кожне слово, кожен звук доходив до глядача.

Залишається в пам'яті образ Степана (арт. І. Жилінський). Запальний, неврівноважений, з швидким переходом від одного душевного стану до іншого, юнак уже в першому акті показує свою легковажність. В його діях відсутня перспектива, вчинками керують не розум, а емоції. І це стало причиною великої життєвої трагедії: він легко погодився продати сестру, щоб розрахуватися з шляхтичами, яким програвся в карти. За це великими душевними муками заплатив Степан. Вдала гра актора і в другій дії, і в сцені зустрічі з матір'ю. Але іноді надмірна крикливість у репліках, захоплення драматизмом ставлять героя в нереальні обставини і не викликають до нього співчуття глядачів.

Добре зіграла у виставі роль матері артистка Д. Безчасна. У першій дії перед нами щаслива жінка. Хоч вона і сумує, що чоловік не дожив, щоб побачити свою дочку в парі, та радість за Марусю і повага до майбутнього зятя проганяють цей смуток. І скільки щастя в її очах, коли вона дивиться на своїх дітей! Далі перед нами виступає вже жінка, пригнічена особистим горем. Потім Ганна-паніматка, вдова, перетворюється в сміливого і гнівного оборонця. Тільки помсти вимагає вона поневолювачам, работоргівцям. Артистці Безчасній вдалося відтворити складні переживання матері, показати, як з миролюбної жінки виростає народна месниця.

З захопленням слідкуєш за грою артистки Т. Лисан, яка виконує, роль Лесі, її Леся – пристрасна і смілива дівчина. Вона і в неволі не зрадила Степана, вирішила за краще бути рабинею, ніж коханкою багатого татарина. Леся не втрачає людської гідності, дівочої гордості. В останніх картинах ми бачимо її, як і матір Марусі, серед тих, хто знищує все, що збудовано рабською працею.

Переконливо грає артист В. Петрухін (роль Ахріма). Вдало відтворені образи корчмаря (арт. М. Бронштейн), старого євнуха (арт. Г. Іванов), садиста і деспота наглядача над невільниками (арт. В. Сивицький). Успіху вистави у великій мірі сприяють хороші ч масові сцени. Треба віддати належне оформленню вистави, зробленому художником театра П. Федоренком. Добре сприймається музика, написана до спектаклю композитором Олександром Радченком. У п'єсі йдеться про давно минулі події, але глядачі з великою увагою слідкують за їх розвитком. Це свідчить, що постановник і колектив, виконавців посучасному розкрили головну ідею п'єси – волелюбність і нескореність народу.

***М. Дорошенко**, доцент Ровенського пединституту.*

Серед тих, хто в 1963 році започаткував своє творче життя на рівненській сцені, були дипломанти-випускники Київського театрального інституту ім. Івана Карпенка-Карого, учні професора Михайла Верхацького Анатолій Федорович Жилінський та його дружина – артистка Раїса Миколаївна Теплова.

У перші роки своєї творчої діяльності Анатолій Жилінський привернув

до себе увагу роботою в постановці «Світанок» за п'єсою Миколи Рубашова і Матвія Талалаєвського. У п'єсі йшлося про перебування шістнадцятирічного Тараса Шевченка у Вільні, в маєтку поміщика Енгельгардта, а саме про період його життя, коли козачок виростав у народного співця свободи України.

Передати внутрішню окриленість молодого Тараса Шевченка було нелегким завданням для режисера-початківця та молодого виконавця головної ролі артиста Олега Батова. Саме в цей період у душі допитливого і кмітливого юнака Тараса розгоралось почуття національної та соціальної несправедливості, а разом із тим невідома сила все глибше затягувала його у світ мистецтва, яскравих кольорових фарб на тлі власного рабського становища. І тільки знайомство з вільною швачкою Дусею Гусаківською (Раїса Теплова) дало йому почуття людської і національної гідності. Тарас усвідомлює, що жити – значить боротися. У цьому душевному та інтелектуальному збагаченні, яке прийшло разом зі зневагою і муками в панському передпокої П. Енгельгардта (артист Ігор Жилінський), і було джерело художніх відкриттів Тараса Шевченка.

Раїса Теплова

Анатолій Жилінський

Газета «Червоний прапор». 1963 рік.

НА СЦЕНІ – ЮНИЙ ТАРАС

На сцені – юний Тарас. Йому шістнадцять років. Перед ним бундючний, самозакоханий Енгельгардт. Пан злий: оцей хлопчак, «козачок» сміє згадувати в його домі про свій край, про Гонту, Залізняка, Кармелюка. І він майже кричить: «Ти — раб, розумієш – раб! Негідний, мерзенний раб!»

Не вперше чує Тарас такі слова. Він знає: справедливості від пана годі чекати. І мовчить. Але горить, протестує його душа, палко говорять його очі...

Так, драматичний і цікавий період з життя Тараса Шевченка взялися відобразити у своїй п'єсі «Світанок» М. Рубашов та М. Талалаєвський. Під час перебування у Вільно (1829-1830 рр.) Шевченко зріс і духовно, і фізично. Образно кажучи, це був світанок майбутнього народного співця.

Очевидно, саме цим і привабила п'єса молодого режисера Анатолія Жилінського, дипломанта Київського державного інституту театрального мистецтва ім. Карпенка-Карого. І ось п'єса на сцені Ровенського драмтеатру, її герої стали живими людьми...

Придивляємось до Тараса-Батова. Ось він разом з кухарчуком Івасем, дядьком Стратоном у кімнатці для челяді. Радий, що вирвався з панського передпокою.

Олег Батов

Сумує за далекою Кирилівкою, за рідними... Поступово розмова заходить про минуле. І автори п'єси, і режисер, і артист наголошують на захопленні юнака героїчною боротьбою народних повстанців проти панів-визискувачів.

Ось Тарас у кімнаті Енгельгардта. В ролі пана – артист І. Жилінський. Він вірно «прочитав» цей образ – таким, яким його задумали драматурги. Пан Енгельгардт, як відомо, був жорстоким, тупим, самозадоволеним. Саме сукупністю цих рис і визначається образ у виконанні І. Жилінського. Поміщик знущається над Тарасом, принижує його людську гідність, але не може вважати себе переможцем, не може розтоптати внутрішню незалежність молодого кріпака. Передати цю внутрішню окриленість – не легке завдання. Молодому артисту О. Батову в окремих сценах вдалося підкреслити її, виявити і словами, і в пластичному малюнку образу.

Проте враження від Тараса-Батова не завжди цільне, йому бракує «живинки», психологічної переконливості. Очевидно, вина в цьому не тільки артиста. Автори п'єси, виписуючи образ Тараса, пішли найлегшим шляхом – створили ілюстрацію до біографії Шевченка, не заклавши в його образ якоїсь глибшої ідеї, не давши йому багатшого внутрішнього світу. І в п'єсі, і в спектаклі Тарас постає перед нами винятковим юнаком, який ніби все знає, якому ніби й нічого відкривати у цьому житті. Саме ця відсутність динаміки у внутрішньому світі героя, психологічна статичність, що йде від драматургічного матеріалу, і є головним недоліком спектаклю.

А віленський період життя Шевченка давав авторам благодатний матеріал для створення п'єси психологічно напруженої, ідейно багатої. Як свідчать шевченкознавці, саме в цей період наростає, зміцнюється в душі допитливого та кмітливого козачка відчуття несправедливості, яка існує в житті. Він усвідомлює своє рабське становище. Разом з тим його все глибше та глибше невідома сила затягує у світ мистецтва, у світ кольорів та фарб. Хист художника не дає йому спокою. Знайомство з Дунею Гусаківською, «вільною» дівчиною-швачкою (в п'єсі – Дуся Гусаківська) породило у юнака думки про те, що і кріпаки – такі ж люди, як і пани, як і всі. Він зустрічається також з художником Рустемасом, студентом університету Томашем, прогресивно настроєними людьми. Хотілося б відчути, як у цей час з особливою силою спалахує в ньому почуття людської гідності, топтаної несправедливим ладом. Перед юнаком відкриваються нові обрії, цілком новий для нього світ «вільних» людей. Тепер він не тільки переживає в собі соціальну несправедливість, а й починає думати про своє майбутнє. У цьому душевному та інтелектуальному збагаченні, яке прийшло разом з муками в панському передпокої, і був зародок внутрішньої колізії п'єси. Тут – джерело художніх відкриттів. На жаль, автори п'єси основну увагу звернули на зовнішні обставини життя «козачка», і тому драматургічна дія не має «підводної», затекстової течії думки. Спілкування з Рустемасом і Томашем показано блідо. Треба сказати, що, очевидно, ці недоліки п'єси режисер відчував. Він прагнув психологічно поглибити образи, ідейно наснажити окремі епізоди (силуети декабристів).

В історії взаємин Дусі і Тараса автори п'єси побачили лише пробудження

почуття кохання, юнацьке захоплення. Молода артистка Р. Теплова створила м'який, ліричний образ дівчини, осяяний першим коханням. Але ні автор п'єси, ні режисер не підкреслили тієї ролі, яку відіграла ця дівчина в духовному зростанні Тараса. І від цього спектакль тільки виграв би, образ став би ідейно значимішим.

Р. Теплова (Оленка), І. Жилінський (Енгельгардт) і О. Батов (Тарас Шевченко) у виставі «Світанок» М. Рубашова

З інших акторських робіт цікаві образи Сидорка (А. Посохін), Івася (С. Примак). Сидорко і Тарас – два юнаки, протилежні за своїм характером, душевним світом. Артист А. Посохін правильно зрозумів Сидорка, як нікчемну людину, яка стала для пана «живою річчю». Душевна тупість і жорстокість, втрата всього людського показана артистом досить виразно. Зіткнувши Сидорка і Тараса, режисер мав надію, що риси юного художника – «предерзость характера» (про цю свою рису пізніше говорив сам Шевченко, згадуючи службу в Енгельгардта), людяність, доброта, протест проти несправедливості будуть виявлені у спектаклі ще яскравіше. Справді, це протиставлення виправдало себе.

Вдало відтворив дитячу безпосередність кухарчука Івася та його захоплення Тарасом артист С. Примак. Можна лише зауважити, що він у всіх епізодах дещо інтонаційно одноманітний (скрізь надто жвавий і меткий – створюється враження, що артист переграє).

Незважаючи на ряд серйозних вад, спектакль живе. Глядача приваблюють картини юнацького життя великого Кобзаря, декораційна виразність, вдале музичне оформлення вистави. І він сподівається, що робота над спектаклем не припиниться, що театральний твір, присвячений 150-річчю з дня народження Тараса Григоровича Шевченка, стане досконалішим.

Григорій Дем'янчук.

* * *

ДУХ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ

Гастроли Ровенского музыкально-драматического театра

Поэзия великого украинского поэта-революционера Т. Г. Шевченко насыщена яростным гневом к угнетателям и любовью к угнетенным. Кровью своего сердца писал он о горе и страданиях родного народа, изнывающего в ярме панов польских, русских и своих – украинских. Особенно трагической была судьба украинской девушки, имевшей несчастье родиться красивой в бедной хате крепостного. Поруганная девичья честь, разлука с милым, жадные объятия ненавистного пана, – все это подымало великий гнев в душе поэта:

Как будто гвоздик
в сердце вбитый,
Марину эту я ношу.

Этими словами начинает Шевченко свою «Марину», которая послужила

основой для создания одноименной драмы, написанной украинским советским драматургом Николаем Зарудным.

Используя мотивы и других произведений Т. Г. Шевченко, таких, как «Варнак», «Сова», драматург насыщает драму Шевченковским духом непокорности тяжкой доле, духом борьбы порабощенных против поработителей. Этот дух определяет атмосферу спектакля «Марина», которым открыл свои гастроли в нашем городе Ровенский областной украинкий музыкально-драматичекий театр. На всю сценическую площадку сурово ложится тяжелый каменный массив, на котором возникает как бы обломок скалы. Под лучом прожектора на скале вырисовывается скульптурный облик поэта, и нам кажется, что мы слышим гневные слова живого Тараса:

...скажут, вру.
Что я сердитый на панов,
Поэтому пишу такое,
Про их обычаи собачьи.

И вот на этой суровой каменной плоскости происходят волнующие события.

Таков уж характер народа украинского, что и в горе, и в нищете не разлучался он с песней, а лихим танцем как бы старался растоптать свою недолю. Вот и сейчас плавно прошли девушки, сопровождающие невесту, приглашая односельчан на свадьбу. А возле захудалой корчмы собрались «дружки» и «бояре», – товарищи жениха Назара. Разгулялась голытьба, стараясь в чарке затопить свое лихо. Но возле корчмы появляется панский управляющий Магура и – конец веселью. Чтобы справить свадьбу, нужно выплатить выкуп ясновельможному пану Вацлаву Выстампольскому. Мало этого, – приглянулась пану молодая, пригожая невеста – Марина. Панская воля – закон. Жениха Назара, выразившего протест, бросают в тюрьму, Марину – в панские покои.

Нелегко сломить непокорный дух и заветную верность любимому этой простой девушки. Ни панская лесть, ни угрозы не действуют на нее. При помощи верного друга своего жениха – Андрея она пытается убежать от пана. Но Андрей погибает, а Марину снова хватают панские гайдуки. И когда Назар, сбежавший из темницы, вместе с повстанцами, возглавляемыми сподвижником Кармалюка Денисом Вартой, врываются в панское поместье, – оно уже пылает огнем. Его подожгла Марина. Но девушка не вынесла тяжелых испытаний, выпавших на ее долю, она сошла с ума. Умирая на руках у любимого, она приходит в себя и произносит осмысленные и самые заветные слова: «Это ты. Назар?! Возьми меня ...Возьми на волю...».

Пьеса написана в традиционном для украинского театра героико-романтическом жанре. Сильные народные натуры, лиризм и человечность, пластичность и музыкальность с приправой сочного юмора – все это те элементы спектакля, которые определяют работу режиссера, художника, композитора, актерского состава, – всего коллектива театра. Режиссер спектакля – главный режиссер театра, – заслуженный артист Казахской ССР Б. А. Лурье решает все компоненты спектакля в едином героико-романтическом плане. Этому подчинены и скульптурные, экспрессивные мизансцены, проминающие иллюстрации к произведениям Т. Г. Шевченко народного художника СССР Касияна, и тревожная насыщенность атмосферы событий, и предельная выразительность актерских работ. Сурово-фрагментальное и вместе с тем поэтичное оформление спектакля (гл. художник театра П. В. Федоренко) впечатляюще выражает дух Шевченковского творчества. Особенно помогает эмоциональному воздействию на

зрителя оформление картины «В повстанческом лагере». Но главное, что приковывает наше внимание в спектакле, – это актеры.

Артистка Р. Теплова создает образ Марины с большой внутренней теплотой и чувством правды. Хотя автор не обидел свою героиню текстом, Марина больше запоминается молчащей. Но какое выразительное это молчание! Вот она смущенно молчит, переполнена тихой радостью в надежде на счастье с любимым; а вот – гневно и презрительно – перед алчной сворой панов. Мы видим страдающие, а потом затуманенные безумием глаза несчастной.

В хрупкой, тоненькой Марине-Тепловой таится несгибаемая воля. Особенно это видно в сцене, когда паны жадно срывают с нее одежды. Затем она жалобно и трогательно увядает замученная, в финале спектакля, как шевченковская Лилея. Образ Марины – бесспорная удача молодой, способной актрисы. Вот только очень уж чужеродно выглядят белые сапожки на ногах Марины. Ведь это деталь явно барского костюма. Нам кажется, это касается одежды и многих других представителей бедного народа.

Назар (арт. Анатолий Жилинский) впечатляет постоянной взволнованностью своего образа. Мы видим, как в драматических ситуациях Назар словно ищет крылья, чтобы взлететь и спасти свою милую. Актеру следует опасаться, чтобы не перешагнуть грань и не впасть в истеричность. В этом отношении образ Андрея Хмеля, созданный И. Жилинским, рядом с образом Назара отличается более собранной уравновешенной силой и отвагой.

Под стать Андрею его боевая нареченная Оксана. Молодая актриса Л. Лесничая играет эту роль с хорошей непосредственностью. Смелая, острая на язык, деятельная Оксана уверенно и с хорошей характерностью исполнена актрисой. С первого выхода на сцену приковывает внимание зрителя коренастая, крепкая фигура Дениса Варты. Густой, звучный голос как бы подчеркивает значительность каждой фразы этого народного вожака. Артист В. Петрухин неторопливо, но с большой правдивостью разворачивает перед зрителем сильный характер подвижника, прошедшего сквозь тюрьму и каторгу, но непокоренного, готового до самой смерти мстить панам за кривду, за горе народное. Статичность и сдержанность помогают актеру выразить внутреннюю силу персонажа. Колоритный комедийный дуэт создали в спектакле арт. А. Посохин в образе шинкаря Лейбы и арт. П. Музыка в образе дьяка.

Прямодушный, с забавной хитрецой Лейба все ближе сходится с трудовым народом, бедствия которого он так хорошо видит и чувствует на своей собственной шкуре. А. Посохин с теплым, задушевным юмором рисует своего Лейбу в сложных ситуациях, когда он оказывается как бы между двух огней. Хорошо поданные актером остроумные реплики всегда вызывают у зрителя глубокую симпатию к многодетному и многотерпимому Лейбе.

Выпивоху и гуляку дьяка, который пристал к повстанцам и заменяет в своем вооружении крест на пистоль, сочно и колоритно сыграл артист П. Музыка. Запоминается сцена, когда дьяк отпускает грехи казаку, сжегшему господскую церковь и очень этим тяготившемуся (арт. М. Карпюк). Обоюдно удовлетворенные дьяк и казак затягивают развеселую песню. Нам только кажется, что у арт. Музыки вполне достаточно мастерства, чтобы играть опьянение не столь условно-театрально. Жестокость, коварство и рабскую угодливость панского холуя Магуры очень достоверно рисует артист С. Куйбида. Зрительный зал искренно сопереживает горе матери Марины в исполнении засл. арт. УССР Л. Журавлевой, физически ощущая боль материнского сердца. Неподдель-

Костянтин Колосков

ный драматизм и глубокое чувство актрисы делают этот образ одним из запоминающихся. В спектакле много содержательных, великолепно разыгранных сцен. Вот Денис Варта отпускает на три дня из отряда крестьянина Ивана Кореня (арт. С. Петренко) домой – «рожь сеять». С каким проникновением звучат слова Ивана о его мечте: «Весь мир хлебом засеять».

Среди панства особенно колоритный образ Яна Лисецкого, созданный артистом В. Сивицким Выделяется своей неудержимой злобой на панов повстанец Крайбида (арт. А. Любчик). Довольно сильным компонентом, созвучным общему решению спектакля, является музыка композитора Платона Майбороды, она подана в хорошем звучании оркестра под управлением дирижера К. Колоскова. А вот хоры, которыми всегда так славится украинский театр, заставляют желать лучшего. Особенно это относится к жиденькому звучанию такой чудесной песни, как «Забелели снега». Талантливый коллектив ровенчан посвятил свою знаменательную работу 150-летию со дня рождения гениального сына украинского народа Тараса Григорьевича Шевченко. Спектакль был принят зрителем с исключительным интересом и теплотой, ибо творческий коллектив сумел насытить каждую сцену гневным протестом, пронизывающим все бунтарское творчество истинно народного поэта.

Впереди еще много интересных и радостных встреч с гостями с Украины.

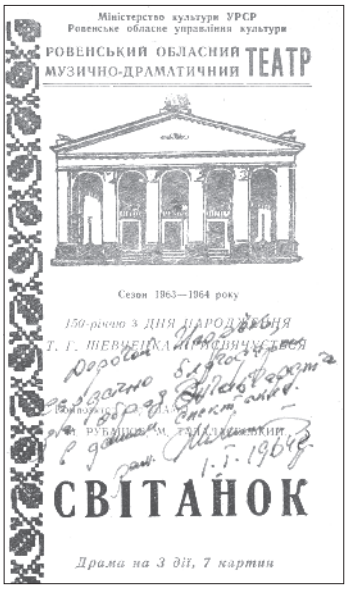
Н. Баль.

Володимир Грипич

Незважаючи на ряд серйозних драматичних вад самої п'єси, вистава «Світанок», присвячена 150-річчю з дня народження Тараса Шевченка, користувалася успіхом у глядачів, особливо в молоді шкільного віку. Окрім згаданої роботи, у режисера Анатолія Жилінського були ще постановки: «Сеньйор Маріо пише комедію» Альдо Ніколаї, «Серце балтійця» Олени Гальперіної та Юлія Аненкова, яка вважається продовженням вистави «Севастопольський вальс» цих же авторів у постановці Бориса Лур'є. «Серце балтійця» також із жанру героїчної музичної комедії. Уже згодом з'явилися вистави «В день весілля» Віктора Розова, «Барабанщиця» Панаса Салинського, «Перебіжчик» братів Леоніда і Петра Турів.

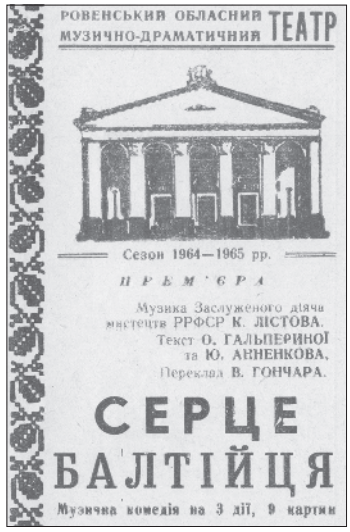
У постановках «Марина» Миколи Зарудного і «Це було в Ровно» Володимира Грипича, за твором Дмитра Медведєва «Сильні духом», Анатолій Жилінський виконував роль Назара та Миколи Кузнецова. Професіоналізм Анатолія Жилінського як режисера, так і актора мав доволі позитивні відгуки в театральних рецензіях у місцевій пресі.

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1963—1964 року
150-річчю з ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Т. Г. ШЕВЧЕНКА присвячується
СВІТАНОК
Драма на 3 дії, 7 картин

Програма драми «Світанок». Сезон 1963-1964 рр.

Министерство культуры УССР
Ровенское областное управление культуры
РОВЕНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ УКРАИНСКИЙ МУЗЫКАЛЬНО-ДРАМАТИЧЕСКИЙ ТЕАТР
Сезон 1963—1964 гг.
А. НИКОЛАИ
СИНЬОР МАРИО ПИШЕТ КОМЕДИЮ
драма в 3-х действиях
Место действия — Италия

Програма драми «Сеньйор Маріо пише комедію». Сезон 1963-1964 рр.

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1964—1965 рр.
ПРЕМ'ЄРА
Музика Заслуженого діяча мистецтв РРФСР К. ЛІСТОВА.
Текст О. ГАЛЬПЕРИНОЇ та Ю. АКІМЕНКОВА.
Переклад В. ГОНЧАРА.
СЕРЦЕ БАЛТІЙЦЯ
Музична комедія на 3 дії, 9 картин

Програма музичної комедії «Серце балтійця». Театральний сезон 1964-1965 рр.

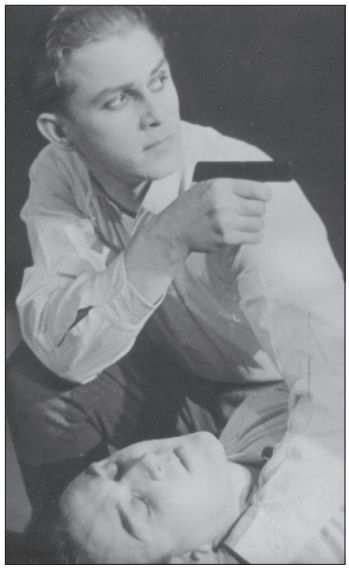
Глядачі та рецензенти також високо оцінювали гру Раїси Теплової, яка володіла хорошими вокальними даними і високою акторською майстерністю. Пошуки своєрідності у ролях завжди були спрямовані на розкриття їх глибинного змісту, поєднання воєдино ліричних, драматично-трагедійних та епічних рис кожного образу. Такими запам'ятались її героїні: Луїза в «Підступності й коханні» Фридриха Шиллера, Аза в «Лихій долі» Михайла Старицького, Ніна Сніжко в «Барабанщиці» Панаса Салинського, Софія в «Безталанній» Івана Карпенка-Карого, Лідія Лісовська в «Це було в Ровно» Володимира Грипича

Сцена з вистави «Барабанщиця» П. Салинського. У центрі – Раїса Теплова. 1964 рік

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1964—1965 рр.
П. САЛИНСЬКИЙ
БАРАБАНЩИЦЯ
(драма на 3 дії)

Програма драми «Барабанщиця». Сезон 1964-1965 рр.

А. Жилінський (Микола Кузнецов) та І. Жилінський (Ян Камінський) у виставі «Сильні духом»

та, нарешті, Марина в однойменній драмі Миколи Зарудного. На театральних афішах поряд із іншими назвами вистав почесне місце зайняло оголошення про прем'єру 28 грудня 1963 р. драми «Підступність і кохання» Фридриха Шиллера.

У сценічному втіленні цього твору режисер Борис Лур'є прагнув, відповідно до задуму автора, не лише показати особисту долю персонажів, а й розкрити перед глядачами в усій повноті соціальне середовище, у якому жили герої п'єси. Це була вистава з глибоким гуманістичним змістом, трагедійним настроєм і рішучим наступом на старий потворний міщанський світ розпусти і підступності, що був характерний для XVIII століття. У сім'ї музиканта Міллера (Григорій Іванов) і його дружини (Аліса Походзілова) є вродлива донька Луїза (Раїса Теплова), яка закохана в сина президента, молодого майора Фердинанда (Степан Куйбіда), що відповідає їй взаємністю. Утім, вона усвідомлює свій бюргерський стан і не вірить у можливість щасливого кохання до знатного аристократа. У свою чергу пристрасний Фердинанд готовий на випробування, на подолання всіх перешкод на своєму шляху, бо це єдине, що він може протиставити облудному аристократичному світу та укладу життя дворянського суспільства.

А. Жилінський (Микола Кузнецов) у виставі «Сильні духом»

На тлі такої шляхетності досить разюче виглядає протилежний табір: президент фон Валь-

Р. Теплова (Лідія Лісовська), А. Жилінський (Микола Кузнецов), М. Карпюк (Шевчук) у виставі «Сильні духом»

тер (Володимир Петрухін), леді Мільфорд (Лідія Журавльова), блазень-секретар Вурм (Ігор Жилінський), придворний гофмаршал фон Кальб (В. Сивицький), які своїми вчинками довели власну ганебність, а також занепад усієї системи, де честь, гідність, почуття людяності зневажалися, що призвело до трагічного кінця пристрасно закоханих Фердинанда та Луїзи. Артистка Раїса Теплова в ролі Луїзи змогла переконливо розкрити всю глибину внутрішнього світу своєї героїні, її окриленість і переживання. Органічно та вмотивовано передала вона почуття Луїзи – від вагання до остаточного рішення щодо вироку для самої себе. Роль Фердинанда у виконанні Степана Куйбіди стала одним із найяскравіших творчих досягнень актора. Не припускаючи жодного зайвого жесту або невірної інтонації, артист правдиво розкрив драматичний характер свого персонажа.

Міністерство культури УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1961—1962 рр.
На честь XXII з'їзду КПРС
Героїв Радянського Союзу
Дм. МЕДВЕДЄВ
А. ГРЕБНЬОВ
СИЛЬНІ ДУХОМ
(Це було під Ровно)
Драма на 3 дії, 10 картин з прологом і епілогом

Програма драми «Сильні духом». Сезон 1961-1962 рр.

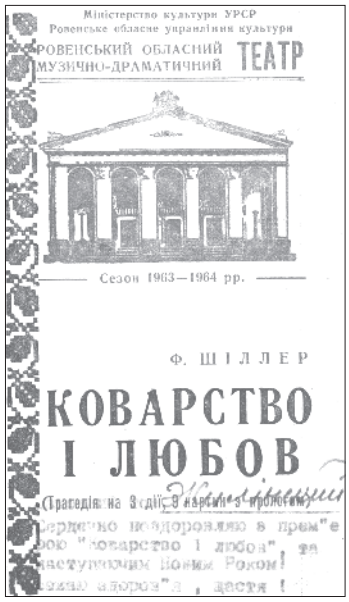
Надовго закарбувались у пам'яті суворий президент, гордовито-зневажлива леді Мільфорд і красень Вурм, який «плазує» на догоду президентові, шкодить Луїзі та Фердинандові. Вистава завдяки продуманому режисерському трактуванню, загальній високій культурі сценографії (художник Платон Федоренко), злагодженому акторському ансамблю, музичному супроводу опери «Луїза Міллер» Джузеппе Верді дістала схвальну оцінку преси та надовго збереглась у репертуарі театру.

Газета «Радянська культура». 16 липня 1963 року.

ДРІБНИЦІ? НІ, ЦЕ НЕОХАЙНІСТЬ

На виставі «Підступність і любов» в залі було дуже мало глядачів. Може, через те склалось враження, що актори ніби поспішають промовити свої слова, зробити все. що там їм належить, і якомога швидше піти зі сцени. Звідси – метушня, скоромовки, зайва біганина.

Так чи інакше, а темп вистави був занадто прискорений. Це дратувало. Дратувала також велика кількість текстових накладок та перекручувань майже у всіх виконавців. Дійшло навіть до того, що хоч завісу давай: Вурм в сцені хитромудрої змови з президентом, коли саме сплітаються сіті, в які незабаром має потрапити довірливе, чисте створіння – Луїза, раптом вибухнув заявою, що клятва, для таких як Луїза нічого не варта... (У Шіллера тут якраз навпаки!). Звичайно, це просто сценічний бруд, прикра обмовка, але ж вся «підступність» саме на тому й будується, що Луїза не зможе завдяки своїй безмежній вірі в непорушність клятви перед богом розповісти Фердінанду правду, як писався отой страшний лист до фон-Кальба. Про що ж думав на сцені актор?.. А що робити тим глядачам, які не здогадались спершу, ніж іти на виставу Ровенського

Міністерство культури УРСР
Рівненське обласне управління культури
РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1963—1964 рр.
Ф. ШІЛЛЕР
КОВАРСТВО І ЛЮБОВ
(Трагедія на 3 дії, 9 картин з прологом)

Програма трагедії «Підступність і кохання». Сезон 1963-1964 рр.

театру, прочитати твір Міллера? Як же вони зрозуміють подальші події п'єси? Я, може, і не зупинився на цих «дрібницях», якби випадки акторської неохайності були поодинокі або траплялися тільки в одній виставі. На жаль, всі чотири роботи театру, які нам довелось побачити в Ровно, тією чи іншою мірою грішать такими «дрібницями». Після вистави я розмовляв на цю тему з постановником. Б. Лур'є пояснив мені, що вистава «Підступність і кохання» створена давно. Колись нібито мала значний успіх, але тепер багато вже часу не йшла на сцені. Зробити контрольної репетиції не вдалося. Власне, така репетиція була запланована, та захворів виконавець ролі Міллера, і довелось терміново робити заміни. На це й пішла запланована контрольна. Звідси й усі біди.

Може, воно й так, тільки актор, коли він дбає про якість своєї роботи, про загальну культуру театру, міг би й сам попрацювати, «прожити» в своїй уяві роль, принаймні хоч зосередитись як слід, щоб не верзти нісенітниці. Чи не посідає тут місця певна безвідповідальність, творча розхристаність?

Але повернемось до самої вистави.

Зовнішньо у режисера Лур'є і художника Федоренка – своєрідне, цікаве рішення. Все оформлення розміщено на колі. Вдало знайдені станки, їх небагато, але вони роблять мізансцени виразними. В кольоровій гамі хороший смак.

Мені дуже сподобався початок вистави. Під величезною готичною аркою з'являється ніжна дівоча постать. Це дочка музиканта Міллера повертається з церкви. Вона вся ніби світиться, сповнена великого, чистого кохання... І ця страшна арка! Контраст безвідказно вражає.

Таких образних знахідок у постановника і далі чимало.

Написано спеціальну завісу, її використовують, щоб прискорити зміни картин. Мета досягається, але робиться це, на мою думку, досить дорогим коштом. Десь перед кінцем кожної картини акторів виводять на просценіум, а в цей час за їхніми спинами завісою відсікається оформлення. Таке штучне втручання в дію відволікає увагу, а значить, порушуючи атмосферу спектаклю, знімає напруження. Між тим саме кінцівки картини у Шіллера найбільш дієві і гострі.. Далі актори, яких відокремили «від оформлення, змушені виходити» кудись у портальні двері вже зовсім по-концертному. Щоправда, у ту ж таки хвилину вам покажуть ретельно обставлену наступну картину, та чи збагачується від цього вистава в цілому, варто було б зважити.

Є в цій виставі і деякі спірні речі.

По-перше, це стосується трактування образу Вурма. Десь у двадцяті та на початку тридцятих років пішла у нас по театрах пошесть – за всяку ціну поглиблювати авторів. Дуже тоді «допомогли» й Шіллеру. Наприклад, у Шіллера Вурм — літній та ще й потворний. Надто, мовляв, «лобове» рішення. Хіба справа в тому, що він зовні бридкий? Набагато «художніше» було б, якби носій зла був молодим, привабливим. І хоч драматург тричі в ремарках і тексті наполегливо характеризує Вурма, як людину зовні огидну (прочитайте уважно дра-

му, й зрозумієте, для чого йому це потрібно), почали у нас мандрувать по театрах гарненькі, ставні вурмики, що їх одразу й не відрізниш від фердінандів. Та то було давно – ще в молодому радянському театрі, — так би мовити, закономірна хвороба зростання. На щастя тепер уже в такий спосіб світову класику не поглиблюємо. А втім... Коли в Ровно на сцену вийшов секретар президента, я розгубився: знову давній знайомий – красень-юнак, добірно одягнений, у вишуканому білому парику, чого таке «новаторство» в серйозній загалом виставі? Зрозуміло: молодий актор І. Жилінський не зміг тут звести кінці з кінцями, не зумів створити характер. Невдача.

Але на таке трактування свідомо йшла режисура, як на спробу, художній пошук. І це якось можна зрозуміти. А от чим керувався постановник і керівництво театру коли доручали роль леді Міллер Л. Журавльовій, навряд чи зрозумієш. Тут уже не суперечка з автором – тут суперечка із здоровим глуздом.

Мілфорд – красуня, їй двадцять три роки – в цьому сенс не лише ролі, а великою мірою й усієї трагедії, і аргумент, що досвідчені, хоч і літні вже актори повноцінніше грають складні ролі молодих людей тут недоречний.

Згоден – краще немолодий, але розумний Чацький, ніж дурний юнак, бо там – горе з розуму! Те ж стосується й Гамлета. Можна, мабуть, погодитися на не дуже юну Анну Кареніну, зі скрипом – на не дуже юну Катерину в «Грозі», бо там юність – не на першому плані. А от доля Ромео й Фердінанда – це скалічена доля дітей. Те ж саме треба сказати і про Мілфорд. Тут не може бути компромісів. Правда, бувають випадки, коли вже літні актори, завдяки винятковій майстерності та хорошій зовнішності на сцені здаються юними (не в паспорті, зрештою, справа), але в даному разі це не так. Перед нами огрядна матрона. Як вже тут говорити про скалічену дівочу душу або про перше чисте кохання, що спалахнуло в благородному серці! Трагедія «Підступність і любов» – це трагедія чистих полум'яних юначих істот, які на порозі життя зіткнулись зі старим потворним світом розпусти й підступності. І це стосується не тільки Луїзи або Фердінанда, а такою ж мірою і леді Мілфорд.

Є підстави вважати, що режисер теоретично так і розуміє справу. Добре акцентована сцена роздачі дорогоцінностей, як і розпач Мілфорд, коли вона дізнається від свого камердинера про продаж рекрутів тощо. Словом, роль прокреслена вірно. Тим більше незрозуміле таке призначення в обсаді. В результаті – не тільки спотворено образ, а ще й багато в чому змістились вмотивування вчинків Фердінанда щодо цієї сюжетної лінії. Затьмарилась ідея твору.

Сподобався мені президент у виконанні В. Петрухіна, несподівано яскраво зіграна роль матері Луїзи артисткою А. Походзіловою, хороші окремі сцени у Гофмаршала – В. Савицького – там де він не «тисне» на глядача. Я вже говорив – Луїза зовні надзвичайно чарівна. Грає її випускниця театрального інституту Р. Теплова, грає загалом цікаво, місцями зворушливо, хоч, може, й ще невистачає драматизму. І нарешті, Фердінанд. Артиста С. Куйбіду я бачив у ролі Магури у виставі «Марина». Це неабиякий характерний актор. Він має хист і майстерність, але вогняна роль Фердінанда, мені здається, не в його можливостях. Немає в нього ні юнацького безпосереднього запалу, ні тієї романтичної піднесеності, без якої взагалі важко уявити шіллерівських героїв. Цілком закономірно, що це позначилось і на всій виставі.

***Володимир ОГЛОБЛІН**,*
режисер Київського театру ім. Ів. Франка.
Газета «Радянська культура». 11 липня 1963 року.

ДВІ ПРЕМ'ЄРИ

Недавно мені довелося побувати в Ровенському музично-драматичному театрі. До цього я ніколи не бачив його вистав, не знав його акторів, режисерів, художників. Тому враження про творчість колективу, можливо, і не таке повне, як хотілось би, але свіже і неупереджене.

Я потрапив на прем'єру. Театр тільки-но завершив роботу над спектаклем «Рідна мати моя». Була неділя, вистава йшла лише третій раз, і в залі було багато глядачів. Настрій святковий. Все як годиться – квіти, оплески.

П'єсу Ю. Мокрієва я прочитав ще раніше і скажу відверто, вона мені дуже не сподобалась. Все там здалось мені випадковим, позбавленим будь-яких вмотивувань, а в окремих місцях так просто й здорового глузду. Персонажі – давно знайомі, з бачених-перебачених творів. А головне – в основному конфлікті стільки дрібного міщанства, і героїня п'єси мати-вчителька! – така вже обмежена, що диву даєшся: невже ж то тема для серйозної розмови зі сцени? Видно, автор і сам відчуває, що глядачі не скрізь його зрозуміють, тому й вдається в кожній картині до конферансу-пояснень (засіб досить заяложений у зарубіжній драматургії). Мабуть, для більшої переконливості робить ті пояснення начальник газорозвідки. Інженер, людина літня і заслужена. Та це не рятує справи. До речі, ніякої участі в розвитку сюжету інженер не бере.

Режисер вистави М. Джинджиристий досить активно втрутився в текст. Так званий суфлерський примірник п'єси відрізняється від авторського, і багато в чому на краще. Відредаговано кілька сцен. Стали дійовішими діалоги. Випав з п'єси ведучий.

Але режисеру не вдалося переконливо побудувати суперечку між матір'ю і невісткою. Так і залишалось незрозумілим: в чому там справа? Чому мати мала покинути й сина, й улюблену школу, в якій працювала багато років, і друзів, і рідне село, де загинув славною смертю її чоловік? Та ще й нікому нічого не сказавши, нишком, у холоднечу, впряглася в санчата з убогим своїм скарбом і зникла – хоч до міліції звертайся, щоб розшукати. Щоправда, у режисера вистачило смаку, і санчат нам не показали, але вмотивування для самого факту втечі не збільшилося.

М. Джинджиристий в розмові зі мною скаржився, що для здійснення постановки йому запланували дуже мало часу. Театр нині у важкому матеріальному становищі. І він, зваживши на це, змушений був показати глядачеві ще не вивірену як слід роботу. У режисера чимало виразних мізансцен – він добре володіє простором. Наприклад, чудово вирішений епізод першої зустрічі Сергія з Оленою, яскраво зроблена сцена освідчення Андрія. Хороші ліричні сцени.

Сподобались мені молоді виконавці. Насамперед, це О. Батов – актор надзвичайно природний, з почуттям гумору, з властивою йому своєрідною привабливістю. В перших двох діях він грає Сергія дуже переконливо. Образ буквально оживає. Розкривається характер. Сергію – Батову віриш. З ним хвилюєшся. На жаль, у заключних сценах малюнок ролі дещо блідне, та то вже провина драматургії. А. Шеремет прийшла до театру з художньої самодіяльності. Оля – це її перша роль на професіональній сцені. У молодої артистки хороші дані, є здібності. Все говорить за те, що при уважному ставленні режисури театр матиме в трупі неабияку молоду героїню. Вона вже й тепер грає Олю досить виразно. Тільки в окремих сценах її Оля занадто зла.

Соковито грає Дашу С. Ліснича. Не треба лише актрисі весь час кричати. А гумор у неї – справжній, запальний.

Якби не загравання з глядачем і зайві натиски, можна було б поздоровити В. Савицького з цікавою його роботою. Його дід, звичайно, з серійного випуску дотепних дідів, які ось уже багато років звеселяють нас у так званих «колгоспних» п'єсах. Але актор зумів протягти крізь роль якийсь свій ґнотик, і вона засвітилась справжнім вогником.

Василя Ковригу грає хороший характерний актор А. Посохін. Він намагається зліпити потрібний режисеру образ, але роль явно не в його можливостях. Це всі розуміють. Та нічого не зробиш – паралельна робота! Не вистачило актора потрібного плану. Безперечно, в ролі Андрія Ярчука у В. Солтуса є хороші сцени, чимало цікавих акторських знахідок, у багатьох місцях він безпосередній. Але ж автор наділив Ярчука складною біографією: ця людина вже й бита, й скривджена, словом – побувала в бувальцях!.. Та актор на те ніби зовсім не зважає. Люди, звичайно, по-різному носять своє минуле за плечима, але все-таки носять. Скинути той тягар, яким би тяжким він не був, ніхто не спроможний. Десь він обов'язково відіб'ється – чи то в зморшках, чи, може, в ході, чи навіть у посмішці. І обминати таке на сцені не можна, бо образ вийде поверховим, збідненим. Роль Софії Іванівни режисер доручив В. Бойко. З усього видно, що це досвідчена артистка – майстер. Але узагальнюючого привабливого образу матері, на який претендує автор (сама назва п'єси про це говорить) і в неї не вийшло. Хочу тут навести репліку одного звичайного глядача, яку мені довелося почути на площі перед театром після закінчення вистави. У групі, видно, робітничої молоді ділилися свіжими враженнями. Були й такі, яким вистава сподобалась. Дехто робив зауваження. Виникла суперечка. І раптом я почув: «Може, в житті такі матері й бувають, мабуть, автор нічого тут і не вигадав, тільки я б не хотів, щоб у мене була така мати!..»

«І така вчителька!» – хотілось мені додати.

***Володимир ОГЛОБЛІН**,*
режисер Київського театру ім. Ів. Франка.

* * *

Газета «Радянська культура». 16 липня 1963 року.

НА СТАРИХ ВИСТАВАХ. ДВА ТЕАТРИ В ОДНОМУ

Виставу «Циганка Аза» ми дивились на виїзді. Грали її в розкішному палаці, прикрашеному мармуром та бронзою, але з маленького, зовсім не обладнаною сценою (чому це скрізь і всюди так будуються нові палаци культури – невідомо!), і через це скласти уявлення про суто постановочні речі, розроблення народних сцен чи про оформлення було просто неможливо.

Говорити щось про танці теж не берусь з тієї ж таки причини. Зазначу тільки, що мені здалось, ніби вони існують у виставі якось самі по собі, майже не пов'язані дією.

«Циганка Аза» – дуже давня робота театру. Постановник її тепер не працює в Ровно. Багато ролей виконують, мабуть, не дуже ретельно введені в різний час актори. Це не могло не відбитися на ансамблеві. Тому оцінити режисерський задум та його втілення важко. Але ж вистава існує і, видно, робить непогані збори, бо на афіші зустрічається часто.

До речі, в афіші чомусь зазначено, що драма йде в обробці Гната Юри. Насправді це не так. Гнат Петрович до варіанту, який ми бачили в Ровенському театрі, не має ніякого відношення. А проте, це й не зовсім Старицький. Якісь інші варіації. Які саме, мені з'ясувати не вдалось. Одразу скажу – якщо театр

В. Буланова і Г. Кияновський у виставі «Циганка Аза» М. Старицького. Архів Валентини Буланової

Сцена з вистави «Ніч під Івана Купала» М. Старицького

хоче зберегти «Азу» в своєму репертуарі, треба зробити докорінні переробки в редакції тексту. Слід дещо переакцентувати в постановці, бо зараз соціальний бік твору явно приглушений. Тут справді міг би допомогти доробок Гната Петровича Юри. І слід до нього звернутися. Ще одне загальне враження: дуже вже розмальовані люди на сцені. Яких тільки носів не поналіплювано! Прямо наче змагання носами на довжину і кирпатість. У дівчат з масовки здебільшого брови накреслені дугами просто над своїми, так, що у декого їх по четверо. А перуки!.. Повернеться до тебе спиною кучерявий, як йому й годиться, циган, а там видовище: зверху він чорнявий, нижче йде смуга рожевої шиї, під шиєю знову волосся своє (іноді біляве), а ще нижче – вдруге шия, вже власна. І таких двоповерхових потилиць – з десяток.

Так і кортить вилізти на сцену й позривати оті перуки, поздирати червоні носи з гумозу, постирати брудні фарби на обличчях… Чому цього не зробить головний режисер театру – дивуюсь. Я бачив дві його постановки. Вони різні: одна з них – «Марина» мені дуже сподобалась, друга – «Підступність і любов» – менш, але в обох є і сценічна культура і хороший смак. А тут наче театр зовсім іншого рангу. У чому ж тоді справа? Адже на афіші «Циганки Ази» теж стоїть підпис головного режисера театру Б. Лур'є і досить великими літерами. Спотворені обличчя – не тільки результат недбалого ставлення до своїх обов'язків або невміння гримуватись, – тут ще бажання бути якомога смішнішим. Смішити будь-якими засобами, смішити, хоч грається драма! Це чи не загальна хвороба майже всіх епізодичних персонажів, а інколи навіть і цілих сцен. І де, скажімо, повна драматизму сцена заручин Галі з недоумкуватим сином сільського старости Романом. Сцена і в ідейному, і в сюжетному відношенні дуже важлива. Та не Галя, не старий Лопух, а вихиляси п'яного свата стають тут у центрі уваги. Слідом за п'яним сватом, використовуючи все можливе й неможливе з арсеналу свого «амплуа», в дію включається Гарбузиха – А. Походзілова. Двобій цих другорядних персонажів (зверніть увагу – їх обох зовсім немає у варіанті Юри) за дешевенькі оплески у невимогливої частини глядачів призвів до того, що зіткнення основних

героїв залишилось десь на третьому плані. Про них просто забули. Це як приклад. Подібних рішень у виставі чимало. Взагалі, оті напіднитку, п'яненькі чи зовсім п'яні свати та свахи разом із шинкарем займають у виставі непомірно багато місця.

Викликає подив, що соціально важлива, точно окреслена автором роль старости Глейтюка грається так само комедійними засобами, та ще й не першого ґатунку. Глейтюк Й. Безчасного теж просто п'яний телепень з величезним носом – і тільки. Лише жанровими ознаками наділив І. Жилінський страшну постать Апраша. Але є й безперечно хороші, розумні акторські роботи. Артиста П. Федоренка зовсім недавно введено на роль Наума Лопуха – ще й текст подекуди, як-то кажуть, западає – та з якою пристрастю створює він образ, як глибоко розкриває основне: важкі протиріччя свого героя. І робиться це з чудесним мистецьким тактом. Надовго запам'ятається мені кремезна людина зі сполоханими очима, бучмівський персонаж у каламутній загалом виставі!

Дуже сподобався також артист М. Карпюк в ролі Опанаса. Грає він легко, невимушено, якось зовсім по-своєму, ніби бавлячись. Образ оточено сміхом, та часто той сміх крізь сльози. Ці дві роботи – справжній творчий здобуток вистави. С. Куйбіда – Василь –вдало знайшов риси характерності цигана в рухах, навіть в акценті. Доносить він це досить тонко, тактовно. А от внутрішня лінія ролі, на жаль, не скрізь переконує. Часом не відчуваєш, чого саме Василь хоче в тій чи іншій ситуації, а звідси й вчинки його здаються раптовими, погано вмотивованими. Проте у актора є кілька хвилюючих сцен. Наприклад, гостро побудований діалог з Лопухом, остання зустріч з Азою.

Азу грає Р. Теплова. Вона кілька разів виступала в цій ролі і в театрі ім. Ів. Франка. У актриси прекрасні зовнішні дані, є голос. Вона розуміє матеріал, ритм ролі, пластику, добре танцює.

Ні сама музика композитора Т. Васильєва, ні її виконання не справили якогось певного враження. Може, через те, що оркестр заліг у глибоченній щілині, яка більше нагадує траншею, ніж оркестрову яму, хоч і обрамована вона дорогим оксамитом, чи, може, тому, що в музичному театрі отой оркестр складається аж з... восьми! – музикантів, та ще (здається мені – я тут не фахівець) і невеликого вміння. Принаймні, труба дуже псувала справу. Співали краще. Особливо, коли хором. У багатьох акторів хороші голоси.

***Володимир ОГЛОБЛІН**,*
режисер Київського театру ім. Ів. Франка.

Із великою зацікавленістю глядачі сприймали виставу «Марина» за драмою Миколи Зарудного, яка була створена автором на матеріалі невичерпних джерел шевченківської творчості. Трагедія уярмленого царем і поміщиками народу, великого у своєму гніві, прекрасного у своїх почуттях і піснях – ось головна ідея цієї драми, що одержала художнє втілення на сцені Рівненського театру завдяки режисерові Борисові Лур'є. П'єса, однак, мала певні недоліки: недостатньо сильні народні сцени, брак драматургічної цілісності. Цей твір складається з окремих епізодів, ролі не насичені належною глибиною. І все ж, завдячуючи постановнику і вдалій акторській обсаді, вистава мала великий успіх, особливо головна героїня (у виконанні Раїси Теплової) і Назар (Анатолій Жилінський), чиста і

трагічна любов яких була сюжетним стрижнем п'єси, з виявленням рис непокори перед ворогами та волелюбності в характерах. У складній ролі Раїсі Тепловій удалося створити багатогранну гаму почуттів, показати тернистий шлях її героїні, на якому щастя змінюється непомірним горем, а дівоча гордість безжалісно розтоптується. Емоційною і переконливою була сцена, коли Марина втрачає розум. Нещасна і прекрасна, вона зустрічає свого коханого Назара, проходить через усі тортури та знущання над людською гідністю і помирає... Актриса зуміла виявити всі ліриko-драматичні якості свого обдарування, довершену техніку психологічного стану, які були властиві її творчому характеру.

Образ Назара, створений артистом Анатолієм Жилінським, був надзвичайно цілісним: його герой не впадає у відчай, він повен снаги боротися за свою кращу долю і майбутнє щастя нескореного народу. Ці ж почуття вдало передані Денисом Вартою (заслужений артист УРСР Георгій Кияновський) та Андрієм (Ігор Жилінський), який гине у нерівній боротьбі. Творчим успіхом театру та акторів Павла Музики й Анатолія Посохіна стало виконання ролей дяка і шинкаря Лейби. Народністю овіяні образи матері (заслужена артистка УРСР Лідія Журавльова), дівчини Оксани (Світлана Ліснича), управителя Магури (Степан Куйбіда).

Прямолінійними, подекуди гротесковими виглядали персонажі Вістемпольського (Володимир Солтус) та Лисенького (В. Сивицький). В епізодичних ролях і народних сценах брав участь увесь творчий склад театру.

У грі актори Рівненського театру. Зліва направо: А. Логошовець, З. Кельчевська, О. Гетьман

Зліва направо: Н. Камінська, Г. Тарасенко, В. Петрухін

Досить вдало було підібрано музичне оформлення вистави, яке складалося з творів композитора Платона Майбороди. Неабиякий відмінний смак, почуття міри та винахідливість виявив у сценографії художник Платон Федоренко.

Газета «Радянська культура». 11 липня 1963 року.

ВИСТАВА-ПОЕМА

Министерство культуры УССР
Ровенское областное управление культуры
РОВЕНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ УКРАИНСКИЙ МУЗЫКАЛЬНО-ДРАМАТИЧЕСКИЙ ТЕАТР
Посвящается 150-летию со дня рождения Т. Г. Шевченко
Николай ЗАРУДНЫЙ
МАРИНА
Героическая драма в 3-х действиях, с прологом
(по мотивам произведений Т. Г. Шевченко)

Програма драми «Марина». Сезон 1962-1963 рр.

Друга прем'єра театру – «Марина». Мені довелось бачити не одне сценічне втілення цієї драми Миколи Зарудного, і я вважаю, що у ровенців найбільш правильно розставлені смислові акценти. В центрі уваги став образ Дениса Варти зі своєю темою, а не колоритно виписані дяк і шинкар, як то сталось у деяких інших виставах. Артист В. Петрухін малює Варту широкими мазками, неначе пісню співає. Йому вдалося поєднати романтизацію образу з життєвою правдою вчинків та переживань персонажа – це надзвичайно складна річ. Складна і дуже бажана в нашому театрі. Саме так грав покійний Іван Олександрович Мар'яненко в історичних п'єсах. Треба віддати належне виконавцю ролі Дениса –він гідно наслідує великого актора.

Я почав розмову з цього образу тому, що саме тут розкривається режисерське бачення всієї вистави в цілому. Так, вистава-поема! Вистава-пісня! І починається вона чудово знайденим заспівом.

...Високе небо. Постамент з горельєфом Тараса. Перед ним завмерла дівчина в національному вбранні. Наближається пісня. Десь з глибини в ритмі весільної пісні ідуть дівчата. Вони оточують дівчину коло постаменту. Урочисто виводять. Горельєф зникає. Ми з вами на сільській площі. Танок. Танцюють парубки. Серед них – святково одягнений Назар. Дівчата з піснею урочисто вводять Марину. Знову спалахнув танок, але одразу й знітився – на сцені пан Вацлав Вистампольський. Починається перша дія.

Десь у середині вистави, коли змучена Марина в розпачі метатиметься в панському залі, з темряви знов засяє горельєф Тараса. Поет бачить її муки. Це муки скривдженого народу. Він гнівно оспівує їх сторіччям!..

І втретє – на тій же площі, коли мати з прокльоном підійме руку над тілом Марини, за її спиною ми знову побачимо гнівне обличчя Кобзаря, вирізьблене з граніту на фоні залитого пожежами буряного неба!..

Заслуга постановника в тому, що образ геніального Кобзаря органічно живе у виставі. Режисер Б. Лур'є разом з художником П. Федоренком виявив тут неабиякий смак, почуття міри і винахідливість.

В оформленні мені дуже сподобались екстер'єри – багато простору, яскраві фарби. Я порадив би лише зняти писані крони. Виконані вони досить добротно, але здаються чужорідними в загальному рішенні. А ось у декораціях другої дії багато зайвих подробиць – різних карнизиків, приступочок. Образність на цьому втрачає. На жаль, у театрі дуже слабенький оркестр, і тому хороша музика П. Майбороди у його виконанні дуже втрачає. Це, звичайно, відбивається на

емоційному ладі вистави, тим більше, що в задумі постановника музиці надається досить відповідальне місце. Багато акторів добре грають свої ролі. Артистка Л. Журавльова (мати) знайшла потрібні барви, щоб зробити значущою кожну появу на сцені своєї героїні, а в останній картині набути справжнього драматизму і піднестись до узагальнення. Денис Варта і мати складають кістяк вистави і надають їй поетичності! Блискуче виконує роль Магури С. Куйбіда. Яка багата палітра, яка довершеність сценічного малюнку! Я навіть не уявляв, що так можна зіграти Магуру.

А от Вацлава Вистампольського і всіх інших панів на такому рівні відтворити не вдалося. Тут у мене претензії і до постановника. У нього польські сцени стали, як то кажуть, «ахіллесовою п'ятою». Я розумію, що режисер хотів якомога зліше висміяти все це панське кодло. Але для цього він вдався до сатиричних прийомів, тоді як уся вистава побудована зовсім в іншому ключі. Порушився стиль. Та це ще півбіди. Головне – і сатири не вийшло. Скоріше – водевіль. Актори, захопившись грою в п'яниць, бешкетників, хвастунів і паскудників, явно перебрали міри. Пани й підпанки вийшли надмірно придуркуватими й через те не страшними. А вони ж – та історична сила, проти якої борються Варта, Андрій, Назар, узагалі – народ. Таким чином драматичне напруження у виставі знизилось. Дурний ворог ще ніколи не допомагав утвердженню позитивного героя – ця прописна істина, на жаль, пройшла повз увагу постановника. Добре грає шинкаря А. Посохін. Кожна його репліка сприймається в залі. Особливо дотепи. Вимовляє він їх м'яко, без натискування. Чудово знайдена зовнішність і взагалі весь він – звідти, з шевченківських часів. Бракує лише А. Посохіну елементів драматизму в деяких сценах. Якщо актор подолає цей недолік, ми матимемо цілком завершений образ. Хороше враження справляють дяк – П. Музика, Андрій Хміль – І. Жилінський, Оксана – Л. Лісніча. Було б добре, якби молодий актор А. Жилінський позбавив свого Назара, особливо в першій половині ролі, зайвої картинності, грав би простіше. Сумлінно зроблені епізодичні ролі козаків у сцені табору. Загалом вся ця картина вдалась театру.

Один з кращих епізодів у виставі, безперечно, є фінальний епізод божевілля і смерті Марини. В цьому перш за все заслуга молодої артистки Р. Теплової. Але в перших сценах артистка дещо скована, місцями навіть штучна і якась уже надто сучасна – наче прийшла у виставу не з минулого сторіччя, а десь з ансамблю пісні і танцю, і лише всередині ролі виконавиця поступово, крок за кроком, з'єднується з образом Марини.

Чому так сталось? Чому вірне самопочуття прийшло до актриси не одразу? На це питання важко відповісти. Безперечно одне: режисер і виконавиця в першій дії звернули більше уваги на зовнішні риси образу – яскравість мізансцен, пластику. Занадто стилізований одяг, височенні закаблуки – все це відвернуло увагу від головного – дійових заклань життєвої правди вчинків.

Та всі мої зауваження стосуються окремих прорахунків чи недоробок. Підкреслюю, в цілому «Марина» в Ровно – хороша, хвилююча вистава.

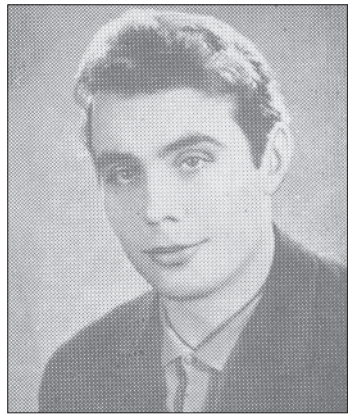
***Володимир ОГЛОБЛІН**, режисер Київського театру ім. Ів. Франка.*

Усі згадані компоненти власне і створювали атмосферу, у центрі залишалася героїня. Виконання Раїсою Тепловою ролі Марини було настільки переконливим і органічним, що не могло залишитися непоміченим. І вже у вересні 1965 року актриса отримує пропозицію зіграти роль циганки

Ази у виставі за п'єсою Михайла Старицького в Київському театрі ім. Івана Франка. Наприкінці того ж року до студії Київського центрального телебачення на посаду режисера драматичного мовлення було запрошено актора і режисера Анатолія Жилінського. Вистава «Марина» більше не з'являлася на афішах Рівного...

Галина Пащенко

Ярослав Гуськов

Протягом останніх років у театральному мистецтві відбувався процес омолодження акторського складу. Це не було формальністю, швидше природним творчим явищем. Саме життя вимагало цього. Юним акторам із перших кроків на сцені режисери довіряли складні та відповідальні ролі. А щорічні республіканські огляди молодих творчих працівників допомагали визначити, чого вони досягли за час роботи в театрі.

1966 року у звіті театральної молоді брали участь 18 акторів, серед яких артистка Галина Пащенко, котра створила низку цікавих, абсолютно різних за характером образів. Глядачі запам'ятали в її виконанні Лідію Лісовську («Це було в Ровно»), Степаниду («Панське болото»). Ярослав Гуськов – артист виразної творчої індивідуальності, відомий як виконавець багатьох провідних ролей, серед яких Гриць («У неділю рано зілля копала»). Олег Батов, майстер хорошої акторської школи, та Алла Шеремет порадували членів журі, добре показавши себе в ролях Меркуціо та Джульєтти («Ромео і Джульєтта»), Ігор Жилінський – у ролі Степана («Маруся Богуславка») та інші. Кожного з виконавців було відзначено увагою журі. А для більшості учасників оглядів вони стали новими перспективами в мистецьких пошуках та дерзанні. Переможців нагороджували не тільки грамотами, а й творчими відрядженнями до Києва, Мінська, Москви, Ленінграда, де вони мали змогу ознайомитися з творчим доробком кращих майстрів сцени, театральних колективів. Такими можливостями скористалися артисти Раїса Теплова, Олег Батов, Тамара Лаптєва, Ігор Жилінський.

Життя в театрі продовжувалося. За час роботи на посаді головного режисера Бориса Лур'є репертуарна політика театру набула нових рис. Адже до того вона часто формувалася за смаками та уподобаннями чергових режисерів або за рекомендаціями декотрих акторів, які користувалися при цьому лише власними амбіціями та вигодами. У період роботи режисера Лур'є театр перейшов до постановок п'єс визначних класичних

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1964—1965 рр.
І. КАРПЕНКО-КАРИЙ
ГРІХ І ПОКАЯННЯ
(Батькова казка)
Драма на 3 дії, 5 картин

Програма драми «Гріх і покаяння». Сезон 1964-1965 рр.

та сучасних драматургів. В оновленому репертуарі з'явився ще один класичний твір – п'єса Івана Карпенка-Карого «Гріх і покаяння» у постановці режисера М. Бондаренка, де йшлося про нелегкий життєвий шлях двох закоханих простих людей. Покоївка Марина покохала позашлюбного панського сина Никодима, і вони могли б бути щасливими, коли б не легковажність Марини. Не замислюючись над наслідками своїх учинків, вона приймала залицяння розбещеного працівника контори Чаплинського. Тоді розгніваний Никодим вигнав Марину з хати. Лише в похилому віці, зламані важким життям, вони зустрічаються знову. У цій виставі були задіяні майстри сцени Валентина Бойко, Степан Куйбіда, Григорій Іванов, Оксана Білявська, заслужена артистка УРСР Лідія Журавльова та актори Андрій Любчик і Олег Батов.

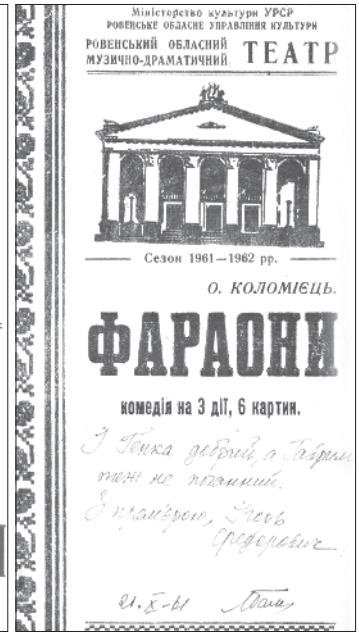
Не вдаючись до докладного аналізу інших вистав за режисурою Віталія Толока і Мирослава Джинджиристого, слід відзначити інсценізації

Міністерство культури УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1961 р.
ПРЕМ'ЄРА М. КРОПИВНИЦЬКИЙ.
Сюжет, запозичений у М. В. ГОГОЛЯ.
ВІЙ
фантастична комедія на 4 дії з інтермедіями.

Програма «фантастичної комедії» «Вій». Сезон 1961 рр.

Міністерство культури УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1961—1962 р.
Олександр ФРЕДРО
Переклад з польської Б. ПОПЕЛЯ
ДАМИ І ГУСАРИ
Комедія на 3 дії

Програма комедії «Дами і гусари». Сезон 1961-1962 рр.

Міністерство культури УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1961—1962 рр.
О. КОЛОМІЄЦЬ.
ФАРАОНИ
комедія на 3 дії, 6 картин.

Програма комедії «Фараони». Сезон 1961-1962 рр.

творів «Вій» Марка Кропивницького, «Дністрові кручі» Юрія Федьковича, «Дами і гусари» Олександра Фредро, «Фараони» Олексія Коломійця, «Острів твоєї мрії» Миколи Зарудного. Режисери були різними за фаховою школою, сприйняттям сучасності та мистецькими уподобаннями у виборі п'єс для постановок, але їх об'єднувало бажання задовольнити найвибагливіші вимоги глядача, їхні вистави не можна назвати «одноденками», оскільки вони ще довгий час прикрашали афіші Рівного та інших міст великої гастрольної географії.

Микола Коломиєць

Важливою подією 1964 року стала заміна директора театру: Міністерство культури УРСР призначило Григорія Вегеру на посаду директора Рівненської обласної філармонії, а на його місце прибув Микола Васильович Коломиєць, який до того працював актором Івано-Франківського та Коломийського драматичних театрів. Він одним лише керівництвом не обмежився, адже здавна тяжів до режисури. На початку своєї роботи Микола Коломиєць та Борис Лур'є були однодумцями у творчих поглядах на майбутнє театру. Утім, згодом через проблеми в репертуарній політиці та в постановочних питаннях їхні шляхи розійшлися. Вихід зі складної ситуації знайшов Борис Лур'є: 1965 року він залишив Рівне і став режисером Волинського музично-драматичного театру ім. Тараса Шевченка.

Існуючий творчий потенціал необхідно було втримати – це забезпечи-

Програма драми «Острів твоєї мрії». Сезон 1962-1963 рр.

І. Жилінський (Роздольнов) і С. Примак (Миколка) у виставі «Острів твоєї мрії» М. Зарудного. 1962 рік

І. Жилінський (Шалковський) у виставі «Бездоганна репутація» М. Крайделя

ло б стабільність роботи театру. Колективу знову був потрібен обдарований художній керівник, режисер-майстер, духовний керманич. Ним став заслужений артист УРСР Володимир Григорович Грипич, учень народного артиста СРСР Мар'яна Крушельницького.

Володимир Грипич, замінивши свого попередника, продовжив традиції його діяльності: брати до постановок твори класичної драматургії та використовувати музичне оформлення вистав. Протягом усього періоду роботи в Рівненському театрі (1965-1967 рр.) за будь-яких обставин він інтуїтивно відчував головну мету митця: утілювати той чи інший твір через призму сучасності. У кожній виставі Грипичу вдавалося позбутися суттєвого недоліку багатьох труп – умовного бар'єру між сценою і залою. Він також знав багато секретів емоційного впливу сценічної творчості на глядача. Володимир Грипич уважно переглянув майже весь діючий репертуар театру, і вже під час однієї з художніх рад, користуючись обґрунтованими аргументами, довів необхідність зняття з показу деяких вистав: їх було не менше й не більше, як шістнадцять. Це були переважно п'єси сучасних драматургів на тему сьогодення: «Мільйон за усмішку» Анатолія Софронова, «Мертвий Бог» і «Острів твоєї мрії» Миколи Зарудного, «Іркутська історія» і «Втрачений син» Олексія Арбузова, «Над голубим Дунаєм» Івана Рачади, «Життя і злочин Антона Шелеста» Григорія Мединського, «Бездоганна репутація» М. Крайдель, «Фараони» Олексія Коломійця, «Океан» Олександра Штейна, казка «Біла троянда» Бели Юнгер. За словами самого Грипича, на нього наводила нудьгу копіїстична правдоподібність інтер'єрів, мальовничі картини природи на задниках та кулісах у виставах «Невольник», «Вій» Марка Кропивницького, «Дністрові кручі» Юрія Федьковича, «Дами і гусари» Олександра Фредро, «Порт-Артур» Івана Попова.

Н. Ващенко (Гордиля) у виставі «Циганка Аза»

У 1966 році до списання додалося ще чотирнадцять робіт: «Сильні духом» А. Гребньова, «Серце балтійця» і «Севастопольський вальс» Олени Гальперіної, «Щоденник жінки» Костянтина Фінна, «Світанок» Миколи Рубашова,

«Люди в шинелях» Івана Рачади, «Марина» Миколи Зарудного, «Сеньйор Маріо пише комедію» Альдо Ніколаї, «Підступність і кохання» Фридриха Шиллера, «В день весілля» Віктора Розова, «Коли немає свідків» Н. Мазіна-Шапіро, «Барабанщиця» Панаса Салинського та казка «Сорочка щастя» Т. Вірти. У кожного часу свої вимоги та виміри. Протягом шестивосьми років у всіх перелічених виставах часто змінювалися виконавці, через що постановки втратили свою цінність і врешті-решт перестали викликати інтерес у глядачів.

Хотілося б детальніше зупинитися на драмі Михайла Старицького «Лиха доля». Твір цей свого часу забороняла до постановки царська цензура. Тому автор змушений був зняти в п'єсі ряд соціальних мотивів, і лише в цій «знекровленій» редакції під назвою «Циганка Аза» вона з'явилася на сцені. Відомо, що події, змальовані в п'єсі, відбуваються на Волині. Це була інсценізована Михайлом Старицьким перша частина повісті польського письменника Юзефа Ігнація Крашевського «Хата за селом» (1854 р.). Її зміст насичений трагедійними колізіями між циганами та мешканцями села. Беручи до роботи цей твір, режисер Володимир Грипич, використавши оригінал «Лихої долі», намагався підсилити закладені в драмі глибокі соціальні моменти, очистити її від нашарувань «циганщини», до якої часто вдавались у попередніх інсценізаціях. У його розумінні це була широка народна драма.

Порівняно з попередніми виставами, що відбулися на сцені Рівненського театру в 1943 та 1957 роках, третє сценічне втілення цієї п'єси в новому трактуванні стало трагічною поемою про зламані долі Василя (Ярослав Гуськов), Ази (Раїса Теплова та Галина Пащенко), Галі (Алла Шеремет), Гордилі (заслужена артистка УРСР Наталія Ващенко), Панасика (Анатолій Юрченко та Михайло Карпюк), Лопуха (заслужений артист УРСР Георгій Кияновський). Під час роботи Володимир Грипич відмовився від безлічі реально життєвих деталей у сценографії. Вона мала бути лаконічною, з чітко визначеними місцями дії. Саме тому образом усієї вистави в художньому оформленні стали три могутні вікові дуби, як символ людської сили. Із метою закцентувати увагу на взаєминах дійових осіб, пристрастях, глибокій людській драмі, художник постановки, заслужений діяч мистецтв УРСР Платон Федоренко створив лаконічне,

В. Сніжний (Василь) і Г. Пащенко (Аза) у виставі «Циганка Аза» М. Старицького

надзвичайно скупе оформлення. Зате досить детально були відтворені костюми. Скажімо, селянський одяг був оздоблений волинською вишивкою, а циганське вбрання мало мальовничий, хоча й убогий вигляд. Поряд із цим режисер уник зовнішнього малюнку характерних рис циганів, щоб відтворити на першому плані долі людей. Гра акторів була простою, природною, психологічно виваженою. Циганка Аза, роль якої виконувала Раїса Теплова, зачаровувала своєю щирістю, емоційністю і темпераментом. Здавалось, артистка володіла таємницею підкорення глядачів настроєм зображуваного нею образу, і вони непомітно для себе переживали всі життєві негаразди разом із героїнею.

Дуже складним був образ сироти Панасика – чуйного, доброзичливого, чистого і щирого душею. Саме на ньому трималась емоційна напруженість усієї вистави, особливо в сценах з Галею. Створюючи свій персонаж, артистка Алла Шеремет переконливо поєднала ніжність та прямоту, гордість та стійкість в ім'я любові до Василя, теплі почуття й повагу своєї героїні до батька. Заслужений артист УРСР Георгій Кияновський просто і переконливо відтворив образ старого Лопуха, який не мав можливості вирватися з пут залежності від безлічі забобонів через неосвіченість та безправ'я. Таким у цій ролі був і заслужений артист УРСР Володимир Петрухін. Безсумнівно, не можна лишити поза увагою значні творчі здобутки Ярослава Гуськова в ролі Василя та заслуженої артистки УРСР Наталії Ващенко (Гордилі).

Музика до вистави, написана заслуженим діячем мистецтв УРСР Т. Васильєвим, була просто доповненням. Вона пронизувала усе дійство своєрідним нервом, допомагаючи на повну силу прозвучати соціальному мотиву і романтичним пристрастям героїв. Із першої вистави Володимира Грипича «Циганка Аза» стало зрозуміло, що мистецькій природі режисера притаманні героїко-романтична забарвленість та лірико-епічний стиль. Постановка стала творчим здобутком театру та довго користувалася успіхом у глядачів Рівного та інших міст, де проходили гастролі мистецького колективу.

Газета «Тульская правда» (Російська Федерація). 1965 рік.

РАДОСТЬ ПЕРВОГО ЗНАКОМСТВА

В эти дни певучая украинская речь звучит на сценических и концертных площадках в десятках городов Российской Федерации. Люди литературы, искусств, науки и труда Украинской ССР встречаются со своими русскими братьями, показывают им свои творческие достижения. Идет Декада литературы и искусства Украины в РСФСР – радостный весенний праздник дружбы и братства. И совпадение оказалось поистине счастливым: первая встреча туляков с коллективом Ровенского музыкально-драматического театра имени Н. Островского произошла именно во время украинской декады, сделав и нас активными участниками этого большого праздника двух народов-братьев.

Наши украинские гости начали свои гастроли в Туле, обратившись к творчеству известного поэта, драматурга, переводчика и театрального деятеля Ми-

хаила Петровича Старицкого, оставившего заметный след в литературе и искусстве родной Украины, перешагнувшего многими своими» произведениями географические и языковые рубежи. Выросший в среде передовой украинской интеллигенции, воспитанный под влиянием творчества великих русских писателей, скорбной и гневной музы Тараса Шевченко, идей революционных демократов, Старицкий в лучших своих произведениях смог подняться до обличения хищничества помещиков, буржуазии и кулачества, правдиво показать страдания простых людей, их думы и чаяния, их скромные радости и горестные переживания. Музыкальная драма «Цыганка Аза» впервые увидела свет рампы еще в прошлом веке, приобрела богатую сценическую биографию и до наших дней осталась в репертуаре украинских театров. Рецепт этой долговечности заключается отнюдь не в драматургических достоинствах: к слову сказать, «Цыганка Аза» далеко не самое лучшее произведение М. Старицкого. Однако театры до сих пор привлекают сценичность и красочность драмы, ее неизменный успех на сцене. Что касается зрителей, то они великодушно прощают многие погрешности и прежде всего значительную, временнами чрезмерную мелодраматичность «Цыганки Азы» ради ее бесспорного гуманизма, нашедшего свое выражение в сочувствии простым людям, страдающим от социального и национального неравенства. Вместе с героями драмы — Василем и Галей – зрители сопереживают страдания, выпавшие на долю людей бедных и угнетенных, лишенных права на простое человеческое счастье.

Обещанная в афишах ровенского театра «новая редакция» не могла не вызвать тревоги за судьбу популярной пьесы, однако опасения, к счастью, оказались чрезмерными. В желании усилить романтическую линию спектакля и освободить его от традиционной мелодраматичности постановщик спектакля заслуженный артист УССР В. Грипич существенно «порезал» текст драмы, отказался от ее общеизвестной музыкальной оправы. При постановке спектакля режиссер сильно акцентировал тему Василя и Гали, сопроводил спектакль новой музыкальной композицией из украинских и цыганских мелодий. Результат оказался весьма поучительным. В новой редакции молодая цыганка Аза оказалась почти второстепенным персонажем, но мелодраматический заряд от этого мало уменьшился. Новаторству режиссера решительно воспротивились и мастерски скроенный сюжет, и жанровые особенности пьесы, неожиданно обнаружившие запас прочности. Во всяком случае, к третьему акту М. Старицкий полностью восторжествовал над В. Грипичем, и режиссеру ничего не оставалось делать, как закончить спектакль в «классической» манере. Жаль только, что в результате произвольных сокращений многое утратило свою ясность и законченность. К счастью, режиссерские ухищрения оказались почти незамеченными рядовым зрителем, спектакль прошел со значительным успехом и был очень хорошо принят туляками. Помимо самой драматургии М. Старицкого, этому успеху во многом способствовали красочность спектакля, обилие танцевальных номеров (особенно в 3-м акте) и бесспорные актерские удачи в главных ролях. В центре спектакля – очень импозантная группа героев-цыган, своеобразие характеров которых отмечено естественностью и человеческой теплотой. Значительную игровую нагрузку достойно выдержали Я. Гуськов (Василь) и Г. Пащенко (Аза), достигшие в своих сценических дуетах значительной выразительности. Вместе с А. Гаврюшенко (Гордыля) и П. Музыкой (Апраш) эти исполнители составляют главный нерв и живую душу «цыганских» эпизодов спектакля.

Заслуженный артист УССР В. Петрухин очень просто и убедительно играет старого Лопуха, бессильного вырваться из пут зависимости от множества предрассудков, столь естественных для человека темного и бесправного. В этой простоте и заключается секрет успеха артиста. Скромной, любящей и страдающей показывает О. Авдеенко свою Галю, подчеркивал силу ее чувства к Василю, готовность на любые жертвы и лишения. В небольших ролях запомнились своей естественностью А. Походзилова (Гарбузиха) и В. Новосад (Панас).

Художник – заслуженный деятель искусств УССР П. Федоренко – создал для спектакля красочные декорации, достигающие при помощи света значительной привлекательности и подлинной нарядности. Хорошо провел музыкальную часть спектакля дирижер Л. Бовен. ...Спектакль начался и закончился дружными и теплыми аплодисментами тульских зрителей, вначале приветствовавших украинских артистов, а затем и благодаривших их за творческий труд и радость первого знакомства. Наши гости были вознаграждены за это улыбками и цветами – щедрыми дарами дружбы и весны.

Н. Щербаков.

Незабутньою сторінкою ввійшла до історії Рівненського театру робота Володимира Грипича за романом Панаса Мирного «Повія» (інсценізація П. Перепелиці «Загублене життя»). За широтою відображених подій, за глибиною проникнення в соціальний зміст народного життя, за яскравістю людських характерів та змалювання класових відносин, під впливом яких розвивалися та виявлялися характери, за надзвичайним багатством художньої палітри ця вистава також зайняла почесне місце в репертуарі театру. Режисер творив трагедію загубленого життя сільської дівчини Христі Притики, зубожіння селянства, яке змушене було йти до міста на заробітки. Протягом усієї дії постановник розвінчував побут, звичаї, духовну убогість міщанської публіки та чиновництва, зривав маску із самовдоволеного лібералізму. Володимир Грипич зберіг найважливіші колізії та образи твору, його сюжетну композицію, побудовану на розвитку біографії Христі. Центральний образ вистави став найяскравішим творчим здобутком молодої артистки Алли Шеремет, яка прийшла до рівненського театрального колективу 1964 року з аматорського Дубенського народного театру. Христя в її виконанні постала дотепною, ніжною, чутливою, люблячою, щирою і безпосередньою, що, на жаль, призвело до руйнування, нівечення її долі. З високим драматизмом проводила актриса сцену повернення додому від Загнибіди (артист Павло Музика). Ледь стри-

Актриса Рівненського театру Валентина Буланова в образах своїх героїнь

мані сльози, жах перед загрозою арешту сповнювали душу Христі. Здавалося, що лютий вітер справжнім морозом опікав вкриту драним ганчір'ям її зіщулену й тремтячу постать, коли вона, втративши останній притулок, знову опинилася під рідною, але вже не своєю хатою. В ідейній концепції «Повії» важливе місце займав образ Проценка (Степан Куйбіда, Ігор Жилінський). Він представник тієї частини інтелігенції, яка, захопившись «народолюбством», стає опорою царизму. Цей персонаж за своїм характером – безпринципна, полохлива, морально нечиста людина. Це він був немов повія у своєму мисленні та лицемірстві. Проценко захоплюється українською народною музикою, носить вишиванку, але все це в нього було з «тактичних» міркувань. Світлим променем у потворному царстві Проценків був скрипаль Довбня (Ярослав Гуськов). Хоч потворне життя зламало його фізично, але воно не в силі було торкнутися його чистої душі.

А. Шеремет (Христя) у виставі «Повія» П. Мирного

Ніжною матір'ю, вбитою горем, знесиленою хворобою жінкою, – так виглядав персонаж артистки Аліси Хількевич. Для неї важко знайти визначення глибинної духовної трансформації, що відбувалася в її серці в момент роботи над образом. Дуже колоритною виглядала Пестина – сильна жіноча натура, яку відтворила артистка Валентина Буланова-Бойко. Імпозантна фігура, елегантний одяг, стримані жести, горда постава голови, почуття власної гідності – усі ці штрихи були надзвичайно переконливими. Чітко індивідуалізований у виставі був секретар повітової управи Рубець (Анатолій Посохін).

Програма драми «Повія». Сезон 1964-1965 рр.

Виразним та жахливим видавався секретар поліції Книш у виконанні заслуженого артиста УРСР Володимира Петрухіна. Сільський глитай Супруненко був першим, хто принизив Христину, хто став причиною її падіння. Його роль виконав Володимир Солтус, якому дещо не вистачило правдивості. Тому образ виявився схематичним, непереконливим.

Від сцени до сцени вистава ритмічно набувала пружності, наростав драматизм подій, її ідейний задум утверджував високу цінність людського

життя і закликав берегти його, показував гниліть та антигуманну сутність суспільства, де «людина людині – вовк».

Використовуючи для постановок твори з української класичної спадщини, Володимир Грипич намагався довершити те, чого цензурні утиски не дозволяли висловити авторам п'єс та корифеям українського театру.

Газета «Червоний прапор». 8 березня 1965 року.

«ПОВІЯ»

Репертуар нашого обласного театру поповнивсь ще одним спектаклем – інсценізацією романа П. Мирного «Повія». Його постановку здійснив заслужений артист республіки В. Грипич.

Перед творчим колективом театру стояло нелегке завдання передати сценічними засобами все багатство ідей та мотивів роману, відтворити його складні і різні за своєю природою образи, що в художніми узагальненнями великої соціальної місткості. Була небезпека збитися на дешеві ефекти, підкреслити другорядні деталі. Але режисерові і виконавцям ролей вдалося щасливо оминути її, загострити соціальне значимі моменти, показати людей у постійних зіткненнях з жорстокою дійсністю. Загальне враження від спектаклю – це стрункість і цільність композиції, яскравість і цілеспрямованість художнього й музичного оформлення, природність і психологічна переконливість багатьох образів. Спектакль починається картиною сніжної зими. Серед веселих колядників бачимо і Христю Притиківну, історія життя якої і становить основу сюжету. Вона вродлива, вміє пожартувати і повеселитись. А ось біля хати і її улюблена верба, яка росте разом з нею. Дівчина гладить її стрункий стан. Артистка А. Шеремет, яка вперше грає таку відповідальну роль, вдало відтворює життєрадісність Христі у першій картині, де дівчина уособлює в собі чистоту і непорочність людської душі. Однак звістка про смерть батька боляче вражає її серце...

І ось Христя вже наймичка. Вона тепер інша – задумалась над життям, над своєю сирітською долею. Артистка добре показує цю зміну. На обличчі героїні постійний задумливий смуток, рухи і жести вже не ті, зникла життєрадісність, а натомість прийшли печаль і невпевненість у майбутньому. Дівчина відкриває для себе зовсім інший світ і бачить всю його потворність. У цьому плані велика значення мають сцени, в яких показано банкет у крамаря Загнибіди. До речі, цей епізод передано чудово, перед глядачем постають добре індивідуалізовані образи морально звироднілих крамарів, чиновників, попів. Христя не може спокійно дивитися на гульбище цих гостей. Вся їх поведінка суперечить її уявленням про красу людини і людські взаємини. І душа дівчини протестує проти темного царства, в неї на якусь мить з'являється думка вбити п'яного деспота Загнибіду. Цей епізод зіграно добре. Однак у тій сцені, коли Христя молиться перед іконою, відчуваємо деяку поспішність артистки, почуття зляканої своїм наміром дівчини не знайшло яскравого вираження.

Роль Христі надзвичайно складна. Адже артистка повинна передати все багатство її переживань, часто протилежних за своїм характером; показати еволюцію образу, процес якісної зміни характеру дівчини. Христя-наймичка і Христя-співачка за душевним станом, характером переживань мало подібні. І А. Шеремет переконливо передає закоханість Христі і її розгубленість, шукання правди, кроки назустріч своїй трагічній смерті.

Відрадно відзначити, що цей спектакль взагалі багатий на акторські удачі.

Живим, «справжнім» виглядає жорстокий, хитрий, морально нікчемний крамар Колісник у виконанні заслуженого артиста УРСР Г. Кияновського. Сліпа, всепоглинаюча жадоба до грошей – ось головна риса міського крамаря Загнибіди, і її добре підкреслив П. Музика. Оригінальний, чітко індивідуалізований у виставі секретар повітової управи Рубець, роль якого зіграв А. Посохін. Все нутро секретаря поліції Книша – душевну тупість, духовну обмеженість – «вивернув» артист В. Петрухін. Трохи не повезло Грицькові Супруненку. У драмкомпозиції цьому сільському глитаю відведено мало місця, він в основному існує там як перша причина Христиного нещастя. І тому, незважаючи на зусилля артиста В. Солтуса, цей образ вийшов дещо схематичним. Надто плакатно, на нашу думку, подано внутрішній монолог Супруненка після звістки про загибель батька Христі.

В ідейній концепції «Повії» важливе місце займає образ Проценка. Це представник тієї частини різночинної інтелігенції, яка, захопившись спочатку «народолюбством», у період «великої реформи» стає опорою царизму. В інсценізації роману, яку зробив П. Перепелиця, він виступає як один з головних образів. За своїм характером це безпринципна, полохлива, морально нечиста людина. Таким його і показує глядачам артист С. Куйбіда. Ліберал-«народолюбець» перетворюється в типового вірнопідданого чиновника. І коли поставити питання: «Хто ж повія»?, то Проценка можна назвати цим словом у більшій мірі, ніж Христю. У цієї дівчини, незважаючи на жорстокі удари життя, в серці ще збереглось щось людяне, добре. А в Проценковій душі нема вже нічого світлого. Він повія у своєму мисленні, огидному лицемірстві, усіх своїх вчинках і прагне приховати свою суть красивими словами. Він «захоплюється» українською народною музикою, носить вишивану сорочку, але все це у нього з «тактичних» міркувань. Своє справжнє лице Проценко виявляє пізніше: від думки про працю для народу не залишилось і сліду. П. Мирний у своєму романі показує, що його герой навіть відрікся від рідної мови, соромиться нею говорити. Цей надзвичайно важливий штрих в змалюванні образу різко підкреслює лицемірство Проценка, втрату ним усього кращого, що має людина. На жаль, автор інсценізації цього не врахував.

Світлим променем у потворному царстві хижаків і лицемірів є скрипаль Довбня. У виконанні артиста Я. Гуськова цей образ привабливий і колоритний. У спектаклі Довбня показаний як Проценкова протилежність. Хоч життя, здається, зламало його фізично, та він не зраджує своїх думок і принципів, прагне жити чесно. Але «темне царство», в якому скрипаль хотів знайти правду, поглинає його – перемагають Проценко і подібні до нього.

І ось знову перед нами картина сніжної зими. Та ж верба. За роки, коли не було Христі в селі, вона виросла і теж тепер стоїть понівечена чи то бурею, чи злою рукою. Біля неї з'являється Христя – така ж понівечена життям... «Мамо, мамо...» – виривається з грудей слабкий крик. То заговорило в Христиній душі все «хороше і людяне, не вбите соціальною дійсністю. Спектакль стверджує високу цінність людського життя і закликає берегти його, показує гнилість і антигуманістичну суть суспільства, де діє закон «людина людині – вовк».

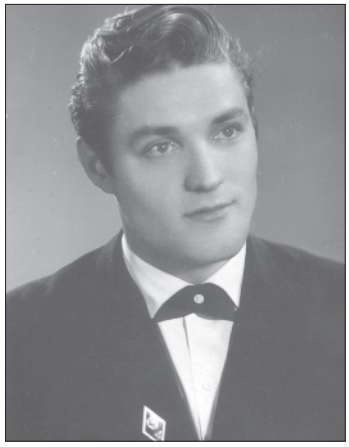
Григорій ДЕМ'ЯНЧУК.

60-ті роки XX ст. для Рівненського музично-драматичного театру відзначені ще однією приємною подією. 11 грудня 1965 року трупа відзначала свій молодий ювілей – 25-річчя від дня заснування. На святковому ве-

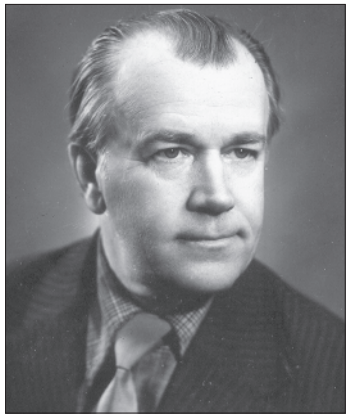
чорі лунало чимало урочистих промов. У них неодноразово наголошувалося на тому, що одним із найяскравіших здобутків національно-культурного будівництва на Рівненщині була організація, становлення та мистецька діяльність професійного українського театру.

До зазначеної дати фойє театру прикрасили стенди з фотоматеріалами вистав, назвами п'єс, рецензії, карта-схема гастролей та подорожей колективу. За 25 років своєї діяльності колектив опрацював і поставив понад 230 різноманітних за змістом, значимістю, ідейним та художнім спрямуванням вистав. Протягом цього ж періоду театр здійснив 9 820 виступів, на яких побувало близько трьох мільйонів глядачів.

У залі, повній прихильників театру, свято розпочалося промовою директора театру Миколи Коломийця. За ним виступили начальник обласного управління культури Денис Лущан, головний режисер Володимир Грипич, представники громадськості: доцент Рівненського державного педагогічного інституту Григорій Хромова, бригадир будуправління-22 Анатолій Петриченко, а також чимало гостей із Волинського театру ім. Тараса Шевченка та Львівського театру ім. Марії Заньковецької. Закінчилося свято великим концертом, програма якого складалася з найяскравіших уривків вистав тогочасного репертуару.

Анатолій Ковальський

Микола Стефурак

Наприкінці 1965 року, до відзначення 30-річчя з дня смерті письменника Миколи Островського, режисер-дипломант М. Пименов здійснив постановку драми «Як гартувалася сталь». Із цієї нагоди Рівненському облмуздрамтеатру було присвоєно ім'я Миколи Островського.

Володимир Грипич, відстоюючи роль режисера в театральному мистецтві, запропонував рівнянам виставу «Це було в Ровно» як власний драматичний твір (червень 1965 р.). Нова драматична композиція за літературними джерелами А. Гребньова і О. Лукіна, а також за повістю Миколи Струтинського «Подвиг» різнилася від попередніх п'єс. У процесі роботи над новою інсценізацією були враховані пропозиції декотрих учасників тих подій з партизанського загону Дмитра Медведєва. Були також уведені нові дійові особи, яких раніше в п'єсі не було: Лідія Лісовська (Раїса Теплова), Микола Струтинський (Анатолій Ковальський), Гетель (Степан Куйбіда), Ортель (Ми-

хайло Білявський) та лісничий-зв'язківець (Ігор Жилінський).

Згадані вище постановки на цю тему в 1950 та 1961 роках викликали неоднозначне, дискусійне ставлення до образу Миколи Кузнецова, висловлене як в усних, так і в письмових театрально-критичних відгуках. Нові ж варіанти п'єси і постановка Володимира Грипича відрізнялися від попередніх начебто більш реальними фактами, вдалою сценічною формою і акторською обсадою. У цій виставі в лаконічному художньому оформленні художниками Миколою Стефураком і Платоном Федоренком уперше в нашому театрі були використані проекції тих місць, де під час Другої світової війни відбувалися реальні події на теренах нашого краю.

Атмосферу вистави створювали музичний супровід з уривків «Сьомої симфонії» Дмитра Шостаковича та ораторії з «Реквієму» Дмитра Кабалевського. Роль Миколи Кузнецова виконував артист Анатолій Жилінський, який, йдучи за режисером, трактував цей образ не як героя, а в першу чергу як людину з непримиренною ненавистю до ворога.

Газета «Червоний прапор». 21 травня 1965 року.

БЕЗСМЕРТЯ ХОРОБРИХ

Не вперше наш театр звертається до теми народних месників. П'єси такого плану займають провідне місце в його репертуарі, виховуючи молодь в дусі відданості матері-Вітчизні. Близько 300 раз йшла в театрі вистава «Сильні духом», яка користувалась великим успіхом у глядачів. Таму зрозуміле хвилювання, з яким актори приступили до роботи над новою п'єсою — «Це було в Ровно». Їх турбувало, чи зуміють вони знайти такі сценічні засоби, такі форми, щоб по-новому, більш яскраво і переконливо донести до глядачів звитяжний подвиг радянського чекіста і його бойових побратимів.

Відбулась прем'єра. На виставі вже встигли побувати тисячі ровенчан і трудящих з навколишніх сіл і районів. І тепер впевнено можна стверджувати: мета досягнута.

Режисер-постановник заслужений артист УРСР Володимир Грипич, поклавши в основу драматичної композиції літературні матеріали А. Гребньова, О. Лукіна та документальну повість «Подвиг» М. Струтинського, вдало знайшов нові сучасні форми сценічіного втілення драматургічного матеріалу. В цьому спектаклі вперше у нас широко використані такі можливості театральної техніки як світло, проекція, лаконічне оформлення, що здійснене заслуженим діячем мистецтв П. Федоренком. Це у великій мірі сприяє створенню монументального театрального памятника героям. Драматичну композицію емоційно наснажує вміле використання чудової музики Д. Шостаковича з його широко відомої сьомої симфонії та ораторії «Реквієм» Д. Кабалевського. Вистава «Це було в Ровно» стала справжньою піснею про гордого, безсмертного сокола.

Не вперше на сцені нашого театру нам доводиться зустрічатись з Миколою Кузнецовим. У кожного виконавця цієї складної ролі були свої знахідки і невдачі. Проте Анатолію Жилінському, який виступає в цій виставі, вдалося знайти зовсім інші фарби для змалювання образу свого героя. Його Кузнецов – це насамперед людина в об'ємнішому розумінні цього слова. Простота, сердечність, гуманність і разом з тим рішучість в дії, непримиренність і ненависть до ворога яскраво характеризують Кузнецова-Жилінського.

Правда, ті, хто близько знав Миколу Івановича, його рідні і друзі радять акторові в окремих сценах бути більш стриманим і зосередженим. А втім, всі вони щиро поздоровляють молодого виконавця з його значною творчою удачею.

Особливо виграє радянський чекіст-розвідник в зіткненні з фанатичним майором гестапо Гетелем і цинічно відвертим гітлерівським розвідником Ортелєм, образи яких досить переконливо змалювали С. Куйбіда та М. Білявський. Ці картини, що розкривають ідейну і моральну поразку фашизму, – одна з найбільших удач вистави. В сцені вечірки на квартирі Лісовської С. Куйбіда та М. Білявський разом з Г. Івановим, який грає сивого гауптмана, та іншими акторами зуміли яскраво передати ганебний кінець гітлеризму, який почався ще задовго до його військової поразки.

В новому спектаклі ми вперше зустрічаємось з Лідією Іванівною Лісовською, полум'яною патріоткою, бойовою подругою Кузнецова. В багатьох найбільш відчайдушних операціях радянських розвідників їй належить не останнє роль. Перед Раїсою Тепловою було нелегке завдання – створити її образ. З одного боку, це ніби легковажна жінка, що «плутається з німцями», покоївка командуючого особливими військами, окраса всіх бенкетів, а з другого – вдумлива, відважна розвідниця, хоробра партизанка, що веде небезпечну гру з гестапівцями. І приємно відзначити, що, створивши яскравий образ своєї героїні, Раїса Теплова впевнено піднялась ще на один щабель своєї артистичної майстерності.

Поруч з Кузнецовим діє його вірна помічниця Валя Довгер. Війна, страта батька зробили її не по літах дорослою. В цій ролі виступає Алла Шеремет. Перед нами – ніжна, чарівна дівчина і відчайдушна, рішуча партизанка. Так її і показує молода акторка. У виставі понад 30 дійових осіб. Варто відзначити, що весь творчий колектив діє в єдиному, добре зіграному ансамблі і чудово передає пафос величного подвигу.

Через весь спектакль проходить мотив дружби двох бойових побратимів – росіянина Миколи Кузнецова і нашого земляка українця Миколи Приходька, образ якого в цілому успішно передав Я. Гуськов. Вони ніби уособлюють в собі незламну дружбу народів-братів, уособлюють ту силу, яка допомогла радянським людям вистояти і перемогти. І коли на авансцену виходить командир загону Д. Медведєв (заслужений артист УРСР Г. Кіяновський) і, звертаючись де залу, говорить про Миколу Приходька, що «його могила тут, де він народився, ми неодмінно розшукаємо її через багато років», партизанський ватажок ніби перекидає місток до наших днів, до молодого покоління. І це звучить як логічний висновок всього того, чим жив глядач на протязі всієї вистави. І кожний з них може на повний голос сказати: «Так! Ми знайшли це священне місце! Ніхто не забутий, ніщо не забуте».

Кім Закалюк.

Після того, як театр успішно здійснив на своїй сцені постановки творів Марка Кропивницького, Івана Карпенка-Карого і Панаса Мирного, цілком закономірним стало те, що театральний колектив і режисер Володимир Грипич запланували розширити обрії української класичної спадщини драмою Михайла Старицького «Не судилося» («Панське болото»). У ній показані великі потрясіння в духовному світі людини, що вимагало нових сценічних засобів виразності. Нова вистава вирізнялася з-поміж інших яскравими характерами персонажів та гострими колізіями через відображення паразитизму, розбещеності, морального виродження

хижацької природи сім'ї Івана Ляшенка, його оточення та огидного лицемірства сина Михайла, який залишає покриткою і доводить до самогубства бідну дівчину Катрю Дзвонарівну. Івана Ляшенка (Павло Музика), його жінку Анну Петрівну (заслужена артистка України Наталія Ващенко), їхнього кузена Білохвостова (Йосип Безчасний), покоївку Ганнушку (Світлана Ліснича) та холуя Харлампія (заслужений артист України Володимир Петрухін) об'єднували спільні риси морального падіння та зневаги до селянства. Власне, через цих осіб і образ примхливого сина Михайла (Ярослав Гуськов) розкривалася тема мерзенного життєвого болота. Михайло в стосунках з Катрею хоче тільки задовольнити своє марнославство, розважитись із вродливою, але бідною сільською дівчиною. Захопившись красою дівчини та хизуючись у душі своєю перевагою над невинною жертвою, Михайло домагається кохання, а потім зрікається його.

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1965—1966 рр.
М. СТАРИЦЬКИЙ
ПАНСЬКЕ БОЛОТО
музична драма на 3 дії

Програма музичної драми «Панське болото». Сезон 1965-1966 рр.

Звертала на себе увагу психологічно вмотивована гра артистки Алли Шеремет, яка зуміла передати складну гаму душевних почуттів і трагічний стан знедоленої Катрі. Постановник Володимир Грипич значно підсилив ідейне звучання твору, розкрив антагонізм багатіїв українського села на початку XX ст. і трагічне становище селян. У своїй постановці режисер зумів підкреслити силу народного гніву і протесту народними сценами, а особливо образами Дмитра Ковбаня (Андрій Любчик і Володимир Солтус) та Павла Чубаня (Ігор Жилінський). Фінал вистави звучав гнівним вироком хижацьким законам минулого. Завдяки продуманій режисерській трактовці, високій культурі художнього оформлення (Микола Стефурак), злагодженому акторському ансамблю, вистава отримала позитивну оцінку преси і ще довго зберігалась у репертуарі театру.

Газета «Тюменская правда». 1965 рік.

СУД НАД «ПАНСЬКИМ БОЛОТОМ»

Ровенский музыкально-драматический театр имени Н. Островского открыл свои гастроли в Тюмени. Для первого знакомства, для дебюта театр избрал музыкальную драму М. Старицкого «Не суждено». Скажем прямо: хорошее знакомство, удачный дебют! Выбор пьесы, ее прочтение и сценическое воплощение – свидетельство творческой зрелости коллектива исполнителей и режиссера-постановщика, заслуженного артиста УССР В. Грипича.

Театр решает пьесу выдающегося украинского драматурга не в бытовом, этнографическом плане, а как социальную трагедию. В горестной доле бедной

крестьянской девушки Катри Звонаривны, обманутой пресыщенным барчуком Михаилом Ляшенко, отражается тяжкая судьба всего трудового крестьянства, терпящего насилия и гнет со стороны бесчеловечных помещиков.

Любителям «горилочно-гопачных» зрелищ – это выражение употреблял один из корифеев украинского театра П. Саксаганский – на спектакле «Не суждено» нечего делать, ибо это спектакль глубоких мыслей и идей, социально-обличительный. Основной драматургический конфликт спектакля и пьесы заключается в раскрытии острых антагонистических противоречий между «освобожденным» крестьянством и их извечными врагами – помещиками, вчерашними крепостниками, которые и после реформы 1861 года сохранили свое господство в деревне. От сцены к сцене раскрываются правдивые и живые картины паразитической жизни господ-помещиков и бесправного существования крестьян.

Два мира – людей и «нелюдей» – разными художественными средствами освещены в спектакле. «Панское болото» – так вначале назвал было свою пьесу М. Старицкий. Это гнилое болото, населенное упырями, вурдалаками, ведьмами, очерчено на сцене остро сатирически. Выразительно и сочно нарисовала образ помещицы Анны Петровны Ляшенко заслуженная артистка УССР Н. Ващенко. Увядшая, но молодящаяся дама, она до мозга костей – фальшивое, лицемерное, изолгавшееся существо. Артистка тонко передает смесь сентиментальности и грубого деспотизма, приторной манерности и циничного разврата. Забыв о возрасте, она проповедует «свободу наслаждений» и назойливо домогается «наркотизирующих» любовных утех от Павла Чубаня, который в сыновья ей годится, но она же, узнав, что Катря полюбила Михаила, выступает в роли поборника нравственности.

Под стать своей гнусной супруге глава семьи Иван Ляшенко. Артист П. Музыка показывает прежде всего классовое лицо жестокого помещика-скряги, обдумывающего способы, как бы «скрутить» мужиков, «прижать» их штрафами, заставить работать за десятый сноп. Развратный престарелый селадон, он не прочь приволокнуться за беззащитной гувернанткой.

В спектакле создана многообразная галерея героев, являющихся и порождением смрадного «панского болота», и его жертв – людей с лакейской психологией, холопски угождающих своим господам, подбирающих объедки с барского стола. Таковы горничная Аннушка в запоминающемся исполнении М. Ахрамеевой – разбитная и наглая девушка, перенимающая у хозяев их манеры, кривлянье, цинизм и бессердечие. Таков старый лакей Харлампий (арт. В. Петрухин) – блюдолиз, хапуга, готовый на чужом горе рубль урвать. С чувством такта и меры, не впадая в гротеск, создает артист М. Бронштейн образ арендатора Шльомы, который своими советами помогает ограниченному пану Ляшенко держать в узде крестьян. Сложный, порой комический и вместе с тем трагический образ бывшей панской любовницы, пьянчужки Степаниды, выразительно нарисовала В. Бойко.

Одной из центральных фигур спектакля является молодой панич Михаил Ляшенко. Артист Я. Гуськов без нажима, но убедительно обнажает подленькое нутро барчука, показывает, что за внешним обликом этого «народолюбца»-либерала скрывается лицемерный эгоист, жалкий трус и подлец. В начале спектакля Ляшенко – Гуськов произносит красивые, высокие фразы, упиваясь собственным красноречием и порой даже веря в искренность своей болтовни о «просвещении меньшого брата», о «работе на благо народа», об «освежающей душу высокой поэзии». Но витийство о счастье родного народа ограничивается... ще-

голяньем в украинской вышитой сорочке, а высокая поэзия и просвещение меньшого брата сводится к подлому обману Катри.

Нелюдям-барам и барчукам с их волчьей моралью и растленными нравами в спектакле противопоставлен светлый мир трудового народа, мир чсетных и благородных людей.

Полна обаяния и духовной красоты Катря Звонаривна в проникновенном исполнении артистки А. Шеремет. Она сродни – и по характеру, и по трагической судьбе – другим героиням украинской классической литературы: шевченковской Катерине, Оксане из пьесы Кропивницкого «Пока солнце взойдет, роса очи выест». Подобно им, Катря пленяет своей задушевной искренностью, моральной чистотой, органической неспособностью к фальши и лицемерию.

С большитм подъемом, с подкупающей силой драматизма проводит А. Шеремет заключительные сцены. Ее последние слова звучат как грозный суд не только над недостойным любви вероломным паничем, но над всем прогнившим миром торгашества и барыша.

«Не судилось» счастье Катре, не судилось оно и ее матери-вдове (арт. А. Хилькевич), потерявшей единственную дочь, не судилось оно и честному бедняку Дмитру Ковбаню, любившему свою Катрю самозабвенно и нежно (его образ тепло лепит А. Любчик). Все они – трагические жертвы произвола.

Программное значение в пьесе и спектакле имеет образ Павла Чубаня, молодого доктора, отдающего свои знания обучению и просвещению народа. Однако трактовка этого героя на сцене носит несколько иной характер, чем в пьесе М. Старицкого. Следует сказать, что спектакль идет в сценическом варианте главного режиссера театра В. Г. Грипича. Он проявил творческую смелость, преодолев известную статичность большой пятиактной драмы Старицкого и сделав ее более динамичной и сценичной.

Однако переделка привела к некоторому перекосу в оценке творчества М. Старицкого и идейного содержания пьесы «Не суждено».

Михаил Старицкий был выдающимся писателем-реалистом демократического направления. Он, несомненно, испытал влияние Шевченко и Белинского, Чернышевского, Добролюбова. От них, великих революционеров-демократов, воспринял он любовь к людям труда и вражду к богатеям-помещикам и царизму. Но Старицкий даже в лучших своих произведениях не поднялся до идей революционной демократии. Он считал возможным мирное разрешение социальных противоречий при помощи так называемого «просвитянства», культурного подъема масс. Ограниченность мировоззрения талантливого драматурга отразилась и в образе Павла Чубаня. Он предстоит в пьесе как человек, любящий народ, отдающий ему свои силы. Павло презирает помещиков за их алчность и паразитизм, его принцип – «жить трудом своих рук». Но в борьбе за народное счастье и право Чубань возлагает надежды на апелляцию к чести и совести помещиков. Он действует в границах «законности»: разъясняет обманутым, ограбленным крестьянам «Положение» о реформе, о порядке надела землей, советует им писать жалобу мировому...

Все эти грани в характере и поведении Павла Чубаня в целом верно и убедительно раскрывает артист В. Солтус. Но когда, беседуя с группой крестьян и убеждая их сообща писать жалобу на помещика, артист вдруг по воле режиссера гневно обращается с известным революционным призывом Т. Шевченко: «всем миром обух закалить да наточить топор острее» – это противоречит логике образа. И в финале спектакля на сцене появляется Дмитра Ковбань с

топором в руках. Этих слов и эпизодов в пьесе нет и не может быть, потому что М. Старицкий, в отличие от Шевченко и Чернышевского, не звал Русь к топору. Нет никакой нужды «подтягивать» мировоззрение Старицкого до уровня революционеров-демократов. Объективно же его пьесы, в том числе и «Не суждено», способствовали росту революционных настроений, звали к борьбе с миром насилия. Режиссер-постановщик В. Грипич и художник Н. Стефурак оформили спектакль новаторски смело, с истинным вкусом. На сцене нет традиционных утяжеленных декораций: украинских хат под соломенными крышами, подсолнухов и прочих неизменных атрибутов. Нарисованная на интермедийном занавесе верба, опустившая свои плачущие ветви, мрачный холм с одиноким деревцом над обрывом служат ключом, определяющим трагедийное звучание происходящих на сцене событий.

«Не суждено» в постановке Ровенского театра – пример синтетического спектакля, в нем сочетаются многие элементы театрального искусства: звучат чарующие задушевные украинские песни (композитор Ю. Котеленец), девчата и парубки кружатся в вихре украинской пляски (балетмейстер А. Посохин), звучит со сцены яркая и мелодичная украинская речь, в основе своей понятная зрителю-сибиряку. Хорошим, сердечным и умным спектаклем порадовали нас мастера украинской сцены.

***Л. Полонский,** кандидат филологических наук.*

У 1966 році, до Дня Перемоги над гітлерівською Німеччиною, театр одним із перших в Україні показав постановку п'єси Івана Рачади «Коли мертві оживають». Цей драматичний твір був про героїв, які пішли з життя, але їхні імена стали символом непохитної мужності, безмежної любові до Вітчизни та вірності їй. Конфліктна основа вистави була зосереджена на зіткненні двох ідеологій. Режисер Володимир Грипич домігся зробити не просто постановку, це був героїчний реквієм усім загиблим у Другій світовій війні. У виставі діяли такі персонажі, як маршал Тухачевський (Степан Куйбіда), генерал Карбишев (заслужений артист УРСР Григорій Кияновський), зв'язківець Марія (Галина Пащенко). Табір противника був представлений галереєю ворогів, серед яких Адольф Гітлер (Василь Торба), генерал Гейдріх (Ігор Жилінськии), Геббельс (Олег Батов), Золленберг (Ярослав Гуськов), Єва Браун (Алла Шеремет), кілька гітлерівських генералів. Цією виставою Володимир Грипич намагався показати справжнє жахливе обличчя війни, важкі випробування, що випали на долю народу. Режисерський задум знайшов

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. Миколи ОСТРОВСЬКОГО
ШАНОВНІ ДРУЗІ!
ЗАПРОШУЄМО ВАС НА НОВУ ВИСТАВУ
І. РАЧАДА
КОЛИ МЕРТВІ ОЖИВАЮТЬ
драма на 3 дії
Постановка засл. арт. УРСР В. ГРИПИЧА.
Художник — М. СТЕФУРАК.
Музика з творів Народного артиста СРСР, лауреата Ленінської премії Д. ШОСТАКОВИЧА.
ДІЙОВІ ОСОБИ ТА ВИКОНАВЦІ:

Афіша драми
«Коли мертві оживають»

своє виразне втілення в талановитому декоративному оформленні художника Михайла Стефурака. Усе, що оточувало виконавців, відповідало характеру епохи і створювало гнітючу атмосферу протягом усього дійства, мов спомин минувшини.

Газета «Червоний прапор». 31 травня 1966 р.

«КОЛИ МЕРТВІ ОЖИВАЮТЬ»

В. Маєвський (Тухачевський) у виставі «Коли мертві оживають» І. Рачади. 1973 р.

До Дня Перемоги радянського народу над фашистською Німеччиною Ровенський музично-драматичнкй театр ім. М. Островського одним з перших на українській сцені показав постановку п'єси Івана Рачади «Коли мертві оживають». Цей драматургічний твір обрано не випадково. Про героїв, що вже пішли з життя, складені легенди і пісні. Імена їх стали символом непохитної мужності, безмежної любові до Вітчизни, вірності їй. Сама назва п'єси говорить про безсмертя тих, хто віддав життя за торжество комунізму.

Коротко про зміст вистави. Початок її переносить нас у передвоєнні роки. Виношуючи підступні плани проти всього людства і насамперед проти радянського народу, Гітлер поставив собі за мету позбавити Збройні Сили країни Рад її випробуваних полководців. Там, у фашистській ставці, визрівав диявольський наклеп про те, що ніби визначні радянські воєначальники Тухачевський, Блюхер, Єгоров, Уборевич, Якір та інші пішли на зговір з фашистськими генералами. Заправили фашизму розраховували, що таким чином їм легше буде справитися з Росією. І лише одного не передбачили гітлерівські стратеги – того, що ніколи їм не зламати народу Радянської країни, вихованого Леніним, партією, народу-творця і борця. На зміну тим, що трагічно загинули, прийшли їх учні і соратники, такі ж сильні духом, сповнені віри в перемогу. І коли Гітлеру в його ставці доповідають про те, що росіяни форсували Одер, наступають на Берлін, він з жахом питає, хто веде росіян.

– Маршал Жуков, маршал Конев, маршал Рокоссовський, маршал Малиновський. маршал Толбухін, маршал..., – чув він у відповідь і розуміє, що це йде відплата. Творчий колектив театру під керівництвом головного режисера заслуженого артиста УРСР В. Грипича зумів зробити виставу великого патріотичного звучання. За формою – це героїчний реквієм. Філософія вистави – заклик до пильності. Конфліктна канва її – зіткнення двох ідеологій: життєствердуючої – радянського народу і людиноненависницької – фашизму.

Центральні ролі вистави вдались їх виконавцям. Переконливо показаний артистом С. Куйбідою образ маршала Тухачевського. Дуже виразно проводить він сцену, коли, вражений наклепом і усвідомлюючи, що жити йому залишилися лічені хвилини, Тухачевський думає не про себе, а про безпеку Батьківщини, дає наказ зміцнювати кордони. Він вірить, що рано чи пізно народ узнає правду про нього. Через усю виставу, як жива легенда, проходить образ генерала Карбишева, закатованого фашистами: Людиною великої душі, твердих,

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. Миколи Островського
Сезон 1965–1966 рр
Іван РАЧАДА
КОЛИ МЕРТВІ ОЖИВАЮТЬ
драма на 3 дії

Програма драми «Коли мертві оживають». Сезон 1965-1966 рр.

непохитних переконань, вірним сином народу малює свого героя заслужений артист УРСР Г. Кіяновський. Образ Карбишева – творча удача актора. Символічно звучить розмова Карбишева з Тухачевським і слова Тухачевського, звернені до Батьківщини: «Вітчизно! Не минула і тебе гірка чаша. Боляче, що ні мені, ні моїм товаришам не довелось захищати тебе. Але ти з честю справилась і без нас. Спасибі тобі, моя Батьківщино!» Це слова від усіх, хто в свій час кував перемогу над ворогом, хто всього себе віддав служінню Вітчизні.

Цікавий образ Марії створила артистка Г. Пащенко. Постановники дещо змінили авторський план цього образу. Він ніби зв'язує всі епізоди вистави. Всі події, що відбуваються на сцені, проходять крізь призму спогадів Марії. Завдяки такому режисерському прийому вистава стала цільнішою. Табір ворогів представлено у виставі цілою групою осіб. Тут Гітлер, Гейдріх, Геббельс, ряд гітлерівських генералів. Найбільш складною була роль «фюрера». Її виконує досвідчений актор В. Торба, відомий глядачам по багатьох виставах. Артисту вдалося уникнути зайвої гротескності образу, і це дуже добре. Показано жорстокого ворога, чиї маячні плани коштували людству величезних жертв. Правда, в окремих епізодах актор не уник шаржування, але в дальшій роботі над роллю він може позбутися цих недоліків у змалюванні образу. Артист О. Батов, виконуючи роль Геббельса, створив переконливий зовнішній малюнок персонажу, але з вини автора п'єси цей образ позбавлений сценічного життя. Добре ведуть свої ролі офіцера німецького генштабу Золленберга – артист Я. Гуськов, німецького фельдмаршала – П. Музика, Гейдріха – І. Жилинський, хазяйки готелю – заслужена артистка УРСР Н. Ващенко. Виставу оформлено з хорошим смаком і художньою вигадкою художником Миколою Стефураком.

В. Колобов.

* * *

Газета «Тюменская правда». 1966 рік.

РЕКВИЕМ БЕССМЕРТНЫМ ГЕРОЯМ

Разноплановый, интересный репертуар у нашего гостя – Ровенского музыкально-драматического театра имени Н. Островского. Наряду со спектаклями, созданными по произведениям выдающихся украинских классиков П. Мирного, М. Старицкого, И. Тобилевича, ровенские артисты показали работы большого современного звучания. Одна из них – по пьесе украинского драматурга И. Рачады «Когда мертвые оживают». Уже в самом начале, когда заходишь в зрительный зал, предчувствуешь атмосферу необычности. И дело не в том, что нет занавеса – такие «новации» сейчас часто практикуются. Волнует зрителя художественный образ спектакля, заявленный в самом оформлении сцены. В торжественно-багровом сумраке поблескивает звезда Героя Советского Союза. На переднем плане в черном мраморе – вечный огонь Славы. Все это выполнено с большим вкусом (художник Н. Стефурак) и поэтому настраивает зрителя на нужную «волну» восприятия. Гаснет свет, звучит патетическая музыка Д.

Сцена з вистави «Коли мертві оживають» І. Рачади

Шостаковича, и на сцене появляется женщина в чёрном одеянии. Впоследствии мы узнаем, что это разведчица Мария, одна из участников событий, о которых поведает нам спектакль.

Само название пьесы говорит о стремлении показать бессмертие тех, кто отдал жизнь за торжество коммунизма. Имена героев стали символом непоколебимого мужества, беззаветной любви к Родине, верности ей. И театр поет героический реквием о людях, которые уже ушли из жизни, но о которых слагают легенды, поют песни. Спектакль ровенцев глубок и содержателен. Постановщик, заслуженный артист УССР В. Грипич, показал себя зрелым, изобретательным мастером сцены. Четко прочерчен основной конфликт – столкновение двух идеологий: жизнеутверждающей, гуманистической – советской и человеконенавистнической – фашистской. События повествования переносят нас в предвоенные годы. В памяти Марии, которая пришла с красными цветами к вечному огню Славы, проходят один за другим незабываемые события – трагические и героические, горькие и светлые.

Спектакль возвращает нас к временам тридцатилетней давности, когда над Европой только всходила зловещая тень свастики, когда фашизм только копил силу и злобу. Захватив власть, Гитлер вынашивает преступные планы против всего человечества и, прежде всего, – против советского народа. Прежде чем начать войну, фашистские заправилы задумали обезглавить Вооруженные Силы Советского Союза и с этой целью фабрикуют грязную провокацию против лучших маршалов Страны Советов. Гитлер достиг цели: ему удалось оклеветать Тухачевского, Блюхера, но в главном он просчитался – на их место встали новые военачальники, так же преданные партии и Родине, сильные духом, исполненные веры в победу. Крахом гитлеровской авантюры, агонией германского фашизма и его главарей, торжеством победы Советских Вооруженных Сил заканчивается спектакль. В спектакле «Когда мертвые оживают» немало интересных характеров, убедительных и запоминающихся образов. Живой легендой проходит перед зрителями генерал Карбышев в исполнении заслуженного артиста УССР Г. Кияновского. Самые тяжкие испытания выпали на долю прославленного советского генерала, но он остался до конца своей жизни непоколебимым, верным сыном своей Родины. Неоднократно зрители награждают аплодисментами актера за проникновенную игру. Великую гордость за советского человека, солдата испытываешь, когда видишь Карбышева в ставке Гитлера. Он спокоен, тверд, собран. Ничего лишнего – в жестах, мимике, интонация.

Только вот предсмертный монолог Карбышева как-то нарушает рисунок образа, до этого очень ясный и определенный. Декламация, пусть даже высокая – не в духе того Карбышева, которого мы видели до сих пор. И на смерть он, наверное, идет с таким же внутренним хладнокровием, с той же немногослов-

ностью, какими обладал до сих пор. И именно этим утверждает свое бессмертие. Остается в сердцах зрителей и образ маршала Тухачевского (артист С. Куйбида). Актер глубоко проник в характер своего героя и, что примечательно – даже в самых патетических местах не прибегает к внешним приемам. С. Куйбида показал себя хорошим мастером тонкого психологического рисунка.

Образ маршала Блюхера каждый по-своему, но интересно создают актеры М. Карпюк и А. Любчих. Мягко, непринужденно в небольшом эпизоде показан всесоюзный староста – М. И. Калинин (артист С. Петренко).

Большая удача спектакля – образ советской разведчицы Марии в исполнении Г. Пащенко. Мы видим ее на протяжении всего спектакля в двух планах: Мария, пришедшая к вечному огню Славы, вспоминающая то, что мы видим на сцене, и Мария – непосредственная участница бурных событий.

В первом случае актриса поднимается до большого и образного обобщения. Здесь Мария – Родина, Мать, скорбь народная. И в то же время мы видим на сцене другую Марию – мужественную, умную советскую чекистку.

Выразителен в роли советского разведчика Сокола артист Я. Гуськов. «Проходной», эпизодический персонаж – хозяйку гостиницы Элизабет колоритно рисуют заслуженная артистка УССР Н. Ващенко и Д. Безчастная. Следует отметить и артиста В. Солтуса в роли комиссара госбезопасности.

Лагерь врагов в спектакле представлен целой группой персонажей. Здесь Гитлер, Геббельс, Гейдрих, Дрейлинг и много офицеров и генералов фашистской армии. Очень сложный образ бесноватого фюрера убедительно играет артист В. Торба. Не вдаваясь в гротеск, артист пользуется острой формой и яркими красками в разоблачении и показе духовного краха фюрера, его нравственного убожества. Трудная задача поставлена перед артистом О. Батовым – показать изворотливую и преступно подлую натуру министра пропаганды фашистской Германии Геббельса. Нужно отдать должное О. Батову, в основном он раскрывает исторически верный характер, даже добивается внешнего сходства. Но, думается, его Геббельс слишком поверхностен и легковесен, прямолинейно глуп и примитивен. Спектакль «Когда мертвые оживают» – волнующий монолог о незабываемых страницах истории, о коммунистической убежденности наших людей, их верности идеям ленинской партии. В этом его ценность.

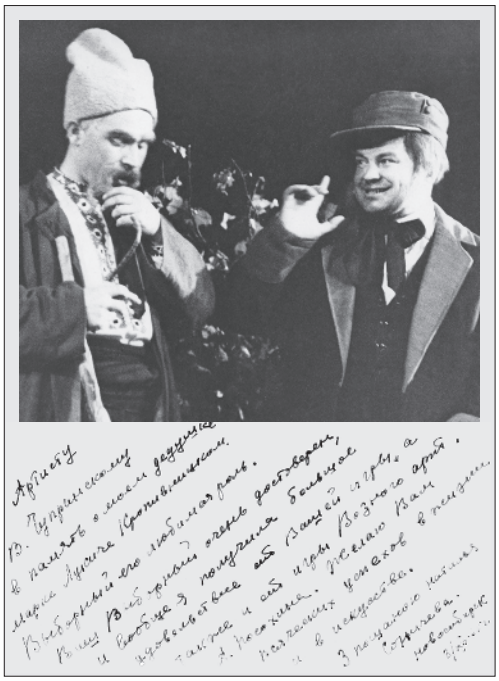
Р. Яичников.

Останньою постановкою Володимира Грипича стала вистава за драмою Олексія Арбузова «Таня». Режисера цікавила тема людини, яка формує власний світогляд, приваблює цілісністю почуттів, життєлюбністю і багатою душевною обдарованістю. Утілена Грипичем ідея утверджувала необхідність великого, корисного життя, протиставляючи його вузькосімейному щастю. Виставу було побудовано як драматичну історію становлення багатогранної особистості, яка прагнула служити людям. Роль Тані Рябініної виконувала артистка Зоя Сидоренко, а її чоловіка Германа Балашова – Ярослав Гуськов.

Газета «Червоний прапор». 27 лютого 1966 року.

ПРАВО НА ЩАСТЯ

Навкруг оригінально задуманої п'єси О. Арбузова «Таня» з часу її появи на сцені ламаються критичні списи, стикаються різні, часом цілком протилежні, думки. Одні вважають драматичний конфлікт за традиційну історію кохання,

Дві світлини на згадку від онуки Марка Кропивницького з надписом: «Ровенскому областному музыкально-драматическому театру. Новосибирск. 8.VIII.1965 г. Пам'ять про знайомство з Вами я збережу на все життя, як бережуть на Україні пам'ять про мого діда Марка Лукича Кропивницького. Наталья Соничева».
Зліва надпис: «Артисту В. Чупринскому в память о моем дедушке Марке Лукиче Кропивницком...»

де третій завжди виявляється зайвим; інші ж доводять, що автору пощастило своєрідно й свіжо поговорити з глядачем про моральне кредо молодої радянської людини.

Колектив акторів обласного музично-драматичного театру ім. Миколи Островського, взявшись за постановку цього цікавого твору, засобами сценічного мистецтва сказав про п'єсу і своє слово.

Оригінальне режисерське бачення матеріалу, вміле поєднання традиційних та новаторських постановочних засобів, ідейно-змістове навантаження кожної масової сцени у спектаклі дали змогу творчому колективу театру розв'язати складне завдання – переконливо і в той же час просто відтворити шлях морального відродження людини. Тетяна Рябініна, роль якої виконує молода, здібна актриса З. Сидоренко – це образ молодої жінки, що поступово крок за кроком пізнає навколишній світ, знаходить своє місце в житті і в самовідданій праці на користь людям виборює право на щастя.

Артистка веде свою героїню тернистими стежками від малодосвідченої, замкнутої спокійним сімейним колом жінки до відомого й досвідченого спеціаліста-медика, який працює там, де найбільш потрібний людям. Там і переживає вона своє розчарування першим коханням і своє друге щастя.

В житті не пощастило Тані. Чорним вороном до неї підкрадається горе. Розлучившись із улюбленою людиною, Тетяна Олексіївна потайки від чоловіка живе в старенької бабусі, працює і одночасно здобуває освіту в інституті. Страшна хвороба обірвала життя її сина Юрка, позбавила єдиної втіхи і надії. По суті відтоді настає перелом в її поглядах на життя. Вона твердо вирішує повністю віддатися людям, поїхати туди, де найважче.

Заглядаючи в найпотаємніші куточки душі свого героя, актриса З. Сидоренко органічно передає духовне зростання людини, намагається підкреслити всі ті чинники, які привели Таню на правильні позиції.

Актори Ровенського театру після прем'єри вистави «Таня» Олександра Арбузова. 1966 рік. Третій зліва – заслужений артист УРСР Володимир Петрухін (виконував роль Васіна)

Перипетії життєвих обставин збагатили героїню досвідом. Тому-то часом ніби зайва суворість у розмові та взаємовідносинах з людьми в окремих місцях спектаклю, на наш погляд, в актриси цілком виправдана. Хоч, правда, їй не завадило б подекуди уважніше прислухатись до тих нюансів, які звучать в душі арбузовської Тані.

Виконання ролі Тані позначене щирістю й безпосередністю. І хоч робота над цим складним образом буде далі шліфуватися, однак нам приємно відзначити, що З. Сидоренко дебютувала на ровенській сцені цілком вдало.

Режисер-постановник заслужений артист УРСР В. Грипич, використовуючи багатий арсенал засобів художнього вираження, досить правильно розкриває особисті взаємовідносини між людьми різних характерів, звичок та уподобань. Перед глядачем постає життєвий і складний образ Германа Валашова (артист Я. Гуськов). Ні, його не можна віднести до убогих духом. Це – людина по-своєму чесна, віддана праці її своєму покликанню. Сильна любов до дівчини-сироти Марії Шиманової (артистка О. Білявська), яка змалку зазнала чимало горя і зараз у труді здобула собі славу, палить йому серце. Однак він знаходить у собі сили затамувати біль. І хтозна, чи зважився б він на розлуку з першою дружиною, якби вона сама не залишила його. Виконавець ролі, безперечно, своєю грою проникає в саму суть цього образу, правдиво передає душевний стан персонажа у взаєминах з Марією. Проте не можна навести подібної аналогії у його відносинах з Танею. Тут і режисер, і артист часом зловживають психологічними паузами, не скрізь художньо виправдовують їх, і тим самим на виконанні ролі з'являється інертність. А це, як відомо, не прикрашує ні гри актора, ні спектаклю в цілому. Особливо прикро це дає себе знати у фінальній сцені.

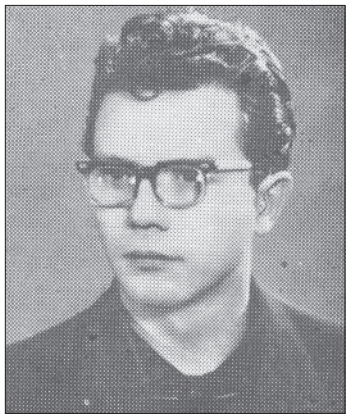
Хоч виконання артисткою О. Білявською ролі Марії Шиманової не відзначається якимись особливими знахідками, проте залишає глибокий слід у пам'яті глядачів. Маючи життєвий досвід, Марія не посягає на чуже щастя, всупереч своїм почуттям відмовляється від запропонованого їй Германом побачення. Лише збіг обставин звів її з ним. Вона не відчуває вини перед Тетяною і в скрутну хвилину без вагання кличе її на допомогу до хворої дитини. Це розуміє також Таня. І вони обидві знаходять спільну мову. Особливо добре розкривається внутрішній світ Марії в заключній картині, коли вона без будь-якої фальші та лицемірства залишає наодинці свого чоловіка з Танею і дає їм змогу порозумітись між собою. Простеживши за грою актора, глядач переконується: перед ним чесна, щира людина. Відразу завойовує симпатію керуючий золотопромисловим районом Олексій Іванович, роль якого виконує ветеран сцени (не помилимось, коли його так назвемо) С. Куйбіда. Хоч артист виконує слабо вирисувану автором п'єси роль Ігнатова, однак йому вдається, з великим художнім тактом і почуттям міри створити колоритний образ дещо незграбного зовні, але красивого душею сибіряка. Епізодичні постаті бабусі (арт. А. Хількевич) та Васіна (арт. В. Петрухін), невимушеність їх поведінки і вдачі передані в сатирично-гумористичному забарвленні уміло і яскраво. Колектив театру створив хороший спектакль великого художнього діапазону. І в цьому заслуга всіх артистів.

***І. Пестонюк**,*
старший викладач Ровенського загальнонаукового факультету
Київського держуніверситету ім. Т. Г. Шевченка.

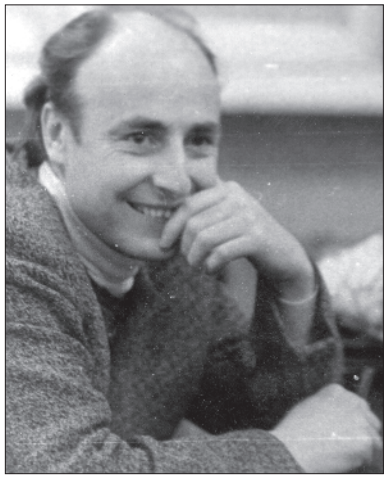
Не дуже тривале співробітництво колективу Рівненського музично-драматичиного театру з Володимиром Грипичем залишило помітний слід і добру згадку про цього митця. Це, зокрема, наведені вище його творчі доробки за творами української класичної спадщини, які до Рівненського театру митець ставив у багатьох театрах України, але в його режисерському трактуванні вони різнилися, залежно від часу постановки і творчих можливостей кожного театрального колективу. Володимир Грипич довів, що кожний новий підхід до класики не обов'язково передбачає перемонтаж тексту і ревізію характерів. Класична п'єса може сучасно звучати, незважаючи на непорушність тексту, але важливо творчо осмислити її зміст, побачити сьогоднішнє втілення задуму автора у відповідній художній формі. Пошуки тут безмежні.

У 1967 році Володимир Грипич залишив Рівненський музично-драматичний театр і переїхав до Донецька, де працював у театрі імені Артема.

Утім, авторитет режисера завойовується не проголошеними гаслами, а творчою працею. Ми звикли цінувати режисерів «осілих», вимірювати їхній внесок у мистецтво за наочним зростанням одного колективу, яким вони керують багато років. Цього в біографії Володимира Грипича не було. «Рухомий» спосіб життя митця в 60-ті роки XX ст. мав позитивний вплив на його творче зростання. Режисер знайомився і працював із різними цікавими театральними трупами. Найвизначніші його постановки мали насичену творчу енергію, авторську режисуру, чітке визначення худож-

Сергій Омельчук

Костянтин Пивоваров

нього потенціалу того чи іншого театру і при цьому не порушували традицій мистецького закладу.

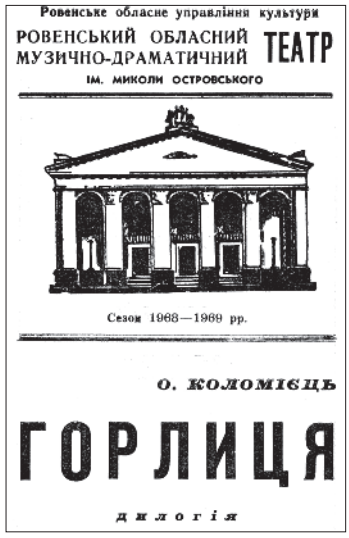
Позитивний внесок у режисуру театру шістдесятих років зробили чергові режисери Сергій Омельчук та Костянтин Пивоваров. У той час за посадовим розкладом обов'язково утримувались, окрім головного, ще два чергових режисери. Серед них був вихованець Київського театрального інституту ім. Івана Карпенка-Карого, учень народного артиста СРСР Мар'яна Крушельницького Сергій Омельчук, який своєю першою виставою за п'єсою італійського драматурга Рафаеле Вівіані «Останній вуличний волоцюга» привернув увагу керівництва театру та глядачів.

У тогочасному театрі було рідкістю, щоб дебютант особисто пропонував драматичний матеріал для втілення на сцені. Як правило, п'єсу рекомендувала художня рада, що визначала також розподіл ролей за рахунок акторів, не зайнятих у паралельній виставі. Незважаючи на те, що в постановці не все було остаточно вирішено, Сергій Омельчук зміг показати власний рівень хорошої режисерської школи, а також особисту творчу позицію. В інсценізації були логічно й цікаво розроблені мізансцени, індивідуалізовані образи, чітко визначена ідея, згідно з якою чесна трудова людина є чуйною і доброю, але непримиренною, коли йдеться про захист життєвих принципів. Режисер разом із акторами поглибив соціальні характеристики дійових осіб, успішно переборов зайві елементи мелодраматизму. Вистава супроводжувалась популярними італійськими піснями і танцями. Чудовим доповненням до постановки стало оформлення Миколи Стефурака. Головну роль – Антоніо Еспозіно – виконував артист Василь Торба. Також у п'єсі брали участь: заслужений артист УРСР Георгій Кияновський, Дора Безчасна, Ігор Жилінський, Степан Куйбіда, Анатолій Ковальський, Світлана Ліснича та інші.

Газета «Червоний прапор». 1969 рік.

«ГОРЛИЦЯ»

Мабуть, нема людини, яка б залишилась байдужою при одній лише згадці про п'єсу «Фараони» українського радянського драматурга Олексія Коломійця. Своєрідність подачі змісту і подій, багатство і соковитість мови персонажів,

Ровенське обласне управління культури
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. МИКОЛИ ОСТРОВСЬКОГО
Сезон 1968—1969 рр.
О. КОЛОМІЄЦЬ
ГОРЛИЦЯ
дилогія

Програма дилогії «Горлиця». Сезон 1968-1969 рр.

незвичайність ситуацій, у яких розв'язується питання виховання людини, – далеко не повний перелік особливостей творчої манери, драматургічного почерку автора «Фараонів». У новій його роботі – п'єсі «Горлиця», яку автор віддав для постановки в нашому театрі (це перше її сценічне втілення), на жаль, неповно розкрилась його творча палітра. Для твору характерна багатоплановість. Дві лінії розвитку подій, що об'єднались у теперішньому часі, розходяться в протилежні боки: одна спрямована в минуле, друга – в майбутнє. У розгортанні цих подій – суть структури п'єси, привабливість її, простір для творчого пошуку як режисера, так і акторів. ...Живуть на світі двоє людей, і треба ж так статись, щоб у якийсь чудовий день доля звела їх, чужих один одному, разом. І вже назавжди сплелись воєдино життєві дороги посивілого, загартованого в боях революції і Вітчизняної війна, в життєвих бурях і негодах генерала Павла Гонти і трирічної Наталки, жительки дитячого будинку. З того весняного дня і живуть разом дідусь Павло і онучка Наталочка. Іноді, сидячи ва улюбленому березі Дніпра, поринають думками: він – в далеке минуле, вона – в майбутнє. От і сьогодні. В інвалідній колясці сидить Павло Андрійович Гонта (артист С. Куйбіда). Сонце пестить помережане роками обличчя, вітер легко ворушить зовсім «засніжене» волосся. Зараз він спокійно вдивляється в глибінь життя і, мабуть, в який уже раз ворушить старі і завжди свіжі спогади. Осторонь, на колодці, сидить Наталка (артистка Г. Пащенко). Їй скоро вісімнадцять. Легка, повна людяної доброти і доброзичливості, красива, юна і сильна волею... Зараз її світлий, добрий і уважний погляд спрямований в зал. Пильно вдивляється в людей. Може, шукає серед тисяч людей зразок, еталон власного життя? Далі погляд її міцно приковується до єдиної на світі рідної людини – дідуся Павла. Голублячи його, Наталка задає безліч найрізноманітніших запитань про життя, про минуле... Іноді з легким жартом і вдаваною серйозністю слухає дідові повчання. Та це тільки зовні жартома, а насправді всі ці роки Наталка була уважною до його життєвих настанов, заздрила дідовому минулому. Тільки-но вгамувала спрагу запитань, як тут же поринула мріями в своє майбутнє. І вже вона – студентка, а потім – науковий працівник. Непохитно бореться проти несправедливості, радіє за свого Василька, який з «маминого синка» під її впливом стає досвідченим медиком. А далі вона – «голубий прикордонник». У момент, коли Наталка диктує «електронному мозку» останній лист коханому Василькові, який волею долі вже ніколи не буде її, а залишиться тільки далеким і вірним другом, зненацька лунає сигнал тривоги. З ладу виходять вузли енергоживлення, небезпека загрожує Батьківщині. Повідомити про небезпеку можна лише увімкнувшись у систему і віддавши біоструми свого організму. Але це явна смерть через 35 секунд. Не вагаючись, але без показного героїзму вона кладе руки на важелі. Сигнал прийнято – і тут же легкий зойк і... Такою постає перед вами Наталка, яку дід Гонга за ледь помітну подібність до своєї коханої теж назвав Горлицею. Вміло добираючи сценічні засоби, актриса Г. Пащенко домагається глибокої переконливості і життєвої правди у створенні образу

сучасної молодої людини, яка успадкувала кращі риси людей старшого покоління і понесе їх у майбутнє. Особливо тепло і щиро веде вона сцени перших картин... У той час, коли Наталка «бачить» своє майбутнє, Павло Андрійович Гонта думками звертається до свого минулого. Відданий революціонер зустрів у підпіллі дівчину за незвичайних обставин. За її красу і вдачу, за ніжність і теплоту душевну він назвав кохану Горлицею, що стало її псевдонімом, а потім і другим ім'ям. їТа не судилося воєдино злитися двом люблячим серцям. Доля зробила Павла вбивцею своєї коханої, яка за невідомим донесенням була затаврована безжалісним ім'ям «провокатор». Але куля не досягла мети. Горлиця залишилась жити. Шляхи їх, перетнувшись ще один раз, уже в 30-х роках, так і розійшлись. А потім Павло і зовсім втратив усякі надії – Горлиця, пронісши через усе життя любов до нього, простивши йому все, залишила його одиноко нести свою святу ношу – безмірне кохання. Ровеньські глядачі добре знають хорошу сценічну палітру артиста С. Куйбіди. Не втрачає він її і зараз. Ні «мандрівки» із старості в молодість, ні обмеженість рухів (сидіння в колясці), ні різноманітність ситуацій і швидка зміна подій не збентежили виконавця. Він зробив багато, щоб його герой був достойний наслідування майбутнім поколінням, щоб зробити образ рельєфнішим. Однак якраз тут і слід наголосити на деяких прорахунках автора п'єси і виконавців. За задумом автора, головною ідеєю п'єси (а значить і вистави) повинна стати естафета поколінь. Так воно і є. Але О. Коломієць, на нашу думку, дещо збіднив сцени, де старше покоління повинне було показати силу переконань, великі почуття громадянського обов'язку, де б воно діяло, а не тільки говорило. Автор дав мало простору для дій Гонти і Горлиці. В свого чергу режисер і актори у створенні образів, у мізансценах неповно використали можливість сценічної творчості, внаслідок чого в окремих випадках у глядача виникає невдоволення і нарікання на те, що старше покоління показано дещо слабкішим, у ньому не сконцентрувались велич епохи, дух покоління революції і наступних буремних подій становлення і зміцнення першої в світі соціалістичної держави. Все це разом взяте – недоробки автора і деяка стриманість, а іноді і невпевненість постановника та виконавців – і призвело до певного порушення логіки спадкоємності поколінь. Глядачі були глибоко схвильовані образом Гатиня у виконанні артиста В. Сніжного («Вій, вітерець» Я. Райніса). Сьогодні актор виконує іншу роль, хоч дещо і подібну до попередньої. Василько – добрий, слухняний син і чуйний товариш. Постійна мамина опіка і побоювання, що він слабкий і ще дитина, не зросили його «хлюпиком», а, навпаки, заставили боротись за свою особистість. В цьому неабияку роль відіграла і Наталка, що благотворно виливає на формування його характеру, його волі, вселяє в нього віру. Задумана нею «модель» стає живим втіленням в майбутньому талановитому невропатологові.

Молоде покоління (Наталка і Василько) у виконанні Г. Пащенко і В. Сніжного вийшло більш переконливим, воно активніше, хоч не позбавлене звичайних людських слабостей. І хотілося б, щоб старше покоління (Горлиця – артистка Г. Пащенко і Гонта – артист С. Куйбіда) стало вищим, сильнішим, виразнішим і було дійсно достойним прикладом. А це вже справа режисера і виконавців, які можуть і повинні знайти додаткові засоби і можливості для підсилення звучання сцен, що розповідають історію. Раніше артиста А. Гаврюшенка ми знали переважно в комічних ролях, історичних портретах. У цій виставі на його долю випав образ значно складніший і суперечливий. Він грає батька Наталки, який залишив її сиротою. Спочатку це симпатичний директор і здібний інже-

нер, а в міру виявлення факту його родинних відносин з Наталкою стає антипатичним, жалюгідним. «Коротка» роль вимагає від актора особливо великої зібраності. І хоч артист повністю справився із завданням передачі психологічного стану образу, однак варто побажати йому більшої зосередженості на внутрішніх суперечностях, позбавлення деякого уповільнення ритму за рахунок скорочення невиправданих пауз.

У невеликій ролі виступив і молодий артист П. Хредченко. І виступив, треба сказати, успішно, його Федько – романтик, закоханий у великі діла комсомолу, рішуча і діяльна натура, повна доброї теплоти. Він за все відповідальний, все його стосується. Складніша роль випала артисту Я. Гуськову. Микола Кирилович, батько якого, будучи дворянином, віддав більшовикам приміщення для підпільної друкарні, зразу після революції став лікарем у більшовицьких загонах, які боролися з контрреволюцією.

Артист Я. Гуськов показав образ, повний суперечностей і сумнівів. Та навряд чи можна погодитися з думкою, що треба зображувати Миколу як ворога, чужу людину. Його суперечності йдуть від нерозуміння, бажання «на власні очі» побачити результат великої революції. На них актору треба більше зосередитись і, навпаки, позбавитись в окремих сценах зайвого скепсису, відкритого недовір'я і навіть деякої зневаги до навколишнього життя. До майже епізодичних ролей (за тривалістю, а не за значимістю в п'єсі) серйозно поставились артисти Т. Матюшенко (Мар'яна) та І. Жилінський (Рись), які добились, що образи, створені ними, міцно увійшли в загальний ансамбль, пронесли своє смислове навантаження у правильних тонах. «Горлиця» може стати однією з кращих робіт театру, якщо творчий колектив продовжить пошуки, внесе конче потрібні корективи у партитуру вистави.

М. Песчаний.

Наступними постановками Сергія Омельчука стали «На світанку» Григорія Плоткіна, «Спасибі тобі, моє кохання» і «Горлиця» Олексія Коломійця, «Інтервенція» Лева Славіна, «Вій, вітерець» Яна Райніса, «Друге цвітіння» Василя Фольварочного, казки для дітей «Цілюще яблуко» Я. Жовинського та «Будиночок-пряничок» М. Стеглика. Отже, переважали постановки за п'єсами радянських драматургів. Це був період, коли в театральному інституті ім. Івана Карпенка-Карого в навчальному процесі не звертали належної уваги на класичну українську спадщину, тому Сергій Омельчук не ставив вистав за п'єсами корифеїв українського театру. Таку розкіш дозволяли собі художні керівники та режисери з відповідним стажем роботи і фаховою підготовкою.

Сцена з музичної комедії «На світанку». 1966 рік

Програма та сцена з вистави «Інтервенція». 1967 рік

Газета «Червоний прапор». 10 грудня 1966 року.

МОЛОДІ МИТЦІ ЗВІТУЮТЬ

З 15 грудня в Ровенському обласному музично-драматичному театрі ім. Островського розпочнеться огляд творчості молодих митців. Він проводиться з метою активізації творчого процесу в театрі, виявлення молодих обдарованих митців та піднесення їх професійної майстерності. Молоді артисти усвідомлюють свій обов'язок перед народом і гаряче прагнуть віддати усі здібності, знання та вміння важливій справі виховання нової людини – будівника комунізму. Вони хочуть створювати на сцені образи героїв, які були б гідні своїх сучасників, які б стверджували нове з усією громадянською пристрастю і переконанням. А цього не можна досягти за допомогою лише однієї обдарованості чи навіть таланту. Наші молоді митці пам'ятають, що радянський

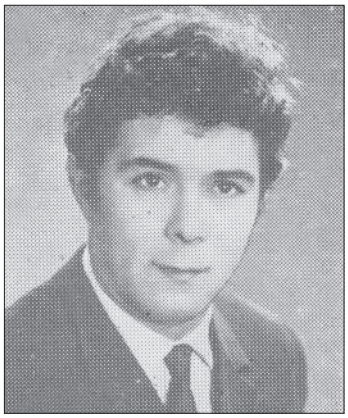
Програма музичної комедії «На світанку». Сезон 1966-1967 рр.

Програма драми «Вій, вітерець». Сезон 1967-1968 рр.

Програма п'єси-казки «Будиночок-пряничок». Сезон 1965-1966 рр.

Олександр Молганов

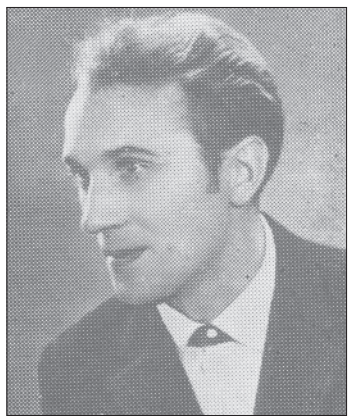

Тамара Лаптєва

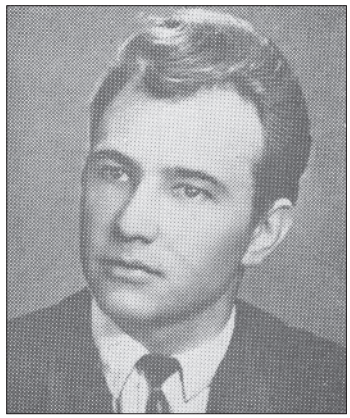

Аліція Молганова

актор – це, насамперед, громадський діяч. З позицій громадської діяльності розглядає свою творчу працю переважна більшість нашої театральної молоді, яка звітуватиме під час огляду.

Цього року в звіті візьмуть участь 18 акторів, два режисери і один диригент. Для перегляду пропонуються вистави, в яких головні ролі виконують молоді. Це, зокрема, артистка Галина Пащенко, яка прийшла в наш театр лише рік тому. За цей час вона створила ряд цікавих, різних за характером образів. Глядачі пам'ятають у її виконанні радянську розвідницю Лідію Лісовську («Це було в Ровно») та гострохарактерну Степаниду («Панське болото»). Вдалися актрисі ролі ліричної та безпосередньої Марі («Останній вуличний волоцюга») та глибоко драматичної, стриманої Марії («Коли мертві оживають»). Цією роботою, а також образом Ярославни («Яблуневий полон») Галина Пащенко звітуватиме на огляді. У звітних виставах покаже свою майстерність і Ярослав Гуськов. Цей актор виразної творчої індивідуальності відомий як виконавець багатьох провідних ролей. Великою симпатією глядача користуються створені ним образи Миколи Кузнецова («Це було в Ровно»), Михайла («Панське болото»), Гриця («У неділю рано зілля копала») та багатьох інших. Молодий митець не заспокоюється на досягнутому, він завжди в творчому пошуку, в напруженій праці над удосконаленням сценічних образів. Характерним для творчості актора є глибоке відчуття внутр-

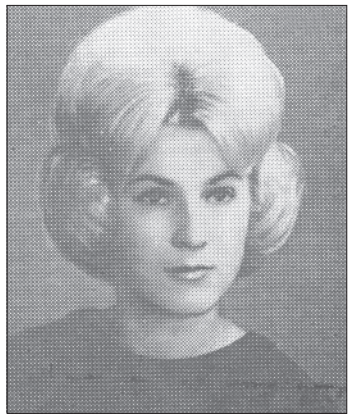

Ніна Доброва

Андрій Любчик

Анатолій Новицький

Ганна Дубова

Неллі Баклаєва

Тетяна Ярощук

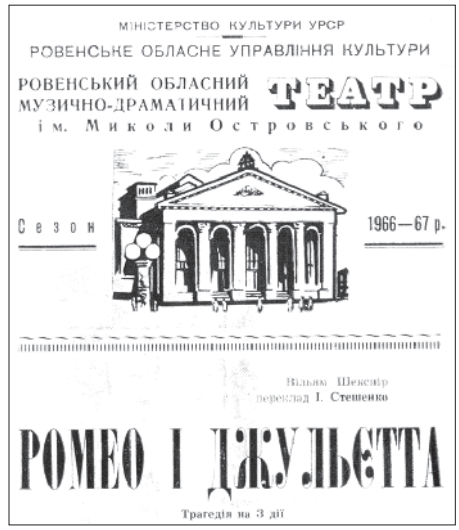
ішньої краси людини, яку він зображує, експресивність і темперамент.

Зовсім недавно прийшла в наш театр артистка Марина Ахрамєєва. Та глядачі вже встигли полюбити її за щирість і безпосередність, за сценічну правду. Молода артистка з успіхом виступала в ролях Тати у виставі «Якірна площа», Фесі – «Циганка Аза», Аннушки – «Панське болото» та ін. В її грі приваблює вміння тонко і своєрідно передати думки своєї героїні.

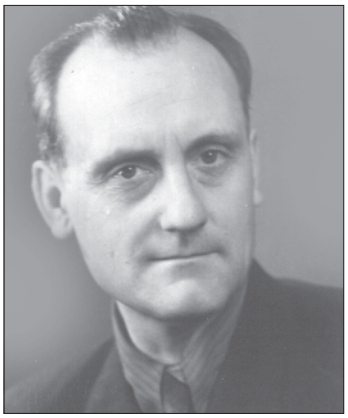
Серед театральної молоді варто відзначити й Олега Батова – актора хорошої школи і великих творчих можливостей. В репертуарі виконавця – ролі Павки Корчагіна, молодого Шевченка. Успішно виступив О. Батов у ролі комічного Андрія Грищенка («Таня») і гострохарактерного Паскаліна («Останній вуличний волоцюга»). До творчої перемоги артиста по праву можна віднести створений ним сатиричний образ Геббельса («Коли мертві оживають»). А в своїй останній роботі – створенні образу одного з найкращих шекспірівських персонажів Меркуціо («Ромео і Джульєтта») – молодий актор продемонстрував

І. Жилінський (граф Паріс) у трагедії «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра

Програма трагедії «Ромео і Джульєтта». Сезон 1966-1967 рр.

Андрій Семененко

Атталія Гаврюшенко

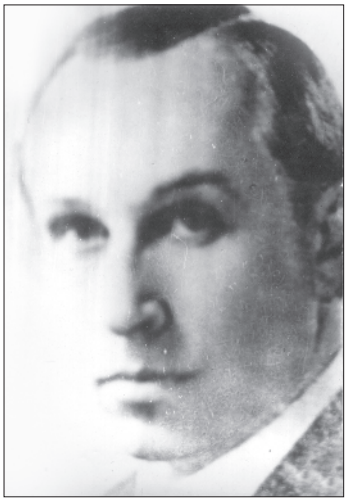
Анатолій Гаврюшенко

високу сценічну культуру. На торішньому республіканському огляді була відзначена наша Алла Шеремет. Артистка й далі підвищує свою майстерність, її Христя («Повія»), Катря Дзвонарівна («Панське болото»), Валя Довгер («Це було в Ровно») добре запам'яталися глядачу. Цього разу Алла Шеремет представляє для звіту роль Джульєтти у виставі «Ромео і Джульєтта». День у день актриса удосконалює образ, цю свою роботу вважає найвідповідальнішою в творчому доробку. Не будемо докладно зупинятися на всіх учасниках звіту. Та слід назвати і молодих артистів Олександра Молганова, Тамару Лаптєву, Аліцію Молганову, Ніну Доброву, Андрія Любчика, Анатолія Новицького, Анну Дубову, Нелю Баклаєву, Людмилу Виборну, Тетяну Ярощук та інших, які своєю грою прикрашають вистави театру. У кожного молодого актора – свої прагнення, свої мрії зіграти ту чи іншу роль. Намагаємося йти їм назустріч. Будемо добирати хороший репертуар, пропонувати до постановок повноцінні п'єси. А систематична робота режисерів-вихователів з молодими акторами, організація професійного навчання, принципові дискусії навколо конкретних робіт допоможуть молодим стати хорошими акторами. Огляд творчої молоді для більшості його учасників – це нові горизонти і нові думки, пошуки і дерзання, активна праця, що веде до нових висот у мистецтві.

***С. Омельчук**, режисер театру.*

Марина Ахрамеєва

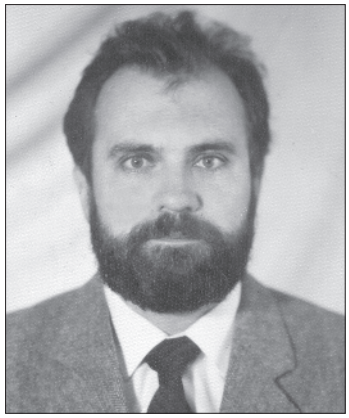

Валерій Шептикіта

1967 року, через десять років після постановки «Короля Ліра», театр удруге звернувся до драматургії Вільяма Шекспіра. Кожна зустріч із цим видатним драматургом – свято для театрального колективу та глядачів.

Валерій Потапенко

Юрій Харламбов

Визначною культурною подією можна вважати постановку трагедії «Ромео і Джульєтта», здійснену Сергієм Омельчуком. Ворожнеча між двома родинами – Монтеккі та Капулетті, через яку зневажається щире кохання нащадків цих родин, призводить до трагічного фіналу. Смерть Ромео і Джульєтти стверджує духовну перемогу любові над потворним світом людського егоїзму та сваволі.

Артист Ярослав Гуськов у своєму виконанні ролі Ромео переконливо довів глибинний зміст великого кохання. Його сценічне втілення цього образу стало запорукою успіху вистави. Привабливість Джульєтти крилась у її юності, душевній чистоті, відкритості світові, що відповідало зображенню образу артисткою Аллою Шеремет. Зрілу сценічну майстерність продемонстрував у постановці артист Олег Батов у ролі Меркуціо. Особливо цікаво й проникливо він відтворив образ у фінальному монолозі «Чума на ваші доми». У його подачі відомі слова автора набули неабиякого соціального значення не тільки для ролі, але й для вистави в цілому.

Надмірний егоїзм, зухвальство, пиха, зневага до оточення притаманні Тібальту. Саме таким він виглядав у виконанні артиста Андрія Любчика. Образ аристократа, графа Паріса, для якого головним завжди є зовнішній лоск, створив артист Ігор Жилінський.

Вистава сприймалася на одному диханні: видовищні бойові сцени, розкішний бал у Капулетті, нестримні сутички представників двох сімей. Кожен епізод був частиною одного цілого, не дивлячись на те, що в постановці брали участь актори різних поколінь, різних театральних шкіл. Своїм мистецтвом полонили заслужений артист УРСР Георгій Кияновський у ролі герцога Верони, Наталія Ващенко – Монтеккі та Володимир Петрухін – Капулетті.

Однак слід зауважити, що художник Микола Стефурак певною мірою переобтяжив сценографію надмірною кількістю фактурної декорації, що відзначала і критика. Відчувалась перенасиченість музичного супроводу за творами композитора Сергія Прокоф'єва.

Проте театр отримав приголомшливий успіх! Вистава сприймалася як широке, монументальне полотно.

З книги «Життя за протоколом не проживеш...». 2003 рік

ТЕАТР ДУШІ І СЕРЦЯ

Наприкінці 1968 року в Рівненський обласний музично-драматичний театр подзвонили з педінституту: допоможіть, мовляв, більш-менш професійно підготувати вечір Тургенєва. «Під рукою» саме була артистка Атталія Гаврюшенко. Вона й пішла тоді в інститут. Ніхто не сподівався, що її візит стане днем народження у вузі драматичного колективу.

А між тим, студентському самодіяльному народному драматичному театру незабаром уже 25.... У цьому театрі немає гримувальних кімнат і «обслуги», яка б виконувала ту непрестижну роботу, що завжди залишається поза сценою. Тут усі з однаковим захопленням грають на сцені і «сидять на фонарях», миють підлогу і пришивають ґудзики до своїх нехитрих костюмів, які зберігаються в одному з інститутських гуртожитків у скромній кімнаті з написом «Костюмерна». А коли сюди приходять «актори», вбрання це, здається, оживає, наповнюється тією щирістю і внутрішнім запалом, які можливі, мабуть, тільки в студентському віці. Хоча той, хто по-справжньому «перехворів» цим у студентстві, не зможе «вилікуватись» уже довго... Так сталося з Оленою Гордійчук і Олександром Сезьомовим, Галиною Гарієвською і Сергієм Романишиним, Андрієм Рибалком і Едуардом Древецьким, Сергієм Янком і Євгеном Васильєвим... Вони в різні роки закінчили інститут, і кожен пішов своєю життєвою стежиною. Та всі грають у театрі й зараз. Знаходять час, відкладають щоденні домашні клопоти, забувають про сімейні негаразди:

– Я граю в театрі ось уже 20 років і відчуваю, що захоплення це – на все життя, – ділиться десь навіть потаємним викладач однієї з рівненських гімназій Олена Гордійчук. – Навіть не помітила, як воно передалося моєму синові Сашкові, який тепер теж вважає наш театр своїм і робить перші спроби на сцені. Саме тут я зустрілася з людиною великої душі і щирого серця, якого, здається, вистачає на всіх нас, – Атталією Матвіївною Гаврюшенко.

Атталія Матвіївна прийша в театральне життя 15-річною дівчинкою, і покинула велику сцену сім років тому. А ось свій студентський театр – ні. За неповних 25 років, які вона тут, вважай, і директором, і режисером-постановником, вросла душею і серцем у цей колектив з його інколи дитячою наївністю, юнацьким максималізмом, але з неодмінною щирістю і доброзичливістю. Вона, професійна актриса, ніколи не намагалась звузити свою роботу в цьому театрі до того, щоб виховати собі подібних, перетворити отой максималізм у почерк педантичного професіонала, «загнати» широку студентську натуру у вузькі рамки професійної сцени, де нерідко вже важко провести межу між творчістю і обов'язком... Це вийшло якось само собою – її колишня вихованка студентка педінституту Ольга Лозовська зараз грає на сесії обласного драматичного. Коли розмова заходить про студентський театр, Атталія Матвіївна, здається, боїться когось не назвати:

– Тепер мої «театрали» самі створили чудові драматичні колективи: Таня Шахрайчук та Ірина Верхова у школах обласного центру, Саша Москалець – у Володимирці. Є в нас і свої театральні подружні пари. Скажімо, Едик Хитрий і Віта Павловська познайомились саме в театрі, а потім і одружились.

– А чи не привідкриєте завісу Вашої творчої лабораторії – як, скажімо, розподіляєте ролі між своїми вихованцями?

– Чого не практикую, так це конкурсів на роль. Мені завжди здається, що це

просто образило б моїх підопічних. А взагалі, невдоволених поділом ролей у нас майже немає. Часто буває два «акторських» склади, а інколи одна роль «кочує» по «акторах». Йдуть роки, змінюється глядач (сьогодні він уже далеко не той, що вчора), а колектив все одно пізнають за його почерком. Змінюються й життєві цінності. Та театр завжди залишається театром. Ніхто і ніщо краще від театру не навчить розкутості перед аудиторією, не виховає такого оригінального смаку, не внесе в його учнів того чистого творчого джерела, яке битиме ключем усе життя. Днями у театрі знову була прем'єра...

1992 р., березень. ***Інна Омелянчук***

Наприкінці 60-их – на початку 70-их років XX ст. у театрі виникає творча криза. Назвати причини її складно, вочевидь складових було чимало: творчі непорозуміння, мистецькі невдачі або суто побутові мотиви. Проте факт залишається фактом. У цей період з театру пішли актори переважно середнього віку: Дора Безчасна (Дідан), Йосип Безчасний, заслужений артист УРСР Віктор Виноградов, Антоніна Виноградова, заслужена артистка УРСР Лідія Журавльова, Артем Оністратенко, Марія Чорна. Відійшли з життя корифеї театру Григорій Іванов (1968 р.) та заслужена артистка УРСР Надія Камінська (1975 р.).

Ці втрати суттєво позначилися на подальшій роботі колективу. Але нічого не залишається постійним. І доки є театр, він живе, дихає, рухається, творить... На зміну ветеранам поступово прийшло нове поповнення. Головним режисером став Андрій Харитонович Семененко (1966 р.). Масштаби його діяльності були очевидні і значущі в театрах Луганська, Коломиї та Сум. До театральної трупи увійшли актори Атталія Матвіївна Гаврюшенко (Капустіна) та Анатолій Якович Гаврюшенко. У 1967 році життя Рівненського театру сколихнула нова хвиля творчо-запальних митців. За ініціативи директора театру Миколи Коломийця до Рівного були запрошені випускники цілого курсу професора Михайла Карасьова з Київського театрального інституту ім. Івана Карпенка-Карого: Лариса Гордєєва, Ніна Ніколаєва, Володимир Сніжний, Валерій Потапенко, Володимир Туровець, Юрій Харламбов, Валерій Шептикіта, Лідія Вакула (1968 р.), Тамара Магадова (1969 р.), Ліна Ізарова (1969 р.) та режисер-дипломант Микола Волошин. Це був початок нового творчого етапу в театрі.

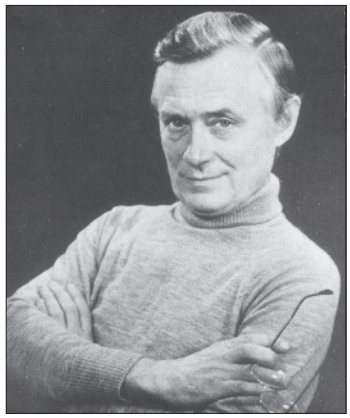
Микола Волошин

З часом набираючись досвіду, перспективна мистецька молодь поступово набула яскравої індивідуальності, що допомогло їй у подальшому посісти помітне місце серед провідних майстрів сцени.

У той самий період колективу театру пощастило: протягом двох років поспіль на запрошення адміністрації до рівненського колективу приєдналися черговий режисер Костянтин Григорович Пивоваров та

Ніна Ніколаєва

Володимир Сніжний

Ліна Ізарова

артистка Марина Ахрамєєва, які приїхали з Донецького театру ім. Артема.

І знову відкриття нового театрального сезону, і знову відкривається завіса та запалюються вогні рампи... Випробування Мельпомени – важке випробування. Не всім удається реалізувати свої творчі наміри. І на те є чимало причин, від прозаїчно-побутових до особистих. Проте залишається той, для кого сцена – єдиний спосіб висловитися. Пройде ще трохи часу, і з усього новоприбулого курсу в Рівненському театрі зостануться лише троє: Ніна Ніколаєва, Володимир Сніжний і Ліна Ізарова-Мельничук.

Перше знайомство колективу з головним режисером Андрієм Семененком у 1966 році відбулося під час роботи над драмою Вадима Собка «Бережи мою таємницю» («Далекі вікна»). У виставі дебютувала молода артистка Ніна Ніколаєва в ролі Наталки Логвінчук. Обрана для постановки п'єса розповідала про повоєнні роки, осиротілу двадцятирічну дівчину, яка вирішила розшукати свого батька-фронтовика. Зі слів покійної матері, яка дуже важко хворіла, героїня дізналася, що батька звали Федором Коваленком, що жив він у такому-то місті. Відомостей було не так уже й багато. Проте це не зупиняє Наталку, вона таки наважується на пошуки рідної для неї людини. Але виявляється, що в згаданому місті живе чотири Федори Коваленки. Дівчина зазнає нелегких випробувань та розчарувань під час зустрічей із чужими людьми. Зневіра та душевна виснаженість, настороженість та цинізм пригнічують душу юнки, яка вважає свого батька негідником. Лише тактовність, чуйність, увага оточуючих повертають Наталці втрачену віру в людину в той момент, коли вона знаходить свого рідного батька в будинку для інвалідів без обох рук та ніг. Страшний біль, але водночас і радість охопили Наталку: він не негідник, який залишив сім'ю. Він порядна людина з шляхетною душею, який не хотів бути для родини тягарем. Дебютантка впоралася з роллю чудово. Наталка у виконанні Ніни Ніколаєвої виглядала щирою, наївною, чистою душею дівчиною. Утім, її успіх – це передусім заслуга провідних акторів

театру, які також були задіяні в цій виставі: заслуженого артиста УРСР Георгія Кияновського, Василя Торби, Ігоря Жилінського, Ярослава Гуськова, Володимира Петрухіна, Валентини Буланової-Бойко, Алли Шеремет, Атталії Гаврюшенко, Володимира Сніжного, Аліси Хількевич.

Газета «Червоний прапор». Грудень 1967 року.

«БЕРЕЖИ МОЮ ТАЙНУ»

В Ровеньському музичично-драматичному театрі ім. М. Островського відбулася прем'єра вистави «Бережи мою тайну» за п'єсою В. Собка. Це – драматургічна розповідь про солдатську дружбу, незламну вірність, велике почуття обов'язку, її ідея – утвердження простої людини, сильної, прекрасної своєю душевною чистотою й ідеалами. У виставі – галерея образів наших сучасників з різними характерами, різними долями. Але всіх їх єднає почуття глибокої особистої відповідальності за таємницю одного з своїх товаришів.

Бережуть бойові побратими, чотири Федори Коваленки, таємницю п'ятого Федора Коваленка ще з часів Великої Вітчизняної війни. Поклялися вони тоді всі чотири п'ятому – красеню-лейтенанту, відчайдушному танкісту ніколи не повідомляти його дружині, що виїхала в тил з немовлям, про його трагедію. Хай не буде він, каліка, тягарем для сім'ї.

Та не хоче миритися з цією невідомістю дочка колишнього лейтенанта Наталка Логвинчук. Нелегко героїні ламати лід мовчанки фронтових друзів. У кожного з чотирьох Федорів Коваленків побувала дівчина. Саме у зіткненні з головною героїнею, образ якої з душевною теплотою і щирістю малює молода актриса Н. Сігачова, розкриваються її душевні якості, непримиренність і принциповість. Наталка – розсудлива і правдива, з прямим, відкритим характером. І не можуть вистояти перед її натиском, суворою логікою нинішні відставники. Хотілося б лише бачити у виконавиці ролі більшу різноманітність відтінків внутрішнього стану героїні, відчутнішого показу роздумів, сумнівів, переживань.

На роль фронтових друзів режисер-постановник А. Семененко підібрав хороший акторський ансамбль. Насамперед це заслужений артист УРСР Г. Кіяновський, який грає полковника у відставці Федора Федоровича Коваленка. Образ Федора першого – втілення благородства, гуманності, краси вірності. Артисти В. Петрухін, І. Жилінський, В. Торба та Я. Гуськов також в притаманній кожному творчій манері відтворюють порух душі героїв, переконливо розкривають складні ситуації. Кожний з героїв – це і тепер борець за правду: один, як народний обранець, інший – як митець. Вони й досі вірні пам'яті воєнних років. Яскраві характери, складність почуттів героїв актори передають за допомогою вдалих зовнішніх малюнків ролей і виразних сценічних засобів.

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ім. Миколи Островського

ЗАПРОШУЄ ВАС НА ПРЕМ'ЄРУ ВИСТАВИ

15, 17, 22, 23 грудня 1967 року

Б е р е ж и

БЕРЕЖИ МОЮ ТАЙНУ

Драма на 2 дії, 7 картин

Афіша драми «Бережи мою таємницю». 1967 рік

Кілька слів хочеться сказати про нове для Ярослава Гуськова амплуа. Мабуть, вперше актору доводиться грати роль не молодої, зовнішньо привабливої людини, свого ровесника, а покаліче-

ного на війні і вже літнього солдата. Майже нерухомо лежить колишній лейтенант багато років на лікарняному ліжку. І виконавцю треба без жодного жесту, кроку, лише інтонаціями та мімікою донести до глядача всю велич і твердість духу героя, цільність його почуттів. Несподівана ця роль у репертуарі актора, і тим приємніше відзначити, що саме вона є переконливим свідченням дальшого зростання акторської майстерності Я. Гуськова. Хоча і є, звичайно, деякі зауваження до гри, особливо в останній дії – зустрічі з своєю дочкою Наталкою за новорічним столом. Тут виконавець міг би порушити оте «окам'яніння», вийти з свого звичного духовного стану «льодової» витримки, до якого звик за стільки років. У цій виставі глядачі зустрінуться з цікавими новими роботами добре відомих актрис нашого театру – В. Буланової, А. Капустіної, А. Хількевич. Створені ними образи жінок відзначаються привабливою щирістю. І ще про молодь в акторському ансамблі, зокрема про М. Ахрамєєву у ролі Ніни Марченко та В. Сніжного – Саші Марченка. Брата і сестру виховав полковник у відставці (артист Г. Кіяновський). У цій сім'ї прищепили їм такі риси, як людяність, цільність характеру. Мабуть, саме через це вони і є носіями всієї повноти людського щастя, радості життя. Образ молодого сучасника Ніни у виконанні М. Ахрамєєвої – це втілення ніжності, сонячності. Назавжди закоханим у математику, сором'язливим молодим вченим малює Сашу В. Сніжний. Та, можливо, не з вини актора образ Саші позначений деякою трафаретністю. Йому надано навіть такої обов'язкової зовнішньої прикмети вченого, як окуляри. Цікава режисерська думка, майстерна гра виконавців, образне, художнє і музичне оформлення сприяють успіху нової вистави.

***М. Песчаний**, заступник начальника обласного управління культури.*

Режисерові Андрію Семененку в першій своїй виставі на Рівненській сцені вдалося яскраво розкрити загальнолюдські проблеми п'єси та її героїв. Майстерна гра виконавців ролей та економно-суворе оформлення художника Миколи Стефурака зосереджували увагу глядача на основних ділянках сценічної дії. Вистава добре сприймалася на стаціонарі та у виїзних варіантах на малих сценічних підмостках. Репертуар театру потрохи набував нового обличчя. Проте були постановки, які бралися до роботи в обов'язковому порядку, насамперед на тему революції, з неодмінним її героєм Леніним. І керівництво театру, бажаючи того чи ні, мусило готувати тематичну виставу до жовтневих свят.

Рівненське обласне управління культури
РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. миколи островського
Сезон 1966—1967 рр.
Михайло ШАТРОВ
Переклад Б. Бурсатова
ШОСТЕ ЛИПНЯ
Спроба документальної драми на 2 частини

Програма документальної драми «Шосте липня». 1967 рік

П'єса Михайла Шатрова «Шосте липня», незвична за формою та змістом, являла собою особливий жанр тогочасної драматургії – документальної драми. Андрій Семененко мав відтворити на сцені історичні події 1918 року з точністю до години і хвилин, драматизовану хроніку боротьби з контрреволюційними елементами, де обов'язково висвітлювалися Свердлов, Дзержинський, Чичерін, Лаціс, Підвойський, Бонч-

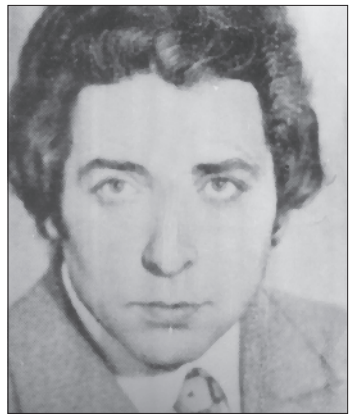

Актори Рівненського театру. Вистави «Шосте липня» (зліва) і «Кремлівські куранти» (Георгій Кияновський грав Забєліна, Володимир Петрухін – Леніна)

Бруєвич, Спиридонова, Блюмкін та Ленін. Вистава «Шосте липня» стала останнім творчим доробком театру у створенні образу Леніна, роль якого незмінно виконував заслужений артист УРСР Володимир Петрухін. Усе виглядало схематично через скупо виписані ролі, без яскравих текстових барв. Спрощення окремих образів знизило загальне емоційне звучання твору. Ця постановка для Рівненського театру мала стати третьою сторінкою в розробці ленінської теми, поряд з п'єсами «Правда» Олександра Корнійчука (1955 р.) та «Кремлівські куранти» Миколи Погодіна (1957 р.). Проте вистава так і не отримала визнання у глядачів та позитивних відгуків у пресі. Утім, вдале створення окремих образів є незаперечною заслугою режисера Андрія Семененка. Автор виписав їх досить рельєфно, у той час як на сцені вони знайшли більш точне вирішення. Особливо зацікавила в ролі Спиридонової артистка Атталія Гаврюшенко, яка створила переконливий образ своєї героїні. Анатолій Гаврюшенко у ролі Дзержинського та заслужений артист УРСР Георгій Кияновський (Бонч-Бруєвич) вдало подолали деякі пробіли текстового матеріалу. Нечіткими виявилися образи Свердлова (Ярослав Гуськов), Жаров (Анатолій Ковальський) і Чичерін (Андрій Семененко). Створеним персонажам бракувало переконливості.

Документальна драма «Шосте липня» за п'єсою М. Шатрова. У ролі Леніна – Володимир Петрухін

Володимир Опанасенко

Щодо образу Леніна (заслужений артист УРСР Володимир Петрухін), то він запам'ятався одноманітним упродовж усієї вистави. Лише періодично актор забарвлював його характерними особливостями мови, рухів та метушливістю.

Зрозуміло, що основна причина провалу крилася не в невірному режисерському баченні чи роботі художника Данила Нарбута, а в недоліках драматургії, а точніше – у її відсутності в цій п'єсі.

У цей самий період відбувається прем'єра вистави, яка певним чином відкрила нову сторінку в історії театру і привернула увагу громадськості своєю соціальною значимістю, історичною правдивістю, художньою типовістю та яскравістю характерів. Постановка твору Максима Горького «Міщани» виглядала професійно виваженою, надзвичайно цікавою, а подекуди моторошно реальною. Перш за все приваблювали неординарне режисерське трактування та акторська обсада на ролі. Найпозитивніше враження справляла робота заслуженого артиста УРСР Володимира Петрухіна в ролі Василя Безсеменова. Викриття «безсеменівщини» вирішувалось епізодично, поступово. У деяких картинах актор наділяв свого героя такими рисами характеру, які викликали співчуття в глядача. Безсеменов у виконанні Володимира Петрухіна – насамперед хитрий хижак, типовий міщанин. Це сильна і діяльна людина. Разом із тим артист розкрив його внутрішню нікчемність, обмеженість, залежність від грошей – усе те, що привело його до неминучого краху. Безсеменов втрачає дітей, губить віру та надію, руйнує «традиційний» порядок речей і взаємовідносин між людьми. Зрілий майстер психологічної розробки характерів, Володимир Петрухін, створив глибоко драматичний образ вольової і водночас жорстокої людини, яка в ім'я власності спотворила свої батьківські почуття.

Драматично напружена фабула вистави, яку розкрив запрошений на постановку режисер Володимир Опанасенко, нагадувала глядачеві про те, що міщанство та людська зневага мають найрізноманітніші вияви. У постановці не було жодного зовнішнього ефекту. Усе підпорядковувалося розкриттю внутрішнього багатства горьківського тексту та психологічно глибинного змісту.

Не відставали від режисера й виконавці. Прекрасні акторські здібності виявила виконавиця епізодичної, проте влучної, яскравої, характерної ролі дружини Безсеменова артистка Валентина Буланова-Бойко. Безсеменова-Бойко – ніжна мати, вірна дружина, але жорстока домовласниця.

Із великою силою пристрасті, темпераментно і свіжо створила образ

Олени Ніна Ніколаєва, оголивши міщанський світогляд своєї героїні. Майстерно виконав роль п'яненького волоцюги-птахолова Перчихіна артист Олег Батов. Значимим та мудрим у виставі виглядав Тетерев (артист Валерій Шептикіта). А як зачаровувала зал життєвою правдою артистка Тамара Лаптєва в ролі служниці Степаниди!

Глибокого розкриття образу Ніла у виставі не було. Постановник та виконавець цієї ролі Володимир Опанасенко вирішив не піднімати значимість його образу до рівня узагальненого революціонера. Тому центральний, майже єдиний в ідейному відношенні образ робітника – провісника нового життя, який мав боротися з міщанством та йти до народу, – відходив на другий план. Адже в режисера-постановника відчувалась особиста концепція щодо трактування образу Ніла. Згідно з нею, всі герої п'єси – міщани, з єдиною відмінністю, що Ніл ще й войовничий міщанин. У режисерському трактуванні Ніл залишився в середовищі міщан, що знівелювало ідейну значимість образу, і вже після третього показу глядачам виставу заборонили за розпорядженням відділу агітації і пропаганди обкому КПУ та відділу культури, які закидали відсутність у постановці позитивного героя.

Тема Великої Вітчизняної війни завжди буде актуальною для творчих людей. Колектив Рівненського музично-драматичного театру повертався до неї неодноразово, наприклад, у постановці драми Юрія Бобошка і В. Подобєдова «Спека в Берліні» за мотивами роману Джоан Кюсак «Пекуче літо в Берліні». У п'єсі йшлося про минуле, про жахи Другої світової війни у спогадах та вчинках деяких дійових осіб сьогодення. Англійська піддана Джой Блек (Галина Пащенко) приїздить до Берліна зі своїм чоловіком Стівом Мюллером (Ярослав Гуськов) та донькою (Лілія Чупринська) до матері чоловіка Анни Мюллер (Валентина Буланова-Бойко), яка все життя підкорялася своєму чоловікові – запеклому нацисту Ернсту Мюллеру (Володимир Петрухін). Їх приїзд сколихнув чимало спогадів, розворушив старі рани, розкрив небажану правду. Зрозумівши врешті-решт ким є її чоловік насправді, фрау Мюллер не витримує і накладає на себе руки. Джой і Стівен від'їжджають до Австралії.

Сильні, завершені сценічні образи створили актори в цій чудовій виставі. Атталія Гаврюшенко зіграла духовно вбогу неонацистку Берту фон Мюллер. Військового злочинця Хорста, який веде замасковану політику реваншу, зобразив на сцені Анатолій Гаврюшенко. Особливо цікавою в нього виглядала сцена з американкою Луеллою Дейборн (артистка Алла Шеремет). Правдиво виконував свою роль замученого гітлерівцями професора Шонхаузера заслужений артист УРСР Григорій Кияновський. Досить переконливими виглядали Олег Батов і Василь Торба в ролях Ганса та журналіста Тода Ірвінга. На відміну від колег, артистці Алісі Походзіловій не вдалося втілити образ колишньої працівниці-експериментаторки

гітлерівських таборів (а пізніше дитячого лікаря) Єлени Генц. Вона не зуміла відійти від побутовізму, у декотрих моментах перегравала, що викликало сміх замість почуття огиди до гітлерівської садистки. Утім, підсумовуючи зусилля виконавців та враження глядачів, можна сказати, що здійснена Андрієм Семененком постановка п'єси «Спека в Берліні» була неабияким творчим досягненням колективу.

Газета «Червоний прапор». Листопад 1967 року

«СПЕКА В БЕРЛІНІ»

Ровенське обласне управління культури
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. МИКОЛИ ОСТРОВСЬКОГО
Сезон 1967—1968 рр.
Ю. Бобошко, В. Подобедов.
СПЕКА В БЕРЛІНІ
драма на 3 дії
(за мотивами роману Д. К'юсак «Жаркое лето в Берлине»)

Програма драми «Спека в Берліні». Сезон 1967-1968 років

Для митців усіх жанрів ніколи не тьмянітиме тема Великої Вітчизняної війни. Тому і колектив Ровенського обласного музично-драматичного театру ім. М. Островського раз у раз повертається до неї. Напередодні свята 50-річчя Великого Жовтня він здійснив постановку драми Ю. Бобошка і В. Подобєдова «Спека в Берліні» (за мотивами роману Джоан Кюсак «Пекуче літо в Берліні»). Хоч дія п'єси відбувається в наш час, проте в ній багато що нагадує глядачеві про минуле, про страхіття Другої світової війни. ...Англійська піддана Джой Блек недавно приїхала в Західний Берлін. У розмові з дочкою тутешнього професора музики Брунгільдою Шонхаузер вона зізнається:

– А я думала, що війна – це далеке минуле.

І Брунгільда, що пройшла через гітлерівські табори смерті, відповідає:

– Ні, війна – то історія наших днів!

Джой зі своїм чоловіком Стівеном (артист Я. Гуськов) та малою донькою Енн (Ліля Чупринська) потрапила як невістка у сім'ю західнонімецького товстосума, запеклого фашиста Ернста фон Мюллера.

Спочатку зовнішній блиск, модна гонитва за міщанським кубельцем засліпили їй очі на правду. Всупереч волі свого чоловіка Джой навіть дає згоду залишитися в цьому гадючому гнізді. Та незабаром під тиском фактів і обставин вона зрозуміла, що благополуччя, куплене ганебним шляхом, ніколи не замінить справжнього щастя. І Джой робить все, щоб вирватись звідси. Артистці Г. Пащенко вдається підкреслити в різних сценах пробудження сили волі Джой. Її рішучість остаточно визріває після відвідин сімейної каплиці фон Мюллерів, де зберігаються бойові регалії, штандарт часів третього рейху, портрети нацистів і біснуватого фюрера. Тут Джой переконується, що має справу із справжніми ворогами людства і вирішує якнайшвидше вибратися з цього кубла.

Творчою вдачею у виставі є і роль Стівена Мюллера у виконанні Я. Гуськова. Вдало передає актор складну гаму його переживань під час сповіді перед дружиною про своє минуле. Приналежність до гітлерюгенду, участь під час війни у злочинах проти мирного населення не згасили у Стівена іскри ненависті до фашизму. Він, ризикуючи життям, відмовився закопувати живцем в землю чехословацьку жінку з малим дитям на руках. І за не був засуджений гітлерівським судом до великого строку тюремного ув'язнення. Під час бомбардувань

солдату вдалося вирватись з-під варти. Він опинився в далекій Австралії і почав нове життя. Але обманом і шантажем Стівена затягли в рідний дім, украли паспорт і позбавили тим самим змоги повернутися назад в Австралію.

Та вирватися з пазурів батька і брата йому допомагає рідна мати Анна фон Мюллер (артистка В. Бойко). Здібна актриса з чималим творчим досвідом вдумливо відтворює образ доброї жінки, яка все своє подружнє життя змушена коритися чоловікові і сліпо виконувати його волю. Проте на схилі літ вона знаходить в собі сили для протесту проти фашизму, допомагає сину Стівену повернути паспорт і втекти разом з дружиною та донькою із Західного Берліна. Добре знаючи, що її чекає після цього, Анна накладає на себе руки.

Привабливa щирість виконання протягом усього спектаклю викликає у глядачів співчуття до Анни. Маленька актриса Ліля Чупринська на сцені вже не новачок. Приємно відзначити, що з роллю Енн вона впоралася так само успішно, як і з роллю Світлани у виставі «Грози минають».

Хочеться відзначити також виконавську майстерність заслуженого артиста УРСР Г. Кияновського у ролі замученого неофашистами професора Шонхаузера, оригінальну сценічну манеру актора О. Батова в роді Ганса; творчий пошук артиста В. Торби у ролі прогресивного журналіста Тода Ірвінга.

Переконливими сценічними засобами малюють актори В. Петрухін та А. Капустіна постаті духовно убогих представників неонацизму Ернста та Берту фон Мюллерів. Проте від виконавця ролі колишнього воєнного злочинця Хорста (артист А. Гаврюшенко) вимагається більш чіткий зовнішній і внутрішній малюнок образу. Адже зараз Хорст – важлива птиця в одному з бонських Міністерств. Він і тепер веде замасковану політику реваншу. І треба глибше розкрити, дати змогу глядачу відчути людиноненависницьке нутро запеклого нациста. Для цього артист не використав навіть хороших можливостей, які є в сцені словесної перепалки з американкою Луеллою Дейборн (артистка А. Шеремет). І зовсім не можна погодитись з сценічним втіленням образу колишнього експериментатора гітлерівських таборів, нині дитячого лікаря Єлени Гейнц артисткою А. Походзіловою. Вона не зуміла відійти від побутовізму, своїм переграванням ролі швидше викликає сміх глядачів, ніж почуття глибокої огиди до фашистської садистки.

У цілому ж постановка п'єси «Спека в Берліні» є творчим досягненням колективу і говорить про широкі можливості акторського складу театру.

***І. ПЕСТОНЮК**,*
викладач Київського держуніверситету.

Услід за драмою «Спека в Берліні» Андрій Семененко приступає до комедії Михайла Старицького «Майська ніч» (за Миколою Гоголем). Працюючи над цією виставою, з її соковитими яскравими комедійними барвами, режисер зберіг усі життєво щирі образи та ситуації в народному стилі, включаючи й ті, які вписав Михайло Старицький. Глядачів приваблював удало переданий колорит вистави, ритмо-пластична виразність мізансцен, музичне оформлення композитора О. Васильєва, сценічне вирішення художника Миколи Стефурака. Під час вистави звучав щирий сміх глядачів.

Однак критика застерігала деяких акторів від надмірної гротескності, коли раптом при загалом гарній грі іноді відбувалося зловживання

акторськими «знахідками», що часом порушувало достовірність тексту.

Якщо прослідкувати основний жанровий напрям 60-их років XX ст., то стає помітною орієнтація театру на оперету. Адже за цей час здійснені постановки кількох вистав: «Весілля в Малинівці» Леоніда Юхвида, музика Олексія Рябова; «Серце балтійця», «Севастопольський вальс» Олени Гальперіної та Юлія Аненкова, музика Костянтина Лістова.

Програма музичної комедії «Майська ніч». Сезон 1968-1969 років

Газета «Червоний прапор». 1964 рік.

«СЕВАСТОПОЛЬСЬКИЙ ВАЛЬС»

Севастополь! Слава нашого флоту, слава нашої Вітчизни! Місто легенд і героїчних оповідань, місто, оспіване в піснях. Тут в грізні дні Вічмзняної війни на смерть стояли наші воїни. 250 днів стримували вони натиск ворожих полчищ. Мужність захисників Севастополя хвилює серця художників, поетів, композиторів.

Тому не випадково митців нашого обласного театру зацікавила музична комедія «Севастопольский вальс», виставу якої вони присвятили 46-й річниці Великого Жовтня. Творці п'єси Олена Гальперіна, Юлія Аненкова, композитор Костянтин Лістов і в поетичних рядках, і в чарівній музиці розкривають перед нами героїзм воїнів, їх чисті серця, почуття і прагнення, чисту любов, пронесену крізь полум'я війни. Вистава відразу зачаровує романтикою. Котить свої грізні хвилі розбурхане Чорне море... Вибухи... Спалахи... На скелях – солдати і матроси. Короткий відпочинок після бою. І от на фоні цієї картини ластівкою випурхує пісня, пливе в зал, полонить душу. Хто не знає «Севастопольського вальса»! Але тут він звучить якось особливо, символічно, розкриваючи душу людську, що не зачерствіла у тяжких випробуваннях, віру воїнів наших хоробрих у перемогу, їх мрії про мирний і ще кращий Севастополь після війни:

Я повік буду твій,
Севастополю мій...
Знов каштани розквітнуть рясні,
Чарівні, весняні...

Перед колективом театру стояло складне завдання. Музична комедія «Севастопольський вальс» – оперетковогo плану. Наш театр, в основному драматичного напрямку, не так уже часто береться за постановку таких вистав. Адже не завжди і не кожному вдається поєднувати в собі і хорошого співака і актора. І треба сказати, що склад акторів,

Програма музичної комедії «Севастопольський вальс». Сезон 1964 р.

зайнятих у виставі, підібраний режисером вірно, музична комедія звучить легко і піднесено. Центральний образ вистави – лейтенант Дмитро Аверін. Все, що є кращого у наших людей – завзяття і творче горіння, здатність піти на подвиг в ім'я Вітчизни, любов до рідної землі, чесність і відвертість, щирість у відносинах з друзями, – все це ми бачимо в образі Дмитра Аверіна, роль якого виконує артист М. Прудько.

Дмитро Аверін ніжно кохає дружину Ніну, яка далеко від гарматних вибухів вчиться у консерваторії. Щодня чекає від неї листа, з її ім'ям іде в бій. Та Ніна зраджує Дмитра. Пекучим болем відзивається в його серці лист, у якому вона повідомляє про те, що зустріла іншого... І коли після війни вони випадково зустрічаються і Ніна просить пробачити її, Дмитро не повертається до неї, не прощає. Дмитро покохав іншу, колишню санітарку Любашу Толмачову, що разом з ним йшла на ворога під вогнем кулеметів, з якою він теж зустрівся після війни. Артист М. Прудько вірно доносить до глядача образ лейтенанта Аверіна, має непоганий голос, але надто вже повільний і невиправдано «кам'яний» в окремих сценах. Такі, як Двитро Аверін – це вогонь, рух, пристрасність. Буває й таке, що, виступаючи як соліст, М. Прудько «забуває» про гру актора. До речі, цей недолік характерний для багатьох виконавців. Роль Любаші Толмачової чудово виконує артистка О. Журавльова. Вона створила привабливий образ щирої, сердечної дівчини, відвертої і хороброї, яка любить помріяти про чудове завтра. Своє чисте і світле кохання до Дмитра Аверіна Любаша пронесла крізь битви і грози, випробувала його роками і знаходить своє щастя з милим, разом з ним йде в майбутнє широким сонячним шляхом. Ми бачимо Любашу-Журавльову в обстановці бою, у військовій формі, підібрану і сувору, бачимо її у робочій спецівці на відбудові рідного Севастополя, бачимо, як легко кружляє вона у вальсі. І треба сказати, коли в деякій мірі у перших двох випадках виправдані її суворість, підвищений голос, то в заключних сценах хочеться бачити її більш ніжною і ліричною.

Своєрідні образи «чорноморської крижини» тітки Діни і вусатого боцмана Федора Кузьмича Гарбуза майстерно створені артисткою А. Походзіловою та заслуженим артистом УРСР Г. Кияновським. Тітка Діна у виконанні А. Походзілової, на перший погляд, сварлива і крикліва жінка, але в неї добре, хоробре серце. Це вона в грізні дні оборони Севастополя під кулями доставляла воду «своїм матросикам», це вона нині, як і всі севастопольці, на своїй трудовій ділянці робить все, щоб жилося краще, веселіше, цікавіше. А. Походзілова добре володіє голосом, вміло поєднує рух і співи. Колоритний образ боцмана Гарбуза змалював Г. Кияновський. «Гроза матросів» у минулому, він тепер відставник, тихий і смирний чоловік Діни Мартинівни.

Виразний образ культпрацівника Будинку офіцерів Федора Костянтиновича Безпорського, створений І. Жилінським, безсумнівно можна зарахувати до творчої удачі актора. Він розкриває негативні риси отакого діяча від культури, якого «перекинули з торгової точки керувати культурою». Особливо вдало актор проводить сцену у другій дії, коли організовує танці, виконує тріо з подружжям Гарбузів. Своєю живою, невимушеною грою зачарувала всіх молода актриса Н. Середінова. Її Зіночка, що продає квіти, сама наче та свіжа гарна квітка, ніжна і мрійлива у коханні до лейтенанта Геннадія Безсмертного. Коли вона з'являється на сцені, то все немовби оживає, стає світлішим і радіснішим.

По-своєму оригінальні, дотепні образи «морського козака» Генки Безсмертного та матроса Рахмета. Актори М. Карпюк та А. Посохін показали приваб-

ливих, трохи смішних, але красивих душею друзів-бійців, узбека і донського козака, що пліч-о-пліч захищали Севастополь, полюбили його і зараз відбудовують легендарне місто. Вдало, зокрема, артист А. Посохін виконує «Пісеньку Рахмета» у другій дії. Роль співачки Ніни Бірюзової, колишньої дружини Дмитра Аверіна, виконує артистка Г. Гарбовська. В її співі відчувається щирість і безпосередність, теплота і задушевність. Проте Г. Гарбовська більше таки співачка, ніж актриса. Вона просто співає свою партію, а не грає, тим самим у деякій мірі збіднюючи образ. Хороше враження справляє гра артисток Т. Лаптєвої, Л. Очеретько. А. Хількевич, Л. Дерев'янченко. Їх дівчата-морозивниці Маня, Маша, Муся і Маруся дотепні й життєрадісні щебетухи, закохані в життя, у своє місто. Ролі капітана третього рангу Сергєєва, матросів Толі, Павла, Слави – епізодичні. Та актори П. Музика, С. Примак, В. Якушин, С. Петренко знайшли потрібні фарби, щоб змалювати ці образи захисників Севастополя. У музичній комедії «Севастопольський вальс» чимало хореографічних сцен. Добре, що постановники не переобтяжують виставу танцями, не затягують їх. Тому вони легко вплітаються у загальну сюжетну канву, підкреслюючи життєрадісність, молодість будівничих. Особливо вдало поставлені румунський та болгарський народні танці (балетмейстер Г. Пригорницький).

Не можна не висловити захоплення чудовою музикою композитора Костянтина Лістова. Диригент оркестру К. Колосков з розумінням особливостей почерку композитора «прочитав» партитуру «Севастопольського вальсу». Приємно відзначити лаконічне, але яскраве, виразне оформлення спектаклю (художник П. Федоренко). Воно сприяє повнішому розкриттю змісту та ідеї твору, збагачуючує враження від вистави. Гарні картини грізного моря і скель у загравах битви, сонячного приморського бульвару. Дія спектаклю розгортається динамічно, активно. В цьому велика заслуга режисера-постановника заслуженого артиста Казахської РСР Б. Лур'є. Кожна сцена вдало розроблена, до деталей продумана, ведеться без надмірностей і перегравання, що дуже часто трапляється у комедійних виставах. Добре відтворена у виставі основна драматургічна лінія – зображення героїзму і відданості Батьківщині радянських людей в буремні роки війни, їх творчих поривів, світлого кохання і натхненної праці в ім'я майбутнього. Репертуар нашого театру збагатився ще однією хорошою виставою, яка вже полюбилася тисячам глядачів.

Георгій Сербін.

Після постановок декількох оперет головне місце знову посіла драма, до того ж героїчна драма. Пізніше – комедії в музичному супроводі з вокалом та дивертисментом: «Сорочинський ярмарок», «Майська ніч» Михайла Старицького за Миколою Гоголем, музика Олексія Рябова, Миколи Лисенка, М. Васильєва та багатьох інших...

Газета «Червоний прапор». 1965 рік

«ВЕСІЛЛЯ В МАЛИНІВЦІ»

Відома музична комедія О. Рябова на текст Л. Юхвіда «Весілля в Малинівці» вже більш як чверть віку не сходить зі сцени театрів нашої країни. Недавно її показав ровенським глядачам і колектив нашого обласного музично-драматичного театру. Що ж його привабило до цього «заслуженого» твору? Героїчна епоха громадянської війни, народність образів, жива, дотепна мова, виразна музика. Тихе село на Україні. На перший погляд здається, що його в ос-

новному жіноче населення хвилюють звичайні буденні справи. Але насправді все воно виявляється втягнуте у бурхливий вир подій громадянської війни, і в селі не залишається жодної нейтральної до цих подій людини. На одному полюсі ми бачимо діда Ничипора – представника Радянської влади в Малинівці, Софію та її дочку Ярину, наймита Андрійка й інших бідних селян. На іншому – місцевого глитая Балясного і банду його сина Грицька (Гриціана).

Дід Ничипір, якого грає артист В. Петрухін, – розважлива, умудрена життєвим досвідом і не позбавлена почуття гумору людина. Природний розум допомагає йому переможно виходити із складних ситуацій, пошити у дурні Балясного, бандитів Гриціана. Сцени з участю діда Ничипора веселі, дотепні, але артист ніде не перегравє, не збивається з правильного малюнку ролі.

До пари йому баба Гапуся – швидка, метка, балакуча, закохана у свого Ничипора, як і 35 років тому. Образ Гапусі з великою теплотою і глибоким проникненням у почуття героїні створила артистка А. Хількевич. Разом з В. Петрухіним вони становлять хорошу комічну пару. Між іншим, ми бачили артистку А. Хількевич у ролі старшокласниці, хлопчика-сироти, кокетливої жінки і, нарешті, старої селянки, і всюди її герої повнокровні, життєво правдиві.

У діда з бабою живуть. як рідні, Софія з дочкою Яринкою. Давно прийшла в Малинівку Софія, ще молодою жінкою, а зараз дочці вже вісімнадцятий. Виросла Ярина гарна, мов вишенька, настала і для неї пора кохання. Юну пару – Ярину і її нареченого наймита Андрійка – грають артисти А. Шеремет і М. Рапопорт. Ярина та Андрій – це найбільш життєрадісна, світла і оптимістична лінія твору. На долю цих героїв випадає багато музичних картин, ліричних сцен. Видно, що А. Шеремет так і зрозуміла смислову суть образу, її гра відзначається жвавістю і безпосередністю. Артистка успішно провела і свою вокальну партію. Артист М. Рапопорт, який добре показав себе як співак, тримається на сцені дещо скованіше, не підкреслює щасливу взаємну любов юних героїв. Радіє доччиному щастю Софія, її саму насильно розлучили з чоловіком, заславши його за участь у подіях 1905 року в Сибір. І вона бажає кращої долі Ярині. Та Софії ще судилися випробування. Налетіла в Малинівку зграя бандитів. І отаман звелів матері готувати дочку до весілля: він насильно хоче зробити Ярину своєю дружиною. Артистка Т. Нещерет, яка виконує роль Софії, володіє досить сильним голосом, що могло б допомогти їй повніше розкрити цей сповнений драматичних переживань образ. Але видно, що з нею ще недостатньо працював концертмейстер театру, і вона не виявила в повній мірі свої вокальні дані. Шукаючи порятунку від Гриціана, Яринка побігла в ліс і натрапила на загін котовців. Командир загону Назар Дума (артист В. Якушин) в зажурі. Сьогодні минає 15 років, як він розлучився з дружиною Софією і дочкою. Свій смуток, душевний біль Назар передає в арії. Вільно звучить красивий голос артиста, яким він добре володіє. Але на сцені В. Якушин ще не проявив себе в повній мірі як драматичний артист. Виконавцю можна було повніше використати драматургічний матеріал образу – в сценах з Софією і Яриною, особливо де він, як командир загону, наказує дочці готуватися до удаваного весілля з ненависним їй отаманом.

Ватажок бандитів куркульський синок Грицько – жорстокий і самовпевнений, коли має справу з беззахисними селянами, і як вогню боїться зустрічі з червоними кіннотниками. Артист В. Солтус правильно прочитав роль. У його виконанні за пишним ім'ям Гриціана Таврического і розцяцькованим вбранням ми бачимо недалеку хижу людину, обмежену в своїх прагненнях. Навіть його бать-

ко (цю роль скупо, але дуже виразно грає артист Й. Безчасний) краще вміє розібратися в обставинах, і без його допомоги, без його грошей Грицько взагалі був би ніщо. Відчувається, що старий Балясний – ворог більш небезпечний і підступний, ніж відвертий бандит.

За браком власного розуму Гриціан бере собі в «дипломати» Попандопало. Цей духовний батько влаштовує для нього всі «делікатні» справи. Без нього отаман, як без рук. Але і сам Попандопало не просто прислужує Грицькові. Він маг власні інтереси – якомога більше нажитися біля нього, повною мірою скористатися становищем підручного отамана банди грабіжників.

Образ Попандопало складний: з одного боку, він даний в творі у комедійному плані, а з другого – підкреслюється, що це не просто злодюга, а материй хижак. Артист М. Білявський, безсумнівно, вдало показав перший, більш легкий план образу. Він добре підкреслив анархічність, безпринципність цієї людини, подекуди показуючи її гротесково. В цьому значна удача артиста, і глядачі не раз нагороджують його оплесками. А от другий план ролі розкритий слабше. Мародер показаний добродушним і смішним, навіть коли він грабує. Очевидно, тут недопрацювали і режисер М. Бондаренко, і артист, який має всі дані для того, щоб зробити образ повнішим.

Роль Яшки-артилериста, бійця загону котовців, написана теж у комедійному плані, і хочеться сказати, що цю роль дуже розумно зіграв М. Карпюх. Він показав Яшку дотепним, веселим і винахідливим. Але це не пустий балакун. Під зовнішньою легковажністю в ньому приховується людяність, пильність, самодисципліна. Яшка – насамперед людина, яка твердо знає, за що вона воює, чого прагне в житті. Цю ідейну переконаність добре підкреслює артист. Сцени з його участю (розмова з Яриною в таборі котовців, зустріч з дідом Ничипором, дует Яші і Комарихи) – одні з найбільш цікавих і вдалих. Роль Комарихи – вродливої малинівської солдатки ніби створена для артистки І. Назюти. Вона показала веселу, незалежну вдачу і ніжну щиру душу жінки. Для бандитів це грізна тітка, якій не клади пальця у рот, і тільки перед Яшею розкриваються всі скарби її душі. Спектакль насичений масовими сценами і танцями. Особливо вдалі вони на початку другої дії (табір котовців) і в третій дії (зустріч котовців з селянами). Масові сцени підкреслюють зіграність всіх учасників вистави.

Вона вийшла вдалою не тільки завдяки старанням безпосередніх її учасників. Певну роль відіграли у цьому і люди, яких ми не бачимо на сцені, – гримери, костюмери, декоратори, освітлювачі. Багата світлова кольорова гама використана у другій дії (ліс), яка відтворює повну картину передсвітання і світанку. Вміло накладений грим у поєднанні з відповідним освітленням допомагає акторам дати кращий зовнішній малюнок образу. Колектив театру не помилився, взявши для постановки музичну комедію О. Рябова. Вів зумів прочитати її по-новому, по-своєму, тому образи і події тих далеких днів і досі хвилюють глядачів.

В. Величко, Н. Казаніна.

Оперета не претендувала на привілейоване місце, але Рівненський театр мав назву музично-драматичного – чому ж нехтувати оперетковим жанром драматургії, коли в трупі є актори, що володіють співучими голосами? Зваживши всі творчі можливості, у березні 1968 року колектив здійснив постановку оперети під назвою «Поцілунок Чаніти» Юрія Мілютіна за лібрето Є. Шатуновського. Режисура належала директорові

театру Миколі Коломийцю. Наприкінці цього ж року пройшла прем'єра оперети «Цирк запалює вогні» (лібрето М. Зускіна, музика Юрія Мілютіна) з тією самою режисурою. У цих роботах яскраво помітні як досягнення, так і прорахунки, зокрема в музичному супроводі чи постановці танців. До того ж дещо слабкою була владна рука режисера. Кожен зі співаків чи акторів намагався продемонструвати власні здібності, не замислюючись над створенням ансамблю однодумців, що є запорукою успіху будь-якого колективного витвору. Відтак стала очевидною потреба в справжній драматургії, яка відповідала б вимогам освіченого глядача.

Постановка суто камерної, насиченої психологічними підтекстами, лише на дві дійові особи вистави за п'єсою Леоніда Зоріна «Варшавська мелодія» була досить ризикованою, оскільки рівненський глядач звик до масштабних вистав із вражаючими масовими сценами.

«Варшавська мелодія» – це не просто сентиментальна історія кохання полячки Хелени та росіянина Віктора. Адже їхні стосунки зароджуються 1947 року в суворих повоєнних обставинах. Пізніше вони зустрічаються в 1955 і 1960-их роках. Кожне десятиріччя, мов віхи в долях героїв. Хелена стала відомою співачкою, а Віктор – науковцем. Але минулого не повернеш, і щастя першого кохання вже ніколи не оживе. Залишаються лише сумні спогади... Ця вистава у трактуванні режисера Андрія Семененка звучала скоріше символом любові та надії, що визначило чітку лінію поведінки персонажів, хоча час і відстань зробили людей далекими одне від одного, забравши колишнє щастя.

Головну увагу постановник приділив розкриттю філософської глибини п'єси, її життєстверджуючого пафосу. Цей твір прозвучав багатогранно, поліфонічно, мов саме життя; слухаючи його, глядачі відчували і трагічні акорди, і веселощі, і м'яку ліричність. І хоч у виставі подекуди надміру акцентувалися жанрово-побутові моменти, проте приваблювало найголовніше: щирість та правдиве виконання акторами ролей.

Успіх вистава мала завдяки тій харизмі, яка зосереджувалась в особі артиста Володимира Сніжного (Віктор). Він створив образ у русі – від сором'язливого молодого колишнього фронтовика до змужнілої людини з сивим волоссям. Актор досить переконливо втілився у свого персонажа, незважаючи на те, що чоловіча роль не є такою багатою за драматичним матеріалом, аніж жіноча, Володимир Сніжний зумів упродовж усієї вистави щиро та схвильовано, тонко і правдиво показати поетапне формування зрілої людини.

Першою виконавицею ролі Хелени стала артистка Галина Пащенко. Її героїня – розумна жінка, яка зазнала життєвих труднощів. Артистка подавала цей персонаж з суто польським кокетуванням та зверхністю в характері. Вона могла бути різкою і драматизувати події, водночас використовуючи мелодраматичні нотки.

В. Сніжний (Віктор) та Г. Пащенко (Хелена) у виставі «Варшавська мелодія» В. Зоріна

У власній трактовці цього образу артистка Ніна Ніколаєва переконливо створила привабливу польку, темпераментну жінку. Її вчинки по-жіночому миттєво переходили від одного внутрішнього стану до іншого. Артистка тонко відчувала та передавала їх природно, без перегравання. Обидві виконавиці цієї колоритної ролі – Галина Пащенко та Ніна Ніколаєва – артистки з різною природою душі, з індивідуальними рисами та характерами, але кожна з них – особистість. Тому в ролі Хелени вони не повторювалися, а це давало два образи абсолютно несхожих, але надзвичайно яскравих героїнь, які не вибивалися з контексту режисерського трактування. Вистава отримала чималий резонанс як у пресі, так і в глядачів не лише за рахунок виконавців ролей, а й завдяки режисерському баченню та вмінню якнайповніше подати матеріал. «Варшавська мелодія» перебувала в репертуарі театру найдовше з усіх постановок і стала значним творчим доробком режисера Андрія Семененка. Вона була показана глядачам понад 200 разів, залишаючись завжди пристрасною, щирою, нешаблонною...

Газета «Червоний прапор». 29 листопада 1968 року.

НЕДОСПІВАНА ПІСНЯ КОХАННЯ

«ВАРШАВСЬКА МЕЛОДІЯ» Л. ЗОРІНА
НА СЦЕНІ ОБЛМУЗДРАМТЕАТРУ

...Вони зустрічаються на концерті випадково. Він і вона. Випадково він опинився поруч, у сусідньому кріслі. Випадково відбулось знайомство, що перетворилось в кохання. Вона – полька, яка приїхала вчитися до Московської консерваторії. Він – росіянин, студент інституту виноробства. Про кохання Гелени І Віктора розповідає драматург Леонід Зорін у п'єсі «Варшавська мелодія». Але це не просто сентиментальна історія. У ній – суворі обставини тяжкого повоєнного 1947 року. Потім – 1955 рік. Нарешті, середина 60-х років. Десятиріччя – етапи, кожний з яких по-своєму позначався на долі героїв.

Події самої дійсності ставлять нездоланну стіну між Геленою і Віктором. Вони підуть у життя різними шляхами. Вона стане відомою співачкою, він – науковцем. Адже минулого не повернеш. Щастя першого кохання ніколи не поновлюється. Залишаються лише сумні спогади. Варшавська мелодія – символ любові та надій – стане елегією. У цій п'єсі Л. Зорін продовжив тему своєї драми «Друзі й роки» та філігранно камерну за формою п'єсу про особисте збагатив глибокими громадянськими роздумами. В цьому одна з головних причин інтересу до твору багатьох театральних колективів країни. Безсумнівно, її постановка прикрашає й репертуар обласного музично-драматичного театру

ім. М. Островського. До речі, робота над виставою проходила в складних для трупи умовах, що до деякої міри позначилось на якості спектаклю. Проте вистава в цілому цікава.

Режисер А. Семененко визначив чітку лінію поведінки персонажів, показав, як поступово час робить їх далекими один від одного, вбиває їх щастя. «Букет створюється витримкою» – цей вислів про вино кілька разів повторюється і звучить в спектаклі парадоксом. Театр добре зрозумів протилежний зміст вислову, який став лейтмотивом в історії любові героїв. Тая, вони стали мудріші, однак життєвий досвід позбавив їх справжньої людської радості.

Велика удача вистави – роль Віктора у виконанні артиста В. Сніжного. У перших сценах його Віктор – соромливий, незграбний. Він пройшов тяжку школу війни («Я Гітлера не перелякався»). Це хлопець у солдатській гімнастьорці, який по-справжньому може пишатися музикою Шопена. Йому незнайомі елегантні манери, та зате він може у морозну ніч розвантажувати вагони, щоб потім купити новорічний подарунок своїй коханій. Світлі почуття окрилюють його. Здається, серце палає невимовною душевною красою, і тоді Віктор здатний танцювати, невправно переступаючи ногами в тяжких чоботях, цілуватись у музеї. Затьмарений власними по чуттями, Віктор не хоче вірити словам Гелени про страшні сліди війни в душах людей. («Війна закінчилась в сорок п'ятому ..»), про те, що вони не одні на світі. «Я знаю, що ти мені потрібна. Що ж я ще повинен знати? Хіба цього не досить?..» Вийшло мало. «Життя є життя, і воно складніше, ніж здається» – у другій частині вистави це гірке визнання Віктора стало для нього формулою, що виправдовує поведінку. Минуло 10 років. У Варшаві, в кафе «Под гвяздами», Віктор вже не той. Він ще досить молодий, та під модним костюмом душа поблякла. Розсудливий, він ще може, побачивши Гелену, загорітися спогадами про минуле. Та лише на мить, бо «...людина не завжди вільна в своїх діях». У фіналі п'єси Віктор солідний, з помітною сивиною у волоссі, доктор наук. Тільки засмучені очі та квітка з букета Гелени, що ледве помітно тремтить у руках, видають його душевний стан. Він заслужений, відомий, але все ж таки «удачливий невдаха».

Роль Гелени Модлевської виконує Г. Пащенко. Це досвідчена актриса, яка добре відчуває сцену, володіє майстерністю яскравої подачі образу. Але саме досвід, як це не дивно, інколи заважає виконавиці, відвертає її від головного. Гелена у Пащенко – розумна жінка, що знає труднощі. Це і за п'єсою так. Але... У Зоріна під зовнішньою гостротою розуму і чисто польським кокетством відчувається поетична піднесеність натури героїні. Актриса ж захопилась ефектною, але другорядною деталлю образу, і ледве, примітна маска жіночої лукавості перетворюється в постійний портрет. У першій частині вистави Гелена-Пащенко легко і якось звично «витвережує» у потрібний момент Віктора, граючи, керує його почуттями. Порушується ліричні тональність кількох сцен. У «сильних» драматичних епізодах у грі Пащенко відчутні мелодраматичні нотки, не властиві стилю п'єси. Вони привносять у ліричний дует з глибоким підтекстом прямолінійність. Про це слід особливо подумати виконавиці і режисеру. Про «одяг» вистави. Художник В. Стефурак витримав оформлення в гарній сучасній манері, уникнувши натуралістичних подробиць і непотрібних побутових аксесуарів. У Зоріна вся увага зосереджена на внутрішньому світі дійових осіб, і художник правильно зрозумів це. Проте можна зробити кілька зауважень. У Москві 1946-1947 років ще не було таких будинків, які зображені на сцені. Неточно показані прикмети Варшави, глядачам вони більше нагадують

Краків чи Ригу. Світлова декоративна тумба у варшавському кафе немов би взята з перехрестя вулиць. Досконаліше слід було зробити скульптуру атлета, бо вона справляла комічне враження. Тим більше, що для героїні п'єси ця фігура уособлює жорстоку силу.

В цілому ж колектив Ровенського музично-драматичного театру ім. М. Островського зробив добру й потрібну справу, поставивши на своїй сцені розумну, психологічно глибоку п'єсу.

***М. Рибаков, О. Борт,** викладачі РДПІ.*

Заслужені артисти України Ніна Ніколаєва та Володимир Сніжний під час бенефісу з нагоди 25-річчя творчої діяльності. 1993 рік

У 1993 році відбувся бенефіс з нагоди 25-річчя творчої діяльності на той час уже заслужених артистів України Ніни Ніколаєвої та Володимира Сніжного. Лейтмотивом цієї сценічної пари залишилася «Варшавська мелодія». Вечір пройшов під назвою «Освідчення в коханні». Це було не тільки освідчення Віктора та Хелени, а й висловлення любові театру та своєму глядачеві. У той день усі газети Рівного вийшли з розповідями про бенефіціантів. Квиток на бенефіс уважався рідкісною удачею або немислимим привілеєм.

Г. Пащенко у виставі «Спасибі тобі, моє кохання» О. Коломійця. 1966 рік

Друга героїня Семененка – Галина Семенівна Пащенко, яка працювала в Рівненському театрі в 1965-1972 роках, була однією з найцікавіших творчих особистостей 60-х років. Вона назавжди залишилася у пам'яті тих, хто творив разом із нею, у спогадах тих, хто бачив її роботи на сцені. Актриса інтуїтивно відчувала кожну роль, вміло користувалася неосяжним арсеналом імпровізацій та художнім баченням.

Галина Пащенко – актриса виняткового таланту. Вона не грала на сцені, а жила. Неможливо перелічити всі образи, створені нею. Галина мала багатопланову, багатогранну акторську натуру, діапазон якої охоплював ролі від трагедійних, характерних до комедійних. Слід відзначити негативне ставлення актриси до натуралізму.

Її незабутні персонажі – Аза («Циганка Аза» Михайла Старицького), Барба («Вій, вітерець» Яна Райніса), Неля («Перший гріх» Олексія Коломійця), Соломія («Сільська честь» Івана Карпенка-Карого), Каті («Бравий солдат Швейк» Валентина Лукашова), Нанна Барб'є («Інтервенція» Лева Славіна), Віра Холодна («На світанку» Григорія Плоткіна), Марія («Коли мертві оживають» Івана Рачади) та чимало інших. Згодом, з особистих причин, артистка переїхала працювати до Ніжинського пересувного театру, пізніше – до Чернігівського музично-драматичного театру ім. Тараса Шевченка.

Усі перелічені попередньо вистави виділялися головним чином завдяки окремим яскравим творчим індивідуальностям та акторським удачам. Саме це й визначило певною мірою відповідну тональність постановок різних режисерів: Андрія Семененка, Сергія Омельчука, Володимира Опанасенка, Миколи Коломийця, Миколи Волошина, Костянтина Пивоварова. Сформований акторський ансамбль чудово проявив себе в роботі над п'єсами «Для домашнього вогнища» Юрія Бобошка та Аркадія Дракa за повістю Івана Франка і «Кожного осіннього вечора» болгарського драматурга Івана Пейчева. Утілив постановку останньої режисер Андрій Семененко, який тонко та влучно передав головний нерв часу, удало відтворив загальний настрій і атмосферу матеріалу. У виставі слід відзначити гру артистки Галини Пащенко (Анелі), яка майстерно відобразила моральну спустошеність героїні, одночасно розкривши її позитивні риси – любов до дітей та чоловіка. Великим успіхом користувався Анатолій Гаврюшенко в ролі Ангаровича. Актор правдиво розкрив внутрішній світ свого героя, його рішучість, моральну чистоту, людяність, любов до своєї родини. Чітко продуманим, сценічно яскравим малюнком були позначені й інші роботи акторів. Значний вплив на глядача у цій виставі також мало образне художнє вирішення сценографа Миколи Стефурака.

Події наступної вистави за п'єсою «Кожного осіннього вечора» болгарського драматурга Івана Пейчева відбуваються в роки окупації батьківщини автора п'єси гітлерівськими загарбниками. Ця тема знайшла своє сценічне втілення завдячуючи майстерності режисера Костянтина Пивоварова та художника Сергія Вірославова за рекомендацією керівника обласного управління культури Михайла Песчаного. У ній йдеться про злочини гітлерівців, постають глибокі за змістом, сповнені драматизму і напруженості страшні події 1942 року: чорні ночі, шибениці на площах, розстріли безвинних людей. Усе це пройшло через долю болгарського народу, вигартувало мужніх, стійких, незалежних синів своєї вітчизни. Вистава мала велике виховне значення, вчила мужності, гуманізму. Побудова епізодів відбувалася за принципом лаконічних сцен і досить напруженої атмосфери. У цій роботі були задіяні провідні актори театру: Галина Пащенко, Ліна Ізарова, Володимир Сніжний, Валентина Бойко, Степан Куй-

біда, Атталія Гаврюшенко, Анатолій Гаврюшенко, Алла Шеремет, Василь Торба, Ярослав Гуськов.

Газета «Червоний прапор». 18 лютого 1970 року.

ПІДПИСУЮЧИСЬ КРОВ'Ю

П'єса «Кожного осіннього вечора» болгарського драматурга І. Пейчева на сцені Ровенського драмтеатру ім. М. О. Островського.

...Болгарія 1942 року. Профашистський режим царя Бориса. Шибениці на площах. Чорна ніч гітлеризму. Та в її темряві б'ється живе серце народу. Розгортається рух Опору...

Звичайний осінній вечір. Неспокійно в домі Анджея Василева. У його квартирі підпільниця – конспіратор «Ганна», яку розшукує гестапо. Квартира Василевих стає центром боротьби. Гине в поліцейських застінках Павло – друг Анджея. Агенти гестапо і охранки оточили будинок. Анджей попереджує Ганну про небезпеку, але сам гине смертю героя.

Так закінчується драма сучасного болгарського драматурга І. Пейчева. Фінал трагічний. Але глядач знає і вірить: полум'я народної війни розгоряється, близький час визволення.

Виставу «Кожного осіннього вечора» поставив режисер К. Пивоваров. Постановник трактує п'єсу в героїко-патетичному плані, що відчувається як в акторському виконанні, так і в художньому оформленні.

Під звуки музики Бетховена, яка лунає протягом усієї вистави в найбільш драматичних її сценах, відкривається завіса. Перед глядачами – глуха тюремна стіна. За нею на фоні чорно-кривавого неба – обгорілі скелети зруйнованих будинків. На стіні – освітлені різнокольоровими прожекторами фрагменти знаменитої «Герніки» Пабло Пікассо. Розчавлені тіла людей і тварин, уламки будників, шматки газет – сліди нелюдської жорстокості фашизму. Лайливі команди двох гітлерівських офіцерів – і стіна повільно розсувається. Перед глядачем виникають почергово епізоди з життя і боротьби пригніченої, але нескореної Болгарії.

Таким чином уже зовнішній вигляд вистави допомагає висловити драматичну атмосферу подій тих страшних часів, підсилює напруженість дії, надає їй героїчного пафосу. Тут виявились майстерність і тонке розуміння характеру п'єси І. Пейчева художником С. Віреславовим. Незаперечною заслугою режисера К. Пивоварова є вдалий підбір виконавців усіх ролей. З цієї точки зору «Кожного осіннього вечора» (поруч із спектаклем «Для домашнього вогнища») – краща робота театру в цьому сезоні.

Вважаємо, що в особі Л. Ізарової театр має актрису без сумніву обдаровану. В ролі підпільниці Ганни Л. Ізарова показала вміння мислити на сцені, проявила яскравий темперамент, її героїня — ще зовсім молода, але за кожною фразою і рухом проступає твердість характеру, в кожній інтонації відчувається сильна воля борця. Разом з тим акторка створює образ не монотонно одноплановий. Вона тактовно, через ледь примітні деталі показує, як зароджується велике і світле почуття до Анджея, у їх стосунках звучить лірична нота, яка надає образам людської привабливості і ще яскравіше підкреслює той гуманізм, в ім'я якого вони ведуть смертельну боротьбу з фашистською тиранією. Елементи ліризму в образі Ганни-Ізарової дають можливість артисту Володимиру Сніжному ширше і різнобічніше розкрити обличчя Анджея Василева. Образ Анджея – ще одна акторська перемога молодого, здібного артиста. В. Сніжний

послідовно показує еволюцію поглядів свого героя. Спочатку Анджей – безтурботна й аполітична молода людина. Йому здається, що кращий вихід із становища – не звертати уваги на навколишнє. Не випадково він потрапив до компанії Богдана, не підозрюючи, що той служить в поліції. Цинізм — ось панацея від усіх бід й турбот, міркує він. Однак зустріч з Ганною і потім поява дівчини в домі змінили погляди Анджея. Цільність натури Ганни, прямота її характеру виявились надто не схожими на звички його коханої Ванди (арт. Г. Пащенко) – жінки слабовільної та розбещеної, що дуже пізно зрозуміла свою моральну кризу. Артисту В. Сніжному вдається передати всю складну гаму переживань і думок героя, особливо у сценах з матір'ю, Вандою і під час останньої зустрічі з Богданом. Роздуми і вагання повинні поступитись твердому рішенню. І він приймає його, приймає двічі: перший раз, коли дає притулок Ганні і робить свій будинок підпільним центром, і вдруге, у фіналі п'єси, коли вбиває Богдана і стріляє з вікна в агентів поліції.

Виразний образ Олени Василевої, матері Анджея, створює артистка В. Бойко. Літня жінка-лікар, Василева чимало побачила за своє життя. Син її – єдина радість і надія. Проте зустріч з Ганною переконала її в тому, що в годину тяжких випробувань материнське почуття не може бути егоїстичним. Лікар Василева полюбила сміливу і рішучу дівчину-патріотку і благословляє сина на святу справу боротьби за свободу рідного народу. Акторка грає у стриманій манері, кожне слово її героїні вагоме і закарбовується у пам'яті глядачів.

У спектаклі «Кожного осіннього вечора» ми знову зустрічаємося з актором С. Куйбідою, який і тут демонструє вміння створювати повнокровний сценічний характер. Підпільник Павло в його виконанні – людина, що віддала всю себе боротьбі з фашизмом. Особливо хвилює сцена в камері. Скривавлений, з перебитими руками Павло-Куйбіда не піддається відчаю. Навпаки, він впевнений у близькій перемозі й з презирством ставиться до своїх катів. Це він підписує власною кров'ю лист до матері, кривавим знаком на листі паперу сповіщає ім'я зрадника. Епізод страти Павла – один з найбільш сильних моментів вистави. Поступово розсуваються тюремні стіни. Павло йде на розстріл. Лунають постріли: один, другий, третій, п'ятий. І після кожного в променях прожекторів на просценіумі виникають фігури нових героїв, які продовжать справу Павла. Сцені притаманна висока символіка.

Психологію зрадника розкриває в ролі Кристана артист В. Торба. Кристан – морально мертва особа. По суті, це вже труп. Перетворений у живу мішень, Кристан вимолює собі життя, принижується. Даремно. Більше він не потрібен навіть своїм хазяям. В. Торба безпощадний до свого героя. Огидний портрет людського уламку актор малює барвами соковитими, експресивними.

....Спектакль «Кожного осіннього вечора» – сценічна робота, яка має велике виховне значення. Драма І. Пейчева вчить мужності, гуманізмові. Здійснивши виставу п'єси болгарського драматурга, обласний театр зробив свій внесок у традиційну дружбу між трудящими Ровенщини і братнім народом Болгарії.

М. Рибаков, О. Борт,
викладачі Ровенського пединституту.

Режисер Костянтин Пивоваров, формуючи репертуар театру, поновив комедію Григорія Квітки-Основ'яненка «Шельменко-денщик», яка з 1946 року не сходила зі сцени, утім потребувала нового прочитання.

Не оминав постановник також п'єс, які переносили глядача у сферу

особистого життя людей, їхніх взаємин, порушуючи безліч питань. Така проблематика зацікавила режисера в драмі «Яблуневий полон» Івана Дніпровського на початку 1967 р. Рівненське обласне управління культури не дуже схвально поставилося до затвердження цієї п'єси. Однак, незважаючи на це і на композиційну невправність драматурга, постановка відбулася. Цей твір не мав нічого спільного з агітаційним жанром, швидше наближався до психологічної драми з характеристиками дійових осіб – носіїв протилежних світоглядів: червоних і петлюрівців. Особливе місце у виставі приділялося широкій епічній картині бурхливих подій громадянської війни в Україні.

А. Посохін (Денщик), О. Білявська (Прісінька), І. Жилінський (Капітан), А. Хількевич (Євженю) у виставі «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка

У цій постановці роль Зіновія – свою останню в Рівненському театрі – зіграв актор Степан Куйбіда, який працював тут у 1961-1967 роках. Це був майстер героїко-романтичного плану, творець емоційно насичених персонажів, з психологічним заглибленням у їхні характери. Його шлях – цікавий і тернистий з юнацьких років...

У 1942 році, під час окупації Рівного, у будинку Хаджі-Говорова по вулиці Міцкевича, 7, в аматорському драматичному гуртку Куйбіда ставив п'єсу «Наталка Полтавка» Івана Котляревського. Особисто виконував роль Виборного, мав надзвичайні творчі й, зокрема, акторські здібності, володів абсолютним музичним слухом. Після закінчення музичної школи в 15 років, одночасно з навчанням у середній школі, працював скрипалем в оркестрі Рівненського музично-драматичного театру. Будучи учнем української середньої школи № 2, керував шкільним драматичним гуртком, у якому ставив вистави за творами українських драматургів. Мав хист до малювання і художньо оформлював шкільну стінну газету, використовуючи поєднання лише двох кольорів – жовтого та блакитного. Крім того, Степан був автором журналу «Зоря», гуртував навколо себе ровесників, мав яскраво виражені здібності лідера – організатора учнівської молодіжної націоналістичної організації.

Степан Куйбіда був єдиним сином у батьків, працівників Рівненського музично-драматичного театру (батько – кравець-костюмер, мати мала непогані акторські дані й виступала на сцені). У 1947 році разом із групою

10-й клас Рівненської школи №2. У першому ряді третій праворуч – Степан Куйбіда, майбутній актор Рівненського музично-драматичного театру. Урок веде вчитель історії, український патріот Дмитро Мельник, який невдовзі загине від тортур у в'язниці НКВС. Серед учнів Я. Новак, Б. Рудаков, Ю. Безсонов, І. Шевчук, М. Фісянчук. 1947 рік

шкільних товаришів Степан брав участь у діяльності молодіжної націоналістичної організації. За це його і ще чимало молодих українських патріотів засудили на різні терміни ув'язнення. Юнак разом із батьками відбував покарання у Воркуті. Після звільнення Степан Куйбіда – актор Кустанайського пересувного театру на Тоболі, з 1957 року – Хмельницького українського театру, з 1961 року – Рівненського обласного музично-драматичного театру, з 1967 року – Івано-Франківського театру. На сцені Рівненського театру яскравими барвами акторської палітри звучали ролі у виконанні Степана Куйбіди – Василя («Циганка Аза» Михайла Старицького), Мазури («Марина» Миколи Зарудного), Степана («Неволь-

Табірний хор у супроводі оркестру.
У другому ряді оркестру третій праворуч Степан Куйбіда

ник» Марка Кропивницького), Герея («Маруся Богуславка» Михайла Старицького), Віктора («Життя і злочин Антона Шелеста» Григорія Мединського), Фердинанда («Підступність і кохання» Фридриха Шиллера) та ряд інших персонажів, які старожили міста згадують і до сьогодні. Загалом митцем було зіграно понад 30 ролей.

Степан Куйбіда – актор, який присвятив своє життя театру. Багато років його чудова гра на сцені змушувала швидше битися серця глядачів, хвилюватися за долі героїв, які жили в його виконанні на сцені. Глядачі старшого покоління пам'ятають ці хвилюючі моменти і завжди згадують його не тільки як улюбленого актора, але й як скромну людину, що прожила важке життя, пройшла складний, подекуди трагічний, шлях і все серце сповна віддала людям.

Програма ліричної драми «Перший гріх»

Великою несподіванкою для глядачів стала поява у 1970 році на сцені Рівненського театру славнозвісного героя – бравого солдата Швейка, за інсценізацією Д. Шевцова і композитора Валентина Лукашова. Саме вони наважилися створити музичну комедію за відомим романом Ярослава Гашека «Пригоди бравого вояки Швейка в світовій війні». Постановником вистави став режисер Микола Волошин, з першого до останнього епізоду потішав глядацьку залу кумедним, зовні незграбним, лукавим і досить тямущим, «справжнім» Швейком заслужений артист УРСР Володимир Петрухін. Крізь усі епізоди проходив Швейк, по-дитячому простодушний, наївний, добрий, ретельний у виконанні всіх доручених йому справ. Майстерно зроблені грим та костюм персонажа доповнили глибоко розроблену актором внутрішню характеристику Швейка.

Володимир Петрухін – бравий солдат Швейк в однойменній виставі. 1970 рік

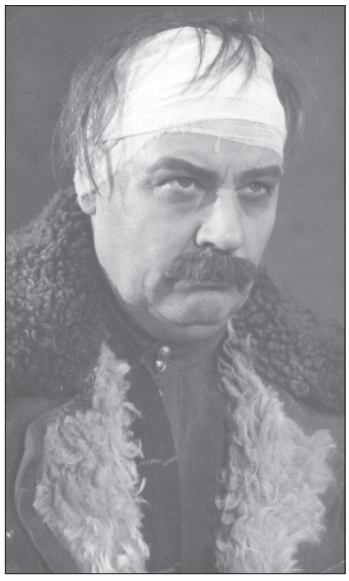
На тлі гострої сатири монархічного ладу Австро-Угорщини, що ввібрав у себе найгірші сторони імперіалізму, режисер намагався створити дійство, стрімке за ритмом, побудоване на частій зміні епізодів. Сприяли цьому вирішенню чудові декорації кав'ярні, поліційної управи, церкви, фронту тощо, які вдало створив художник Микола Стефурак. Його бачення підкреслювало хиткість клаптикової імперії Габсбургів.

Програма драми «Коли мертві оживають».

«Пригоди бравого солдата Швейка» тепло зустріли глядачі, що дало постановці довге життя в репертуарі театру. Помітна частина успіху, безумовно, належала виконавцеві головної ролі – Володимиру Петрухіну. Адже актор такої багатющої внутрішньої природи, як Володимир Петрухін, не міг помилитися. Крім позитивних ролей, серед яких у нього є чимало визнаних досягнень, йому чудово вдавалися характерні та комедійні персонажі. Рідко хто вмів із такою легкістю, без шаржування вимовляти фрази і прикрашати їх різноманітними інтонаціями, як це робив В. Петрухін у роботі над роллю Швейка.

Подальше розширення тематики постановок, уміле вирішення життєвих проблем того часу стало характерним для творчості театру 60-х. У репертуарі майже втричі переважала радянська драматургія: «Фараони», «Люди в шинелях», «Втрачений син», «Океан», «Колеги», «Бездоганна репутація», «Щоденник жінки», «Острів твоєї мрії», «В день весілля», «Перебіжчик», «Коли мертві оживають», «Грози минають», «Варшавська мелодія», «Горлиця» та інші. Серед них є вистави, які стали надбанням театру.

П. Музика у виставі «Щоденник жінки» К. Фінна. 1964 р.

Газета «Червоний прапор». 1965 рік.

«ПЕРЕБІЖЧИК»

Прем'єрою нового сезону Ровенського обласного музично-драматичного театру була вистава «Перебіжчик». Відбулося вже кілька спектаклів, і п'єса міцно ввійшла в репертуар. Над цією драмою авторів Аріадни і Петра Тур ровенський колектив почав працювати ще під час літніх гастролей.

Дія розгортається в 1942 році на одній з ділянок фронту. Під час тимчасового перепочинку на бік Радянської Армії переходить німецький оберлейтенант Вальтер Шерінг. Свій вчинок перебіжчик пояснює ненавистю до фашизму. Він каже, що там, за лінією фронту, був зв'язаний з радянськими партизанами, допомагав їм. Потрапив під підозру гестапо і вирішив тікати. Він доставляє радянському командуванню важливі відомості про посилення фашистського угруповання на цій ділянці фронту.

Але чи дійсно це так, чи справді Шерінг той, за кого себе видає? Можливо, це фашистський розвід-

ник, підісланий з метою дезорієнтації радянського командування?! В усякому разі полковник Рубцов, до якого потрапляє перебіжчик, не вірить Шерінгу. Звідси виникає ряд складних ситуацій по перевірці показань Шерінга. При цьому гине син полковника, радянський розвідник Олексій Рубцов. І лише в кінці вистави картина стає ясною: Шерінг – справжній патріот, антифашист.

Динамічне розгортання дії, переплетення особистих долей героїв п'єси, драматизм подій – все це протягом вистави тримає глядача в напруженні. Режисер-постановник М. Коломієць, художній керівник вистави заслужений артист УРСР В. Грипич, виконавці створили виразне художнє полотно.

Провідних дійових осіб у «Перебіжчику» троє. Це член військової Ради генерал Бондарєв (артист В. Торба), полковник Рубцов (заслужений артист УРСР Г. Кияновський) і перебіжчик Вальтер Шеренг (артист С. Куйбіда). Спочатку глядач знайомиться з полковником Рубцевим, людиною вольовою, але надто недовірливою. Він особисто готовий в ім'я Батьківщини, справи комунізму на подвиг, на будь-яку самопожертву. Але цих рис він не визнає в інших, зокрема у Вальтера Шерінга. На поведінці Рубцова позначається виховання періоду культу особи. Для артиста Кияновського, якого ровенський глядач знає по багатьох інших сценічних роботах, ця роль була дещо незвичайна. Але досвід допоміг йому. Старший Рубцов показаний ним дуже переконливо.

Носієм людяності, ленінської правди, високих принципів гуманізму є у виставі генерал Бондарєв. Він виступає як безпосередній учасник війни і як історик, який тепер, в наш час, згадує і аналізує давні події. Виконавець ролі В. Торба знайшов виразні прийоми, колоритний зовнішній малюнок ролі для створення позитивного образу героя. Особливо з великим почуттям проводить артист сцену, коли генерал одержує трагічне повідомлення про загибель сім'ї і знаходить силу нести людям всю теплоту серця, боротися за свої переконання. Дуже виразною є сцена заключної розмови Бондарева з Рубцовим.

А тепер про Вальтера Шерінга. Ця роль своєрідна. Можна було б піти по лінії зовнішнього ефектного малюнка образу. Артист С. Куйбіда уник цього. В його виконанні німецький оберлейтенант постає перед глядачем не лише справжнім другом радянського народу, а й патріотом своєї країни. Для нього Німеччина – це така ж окупована фашизмом країна, як радянська територія, тимчасово захоплена гітле-

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Сезон 1964—1965 рр.
В. Ровов
В ДЕНЬ ВЕСІЛЛЯ
(Драма на 3 дії)
Дорогий Гоpe!
Вітаю тебе з премєрою!
Бажаю великих творчих успіхів, щастя!

Програма драми «В день весілля». 1965 рік

РОВЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. Миколи Островського
30-й сезон
До 125-річчя з дня народження І. Карпенка-Карого
І. Карпенко-Карий
СІЛЬСЬКА ЧЕСТЬ
(Не так пани, як підпанки)
Музична драма на 3 дії, 8 картин

Програма музичної драми «Сільська честь»

рівцями. Дуже вдало знайдені актором прийоми подачі тексту, жест, уся поведінка в кожній мізансцені, зокрема в розмовах з полковником Рубцовим, генералом Бондаревим, з молодшим Рубцовим, у сценах коротких зустрічей з Валею Хмелько – радянською льотчицею.

В образі Шерінга постає людина нової Німеччини, тієї Німеччини, яка обрала для себе шлях будівництва соціалізму. До безумовних удач спектаклю слід віднести жіночі образи, створені артистками Г. Пащенко і А. Дубовою (польська патріотка-комуністка Домбровська), Н. Добровою – (льотчиця, молодший лейтенант Г. Хмелько). Свіжий малюнок цих ролей – таких ніжних і вірних своєму патріотичному обов'язку жінок – привертає увагу глядача. Артистки знайшли найбільш характерні для своїх персонажів манери, щоб повніше розкрити образи. Через це вони й запам'ятовуються. З доброю посмішкою зустрічають глядачі акторів А. Посохіна і М. Карпюка, які з почуттям гумору виконали роль ординарців генерала Бондарева і полковника Рубцова. В образах Ципльонкова і Сударикова є чимало рис від улюбленого солдатського героя Василя Тьоркіна з однойменної поеми Твардовського. В цілому перша робота Ровенського театру в новому сезоні (до речі, добре оформлена художником М. Стефураком) вдала. Вистава одержала повноправну путівку в життя.

В. Колобов.

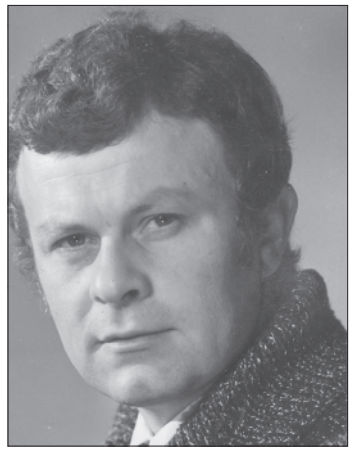
Із класичної драматургії на творчу орбіту вийшло лише 23 п'єси, саме через перевантаження репертуару творами радянських драматургів (49 п'єс). Серед цих 23-х – «Вій», «Маруся Богуславка», «Підступність і кохання», «У неділю рано зілля копала», «Марина», «Повія», «Циганка Аза», «Не судилося», «Ромео і Джульєтта», «Шельменко-денщик», «Майська ніч». Вони й стали, як це й показав час, що минув від початку інсценізації згаданих п'єс, мистецькими здобутками театру, етапними працями у творчості багатьох режисерів.

Режисер Костянтин Пивоваров на честь 125-річчя від дня народження Івана Карпенка-Карого взяв до постановки маловідомий класичний твір, до якого рідко зверталися театри, – драму «Сільська честь» («Підпанки»). Ця п'єса існувала в декількох варіантах, мала чимало різних назв, але завжди знаходилася під цензурним тиском. Зрозуміло, що автор намагався захистити власну працю, зберегти її життєву логіку, а тому маневрував, робив зміни лише для того, щоб відволікти увагу цензорів.

У «Сільській честі» письменник протестував проти варварських звичаїв суспільства імперської Росії другої половини XIX ст. Засуджувалось безправне становище українських кріпаків, над якими знущалися поміщики та їхні прислужники. Уособленням такого типу прислужників можна назвати дворецького Пилипа Сидоровича (Хвилька) у виконанні заслуженого артиста УРСР Володимира Петрухіна, лакея Карнюшка (Павло Хредченко), управителя Богдана Богдановича (Анатолій Гаврюшенко), покоївку Дуняшку (Галина Пащенко) та інших. Свідчили про знущання над людською гідністю та розповідали про них два інших персонажі: Соломія (Тамара Магадова) і Карпо (Валерій Купченко), але й вони врешті-

решт примирилися зі своїм становищем.

Основа трактування постановки полягала у викритті паразитизму експлуататорів, поширення їхніх небезпечних пустощів, що, на думку режисера, і було результатом подібного розвитку суспільства. Костянтин Пивоваров – один із перших в Україні, хто наважився за допомогою сцени виразно показати антикріпосницький настрій на селі. Вистава не виглядала як типова українська класика, вона стала розповіддю про нелегке минуле. Увесь центр тяжіння постановки зміщувався із соціальної в психологічно-моральну сферу.

Павло Хредченко

Точність психологічних характеристик персонажів, легкість ритму в мізансценах, танцювальних та музичних номерах, чудова сценографія Миколи Стефурака – усі елементи постановки забезпечили успіх вистави. Цьому також сприяла галерея цікавих образів, які створили актори: Валентина Бойко (Домаха), Володимир Сніжний (Микола), Ліна Ізарова (Ярина), заслужений артист УРСР Георгій Кияновський (Авраам) та ін. Завдяки майстерній режисерській розробці та осмисленню подій, тонкій грі колективу виконавців, вдалося створити хвилюючу виставу, якою захоплювалися глядачі.

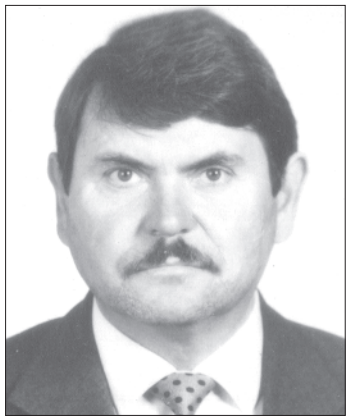
Нонна Гурська

Посилення художнього потенціалу театру було пов'язане з подальшим зміцненням його акторського складу. Адже в період з 1968 до 1974 року в театральний колектив прийшли нові майстри: народна артистка УРСР Нонна Гурська (Рудницька), Анатолій Гурський (1971 р.), Павло Хредченко (1968 р.), Валерій Купченко (1969 р.), Юрій Волохов (1970 р.), Павло Кучин (1972 р.), Валентина Лушнікова (1972 р.), Анатолій Романюк (1974 р.).

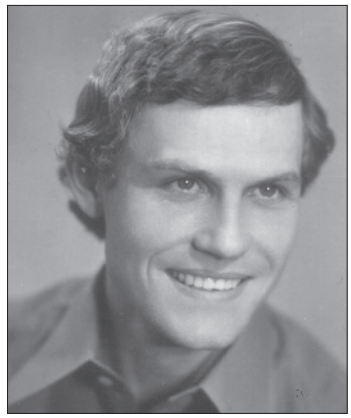
Нова хвиля творчої молоді сприяла і зміні хореографічної групи, яку очолили Анатолій Посохін та Олександр Ніколаєв. Із цього моменту трупа налічувала вже 56 митців на чолі з Володимиром Гнатенком – новим директором театру. Звісно, доля кожного з них склалася порізному, не всі затримались у Рівному надовго.

Анатолій Гурський

Юрій Волохов

Павло Кучин

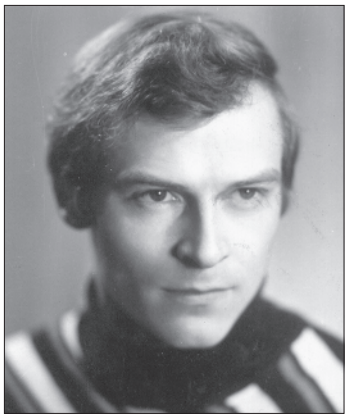
Валентина Лушнікова

Проте молоде покоління, поряд із акторами середнього і старшого віку, зуміло гідно прийняти неоцінений скарб досвіду майстрів і продовжити театральну справу.

Час спливав, театр наполегливо продовжував шукати п'єси, у яких глядач міг би побачити своє сьогодення з його проблемами та радостями. Так виникла ідея постановки вистави Андрія Семененка «Знайдіть мого батька» (за комедією Аріадни Тур). Яскравим висловом ідеї постановки став епізод за участю одного із головних персонажів, коли заслужений артист УРСР Георгій Кияновський, який грав літнього чоловіка, у болючому мовчанні рве листа від власного сина... Актор талановито передавав почуття свого героя, і всім ставало зрозуміло, що це не папір рветься на шматочки, а останні батьківські надії. Після цього ставало соромно за тих людей, які байдуже ставляться до родинного обов'язку. Виставами того періоду на сучасні теми моральної чистоти і громадянської честі, репертуар не вичерпувався. У постановці режисера Андрія Семененка в театрі також ішли вистави: «Сім'я злочинця» Паоло Джакометті, «Людина з боку» Ігнатія Дворецького, «Чиє то весілля?» і «Королева тюльпанів» Юрія Мокрієва, «Повість про кохання» («Голубі олені») Олексія Коломійця, «Юстина» Хелла Вуолійоки, «Олеко Дундич» Михайла Каца, Олександра

Подружжя акторів Гурських у виставі «Сорочинський ярмарок» Леоніда Юхвида та М. Аваха

Анатолій Романюк

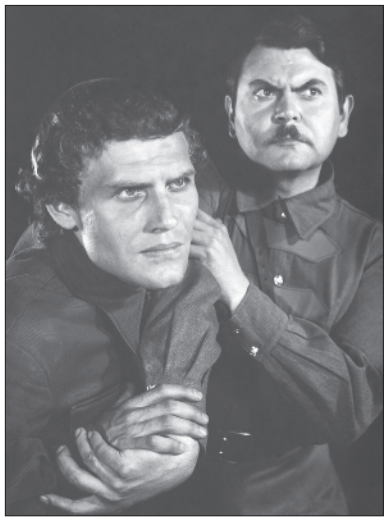
Ржешевського. З класичної драматургії – «Вій» Марка Кропивницького, «Не судилося» Михайла Старицького, «Материнська доля» Івана Тогобочного (за Тарасом Шевченком), «Наталка Полтавка» Івана Котляревського, «Дженні Герхардт» Теодора Драйзера. Успіх останньої вистави, яка давала повну залу упродовж п'яти років, пояснювався не тільки популярністю роману Драйзера. Це була яскрава театральна постановка, психологічно виважена, з глибинним проникненням у внутрішній світ героїв.

У п'єсі йшлося про соціальну нерівність двох верств суспільства, представниками яких були головні герої: Дженні Герхардт та Лестер Кейн. Вона – з середовища простих людей, він – представник американської еліти. Саме ця різниця й стає головною перешкодою на шляху до щастя їхнього кохання. І тому ще більш драматичним сприймається фінал цієї історії. Жертва, яку молода жінка поклала на вівтар свого кохання, виявилася марною, вона не дала свободи та радості ні Дженні, ні Лестеру. Роль Дженні виконувала народна артистка УРСР Нонна Гурська. Це була перша на рівненській сцені робота актриси, яка зачарувала глядацьку залу свіжістю почуттів, достовірністю характеру, глибокими, щирими переживаннями, абсолютним злиттям з образом. Правдивий образ Лестера створив її партнер Анатолій Гурський. Щоправда, повному сприйняттю гри актора заважала обмеженість рухів, що надавало його персонажу певної штучності. Чимало епізодів зворушували глядача силою акторського відтворення трагедії двох нещасних людей, які не змогли подолати суспільні умовності. Слід зазначити, що половина успіху вистави залежала від чудово підібраного акторського ансамблю всієї інсценізації. Яскравими, виразними типажами були старий Герхардт (заслужений артист УРСР Георгій Кияновський), Луїза (Ніна Ніколаєва), Летті Джеральд (Оксана Білявська), міс Крейг (Атталія Гаврюшенко), Бас (Анатолій Гаврюшенко) та інші.

Програма трагікомедії «Трибунал». 1970 рік

Пізніше роль головної героїні Дженні Герхардт виконували артистки Валентина Лушнікова та Ніна Ніколаєва. Роман «Дженні Герхардт», який Теодор Драйзер написав ще минулого століття, і донині лишається актуальним. Інсценізація Андрієм Семененком у 1971 р. цьо-

П. Кучин (зліва) і Ю. Волохов у виставі «Драматична пісня» М. Анчарова

го твору переконала в можливості утвердження на сцені ідей людяності, справедливості, моральної чистоти і чесності.

Чим вирізнявся творчий доробок режисера Андрія Семененка? Які естетичні проблеми хвилювали його? Відповідь на ці питання можуть дати ті двадцять п'ять прем'єр, які колектив здійснив з 1966 до 1974 року. Усі вони відображали проблеми тогочасного життя, концентруючи увагу на реальному матеріалі і на позитивних образах, а насамперед – на величі та душевній красі людини. У 1974 році Андрій Семененко перейшов працювати головним режисером до Рівненського театру ляльок. Та керівництво драмтеатру неодноразово запрошувало його на разові постановки.

Наступником Андрія Семененка став Костянтин Пивоваров, який працював в Рівненському театрі на посаді чергового режисера ще з 1969 року. Новий репертуар, який почали формувати режисери Костянтин Пивоваров та Микола Волошин, складався не лише з визначних творів драматургії того часу. Декотрі вистави не мали особливих художніх узагальнень. Невдачі чекали режисерів не там, де вони застосовували новаторські

Програма драми «Олеко Дундич». 1970 рік

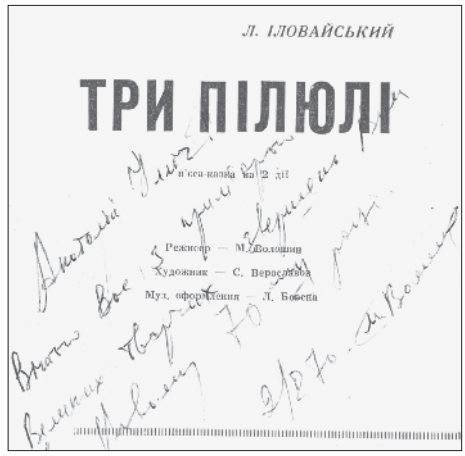

Програма драми «Дженні Герхард». 1971 рік

Програма комедії «Королева тюльпанів». 1971 рік

прийоми постановки, а там, де переважав фінансовий бік питання. Зважаючи на касовий збір, вони змушені були звертатися до п'єс далеко не високохудожніх. Режисерський доробок Миколи Волошина містив різноманітні постановки: «Ненаписаний портрет» Лариси Письменної, «Кримінальне танго» Єгона Ранета, «Три пілюлі» Л. Уловайського, «РВР» Аркадія Гайдара, «Трибунал» Андрія Макайонка, «Робінзон Кукурудзо» Всеволода Нестайка. Утім, більшість із них вважалася альтернативою до стаціонарних вистав, гастрольним варіантом, з незначною обсадою акторів на ролі та портативними декораціями.

Л. ІЛОВАЙСЬКИЙ

ТРИ ПІЛЮЛІ

Режисер — М. Волошин

Художник — С. Вересняєва

Муз. оформлення — Л. Бобеш

Програма казки «Три пілюлі»

У лютому 1971 року відбулася подія, яка сколихнула все театральне життя міста. Нею стала прем'єра інсценізації п'єси грузинського драматурга Амірана Шервашідзе «Пісня про Лесю Українку», яка була присвячена 100-річчю від дня народження відомої української поетеси. Складність постановки полягала не лише в першому прочитанні цього твору, але й у новизні незвичного жанру документальної драми. Саме в сімдесяті роки цей жанр настійно пробивав собі дорогу на сцену.

П'єса, побудована з монологів, документів, особистих листів та віршів, потребувала нової стилістики для зображення документально-біографічного портрета. Відштовхуючись від обраного матеріалу, режисер створив не просто виставу, а розповідь про життя Лесі Українки, її творчість та роль у суспільстві як громадського діяча, про її погляди на боротьбу українського і грузинського народів за краще життя. У кожному з нас живе її образ, кожен по-своєму сприймає його у своєму серці, кожен успадкував від її невмируших думок хоч якусь краплиночку вогню. Тому глядач підсвідомо завжди порівнював сценічний образ письменниці зі своїм власним.

Відкривається завіса. Під звуки баркароли на сцені з'являється Леся Українка (артистка Галина Пащенко) і фабрикант Олексій Черненко (заслужений артист УРСР Володимир Петрухін), один з найбільших магнатів України, який вважає, що її талант служить не тим людям, яким це потрібно, а щодо перекладів, то це взагалі крамола. Поетеса ж виступає проти того, щоб власність, створена багатьма людьми, належала одній особі. Черненко, продовжуючи суперечку, дотримується думки, що українці не повинні виступати проти українців...

Черненко: *Україна поки що не для всіх українців. Є Україна гноблених і Україна гнобителів.*

Леся: *Я проти останньої.*

Черненко: *Ви хочете змагатися з велетнем? Ви така слабка...*

Леся: *Хто вам сказав, що я слабка,*
Що я корюся долі?
Хіба тремтить моя рука,
Чи пісня й думка кволі?..

У Грузії з Лесею спілкуються друзі-революціонери. Вони спільно відзначають 90-річчя від дня народження Тараса Шевченка. З промовою про спільну боротьбу українського та грузинського народів виступає поет Акакій Церетелі (заслужений артист УРСР Георгій Кияновський). Гордістю сповнюється серце Лесі за Тараса Шевченка, до якого вона подумки вже не раз зверталася у хвилини незгод і розпачу. З великою вірою в перемогу вона промовляє:

– *Я жива! Я буду вічно жити!*
Я в серці маю те, що не вмирає!..

Це тільки окремі штрихи з п'єси у виконанні аритистки Галини Пащенко. Крок за кроком розгортається перед глядачами панорама страдницького життя Лесі Українки, її великий творчий, громадянський та людський подвиг.

Інколи здавалося, що в її поетичній натурі немає місця для таких почуттів, як гнів, і тільки іноді, у деяких моментах, відчувався різкий спалах протесту. Глядач правильно відчув, що перед ним неначе дві Лесі: одна в оточенні чужих за світоглядом людей, друга — поруч з друзями-однодумцями. Яскравою була сцена задушевної розмови поетеси з молодим композитором Паліашвілі (артист Володимир Сніжний). Принциповим успіхом було вирішення образу Олени Пчілки (артистка Атталія Гаврюшенко) у сцені розмови з українцем Новиченком (артист Василь Торба), яка набула соціального звучання. Варто зауважити, що образ Олени Пчілки в драматургії і на українській сцені з'явився вперше в Рівному.

РОВЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР
ім. Миколи Островського
31-й сезон
100-річчю від дня народження
Л. Українки
присвячується
Аміран Шервашидзе
ПІСНЯ ПРО
ЛЕСЮ УКРАЇНКУ
Драма на 2 дії

Програма драми «Пісня про Лесю Українку»

Переконливо та емоційно репрезентував революційного ідеаліста артист Анатолій Гаврюшенко в ролі Васо Арабідзе. У виставі був чітко змальований конфлікт: світу Лесі Українки з її високою духовністю, моральною чистотою, щирістю протистояв світ нікчем, хитрих, морально низьких людців. Таким яким був земляк Лесі Едуард

(Юрій Волохов). На роль Лесі Українки за розподілом було призначено дві артистки: Галину Пащенко та Ліну Ізарову. Вони правдиво відчули і тонко передали жанр вистави, дух Лесиної поезії, її думки. Кожна із виконавиць діяла точно, пропускаючи через свій внутрішній світ, крізь власні нерви події життя героїні. Артисткам однаково вдалося виявити в цій роботі неабиякі акторські здібності, щоб образ Лесі Українки був переконливим і близьким кожному.

Газета «Червоний прапор». 23 лютого 1971 року.

НЕВМИРУЩА ЛЕСЯ УКРАЇНКА

На цю виставу йдемо з особливим почуттям: нас хвилює зустріч з Лесею Українкою, з її життям, перенесеним на сцену. Якою явиться перед нами вона, наша славетна поетеса, чий образ любовно змалював грузинський драматург Аміран Шервашідзе у п'єсі «Пісня про Лесю Українку», а оживила на сцені українська артистка Галина Пащенко? У кожному з нас живе її образ, кожен по-своєму прийняв його у своє серце, кожен має у спадщину від її невмирущих дум хоч якусь краплиночку вогню... І тому ми, зрозуміло, неодмінно будемо порівнювати її сценічний образ з власним уявленням про неї, що вироблене читанням її лірики і листування, спогадів. Так образна мова театру зустрічає пристрасно-аналітичну, схвильовано-зацікавлену, вищою мірою вимогливу оцінку глядача.

Галина Пащенко в ролі Лесі Українки у виставі «Пісня про Лесю Українку». Автор А. Шервашідзе

Це добре знали режисер-постановник К. Пивоваров, актори. Вони усвідомлювали, наскільки відповідальне нове завдання, передбачали значні творчі труднощі, але все-таки сміливо взялися за постановку п'єси, яка ще не мала сценічного життя. Привабила вона новизною матеріалу, темою братерських взаємозв'язків української поетеси і грузинських революціонерів та передових діячів культури, пафосом революційного життєствердження.

І ось вона, Леся Українка, на фоні стрункіх українських тополь сходить з п'єдесталу вічності на сцену. І, мов луна, що йде до нас з глибини віку від стуκоту її полум'яного серця, звучать горді, крилаті слова про соціальну справедливість, невмирущість революційного духу. І ми вже не думаємо про зовнішню подібність чи неподібність артистки до відомого всім портрета. Ми зразу ж приймаємо Галину Пащенко в цій незвичайній ролі, починаємо вірити їй. Так, так, у жодному, навіть найнепомітнішому русі, виразі обличчя, усмішці не може вона помилятись: фальш буде видно зразу. Вимова кожного слова, інтонація мають бути теж особливі: глядач помітить найменший дисонанс. В чому ж знайти правду образу, психологічну цільність, його індивідуальну особливість?

Г. Пащенко шукає це в своєму чутті складного внутрішнього світу поетеси, драматизмі її життя останніх років. Власне, глибинною колізією п'єси і є драматизм розвитку, зіткнення і поєднання особистого і суспільного в долі поетеси. Звідси і ліричне забарвлення окремих сцен, у чому найактивнішу роль відіграє музичне оформлення, і трагічні моменти, і контрасти великого та нікчемного, і висока патетика революційної бурі 1905 року.

Г. Пащенко веде свою героїню через усі події духовно активною, високо чутливою до соціальних зрушень, щедро-людяною. Проте інколи навіть здається, що в її поетичній натурі немає місця для такого почуття, як гнів. І справді: тільки здається, бо коли поперек її дороги стає спритний міщанин, «земляк» Едуард, у її крику-зойку «Втомилась я!», у рішучому відстороненні «інтелектуального» нахаби відчуваємо різкий спалах гніву. Декому з глядачів хочеться надати образу «більшої» ніжності, поетичності. Думається, що ці благородні побажання ідуть від поверхового, однобічного розуміння незмірно драматичного, багатогранного внутрішнього світу Лесі Українки, в якому ніжність, попри всю її привабливість, не могла бути визначальною рисою. Тому Галині Пащенко варто уяскравлювати психологічні характеристики своєї героїні в епізодах першої сутички з фабрикантом Черненком, зустрічей з революціонерами. Артистка правильно відчула, що перед нами наче дві Лесі Українки: одна – в оточенні чужих за світоглядом людей, друга – поруч з друзями-однодумцями. Одначе в короткій суперечці з Черненком і його гостями вона говорить надто повчальним тоном. Тим часом Черненко – його роль вдало виконує Заслужений артист УРСР В. Петрухін – вміє сказати про своє дотепно, по-народному. Найслабкішим місцем вистави є, мабуть, епізоди, у яких показано вплив особистої трагедії на громадську позицію Лесі Українки. Її хвилинний розпач не вмотивований і в п'єсі, і у виставі. Подано це без переконливого розкриття незвичайно гострого конфлікту «серця і розуму». Умовний діалог з Т. Г. Шевченком – за задумом, найвищий злет думки, коли поетеса знаходить силу перебороти відчай, дуже затягнутий. Крім того, поет, який з'являється в уяві, з волі автора теж говорить здебільшого загальниками і... цитує Лесю Українку. Незважаючи на пошуки, які тривають, і окремі вдосконалення, цей епізод виглядає все-таки досить схематично. Сухо, безбарвно звучить і політичний поєдинок революціонера Новиченка і Олени Пчілки. Варто, однак, зауважити, що образ Олени Пчілки (артистка А. Гаврюшенко), здається, вперше з'явився на українській сцені.

Досить колоритно, соковито зображено епізоди, зв'язані із святкуванням річниці Шевченка у Тифлісі: це і сатирично окреслені сцени з вахмістром-жандармом, який задає собі запитання: «Хто я?», і плакатна картина мітингу, на якому виступає з промовою Акакій Церетелі (його роль виконує заслужений артист Г. Кияновський), і задушевні розмови поетеси з молодим грузинським композитором Паліашвілі (В. Сніжний). Нас хвилює беззавітна відданість революційним ідеалам грузина Васо Арабідзе (А. Гаврюшенко) і українця Новиченка (В. Торба). Актори зуміли надати цим образам життєвої переконливості.

Світу Лесі Українки з її високою духовністю, моральною чистотою, щирістю протистоїть світ безкрилих нікчем, людей хитрих і багатих, але морально низьких. Такий Едуард Ю. Волохова. Артист досить чітко індивідуалізував свій образ, йому вдалося точно, живо передати контраст зовнішнього блиску і внутрішньої пустоти, духовної нерозвиненості, моральної убогості цього «витонченого мерзотника», як його назвав революціонер Новиченко. Сцени в будинку Черненка із залицянням Едуарда добре відшліфовані, в них артисти (Ю. Во-

лохов, М. Ахрамєєва, Т. Магадова) знайшли потрібні гумористичні барви, щоб переконливо розкрити войовничу міщанську ницість. Вона показана у виставі як сила, що зазіхає на духовну велич Лесі Українки, ідейну окриленість революційної молоді, безуспішно намагається звести їх до свого убогого рівня.

Незважаючи на названі вади, недовершеність сюжетних ліній, вистава пройнята духом творчості славної дочки України, публіцистично наснажена, емоційно прилучає глядача до великого, духовно багатого, важкого життя борця за соціальну справедливість, інтернаціональне єднання народів. Тому творчу співдружбу ровенських артистів з грузинським драматургом варто лише вітати. Вони підготували хороший подарунок до 100-річчя з дня народження невмирущої Лесі.

Григорій Дем'янчук.

У листопаді 1971 року театр розгорнув нову цікаву сторінку своєї творчої біографії. На разову постановку власної інсценізації твору на героїко-патріотичну тему за мотивами роману Івана Ле «Наливайко» було запрошено режисера Володимира Грипича. Шануючи вітчизняну класику, цей творчий доробок, присвячений буремним подіям у нашому волинсько-поліському краї, показав рівнянам ще одну віху героїчної боротьби за вистраждану мрію народу. Усі думи та помисли українців, їхній гнів та мрії про волю сконцентрував у собі Северин Наливайко, роль якого виконав артист Анатолій Гурський. Його Северин у динаміці подій був різним. Щире співчуття до простого люду, братерська ніжність до бойових соратників, повнота почуттів до коханої – кріпачки Мелашки (Людмила Шляхетська), непримирима ненависть до будь-яких проявів гноблення та сваволі, сумніви та рішучість, відчайдушна відвага та мудра обережність – усе це переплелося, поєдналося в його неспокійній душі. Сином свого народу, який виріс із князівського сотника до борця за справедливість, – ось яким побачили глядачі Северина Наливайка. Удачею вистави був не лише виконавець головної ролі, а й персонажі, яких створили актори, мов живі, реальні, індивідуалізовані постаті.

Утім, найбільше зворушив залу високий трагізм таких сценічних образів, як дід Улас (Павло Музика), Панчоха (Віктор Возіян), Настя (Ліна Ізарова), Болотніков (Валерій Купченко), Тимоха (Анатолій Посохін), пані Барбара (заслужена артистка УРСР Нонна Гурська). Рельєфно були змальовані характери пані Лашки (Тамара Магадова), Заблудовського (Володимир Новосад), Заморського (заслужений артист УРСР Георгій Кияновський), Жолковського (Анатолій Гаврюшенко), Лободи (заслужений артист УРСР Володимир Петрухін), Шалухи (Юрій Волохов).

Незабутнє враження залишили й масові сцени вистави. Для їх виконання в п'єсах часто занадто мало матеріалу – реплік, авторських пояснень для режисерів. Володимир Грипич докладно розробив характерні риси персонажів масовки, передбачивши цікаві мізансцени та відповідний одяг. Доречну та цікаву сценографію створив художник постановки Микола

Стефурак. Особливо це стосується фінальних сцен. Позитивно, з народним та романтичним забарвленням, органічно звучала музика заслуженого артиста УРСР Богдана Антківа. Вистава «Наливайко» сягнула рівня героїко-романтичної епопеї часів боротьби українського народу проти польської шляхти. І в цьому була незаперечна заслуга режисера-постановника Володимира Грипича.

Газета «Червоний прапор». 4 листопада 1971 року.

ПОЛУМ'Я ГНІВУ І НАДІЇ

Колектив Ровенського музично-драматичного театру зробив на новий сезон заявку вагому і красномовну: за обрізані гастролями міжсезонні дні підніс у дарунок ровенчанам річ солідну за обсягом, непросту за театральним втіленням – інсценізований В. Серпковим та В. Грипичем роман Івана Ле «Наливайко». Так, саме підніс у дарунок ровенчанам. Бо формується традиція приємна і багатообіцяюча. «Це було в Ровно», «Як гартувалася сталь», «Олеко Дундич», «Наливайко»... Шануючи класику вітчизняну і світову, беручи на озброєння творчий доробок сучасної драматургії, колектив театру разом з тим розробляє суто свою тему – тему героїчного подвигу, надихану буремними подіями у нашому поліському краї. У що ж воно вилилося – нове театральне знайомство ще з однією пам'ятною віхою героїчної історії нашої?

Коли закутий у ланцюги, але незломлений і торжествуючий Наливайко сіє в зал жевріючі зернини слів-сподівань на жадану волю у рідному краї, тиша вибухає зливою оплесків. І все ясніше розгоряється на сцені факел-символ гніву і надій – ніби розсуває глибину віків мрія народу про день прийдешній.

Ця горда мрія, вистраждана межи утисків і гніту, гартована у горнилі битв, паплюжена панством і малодушшям відступників, та негаснуча і не зборима, живе у кожному слові вистави, стає її ідейною наснагою і рушійною силою. Думи і помисли народу, його гнів і сподівання концентрує в собі Северин Наливайко. Мусимо зразу зазначити, що для артиста А. Гурського щедро щасливим став його потрійний дебют: у новому сезоні, у новій виставі і в першій зустрічі з вимогливим ровенським глядачем.

РОВЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР
ім. Миколи Островського

Іван Ле
(Інсценізація В. Серпкова, В. Грипича)

НАЛИВАЙКО

Народна драма на 3 дії

Режисер-постановник — засл. арт. УРСР В. Грипич
Художник — М. Стефурак
Композитор — засл. арт. УРСР В. Антків
Диригент — П. Козоровицький
Асистент режисера — Ам. Гаврющенко

Головний режисер театру — К. Пивоваров.

Програма драми «Наливайко»

Різний, зовсім різний його Наливайко у динаміці розвитку характеру й подій. Щира чулість до простого люду, братерська ніжність з бойовими соратниками, повнота почуттів до коханої Мелашки, непримирима ненависть до будь-яких проявів гніту і сваволі, сумніви і рішимість, відчайдушна відвага і мудра обережність – усе переплелося і поєдналося в його неспокійній бентежній душі. Що ж, людські якості ніколи не розкладеш на полицях. Лише в сукупності формують вони характер цільний чи двоїстий, підступний чи прямодушний. А. Гурський ненав'язливо й тактовно явив нам усю рясну красу і високе благородство характеру свого героя.

З сотника князівської челяді виростає Наливайко до виразника і захисника споконвічних прагнень трудових мас. І в тому зростанні переступає він через особисті сумніви, образи, прив'язаності – віддає себе високій ідеї служіння народу. Непросто все це переконливо й

правдиво передати через життєві ситуації, через умовність сценічної розповіді. Та, здається нам, у повній мірі справився А. Гурський з таким почесним завданням. Обдуманість, правота і логіка його вчинків, сценічної манери, душевних порухів настільки вивірена і зважена, що тієї вивіреності просто не помічаєш – живеш разом з героєм його радощами і болями, змужнінням і незламною вірою в торжество правди навіть у найтяжчі, повні трагізму хвилини.

А. Гурський (Северин Наливайко) і Н. Гурська у виставі «Наливайко» за Іваном Ле. 1971 рік

Та, зрештою, не лише виконавець головної ролі – весь творчий колектив порадував ровенчан прем'єрою вдумливою і яскравою. В афішах і програмах поруч з назвою «Наливайко» зазначено: народна драма. І саме розмах народної боротьби, її пристрасну напругу, високий трагізм, масштабну глибинність зуміли донести митці до глядача через образи, вчинки і конфліктні зіткнення своїх героїв. Запам'ятовується у виставі розважливий і неквапний дід Улас (арт. П. Музика), запальний і вірний дружбі Панчоха (В. Возіян) та його кохана – вірна, цнотлива Настя (Л. Ізарова). Ідею дружби братніх народів утверджують на сцені яскраво відвворені образи знаменитого Івана Болотнікова (артист В. Купченко) та білоруського селянина Тимоха (А. Посохін).

Слід відзначити щасливий потрійний дебют на ровенській сцені заслуженої артистки УРСР Н. Рудницької. Її пані Барбара беззастережливо переконлива в усіх, здавалося б, найнесподіваніших проявах норовистого і гордого характеру. Перерostання грайливої легковажності в кохання щире і глибоке, а згодом у душевне сум'яття і волаючу надломленість серця передала артистка з надзвичайною жіночою вмотивованістю. Несе в глибинах душі моральну чистоту і ніби аж стиха прислухається до неї Мелашка (Л. Шляхетська). Складний і рельєфний образ пані Лашки професійною зрілістю виліпила Т. Магадова.

З негативних образів, відтворених на сцені, найсильніше враження залишає, мабуть, Стах Заблудовський. Беремо на себе сміливість твердити, що артисту В. Новосаду трішки аж навіть пощастило: Заблудовський у сценічній інтерпретації ніби виписаний спеціально для нього. І оця органічна поєднаність творчого амплуа артиста з характером ролі породила образ колоритний, багатоплановий і життєво переконливий. Стримано, без зайвих ефектів, веде заслужений артист УРСР Г. Кияновський роль канцлера Замойського – людини, в якої вроджена шляхетність бореться з лютою озлобленістю до «черні». Соковитим і яскравим барвам віддає перевагу А. Гаврюшенко у вимальованні польного гетьмана Станіслава Жолкевського – жорстокого, підступного шляхтича. Не менш соковиті гами у творчих намаганнях заслуженого артиста УРСР В. Петрухіна (Григор Лобода – гетьман реєстрових козаків). Та коли в А. Гаврюшенка — мазки різкі і впевнено розмашисті, то В. Петрухін користується більше півтонами, що, до речі, не заважає йому виразно показати підступну натуру свого героя.

За винятком першої дії, де розвиток сюжету дещо розслаблений і в'ялуватий, вся вистава відзначається гострим динамізмом подій, стрункістю композиційної побудови, вивіреною логікою і яскравою емоційністю майже всіх сцен. Особливо сильне враження лишають масові сцени, де головним героєм вистави виступає сам народ. У цьому безперечна заслуга режисера-постановника, заслуженого артиста УРСР В. Грипича. Доброго слова заслуговує художнє оформлення вистави, особливо у фінальних її сценах (худ. В. Стефурак). Із загальним настроєм прем'єри, з її народністю і ромаатичним забарвленням органічно зливається музика заслуженого артиста УРСР Б. Анткова. Звичайно, новий спектакль ровенчан не вільний від окремих вад, недоробок. Так, уже відзначалася певна анемічність першої дії. «Бідність драматургійного матеріалу геть зв'язала руки артисту Ю. Волохову, що мав створити один з центральних за задумом образ Матвія Шаули – соратника Наливайка. Та ці й деякі інші прорахунки аж ніяк не перекреслюють нової творчої удачі колективу Ровенського музично-драматичного театру ім. М. Островського. Немає сумніву, що виставу тепло і вдячно сприйме глядач, і вона впевнено ввійде в активний фонд творчих здобутків мистецького колективу.

О. Білий.

Згадаймо творчі здобутки режисера Костянтина Пивоварова, який натхненно використовував свій творчий потенціал. Провідною рисою Пивоварова-майстра було і залишається прагнення до яскравої поетичної образності, до поєднання глибокого психологізму з чіткою публіцистичністю. За три роки на посаді головного режисера (1969-1972) він здійснив низку цікавих постановок за різними жанрами, зокрема: «Якірна площа» І. Штока, «Грози минають» Лідії Селютіної, «Сині роси» Миколи Зарудного, «Перший гріх» Олексія Коломійця, «Товариші по службі» Ельдара Рязанова, «Зустріч опівночі» Валентина Шевченка, «Птахи нашої молодості» Іона Друце.

Газета «Червоний прапор». 1967 рік.

«ГРОЗИ МИНАЮТЬ»

П'єса Л. Селютіної «Грози минають», поставлена обласним музично-драматичним театром ім. М. Островського, – мелодрама. Сюжет її простий. Залишаючи місто, захисники Одеси підбирають маленьку дівчинку біля вбитої під час бомбардування матері. І, звичайно, знайшлися чуйні, добрі люди, які віддали Світланці тепло своїх душ. Навколо цього і розгортається дія.

Стара і, здавалося б, дрібна тема. Але мистецтву протипоказане не дрібнотем'я, а мілкі думки. Постановники – режисер К. Пивоваров і художник М. Стефурак – побачили в п'єсі насамперед долю дитини, що й визначило філософське рішення вистави: показати із сцени світ, побачений дитячими очима. Звідси – повна відсутність абстрактності в оформленні, майже надмірна яскравість барв, – «оранжевое небо, оранжевое море, оранжевая зелень»... Ця ж всеоб'єднуюча думка привела режисера до сміливого вторгнення в текст, до оригінальних і в той же час органічних знахідок, до прагнення максимально розкрити характери дійових осіб. При цьому творчому колективу довелось долати літературну недосконалість твору одеської письменниці, а також сльозливість і сентиментальність мелодрами.

Останнє вдалося не всім. Зокрема, актриса В. Бойко в ролі лікаря Величко не

скрізь – мужня людина, що зустрічає чергову звістку про нещастя з відкритим обличчям, людина, що, незважаючи на важкі удари долі, зберегла любов до життя. А. Капустіна веде цю роль строго, стримано і водночас піднесено, доповнюючи своєю грою ідею автора: немає більш високого покликання, ніж бути матір'ю. Ліризм і задушевність її героїні сприймаються зі сцени не лише розумом, а й душею, серцем. Душевну активність глядача викликає А. Хількевич в ролі Мари Тимофіївни. Роздуми про людський зміст життєвих явищ у п'єсі привели актрису до психологічної правди виконання.

Ефектний образ показала А. Походзілова (Наталя Савівна). В репертуарі митця трапляються ролі, які вже давно ніби самі собою складаються в його людській природі. В таких випадках роль яскраво оживає.

Артистка Д. Безчасна створила теплий образ на перший погляд непомітної санітарки, її тьотя Дуня – живе втілення доброти і людяності, що так потрібні були пораненим бійцям у ті грізні роки війни.

Повіривши в свою героїню – веселу і безпосередню медсестру Мату – заслужено завоювала симпатії глядача актриса т. Лаптєва.

Заслуговують доброго слова артисти А. Гаврюшенко, робота якого сповнена глибокої людяності і реалістичного спрямування, І. Жилінський, що доклав майже героїчні зусилля для врятування недосконалої ролі шпигуна і зрадника Максима Івановича. О. Білявська, яка досягла того, що її коротку, епізодичну роль (Віра Купріянівна) довго пам'ятатиме глядач. Непогане враження залишають юні актори Міша Бут-Гусаїм (Юрко) та Коля Капустін (Льоня).

Справжньою прикрасою вистави є, звичайно, п'ятирічна Ліля Чупринська (Світланка). Її хоробрість – не кожний в п'ять років вийде на сцену – нагороджували дружніми оплесками глядачі.

Іншим образам пощастило менше. Роль льотчика Склярова у виконанні С. Розанова ніби зшита з клаптиків. Його герой, побачивши, нарешті, свою Світланку, яку удочерила Величко, раптом починає «рвати пристрасть на шматки». Але, як відомо, лише зовнішніми прийомами театральності не можна надати життєвої глибини образу. Засмучує невдача П. Музики, який блискуче виступив перед тим у «Яблуневому полоні». У цій же виставі роль Савчука актор провів чисто інформаційно.

Викликає подив і В. Новосад (Сорока), який уже грав цю роль у виставі Сумського драмтеатру. Замість внутрішнього темпераменту – акторський нагараш.

Окремі недоліки не відштовхують глядача. І перед кожною виставою «Грози минають» біля театрального під'їзду – пожвавлення. І це природно, бо хіба може кого залишити байдужим пристрасний, на весь голос, висловлений протест проти війни, яка відняла дитинство у мільйонів дітей, розлучила рідних, які й досі не зустрілися.

Ю. Гречуха.

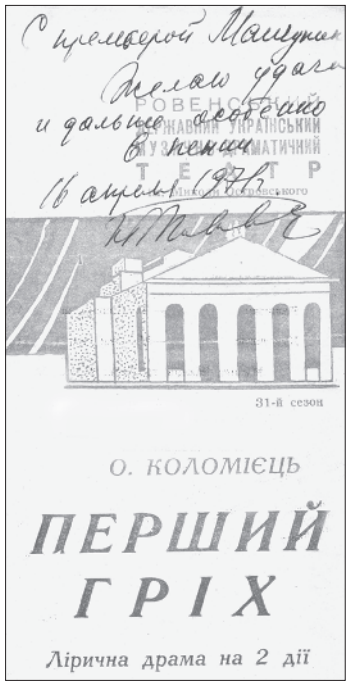
* * *

Газета «Червоний прапор». 25 квітня 1970 року.

«ПЕРШИЙ ГРІХ»

Народний артист Радянського Союзу М. І. Жаров в одному з номерів журналу «Театр» розповів про цікавий випадок у Будинку актора.

...На вечір був запрошений льотчик, який встановив фантастичний світовий рекорд висоти польоту. Жарову ніколи не випадало з ним зустрічатися. Артист прагнув розпізнати його серед присутніх на вечорі, але це йому ніяк не вдавалося. Яке ж було здивування Жарова, коли з'ясувалося, що прославлений

Програма ліричної драми «Перший гріх»

ас сидить поруч з ним – це був непоказний хлопець років двадцяти п'яти в скромному костюмі.

Ось з такими простими юнаками і дівчатами – героями нашого часу – знайомить глядачів колектив Ровенського обласного музично-драматичного театру ім. М. Островського у новій виставі «Перший гріх» за п'єсою О. Коломійця.

Чи не найближча тема розмови для молоді – тема людських взаємин, кохання. Через призму цієї теми визначаються людські характери, погляди. Така розмова відбувається на очах у глядача. Милий і безпосередній сільський хлопець Микола (артист О. Топоринський) оповідає про свій «гріх». Щоб зняти підозру з близьких за вкрадене зерно, він бере на себе вину. Добре, що незабаром справжнього злодія знаходять і Миколу виправдовують...

Хоч вчинок Миколи не до кінця продуманий, але саме він яскраво свідчить про благородство юнака, його здатність на самопожертву в ім'я людяності.

Життя – не гладенький шлях, і на ньому чекають Миколу нові випробування Розсудливість, врівноваженість хлопця – ці, здавалося б, чи не найкращі якості людини – несподівано приносять нещастя йому і його коханій Нелі (артистка Г. Пащенко). Бо надто довго не наважується Микола освідчитись коханій, зважує всі «за» і «проти» і втрачає її.

Так, життєва дорога складна. Глядач особливо гостро відчуває це, переживаючи разом з героями вистави, і дає високу оцінку тим молодим людям, які йдуть по цій дорозі чесними і кришталево чистими.

До речі, говорячи про масового глядача, який кожен день заповнює зал театру, не можна не відзначити того, що ровенчани стали ходити «на актора». Актора свого, улюбленого, який талантом і щирістю завоював їх симпатії.

Ці слова – про Галину Пащенко. Про чудову гру актриси говорили і писали не раз. Та останнім часом, коли в театрі підібрався колектив здібних, закоханих у свою справу митців, її талант заяснів новими гранями.

Полюбилась глядачеві відверта і ніжна Маринка (артистка Л. Ізарова). Вона, незважаючи на юність, має тверді погляди на життя. Це дівчина кришталевої чистоти, вірний друг і товариш. Відчуваєш, що такі риси характерні для переважної більшості нашої молоді. Адже це просто символічно, що в тяжкий для Маринки час, коли її зраджує і залишає кар'єрист і нікчема капітан корабля (артист А. Гурський), поруч стають друзі: Володя (В. Сніжний), Микола, Аза (М. Ахрамєєва), Толя (В. Новосад). Віриться: вони допоможуть, вони не зрадять. Є у виставі персонаж, про якого хочеться сказати окремо. Це – боцман (заслужений артист УРСР В. Петрухін). В минулому головний архітектор, якого жадоба кар'єри і пияцтво довели до морального звиродніння, він живе і тішиться тим, що його син Валерій, можливо, стане шанованою всіма людиною. Та який посів – такі й сходи. Як помста за розтринькані, прогуляні роки, залишену сім'ю з'являється Валерій (артист П. Хредченко) і кидає в обличчя батькові звинувачення за своє скалічене життя...

На фоні ось такого боцмана чіткіше і яскравіше окреслюється високе, по-справжньому красиве обличчя нашої радянської молоді, яка, викидаючи геть з дороги брудний мотлох міщанства, кар'єризму, наживи, пристосуванства, йде впевнено і гордо в сонячне майбуття, творить його своїми руками.

Спектакль «Перший гріх», безумовно, творчий успіх колективу театру, зокрема режисера К. Пивоварова. Успіхові сприяло і своєрідне сценічне оформлення, виконане художником М. Стефураком. Здійснений ними метод показу дії без завіси, на одному сценічному майданчику, який може легко перетворюватися в матроський кубрик, зал ресторану, набережну, – приємна новинка. Взагалі у спектаклі багато режисерських і акторських знахідок, хоч, на нашу думку, дещо статичним здається капітан, трохи награна щирість почуттів Миколи і надто вже тенденційно здійснено образ Валерія. Новий твір ровенських майстрів сцени справляє хороше враження. Можна з певністю сказати, що він надовго ввійде у репертуар театру, бо сильний своїм громадським і виховним звучанням, бо правдиво показує молодих людей нашого сьогодення.

***С. КІТОВА**, директор обласного Будинку народної творчості.*

Вистави, в яких найбільш яскраво проявилися особистості режисерської манери, – це класичні твори «Сільська честь» Івана Карпенка-Карого та «Марія Тюдор» Віктора Гюго. Працюючи над постановкою драми «Марія Тюдор», театр уперше звернувся до творчості видатного французького письменника. У ній яскраво визначились ідейно-мистецькі погляди режисера в розробці характерів дійових осіб. У центрі драми – образ королеви Марії (заслужена артистка УРСР Нонна Гурська), утілення кривавої самовлади та безмежної сваволі. Дикому розгулу пристрастей та підступності придворної челяді автор протиставляє світ простих людей, багатих душевною шляхетністю і моральною чистотою. Костянтин Пивоваров намагався вирішити інсценізацію у стилі пристрастей з різними обертами в долях героїв і, в першу чергу, розкрити психологічні глибини їхніх характерів. Це вдалося не в усіх епізодах – через окремих виконавців, які піддалися спокусі зображення зовнішньої яскравості та патетично-романтичної гри.

Л. Ізарова і В. Сніжний у виставі «Сільська честь» В. Лукашова. 1970 рік

Газета «Зміна». 18 березня 1972 року.

«МАРІЯ ТЮДОР»

Повільно рухається процесія. Тяжкий чавунний поступ, розмірений ритм, коливання величезних хрестів на довгих балахонах святош, і не обличчя – застиглі маски. Одна – найзловісніша, найбайдужіша. Це обличчя ката.

Ось кат сходить на поміст. Священик звичним жестом хрестить закутану з голови до ніг у чорне покривало жертву і з виразом людини, яка до кінця виконала покладену на неї місію, спокійно відходить вбік. Не поспішаючи, зі знанням справи береться кат за сокиру…

Ця сцена з спектаклю Ровенського обласного музично-драматичного театру ім. М. Островського за романтичною драмою Віктора Гюго «Марія Тюдор» накладає суворий відбиток на всю виставу. Вона ніби символізує похмуру епоху середньовіччя – епоху розгулу реакції, дикої сваволі, релігійного мракобісся, нещадного гноблення. На фоні загальної похмурості киплять почуття кохання і ненависті, всепрощення і помсти, людяності і бездушшя.

Головний персонаж п'єси – королева Марія. Це, безперечно, постать колоритна, яскрава і складна. Наділена владою, освічена, хитра і підступна королева, здавалося б, може досягнути всього на світі. Та й сама Тюдор впевнена в цьому. Але раптом виявляється, що вона позбавлена елементарного людського щастя. І ні королівська влада, ні гроші, ні хитрощі не в силі подарувати їй цього щастя.

Це відкриття – трагедія королеви. До того ж і влада до певної міри була примарною. Бо про яку ж силу і владу може йти мова, коли не маєш змоги врятувати від загибелі людину – одну-єдину людину на світі, яка тобі дорога?!

Роль Марії Тюдор виконує заслужена артистка Української РСР Н. Рудницька. Вона досить тонко розкриває душевну драму своєї героїні, знаходить потрібні штрихи, щоб підкреслити риси її складного характеру, зробити наголос на головному. Ось її королева під час першого виходу: самовпевнена, горда, навіть зухвала, сповнена почуття власної значимості, переконана у своїй всемогутності. І хоч зерно сумніву вже закралося в її душу разом з підозрою про зраду Фабіно Фабіані, проте воно ще майже непомітне. Зовсім інша Марія в кінці останньої дії. Хоч і залишилася, на перший погляд, та ж гордість і зухвалість, але вже добре відчувається, що гордість – штучна, що зухвалість – лише на словах, бо і в рухах, і з погляді не вистачає головного – впевненості.

Цікава пара – Джейн (артистка Л. Ізарова) і Джільберт (артист Ю. Волохов). Вони обоє – своєрідні світлі промені на сірому фоні середньовічної дійсності. Цільність характерів і чистота почуттів, вірність ідеалам і вірність обов'язку – ось риси, притаманні обом. Артисти непогано «вжилися» у свої ролі, відшукали ряд цікавих засобів для індивідуалізації своїх героїв. Хоч, на наш погляд, Ю. Волохов надміру вип'ячує, що його Джільберт – простий робітник, а Л. Ізарова у першій дії грає дещо скуто. Запам'ятовуються образи Фабіно Фабіані (артист А. Гурський), Сімона Ренара (артист А. Гаврюшенко), Джошуа Фарнебі (заслужений артист УРСР І. Кияновський) та Невідомого (заслужений артист УРСР В. Петрухін). А ось лорди Клінтон, Чеднос, Монтегю (артисти В. Купченко, С. Петренко, С. Солтус) мають дуже мало індивідуального, характерного. Усі троє дещо нагадують одне обличчя.

Допомагає краще зрозуміти зміст твору, осягнути всю глибину трагедії його героїв хороша музика заслуженого діяча мистецтв УРСР Ю. Знатокова (диригент П. Козоровицький).

Непогано вирішене художнє оформлення (художник-постановник М. Стефурак). Строгі лінії, скупі барви, густі мазки світла і тіні правдоподібно відтворюють епоху – адже дія відбувається в Лондоні в 1553 році. Цілком справилися зі своєю (на цей раз досить складною) роботою костюмери. «Марія Тюдор» – значна робота ровенських майстрів сцени. Значна і за змістом, і за формою – адже в новій виставі зайнятий майже весь акторський склад театру. Спек-

такль однаково захоплює і напруженістю дії, і грою виконавців головних ролей. То ж не буде перебільшенням сказати, що це одна з тих робіт, які визначають обличчя театру. І хоч творчий колектив щойно виніс її на суд глядачів можна з певністю стверджувати, що у цієї вистави буде довге життя.

Євген Шморгун.

І все ж у новому трактуванні режисером цієї п'єси відсутня ідеї помсти та трагедійного визначення подій, оскільки під впливом народу, який піднявся на боротьбу, злочинні вчинки королеви втрачають свою важливість. Віра в силу і міць народу визначила благополучний фінал, який закінчується стратою негідника – фаворита королеви Фабіано Фабіані (Анатолій Гурський і Володимир Сніжний) та звільненням бідного безправного Гілберта (Юрій Волохов). Саме він та його вихованка Джейн (Ліна Ізарова) – неначе світлі промені на сірому тлі середньовічної англійської дійсності 1553 року, яку вдало відтворив у декораціях та костюмах художник Микола Стефурак. В інших ролях були задіяні майстри сцени, заслужені артисти УРСР Георгій Кияновський, Володимир Петрухін, артист Анатолій Гаврюшенко та весь творчий склад театру.

Театр, доклавши чимало зусиль для консолідації творчого колективу, не зміг утриматись на певному рівні через втручання у творчий процес керівних мистецьких та партійних органів. Через певні непорозуміння з директором Володимиром Гнатенком наприкінці театрального сезону 1972 року Костянтин Пивоваров залишив посаду головного режисера, а 1974 року він перейшов працювати до Вінницького театру ім. Миколи Садовського. Через позатеатральні чинники звільнився й черговий режисер Микола Волошин, так завершився період творчого піднесення. У репертуарі знову з'явилися нова інсценізація роману Миколи Островського «Як гартувалася сталь» та п'єса Миколи Анчарова під назвою «Драматична пісня».

1972 рік. Актори Рівненського театру. Зліва направо 1-й ряд: Анатолій Горчинський, Нонна Гурська, Володимир Петрухін, Олена Омельчук. 2-й ряд: Павло Кучин, Марина Ахрамеєва, Анатолій Гурський, Валентина Лушнікова, Володимир Сніжний, Юрій Волохов

Анатолій Горчинський

Ярослав Бабій

Хронічним у Рівненському музично-драматичному театрі було звернення до образів Миколи Кузнецова (шість редакцій різних авторів 1950, 1961, 1965, 1974, 1978, 1983 рр.) і Павки Корчагіна (три редакції: 1965, 1972, 1984 рр.).

У 1972-1973 роках Рівненський театр знову переживає етап творчих змін. На посаду головного режисера запрошено Анатолія Горчинського, який прибув з Хмельницького театру ім. Григорія Петровського, а черговим режисером стає Ярослав Бабій – випускник Київського театрального інституту імені Івана Карпенка-Карого. Цікавим є той факт, що, здійснюючи свою першу постановку в Рівному, Анатолій Горчинський мав за плечима досвід роботи над п'єсою «Драматична пісня» в Хмельницькому театрі, а тому користувався утореваною дорогою, тільки вже з новим колективом. Цей твір у той час сприймався як романтичний, з яскравими публіцистичними фрагментами. У фабулі подій вистави «Як гартувалася сталь» режисер зробив певні нововведення: окрім головного героя Павки Корчагіна, він вирішив вивести на сцену і його творця – Миколу Островського. Зрозуміло, що такий підхід постановника вже сам по собі передбачав широке використання елементів умовності. Утім, вони цілком виправдовували романтичний характер, до створення якого прагнув режисер. Умовності дії відповідали умовності художнього оформлення (художник Анатолій Моргун): на сцені не було звичайної обстановки, ніяких «реалій», найрізноманітніші життєві ситуації відбувалися на одному й тому ж місці... Тільки червоний колір прожекторів посилював звучання всієї вистави. Певну роль відігравала і музика (автор Анатолій Горчинський), яка була важливим елементом емоційної атмосфери вистави. Виконавець ролі Павки Корчагіна – Павло Кучин – молодий актор, який щойно закінчив Харківський інститут мистецтв. Його юнацький внутрішній потенціал допомагав зробити образ героя місцями щирим, органічним, зрозумілим. Проте найбільшою проблемою залишалася зайва штучна патетика персонажа Кучина. До того ж актор не завжди був упевнений у своїх творчих силах, тому подекуди до кінця не використовував власних можливостей.

Образ Миколи Островського створив артист Анатолій Гурський, який за власною фактурою, типажем та внутрішнім темпоритмом не зовсім

підходив для цієї ролі. Цю ж саму роль переконливо і виразно виконував артист Володимир Сніжний. Він пробував знайти інший шлях — досягнути портретної схожості, зробити свого Островського значимою й вагомою частиною двоєдиного образу письменника та героя.

З високим художнім смаком і добрим чуттям міри створив образ телеграфіста заслужений артист УРСР Георгій Кияновський. Роль Жухрая виконував артист Юрій Волохов, Туманову грала артистка Валентина Лушнікова, Риту Устинович – артистка Ніна Ніколаєва, гімназистів – артисти Олександр Топоринський, Павло Хредченко. У масових сценах брав участь увесь колектив театру. Досить незвичним, новаторським виглядав фінал вистави, коли до глядацької зали сходили зі сцени пліч-о-пліч Павло Корчагін та Микола Островський, письменник і його герой.

Тенденція Анатолія Горчинського до наповнення репертуару повоєнною тематикою знайшла вияв на сцені Рівненського театру в таких постановках, як «Вдови» за п'єсою Івана Рачади та «Жінки» Миколи Анкілова.

В інсценізації твору «Вдови» події війни дуже тісно переплітались із сучасністю. Це були роздуми і спогади про материнське горе, біль удовиних сердець, мерзенний світ насильства та душогубства. Події у п'єсі розгортались у різних місцях, тому в ній багато картин та спогадів (звідси й композиційна слабкість твору), через що всі дійові особи групувалися навколо центральної постаті вистави – Серафими Фарапоїзд. Її роль виконувала артистка Нонна Гурська, якій у 1974 році було присвоєно звання народної артистки УРСР.

Дотримуючись авторського тексту, і режисер, і художник А. Марчук зуміли зосередити увагу глядачів на оптимізмі та почутті гордості за витривалість і мужність удів. І хоча матеріал потребував певного художнього доопрацювання, донесена постановниками думка про недопущення повтору тих жахливих подій минулого хвилювала глядача.

Приємною стала зустріч з молодими акторами, які були задіяні у виставі «Жінки»... Над краєм лютувала війна, провели жінки своїх суджених на фронт, а самі чотири роки самовіддано трудяться задля перемоги над окупантами. Часто приходили в село «Зелений Привал» похоронки. По закінченні війни настав мир, час тамував болі минулого.

У тугий вузол зав'язалися долі Марійки (артистка Ніна Ніколаєва), Клавдії (артистка Марина Ахрамєєва) та Андрія (артист Володимир Сніжний). Дві подруги дитинства та юності через війну опинилися на протилежних полюсах людської моралі, а між ними, неначе між двома берегами, опинився Андрій, який повернувся з фронту. Марійка – сирота, на фронті загинув чоловік, при пологах померла дитина, і коли до неї приходить кохання, вона жертвує ним в ім'я людяності, не бажаючи завдавати болю іншим. І зовсім протилежні почуття у ставленні до Марійки виявляє Клавдія.

Газета «Червоний прапор». 15 лютого 1974 року.

«ЖІНКИ»

Є в Приіртишші село Зелений Привал. Живуть у ньому люди прості та щирі, вмілі та роботящі. Коли залютувала над краєм війна-громовиця, провели жінки своїх суджених на фронт, а самі чотири тяжкі роки самовіддано трудилися: для перемоги над фашистами потрібна була не тільки зброя, а й хліб. З надією чекали жінки листів-трикутників і боялися конвертів. А конверт ні-ні, та й приходив то в ту хату, то в іншу. І ще одна вдова заламувала руки в скорботі. Потім настав мир. Потроху тамував час болі минулого...

Про це і йде розповідь у виставі «Жінки», поставленій колективом Ровенського обласного музично-драматичного театру ім. М. Островського за п'єсою М. Анкілова. Розповідь неспішна, ґрунтовна, хоч ніби й непоказна зовні, але сповнена внутрішнього напруження і драматизму.

У тугий вузол скрутила доля дороги Марійки (артистка Н. Сігачова), Клавдії (артистка М. Ахрамєєва) та Андрія (артист В. Сніжний). І не розв'язати того вузла, не розрубати. Дві подруги дитинства і юності у час тяжких випробувань опинилися на протилежних полюсах людської моралі. А між ними, як човен між двома далекими берегами, Андрій.

Як тільки горе не било Марійку! Рано залишилася сиротою, на фронті загинув чоловік, по дорозі до лікарні померла новонароджена дитина, хвороба звалила її в ліжко на довгі тижні... Все ж вона несе крізь життя гордо, як прапор, найцінніший скарб – людяність. І коли, врешті, як винагорода за пережите, приходить до Марійки велике кохання, вона жертвує ним в ім'я людяності. Бо не хоче, не може, не має права заради власного щастя завдавати болю іншим.

Образ Марійки тільки на перший погляд простий до схематичного. Насправді ж у ньому для актора прихована найвища міра складності. Бо ця простота лежить на грані трафаретної плакатності і високої художності, тож досить збочити на півкроку, як образ вийде спрощеним і нежиттєвим.

Артистка Н. Сігачова в основному не збочує на трафаретність, її Марійка – постать загалом цікава. Тільки в окремих моментах, як от у сцені з прокурором, чи сцені, де Марійка звинувачує Плетньова у відступництві, втрачається безпосередність, і тоді холодно дзвенять нотки схематизму.

Глядачі, певне, пам'ятають, що творча біографія Н. Сігачової розпочалася шість років тому саме в Ровно. Тоді вона заявила про себе як про здібну драматичну актрису у ряді сценічних творів, зокрема у виставі «Бережи мою тайну» за однойменною п'єсою В. Собка. Приємно, що нині гра Н. Сігачової набула більшої виразності, став природнішим і зрілішим її акторський почерк.

Вільно почуває себе в ролі Клавдії М. Ахрамєєва. Точні, промовисті рухи, багата міміка, хороша дикція, уміння підкреслити найголовніше – все це дає можливість актрисі створити образ, який запам'ятовується. Щоправда, інколи М. Ахрамєєва втрачає почуття міри, і від цього її Клавдія дещо програє.

Недостатньо окреслений у виставі Андрій Ворохов. Надто бідний «матеріал» був під рукою артиста В. Сніжного, щоб створити повнокровний образ. Хоч у ряді сцен (наприклад, під час переодягання в цивільне, коли повернувся з фронту додому, чи як навідувався до Григорія Плетньова) Андрій цікавий і життєвий. А от прокурор А. Посохіну, на нашу думку, не вдався. Артист пішов, як кажуть, по лінії найменшого опору, розраховуючи на зовнішній ефект. Недостатня заглибленість у внутрішню суть героя призвела до того, що постать прокурора вийшла до певної міри пародійованою, непереконливою.

Між тим, правильна трактовка цього образу немало сприяла б яскравішому висвітленню зображуваного періоду. Найпереконливіші у виставі Поліна Скворцова (артистка Т. Корнєєва) та Григорій Плетньов (артист Анатолій Гаврюшенко). В них акторської гри майже не помічаєш – актори ніби живуть життям своїх героїв, глибоко осмисливши і розділивши їх болі і радості. Серед інших персонажів виділяється Параска Маслова (артистка Атталея Гаврюшенко) – жінка гостра на язик, яка частенько, за її ж словами, «бере гріх на душу», підглядаючи за всім і всяким, але взагалі людина добра і чуйна. Симпатичний образ діда Савелія створив молодий актор П. Хредченко.

Вистава «Жінки» (режисер-постановник А. Горчинський) – твір дещо нерівний. Поруч із сильними сценами, як-от перша похоронка в селі, колективна заява жінок про вступ у партію, зустрічаються слабкі: крадіжка Степанидою зерна, вітання жінками своєї подруги, чоловіка якої нагородили за відвагу. Звичайно, щось можна виправдати умовностями сцени. Але коли, наприклад, Марійка перед самими родами метушиться і бігає, розметавши поли кожуха, як тринадцятилітнє дівча, – тут умовності ні до чого, це вже недоробка.

Вдало використано у виставі хор жінок. Крім суто інформаторської ролі, він несе певне ідейне і символічне навантаження, підвищує пафос твору. Особливо сильно звучить цей пафос у сцені, де хористки сумують разом з головною героїнею, яка ніяк не дочекається з фронту листа від чоловіка. Просто, але з хорошим смаком вирішив оформлення спектаклю художник А. Моргун.

Євген Шморгун.

Анатолій Горчинський завжди намагався обирати п'єси на актуальну тематику, і ось напередодні відзначення 30-річчя визволення міста Рівне та області від гітлерівських загарбників він вирішив створити нову постановку про Миколу Кузнецова, на цей раз за п'єсою В. Шкоди «Ровенська балада».

Ролі у виставі виконували: Володимир Сніжний (Кузнецов), Валентина Лушнікова (Довгер), Ніна Ніколаєва (Лісовська), Анатолій Гаврюшенко (Гегель), Андрій Семененко (Савур), Ярослав Бабій (Ян Камінський), Юрій Волохов (Микола Приходько), Павло Хредченко (Рівас), заслужений артист УРСР Володимир Петрухін (Функ) та незмінний з 1950 року заслужений артист УРСР Георгій Кияновський (Медведєв). У виставі брав участь увесь колектив театру.

Звісно, можна сперечатися щодо режисерського вирішення постановки та акторського виконання тієї чи іншої ролі. Проте залишається незаперечним фактом яскраве висвітлення характерів персонажів, про що свідчать рецензії Кіма Закалюка та Євгена Шморгуна в газеті «Червоний прапор» від 4 січня та 24 березня 1974 року відповідно.

Синтез психологізму знайшов своє відображення у виставі «Він, вона і море» («Дуель») за п'єсою Марка Байджієва. Це дещо тужлива, лірична драма, дія якої відбувається в останні дні літа біля голубого озера Іссик-Куль. Написана п'єса у формі спомину: пережите життя, яке випало на долю героїв Назі, Азіза та Іскандера, ніби знову повертається до них,

даючи можливість усвідомити всі вчинки і поведінку минулого та зробити з цього висновки для теперішнього і майбутнього життя. У режисерській інтерпретації ця вистава знижувала поетичний зміст і переводила його сприйняття у площину побутових емоцій.

Газета «Зміна». 29 січня 1974 року.

ПОЄДИНОК ЛЮДСЬКИХ ДУМОК

На сцені Ровенського театру драматична новела М. Байджієва іде під назвою «Він, вона і море» («Дуель»). Поставлена вона головним режисером А. Горчинським. Одразу ж зазначу: захоплює точна відповідність режисерської думки з духом і стилем п'єси.

П'єса Марка Байджієва – це дещо журлива лірична драма, дія якої відбувається в останні дні літа біля голубого Іссик-Куля. Написана у формі спомину. Пережите, що випало на долю героїв, ніби знову повертається до них, даючи можливість усвідомити всі вчинки минулого і почерпнути з нього уроки для теперішнього і майбутнього. У виставі виконуються всі ремарки, їх виголошує актриса Валентина Лушнікова (Назі). Ремарки стали тією канвою новели-вистави, яка не тільки вводить глядача у навколишнє середовище, уточнює обставини, а й розкриває внутрішній стан дійових осіб. Глядач ніби стає безпосереднім учасником у зіткненні конфліктів, бо актори діють і в залі театру. Це вдала знахідка режисера, на мій погляд.

Актори Валентина Лушнікова – Назі, Володимир Сніжний – Азиз, Віктор Труфанов – Іскандер, граючи своїх героїв, намагаються їх наблизити до глядача, аби він зрозумів силу пристрастей і почуттів. Прагнуть глибоко зачепити людські проблеми сьогодення.

Актриса В. Лушнікова не ставить собі за мету ні звеличувати, ні спрощувати свою героїню, а хоче лише зрозуміти, що трапилося з нею. Звичайна дівчина в двадцять два роки вже встигла випити багато краплин полину із чари гіркоти. Виросла без батька (він загинув на фронті ще до народження Назі), хотіла стати актрисою, але на своєму шляху зустріла морально розбещених людей, потім влаштувалася продавцем універмагу і, як їй здалося, зустріла свого «принца» – Іскандера (В. Труфанов), котрий, як вона думала, врятував її у тяжку годину. Все це минуле, і у актриси воно проходить крізь призму спогадів, її Назі – це два погляди, дві душі, дві долі! Але які? Поки що Назі-Лушнікова бореться з собою і не може дати відповіді на ці складні питання. Бо це страшне минуле живе в ній, і весь час роїться в її думках.

Давно шукала слушного випадну, щоб розповісти про свої болі, розкрити душу, в якій так багато суперечностей, сумнівів! І тут випадково з'являється Азіз – В. Сніжний, який викликає у Назі зацікавленість своєю особистістю. В. Лушнікова веде свою героїню прямолінійно, не викликає в Азіза жалощів до себе, навпаки, коли помічає в очах його посмішку, – стає жорстокою, і не тому, що Азіз її не зрозумів. Ні. Він, як їй здалося, образив її гідність. До цього моменту спокійна, зовні безтурботна, тепер Назі-Лушнікова немов вибухає: голос її звучить розгнівано: «...Це не ваша справа! Не лізьте в чужу душу!». Потім, знітившись, стає якоюсь меншою, побитою і ще більш самотньою. О, як не хотілося Назі, щоб пішов Азіз! «Раптом мене охопив жах: зараз він зникне з мого життя назавжди. Я підбігла до човна, вхопилась за борт. Почекай!»...

Розкривається душа, серце переповнене гіркотою, порив – очистити себе від цього накипу: розповісти йому про себе. Цей монолог Назі-Лушнікової сприй-

мається так щиро, довірливо, з такою інтимною інтонацією, що не вірити сповіді серця неможливо. Актриса досягла цього, завдяки вмілому трактуванню образу своєї героїні.

У наступній сцені зустрічі Назі і Азіза вона дізнається про життя цієї людини. Виявляється, Азіз служив на патрульному катері, їх було троє. Знали, що ризикують своїм життям, знали, що будуть опромінені, знали, що загинуть, але йшли в зону радіації, бо там був пасажирський лайнер, який втратив зв'язок і на борту якого – тисяча людей, серед них і діти...

У п'єсі М. Байджієва можна побачити ряд серйозних прорахунків, а саме: Азіз – позитивний герой, Іскандер – егоїст. Але цінність вистави А. Горчинського полягає в тому, що його герої ніби наближені один до одного, бо поетичний стиль п'єси підказує саме таке трактування. Звичайно, Азіз світліший, в ньому – ідеал сучасності, ідеал молодої людини нашого часу, нашого суспільства: він звершив подвиг заради життя інших. Володимир Сніжний підкреслює у своєму герої стійкість, мужність і чистоту людських думок. Азіз-Сніжний знає, що йому залишилось жити лічені дні, знає, що помре, але не жалкує. Це одне. Друге – головне те, що він хоче жити! До нього прийшло кохання: гаряче, чисте, ніжне, світле. Глядачі зачаровано слухають голос Азіза, що долинає здалека. Ми його не бачимо, а лише сприймаємо, як передсмертні думки людини, що покохала і хоче вселити Назі віру в людей. «Як я шкодую, люба, що не цілував тебе... не блукав з тобою вночі вулицями тихого міста. Але все-таки... Ми зустрілись і пізнали одне одного... Пробач. Але я не хочу кривити душею. Мені погано. Я вмираю. Прощай, Назі. Я кохаю тебе»...

Кохання до Назі, яку теж життя не брало в сонячні обійми, зустріч Назі з Азізом ніби очищає Іскандера від всього негативного, що увійшло в його душу. Інакше склалося життя в Іскандера, ніж в Азіза, але він, які Назі, хоче влаштувати життя, вирватися з полону дріб'язковості, помилок. Віктор Труфанов підводить свого героя до тієї лінії, яку залишається лише переступити, і він стане іншим... Назі-Лушнікова у фіналі вистави піде від того, хто покалічив її мрію про щастя. Іскандер-Труфанов вже не в силах її затримати, бо вони обоє стали іншими, піднялися на сходинки вище минулої буденщини. У виставі цікаво вирішено музичне і художнє оформлення. Вдало написана А. Горчинським музика сприяє поетизації вистави, її ліричності. Художнє оформлення А. Моргуна просте, але цікаве за своїм задумом. На сцені нічого зайвого, щоб відвертало увагу глядача. Проте вистава не позбавлена і деяких хиб. На мій погляд, її потрібно більше опоетизувати, роль Іскандера зробити більш спокійною, дещо драматизувати роль Назі. Певно, потрібно замінити одяг Назі і Азізу в першій частині. Якось не вплітається спортивний костюм Азіза в саме полотно вистави, та й Назі краще бути в сукні. Попри ці недоліки, вистава захоплює, збуджує, викликає світлі думки.

Ярослав Веремчук.

Аналізуючи попередні постановки режисера Анатолія Горчинського, необхідно звернути увагу також на спектаклі, здійснені за п'єсами української класичної спадщини. Починаючи з 1943 року, на сцені Рівненського театру з успіхом йшла вистава за п'єсою Михайла Старицького «Циганка Аза» («Лиха доля»). Дуже полюбляли цю виставу глядачі під час гастрольних подорожей театру до Росії. Найкращий варіант цієї постановки, на думку глядачів і рецензентів, був здійснений режисером Володими-

Програма музичної драми «Циганка Аза». Сезон 1968-1969 років

ром Грипичем у 1965 році. У його трактуванні відчутні були соціальні моменти і реалістичні тенденції твору.

Постановник Анатолій Горчинський зробив більший наголос на любовному конфлікті, певною мірою мелодраматизувавши виставу, що, безперечно, приглушило соціальне звучання.

Зате гоголівська тема належно прозвучала у виставі «Сорочинський ярмарок» Леоніда Юхвида та М. Аваха. Своєю складністю вона помітно відрізнялася від попередніх завдяки режисерській роботі і талановитим виконавцям ролей: Атталії Гаврюшенко (Хівря), Людмилі Шляхетській (Параска), Володимиру Новосаду (Черевик), Віктору Ковалю (Цибуля), Алісі Хількевич (Мокрина), Анатолію Гаврюшенку (Пречистенський), Павлу Хредченку (Гриць). Що ж до художнього оформлення Миколи Стефурака та масових сцен, то атмосфера Соро-

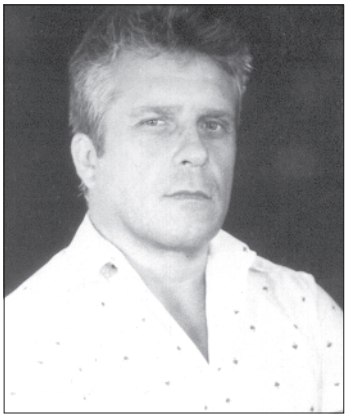
Учасники вистави «Грачов – Центру» К. Закалюка та І. Рибчинського. 1970-ті рр.

чинського ярмарку була відтворена до дрібних деталей, які надали виставі національного характеру. Це була етнографічна картинка життя, що забезпечило успіх у глядачів.

Звертаючись до фольклорного багатства класичних українських п'єс, режисери і актори головний акцент робили на мистецькому осмисленні соціальних проблем, які несли в собі ці твори. Іскрометним гумором, яскравими побутовими сценами, поетизацією взаємин закоханих, поезією обрядовості порадував глядачів творчий склад театру в соціально-побутовій комедії Григорія Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці», в якій виразно зображено гострий життєвий конфлікт між кріпаком Олексієм (Віктор Возіян, Мечислав Іщенко) та Уляною (Лідія Кондрашевська, Єлизавета Новохацька), що протистоять недоумкуватому багатієві Стецьку. Соціальна загостреність, що полягала в сатиричному викритті міщанства, гонитви за багатством, була представлена образами Одарки (Валентина Бойко) і Прокопа (Павло Музика).

Національна і жанрова своєрідність виявилась у музиці за творами видатного українського композитора Кирила Стеценка та органічному втіленні пісень і танців. Почав здійснювати цю позапланову постановку актор Василь Торба, однак запрошеному режисерові Андрію Семененку довелося багато дечого переосмислити, самому зіграти Скорика, і вистава ще багато років не сходила з афіш. Роль Стецька виконували різні актори (Володимир Новосад, Володимир Козловський), але залишився в пам'яті незрівнянний Павло Хредченко. Кожну його появу на сцені публіка зустрічала гучними оплесками, і актор, безперечно, був вартий такої уваги глядачів.

У 1973 році звільнився директор театру Володимир Гнатенко, який обійняв посаду заступника міністра культури УРСР у Києві. Директором театру, за рекомендацією Рівненського обласного управління культури, був призначений запрошений з Житомирської області Леонід Данчук.

Мечислав Іщенко

Єлизавета Новохацька

Володимир Гнатенко

У 1974 році пішов з Рівненського театру художній керівник Анатолій Горчинський, начебто через конфлікт із новим керівником і народною артисткою УРСР Нонною Гурською-Рудницькою. Для впорядкування творчого процесу тимчасово головним режисером був призначений черговий режисер Ярослав Бабій. Його першою самостійною роботою в театрі була вистава «Затюканий апостол» А. Макайонка. У ній йшлося про становлення особистості молодої людини (у цій ролі вдало виступив актор Павло Хредченко) у суспільстві брехні, зневіри та жорстокості.

Леонід Данчук

Газета «Червоний прапор». 25 травня 1974 року.

«ЗАТЮКАНИЙ АПОСТОЛ»

Хаща хмарочосів. Біжить, поспішав, стрибає, посміхається, пропонує настирливо реклама: «Тільки кока-колу!», «Тільки фірми «Матадор»! А поруч з нахабними вогнями реклам – боязкі вогні вікон. За кожним – своє життя, свій маленький світ. Усе те, що відбувається за одним з цих вікон, і складає сюжет нової вистави Ровенського обласного музично-драматичного театру ім. М. Островського «Затюканий апостол», здійсненої за п'єсою А. Макайонка.

Перед нами проходить життя звичайнісінької сім'ї в одній з капіталістичних країн. Ми навіть не знаємо прізвища героїв, їх імен. Просто: тато, мама, син, дочка, дід. Але чим далі розгортається дія, тим більше ми переконуємося у тому, що це не просто звичайна сім'я, це той світ, у якому вони живуть, тільки зменшений у багато-багато разів: капіталістичний світ, невблаганним законам якого підкоряється і ця сім'я. Тут є навіть і свій маленький царьок. Ні, це не батько, не дід, а син – Малий, як його кличуть рідні. Малий – обдарований хлопець, допитливий і тямущий. Він дуже любить книги. Саме вони відкрили йому очі на дійсність, допомогли значно раніше від ровесників зрозуміти суть світу, у якому живе. «Брехня, кругом брехня», – робить висновок Малий. Справді, кругом брехня: у сім'ї – мала, на вулиці – велика. Вона всюди просочилася, усе підкоряється їй. Тільки він не хоче підкоритися. Але вихований у цьому страшному світі, він хоче перемогти брехню її ж засобами боротьби – інших, на жаль, він не знає. Артист П. Хредченко саме розкриттю цього протиріччя в характері свого героя приділяє найбільше уваги. І образ ви-

П. Хредченко і М. Ахрамеєва у виставі «Затюканий апостол»

ходить переконливим. Малому властиві думки й почуття його однолітків, він щиро любить батьків (благаюче: «Ти ж моя мама, я хочу, щоб ти щиро порозмовляла зі мною, повчила мене», – западає глибоко в серце), любить сестру. Але душу його знівечила капіталістична дійсність: мить – і вже перед нами маленький хижак, наполеончик, ба, навіть Раскольніков, хоч з новою, але подібною теорією. Це протиріччя і призвело Малого до поразки, хай не до фізичної, але до моральної загибелі. Маска лицемір'я виявилася надто тісною для чуйного юнацького серця.

Якби душа Малого була черствішою, холоднішою, жорстокішою, то, можливо, він і не загинув би, не збожеволів би. З малого став би великим брехуном, як його дід, як батько, як мати. Дует батьків – артисти В. Труфанов і М. Ахрамєєва – уособив образ лицемірного західного світу. Все можливе зробив для забарвлення своєї невеличкої ролі заслужений артист УРСР В. Петрухін. Непогано грає артистка В. Лушнікова. Хоч, на нашу думку, у деяких сценах її героїня вже аж надто життєрадісна. А, між тим, образ сестри, за влучним висловом Малого, уособлює «рабську покірність брехні». Хочеться відзначити вдале художнє оформлення А. Моргуна: контраст сірої гнітючості хмарочосів і різнобарвної крикливості реклам – прекрасний фон до дії, що розгортається на сцені. Сподобалось і музичне оформлення О. Каневського, у якому використано твори з пластинки «Зворотний бік місяця», яка була визнана кращою у 1973 році. «Затюканий апостол» – перша серйозна робота у нашому театрі молодого режисера Я. Бабія. І робота ця заслуговує на увагу.

І. Верестюк.

У середині 1974 року на посаду головного режисера був призначений Павло Морозенко з Харківського театру ім. Тараса Шевченка. У зв'язку із цим відбулися значні зміни в роботі Рівненського театру. За режисерським задумом, актори стали більш статичними, і лише іноді зрушення були помітні, але не стільки через вирішення режисера, скільки через акторську індивідуальність виконавців.

Театр звернувся до драматургії Івана Франка. В «Украденому щасті» Анатолієм Гурським художньо вмотивовано була зіграна роль жандарма Михайла Гурмана. Будучи захисником цісарської влади і чуждим народу, Гурман і сам пережив лихо: важка солдатчина розбила його особисте життя. Артист Анатолій Гурський наголошував на тому, що австро-угорська цісарська монархія обікрала не тільки Анну і Миколу Задорожного, але й самого Михайла, якого умови життя зробили жорстоким. Він діяв, керуючись лише своїми власними почуттями. Проте зло не в окремій особі, зло – у суспільних відносинах, які калічать людські душі. Ця думка виразно прозвучала в завершальній сцені поєдинку Миколи і Михайла.

Глибоко драматичний образ Миколи Задорожного створив артист Володимир Новосад, показавши свого героя людиною доброго серця, чесною і справедливою. Доведений обставинами до відчаю, Микола убиває жандарма. Фінал вистави, однак, був надмірно мелодраматичним, уся увага зосереджувалася на стражданнях умираючого жандарма.

Виразний образ Анни створила народна артистка УРСР Нонна Гурська-Рудницька, яка правдиво передала і ліризм своєї героїні, і силу трагізму її почуттів. Анна виступала не лише страдницею, жертвою «темного царства», а й жінкою, яка протестувала проти свого рабського, принизливого становища. Прагнення повернути щастя було основою цього складного образу.

Газета «Червоний прапор». 31 травня 1974 року.

«УКРАДЕНЕ ЩАСТЯ»

Драма Івана Франка «Украдене щастя» має багату сценічну історію: її ставили і ставлять численні театральні колективи, образи її героїв створювали видатні актори. Зміст класичної драми відомий усім з шкільних років. Але вона не втрачає своєї свіжості і досі викликає інтерес і митців, і глядачів. Людське щастя, за яке борються герої драми, – тема вічно хвилююча, завжди сучасна і втілюється в образах, змальованих з великого художньою силою.

Тому франківська п'єса в репертуарі обласного муздрамтеатру з'явилася не випадково. Ця вистава продовжує один з його важливих тематичних напрямів – постійне звертання до драматургічної класики. Режисер вистави, дипломант Київського інституту театрального мистецтва ім. Карпенка-Карого Леонід Данчук вдало підкреслив головні моменти соціально-етичної проблематики п'єси, зосередив творчі зусилля акторів на показі соціальних суперечностей у селі в умовах австро-угорського гніту, визрівання у глибині народного життя протесту проти буржуазно-поміщицького суспільства. Головні риси конфлікту, що проявляється в боротьбі за щастя, відстоюванні високого почуття любові, виписані у виставі досить яскраво. «Трикутник» Микола – Анна – Михайло вийшов художньо переконливий. Продумуючи образ Миколи, режисер і актор звернули, зокрема, особливу увагу на зовнішній малюнок ролі. Похмурість, зігнута спина, змучені огрубілі руки, повільні рухи, старий, латаний одяг – усе це конкретні вияви внутрішнього світу персонажа, що виробився під тиском жахливих соціальних умов і характеризується глибокою апатією, неспроможністю боротися за краще майбутнє, втратою віри у завтрашній день. Актор В. Новосад виразно змальовує духовну пригніченість свого героя і разом з тим його чесність, поступове внутрішнє перетворення із затурканого бідняка в борця та свою честь і щастя.

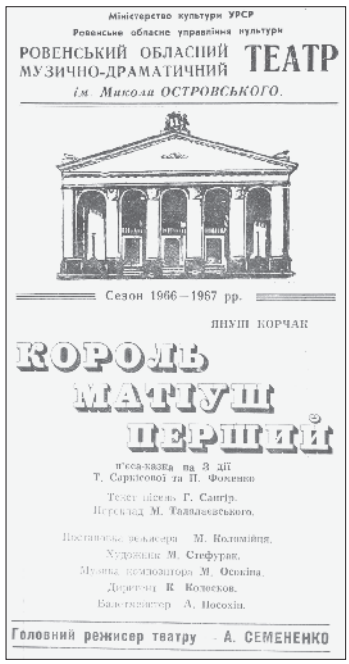
Інший ключ треба було шукати для розкриття образу Михайла. Навіть за зовнішнім малюнком це цілковита протилежність Миколи: молодий, стрункий, вродливий. Актору А. Гурському вдалося знайти відповідний ключ до ролі – його Микола рішучий у своїй боротьбі за щастя, при цьому не зважає на передсуди. Умови життя зробили його жорстоким. Він діє, керуючись лише своїм почуттям, не поважаючи людської гідності Миколи, використовуючи свою силу жандарма. Проте зло не в окремій особі, зло – в суспільних відносинах, які калічать людські душі. Ця думка виразно проводиться в завершальній сцені поєдинку Миколи і Михайла. Центральна фігура вистави – молода жінка Анна, роль якої виконує заслужена артистка УРСР Н. Рудницька. Примусовий, нещасливий шлюб, втрата коханого так впливають на Анну, що вона, колись весела і життєрадісна, стає мовчазною і потаємною. Анна вже звикла до свого становища. Але поява коханого вик-

ликає у її душі несподіваний переворот – і різні відтінки переживань від суму, сумніву, розпачу до виклику тій силі, яка розлучила їх, украла щастя, Н. Рудницька показує психологічно достовірно. Анна виступає не лише страдницею, жертвою «темного царства» австро-угорської монархії, а й жінкою, яка протестує проти рабського, принизливого становища. Прагнення повернути щастя – серцевина цього складного образу. У спектаклі непогано поставлено масові сцени. Колоритна фігура війта (артист В. Коваль), якій надано виразне соціальне значення. Активним компонентом вистави є музика ровенського композитора М. Лисенка-Дністровського, яка посилює емоційне звучання образів, багатьох сцен. Вистава «Украдене щастя» знайшла схвальний відгук глядачів.

Г. Плужник.

Однак уся трактовка образів була зумовлена майже самостійною роботою акторів. Режисер-постановник, директор театру Леонід Данчук, користуючись становищем керівника, узявся, на нашу думку, не за свою справу. Повторилися події, коли директор театру Микола Коломиєць, утілюючи свій потяг до режисури (1971-1972), ставив казку «Король Матіуш Перший», оперети «Поцілунок Чаніти», «Цирк засвічує вогні» та п'єсу Миколи Зарудного «На сьомому небі».

Газета «Червоний прапор». 1967 рік.

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. Миколи ОСТРОВСЬКОГО.
Сезон 1966—1967 рр.
ЯНУШ КОРЧАК
КОРОЛЬ МАТІУШ ПЕРШИЙ
п'єса-казка на 3 дії
Т. Сарнєєвої та П. Фоменко
Головний режисер театру А. СЕМЕНЕНКО

Програма п'єси-казки «Король Матіуш Перший». Сезон 1966-1967 років

«ПОЦІЛУНОК ЧАНІТИ»

Колись Антон Іванович, герой однойменного фільму, дуже сердився при одній згадці про такий жанр, як оперета. Він вважав його легковажним, не вартим уваги серйозної людини. А ось ровенчани довгий час сердилися на акторів свого театру саме за відсутність на сцени музичної комедії, – легкого, веселого, життєрадісного спектаклю. Міняються часи, міняються смаки. Стосовно до театру можна сказати так: міняються його можливості і вимоги до нього. І ось, зваживши свої можливості та йдучи назустріч численним побажанням, колектив облмуздрамтеатру здійснив таку виставу.

У цей день театр був переповненим. У залі увагу кожного, хто входив, привертала інтермедійна завіса з зображенням символічної дівчини, котра їде на фестиваль. Голуби миру зринають з її плечей у чисте небо. На блакитному платті, що шлейфом тягнеться через усі континенти, значки з написами «мир» мовами світу. Лунають звуки різних музичних інструментів – настроюються. А разом з ними проймаються незвичним настроєм і глядачі, чекаючи на появу Чаніти. Понад 10 років живе вже цей твір Ю. Милютіна. «Поцілунок Чаніти», як і його «Трембіта», є найпопулярнішими оперетами у нас і за рубежем. Широке визнання твір здобув завдяки барвистій музиці, в якій широко використані ритми народних пісень і танців Латинської Америки.

Святковий характер спектаклю обумовлений і тим, що оперета була написана Ю. Милютіним і лібретистом Є. Шатуновським до VI Всесвітнього фестивалю молоді, який проходив у Москві в 1957 році. В ній піднімається тема широкого народного руху за мир у капіталістичних країнах.

Відкривається завіса. На сцені – вулиця одного із сонячних міст південноамериканської країни. З'являється група прогресивно настроєних студентів, серед яких молода співачка Чаніта і її друзі Пабло, Дієго і Рамон. Вони мріють попасти на фестиваль і, щоб добути гроші для поїздки, відправляються в похід по країні, дають концерти. Раптом виникає жартівливий аукціон: розігрується поцілунок Чаніти. Звідси починаються веселі та сумні пригоди молодих людей. Найбільше грошей дає власник бару Чезаре. Він вимагає поцілунку молодої дівчини. Коли Чаніта, яка любить Пабло, відмовляє йому, Челаре, спровокувавши сутичку, домагається арешту її друзів. Миттю зорієнтувавшись, що Чаніта – справжній народний талант, на якому можна зробити великий бізнес, він примушує співачку підписати контракт. Чаніта прагне швидше визволити друзів і підписує папір. Виявляється, це був шлюбний контракт. Але підступи Чезаре зруйновані, молоді люди звільнені. Вони «підставляють» під вінець замість Чаніти співачку бару Анжелу, яка безуспішно намагалася женити на собі підприємця. Стрімко розгортаються події веселого, колоритного спектаклю, сповненого жартів, пригод, інтриг. Шаржовані образи полісменів і набожних ханж з жіночої «ліги моральності» надають виставі комедійного характеру. А динамічна, насичена мексиканськими ритмами музика, примушує глядача повірити в те, що перед ним відбувається. Особливо легко переходить у зал пісня студентів, що є лейтмотивом твору. Захоплюють сюжетно-сценічне вирішення гострої теми боротьби за мир, а також яскраві, майстерно написані композитором ефектні номери спектаклю.

Режисеру особливо вдалися масові сцени. Актори, зайняті в них, малюють образи темпераментних і чуйних людей – простих трудівників, що виявляють велику зацікавленість до долі студентів.

Багато героїв спектаклю наче вихоплені з життя. Кожним з виконавців підкреслює у своєму герої найбільш характерне. Персонажі вистави розставлені авторами музичної комедії дуже оригінально. З одного боку діє студентська четвірка, про яку вже згадувалося. Тут головні вокальні партії Чаніти та її партнера Пабло ведуть недавні випускники вузу Л. Вакула та В. Потапенко. Дебют молодих пройшов успішно.

Ліричному квартету протистоять два комічні – квартет поліцейських і квартет «дів». Виконавці ролей «дів» доклали багато професійної майстерності, створюючи яскраві комічні образи, кожний з яких конкретний у своїй індивідуальності. Надзвичайно соковитими барвами малюють артистки А. Капустіна, А. Хількевич, Т. Лаптєва, А. Походзілова своїх «сестер у христі». Набожні ханжі в їх сатиричному зображенні настільки смішні, наскільки й огидні. Нові художні можливості розкрили у цій виставі й артисти Й. Безчасний, А. Шеремет, В. Торба і А. Гаврюшенко, створюючи ще один квартет негативних персонажів. Ділок Чезаре у виконанні Безчасного – типовий представник капіталу. Займатися брудними справами, грати долями таких душевно зламаних людей, як шансонетка Анжела і режисер розважальних програм у барі Вундервуд; з усього робити гроші – його професія. І це дуже вдало підкреслює виконавець. Актор професійно грамотно провів і свою вокальну партію. Вірне акторське рішення знайшли виконавці ролей Анжели – артистка А. Шеремет і

Вундервуда – артист В. Торба. Образи цих знедолених капіталом людей справляють сильне враження.

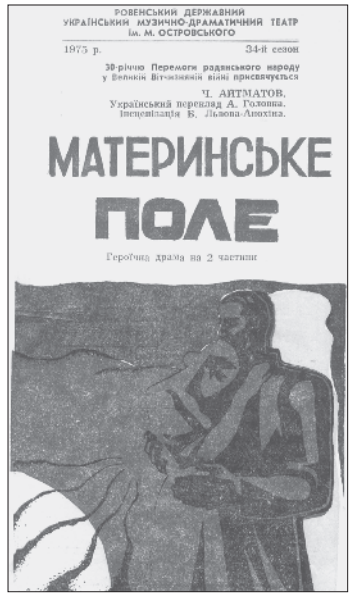
Приємно здивував у новому для глядача амплуа актор А. Гаврюшенко. Для свого сеньйора Кавалькадоса виконавець підібрав точний зовнішній малюнок, підкреслюючи запопадливість буржуазного детектива перед золотим мішком.

По-справжньому опереточною, переконливою вийшла у виставі друга лірична пара – Аніта і Рамон (артисти Л. Гордєєва і В. Шептекита) — веселі, дотепні, симпатичні молоді закохані. Добре прозвучав у їх виконанні дует «Всі давним-давно заснули» з наступним каскадом – іскристим і веселим танцем.

Але якщо драматургічна частина цілком вдалася творчому складу театру, то музичну треба визнати слабкішою. Постановник М. Коломієць, головний художник М. Стефурак, диригент К. Колосков з любов'ю і щедрістю поставились до створення вистави, її художнього оформлення, постановки танців і вокалу. Та на музичний супровід у них не вистачило сили. Оркестр можна було б підсилити за рахунок музикантів – учнів музучилища. В майбутньому це треба врахувати. А тепер глядачів радує і цей хороший подарунок – нова музична комедія «Поцілунок Чаніти».

М. Терещенко,
заступник директора з навчання Рівненського музичного училища,
Н. Казаніна.

По-різному експериментуючи над класичними творами, театр намагався обновляти творчий метод. Класика дозволяла зберегти навички майстерності, відкриваючи нові перспективні можливості. Українська сценічна культура має свою специфіку, тісно пов'язану з національною романтичною драмою і трагедією, що вимагає особливого стилю виконання і, зрозуміло, гарно сприймається глядачем. Екзальтація, афектація і театральність – невід'ємні супутники українського театру.

РОВЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. М. ОСТРОВСЬКОГО
1975 р. 34-й сезон
30-річчю Перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні присвячується
Ч. АЙТМАТОВ.
Український переклад А. Голотюка.
Інсценізація Б. Львова-Анохіна.
МАТЕРИНСЬКЕ ПОЛЕ
Героїчна драма на 2 частини

Програма героїчної драми «Материнське поле». 1975 рік

І все ж у 70-ті роки XX ст. необхідно було приділити увагу сучасній драматургії й розпочати саме на її базі самоствердження колективу. Цього вимагав час... З появою головного режисера Павла Морозенка (1974) такі п'єси почали займати чільне місце в репертуарі. Він був опанований не відразу, процес супроводжувався непередбаченими витратами. Образи нових героїв давалися важче, ніж ті, що уособлювали собою заперечення старого. Доказом цього була зустріч з інсценізацією Борисом Львовом-Анохіним повісті Чингіза Айтматова «Материнське поле».

Творча практика театру містить чимало промовистих фактів народження глибоко новаторських спектаклів, у яких відбувся животворний

процес спілкування й обміну мистецьким досвідом, що уможливило оновлення традицій, досягнення якісно нових образних рішень і відкриттів.

Режисер-постановник Павло Морозенко й актори театру тонко відчували пластичність і характер твору, намагалися не акцентувати на національних характерах, а насамперед передати ідейний зміст, історичну конкретність і соціальну сутність майбутньої вистави.

У дуже різних за образно-сценічним вирішенням інтерпретаціях твору було багато режисерських і акторських досягнень. Зокрема, у відверто публіцистичній виставі, створеній Павлом Морозенком, особливо вражала робота народної артистки УРСР Нонни Гурської в ролі головної героїні Толганай. Сутність гри полягала в тому, що актриса надзвичайно конкретно стверджувала цей образ як характер і одночасно заперечувала як тип. Нонна Гурська в цій ролі не лише розкривала характер непримиренний, прямолінійний, але, підкреслюючи внутрішню еволюцію і духовне змужніння героїні, виразно відтворювала поєднання в ній діловитості, цілеспрямованості, дисциплінованості і романтичної окриленості.

Це була вистава-монолог, розмова старої киргизької жінки з матір'ю-землею і оточуючими людьми, як розмова-спомин. Разом із Толганай – її чоловік Саванкул (Анатолій Гурський), спочатку – молодий наймит, а потім – поважний колгоспний бригадир, котрого разом із трьома синами вона проводжала на війну, з якої жоден не повернувся додому. Потім умирає невістка Алішан (Ніна Ніколаєва, Валентина Лушнікова), залишивши сиротою сина Жанболота (Сергій Омельчук), з яким Толганай урочисто ділить хліб з нового врожаю, як колись вона це робила з сином Касимом (Володимир Сніжний, Павло Кучин). І ні сталеві рейки залізниці, на які вона падає, згорьована, не побачивши сина Масельбека, коли він їхав на фронт, ні поранення від рук дезертира Дженшенкула (Юрій Волохов, А. Даценко) не були в змозі зруйнувати мужній образ Толганай, одухотворений життєвою стійкістю, внутрішньою силою, що допомагали їй подолати біди і нещастя. Незважаючи на горе, Толганай не губить віри в життя, у народ, у красу світу, у землю, яка приносить людям щастя. В устах жінки-героїні, жінки-трудівниці, жінки-матері звучить велика народна мудрість.

У трактовці Павла Морозенка використовувалися принципи єднання людських почуттів, особлива увага приділялася пластичному малюнку масових сцен. 3 жовтня 1976 року вистава «Материнське поле» транслювалася Київським республіканським телебаченням і була удостоєна диплома Міністерства культури УРСР на республіканському огляді, присвяченому 30-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні та премії Міністерства культури СРСР як одна з кращих вистав року. Була нагороджена дипломом Міністерства культури СРСР і художник-постановник Таїсія Хредченко.

Наприкінці 60-х років XX ст. по обидва боки Атлантичного океану мав нечуваний успіх мюзикл американського лібретиста Артура Лорентса і композитора Леонарда Бернстайна «Вестсайдська історія». Цей твір у 1975 році отримав своє тлумачення сцені Рівненського музично-драматичного театру в постановці режисера Ярослава Бабія. Автори п'єси використали сюжет шекспірівської трагедії «Ромео і Джульєтта» і перенесли її події на ґрунт сучасної Америки, де ворожнеча між новітніми Монтеккі та Капулетті була викликана соціальною хворобою – расовими чварами. У режисера-постановника Ярослава Бабія це була перша спроба постановки мюзиклу з трагедійними ситуаціями і атмосферою гострих суперечностей.

Художник Таїсія Хредченко засобами докладної сценографії створила безрадісний настрій нью-йоркської околиці. Винахідливо були продумані костюми для виконавців ролей. У народних сценах особливої експресії, емоційної напруги набували різноманітні сутички, особливо бійки «ракет» із «акулами». Глибоко драматичний був фінал вистави, коли озвірілa молодь наче прозріла на мить, усвідомивши катастрофу, і тоді в єдиному пориві високо підняла і понесла на руках убитого під час бійки Тоні. На похмурому тлі загальної жорстокості і люті все ж зазвучала пісня переможного кохання. Образи Тоні (Павло Кучин) і Марі (Валентина Лушнікова) за силою пристрастей не поступалися шекспірівським героям-попередникам.

Неповторною була Аніта у виконанні артистки Лариси Левової, привабливий Бернандо у виконанні артиста А. Доценка і артист Анатолій Романюк у ролі Риффа, ватажка «ракет».

Василь Вегера

Високий акторський професіоналізмом було відзначено й у створенні образів низки «старших» за віком персонажів. Це Док – власник магазину (Василь Вегера), мадам Люція (Аліса Походзілова), лейтенант поліції Шренк (заслужений артист УРСР Володимир Петрухін).

Приємно констатувати, що театральному колективу вдалося успішно оволодіти складною музичною формою мюзиклу, з його бурхливою динамікою, шаленою пристрастю ритмів та створенням відповідної атмосфери для сприйняття спектаклю глядачами.

У 1975 р. на сцені Рівненського музично-драматичного театру вдруге з'явилась вистава за п'єсою Олександра Корнійчука «Правда» у постановці Павла Морозенка за художнього оформлення Миколи Стефурака. У режисерському вирішенні використовувалися художні принципи рево-

люційного плакатно-агітаційного театру. Особлива увага приділялася пластичному малюнку масових сцен як узагальненому образу всієї вистави. На реалістичних принципах динамічного історико-конкретного розгортання дії та масивної декоративної споруди з червоних пірамідальних сходинок на пустому планшеті сцени актори не в змозі були створити відповідну атмосферу епічного полотна. На сцені були встановлені конструкції умовного оформлення, які навіть приблизно не нагадували якихось предметів або архітектурних споруд. Усе це ускладнювало створення мізансцен і породжувало зневіру в сприйнятті подій.

Виконавець ролі Леніна – заслужений артист України Володимир Петрухін – хибував чуттям міри, був дещо метушливим, позуючим, а тому непереконливим. Українського селянина-фронтовика Тараса Голоту грав Анатолій Гурський, а робітника Кузьму Рижова – заслужений артист України Георгій Кияновський: обидва були надто прямолінійні й позбавлені психологічної заглибленості у створювані ними образи. Уся інсценізація була переповнена знаками запитань: для чого все це було робити?..

Після вистави «Правда» Павло Морозенко звернувся до надзвичайно популярної п'єси 70-х років «Голубі олені» Олексія Коломійця. У Рівненському театрі вона йшла під назвою «Повість про кохання» і стала однією з кращих вистав театрального сезону.

Спектакль вирізняли душевна теплота, глибокий професіоналізм у розкритті характерів персонажів, акцентований поетичний стиль. Через молоді серця героїв передавалися прагнення осмислити моральні, соціальні і політичні витоки великої перемоги у війні, віра в людину, її мужність, красу і чистоту почуттів. Вистава була цікава ансамблем виконавців: Ніна Ніколаєва (Оленка), Володимир Сніжний (Кравцов), Володимир Новосад (Вічний), Іван Білоус (Федір Іванович), заслужений артист України Анатолій Гаврюшенко (Чорний), Валерій Купченко (Спирда), Оксана Білявська (Ася).

Артисти створили правдиві образи людей, які перенесли тяжкі випробування війни і натхненно почали працювати в мирні дні. Не все у виставі було однаково художньо переконливим. Безперечним було одне: «Повість про кохання» у постановці Павла Морозенка – це прагнення до ідеалу в реальному житті. Вистава розповідала про увагу до людини, протестувала проти банальності і міщанського ставлення до життя. Центральним, звичайно, був образ Оленки, який захоплююче і майстерно відтворила Ніна Ніколаєва. Артистка виразно і правдиво розкрила характер героїні, її мужність і ліризм, віру у власну перемогу.

Очоливши художнє керівництво театру, Павло Морозенко за неповних два роки поставив три спектаклі, основна ж творча робота була покладена передусім на чергових та запрошених на разові вистави режисерів – Валерія Лопандю і Юрія Мельничука. Репертуарна політика зосереджу-

валася на підборі сучасної драматургії Олексія Арбузова, Бориса Горбатова, Я. Сербіна, Михайла Шемякіна, Олександра Корнійчука, Миколи Зарудного, Олексія Коломійця та ін. Це була кон'юнктура, без якої, звичайно, тоді неможливо було обійтися. А чергові режисери – Ярослав Бабій і щойно зарахований на посаду актора і третього режисера Іван Білоус – не в змозі були довести, що театр не може існувати без класичних творів і вартої уваги драматургії.

У 1975 році радянська драматургія не була показовим явищем через деяку одноманітність тем порівняно з класичною спадщиною. Завжди в мистецтві бувають успіхи не лише тактичні, а й стратегічні. Тому великий успіх, який випав на долю спектакля «Лимерівна» Панаса Мирного, можна вважати стратегічним, оскільки ситуація докорінно змінилась на краще порівняно з попередніми виставами.

Цього ж року була здійснена постановка спектаклю «Розбійники» за твором Фридриха Шиллера та поновлені режисером Андрієм Семененком на разових засадах вистави за п'єсами «Вій» Марка Кропивницького, «Не судилось» Михайла Старицького і «Безталання» Івана Карпенка-Карого.

Молодий режисер Ярослав Бабій у спектаклі «Лимерівна» Панаса Мирного разом із акторами поглибив соціальні характеристики дійових осіб і успішно переборов елементи мелодраматизму. Режисерові вистави пощастило у творчій співдружності з художником Віталієм Мельничуком і композитором Дмитром Клебановим передати своєрідність авторських інтонацій у розробці масових сцен і чарівність народних мелодій, що на тлі українського пейзажу органічно вплітались в тканину вистави.

Подружжя Гурських у виставі «Собака на сіні» Лопе де Вега

І в минулому, і нині театр чомусь не прагне складати «іспити» на режисерський і акторський професіоналізм на матеріалі класичної драматургії Лопе де Вега і Мольєра. А шкода!.. І коли на афіші з'явилося ім'я великого іспанця Лопе де Вега, одразу виникло питання щодо творчих можливостей колективу. Та, на загальну радість, такий іспит театральний колектив успішно склав виставою «Собака на сіні» у постановці Ярослава Бабія за художнього оформлення Таїсії Хредченко.

РОВЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР
ім. М. Островського

1976 рік 37-й сезон

ЛОПЕ ДЕ ВЕГА

СОБАКА НА СІНІ

КОМЕДІЯ НА 3 ДІЇ

Постановник — Я. Бабій
Художник — Т. Хредченко
Балетмейстер — О. Ніколаєв
Постановник сценічного бою — В. Сніжний
Асистент режисера засл. артист УРСР В. Петрухін
Помічник режисера — В. Новосад
Звукорежисер — М. Капустін

Програма комедії «Собака на сіні». 1976 рік

Поява на сцені комедії великого іспанця XVII століття, що розповідає про кохання вельможної Діани і простолюдина Теодоро, про силу їхніх почуттів, що перемогли соціальні умовності того часу, про людський розум, гуманізм, прагнення до соціальної справедливості, сприймалася шанувальниками театру із зацікавленням і розумінням. Слід зазначити, що вистава була веселою і дотепною насамперед з точки зору розкриття можливостей творчої молоді театру. Саме її безпосередність і чарівність, помножені на чітко продуману партитуру ролей, забезпечили успіх прем'єрі.

Однією з кращих жіночих ролей цієї вистави стала Марчела у виконанні Ніни Ніколаєвої, яка зіграла її безмежно закоханою в життя, щирою і чистою душею. Не знайшовши цього ключа до ролі, актриса не змогла б правдиво і переконливо розповісти про відродження Марчели, коли її зрікся Теодоро.

Не менш вдало створив гострохарактерний образ слуги Селіо актор Анатолій Романюк, незважаючи на невелику кількість реплік у його героя. Підкорив своєю теплотою і щирістю слуга Фабіо (Ігор Богдан), який успадкував розум, душевну красу і шляхетність серця народу. Успіх молодих акторів – закономірний наслідок копіткої роботи режисера вистави Ярослава Бабія.

Роль графа Людовіко напрочуд тонко, без грубого шаржування, але в той же час гостро комедійно виконував заслужений артист УРСР Володимир Петрухін. Щасливою була сценічна доля графа Федеріко (Анатолій Гаврюшенко), який зберігав упродовж усієї вистави почуття міри, не вдаючись до надмірного гротеску в кепкуванні з графа Людовіко. Переконливим був маркіз Рікардо (Юрій Волохов). На жаль, надмірно шаржованим був зображений Трістан (Володимир Новосад). Звичайно, усе, про що йшлося вище, не означає, що вистава була бездоганною. Основні герої спектаклю Діана і Теодоро у виконанні народної артистки УРСР Нонни Гурської і заслуженого артиста УРСР Анатолія Гурського не набули повною мірою глибини почуттів, закладених в їх образи всесвітньо відомим драматургом. На тлі молодіжного ансамблю вибір акторів на ролі Діани й Теодоро був недоречним з точки зору вікового цензу. Позбавленим художньої цілісності було й музичне оздоблення вистави. У п'єсі, дія якої відбувається в Неаполі, не звучали неаполітанські мелодії, натомість спеціалісти з музичного оформлення цього твору використали малозрозумілу ритмічну музику.

18 грудня 1977 року вистава «Собака на сіні» транслювалася Київським республіканським телебаченням.

Газета «Червоний прапор». 17 листопада 1976 року.

КЛЮЧ ДО КОМЕДІЙНОСТІ

В останні роки Ровенський музично-драматичний театр часто знайомить глядача з кращими зразками західноєвропейської драматургічної класики. І такий потяг театру до творчих здобутків інших національних культур можна лише вітати, оскільки, звертаючись до творів класичного репертуару («Марія Тюдор» В. Гюго, «Розбійники» Ф. Шиллера) театральний колектив має можливість розширити культурні обрії глядача, виконати культурно-просвітительську місію – одну із найблагороднішх, що стоять перед театром.

Не може не підкорити своєю ліричністю, теплотою напівтонів і виконання ролі Фабьо (актор І. Богдан). Фабьо – слуга, проте в ньому нічого немає від вульгарного розуміння народності на сцені. Це людина, що запозичила у народу найкраще: розум і чистоту, красу душевну і благородність серця.

Безумовно, успіх молодих акторів – це не лише, їх власний здобуток, але й закономірний наслідок копіткої роботи режисера вистави Я. Бабія, який доклав немало зусиль, щоб якнайкраще розкрити їх творчі можливості. Успіх молодих виконавців важливо відзначити тим більше, що прем'єра вистави відбулась буквально через кілька тижнів після постанови ЦК КПРС про роботу з творчою молоддю. Хочеться у зв'язку з цим побажати режисурі більш сміливого залучення молодих обдарованих акторів до виконання ролей значних, масштабних і, звичайно, більш відповідальних, ніж роль слуги на сім реплік.

Щасливою виявилася сценічна доля і графа Федеріко (актор А. Гаврюшенко). Поява на кону цього героя сприяє народженню справжньої комедійності. Змальовуючи свого героя у відверто гротесковому ключі, актор весь час немов балансне на лезі бритви: тут легко похибити, погрішити проти сценічної правди і скотитися до тривіального фарсу, у якому годі шукати і ставлення актора до ролі, і будь-яких думок взагалі. А. Гаврюшенко зберігає протягом усієї вистави те чудове почуття міри, яке дозволяє йому, кепкуючи з графа, змалювати правдивий образ вельможного дурня. Не менш цікаво виконано роль ще одного претендента на руку Діани де Бельфор – маркіза Рікардо (актор Ю. Волохов). Актор нарочито шаржує роль маркіза, не наділяючи його ані витонченістю манер, ані красою почуттів. Маркіз у виконанні актора – це уособлення грубої, тваринної сили та пристрасті, що викликає майже фізичну огиду. Але тим більш кумедно звучать ті сцени, коли виконавець ролі примушує свого героя вдаватися до аристократичних манер. Саме на перетині таких взаємовиключаючих принципів осмислення ролі виникає не лише комедійний ефект, але й досить прозоро читається позиція самого актора.

Говорячи про складові, що зумовили теплий прийом вистави з боку глядача, не можна обійти і режисуру. Поставивши в центрі вистави проблему боротьби розуму з нерозумністю, Я. Бабій досить вдало, на пащ погляд, визначив «раціональне зерно» п'єси, дія якої розгортається у XVII столітті. І сьогодні, коли у світі точиться боротьба між силами світла і темряви, ця тема актуальна. Не може не вразити глядача і винахідливість режисера, його фантазія, цікаві режисерські знахідки, починаючи з дописаного до п'єси пролога і закінчуючи танцювально-ігровими пантомімами, які надали виставі заряд бадьорості і життєрадісності. Заслуговує на увагу і декораційне вирішення вистави

(художник Т. Хредченко). Умовне оформлення лише підкреслює тезу, яку було висунуто в пролозі: театр – це найбільша реальність і найбільша умовність водночас. Звичайно, все, про що йшлося, не означає, що вистава бездоганна.

Важко погодитись і з тим, як прочитав роль Трістана актор В. Новосад. В ролі, завдяки намаганням виконавця, дуже багато від шаржу, але, на жаль, аж занадто мало від тієї народної стихії, яка породила цей тип розумного і дотепного слуги у західноєвропейській комедії. Не мають поки що своєї сценічної плоті і образи Доротеї та Анарди.

Отже, прем'єра відбулась. Проте, як ми гадаємо, роботу над виставою припиняти ще рано. Той успіх, який випав на долю ряду акторів, має бути поглиблений подальшим удосконаленням структури всієї вистави в цілому. А втім, це і є справжнім, творчим ставленням до театральної справи, ставленням, до якого прагнув весь колектив, що створив веселу, розважальну виставу за мотивами комедії Лопе де Вега.

***О. Чирков**, кандидат філологічних наук, доцент РДПІ.*

Творча доля молодого митця Ярослава Бабія складалася досить успішно, хоча, звичайно, його шлях до оволодіння складною професією режисера був непростим. Траплялися й поразки – «Одна ніч» Бориса Горбатова, «Заспівай пісню, діду» А. Бархаченка. І все ж кожна нова вистава, здійснена режисером Ярославом Бабієм, свідчила про невпинні пошуки митця. Не випадково художня рада театру саме йому доручила роботу над перекладеною на українську мову Борисом Теном драмою Фридриха Шиллера «Розбійники», яка присвячувалась 200-річчю з часу початку її тріумфального руху на сценах театрів світу. Овіяне ореолом романтики дійство вело глядача стежкою давнини, дозволяло стежити за вадами і доброчестям, кривдою і правдою тогочасного суспільства.

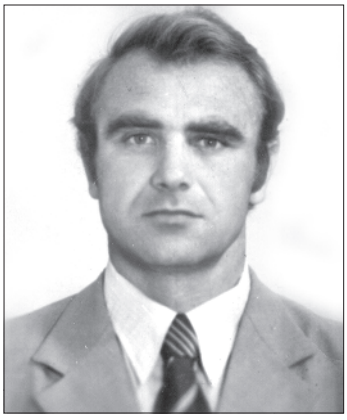
Брати Моор – ніби два полюси. Старшому, Карлові (заслужений артист УРСР Анатолій Гурський), тісно жити в гнилому, задушливому світі брехні і насильства. Він ненавидить феодальних деспотів і тиранів, їх лукавство і брехню. Молодший, Франц (заслужений артист УРСР Володимир Сніжний), протистоїть Карлові. Він типовий феодал-деспот, для якого, крім влади, нічого святого не існує на світі. Заради влади і багатства він іде на вбивство брата і батька. Слід зазначити, що Володимиру Сніжному, як герою ліричного амплуа, перевтілитися в образ підлого неврастеніка було нелегко. Проте він у цій ролі був несподівано переконливим. У артиста відкрилася ще одна грань таланту. Вагомо і правдиво створив образ старого графа Моора заслужений артист УРСР Володимир Петрухін. Його «герой» був пихатою людиною, недалекоглядною, засліпленою батьківською любов'ю, що дозволило здійснитися злим намірам Франца.

Єдиний образ жінки у виставі – Амаліїї – автор виписав не надто рельєфно, однак заслужена артистка УРСР Ніна Ніколаєва повністю використала свої акторські можливості і створила тип реальної жінки – шляхетної і справедливої. Відчуття підтексту ролі не штовхнули виконавицю на шлях спрощення. Образ Амалії був створений Ніною Ніколаєвою

надзвичайно яскравим, правдивим, справді шиллерівським. Роль патера виконував Володимир Солтус. Для повного розкриття змісту твору багато уваги приділив художник Микола Стефурак. Його декоративне оформлення лаконічними засобами відображало епоху, час і місце дії.

Театр – організм творчий, тому велика роль у ньому належить режисерам і художній раді. Оскільки організатором творчого процесу був головний режисер Павло Морозенко, він користувався не тільки належними йому правами, а й частково – правами директора театру,за наявності директора Леоніда Данчука. У Павла Морозенка адміністративний хист домінував над музою, і це не сприяло театральній творчості. На підтвердження цієї думки можна навести той факт, що коли в колективі почало з'являтися неоднозначне ставлення до творчих пошуків. В акторів середнього і старшого віку зникла зацікавленість у роботі, а молодь не спроможна була зрозуміти сутність цих негативних процесів. Дезорганізація художнім керівництвом творчості колективу в питаннях репертуарної і художньої політики не задовольняла акторський склад. Утворилася нетворча атмосфера, і, врешті-решт, завдячуючи зусиллям художньої ради, Павло Морозенко у травні 1976 року залишив посаду головного режисера, а в листопаді того ж року звільнився директор театру Леонід Данчук. Давалися взнаки подолання труднощів унаслідок зміни художнього керівництва і частково акторського складу. Постало питання: хто очолить театр?

Директорами театрів, як правило, стають люди, які пройшли гарт у процесі практичної діяльності, мають відповідний досвід організаційної роботи. Таким керівником виявився директор Рівненського обласного будинку народної творчості Федір Павлович Герладжі, а на посаду головного режисера був запрошений народний артист УРСР Ігор Всеволодович Рибчинський, який до того працював у Сумському музично-драматичному театрі ім. М. Щепкіна.

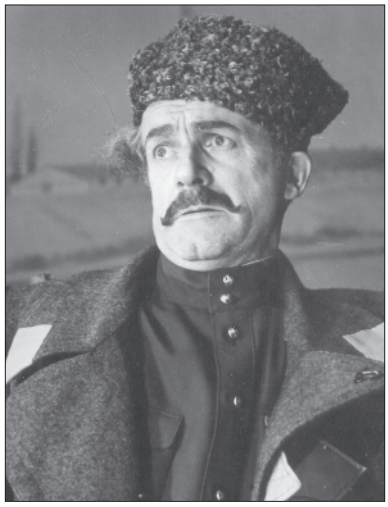

Федір Герладжі

І все ж у 1972-1977 роках робота провідних акторів театру – Георгія Кияновського, Володимира Петрухіна, Валентини Бойко, Анатолія Гаврюшенка, Атталії Гаврюшенко, Володимира Сніжного, Ніни Ніколаєвої, Ліни Ізарової, Нонни Гурської, Анатолія Гурського – та наполеглива праця молодих режисерів Ярослава Бабія, Івана Білоуса, В. Куповича, Валерія Лопанді, А. Мельника та Андрія Семененка дозволили створити чудові нові прем'єрні вистави й успішно репрезентувати українське мистецтво під час гастролей:

1972 року – у Кишиневі, Більцях, Калінінграді, Пінську;

1973 року – у Ростові-на-Дону, Тамбові, Бєлгороді, Воронежі;
1974 року – у Мурманську, Кіровську, Манчегорську, Петрозаводську;
1975 року – у Черкасах, Звенигородці, Луцьку;
1976 року – у Житомирі, Мелітополі, Брянську, Чернівцях;
1977 року – у Стерлітамаку, Салават-Юлаєві, Уфі.

Режисер Ігор Рибчинський у виставі «Піднята цілина»

У 1970-их рр. театр звернувся до теми початку колективізації на селі, підготувавши виставу «Піднята цілина» за мотивами роману Михайла Шолохова в постановці головного режисера, народного артиста УРСР Ігоря Рибчинського. Сміливо застосовуючи реалістичну символіку, поетичні образи-алегорії, театр допомагав глядачеві в уже пізнаному, прочитаному, побаченому в кіно виявити нове, несподіване, раніше неусвідомлене. Тому в художньому оформленні провідним образом вистави було зображення зораної землі. Неозоре поле піднятої цілини від рамки сцени простягалось у далечінь, наче гублячись за лінією горизонту (художник Таїсія Хредченко).

Жанр інсценізації А. Шатріна був складним: комедійні нашарування з соковитою мовою і майже фарсовими ситуаціями, у яких знаходились герої вистави, переплітались з наростаючими мотивами тривоги, небезпеки, драматизму, що зрештою призвело до трагедійного фіналу – смерті Давидова (Анатолій Гурський), простого, кремезного, надійного. В образі Лушки Нонна Гурська та Ніна Ніколаєва відтворили бунтарський склад особистості, драму невтіленого духовного потенціалу. Інші ролі виконували: Размьотнов (Володимир Сніжний), Варюха (Ліна Ізарова, Валентина Лушнікова), Майданніков (Валерій Купченко), Нагульнов (Анатолій Гаврюшенко), дід Щукар (Володимир Новосад).

Вистава визначалась чітким місцем дії та емоційним забарвленням характерів у масових сценах. Сильні пристрасті, напружений драматизм, разом із тим світла й оптимістична інтонація приваблювали до неї глядачів.

Переконливим доказом творчої самостійності і зрілості колективу стала постановка Іваном Білоусом музичної комедії А. Борисова та Г. Фере «Кому посміхалися зорі» за п'єсою Олександра Корнійчука і музикою Бориса Александрова. Режисер Іван Білоус знайшов своє вирішення, не відмовляючись одночасно й від орієнтації на сценічну інтерпретацію авторів драматичного твору. Баталію Саливона Часника (Юрій Волохов) з Кіндратом Галушкою (заслужений артист УРСР Володимир Петрухін)

рівняни мали нагоду спостерігати в 1950 році у виставі «В степах України», проте новий спектакль-мюзикл ні в яке порівняння не йшов з минулою інсценізацією. Нова вистава була з усіма характерними ознаками цього жанру: піснями, танцями, музикою, проте максимально наближеною до сучасності.

У спектаклі, крім Часника і Галушки, можна було побачити цілу галерею цікавих акторських робіт. Серед них: проникливий комбінатор, «невизнаний талант» Довгоносик (Анатолій Гаврюшенко), діди Остап і Тарас (заслужений артист УРСР Георгій Кияновський, Василь Вегера), Катерина (Ніна Ніколаєва), Палажка (Атталія Гаврюшенко), Параска (Валентина Бойко, Оксана Білявська), Галя і Гриць (Галина Таланай, Мечислав Іщенко), страж порядку – старшина міліції Редько (Анатолій Романюк).

Приємно констатувати, що Рівненський театр почав виправдовувати свою назву – «музично-драматичний». У виставі діяв оркестр під диригуванням Зигмунда Киселевича і злагоджено звучали хорові номери, у яких брав участь увесь творчий склад театру. Відчувалося щире прагнення режисера органічно поєднати слово з піснею, музикою, танцями, показати перетворення і розквіт людської особистості. Іван Білоус прагнув урахувати особливості еволюції національних виконавських традицій, збагачених досвідом музично-театральних культур.

Газета «Червоний прапор». 7 грудня 1976 року.

ДРУГА ЗУСТРІЧ

Ваговиті колоски хитаються, хитаються. В очах мерехтить від хлібного безмежжя, від щедрих розсипів сонячного золота. А тут з вудками дід Остап та дід Тарас: продовжується, кажуть, знаменита баталія Часника з Галушкою! І що ж? Дійсно, продовжується. Піднімається інтермедійна завіса і лавиною вкочується гармидер. У гаморі і лементі невсипущий страж порядку старшина міліції Редька з'ясовує причини сварки Саливона Часника з Кіндратом Галушкою. Хвацько цвьохкають залпи дошкульних слів, уїдливих реплік...

«Зачекайте, — скаже читач, — виходить колектив Ровеньського обласного музично-драматичного театру імені М. Островського знову повторив постановку давно відомої п'єси Олександра Корнійчука «В степах України»?

І так, і ні. Бо нинішня постановка ні в яке порівняння не йде з тією, яка була на ровеньській сцені в перші післявоєнні роки. По-перше, теперішня вистава — музична комедія з усіма її характерними ознаками: піснями, танцями, музикою. По-друге, дію твору максимально наближено до сучасності. Отже, той факт, що виставі дано назву «Кому посміхалися зорі» — цілком виправданий.

Бачимо у спектаклі цілу низку цікавих акторських робіт. Серед них — дещо недалекоглядний, але з такою собі житейською хитринкою Галушка (заслужений артист УРСР В. Петрухін), пронирливий комбінатор і «невизнаний талант» Довгоносик (артист А. Гаврюшенко), прямолінійний, відпертий але, можливо, аж надто молодцюватий Часник (артист Ю. Волохов). Ну й звичайно ж, добродушні та дотепні балагури дід Остап і дід Тарас (заслужений артист УРСР Г. Кияновський та артист В. Вегера). Із жіночих образів кращими

Актори Рівненського театру.
1-й ряд: Н. Гурська, В. Сніжний, В. Буланова, А. Гурський, Л. Мовська;
2-й ряд: ..., В. Петрухін, А. Бабак, В. Романюк. 1970-ті роки

є, безперечно, Катерина (артистка Н. Ніколаєва) та Параска (артистка В. Бойко). А взагалі, то весь акторський склад грає темпераментно, з повною віддачею. Приємно, що театр почав виправдовувати свою назву «музично-драматичний». Цього разу не тільки чуємо музику композитора, народного артиста СРСР Бориса Александрова у виконанні оркестру (диригент З. Киселевич), а й хороший спів ряду акторів. Зокрема, варто відзначити вокальні дані молодої пари Галі і Гриця (артисти Г. Талалай і М. Іщенко). Досить злагоджено звучить хор. «Кому посміхалися зорі» – перша робота у нашому театрі молодого режисера І. Білоуса. Ця робота у багатьох відношеннях експериментальна, пошукова. Відчувається щире прагнення режисера органічно поєднати емоційне Корнійчукове слово з піснею, музикою, танцем, показати перетворення і розквіт людської особистості в радянському суспільстві.

Недарма слова О. Корнійчука «Наша епоха – епоха великого ентузіазму, коли ми не тільки переробляємо світ, але й себе в ньому» звучать як своєрідне кредо творців спектаклю. Друга зустріч зі славетним твором на сцені Ровенського театру сповнена святкової свіжості і своєрідності.

Є. Шморгун.

Цілеспрямовано і послідовно проводив Іван Білоус лінію сценічного втілення творів, що висвітлюють актуальні проблеми суспільного життя, показують реальні життєві конфлікти, відтворюють складний образ сучасника в усій його багатогранності.

До кращих робіт Івана Білоуса належали: музична комедія «Здрастуйте, я ваша тьотя» («Донна Люція») Ю. Хмельницького, драматична притча «Не стріляйте в білих лебедів» Бориса Васильєва, у якій висвітлювались актуальні проблеми села в 70-ті роки XX ст. Герой п'єси – лісничий Єгор Полушкін – віддав своє життя, захищаючи природу від браконьєрів. Роль Єгора талановито зіграв Володимир Бабич, іншим разом цю роль щиро і хвилююче виконував Володимир Дяков, який щойно перейшов працювати в театр з Рівненського інституту культури. Згодом були поставлені мелодрама «Лебеді живуть закоханими» Лева Синельникова, з цікавою інтригою, в якій йшлося про всілякі випадковості в житті, які змінюють долю людини від щастя до нещастя і навпаки, та симпатії або антипатії до персонажів твору, та драма «Дикий ангел» Олексія Коломійця. Останній твір – гостро проблемна вистава не лише за зовнішніми прикметами того часу, а за духом, за складом характерів дійових осіб, проблемами, які вони вирішують. У центрі подій був позитивний образ трудящої людини з чіткою, послідовною життєвою позицією, високою внутрішньою культурою і високорозвиненим почуттям відповідальності перед людьми. Інтелектуальний рівень спектаклю, його емоційний нерв, динаміку подій визначав у виставі Платон Ангел, роль якого виконували Володимир Петрухін та Іван Білоус. Успіху вистави сприяла вдумлива, злагоджена гра інших акторів. Потім була лірико-романтична музична комедія «Дівчина і море» Д. Шевцова.

РОВЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР
імені М. Островського

1977 рік 37-й сезон

Лев СИНЕЛЬНИКОВ

Лебеді живуть закоханими

Драма на 2 дії

Режисер-постановник — І. Білоус
Художник — М. Стефурак
Музичне оформлення — З. Кісілевич
Асистент режисера — В. Сніжний
Помічник режисера — А. Жуковська

Програма драми «Лебеді живуть закоханими». 1977 рік

Окрім режисерської роботи, майже в усіх своїх виставах Іван Білоус виконував і акторську. Усього ним було зіграно понад 70 ролей, серед яких Карась («Запорожець за Дунаєм» Семена Гулака-Артемовського), Виборний («Наталка Полтавка» Івана Котляревського), Назар («Весілля в Малинівці» Леоніда Юхвида), Гнат («Безталанна» Івана Карпенка-Карого), Левко («Майська ніч» Миколи Гоголя) та багато інших. Найкращими в його виконанні були ролі у творах української класики, причиною чого, очевидно, було те, що вони давали більше матеріалу для сценічної характеристики дійових осіб. Зазначимо, що Іван Білоус також мав хороші вокальні дані.

Іван Павлович Білоус у своєму творчому доробку має і власні драматичні твори. Їх понад десять: віршована п'єса, історична драма «Данило Галицький», оперета «Воротар і президент», історична драма «Семен Височан», лірична драма «Очі мої волошкові», лірична драма «Шовкова

косиця», драма «Недоспівана пісня кохання», мелодрама «Коханка», яка йшла на малій сцені Рівненського театру 14 квітня 2001 року, та інші.

Ці промовисті дані – не тільки показник кількості постановок, ролей і драматичних творів, а й свідчення інтересу митця до художньої творчості. Пошуки нових вирішень теми народної боротьби з нацизмом у 1978 році головний режисер Ігор Рибчинський продовжив у виставі «Грачов – центру». Це була п'ята версія вистави про діяльність радянського розвідника-диверсанта Миколи Кузнецова, авторами якої були місцевий журналіст Кім Закалюк та режисер-постановник Ігор Рибчинський.

Це не означало, що після всіх попередніх інсценізацій, здійснених на рівненській сцені на цю тему, авторам нової п'єси довелося повторювати те, що вже було сказано про партизанський загін Дмитра Медведєва. Усі інсценізації поступово використовували нові історичні факти про діяльність Миколи Кузнецова. Режисер Ігор Рибчинський заклав новий принцип романтичного звучання образу Миколи Кузнецова і спектаклю в цілому, чітко визначив психологічний напрям у героїчному жанрі.

Найбільшим успіхом і популярністю у глядачів наприкінці 1977 року користувалася драма «Собор паризької Богоматері» В. Гольдфельда за романом Віктора Гюго в постановці Ігора Рибчинського.

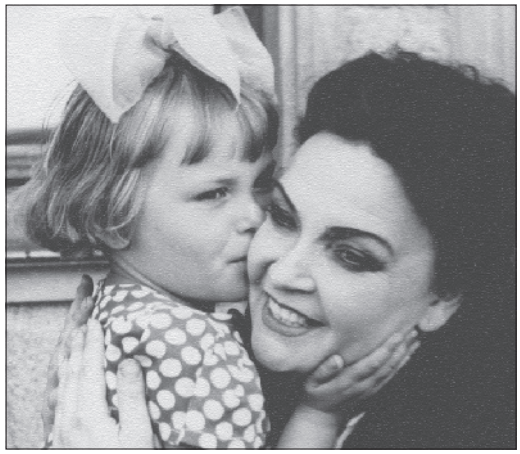
Актори Ровенського театру біля будинку-музею Василя Шукшина. 1970-ті роки

У пошуках трагедійних барв для вистави режисер заглибився у її філософію, а не в романтичний мелодраматизм традиційного любовного трикутника. У свою чергу актори вдало відтворили атмосферу епохи середньовіччя: жорстокість інквізиції, деспотизм та сваволю державної верхівки, з одного боку, і безправ'я простих людей – з іншого.

А. Гурський та Н. Ніколаєва у виставі «Дженні Герхард» Т. Драйзера

Культовий храм Нотр-Дам де Парі виступав як головний образ усього сценічного дійства. Похмурі колони, стіни, чотирикутні башти, балюстради, виконані у графічному зображенні, неначе пригнічували і принижували людську особистість своєю сірістю. У цій суворій прекрасній готиці католицизму відчувалося поєднання благочестя і жорстокості, добропорядності й розпусти. Надзвичайно вдалі рішення знайшла художниця Таїсія Хредченко: чернечий темно-сірий колір убрання, строга одноманітність підкреслювали непорушність життєвих норм і порядків. Таке оформлення створювало широкий простір для сценічного втілення режисерського задуму і виразності створених акторами образів. Вражала не тільки художня сценографія вистави, а, насамперед, виконавська майстерність акторів. На сірому тлі визначалася постать пастора Клода Фролло у виконанні заслуженого артиста УРСР Анатолія Гаврю-

Лілія Чупринська (зліва) і Валентина Буланова у виставі «Спека в Берліні» Ю. Бобошка

Володимир Чупринський із донькою Лілією, яка грала у виставі «Спека в Берліні» Ю. Бобошка

шенка, який у темному одязі уособлював поважність, спокій, упевненість, говорив стримано і лаконічно. Його бліде обличчя ще сильніше вирізнялося на темних декоративних лаштунках.

Заслужений артист УРСР Володимир Сніжний, якого завжди сприймали як ліричного героя, виконував роль Квазімодо. Митець перевершив акторські можливості: у цій характерній ролі він був надзвичайно привабливим, незважаючи на потворну зовнішність. Ця потворність викликала співчуття глядача. Серед усіх виконавців вистави «Собор паризької Богоматері» особливе місце займала заслужена артистка УРСР Ніна Ніколаєва в ролі Есмеральди. Її образ вражав глядача багатогранною палітрою: ліризмом, м'якою тональністю, жагучою пристрастю та зовнішньою принадністю в поєднанні з глибоким драматизмом. Її Есмеральда була нескореною, наступальною, мужньо і гордо йшла на страту. Цю роль також виконувала Валентина Лушнікова.

В інших ролях були звайняті: Жан Фролло – Анатолій Романюк, Феб де Шатопер – народний артист УРСР Ігор Рибчинський, Жан Куактьє – заслужений артист УРСР Володимир Петрухін, Гудула – народна артистка УРСР Нонна Гурська та Ліна Ізарова, інші актори. У 37 ролях, що значились у виставі, був задіяний увесь творчий склад театру, було чимало цікавих епізодичних акторських робіт, творчих знахідок та індивідуальних відкриттів. Високого драматизму надавала виставі музика композиторів Дмитра Немченка та заслуженого артиста УРСР Олександра Радченка.

Внутрішня співзвучність режисерського почерку і акторських здібностей, зумовлених бажанням створити художній за змістом і сучасний за образним рішенням спектакль, сприяли тому, що митці отримали справжню насолоду, працюючи над цим драматургічним матеріалом, а глядачі – задоволення від побаченого. Режисер Ігор Рибчинський уклав у «Собор паризької Богоматері» живе відчуття сучасності, потужну режисерську фантазію. Виставі судилося б довге і славне творче життя, якби не трапилося непередбачене нещастя...

Розділ VII

«БІДА І РАДІСТЬ ПОРУЧ ХОДЯТЬ...»

У неділю 5 березня 1978 року, після денної вистави «Грачов – центру», о 16 годині 30 хвилин за нез'ясованих обставин на сцені загорілися задник і частина підлоги. Коли з'явився директор театру Федір Герладжі й почав зривати лаштунки, охоплені вогнем, уже було пізно – почала горіти вся сценічна коробка. Опустити протипожежну завісу для того, щоб не допустити розповсюдження вогню, виявилося вже неможливим.

Прибулим пожежникам справитися з вогнем теж не вдалося, і полум'я перейшло в глядацьку залу. Не дійшов вогонь лише до вестибюля, фойє та за лаштунки (костюмерний цех, художні майстерні, кімнати для гримування). Урешті-решт, від головної частини приміщення залишились обгорілі мури, в яких ще майже два дні жеврів вогонь.

Загинуло чимало чудових декорацій, нотна бібліотека, музичні інструменти, бутафорія. Ця подія гнітюче вплинула на всіх працівників театру і на мешканців міста. Що далі буде з театром?.. Потрібно було починати все спочатку.

Газета «Сім днів». 11 червня 2004 року.

ПРО ПОЖЕЖУ В РІВНЕНСЬКОМУ ТЕАТРІ ДІЗНАВАЛИСЯ З «ГОЛОСУ АМЕРИКИ»

Кожне, нехай і провінційне місто, має не лише свою особливу історію, а й великі таємниці. У Рівному одна з таких – пожежа в обласному музично-драматичному театрі, яка сталася 26 років тому.

Згадуючи 60-70 роки, неможливо не сказати про особливе ставлення рівнян до свого обласного театру. Для мешканців міста театр тих років – це було щось набагато більше, аніж просто центр культурного відпочинку. Присутність невидимого і незбагненного духу Мельпомени (він відчувався одразу, щойно переступали театральний поріг) пам'ятаю змалечку, відколи мама вперше привела нас із сестрою на спектакль. Коли в залі починала звучати музика і повільно згасало світло, ми, зручно вмостившись в оббитих червоним оксамитом кріслах, зачаровано дивилися на гігантську (за нашим тодішнім уявленням) кришталеву люстру, розглядали чудернацькі малюнки на балконах і стелі, ліпні візерунки з позолотою. Хоча приміщення дехто вважав аж надто провінційним, навіть архаїчним, але була та провінційність настільки милою серцю кожного рівнянина! Оздоблення театру не вписувалося в тодішню «типову» радянську архітектуру. Можливо, й через це з таким трепетом ставилися до відвідування театру: одягалися святково, жінки й діти обов'язково брали з собою змінне

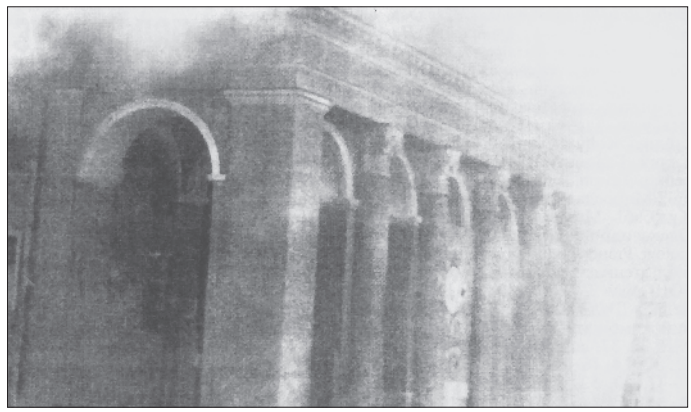
взуття, а чоловіки – краватку. А коли після пожежі почали відбудовувати приміщення, рівняни переймалися, щоб його не «осучаснили» до безликості. У те, що сталося в неділю 5 березня 1978 року, повірити було тяжко – театр згорів. На щастя, не дотла. Про пожежу, її причини й наслідки рівняни дізнавалися з неофіційних джерел, офіційні – мовчали. Що саме спричинило загорання, достеменно не відомо й досі, хоча чутки були різні: й про навмисний підпал, і про закладену вибухівку, і про необережність при палінні когось із персоналу... Проте тодішнє комуністичне керівництво не поспішало бодай щось розповідати людям, хоча «крайнього» знайшли. Щоправда, цікаві версії про причини пожежі охочі почули того ж вечора на хвилях «Голосу Америки», журналісти якого розповідали про подробиці надзвичайної події в маленькому українському містечку. І донині через 26 років потому гіркі спомини не залишають очевидців трагедії. Ось що розповіли журналісту тижневика безпосередні учасники й свідки події.

Про пожежу в театрі повідомили з перукарні

Валентин Пашковський (у березні 1978 року – виконувач обов'язків начальника обласного відділу пожежної охорони, керував гасінням):

– У неділю, приблизно по обіді приїжджає за мною службова машина – театр горить. Я не міг повірити, бо щойно повернувся з міста. На мою думку, в тому, що сталося, чимала провина працівників театру. Після ранкової вистави в театрі залишалося кілька чоловік. Вахтер почув запах диму і побачив, що на сцені тліє частина шумової завіси, та замість того, щоб гасити загорання, побіг повідомляти директора. Поки вони повернулися назад, вогонь уже розповсюдився на кілька метрів вгору. Розгубившись, директор із вахтером замість того, щоб опустити протипожежну завісу, яка відділяє сцену від глядацької зали, почали шарпати «задник», намагаючись його зірвати. Певно, думали так збити вогонь. Врешті він обірвався і накрив їх, через що чоловіки отримали значні опіки.

Вогонь тим часом розповсюджувався, з вікон повалив дим. З театру ніхто не телефонував до пожежників, а про те, що там відбувається, нам повідомили з перукарні, яка навпроти театру. Це було хвилин через 40 від початку пожежі, тому коли ми приїхали, вогонь уже охопив майже всі внутрішні приміщення. Прибували пожежні автомобілі не лише з Рівного, а й з Гощі, Корця, Костополя, Острога, Дубна – майже 30 автоцистерн. Хто й навіщо їх стільки викликав, невідомо, тільки заважали одне одному. Машини розставляли аж до мосту, качали воду просто з Усті. З'їхались усі місцеві партійні, міліцейські, військові керівники, причому кожен вважав своїм обов'язком давати вказівки, завдаючи ще більше клопоту пожежникам. Навколо театру зібрався натовп цікавих, люди виглядали з вікон навколишніх будинків. Дим від пожежі було видно з усіх точок міста. Полум'я робило

Рівненський театр в клубах диму

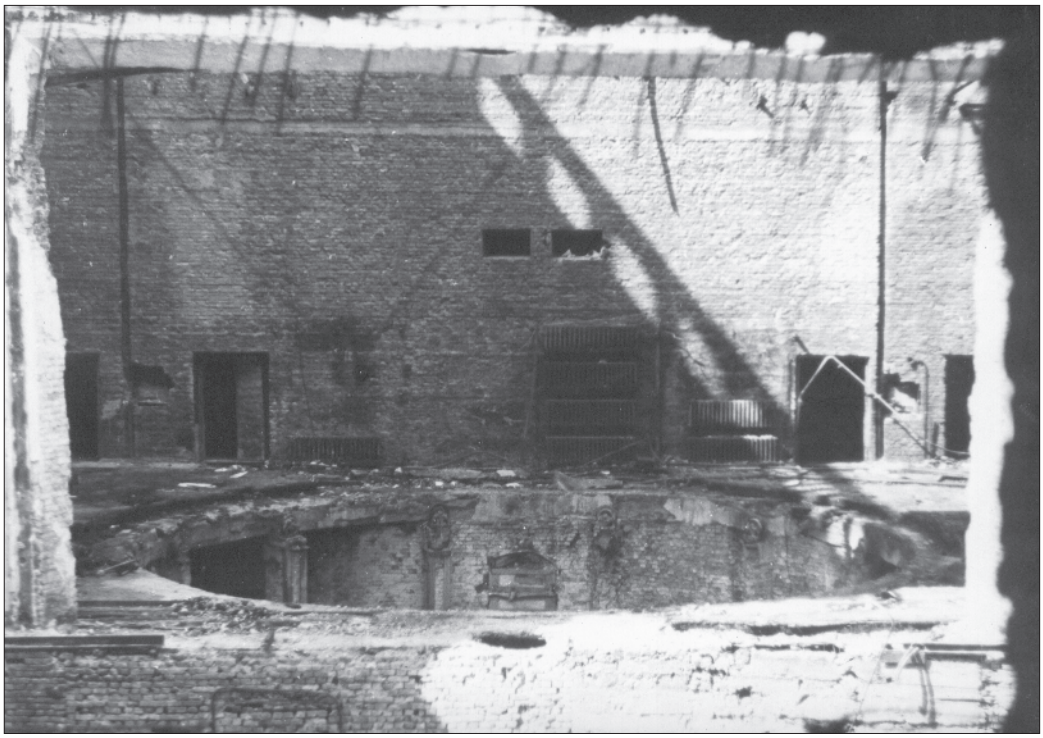

Ліва ложа після пожежі

своє. Під дією високої температури металеві рейки, до яких кріпилося сценічне риштування, прогнулися і все впало донизу. Не відкрили вчасно димові люки на даху, тому під дією високої температури метал почав «пливти», загорілися декорації, протипожежна завіса по рейках з'їхала додолу, потягнувши за собою перекриття і дах. Впала стеля. Сила вибуху була така, що вибила дубові двері службових приміщень, з усіх отворів будівлі під тиском вилітали шматки розжарених конструкцій, декорацій, з вікон повилітало скло. Через це згодом з'явилися чутки про підкладену вибухівку, але це неправда. Вибух розігнав натовп, і пожежники вже могли працювати спокійно. Гасили до шостої ранку, а згарище диміло ще три дні. Якби нас повідомили вчасно, то такої пожежі не було б.

Збиток становив 917 тис. крб.

Наступного дня до Рівного приїхали представники республіканської прокуратури, КДБ, МВС, партійних органів, фахівці пожежної справи. Розслідування, за словами очевидців, звелося до взаємних звинувачень, найбільше – працівників театру. Далекі від пожежної справи люди повчали пожежників, як потрібно було діяти. За словами очевидців, жодного слова в тогочасній пресі не було написано про пожежу. «Крайнім» залишився директор театру, його засудили, звинувативши у невиконанні вимог протипожежної безпеки. Пізніше, встановлюючи причини пожежі, дійшли висновку, що, ймовірно, загорання сталося через недопалок, безпечно кинутий кимось із акторів чи обслуговуючого персоналу. Наслідки були жахливі: від діючої будівлі театру залишилися зовнішні стіни. Сцена, амфітеатр з дубовими кріслами, декорації – все перетворилося на купу попелу під відкритим небом. Пощастило, що людській жертв не було, хоча потерпілі з опіками були.

Сцена театру після пожежі

Через двері вилітали не лише декорації, а й люди

Розповідає завідувачка постановочної частини театру Неля Полехіна (її чоловік у той час працював інженером-радистом, під час пожежі був у театрі):

– Ми мешкали в гуртожитку, що навпроти театру, на вулиці Сагайдачного. Чоловік після спектаклю вийшов із радіорубки і побачив, що горить «горизонт». За його словами, горіла не сама завіса, а ворс на її поверхні. Полум'я дуже швидко «бігло» вгору й вогнегасником його вже годі було дістати. Тому він хотів обірвати завісу, щоб збити вогонь. Вона впала на нього, але чоловік знайшов у собі сили, щоб побігти до пожежного рукава. Але не добіг, бо прогримів вибух, і його вибуховою хвилею через вибиті дубові двері викинуло на вулицю. Його буквально винесло на протилежну сторону дороги до колишнього магазину «Мрія». Чоловік отримав сильні опіки. Пожежників дуже довго чекали, хоча до театру – рукою подати! Коли ми в гуртожитку побачили, що горить театр, одразу кинулися до службових приміщень. Через вікна викидали все, що траплялося під руки, потім стали ланцюжком і передавали речі з театру до гуртожитку. Так врятували костюми, деякий реквізит. Актори плакали, як і багато рівнян, котрі зібралися навколо. Наступного дня, прийшовши на згарище, яке ще диміло, побачили на місці амфітеатру вигорілу яму, покручені й розплавлені балкони, покороблений паркет, звідусюди якось моторошно доносилося «кап-кап-кап» (усе було залито водою), відчувався їдкий запах диму і... Здавалося, що ми осиротіли, й, водночас, не могли повірити в те, що сталося. Чоловік із сильними опіками потрапив до лікарні. До нього нікого не пускали – тривало слідство. Працівники КДБ намагалися його звинуватити, так що нерви попсували добряче. У тому, що чоловіка не стало через кілька років, не останню роль зіграла пожежа.

Права ложа після пожежі

«Пожежа – для мене загадка й досі»,

згадує трагічний березень 1978-го тодішній директор театру й очевидець пожежі, нині декан художньо-педагогічного факультету Інституту мистецтв РДГУ Федір Герладжі.

– Події 5 березня 1978 року для мене й багатьох моїх колег – досі загадка, яка наводить на певні роздуми. Того року з інтервалом у кілька днів горіли театри кількох обласних центрів України. У Рівному пожежа сталася у день роковин смерті Сталіна. Тоді якраз йшла вистава про Кузнецова – «Грачов – центру», я грав роль генерала КДБ. Прикметно, що під час пожежі в театрі вийшла з ладу дрейчерна система, відмовило електрообладнання, хоча незадовго до трагедії ми зробили капремонт, і все працювало. У театрі суворо заборонялося палити, але актори мали свою версію щодо виникнення пожежі, хоча її не взяли до уваги. «Горизонт» (завіса) був просочений легкозаймистою речовиною. Коли ми зрозуміли, що самотужки не впораємося, викликали пожежників, але чекати їх довелося довго. Намагалися опустити протипожежну завісу (це робилося вручну), але вона впала. А потім стався вибух. Мене буквально «винесло» хвилею через бокові двері, я отримав опіки. Але в той момент не думав про це. Разом із акторами, які прибігли з гуртожитку, викидали з вікон костюми, реквізит... Згоріли всі декорації. Але наші колеги з українських театрів подарували нам декорації до 13 вистав, завдяки чому ми змогли після пожежі поїхати на гастролі. Для відновлення театру потрібно було 7 мільйонів карбованців. Мені казали: «Знайдеш винних – будуть гроші». Але головним обвинувачуваним, звісно, був я. Отримав два роки умовно, потім ще довго відшкодовував збитки. Засуджені були також заступник директора і завідувач постановочної частини. Був великий тиск із боку КДБ і партійних органів. То були чорні дні для театру.

До 700-річчя Рівного театр відбудували. Хоча на думку декотрих глядачів і працівників театру, нинішній театр скоріше є робоче приміщення, а не храм Мельпомени, проте... Це вже тема іншої публікації.

Світлана Калько.

Через два тижні розпорядженням обласних керівних органів влади за сприяння начальника обласного управління культури Михайла Песчаного театру надали можливість тимчасово працювати в міському Будинку культури, що розташований у парку ім. Тараса Шевченка. Проте тут була майже відсутня закулісна частина, і розташуватися творчому складу разом із художньо-декоративними цехами там було майже неможливо. Однак потрібно було працювати!.. Іншого виходу із скрутного становища не було.

З 5 червня 1978 року театр працював на стаціонарі лише 10-12 днів, а в інші дні місяця виїздив у створені філії в містах Дубні, Острозі та Сарнах. Із 15 січня 1979 року колектив переїхав у своє колишнє театральне приміщення на вулицю Олеко Дундича (тепер Поштова), у якому колись трупа працювала до 1960 року. У травні 1979 року почалася відбудова згорілого театру, яка тривала майже чотири роки.

Незважаючи на незручні умови праці, виробничі труднощі, театр намагався не загубити чіткої форми, властивих мистецтву Мельпомени пристрастей і глибини почуттів. Театр, який відображає творчий пафос людини, проектує майбутнє і говорить про перспективи людини-творця, яка змінює природу, світ, життя, продовжував творити прекрасне. Театральне мистецтво – то завжди інформація для роздумів, і глядач має її отримувати. Вона може бути різною, починаючи від того, який на акторові костюм, і закінчуючи вдячними оплесками.

Перш за все було поновлено художньо-декоративне оформлення цілої низки вистав і почалася робота з підготовки нового репертуару.

Однією з перших вистав, яку побачили рівняни після пожежної драми, була комедія Якова Мамонтова «Рожеве павутиння» у постановці народного артиста УРСР Ігора Рибчинського, художньому оформленні Миколи Стефурака. Вона належала до перших радянських реалістичних комедій і в 30-ті роки була запропонована Раднаркомом для постановки на сцені. У п'єсі йшлося про обплутування нестійких за характером людей рожевим павутинням міщанського побуту: у пресі з'являється оголошення про здачу на літній сезон дачі; власники дачі в об'яві додають, що їм бажано було б здати дачу людям, які працюють у сфері мистецтва, до того ж молодим та інтелігентним.

Уважаючи опубліковану об'яву за явну глупоту і міщанську сентиментальність невідомих власників дачі, троє зацікавлених нею богемствуючих молодих митців вирішують там оселитися. Але легковажні молоді люди, неначе мухи, потрапляють у рожеве павутиння, хитро сплетене

власниками дачі. Величезні труднощі доводиться подолати дачникам; вони нарешті втікають і цим уникають загрози стати чоловіками далеко не наївних і сентиментальних, як виявилось, а корисливих і спритних міщанок з родини Гей-Гуківського, роль якого виконав Валерій Купченко. Інші ролі виконували: Ліна Ізарова (Ліночка), Валентина Буланова (Бабулькіна), Ігор Рибчинський (Гудимуха), Павліна Вегера (баба Тетяна), Валентина Лушнікова (Галька), Анатолій Романюк (Юрко), Григорій Головатюк (Нелопаний), Павло Кучин (Рубчик). Режисер-постановник щиро прагнув розкрити тему міщанства, яка стала актуальною на підмостках сцени в 70-ті роки XX ст. Однак виведені автором герої, які протистояли негативним персонажам, виявилися в п'єсі схематичними, нежиттєвими й обмеженими. Обставини, у які драматург поставив своїх позитивних героїв, були нетиповими. Мова деяких персонажів, їхні дотепи, комедійні ситуації були фактично потаканням міщанським смакам частини глядачів.

Із квітня 1978 року театр почав опановувати широку географію гастрольних подорожей по Росії та Білорусі. Чотири місяці він із великим успіхом гастролював у Кемерово, Прокоп'євську, Кисельовську та Новокузнецьку, а 1979 року – у Барнаулі, Бійську, Рубцовську, із вересня – у Пінську та Барановичах Білоруської РСР.

Репертуар цих гастрольних подорожей складався з «Повісті про кохання» Олексія Коломійця, «Украденого щастя» Івана Франка, «Відлетимо з вітрами» Миколи Зарудного, «Собору паризької Богоматері» Віктора Гюго, «Королеви тюльпанів» Юрія Мокрієва, «Дженні Герхардт» Теодора Драйзера, «Матері-наймички» Тараса Шевченка, «Варшавської мелодії» Леоніда Зоріна, «Полювання на вовків» В. Ряхни, «Сватанні на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка, «Рожевого павутиння» Якова Мамонтова та музичної казки «Білосніжка і сім гномів» Леоніда Устинова.

В. Буланова, Н. Ніколаєва, А. Гаврюшенко у ліричній комедії «Відлетимо з вітрами» М. Зарудного. 1978 рік.
Архів Валентини Буланової

У сезон 1978-1979 років театр успішно працював над сценічним утіленням класики. Режисер Ігор Рибчинський здійснив постановку п'єси за комедією Михайла Старицького «Майська ніч» (інсценізація А. Оселедчика, музика Миколи Лисенка). Це була яскрава, об'ємна му-

зична вистава. Що з того, що події гоголівського твору знані-перезнані! Приєднуватися до високого мистецтва завжди новизна. Неможливо було не задивитися на Голову у виконанні заслуженого артиста УРСР Володимира Петрухіна і Зовицю – Валентину Буланову.

Із добрим гумором, життєвою хитринкою роль Каленика виконав артист Василь Вегера. Колоритною постаттю був Писар у виконанні заслуженого артиста УРСР Анатолія Гаврюшенка. Із подібною роллю актор зіткнувся не вперше – рівняни пам'ятали його в ролі Афанасія Івановича Пречистенського із «Сорочинського ярмарку». Писар – новий, вищий щабель у творчому доробку актора. Особливого звучання виставі надавала участь молодої артистки Лідії Кондрашевської, яка володіла рідкісної краси голосом, у ролі Панночки. На тому ж рівні звучали українські пісні Левка – визнаного верховода серед парубків, окриленого палким коханням до Галі, роль якого виконав Мечислав Іщенко. Роль Галі виконувала Ніна Ніколаєва, яка малювала свою Галю пастельними фарбами її лагідної вдачі.

РОВЕНСЬКИЙ
державний український
музично-драматичний
ТЕАТР
ім. М. Островського
1977 рік
37-й сезон
Микола ЗАРУДНИЙ
Відлетимо з вітрами...
Лірична комедія на 2 дії
Постановник — Я. Бабій
Асистент режисера — А. Романюк
Художник-постановник — Т. Хрещенко
Композитор — О. Каневський
Помічник режисера — В. Новосад

Програма ліричної комедії «Відлетимо з вітрами». 1977 рік

Підкреслюючи найсуттєвіше – колорит сценічної дії, – актори створювали у глядача піднесений, святковий настрій, допомагаючи йому глибше проникнути в яскравий і неповторний світ гоголівських героїв.

Газета «Червоний прапор». 24 листопада 1978 року

МЕЛОДІЇ ТРАВНЕВОЇ НОЧІ

Ровеньский обласний музично-драматичний театр ім. М. Островського розпочав 39-й сезон своїм «фірменним» твором – виставою «Драматична пісня».

Влітку колектив театру успішно гастролював по містах Західного Сибіру. На виставах ровеньских майстрів сцени побувало близько 200 тисяч глядачів. Особливим успіхом користувалися в сибіряків вистави «Собор паризької богоматері», «Дженні Герхардт», «Сватання на Гончарівці», «Украдене щастя», «Полювання на вовків» та інші. Діти з захопленням сприймали музичну казку «Білосніжна і сім гномів».

За час гастролей, які цього разу тривали чотири місяці, актори театру провели 38 творчих зустрічей з шахтарями, металургами, будівельниками, на яких розповідали про рідну Ровенщину, показувані уривки з кращих вистав, виступали з концертами. Творча та громадська діяльність колективу театру відзначена Почесною грамотою Кемеровського обкому КПРС та облвиконкому, почесними грамотами ряду міськкомів партії та міськвиконкомів. Першою прем'єрою нового театрального сезону стала вистава «Майська ніч» за однойменною повістю М. В. Гоголя. Коли дивишся виставу «Майська ніч» (інсценізація А. Оселедчика, музика М. Васильєва та М. Лисенка), час летить особливо

А. Гаврюшенко (Писар) і В. Буланова (Зовиця) у виставі «Майська ніч».
Архів Валентини Буланової

швидко. Бо в цій комічно-фантастичній опереті справді багато і комічного, і фантастичного, і все воно подано яскраво, об'ємно, цікаво.

Ну як не задивитися на Голову, в якого амбіції хоч відбавляй, а ніякісінької амуніції, і який аж з шкури пнеться, щоб хоч чимось підкреслити свого зверхність над іншими. Заслужений артист УРСР В. Петрухін штрих за штрихом розвінчує свого персонажа, вміло вип'ячує усі його слабості, тактовно пропонує глядачеві то гостро поглузувати зі свого героя, то від душі посміятися над його промахами, простакуватого хитрістю і заземленістю.

А скільки дотепності, простодушності і лукавства в образі Зовиці (артистка В. Буланова). Скільки доброго гумору, житейської хитринки в образі Каленика (артист В. Вегера). Відчувається, що акторам подобаються їх ролі, їх герої, і вони буквально вкладають душу в ліплення сценічних образів. Однак хочеться застерегти виконавців ролей Зовиці і Каленика: надмірне прагнення обов'язково викликати в глядача сміх на кожному кроці веде до перегравання. І цим іноді послаблюється гоголівське звучання образу.

Колоритною постаттю вийшов Писар у виконанні заслуженого артиста УРСР А. Гаврюшенка. З подібними ролями акторові стикатися не вперше. Грав він гоголівських героїв – ровенчани добре пам'ятають його поповича Афанасія Івановича Пречистенського із «Сорочинського ярмарку», поставленого театром чотири роки тому.

Оперета іскриться сміхом-жартом, розумними і кумедними вигадками, виграє задушевними мелодіями травневої ночі, яскравиться барвистими танцями. І про пісні, і про танці можна говорити окремо – вони цього заслуговують. Згадаймо хоча б, якою замрією віє від хореографічної картинки, в якій дівчата кидають у воду вінки. У кожному хореографічному етюді відчувається творча думка балетмейстера О. Ніколаєва. Буде аж ніяк не перебільшенням, якщо сказати, що робота у «Майській ночі» – одна з найсерйозніших і найуспішніших театральних робіт молодого балетмейстера.

Особливого звучання опереті надає участь у ній артистки Л. Кондрашевської. Володіючи голосом рідкісної краси, Л. Кондрашевська веде за собою інших співаків, задає тон у багатьох сценах. Вона то чарує задушевною ліричністю співу в хорі дівчат, то до глибини душі хвилює непідробним драматизмом голосу в пісні русалки-панночки. Приємно, що серед молодого поповнення театру з'явилася обдарована співачка, яка органічно вписалася в акторський ансамбль, очоливши його вокальну частину, і в якої, поза всякими сумнівами, прекрасне творче майбутнє.

У спектаклі широко розкрилися вокальні здібності М. Іщенка. Ряд українських народних пісень у його виконанні звучить тепло і чисто, сповнений щирістю почуттів. Левко М. Іщенка вийшов героєм привабливим – простий селянсь-

кий хлопець, кмітливий і дотепний, співун, веселун, визнаний верховода серед парубків і одночасно натура глибоко лірична, хлопець тонкої душі, якого підносить, окрилює палке кохання до Галі. Багато в чому до пари Левкові і Галя, її грає артистка Н. Ніколаєва. Бачимо ту ж безпосередність характеру, м'яку пастельність рис її вдачі, цнотливість і дівочу сором'язливість. А над усім цим – розпростерте крило першого кохання. І все ж, на нашу думку, образ Галі, в порівнянні з іншими провідними дійовими особами, має дещо менше наповнення, в ньому проглядається поверхова заданість, навіть схематизм. Звичайно, можна зробити скидку на недостатню літературну виписаність образу. Але ж це не завада акторському та режисерському творчому пошуку.

Поставив комічно-фантастичну оперету головний режисер театру, народний артист УРСР І. Рибчинськнй. Асистували йому заслужений артист УРСР А. Гаврюшенко та дипломант Київського інституту культури В. Купченко. Нова робота творчого колективу театру заслуговує на увагу. Безперечно, вона довго житиме у творчому репертуарі ровенських майстрів сцени.

Успіхові вистави немало сприяють добре продумане художнє оформлення, виконане художником Т. Хредченко, та чарівна музика у злагодженому виконанні оркестру (диригент З. Кисилевич). Підкреслюючи найсуттєвіше, передаючи характер і колорит сценічної дії, вони створюють у глядача піднесений, святковий настрій, допомагають йому глибше проникнути в яскравий і неповторний світ гоголівських героїв.

Євген Шморгун.

Російська класична драматургія в репертуарі театру рідко зустрічалася, тому святом для творчого колективу і старожилів міста стала поява вистави «Без вини винні» за драмою Олександра Островського, з якої сорок років тому, 1939 року, наш театр розпочав свою творчу діяльність.

Драматургія Олександра Островського гідна уваги, у ній реалістично виведено багато героїв і героїнь, які жадали особистого щастя, однак їхні шляхетні поривання, чисті наміри і мрії пригнічувала жорстока суспільна дійсність другої половини XIX століття, де панували свавілля, зажерливість і продажність.

Одна з героїнь подібного плану – Олена Отрадіна – має акторський псевдонім Кручиніна. Ця талановита артистка провінційного театру є жертвою свого корисливого оточення в особі провінційного театрального мецената Дудкіна та колишнього чоловіка Мурова. Кручиніна має щире, чуйне серце. Це виявляється в палкому захопленні незрозумілим для неї Муровим, безмежній любові до сина, з яким була розлучена, коли він був ще маленьким, причому жінка не знає, де він, та щиро співчуває чужому горю, особливо акторам Григорію Незнамову, який виявляється її сином, і його другу Шмагу. Усе це врешті-решт обертається трагедією втраченої віри в людей. Сина відібрав Муров, а потім його покинув. І коли Кручиніна знаходить давно втрачене щастя – сина Григорія, автор цим підкреслює торжество справедливості.

Майстерне виконання провідної ролі заслуженою артисткою УРСР Нонною Гурською забезпечило успіх постановки. Перш за все вона

глибоко розкрила тему приреченості талановитої людини, змалювала образ спочатку наївної зрадженої жінки, а згодом знаменитої артистки. Усі ці складні прояви людських почуттів виконавиця ролі Кручиніної відтворила з глибокою правдивістю і безпосередністю. Вона з надзвичайною глибиною передала хвилюючі материнські почуття жінки.

Павло Кучин у ролі Незнамова цілком правдоподібно відтворив поведінку свого героя, уникнувши надмірного піднесення і небезпечного в цій ролі позування. Незнамов у виконанні Павла Кучина – це ясний вогник таланту і промінь великої синівської любові, хоч його серце обурене жорстокою несправедливістю життя. Василь Вегера в ролі Шмаги розкрив глибоку трагедію людини, що втратила свою гідність.

Інші ролі виконували: Анатолій Гурський (Муров), заслужений артист УРСР Анатолій Гаврюшенко (Дудукін), Володимир Сніжний (Міловзоров), Валентина Буланова (Галчиха). Режисер-постановник Ярослав Бабій звертав основну увагу акторів на побудову діалогів, на розкриття авторського тексту.

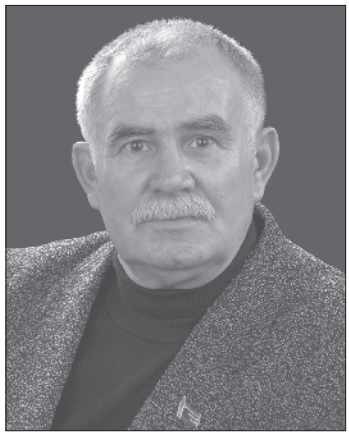
Не вдаючись до детального аналізу усіх постановок української класики, слід відзначити лише інсценізацію Б. Кодоколовича «Мати-наймичка» за Тарасом Шевченком і «Лиху долю» Михайла Старицького, котрі режисер Ігор Рибчинський з побутово-етнографічних мелодрам перетворив на народні, соціально значущі драми. Ці роботи відзначалися як мистецтво великих думок, як ансамбль багатогранних образів, створених акторами з глибиною почуттів і високою майстерністю.

П'єса «Лиха доля» заграла новими барвами, які раніше були непомітними в інших виставах режисера-постановника Ігора Рибчинського. Незважаючи на насиченість хоровим співом, музикою, танцями, спектакль не перетворився на «фольклорний», де мелос і хореографія виходили на перший план і виглядали як вставні номери, не пов'язані зі змістом і сценічною дією. Вистава сприймалась, як поетичний твір, де музика являла собою тло, на якому розгорталася зворушлива повість про кохання Василя і Галі, про відданість і самопожертву Ази.

Життєвими відтінками збагачували спектакль актори, які раніше не грали провідних ролей у цій виставі: Володимир Солтус (Наум Лопух), Ніна Ніколаєва (Аза), Володимир Сніжний (Василь), Ліна Ізарова і Валентина Лушнікова (Галя), Атталія Гаврюшенко і Валентина Буланова (Гордиля). І лише Аліса Походзілова (Гарбузиха) та Володимир Петрухін (Апраш) виконували ці ролі в попередніх постановках «Циганки Ази».

Водночас режисер Ігор Рибчинський продовжував підтримувати творчий розвиток молодих режисерів Івана Білоуса, Ярослава Бабія і запрошених у 1979 році чергового режисера Стефана Кріля та актора Олександра Олексюка, які паралельно здійснювали постановки за п'єсами Ліліан

Хелман, Ярослава Верещака, Бориса Васильєва, Алехандро Кассона, Анатолія Софронова, Я. Шабана та ін.

Анатолій Дацков

У театральному сезоні 1979-1980 рр. знову відбулася зміна керівництва театру. Після закінчення слідства стосовно пожежі в театрі був звільнений Федір Герладжі. Директором театру призначили Анатолія Івановича Дацкова, якому довелося більше займатися реставраційними роботами і реконструкцією театру, ніж творчими питаннями. До того ж після проведених у цьому сезоні гастролей у Барнаулі і Пінську через непорозуміння з місцевим керівництвом, несприятливі умови праці, творчий конфлікт з акторами Нонною та Анатолієм Гурськими, народний артист УРСР Ігор Рибчинський залишив театр.

На посаду головного режисера був призначений Ярослав Бабій, який на той час уже мав відповідний досвід роботи і успішний творчий доробок у постановках п'єс української та зарубіжної класики, радянської драматургії: «Лимерівна» Панаса Мирного, «Без вини винні» Олександра Островського, «Розбійники» Фридриха Шиллера, «Вестсайдська історія» Артура Лорентса, «Затюканий апостол» Андрія Макайонка, «Відлетимо з вітрами» Миколи Зарудного, «Брате мій» Ярослава Верещака.

Радянська драматургія була обов'язковою складовою частиною репертуарної політики, яку продовжувало затверджувати Міністерство культури УРСР. Тому не випадковою була зустріч глядачів з наступною виставою на героїчну тему за п'єсою естонського драматурга В. Ряхни «Полювання на вовків», яка для режисера-постановника Ярослава Бабія стала майже першою спробою в подоланні камерності, не враховуючи попередніх вистав. Молодий режисер, створюючи напружену і динамічну її інтерпретацію, захопився героїчною темою драми, прагнув розкрити задум автора, який, на думку постановника, не став рабом сухих історичних фактів, а перетворив пізнане у хвилюючий глядача твір мистецтва.

Оскільки все нове в мистецтві починається з особистості нового керівника, а репертуарні турботи завжди були і будуть, щоб задовольнити в першу чергу творчий склад, який прагне мати неповторне обличчя, потрібно з цим рахуватися й миритися. Найбільш цікавими в цьому плані були мелодрами, драми, комедії, мюзикли і нарешті детективи... П'єса «Полювання на вовків» і є детективом.

...Шукають злочинця-вбивцю. У мисливському будиночку – шість чоловіків, і кожен із них під підозрою. Убивство відбулося саме тут, у їхньому середовищі, отже, злочинець – серед шістьох, хоча у двох – незаперечне алібі: коли на дворі пролунав постріл, вони були в кімнаті.

Режисер-постановник не дуже захопився надзвичайними поворотами сюжету, не «дивував» глядачів різного роду детективними несподіванками. Він визначив жанр вистави як психологічний детектив. Головну увагу було приділено нормам моралі в людських стосунках, питанням довіри до людей, чесності, щирості.

Слідча Пірет Інго (Нонна Гурська) у своїх бесідах з тими, хто перебував під слідством, насамперед була справедливою. Вона довіряла людям, хоча завжди помічала фальш або недостатню впевненість того, хто свідчив. Утвердження справедливості та гуманізму було головною ідеєю спектаклю. Щире бажання усіх допомогти слідству, призвели до того, що злочинця, есесівського ката Антаса Війру (Володимир Петрухін), на якого спочатку не падало ніякої підозри, було викрито.

У цій виставі були цікаві акторські роботи Ніни Ніколаєвої (Тійна Ційр), Анатолія Гурського (Яан Ліндус), Анатолія Гаврюшенка (Уно Таелма), Володимира Сніжного (Пітер Кійв), Оксани Білявської (Еллен Ліндус), Павла Кучина (слідчий Калле).

Це була глибока, багатогранна робота режисера-постановника Ярослава Бабія з акторським колективом. Доповнювала виставу сценографія художниці Таїсії Хредченко.

Подіями в культурному житті міста стали вистави «Спогад про батька» Євгена Габриловича і «Святая святих» Йона Друце. Хоч доробок першого сезону режисерів Ярослава Бабія та Стефана Кріля кількісно був невеликим, проте якісно цілком довершеним.

Новий головний режисер вирішив, що орієнтуватися потрібно на п'єси, які давали б театру багато ходів, тем, проблем, що, будучи центральними у спектаклі, надають йому художньої цілісності та завершеності. У виставах, на його думку, повинні звучати теми про робочу честь і красу творчих пошуків, про спадкоємність поколінь і про вічну й неповторну любов, а також про гнилу заводь, ім'я якій – міщанство, і рвачів, що прагнуть перенести у свої домівки все, що можливо, зі світу речей. Режисер з безлічі тем обрав провідну: він звів у непримиримому поєдинку два життєвих принципи, два світогляди – «усе для життя» і «все від життя» – і продемонстрував це у виставі «Відлетимо з вітрами». Саме від того, хто і скільки дає новому життю, наближаючи майбутнє, залежить визначення цінностей справжніх і фальшивих.

Актори виконували ролі відповідно до основної думки спектаклю. Якщо артистка Валентина Лушнікова (Саша) акцентувала на пристрасті думок і почуттів своєї героїні, то Павло Кучин (Вася) віддавав перевагу м'яким і ніжним ліричним інтонаціям, Анатолій Гаврюшенко (Харитон Іванович) психологічно був винятково достовірним, а Володимир Петрухін (Петро Магар) грав з ліричною усмішкою та властивою образу іронією.

Усі вони так чи інакше створювали образи людей, які прагнули перенести з минулого в сьогодення вічні цінності людської моралі. Інші ролі виконували: Володимир Новосад і Юрій Волохов (Савва Маковей), Ніна Ніколаєва (Таня), Валентина Буланова (Антоніна Семенівна), Аліса Походзілова (Олена Василівна), Павліна Вегера (Марія).

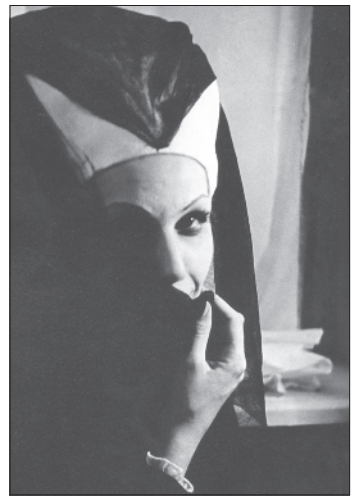
У виставі йшлося про згуртованість суспільства в боротьбі проти власницьких інтересів за духовне здоров'я людей, для переважної більшості яких неприйнятні міркування на зразок тих, які проголошує в комедії Савва Маковей: «Усі до себе гребуть. Ще не чув, щоб хтось сказав: «Досить». Усім – мало. І мені – мало!» Савка майже двійник циніка, перевертня Матвія Трояна з п'єси Олександра Левади «Перстень з діамантом». Він дозволив міщанським уявленням про «добробут» засліпити себе, проміняв робітничу честь на зім'яті «трояшки», «вільне життя» шабашника. Савка, як і подібні йому, залишається в своїй модерній квартирі, серед гарнітурів під чохлами безнадійно самотнім; незважаючи на щиру любов до нього, дружина Тетяна залишає його.

Це були серйозні роздуми режисера-постановника про нові явища життя, про моду на речі і почуття, що, зловивши людину, робили її не тільки глибоко нещасною в особистому житті, яким благополучним воно б не виглядало, а спричиняли до громадської ізоляції, суспільної самоти.

Коли проаналізувати репертуар режисера Стефана Кріля, у вічі впадає певна послідовність у постановках зарубіжної драматургії. Привертає увагу їхня ідейно-художня якість, соціальна гострота, актуальність.

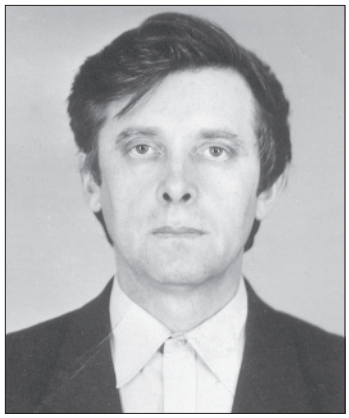
Театр не поступався смакам, не гнався за так званими західними «бойовиками», а вибирав глибокі за соціальним змістом драматичні твори. Це «Німий лицар» Ліліан Хелман, «Одруження» Миколи Гоголя, «Дерева вмирають стоячи» Алехандро Кассона, «Матінка Кураж» Бертольда Брехта.

Перші режисерські роботи Стефана Кріля – «Останнє прохання» А. Лаурінчукаса та «Німий лицар» Ліліан Хелман – справили напрочуд приємне враження. І зовсім інші характери, світ, у якому людина намагається створити ілюзію щастя і відійти від існуючих життєвих негараздів, режисер-постановник Стефан Кріль зобразив у спектаклі за п'єсою іспанського драматурга Алехандро Кассона «Дерева вмирають стоячи». У п'єсі йшлося про нетривкий ілюзорний світ, який найпростіша істина руйнує вщент.

А. Жуковська у виставі «Німий лицар» Л. Хелман

Оберегом довічних духовних цінностей, домашнього вогнища і чистоти загальнолюдської моралі виступала в спектаклі героїня, створена

Стефан Кріль

артисткою Валентиною Булановою в ролі бабусі Еухенії. Вона дізнається про втішну брехню (від неї приховують моральне падіння онука), однак воліє за краще знати гірку правду замість солодкої брехні. Горда, велична Еухенія, красива в радості і горі, умираючи, виграє бій за правду.

Про Валентину Буланову було мало сказати «грає» – вона жила на сцені. Небагатомовна, стримана у проявах своїх почуттів, вдумлива. Сеньйор Бальбоа (Василь Вегера), її чоловік, намагався поліпшити життя дружини прикрашеною брехнею, кохаючи її й оберігаючи таким чином від родинного нещастя – безчестя внука.

Через увесь спектакль проходила пара: Марта-Ізабелла (заслужена артистка УРСР Ніна Ніколаєва) і Директор (заслужений артист УРСР Володимир Сніжний). Пластична гра надавала їхнім сценічним героям виразності, вагомої наповненості, рельєфно відтіняла душевні порухи. І йшли ці герої до глядача зримими, зрозумілими, з людськими переживаннями, тривогами, радощами і болями. Оптимізм директора вселяв віру Марти у свої сили, подарував їй мету і надію, без яких життя дівчини було

Гастрольний виступ акторів Рівненського муздрамтеатру в Орську. 1980 рік

б нестерпним. Порівняно невеликими були ролі заслуженого артиста УРСР Анатолія Гаврюшенка (Другий) та артистки Ліни Ізарової (Олена), але актори підняли їх до філософського узагальнення: «чи то викриття мерзенного егоїзму, від якого прямий шлях до банди грабіжників, чи то розвінчання послужливо усміхненого філантропізму, вслід за яким неодмінно приходять гірке прозріння і розчарування» (Є. Шморгун).

Роль Хеновеву виконувала Аліса Походзілова. Вистава «Дерева вмирають стоячи» засвідчила високу виконавську культуру режисера Стефана Кріля та художниці Таїсії Хредченко.

Газета «Червоний прапор». 25 березня 1980 року.

ГЛИБИННІСТЬ ПОШУКУ

Коли закрилася завіса, відлунали оплески і виконавців ролей при вході на сцену вітали з прем'єрою їх колеги-артисти, Валентина Костянтинівна Буланова, здавалося, все ще жила життям своєї героїні. Віднині і в послужний список, і в долю артистки ввійшла не просто ще одна роль – роль Бабусі з вистави «Дерева вмирають стоячи» за п'єсою прогресивного іспанського драматурга Алехандро Касони, постановку якої щойно здійснив колектив Ровенського музично-драматичного театру ім. М. Островського. Ця роль, якій віддано стільки праці, у підготовку якої вкладено і досвід, і душу, і талант, ця роль є, до певної міри, вершиною творчості артистки у її зрілому віці.

Оберігачем неперехідних духовних цінностей, оберігачем чистоти домашнього вогнища і чистоти загальнолюдської моралі виступає у спектаклі образ героїні, створений В. Булановою. Натура багатопланова, глибока, цільна, красива своєю небуденною красою і благородністю. Бабуся власними вчинками, словами, думками постійно утверджує небуденність людської краси, допомагає іншим відкривати її в собі. Саме завдяки її присутності звичайні .стосунки у звичайній сім'ї набувають особливої високості, багатозначної промовистості.

Так, героїня В. Буланової сентиментальна, старомодна і, на перший погляд, навіть дещо нереальна серед користолюбства і практицизму буржуазного світу (місце дії – Іспанія). Здається, при першому ж зіткненні з холодною дійсністю вона не вистоїть – зів'яне, зломиться, загине. Та ось без усякої попередньої підготовки доля зводить її з жорстокою правдою: її внук – єдина втіха, єдина надія, зміст усього її життя – виявляється мерзотником, бандитом, для якого не існує нічого святого.

Дивився я сцену зустрічі Бабусі з внуком, і чомусь пригадалося, як одного разу вертав з весняного лісу з букетом квітів. Різні були квіти, а серед них – одна: тонюсіньке стебельце, увінчане великим білим келихом-дзвіночком. Анемона. Такою ніжною, тендітною, беззахисною здавалася ця квітка, що я весь час боявся: так і не донесу її додому. Та все ж доніс. Поставив букет у воду. А тут відрядження, повернувся аж через кілька днів. Поглянув на букет і очам не повірив: за цей час усі квіти зів'яли, пообтрушували пелюстки, тільки тендітна анемона, ніби нічого й не трапилося, так само красувалася своїм келихом-дзвіночком... Вистояла. Бабуся теж вистояла... Відчуваєш просто фізично її біль, проймаєшся в повну силу її горем, захоплюєшся до сліз міццю її духу... А коли закінчується вистава, спалахує світло в залі, чомусь аж не хочеться розуміти, що це... була тільки вистава. Приєднуюся до гурту акторів: з прем'єрою Вас, Валентино Костянтинівно!

Якби у виставі, крім Бабусі-Буланової, навіть і не було більше по-справжньому хороших акторських робіт, все одно цей сценічний твір можна було б вважати певною творчою удачею колективу театру, зокрема молодого режисера-постановника Степана Станіславовича Кріля. Але ж для спектаклю підібрано прекрасний акторський склад, тому чи не кожен сценічний образ достатньо індивідуалізований, життєвий, переконливий.

Через весь спектакль проходить гармонійна пара – Марта і Директор (заслужені артисти УРСР Ніна Ніколаєва і Володимир Сніжний). І хоч ці сценічні герої виходять з різних відправних точок і розвиток їхніх характерів йде у різних площинах, та обох їх єднає духовна близькість. Вони ніби доповнення одне одного. Так, для впевненого в собі і в необхідності, справедливості своєї справи Директора Марта стає своєрідною совістю, призмою, через яку він починає бачити світ іншими очима. І тоді йому відкривається вся непотрібність його «утішної» контори, яка дбає про «благодійність духу» в суспільстві, де процвітають безробіття, злодійство, злочинність. А для Марти оптимізм Директора вселив віру в свої сили, подарував їй мету і надію, без яких життя дівчини стало до краю нестерпним.

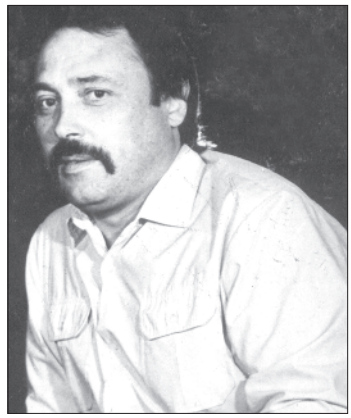
Порівняно невеликі ролі у заслуженого артиста УРСР Анатолія Гаврюшенка (Другий) та артистки Ліни Мельничук (Елена). Але, дивлячись на сценічні роботи цих акторів, ще і ще ряз пригадуєш відомий вислів про те, що немає маленьких ролей. Бо за значимістю образи і Другого, і Елени піднімаються до певного філософського узагальнення: чи то викриття мерзенного егоїзму, від якого прямий шлях до банди грабіжників, чи то розвінчання послужливо усміхненого філантропізму, вслід за яким неодмінно приходить гірке прозріння і розчарування.

Загалом непогані сценічні роботи вийшли в артистів Асі Походзілової (Хеновева) та Василя Вегери (Больбао). Хоч, на нашу думку, вони могли б стати наповненішими, якби було знайдено акторами оту «свою дрібочку», яка дає можливість перейти грань, що відділяє просто добре зроблене від зробленого творчо. Особливо значні можливості були у В. Вегери, герой якого діє протягом усієї вистави і дає акторові широкий простір для творчості. Від артиста, в багажі якого ряд прекрасно зіграних ролей (серед них і колоритна роль діда Щукаря в «Піднятій цілині»), хотілося б чекати більшого. Про нову виставу ровенських майстрів сцени «Дерева вмирають стоячи» можна говорити багато – вона заслуговує цього. І за художнім (Т. Хредченко) та музичним (З. Кисилевич) оформленням, і за режисерським вирішенням, і за акторською ансамблевістю ця робота значна. Хочеться вірити в її довге життя.

Євген Шморгун.

У наступні сезони Стефан Кріль здійснив постановки п'єс «Старим козачим способом» Анатолія Софронова, «Повість полум'яних літ» М. Коваленка, «Шрами» Я. Шабана (про «важких» підлітків і сім'ї, у яких вони виховуються), «Обочина» Миколи Зарудного, «Фіктивний шлюб» Анатолія Крима і «Аморальна історія» Еміля Брагінського та Ельдара Рязанова. Останній твір – комедійний, в окремих місцях навіть гротесковий, але сильні ліричні, а то й трагічні мотиви вплітаються в його канву, зворушують, хвилюють, збуджують думку.

Живе на світі правильним життям Филимонов (Володимир Сніжний) серед благополучного оточення. У нього вірна дружина-науковець (Нонна Гурська), уважні друзі по службі – Сорокін (Олександр Куровський), Одинокова (Валентина Ворошик), Старикова (Аліса Походзілова), – люди інтелігентні, досвідчені спеціалісти. Здавалося б, чого ще треба? Та ні ж! Як грім з ясного неба, на Филимонова звалюється кохання, і все починає йти шкереберть. Уся установа Филимонова перетворюється в бюрократичну филимонівщину, яку починають підтримувати всі його підлеглі, а він підписує бюрократичні циркуляри та звіти, складені послужливими однодумцями. Лише Ліда (Ніна Ніколаєва), у яку закохується Филимонов, постає у виставі особистістю, протилежною до того сірого середовища. Багатий драматичний матеріал «Аморальної історії» відкрив перед режисером-постановником широкий простір для роботи і дав йому можливість для виявлення свого творчого «я».

Олександр Куровський

Валентина Ворошик

Особливим екзаменом для режисера Стефана Кріля і театру в 1982 році стала постановка вистави «Матінка Кураж та її діти» за п'єсою Бертольда Брехта. Мабуть, нема потреби окремо зупинятися на художніх особливостях драматургії Бертольда Брехта – вони загальновідомі. Скажемо лише, що алегоричність сюжетних колізій, гіперболічність і гротесковість характерів, чітка ідейно-політична настанова, притаманні п'єсам німецького письменника-драматурга, і при сценічному втіленні вимагають від постановника особливого художнього мислення, а від акторів – витонченої техніки, своєрідних прийомів сценічної гри.

П'єса «Матінка Кураж» створювалася Бертольда Брехтом тоді, коли примари Другої світової війни набирали реальних обрисів, і війна ось-ось мала розпочатись (1939р.). П'єса переносить нас у XVII ст. – часи Тридцятилітньої війни. Цим твором всесвітньо відомий драматург прагнув наштовхнути глядача на роздуми, викликати певні асоціації.

У п'єсі розповідається про долю маркітантки (дрібної перекупки) Анни Ферлінг-Кураж, котра разом зі своїми дітьми тягне за собою по полях війни візок з різним товаром. Один за одним гинуть обидва сини Кураж – Ейліф і Швейцеркас, гине й німа донька Катрін. Кураж любить своїх

дітей, з материнською ніжністю оберігає їх від біди і перш за все від війни. Однак війна стала змістом їхнього життя, і Кураж віддає їй свою совість. Війна робить її хитрою, зухвалою, з війною вона пов'язує всі радощі і горе. Саме під час війни народилися її діти, і війна їх вигодувала. Хоробрий Ейліф став мародером, а Швейцеркас з чесної людини перетворюється на раба грошей. Кураж, добре знаючи, що таке війна, водночас проклинає і прославляє її. Вона – і жертва, і причина власних поневірянь, уособлення бід свого народу. Навіть смерть дітей нічому її не навчила, і, падаючи з ніг, матінка Кураж продовжує тягти свій хрест – маркітантський візок – по колу, змагаючись із часом і не долаючи простору, бо немає кінця її шляху, доки комусь потрібний її «товар», заплямований кров'ю, пропахлий порохом і потом. Енергія автора і доводи режисера-постановника Стефана Кріля захопили акторів. Вони працювали на межі можливого. Із великим напруженням душевних і фізичних сил грала матінку Кураж Атталія Гаврюшенко. У її роботі відчувалася продуманість, виваженість, розмірність використання виражальних засобів. Серед інших акторських робіт найвиразнішим носієм режисерського задуму була Ніна Ніколаєва в ролі німої Катрін. Роль Ейліфа виконував Григорій Головатюк. Після завершення роботи над інсценізацією «Матінки Кураж» через сімейні обставини режисер Стефан Кріль звільнився з театру.

У творчій практиці театру за останні роки вже не дивувала часта зміна режисерів, що негативно позначалося на творчому процесі мистецького колективу. Це ж стосувалося й плинності акторського складу. З часу перенесення театру в старе театральне приміщення через зміни умов творчої праці й особисті непорозуміння, порідшав акторський склад. Звільнилося чимало талановитих артистів: Оксана Білявська, Валентина Васіна, Володимир Жогло, Наталія Карпенюк, Володимир Коленко, Лідія Кондрашевська, Ольга Кудрявцева, Микола Симарев, Станіслав Суслов, Ганна Тархова, Лариса Феденкова, народна артистка УРСР Нонна Гурська і заслужений артист УРСР Анатолій Гурський, що, звичайно, негативно вплинуло на творчий процес і репертуарну політику.

Особливо відчутною творчою втратою було звільнення 1982 року подружжя Гурських, які були упродовж десяти років зайняті майже в усіх виставах за класичною і сучасною драматургією, проте разом із тим у театрі після цього дещо поліпшилась атмосфера міжакторського спілкування.

На місце вибулих акторів поступово почала прибувати наступна хвиля митців з інших театрів України, переважно молодь: Володимир Бабич, Надія Євтушенко, Тамара Зінченко, Володимир Козловський, Е. Косач, Антоніна Куровська, Ольга Лозовська, М. Мартинюк, Валентин Олійник, Галина Савіна, Микола Стріха, Зіновій Шеремета, Галина Цьомик, Марія Яриш та балетмейстер Олександр Яриш.

Володимир Бабич

Надія Євтушенко

Антоніна Куровська

Кадрові негаразди призупиняли ріст творчої зміни. Це й не дивно!

З роками в театральній трупі зібралося надто багато акторів-«середняків», що спричинило зниження рівня деяких постановок. У репертуарі великою рідкістю стали масштабні полотна. Постійно ставилися паралельні вистави на 8-10 дійових осіб. Майстри сцени почали відчувати втрату художньої форми. Навіть компетентна театральна критика заговорила про «обличчя театру», про відсутність у ньому живого струменя великого життя та великих ідей, спад активності, тьмяні сезони, відсутність вистав-подій. Незважаючи на всі ці творчі труднощі і не зовсім комфортні умови праці, керівництво намагалося сприяти піднесенню сценічної культури театру, збудити творчу наснагу, збагатити репертуар новими п'єсами, ще й активно брати участь у реставрації головного приміщення і проводити пошуки зміцнення зв'язків із різними групами глядачів, зокрема сільським населенням.

У лютому 1980 року запрошений за одноразовою угодою режисер, заслужений артист УРСР О. Бондар, уперше на сцені рівненського театру здійснив постановку комедії Івана Карпенка-Карого «Суєта». Вистава

Ольга Лозовська

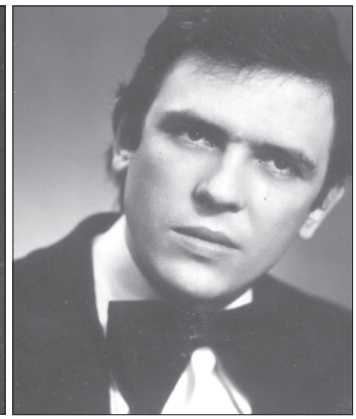
Галина Савіна

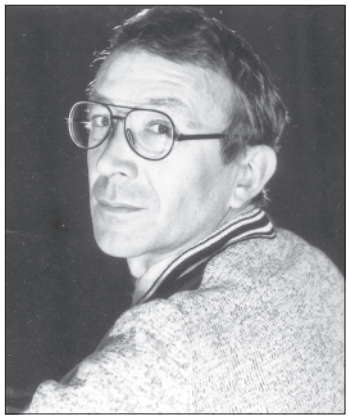

Галина Цьомик

Марія Яриш

Володимир Козловський

Анатолій Лозовський

Володимир Дяков

виявилася близькою турботам сьогодення, рельєфно висвітлювала вічну проблему батьків і дітей, розповідала про відповідальність молоді у виборі професії, життєвого шляху, про святий обов'язок батьків морально підтримувати дітей, бути для них авторитетом у житті.

Режисер і акторський склад прагнули по-новому, з позицій сьогодення прочитати класичну п'єсу. Трактування образів ішло по лінії поглиблення їх соціальної характеристики та проникнення у психологію героїв. Цей задум вдалося реалізувати частково, але окремі досягнення стали етапними і в мистецьких біографіях акторів, і в творчому літописі театру. Насамперед це стосується вдумливої роботи заслуженого артиста УРСР Анатолія Гаврюшенка, який вдихнув нове життя в образ Сорокотисячникова, реалістично його окреслив, правдиво психологічно осмислив.

Майстерно, з надзвичайним естетичним смаком і розумінням сутності образів було зіграно ролі Наташі (народна артистка УРСР Нонна Гурська), Михайла (О. Бондар), Карпа (заслужений артист УРСР Анатолій Гурський). Певні творчі здобутки супроводжували артистку Валентину Буланову. Тетяна в її виконанні захоплювала переконливістю в своїй правоті. Заслужений артист УРСР Володимир Петрухін виконував роль Макара Барильченка, який був скривдженим, страждаючим, але жодного разу не ставав жалюгідним. Він мужньо прозрівав, якою б неосяжною не була його любов до синів. Таким гордим змістом наповнилася роль, яка вважалася побутовою.

При всьому позитивному, що було в цій виставі, на резонерських нотах зіграв роль писаря Івана артист Олександр Куровський. Заради сміху за-

надто комікували Володимир Дяков (Терешко), Анатолій Романюк (Тарабанов), Григорій Головатюк (Гупаленко), інколи вдаючись до фарсу.

Непомірні скорочення тексту комедії режисером-постановником і заклики до відстоювання здорової народної моралі хибно вплинули на розвиток конфлікту. Тому-то багатократно повторене Барильченком слово «суєта» залишилось у виставі без адреси.

Газета Червоний прапор». 18 лютого 1981 року.

ОБЕРЕЖНО: КЛАСИКА. ПОЛЕМІЧНІ НОТАТКИ

Класика, як відомо, суєти не терпить, а вимагає до себе дбайливого, розумного ставлення. До неї, до класики, можна ставитися настільки поштиво, що збереження в абсолютній недоторканості задуму драматурга може (і це цілком правомірно) перетворитися у наріжний естетичний принцип режисера. Існує, звичайно, й інший підхід до творів класичного репертуару: на базі виявленої естетичної цінності класичного взірця можна вибудувати якісно новий драматургічний твір, в якому проте буде неминуче відчуватися биття невгамовного і чесного серця класика. Історія театрального мистецтва знає чимало позитивних прикладів такого ставлення до класичного доробку (згадаймо хоча б видатного українського радянського режисера Леся Курбаса!). Третього шляху не дано, якщо йдеться про справжнє мистецтво. Коли ж мовиться про ремісництво, то існує іще один шлях: дотримуючись сумнівної позиції «золотої середини», режисер робить немовби (на його власну думку) доцільні скорочення тексту, написаного рукою генія; припасовує до такої «редакції» немовби «вічні» проблеми і... таким чином осучаснює класику. Але це вже не позиція режисера-митця, а швидше конторського службовця, що звик працювати за допомогою ножиць і клею. Такі, чи приблизно такі суперечливі думки викликає нова вистава Ровенського музично-драматичного театру ім. М. Островського за п'єсою видатного українського драматурга, одного, за влучним визначенням І. Франка, із «батьків новочасного українського театру» І. Карпенка-Карого «Суєта».

Зазначимо одразу, що появу у репертуарі нашого театру української класичної драматургії можна і слід вітати хоча б тому, що принаймні за останні п'ять-шість років ровенський глядач, який познайомився за цей час з такими класиками світової драматургії, як Лопе де Вега, В. Гюго, О. Островський та інші, все не мав нагоди зустрітися на кону з героями української класичної спадщини. Це, скажімо так, репертуарне непорозуміння і виправляє нова вистава «Суєта» у постановці заслуженого артиста УРСР О. Бондаря. Необхідно, на нашу думку, щоб вона справді перетворилася на репертуарну і мала на ровенському кону довге і щасливе сценічне життя. А передумови для такого довголіття вистави є. Майстерно, з великою мірою естетичного смаку і розумінням соціальної сутності образів зіграно ролі Наташі (народна артистка УРСР Н. Гурська), Сорокатисячникова (заслужений артист УРСР А. Гаврюшенко). М'яко і психологічно достовірно відтворено образи Михайла (заслужений артист УРСР О. Бондар), Карпа (заслужений артист УРСР А. Гурський). У відповідності до естетичних уподобань І. Карпенка-Карого вибудовані художником М. Стефураком декорації: вони сприяють створенню саме такої атмосфери, в якій дія «Суєти» може розвиватися органічно. Проте у багатьох випадках принципи режисерського осмислення п'єси, яка, за свідченням І. Карпенка-

Карого (1904 р.), прославила його, «як ще досі не одна п'єса не славила», уявляються щонайменше дискусійними. Так, у першому акті О. Бондар зробив ряд скорочень тексту. Задля чого? Невже лише задля того, щоб порушити сценічну традицію, за якою акторам на стіл подавалися справжнісінькі вареники? Але в цій «новій» традиції якось незручно акторам. Більше того, виникає та атмосфера ситої задоволеності, в якій вже немає місця гостроті драматургічного конфлікту, а виголошувані думки звучать зовсім по-іншому, ніж під час застілля. Скорочення породжує збіднення комедії. Не без здивування у першому акті відчуваємо і більш ніж своєрідно визначену «вічну» вартість твору. Режисер акцентує увагу на мотиві «робочої дисципліни». Звичайно, розмова про робітничу дисципліну варта уваги, але ж провідною ідеєю «Суєти» (і це загальновідомо) є «заклик до трудового, «натурального» життя, відстоювання здорової народної моралі, засудження паразитизму» тих, хто потрапив до лабет буржуазних норм життя. Тема в достатній мірі благодатна для мислячого режисера, щоб вибудувати по-справжньому актуальну сучасну виставу.

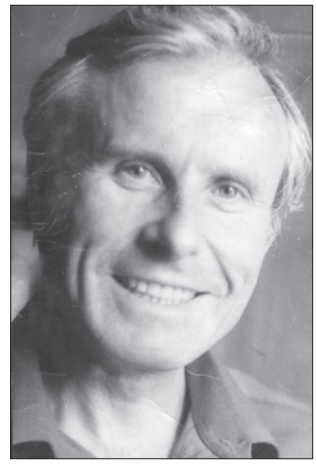
Якби було обрано для художнього осмислення тему, яку так точно висловлює Карпо Барильченко, картаючи тих, хто «сам ходе у тьмі та стукається лобом то об той, то об чужий одвірок і до смерті вже не вийде на шлях простої, звичайної людини», то весь перший акт необхідно було б осмислити як гострий, соціально значущий конфлікт між носіями здорової народної моралі і тими, хто, охоплений суєтними прагненнями, зрікається отчого дому. На жаль, доводиться констатувати, що саме такого конфлікту, принаймні у першому акті запропонованої режисером версії «Суєти», при всьому бажанні знайти неможливо. Тому-то і лишається багатократно повторене слово «суєта» Івана Барильченка у виставі без адресата. Та, власне кажучи, пристрасного, сильного, сповненого міці і завзяття Івана (у другій частині задуманої І. Карпенком-Карим трилогії – в комедії «Житейське море» – він стане головним героєм) у виставі, на жаль, також немає. Іван артиста О. Куровського більше резонер, ніж спроможний до дії митець. Він холодний і позбавлений того життя, яким буяє характер героя у п'єсі. А тому у виставі немає і тієї моральної противаги бездуховності Михайла, Петра, Терешка і інших, без якої конфлікт не вибудуєш. Не може не викликати подив, що у виставі, нехтуючи зафіксованим І. Карпенком-Карим естетично значущим принципом (згадаймо славнозвісний монолог Івана Барильченка: «... театр – священний храм для мене! Тільки з театру, як з храму крамарів, треба гнать і фарс, і оперетку; вони – позор іскуства, бо смак псують і тільки тішаться пороком!..»), актори вдаються до сміху заради сміху. Комікують В. Дяков (Терешко) і А. Романюк (Тарабанов), Г. Головатюк (Гупаленко) і навіть В. Буланова (Тетяна). А «дует» двох кухарів не можна інакше сприймати як фарс, проти чого так гнівно виступав щойно Іван.

І, як наслідок, – прощай, комедія, що «бичує сатирою страшною всіх»; прощай, сміх крізь сльози; прощай, сором за «свої лихі вчинки»; прощай, те соціально значуще, що ніс на сцену великий драматург і актор І. Карпенко-Карий.

...Так, класичні твори, як взірці духовності народу, не терплять ні режисерської, ні акторської суєтності. Вони вимагають дбайливого, розумного ставлення, глибинного проникнення в ідейно-естетичну сутність тих засад, що сприяли становленню оригінального і глибоко людяного, сильного і непересічного хисту І. Карпенка-Карого — майстра соціальної сатири.

О. Олександров.

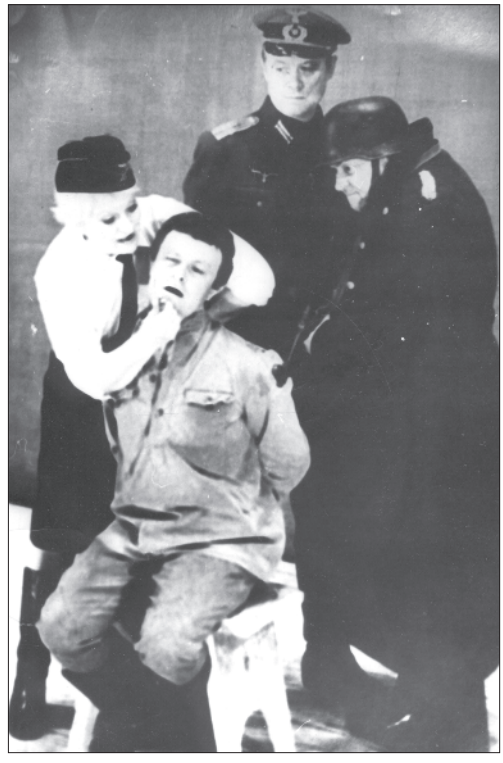
За час праці в театрі (1973-1984) режисер Ярослав Бабій здійснив тридцять чотири постановки. Загалом за цей період на афішах міста значилися дев'яносто три прем'єрні вистави, серед яких було одинадцять за п'єсами класичної драматургії в постановці не тільки штатних режисерів, а й сімох запрошених на одноразові постановки (Д. Головачов, Валерій Лопандя, В. Купових, А. Мельничук, Віталій Толок, О. Бондар, З. Шеремета). Ці цифри свідчать про орієнтацію театру на сучасну тематику, про намагання колективу яскраво відображати життя суспільства.

Валерій Лопандя

На початку 1981 року відбулася прем'єра драми К. Кудажі «Одинадцять» у постановці Ярослава Бабія про тувинських добровольців, які під час Другої світової війни брали участь у визвольних боях з німецькими загарбниками на теренах Рівненщини, і зокрема за місто Рівне.

Були сумніви щодо створення національних характерів тувинців, але вони швидко розвіялися, оскільки образи головних героїв трактувалися згідно із загальним задумом спектаклю, вирішеного у стриманих тонах, без зайвої патетики. Усі ролі були вирішені на підставі основної мети – довести до глядацької зали непереможність народу в боротьбі з окупантами.

П. Хредченко, В. Сніжний, В. Петрухін, Н. Гурська у виставі «Одинадцять» К. Кудажі. З архіву Павла Хредченка

Просту, ніжну і мужню Бічелме грала заслужена артистка УРСР Ніна Ніколаєва. Героїчні образи створили: тувинця Тоютчука – артист Павло Хредченко, Бурзекея – заслужений артист УРСР Анатолій Гурський, який у гримі мав портретну схожість зі справжнім героєм, Самбача – Валентин Олійник, Тумендея – Григорій Головатюк, Монгул-оола – Олександр Яриш. Німецького антифашиста-розвідника, який був противником безглуздої загарбницької війни, переконливо зіграв заслужений артист УРСР Володимир Сніжний.

Представників ворожого табору – капітана Гіблера (заслужений артист УРСР Анатолій Гаврюшенко), перекладача (народна артистка УРСР Нонна Гурська), фельдфебеля Бруннера (заслужений артист УРСР Володимир Петрухін) – важко було грати ще й тому, що чим яскравішою була акторська індивідуальність, тим більш негативною була реакція глядацької зали, оскільки ненависть до загарбників переносилася на образи, що їх створювали актори театру. Цікаві творчі роботи були в артистів О. Кудрявцевої в ролі Віри та її матері – артистки Валентини Буланової, яка персоніфікувала Матір-Україну на фоні пісні «Степом, степом». Розкриття теми героїзму одних і ганьби інших вирішувалося режисерськими засобами контрасту, що був послідовно виваженим і в оформленні, і в ритмічній будові спектаклю, і у виявленні суті характерів. У кінці вистави Матір-Україна трагічно голосила над тілами Бурзекея та його друзів, неначе над усіма захисниками України.

Н. Ніколаєва й А. Лозовський у виставі «Тійна» А. Кіцберга

У 1981 році колектив театру з виставою «Одинадцять» та ще кількома іншими спектаклями вирушив у гастрольну подорож до міста Кизил Тувинської АРСР, де вони пройшли з великим успіхом. Режисер-постановник Ярослав Бабій був пошанований званням заслуженого діяча мистецтв Тувинської АРСР, а актор Павло Хредченко за виконання ролі героя Тоютчука отримав звання заслуженого артиста Тувинської АРСР.

Соціальною спрямованістю була пройнята і постановка Ярославом Бабієм твору естонського драматурга Аугуста Кіцберга «Тійна» («Перевертні»). П'єса була написана майже одночасно з драмою-феєрією Лесі Українки «Лісова пісня», вона співзвучна з твором української поетеси ідейно-тематичним спрямуванням і образним змістом. Театр тонко відчув внутрішню спорідненість і використав у сценічному втіленні драми «Тійна» кращі традиції театральної інтерпретації національної класики. Цей спектакль був адресований юнацтву: нескладна за фабулою, проте багата на гострі зіткнення характерів розповідь про те, як темна злоба, злий забобон понівечили життя і кохання Тійни. Її матір колись стратили, звинувативши у відьмацтві, а дівчину пошкодував господар Таммару і забрав до себе... Проте, коли Тійна виросла і покохала хазяйського сина Маргуса, заявивши цим своє право на щастя, її залишили самотньою в боротьбі за це право, бо бажання дівчини суперечило поглядам хазяїна...

Актори Рівненського театру та режисер Ярослав Бабій проводять репетицію

Тійна насамперед людина зі стійким і мужнім характером, яка не боїться стати на боротьбу проти всіх, хто цькує її, бо знає, що справедливість і правда на її боці. Через п'єсу проходить думка про те, що щастя, побудоване на нещасті іншої людини, неможливе, примарне, підлістю щастя не здобудеш (історія зведеної сестри Тійни – Марі, яка пустила поголос, ніби Тійна – перевертень). Повчальна доля Маргуса, який, зрадивши Тійну і своє кохання, занапастив собі життя.

Ярослав Бабій сміливо переосмислив образно-емоційний лад драми Аугуста Кіцберга з огляду на традиції українського музично-драматичного театру, з притаманним йому поєднанням загостреності подій і їхнього ліричного забарвлення. Романтичний струмінь пройшов крізь композиційне рішення вистави, допомагаючи розкрити своєрідний духовний світ героїв драми, її ідейний зміст, пафосом якого був пристрасний протест проти деспотизму, рабської покори. Театр наголошував, що гострий конфлікт між Тійною і жорстокою родиною Таммару має соціальний характер. Спектакль звучав, як схвильований гімн силі людського духу, свободі, як гімн відважній людині, що піднялася проти насильства на захист власної гідності.

Постановнику Ярославу Бабію й акторам удалося відтворити на сцені атмосферу епохи, передати дух естонської садиби і її мешканців. Постановка «Тійни» мала своє особливе творче обличчя. Відчувалося, що почерк режисера допоміг йому донести до глядача задум автора.

Справжньою подією в освоєнні світової класики стала для театру і для режисера Ярослава Бабія постановка комедії Миколи Гоголя «Ревізор», до якої митець готувався понад десять років, ще в театральному інституті.

Вистава «Ревізор» уважалась «академічною», тобто такою, що відповідала основним художнім принципам реалізму. Це знайшло своє підтвердження як у режисерському трактуванні сцен та типів комедії, так і в життєво та історично правдивих костюмах, гримі, декораціях, мовно-образній стилістиці, мізансценах, у вірному вирішенні побуту гоголівських часів, тону поведінки персонажів.

Режисер Ярослав Бабій мав можливість протягом багатьох років своєї

В. Сніжний, Ат. Гаврюшенко і А. Гаврюшенко у виставі «Юстина» Х. Вуолійокі

роботи разом із видатними акторами театру – виконавцями провідних ролей у «Ревізорі» – не лише всебічно розкрити сенс гоголівської сатири, а й збагнути різні творчі підходи, принципи, методи сценічного втілення комедії з метою розкриття її глибокого соціального змісту та характерів.

Актори і режисер прагнули викрити зі сцени всю мерзенність соціальної дійсності, аби перед глядачем постала реальна картина тогочасного ладу, і тому не могли не звернутися до багатющої скарбниці класичної драматургії. Реалістична сила гоголівського «Ревізора» яскраво виражена і в ідеї твору, і в характерних типових образах, і в гострій комедійності сюжету, і в мові персонажів. Серед виконавців особливо відзначився заслужений артист УРСР Володимир Петрухін у ролі городничого Антона Антоновича Сквозник-Дмухановського з усією його гротескною монументальністю як справжнє обличчя епохи. І аж ніяк не ніжні й не ліричні почуття пробуджував оригінальний жіночий дует у складі Ганни Андріївни та Марії Антонівни (Атталія Гаврюшенко, заслужена артистка УРСР Ніна Ніколаєва). До речі, Ніні Ніколаєвій уперше випало грати героїню такого негативного плану, але ця її робота не поступилася кращим образам, що їх артистка раніше створила на сцені театру. Від Франца з «Розбійників» Фридриха Шиллера до Хлестакова перекинув місток заслужений артист УРСР Володимир Сніжний, який створив переконливий образ петербурзького чиновника – світського гульвіси і невігласа. Захоплювали глибоким змістом своїх ролей заслужений артист УРСР Анатолій Гаврюшенко (Землянікін), Анатолій Романюк (Ляпкін-Тяпкін), Володимир Дяков (Хлопов), Володимир Новосад (Христіан Іванович), О. Майстренко (Уховертов), Мечислав Іщенко (слуга), Антоніна Куровська (Февронія). Приємно порадував Анатолій Лозовський у ролі Йосипа. Загальне схвалення заслужили Добчинський і Бобчинський (Володимир Бабич та заслужений артист Тувинської АРСР Павло Хредченко). У виставі був задіяний увесь творчий склад театру. Разом із тим привертала увагу сценографія художника Анатолія Федірка та музичний супровід під керівництвом Євгена Уляновського.

Вистава «Ревізор», за свідченням учасників та очевидців, була видатним

Н. Ніколаєва і В. Сніжний у виставі «Дженні Ґерхард» Т. Драйзера

Сцена з вистави «Фрак для доцента» Б. Стельмаха

художнім явищем. Доцент кафедри української літератури Рівненського педагогічного інституту Мойсей Гон у газеті «Зміна» від 19 лютого 1983 року писав: «Вистава розвивається легко, невимушено, епізод за епізодом усе виразніше наповнюється сатиричним змістом, і в залі не раз вибухає сміх, чути аплодисменти».

Анатолій Лозовський у виставі «Дерев'яний король»

Газета «Червоний прапор». 23 лютого 1983 року.

ПОВЕРНЕННЯ «РЕВІЗОРА»

«Ревізор» М. В. Гоголя належить до тих п'єс, які сучасні режисери далеко не завжди наважуються брати для постановки. Воно й зрозуміло: ще із шкільного підручника кожен із нас виніс власне уявлення про образи славнозвісної комедії. І хоч це уявлення ґрунтується не так на своїй думці, як на запозиченнях із міркувань відомих літературознавців і театральних діячів, та все ж спробуй-но щось заперечити нашому усталеному, нашому звичному і зручному поглядові на героїв твору М. В. Гоголя! О, ми зуміємо постояти, адже на нашому боці стільки авторитетів! Тому поява «Ревізора» на ровенській сцені викликає цілком закономірний інтерес. Одних цікавить, як мистецький колектив музично-драматичного театру ім. М. Островського трансформував гоголівську комедію через своє світобачення, чи привнесено хоч дрібочку нового в сценічне трактування твору. Інші просто хочуть побачити, в чому їхня думка щодо самого твору і його героїв збігається з думкою режисера, а в чому – ні. Ще інші скептично цідять: «Ото ще! Та хіба «Ревізор» – для нашого театру?».

– Так, і для нашого, – каже режисер-постановник вистави, головний режисер театру Я. Ф. Бабій. – Бо колектив театру уже давно зріднився з гоголівськими

героями. Адже на своїй сцені ми ставили «Майську ніч», ставили «Одруження». Ми йшли до «Ревізора» довго. Я особисто як режисер виношував думку про постановку цього твору цілих десять років: зважував можливості акторів, добирав їх на ролі, обмірковував кожну сцену... І ось «Ревізор» збирає вечорами своїх шанувальників. І для кожного з нас відкривається такою гранню, про існування якої ми й не здогадувалися при всій нашій обізнаності, начитаності, передбачливості.

...Ще до того, як городничий скаже свою загальновідому першу репліку, ми вже входимо в атмосферу царськодержимордівської імперії. Нас вводять у «курс справи» розв'язно-діловиті поліцейські. Вони ж задаватимуть темп усій дії і будуть нашими промовисто-безсловесними гідами, аж поки не прозвучить мелодія «Вечірнього дзвона» і впаде завіса. І постане в усій своїй гротескній монументальності Антон Антонович Сквознік-Дмухановський (заслужений артист УРСР В. Петрухін) – опора престолу, обличчя епохи. І враз побачимо наскільки автор своєрідно передає риси городничого, одночасно відтворюючи в образі свого героя і наше уявлення про нього. І ми щиро порадіємо за Володимира Михайловича Петрухіна, акторська майстерність якого – по-справжньому зріла і висока – знайшла такий яскравий вияв.

Аж ніяк не ніжні і не ліричні почуття пробудить у нас оригінальний жіночий дует у складі Ганни Андріївни та Марії Антонівни (артистка А. Гаврюшенко та заслужена артистка УРСР Н. Ніколаєва). Порівнювати нинішню роботу актриси з якоюсь попередньою не виходить, бо Н. Ніколаєвій практично неможливо перенести на Марію Антонівну щось від своїх інших героїнь. Але ця робота не поступиться тому кращому, що досі створила актриса на сцені нашого театру. Від Франца з «Розбійників» Ф. Шиллера, поставлених ровенським театром у 1975 році, до Хлєстакова перекинув місток заслужений артист УРСР В. Сніжний. Нас захоплять наповненою глибоким змістом грою заслужений артист УРСР А. Ґаврюшенко (Земляніка), артисти А. Романюк (Ляпкін-

Сцена з вистави «Русалчина ніч» за М. Гоголем

Сцена з вистави «Службовий роман»

Тяпкін), В. Дяков (Хлопов), В. Новосад (Христіан Іванович), О. Майстренко (Уховертов). Нам запам'ятаються трактирний слуга (М. Іщенко), Февронія Петрівна (А. Куровська) і дружина унтер-офіцера (Л. Мельничук). Нас приємно порадують своїми роботами молоді актори М. Кончак (поштмейстер Шпекін), Б. Німий (купець Абдулін) і особливо А. Лозовський (Йосип). Хоч саме Анатолію Лозовському нам знову ж таки захочеться дорікнути в заграванні з глядачем – здібний артист ніяк не може перебороти в собі прагнення «показатися». І, звичайно ж, наше загально схвалення викличе просто-таки незрівнянний дует – Петро Іванович Добчинський та Петро Іванович Бобчинський (артисти В. Бабич та П. Хредченко). Бо таку колоритну пару навряд чи й побачиш у якійсь іншій виставі.

А разом з тим нашу увагу приверне сценографія молодого художника Анатолія Федірка. Ми помітимо, що музика Євгена Ульяновського дуже доречно гармонує до змісту твору. І... не помітимо, як промайне дві години сценічної дії... Ми вийдемо з театру і не захочемо вірити В. Немировичу-Данченку, який у свій час стверджував, що «Ревізор» уже віджив своє, і ця п'єса вже глядачеві непотрібна. І нам буде приємно усвідомлювати, що в наші дні саме ровеньський театр .– єдиний з українських театрів – узяв на себе сміливість знову поставити комедію М. В. Гоголя.

Євген ШМОРГУН.

Актори Рівненського облмуздрамтеатру у виставі «Одруження» за М. Гоголем

У тому, що постановка «Ревізора» могла бути віднесена до кращих творчих надбань Рівненського музично-драматичного театру, незаперечною є заслуга акторського складу на чолі з режисером-постановником Ярославом Бабієм. Закономірно, що саме ця робота заслужено посіла чільне місце в репертуарі впродовж наступного сезону, відкриття якого відбулося 1983 року вже в новому театрально-

му приміщенні. Радісним настроєм, правдою характерів, лірикою і гумором були насичені нові постановки Ярослава Бабія: «І прийде день» Василя Фольварочного, «Закон вічності» Нодара Думбадзе, друга інтерпретація музичної комедії «Поцілунок Чаніти» Є. Шатуновського. Режисер Зіновій Шеремета здійснив постановки «Конотопської відьми» Богдана Жолдака за твором Григорія Квітки-Основ'яненка та «Жіночого бунту» Костянтина Васильєва і Євгена Птичкіна за мотивами «Донських оповідань» Михайла Шолохова.

Газета «Червоний прапор». 3 квітня 1983 року.

«БАБ'ЯЧИЙ БУНТ»

Музична комедія К. Васильєва та Є. Птичкіна «Баб'ячий бунт» за мотивами «Донських оповідань» М. Шолохова прийшла до ровенських глядачів, її поставив на сцені Ровенського музично-драматичного театру ім. М. Островського режисер З. Шеремета з допомогою художників М. Стефурака та Т. Хредченко.

Нова робота ровенських майстрів сцени значною мірою передає колорит шолохівських творів. Ряд цікавих образів створили заслужений артист УРСР А. Гаврюшенко (Стешка), артисти П. Хредченко (Захар), О. Майстренко (Сьомка) та інші. Життєвим, переконливим вийшов сценічний дует, що його творять артисти Т. Зінченко (Дуняша) і А. Романюк (Федот). Вагомо заявив про себе артист А. Лозовський: його Николка сприймається як робота цілком зрілого майстра. Приємний той факт, що наш музично-драматичний театр починає виправдовувати свою назву: в новому творі музика і пісня займають такє ж місце, як і слово. І досить професійно звучать хори, дуети, соло, чимале артистів володіє хорошим голосом. А тим акторам, вокальні дані яких дещо нижчі, вміло і тактовно допомагає оркестр (диригент І. Куций). Вистава багата гострими сценами, танцями, барвиста мовою. Вона несе глядачеві добрий, світлий настрій, якому проростати в душах глибокими чистими почуттями.

Євген Шморгун.

Г. Головатюк, П. Кучин і Н. Ніколаєва у виставі «Без вини винні» О. Островського

У театрі також тривала напружена підготовка до відзначення 700-річного ювілею міста Рівне, і кожен день наближав творчий колектив до відкриття реконструйованого театрального приміщення. А поки що формувався репертуар для гастрольної подорожі до Мурманська.

Розділ VIII

ДРУГЕ НАРОДЖЕННЯ

Театральна площа – одне з найвиразніших місць обласного центру. Саме тут, напередодні 700-річчя Рівного, 16 вересня 1983 року, після відновлення гостинно відчинилися двері музично-драматичного театру. Місто нетерпляче чекало першої вистави в новому приміщенні.

Головною організацією, якій була доручена розробка архітектурно-будівельної частини проекту реконструкції і відновлення театру, виступив Київський інститут «Діпроміст» та колектив на чолі з головним архітектором Рівного Борисом Андрєєвим, котрі запропонували значну переробку парадної частини і глядацької зали, суттєве розширення допоміжних приміщень. Споруда стала на 12 м шириною і на 18 м довшою за рахунок добудови артистичних кімнат, малої сцени, приміщень для проведення художньо-декоративних робіт, розміщення адміністративних і технічних служб.

З'явилися новий гардероб, буфет, значно збільшилася за своїми розмірами сценічна коробка і закулісні приміщення для зберігання декорацій. Особливе враження справляє оглядова зала театру, яка зазнала докорінної реконструкції. Темнокоричневі ряди крісел, плавні обводи лож бенуару і двоярусних балконів, оздоблених позолоченим ліпленням, багато прикрашений портал сцени – усе це разом створює затишну і в той же час піднесену атмосферу внутрішнього простору.

Важливу художню функцію в естетиці зали відіграє завіса сцени, яку

виконали художники із Санкт-Петербурга – Н. Талавіра і К. Талавіра. Велику роль у відповідальній і складній справі відродження театрального приміщення відіграли рівненські митці-архітектори Омелян Юрчук, Володимир Драль, В. Присяжний, художник Анатолій Марчук, дизайнер ліпнини А. Войтович та інші.

Не буде перебільшенням зазначити, що реконструйований театр пережив своє друге народження, став ще виразнішим. Завдяки дієвій допомозі промислових підприємств, громадських організацій, місто прикрасив ще один самобутній витвір архітектурного і художньо-декоративного мистецтва.

При переході театрального колективу зі старого приміщення в нове накопичилось чимало питань, а керівництву театру, у свою чергу, довелося вирішувати майже ті ж самі проблеми, ще з більшою відповідальністю готувати спектаклі, якими відкриватиметься театр. Для нового сценічного майданчика потрібно було готувати вистави, поставлені на сцені старого театру, значно меншого за розмірами. Виробничі площі художньо-технічних підрозділів не відповідали вимогам нової великої сцени. Заздалегідь слід було ще й реконструювати художнє оформлення вистав діючого репертуару, які переносились на велику сцену. У репетиційній залі колишнього приміщення театру відбувся один із важливих етапів театрального життя. Треба віддати належне головному режисерові, заслуженому діячеві мистецтв Тувинської АРСР Ярославу Бабію та багатьом іншим ентузіастам, завдячуючи яким організаційний період пройшов ритмічно і заклав надійний фундамент для подальшого творчого зростання колективу.

У натхненній праці минав рік за роком, театр підійшов до четвертої фази свого існування, маючи значні творчі успіхи. Репертуарну афішу прикрасили вистави, які заслужили схвальну оцінку вдячного глядача як на Рівненщині, так і під час гастрольних подорожей за межами області та України.

І. Жилінський і Л. Журавльова у виставі «Ніч під Івана Купала» М. Старицького

Згадаємо прекрасний твір «Баб'ячий бунт» К. Васильєва та Євгена Птичкіна за мотивами «Донських оповідань» Михайла Шолохова. Від першооснови автори залишили хіба що характери і написали ледь не новий твір на зразок «Фараонів» Олексія Коло-

мійця, лише з донським колоритом. Комедія як комедія, з мелодійною музикою Євгена Птичкіна, але, на жаль, були помітні рецидиви «старого» театру, які на нову сцену тягти було не слід: сміх заради сміху.

Репертуар для нового приміщення складали вистави за такими творами, як «Тійна» Аугуста Кіцберга, «Ревізор» та «Майська ніч» Микола Гоголя, «Мрії Пенелопи» Антоніо Вальєхо, «Дженні Герхардт» Теодора Драйзера, «Конотопська відьма» Григорія Квітки-Основ'яненка, «Ніч під Івана Купала» Михайла Старицького та інші. Радувало основне – готовність колективу до переходу у свій новий дім, і це додавало снаги, зміцнювало віру митців у майбутнє.

З п'єсою іспанського драматурга Антоніо Буеро Вальєхо «Мрії Пенелопи» актори театру принесли на сцену подих гомерівських часів та одвічно важливі проблеми війни і миру, вірності й любові. Пенелопа, дружина Одіссея, чекала повернення з-під Трої свого чоловіка протягом двадцяти років, нехтуючи домаганнями багатьох женихів. Пенелопа (заслужена артистка УРСР Ніна Ніколаєва) постала не в монументально-скульптурній застиглості з набором відомих чеснот, а як жива людина, як жінка із земними почуттями, з материнською любов'ю, з прагненням до людського щастя.

Героїня Ніни Ніколаєвої була тим стрижнем, на якому трималась уся вистава. Поряд із нею яскравим уособленням підступності і руйнівної сили постав Одіссей у виконанні заслуженого артиста УРСР Володимира Сніжного. На цьому тлі вирізнялися образи Евріклеї (Атталія Гаврюшенко), Анфіно (Анатолій Лозовський), Телемаха (Володимир Козловський) та рабині Діони (Єлизавета Новохацька).

Це була одна з тих робіт режисера Ярослава Бабія, що вимагала систематичного творчого вдосконалення, і він досягав цього своєю копіткою наполегливою працею.

Газета «Червоний прапор». 27 грудня 1983 року.

ІЗ ДНІВ ДАЛЕКИХ ПРИНЕСЛИ

Від Гомерового урочисто-підносного, величного «Мудра Ікарія донька, славетна умом Пенелопа» до насмішкувато-заземленого «йшла б вже ти додому, Пенелопа!» із такої собі естрадної пісеньки – усе це настільки знайоме, що кожен з нас у своїй уяві уже вималював образ вірної дружини Одіссея – давньогрецького володаря Ітаки. І вималював настільки яскраво, що ладен посперечатися будь з ким про достовірність і єдину правильність цього образу. Тому спроба відтворити на сцені Пенелопу і події, пов'язані з її життям, – справа не тільки складна, а й ризикована. Бо простою ілюстрацією душу глядача не зворушиш, а знайти ще не розкриті грані в характерах загальновідомих героїв – дано далеко не всім і не завжди.

Митці Ровенського музично-драматичного театру ім. М. Островського із днів далеких принесли на свою сцену подих гомерівських часів. Здійснивши постановку вистави за п'єсою іспанського драматурга Антоніо Буеро Вальєхо

«Мрії Пенелопи», творчий колектив театру висвітлив образ головної героїні дещо в незвичному ракурсі. Пенелопа (заслужена артистка УРСР Н. Ніколаєва) постає для нас не в монументально-скульптурній застиглості з набором відомих чеснот, а як жива людина, як жінка і, насамперед, жінка: із земними почуттями, з материнською любов'ю, з прагненням до простого людського щастя.

Героїня Н. Ніколаєвої – той стержень, на якому тримається весь твір. Вона задає тон виставі, вона – душа твору, вона – рупор авторських ідей. І заслуга артистки в тому, що розуміння цього відкривається для нас у самій дії непомітно, ненав'язливо. Протягом двох годин Пенелопа-Ніколаєва розхитує нашу усталену думку про героїв Троянської війни, доводить, переконує. І ось ми вже не можемо нічого протиставити логіці мислення цієї жінки, уже погоджуємося з її думками, уже виправдовуємо її вчинки. І вже яке нам діло до того, що ці вчинки аж ніяк не в'яжуться з усім, про що тисячоліттями твердили різні автори, переспівуючи міф про володарку Ітаки.

Ні, канва вистави не веде нас кудись убік від одвічно важливих проблем війни і миру, вірності і любові. Але ці теми набирають сучасного звучання. І нам так зрозумілим стає протест Пенелопи проти призвідців воєн, проти тих, хто звик вирішувати справи з допомогою грубої сили, хитрощів і підступності, хто вважає подвигом проливання людської крові, хто заради утвердження своєї влади готовий на будь-яку підлість.

Найяскравішим уособленням підступності стає у виставі Одіссей (заслужений артист УРСР В. Сніжний), той самий Одіссей, про якого ми знаємо як про «благородного», «богорівного», «велемудрого» і т. д. Людину характеризують вчинки, а вчинки Одіссея не позначені навіть найменшими рисами благородства. Бо, як стверджує вистава, недостойне мужчини низьке потайне вивідництво, підле вбивство, зневага до слабшого. Хотілося б, щоб В. Сніжний іще поглибив характер створюваного ним персонажу – для цього в артиста є досвід і талант, а образ Одіссея дає чималу можливість для творчого пошуку.

На тлі клекочучих пристрастей досить помітно вирізняється образ Евріклеї (артистка А. Гаврюшенко) – своєрідне втілення тогочасних устоїв, несхитності тогочасних традицій. Запам'ятовуються стриманий, сповнений людської гідності Анфіно (артист А. Лозовський), по-юнацьки неврівноважений Телемах (артист В. Козловський), недалека і підступна рабиня Діона (артистка Є. Новохацька).

Вистава «Мрії Пенелопи» (режисер-постановник Я. Бабій) – робота значна, вагома, видовищна. Це одна з тих робіт, які, при умові систематичного творчого удосконалення, здатні «прожити» в театрі не один рік. Але тільки при умові систематичного удосконалення. Бо шліфувати, шукати, збагачувати смислову наповненість образів рецензованого твору ще ой як треба!

Насамперед, вживання акторів у ту далеку епоху. Мають відповідати часові не тільки слова, а й вимова їх, жести, вираз обличчя, манера носити одяг, взуття. Поки що – будемо одверті – далеко не все на належному рівні: від невміння показати себе і до невміння не те що володіти мечем, а навіть носити його.

У такій виставі, як «Мрії Пенелопи», загальний фон важить дуже багато – якщо не половину, то добру третину. Адже глядач приходить знайомитися і з епохою. На жаль, у виставі тільки музичне оформлення (Є. Уляновський) відповідає своєму призначенню. А в художньому оформленні (художник-постановник Я. Нірод), попри його достоїнства (широке поле для дії, промовистий

нахмурено-тривожний небосхил), бачимо явні промахи: кубикова подоба фортечних мурів не тільки не надає монументальності, значимості твору, а й привносить щось опереткове.

Впадає у вічі неувага до деталей. Ну нехай важко розв'язати проблему стрільби з лука, коли Одіссей вбиває претендентів на руку Пенелопи (штучна недолугість цієї сцени викликає певну досаду глядного залу). Але ж можна було, скажімо, зробити мечі в претендентів не «залізними», а «мідними»? Адже події відбуваються в ту епоху, коли навіть царі не могли собі дозволити розкіш носити залізні мечі. Досить було взяти Гомерову «Одіссею» і прочитати, як Еврімах «гострий із піхов вихопив меч свій мідний, на леза обидва відточений», як далі «списом ударив його Телемах мідногострим». І стріла у древніх не залізна, а «міднотяжка»... Діона цокає на сцені каблучками, хоч відомо, що люди додумалися виготовляти взуття на каблуках усього лише кілька сотень років тому. Та ще й плаття в рабині Діони шите, здається, з того ж сувою полотна, що й у цариці Пенелопи... Подібних погрішностей можна побачити немало. Звичайно, можна послатися на те, що це зроблено з якихось «вищих міркувань». Але будь-які «вищі міркування» годяться тоді, коли вони доцільні. Як, наприклад, у випадку з Одіссеєвим шрамом, який, виявившись не на нозі, як те подається у міфі, а на обличчі, водночас і вмотивував прагнення героя сховати своє обличчя під накидкою. «Мрії Пенелопи» – твір дуже складний для постановки, незручний і незвичний для акторів. Разом з тим це твір непересічного значення. Тому той факт, що він з'явився на сцені нашого театру, важливий уже сам по собі, і його слід тільки вітати.

В. Сніжний у виставі «Мрії Пенелопи» Буеро Вальєхо

Євген Шморгун.

До відкриття театру на честь святкування 700-річчя міста Рівне творчий колектив підготував виставу «Один рядок радіограми» («Рівненський щоденник») за п'єсою колишнього партизана, лікаря загону «Переможці», письменника Альберта Цессарського та народного артиста УРСР Володимира Лизогуба з Київського академічного театру ім. Івана Франка, який був одночасно режисером-постановником цієї вистави разом із головним режисером Рівненського театру, заслуженим діячем мистецтв Тувинської АРСР Ярославом Бабієм. Перша вистава, що відбулася 17 вересня 1983 року на відкритті оновленого Рівненського театру, стала цікавою художньою заявкою на майбутнє.

У репертуарі театру в різні роки йшли вистави на подібну тему: «Сильні духом», «Це було під Ровно», «Це було в Ровно», «Ровенська балада» і «Грачов – центру». Автори нової версії пішли іншим шляхом у відтворенні подій. На афіші було зазначено: «Не шукайте в спектаклі знайомих осіб, відомих фактів – це не документальний твір. У художньому узагальненні ми прагнули розповісти про невідомих людей, які творили, кожний у міру

своїх можливостей, усенародний подвиг». Така концепція вистави цілком закономірна і зрозуміла. Це був спомин про війну з тими самими героями, тільки без імен: розвідник – заслужений артист УРСР Володимир Сніжний, автор – Анатолій Романюк, німецький офіцер – Анатолій Гаврюшенко, Приймак – Мирослав Кончак, актор – Володимир Бабич. П'єса не була реставрацією подій, описаних Дмитром Медведєвим у книзі «Сильні духом». Зусиллями режисерів Володимира Лизогуба, Ярослава Бабія, художника Л. Безпальчої та завдяки музичному оформленню Євгена Уляновського була створена умовна, позбавлена побуту, психології, іноді надто абстрактна за своїми прийомами, проте максимально конкретна за змістом і пафосом вистава, що відтворювала дух часу, емоції і настрої партизанського руху, бурхливу динаміку боротьби.

Новою роботою творчого колективу в реставрованому приміщенні стала прем'єра вистави «Поріг» за п'єсою білоруського автора Олександра Дударєва. Це твір складного психологічного малюнку, розрахований не стільки на емоційне, скільки на вдумливе аналітичне сприйняття. У п'єсі гострий конфлікт навколо пияцтва як соціального явища і всіх його «принад», що зображені крупним планом на прикладі життя сім'ї Буслаїв – головного героя Андрія (Анатолій Романюк), його батька (заслужений артист УРСР Володимир Петрухін), матері (Атталія Гаврюшенко) та інших дійових осіб.

Зрозуміло, що глядач прийшов у нове приміщення театру не тільки для того, щоб помилуватися просторим і світлим фойє, чудовим інтер'єром, рожевим мармуром, яким оздоблені стіни, художнім паркетом, посидіти в м'яких кріслах оглядової зали... Для цього досить побувати в театрі один раз. Цікавість швидко пройде, якщо творчий колектив не наповнить театр повнокровним творчим життям, високим мистецтвом, якщо не зуміє повести щирий діалог із глядачем про хвилююче сьогодення.

Тому приємно відзначити цікавість широкої публіки до цього сценічного твору, її радість з приводу творчих знахідок майстрів сцени і режисера-постановника Зіновія Шеремети, завдяки яким ніщо не заважало зрозуміти головний зміст драми. Порушені в «Порозі» питання високої моралі і людяності хвилювали і завжди хвилюватимуть людей.

Газета «Червоний прапор». 2 листопада 1983 року.

ПРАВО НА ВЛАСНЕ ПРОЧИТАННЯ.
НОТАТКИ ПІСЛЯ ПРЕМ'ЄРИ

Прем'єра вистави «Поріг» за однойменною п'єсою білоруського автора О. Дударєва – перша робота колективу Ровенського музично-драматичного театру ім. М. Островського у реконструйованому приміщенні. Тому зрозумілою є цікавість глядачів до цього сценічного твору, їх прискіпливість до акторської гри, їх невдоволеність промахами і радість з приводу творчих знахідок акторів, постановників вистави. Бо саме зараз, коли, як мовиться, стіни вже стоять і

заповнені крісла у залі, ніщо не заважає розуміти, що театр хоч і починається з вішалки, та головний його зміст – трупа, колектив служителів сцени.

...Чим далі розгортається дія вистави, тим частіше порівнюєш її з виставою «Тривога» за п'єсою іншого білоруського автора І. Петрашкевича, показаною недавно на ровенській сцені колективом Молдавського російського драматичного театру. Подібні за тематикою, ці твори водночас такі різні. У «Тривозі» – публіцистика, в «Порозі» – складний психологічний малюнок, розрахований не стільки на емоційне, скільки на вдумливе аналітичне сприйняття.

П'єсу «Поріг» нині ставить чимало театрів країни. І все ж вона, хоч і вдала, але одна з перших спроб пера Дударєва в драматургії. Складається навіть враження, ніби автор й не сподівався по-справжньому на визнання режисерів, а просто спробував новелі надати форми драми. У п'єсі відчуваються «поверхневі течії», які спокушають кожного, хто береться її ставити на сцені, відійти дещо вбік від суті справи. Є і невиправдана надмірна патетичність окремих монологів героїв, що стає особливо помітним, коли їх прочитують на сцені, намагаючись надати їм якомога більш доцільного звучання. Тому просто якось навіть співчуваєш заслуженому артисту республіки В. Петрухіну, який грає батька Андрія, коли йому доводиться виголошувати посеред глибоко обґрунтованої сцени поминок сина несподіваний патетичний монолог про походження пияцтва. Адже за змістом ці слова повинні належати людині або монументально сильній, або такій, яка любить повторювати красиві слова. Насправді ж батько Андрія – людина добра, поміркована і по-патріархальному тиха. Тому й монолог батька, нічим не обумовлений раніше, так і повисає у повітрі, не доторкнувшись ні до серця, ні до розуму глядача.

Можливо, режисер З. Шеремета не використав свої права власного прочитання п'єси, посилення її ефекту засобами акторської гри?

Саме таке враження і створюється спочатку, коли спостерігаєш за натхненною грою Анатолія Романюка у ролі головного героя п'єси Андрія Буслая. Впадає у вічі невідповідність між тим віком, який «задав» герою автор п'єси, й віком того образу, який створив на сцені Анатолій Романюк. Та знову і знову повертаючись до побаченого, переконуєшся у протилежному: Андрій Буслай просто не може бути дядьком «під сорок років» і за своєю поведінкою, заданою п'єсою, і за віком всіх інших героїв п'єси, в тому числі і власного сина. Отже, режисер та автор, прочитуючи образ Андрія, все ж використали певною мірою умовність першотвору. Цей образ, різко негативний за змістом, та наділений автором п'єси романтичними монологами, постановники, актор романтизували ще більше. Але, всупереч всім законам природи, він прозвучав на диво цілісно та ще й підкреслив драматичний фінал вистави.

Переможців, як мовиться, не судять. Тому й глядач, підкорюючись волі режисера, захоплено слідкує за перипетіями драми, можливо, вже й не такої реалістичної та психологічної, якою вона могла бути.

У творі, представленому ровенськими митцями сцени, чимало творчих знахідок. Підкреслено суть подій, які відбуваються на сцені, символічним порушеним гніздом (художник-постановник А. Федірко). Особливо доречно те, що під цим гніздом опинилася й квартира суперечливого «закадрового» персонажа – казкаря Пакутовича. Стає зрозумілою й причина його поведінки, в іншому контексті, можливо, дещо філантропічна, – одинокість. Послідовно, хоч і дещо невиразно малюють образи Аліни та Драгуна-молодшого артисти Є. Новохацька та В. Козловський. Вони першими дають зрозуміти, що основний зміст тво-

ру далеко глибший, ніж це здається спочатку. Вони ж сприяють Анатолію Романюку в розкритті образу головного героя, і їм вдається обіграти ці сцени достовірно. Чудово підкреслено і джерела емоційності Буслая-молодшого. Вони криються в атмосфері особливої взаємодопомоги колишньої партизанської сім'ї. Особливо точно будує свою гру В. Петрухін. Батька Андрія ми бачимо не стільки главою сім'ї, скільки дещо стороннім її оборонцем, готовим стерпіти все заради майбутнього щастя. Переконує й трагізм матері (артистка А. Гаврюшенко), яка втратила сина. Гра переважної більшості акторів справляє хороше враження. Особливо захоплює глядача робота артиста В. Дякова (Шаргаєв), який створив цікавий образ.

Вистава «Поріг» сприймається як робота серйозна, вдумлива. На нашу думку, цей твір у репертуарі театру займе чільне місце. Бо проблеми, порушені в «Порозі», хвилюють сьогодні широку громадськість, бо твір несе ідеї людяності й високої соціалістичної моралі.А ще нова вистава, полонивши глядачів гостротою і динамікою сюжету, переконливістю і життєвістю образів, доводить право її творців на власне сценічне прочитання популярної п'єси.

І. Рибалко.

У всі періоди сценічної діяльності колективу йому була притаманна співзвучність із кращими виставами музичного жанру – «Морський вузол», «Вільний вітер» Ісака Дунаєвського (режисер Євген Гречук, 1953 р.), «Севастопольський вальс» (режисер Борис Лур'є, 1963 р.) і «Серце балтійця» (режисер Анатолій Жилінський, 1964 р.) Костянтина Лістова, «Поцілунок Чаніти», «Цирк засвічує вогні» Юрія Мілютіна (режисер Микола Коломієць, 1968 р.), «Вестсайдська історія» Артура Лорентсо (режисер Ярослав Бабій, 1975 р.), «Хелло, Доллі!» Д. Германа (режисер Ярослав Бабій, 1980 р.), «Усе починається з любові» Оскара Фельцмана (режисер Ярослав Бабій, 1981 р.), а також колись популярна барвиста оперета Юрія Мілютіна «Поцілунок Чаніти» у постановці народного артиста УРСР Анатолія Гаврюшенка (1983 р.).

А. Лозовський, Н. Гурська і П. Хредченко у виставі «Хелло, Доллі!» Д. Германа

Це були модернізовані сучасні мюзикли, у яких багато музики, і актори не тільки розмовляли, а й співали, танцювали, тобто режисери використовували сполучення складних і багатогранних опереткових виражальних засобів через діалоги, вокал, пантоміму, ритмопластику і хореографію у притаманних цьому жанру специфічних формах. Через легкість і розважальність музичної драматургії режисерам удавалося виразити глибокі

думки і почуття, які хвилювали глядачів другої половини XX ст. Постановники намагалися чільне місце залишити за драмою, професійно підкоряючи їй музичну драматургію: музика підпорядковувалася словам і діям.

Із огляду на часту зміну режисерів і акторів у минулі часи, ці вистави не залишалися надовго в репертуарі. І все ж, вони відігравали певну позитивну роль у загальному творчому процесі. У цих виставах на принципово нових засадах формувалися специфічні засоби, прийоми, тенденції у цілому необхідні для музично-драматичного театру.

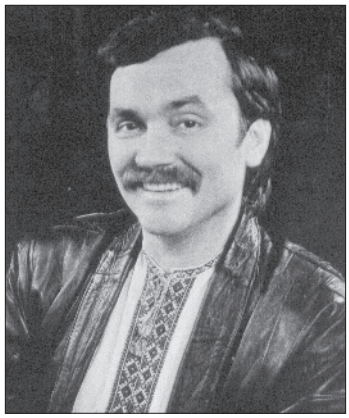
Афіша театру на початку 1984 року вражала глядача незначною кількістю назв. Деякі старі спектаклі вже зійшли зі сцени, а щодо нових... їх було обмаль. Та справа навіть не в тому, скільки було випущено прем'єр. Наприклад, варто звернути увагу на виставу, що йшла дуже часто і заслужила особливу шану глядачів. Це був спектакль за п'єсою видатного італійського драматурга Едуардо де Філіппо «Циліндр», за жанром – трагіфарс, у якому йшлося про спробу жінки Рити (заслужена артистка УРСР Ніна Ніколаєва) та її чоловіка Рудольфо (Анатолій Романюк) шляхом обману відстояти своє право на життя. Це розповідь-бувальщина про невимовно кричущу бідність знедолених людей, які стають жертвою низької моралі, а через злу волю суспільства опиняються на соціальному дні.

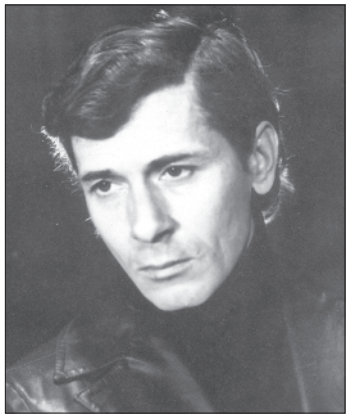
А. Романюк і Н. Ніколаєва у виставі «Циліндр» Едуардо де Філіппо

Ідеться про те, що Аттіліо (заслужений артист УРСР Володимир Сніжний), людина без сорому і совісті, за п'ять тисяч лір намагається в присутності чоловіка купити кохання його вродливої дружини Рити. І гроші роблять свою «чорну» справу: чоловік погоджується для того, щоб заплатити за винайняту квартиру старому «господареві в циліндрі» Агостіно (заслужений артист УРСР Володимир Дяков), який погрожує виселенням, та й, до речі, щоб добре поїсти. Навіть чуйна Бетіно (Атталія Гаврюшенко) умить губить свою добропорядність і клопочеться про швидке приготування ліжка для Рити. Із цього часу, зрозуміло, у сім'ї починається нове принизливе життя.

Заслужена артистка УРСР Ніна Ніколаєва в ролі Рити створила складний характер, розкриваючи подвійний психологічний стан – показну наївність і протест. Рудольфо у виконанні Анатолія Романюка – красень та

Олексій Заворотній

Олександр Яриш

фізично сильний чоловік, який виявився не в змозі перебороти життєві труднощі, щоб захистити честь дружини. Переконливою була акторська робота заслуженого артиста УРСР Володимира Сніжного, який привносив у виставу драматизм і жорстокість незалежного гульвіси. Він створив образ раціонального егоїста, який знає силу впливу грошей, уміє ними користуватись і отримувати за них задоволення, принижуючи гідність інших людей.

Інші ролі виконували: Антоніо – Олексій Заворотній, Роберто – Анатолій Лозовський, Мікеле – Надія Євтушенко та інші. Кожен із цих акторів вносив частку в загальний доробок – творення високолюдяної вистави, що викликала в глядача непереборний протест проти зла, несправедливості, безчесності і лицемірства, підлості і блюзнірства.

Це була перша й дуже вдала робота щойно прибулого на посаду головного режисера заслуженого діяча мистецтв УРСР Володимира Опанасенка, який замінив на цій посаді Ярослава Бабія. В. Опанасенко, відчувши смак до професії, шукав щось нове, незвичне в мистецтві, що вело його до своєрідних режисерських трактувань загальновідомого матеріалу. Він, як керівник постановки, разом із режисером Зіновієм Шереметом волів розкрити життя людського духу, передати не лише колорит характерів, а й оточуюче персонажів середовище (звідси було тяжіння постановників та художника Святослава Коштелянчука до життєво достовірного художнього вирішення). Режисери дбали, щоб вистава будила в глядача добрі почуття і думки, мала чітку ідейну спрямованість, була позначена високою духовністю.

Пройшло п'ятнадцять років, відколи Володимир Опанасенко в 1968 році на прохання керівництва Рівненського театру здійснив одноразову постановку за п'єсою Максима Горького «Міщани». Вистава була вдалою, і виконавці ролей отримали творче задоволення, працюючи з вдумливим режисером. Але спектакль був знятий з репертуару ідеологічним відділом Рівненського обкому КПУ і не рекомендований для показу глядачам як аполітичний через образ Ніла, котрий не пішов у революційну боротьбу, а лишився в міщанській сім'ї Безсеменових. За цей час було поставлено чимало вистав – прекрасних, просто хороших, а іноді й таких, що не заслуговували на увагу. Вистава «Міщани» була винятком.

Готуючись до 80-річчя з дня народження письменника Миколи Островського, чиє ім'я з 1974 року носив Рівненський музично-драматичний театр, головний режисер, заслужений діяч мистецтв УРСР Володимир Опанасенко почав працювати над новою виставою «З весною я до тебе повернуся» за інсценізацією Олексієм Казанцевим відомого твору Миколи Островського «Як гартувалася сталь», що стала третьою за ліком постановкою на сцені Рівненського театру.

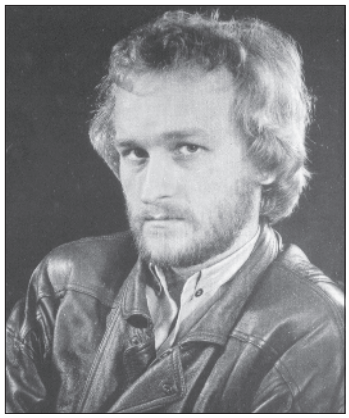
Нову виставу глядачі належно не сприйняли. Як з'ясувалося, вони прийшли дивитись інсценізацію роману. На той час їм хотілося героїки і пафосу, якими був просякнутий твір та його реалізація в кіно і театрі, що ностальгічно викликали атмосферу звичних вражень.

Вистава «З весною я до тебе повернусь» була не ілюстрацією і не інсценізацією роману. Акценти були зроблені на іншому – це твір про Миколу Островського, про духовні витоки, що сформували його як людину, громадянина, письменника, про велич моральної сили, що осявала все його життя. Це була вистава філософсько-драматичних роздумів щодо здатності людини переборювати складні, а часом і трагічні перешкоди заради високої мети. Тому головним героєм вистави режисер запрограмував Миколу Островського, хоч такого персонажа в програмі не значилося.

Заслужений артист УРСР Володимир Сніжний читав зі сцени лише листи письменника. Так, у драматичну дію входили документи, що висвітлювали історію зростання і мужніння героя через боротьбу, пересилення самого себе, через пошуки сенсу буття. Зміст цих листів і визначав пафос усієї вистави, а поза тим – феномен Миколи Островського та його героя Павла Корчагіна, у ролі якого вдало дебютував Олексій Заворотній, запрошений зі Львівського театру ім. Марії Заньковецької головним режисером Володимиром Опанасенком. Тут були і перші юнацькі поривання, і перші почуття до Тоні Туманової (Галина Мартинюк), розмови з Жухраєм (Валентин Олійник), сцени в шепетівській тюрмі, трудовий порив Боярки, зустріч із Ігнатовим (Анатолій Лозовський), конфлікт із Туфтою (В. Козловський) тощо.

Художник Святослав Коштелянчук оформив сцену символічно. Уся дія розвивалася в одній декорації – дві вузькі і довгі, на весь сценічний простір, дошки-дороги, що сходилися десь у височині й давали можливість відчути тернистий шлях, що ним пройшли Микола Островський і його герой Павка Корчагін. Філософський задум вистави посилювала музика Людвіга ван Бетховена. Микола Островський і Павка Корчагін під час дії у виставі не промовили один одному жодного слова. Та вони були весь час поруч – письменник і герой. Тому вони і залишились у фіналі вистави наодинці з глядачем. Як одна особа.

Значні творчі успіхи, що прийшли до колективу театру в останні два роки, пов'язані передусім з помітними якісними змінами в акторському

Володимир Петрів

Петро Лісничук

складі. Орієнтація була зроблена на творчу молодь. Наприкінці сезону 1984-1985 років у театральну трупу влилися нові актори – випускники Київського театрального інституту ім. Івана Карпенка-Карого: Тетяна Кунець, Володимир Петрів, Петро Лісничук, Ярослава та Олег Мосійчуки і випускник кафедри театральної режисури Рівненського інституту культури Віктор Янчук. У 1986 році на посаду головного художника була запрошена Ніна Бобришева.

Наступний творчий доробок заслуженого діяча мистецтв УРСР Володимира Опанасенка неможливо трактувати як просто виставу і розповісти про цю роботу без надміру емоцій.

Театр уперше за все своє існування звернувся до драматургії Антона Чехова – це була п'єса «Дядя Ваня». Незвична побудова п'єси, складна модель психологічної драми, цікавий хід думок автора і одержимість режисера-постановника відкрили для акторів незнані раніше духовні поклади. Проникнення у драматургію Антона Чехова стало для театру значним етапом на складному шляху засвоєння художньої системи, запропонованої новою драмою.

Постановник відзначився особливою повагою до уславленого драматурга. У його творчій біографії були твори Максима Горького, Ольги Кобилянської, Івана Франка, Марка Кропивницького. Їх утілення позначене своєрідною режисерською концепцією, щирою повагою до авторів, а головне – прагненням розкрити невмирущість творів у сьогоденні. Саме одностайна висока оцінка попередніх вистав дала Володимирові Опанасенку право й віру в самостійні творчі рішення в роботі над п'єсою «Дядя Ваня», яку сам автор визначив як сцени з сільського життя і чи не найскладніший з усіх його драматичних творів.

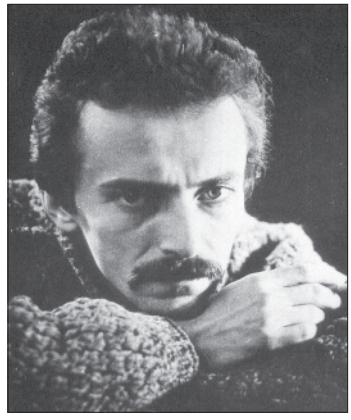
«Дядя Ваня» – п'єса про невпорядкованість людського життя, що викликає почуття страху за безрадісне жебрацьке існування. Життя обдарованих, скромних людей, гідних щастя, перетворюється на служіння пихатій бездарності, і вже нічим виправити це становище неможливо: кращі роки дяді Вані пройшли безслідно й беззмістовно. Лагідна і сердечна Соня ніколи вже не досягне особистого щастя, а людина, яку вона кохає, здібний лікар Астров, поринає в повітову глухомань і перетворюється на провінційного дивака. Краса Олени Андріївни не дарує щастя ні їй самій, ані іншим людям. Усі герої нещасливі, за винятком бездарного Серебрякова і

пані Марії Василівни. Усі герої прагнуть щастя, мріють і розмірковують про красу життя, проте з тугою і відчаєм переконуються: щастя немає. Усі вони – безвинні жертви обставин і в той же час винні в тому, що легко, без боротьби схилилися перед тягарем життєвих умов.

Ярослава Мосійчук

Завдання режисера цієї вистави – визначення глибинного морального начала п'єси у вірі в перемогу добра, високе призначення людини в суспільстві, світле і гідне життя людей. Вистава була хвилюючою розповіддю про красиву мрію, що зіткнулася з жорстокою дійсністю, про людей, які пережили трагічне прозріння і крах усіх ілюзій, однак, зберегли душу, освітлену променями таланту. На рівні акторського виконання відчувалося наполегливе прагнення зрозуміти іншу людську ментальність, збагнути сутність нових характерів, а також нову форму їх сценічного буття у порівнянні з ролями в інших п'єсах тогочасного репертуару.

Олег Мосійчук

Вистава була вдалою перш за все через гру заслуженого артиста УРСР Володимира Сніжного в ролі Войницького. Актор полонив глядачів з першого виходу на сцену – витончений, легкий у рухах, по-чеховськи делікатний. Дядя Ваня в його виконанні – талановита людина, світла, чиста, глибока. Трагедію талановитої людини, якій немає щастя в державі і суспільстві, особливо виразно передав Сніжний у фіналі. Дядя Ваня розповів сумну історію життя, яке він приніс у жертву вигаданому кумиру, а потім жалкував про втрачений талан. Він грав не неврастеніка, а доброго і красивого мрійника. Для Володимира Сніжного образ дяді Вані був продовженням його головної творчої теми в мистецтві. Він грав свою особисту трагедію про щось таємниче, відоме лише йому одному, і був надзвичайно привабливим і правдивим.

Якщо Войницький-Сніжний укладав у виставу щемливий дух бентежності, то Астров-Опанасенко зовні був врівноваженою, мудрою людиною, яка вже пройшла крізь гірке прозріння і яку нічим не здивуєш. Астров – утілення багатьох контрастів: він то запальний і значущий, а то безвладний і анемічний. У його героєві поєднувалися російський мужик і сентиментальний лікар-інтелігент, мрійний поет і громадський діяч. Опанасенко грав людину, яка за будь-яку ціну намагалася протистояти сірості й буденності існування. Астров разом із Войницьким вели хід подій до

кінцевого висновку: так жити не можна – людина варта кращого!..

Спочатку заслужена артистка УРСР Ніна Ніколаєва, а згодом артистка Галина Цьомик виконували роль Соні, яку неможливо було уявити в цій виставі іншою. Їхня героїня чуйна і мудра, вона знає, як важко милому дяді Вані, і їй від того теж нелегко на душі. Її надії на щастя розсипались, і тому потрібно «вміти нести свій хрест». Обидві артистки виявили глибокий драматичний хист, уміння гідно зобразити героїню другого плану. Соня – ніжна, щира, мужня – посідала важливе місце в загальному вирішенні спектаклю. Вистава відзначалася злагодженістю акторського ансамблю. Анатолій Гаврюшенко (професор Серебряков), Марія Яриш (Олена Андріївна), Володимир Дяков (Телегін), Атталія Гаврюшенко (няня Марина) та Ліна Ізарова (Войницька) – їх життєвий і акторський досвід, висока майстерність, помножені на чуйну увагу до режисерських завдань, – усе це сприяло успіху вистави. Це були роботи митців високої проби.

Художнє оформлення Святослава Коштелянчука відповідало атмосфері безвиході. Загальне середовище: потоки світла-сонця, що струменіли згори, створювали настрій безмірності на фоні трухлявих деталей інтер'єру. Конкретні речі, меблі, впізнавані й дуже правдоподібні, не сприймалися затишними через звуки крапель дощу, що просочувалися зі старої стелі, а годинник ніби відраховував миті людського буття. Усе це підкреслювало нерозв'язність конфлікту. Вистава мала унікальну особливість інтонації, що звучала цнотливо і пристрасно, викликала серйозні роздуми про життя людини, про красу і талант, загублений через обставини і характер.

Постановка вистави «Дядя Ваня» належала до найдовершеніших творчих робіт театрального сезону 1984-1985 років.

Газета «Рівне вечірнє» 9 травня 1998 року.

НА СЦЕНУ, ХОЧ І МАЛУ, ПОВЕРНУВСЯ ВЕЛИКИЙ ЧЕХОВ

Якщо брати до уваги російську театральну культуру, першими на згадку прийдуть два прізвища – Чехов та Горький. Навіть про Станіславського та Немировича-Данченка згадуєш потім. Мабуть, це відголосок шкільного виховання. І якщо Олексій Максимович приймається в різних його творах неоднозначно, то Антон Павлович, безперечно, залишається найвидатнішим драматургом, з іменем якого пов'язана не лише слава МХАТу, а й саме поняття театру в тому вигляді, в якому ми його знаємо нині.

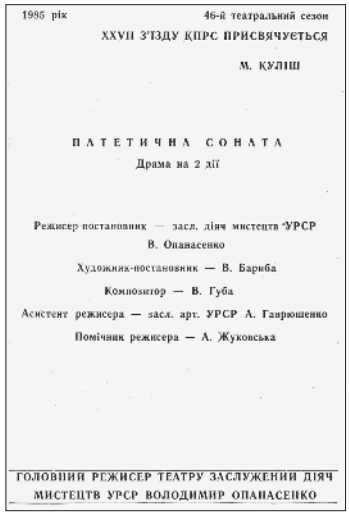
Рівненський обласний музично-драматичний театр звертався неодноразово до творчості видатного класика. Останнім чудовим втіленням його безсмертних образів на сцені нашого театру був «Дядя Ваня» у постановці заслуженого діяча мистецтв Володимира Опанасенка. Шанувальники театрального мистецтва до цього часу пам'ятають Астрова у його виконанні, дядю Ваню – Володимира Сніжного, Серебрякова – Анатолія Гаврюшенка, інші цікаві акторські роботи. На мою думку, «наш» «Дядя Ваня» спокійно міг би дати фору услав-

леному товстоноговському «Дяді Вані» з Ленінградського БДТ, що, до речі, відзначали всі, хто бачив обидві вистави. Це свідчить як про високий рівень майстерності та творчий потенціал колективу Рівненського театру, так і про своєрідну універсальність чеховської драматургії, Повернення до репертуару театру п'єс Антона Чехова здатно не лише його урізноманітити та збагатити, а й дозволити повною мірою показати рівненським акторам свій талант, адже у Чехова «є що грати»...

Едуард Хитрий.

Не так часто театр звертався до первістків української радянської драматургії. Ім'я драматурга Миколи Куліша з'явилося на афішах театрів після тривалої перерви, наприкінці п'ятдесятих років. Його «Патетична соната» – надзвичайно складний твір. Викриття ворогів у цій виставі інколи переважає над пристрастним ствердженням позитивного ідеалу. Унаслідок цього ворожий табір у низці сцен виписаний об'ємніше і ґрунтовніше, а позитивні герої дещо збіднені, схематизовані. Це вимагало від театру творчого прочитання п'єси, її певного переосмислення, тим більше, що в Україні почалася перебудова, і театр отримав нові імпульси в своєму творчому зростанні. Театральне мистецтво почало позбуватися ідеологічної запрограмованості радянського театру, виснажливого нав'язування політичної лінії в репертуарі.

Прем'єра «Патетичної сонати» на рівненській сцені відбулась у грудні 1985 року і стала значним творчим здобутком театру. Режисер – заслужений діяч мистецтв Володимир Опанасенко – відтворив на сцені реалістичні картини революційної боротьби. Інсценізація правдиво висвітлювала героїчні риси простого народу: трудівників Оврама і Насті, моряка Судьби, мужнього Луки...

1985 рік 46-й театральний сезон

XXVII З'ЇЗДУ КПРС ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ

М. КУЛІШ

ПАТЕТИЧНА СОНАТА

Драма на 2 дії

Режисер-постановник — засл. діяч мистецтв УРСР В. Опанасенко

Художник-постановник — В. Бариба

Композитор — В. Губа

Асистент режисера — засл. арт. УРСР А. Гаврюшенко

Помічник режисера — А. Жуковська

ГОЛОВНИЙ РЕЖИСЕР ТЕАТРУ ЗАСЛУЖЕНИЙ ДІЯЧ МИСТЕЦТВ УРСР ВОЛОДИМИР ОПАНАСЕНКО

Програма драми «Патетична соната». 1985 рік

Микола Куліш вибудував свій твір як образ Дому, як символ співіснування різних суспільних прошарків, і кожен «поверх» цих прошарків дає докорінно різні можливості в пошуках місця в житті. У час розгортання революції Дім-суспільство ще стоїть, та тільки хто в ньому врятується? Доля героїв безнадійна, і автор художньо підтверджує «характеристику» революції як безжалісної руйнівної сили.

Вистава «Патетична соната» у постановці заслуженого діяча мистецтв Володимира Опанасенка була чітко визначальною, продуманою і вірно відображала задум драматурга. Театр давно не відтворював так конкретно відчуття автора, не втілював так розумно і сміливо режисерське рішення. Режисер не поспішав виказувати свою стилістику, навпаки –

Драма «Патетична соната». 1985 рік

послідовна злагодженість і образна довершеність спектаклю спиралися на поглиблений психологічний аналіз персонажів драми, на сценічний реалізм і велику віддачу акторських сил і натхнення. Увага переносилася з історичного на морально-філософський аспект зображуваних явищ, і вся енергія вистави була спрямована проти цинізму, гноблення, експлуатації, проти ненависних відносин між людьми.

Художник Віктор Бариба знайшов легкий поетичний образ Дому, без багатоповерховості. По параметру всієї сцени були вибудувані прозорі сходинки, неначе нова світобудова, між якими гуляв вітер, і на їхніх рівнях були розташовані інтер'єрні місця дій у вигляді мансард, від підвалу до верхніх поверхів. Усю цю споруду вінчали величезні литаври, на яких матрос Судьба (Анатолій Лозовський) вибивав тривожний ритм буття.

На цьому тлі мешканка підвалу Настя (Ярослава Мосійчук) божеволіє від жаху революційних подій. Її безногого чоловіка – робітника Оврама (Б. Хомиченко) – розстрілюють білі. На вищих поверхах – учитель Ступай-Ступаненко (заслужений артист Володимир Сніжний) гине від випадкової кулі, намагаючись зупинити братовбивство, а його доньку Марину (Г. Романюк), яку надихає історична місія національного звільнення свого народу, виселяють із квартири.

Господарів дому, які жили на вищих поверхах, чекає не краща доля: генерал Пероцький (заслужений артист Володимир Петрухін) зникає невідомо куди, пропадають Жорненко (Володимир Козловський), Андре

(Володимир Петрів), економка Анет (Валентина Ворошик). Усі вони трагічно помиляються в оцінці ситуації і не можуть збагнути до кінця, що ж насправді відбувається, а в їхніх квартирах тим часом розміщується ревком. Зіньку (Тетяна Кунець) убивають білі, Лука (Олег Мосійчук) досягає вершин піраміди, претендує на право владарювати, будувати життя за своїми проектами. Усі події у виставі пов'язані з Ільком Юнгою (Олексій Заворотній), поетом-романтиком, який розвінчує реакційну романтику, роздвоєність інтелігенції, фальшиві ідеї надкласового кохання, що приводять його, тим не менше, на шлях розчарувань і до зради революції. Він перетворюється на знаряддя класової ненависті й «моралі». Недарма долю всіх і кожного вирішує одноокий матрос на прізвисько Судьба.

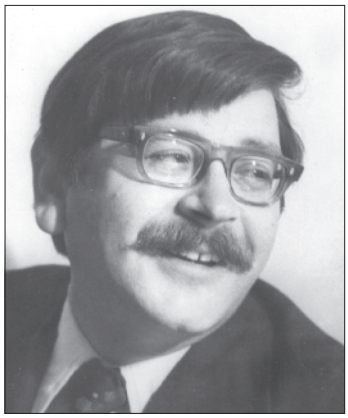
Т. Кунець у виставі «Патетична соната» М. Куліша

Серед сценічних аксесуарів у виставі під звуки П'ятої «Патетичної сонати» Людвига ван Бетховена поряд з андріївським і більшовицьким прапорами уперше майорів і синьо-жовтий. Тому штатні рівненські ідеологи з обкому КПУ після п'яти прем'єрних вистав заборонили грати спектакль, а для режисера-постановника Володимира Опанасенка справа не минула безкарно – він змушений був залишити посаду головного режисера. Виставу визнали нежиттєздатною і заборонили.

Плідними і цікавими роботами заслуженого діяча мистецтв Володимира Опанасенка, уже відомими на той час, але новими для репертуару Рівненського театру, стали п'єси «Щастя моє» О. Червінського (на малій сцені), «Опір», «Дамоклів меч» Назима Хікмета та твір української класики «Пошились у дурні» Марка Кропивницького, поставлені спільно з художником Святославом Коштелянчуком.

Рецензенти не дуже схвально відгукувались, опускаючи імена, про театр цієї доби, про деякі позитивні зрушення: на жаль, вони не вгледіли новизни в роботі режисера. Ідеологічна зашореність заважала деяким «критикам» зрозуміти, що режисер-постановник Володимир Опанасенко вніс у вистави, у виконання акторами ролей, у постановчі плани багато принципово нового. У виставах відчувалося серйозне ідейне звучання, можна було відчути новизну в акторській творчості; у цілому в театральному житті відчувались значні зрушення. Кожен крок театру в оволодінні новою тематикою і пошуки для неї адекватної сценічної форми перетворювалися на справжню мистецьку подію.

У 1986 році в житті колективу відбулися суттєві зміни: Міністерство

Ярослав Маланчук

Люся Маланчук

Степан Мохнюк

культури УРСР задовольнило настійне прохання Володимира Опанасенка щодо звільнення з посади головного режисера Рівненського музично-драматичного театру і переведення його в Київський театр кіноактора. На його місце був призначений Ярослав Володимирович Маланчук, який приїхав у Рівне з дружиною Люсею Маланчук з Вінницького музично-драматичного театру ім. Миколи Садовського. Замість Анатолія Дацкова директором театру був призначений Степан Данилович Мохнюк, котрий раніше працював заступником начальника Рівненського обласного управління культури. Проте одна справа керувати усім процесом, а інша – бути безпосереднім його виконавцем. Спочатку їм і творчому складу було важко, ситуація ускладнювалася ще й тому, що театр переходив на госпрозрахунок – не до кінця вивчений експеримент. Але Степан Мохнюк та Ярослав Маланчук прагнули перебороти складнощі, і всі питання вирішувались спокійно, об'єктивно, творчо.

Зустріч рівненських акторів з народною артисткою СРСР Алісою Фрейндліх. Зліва направо: Люся Маланчук, Ольга Лозовська, Володимир Петрів, Аліса Фрейндліх, Анатолій Лозовський, заслужений артист УРСР Володимир Сніжний

Перебуваючи на посаді головного режисера, Ярослав Маланчук упродовж майже чотирьох років здійснив постановки кількох цікавих творів: «Чари осіннього лісу» Неллі Шейко-Медведєвої, «Гордіїв вузол» В. Сичевського, комедії «Фрак для доцента» Богдана Стельмаха, «Чотири допити» А. Ставицького, у яких розкривався внутрішній світ героїв і при-

Емілія Морозюк

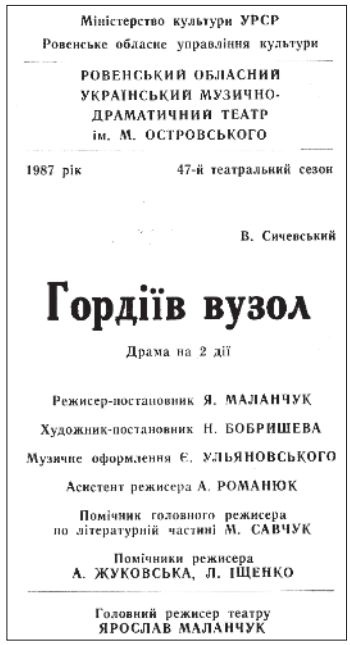
Валентина Браславська

чини, що призводили персонажів до психологічних збочень, штовхали їх на аморальні вчинки.

Із класичної спадщини були інсценізовані «Гамлет» Вільяма Шекспіра, «За двома зайцями» Михайла Старицького, «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка, «Запорожець за Дунаєм» Семена Гулака-Артемовського та чимало інших.

З української класики Ярослава Маланчука найбільше вабили твори з яскраво вираженою народною поетикою. Ідейно-емоційну домінанту українських класичних творів Ярослав Володимирович утверджував через зображення героїки характеру трудової людини, джерело якої він бачив у волелюбності, патріотизмі, духовному таланті й прагненні до кращої долі усього народу. Проте в цих виставах режисер ніколи не втрачав основного – соціального сенсу п'єси.

Вистава «Запорожець за Дунаєм» у постановці Ярослава Маланчука прославляла творчий геній українського народу. Її радісний настрій зумовлювався природним правом людини відчувати себе вільною і щасливою. Режисер намагався руйнувати «четверту стіну» і встановлював прямий безпосередній контакт між акторами та глядачами. У характеристиках негативних персонажів він не цурався шаржу й гротеску, дбаючи, однак, про те, щоб їх колоритність і епізоди з ними не затьмарювали головної ідеї.

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-
ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. М. ОСТРОВСЬКОГО

1987 рік 47-й театральний сезон

В. Сичевський

Гордіїв вузол

Драма на 2 дії

Режисер-постановник Я. МАЛАНЧУК
Художник-постановник Н. БОБРИШЕВА
Музичне оформлення Є. УЛЬЯНОВСЬКОГО
Асистент режисера А. РОМАНЮК
Помічник головного режисера
по літературній частині М. САВЧУК
Помічники режисера
А. ЖУКОВСЬКА, Л. ІЩЕНКО

Головний режисер театру
ЯРОСЛАВ МАЛАНЧУК

Програма драми «Гордіїв вузол». 1987 рік

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-
ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. М. ОСТРОВСЬКОГО

1987 рік
47-й театральний сезон

М. СТАРИЦЬКИЙ

ЗА ДВОМА ЗАЙЦЯМИ

Комедія з міщанського побиту
з співами і танцями на 2 дії
Режисер-постановник Я. Маланчук
Художник-постановник Я. Нірод
Диригент Є. Ульяновський
Балетмейстер О. Яриш
Асистент режисера засл. арт. Тув. АРСР
П. Хредченко
Помічник головного режисера
по літературній частині М. Савчук
Помічники режисера А. Жуковська,
Л. Іщенко

Головний режисер театру
ЯРОСЛАВ МАЛАНЧУК

Програма комедії «За двома зайцями». 1987 рік

Це яскраво спостерігалось у виставах «Сватання на Гончарівці» та «За двома зайцями», де сфокусувалися сильні сторони майстрів сцени. Згадаймо насамперед чудову гру двох акторів. Роль Свирида Голохвастого виконував заслужений артист Тувинської АРСР Павло Хредченко. Його філігранний образ шалапутного пройдисвіта постав поза часом, відчувалося, що голохвастівщина впевнено тягнеться в наше сьогодення. Виконавець ролі засуджував не голохвастівщину, а сучасних її спадкоємців, які хизуються черговою модною одежиною, яким здається надто простою і недолугою материнська мова, які прагнуть здобути собі становище будь-якими методами. Та якщо від актора Павла Хредченка саме такої гри й чекали, зважаючи на його непересічний творчий потенціал, то артистка Тетяна Кунець у ролі Проні стала приємним відкриттям. Її героїню просто Пронею назвати було незручно, куди більше підходило звертання – Проня Прокопівна. Цей образ було створено артисткою неоднозначним, цікавим, у всій життєвій складності і багатовимірності.

У виставі гра інших акторів теж заслуговувала на увагу. По-своєму цікавою була пара – подружжя Сірків (Атталія Гаврюшенко та заслужений артист УРСР Володимир Петрухін), запам'яталася Лимериха (Ліна Ізарова) та Химка (Люся Маланчук), своєрідні образи створили артисти Надія Євтушенко, Анатолій Лозовський, Володимир Новосад. Зручним для акторської роботи було художнє оформлення сцени, здійснене художником Ярославом Ніродом, та вдалим музичний супровід під диригуванням Євгена Уляновського.

Минуло понад двадцять років з того часу, коли на сцені Рівненського театру йшли вистави за трагедіями Вільяма Шекспіра «Король Лір» (1956) та «Ромео і Джульєтта» (1966). Слід зауважити, що до п'єс видатного англійського драматурга звертаються майстри сцени та творчо ініціативні театральні колективи тоді, коли з'являється прагнення до серйозної роботи над філософським переосмисленням трагедії сильних і вольових характерів. У цьому контексті важливим етапом творчого зростання Рівненського театру стала вистава трагедії «Гамлет» у постановці на той час уже заслуженого діяча мистецтв УРСР Ярослава Маланчука. Трагедія «Гамлет» у всі часи вабила постановників та акторів, залишаючись найзагадковішою у світі п'єсою в трактуванні різних режисерів. Образ датського принца з його пошуками, сумнівами, неспокоєм зацікавив творчий склад театру і глядачів ще до прем'єри. «Гамлет» зі сцени Рівненського театру репрезентував становлення передової, прогресивно мислячої особистості і її трагічної боротьби з несправедливими, людиноненависницькими законами життя.

Гамлет у виконанні актора Олега Мосійчука постав не як легкодух і слабка людина, що розмірковує над проблемою вбивства Клавдія (Володи-

мир Сніжний). Помста для нього закінчується виникненням конфлікту. Постає величезне запитання, дати відповідь на яке в нього не вистачає ні розуміння, ні сили. Він називає весь світ тюрмою, відчуваючи на собі тягар кайданів, які стримують його поривання, а знищити їх він не в змозі. У цьому трагедія Гамлета-Мосійчука. Трагедія людини, яка переросла свій час і примусово повинна була підкорятися його огидним законам.

О. Мосійчук у ролі Гамлета в однойменній трагедії Вільяма Шекспіра

На початку вистави актор Олег Мосійчук показав Гамлета як поривчасту, емоційну людину. Поза тим глядач бачив датського принца зануреним у роздуми, а наприкінці змужнілою людиною, що пережила душевне потрясіння. Із розвитком подій Гамлет розкриває великі злочини, що відбулися в королівстві, і найстрашніший із них – вбивство в ім'я загарбання влади. Про цей злочин йому розповідає тінь батька, яка закликає до помсти.

Для Гамлета-гуманіста родинні вади асоціюються з вадами всього світу. Але вони настільки значні, що одна людина не в змозі нічого зробити. І все ж, питання «бути чи не бути» звучить у нього як ствердження: «Бути!», – тобто жити і боротися. Палкий і пристрасний юнак, люблячий син своїх батьків не може змиритися з вчинком матері Гертруди (заслужена артистка УРСР Ніна Ніколаєва). Його почуття до Офелії (Люся Маланчук) щирі й чисті, а взаємини з Горацію свідчать про здатність до міцної товариської дружби.

У поєдинку з Лаертом (Володимир Петрів) – сином Полонія (заслужений артист УРСР Володимир Петрухін) – Гамлет зрозумів мету двобою, але це не послабило його енергії, а тільки зміцнило волю до помсти.

Гамлет прагнув викрити хиби свого оточення і визначити ціну кохання та ненависті. Олег Мосійчук розкривав філософські глибини образу, його гуманістичне спрямування. Принц був самотнім борцем, який розумів зміст боротьби як звільнення людства від негативних вад в ім'я світлого майбутнього всіх людей, і який загинув у нерівному бою, не склавши зброї.

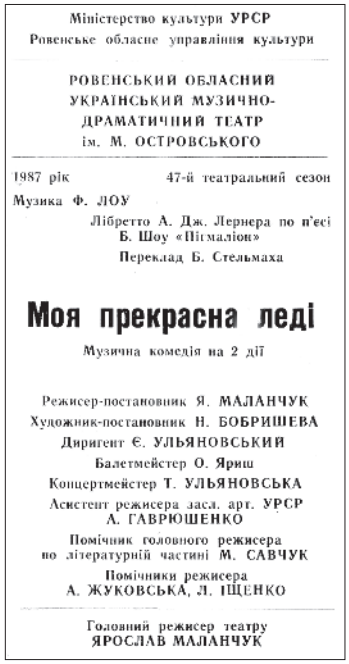
Артист створив рельєфно виразний і переконливий образ датського принца, але інколи внутрішній, психологічний стан свого героя відтворював через надто підкреслену зовнішню форму, використовуючи невластиві йому жести, різноманітні рухи, відчуваючи підкреслену нервовість, невпевненість у мізансценах, демонструючи часткову ілюстративність монологів. У цілому роль Гамлета для артиста Олега Мосійчука була вдалою

пробою його таланту. Незважаючи на деякі прорахунки, режисер-постановник Ярослав Маланчук наблизився до розкриття ідейної глибини шекспірівської трагедії.

Поряд з іншими виконавцями ролей найвагоміший образ – Полонія – створив заслужений артист УРСР Володимир Петрухін. У його виконанні – це розумний, хитрий царедворець, радник короля. Іноді здавалося, що він набагато розумніший за Клавдія, який у своїх вчинках керувався його порадами. Заслуговують високої оцінки роботи Люсі Маланчук над образом Офелії, Володимира Сніжного, який зобразив на сцені владного Клавдія, Володимира Петріва, що зіграв Лаерта, та багатьох інших акторів. У виставі був зайнятий увесь творчий склад театру.

Театр Вільяма Шекспіра, як відомо, майже не користувався декоративним оформленням, тому й художнє оформлення (Ніна Бобришева) було розгорнуте на сходинках по всьому периметру сцени, застеленої сірим полотном. Таке оформлення не обмежувало режисера у виборі місця дії і в кількості змінних картин.

Вистава «Гамлет» була свідченням того факту, що колектив Рівненського театру має творчі можливості сміливо братися за роботу над найскладнішими творами світової драматургії. Усе краще, чим на той час володів творчий склад, відбилось у новій, прем'єрній виставі «Гамлет».

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-
ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. М. ОСТРОВСЬКОГО

1987 рік 47-й театральний сезон

Музика Ф. ЛОУ
Лібретто А. Дж. Лернера по п'єсі
Б. Шоу «Пігмаліон»
Переклад Б. Стельмаха

Моя прекрасна леді

Музична комедія на 2 дії

Режисер-постановник Я. МАЛАНЧУК
Художник-постановник Н. БОБРИШЕВА
Диригент Є. УЛЬЯНОВСЬКИЙ
Балетмейстер О. Яриш
Концертмейстер Т. УЛЬЯНОВСЬКА
Асистент режисера засл. арт. УРСР
А. ГАВРЮШЕНКО
Помічник головного режисера
по літературній частині М. САВЧУК
Помічники режисера
А. ЖУКОВСЬКА, Л. ІЩЕНКО

Головний режисер театру
ЯРОСЛАВ МАЛАНЧУК

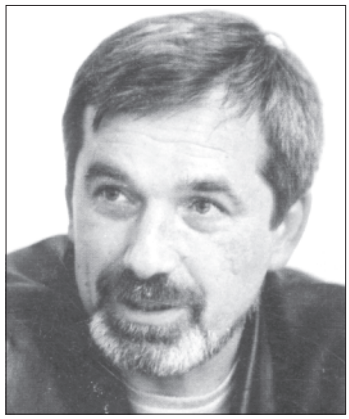
Програма музичної комедії «Моя прекрасна леді». 1987 рік

Поза «Гамлетом», режисер-постановник Ярослав Маланчук виявив бажання звернутися ще раз до зарубіжної класики, і однією з таких п'єс виявився драматичний твір Бернарда Шоу «Пігмаліон», що йшов у Рівненському театрі під назвою «Моя прекрасна леді». Драматург використав у п'єсі історію перевтілення вуличної квіткарки в елегантну леді, образ якої слугував для розкриття дотепної сатири на аристократичне суспільство кінця XIX – початку XX ст. з його лицемірством та відсутністю співчуття до долі бідних і скривджених людей.

В ім'я об'єктивності необхідно відзначити, що вистава захоплювала глядачів, однак не мала великих перспектив на довге творче життя, хоча Ярослав Маланчук намагався вірно розкрити зміст п'єси і створити, що буває найтяжчим завданням для режисера, відповідний акторський ансамбль. Саме його вирішення завадило відтворити відповідну атмосферу в сценографії. Розподіл ролей серед виконавців був

наступним: Анатолій Бортник (Генрі Хіггінс), Люся Маланчук (Еліза Дуліттл), Марія Яриш (Місіс Хіггінс), Валентина Ворошик (Місіс Ейнефорд Хілл) та ін.

З іменем Ярослава Маланчука переважно асоціюються вистави, у яких режисер більше тяжів до публіцистичної манери сценічної виразності і поглибленого розкриття образів. Створювати нетрадиційні постановки, які можна назвати виставами-концертами, у той час стало звичним явищем не тільки в Рівненському театрі. У зв'язку з цим репертуар театру доповнила афіша вистави під назвою «Шлях на Берестечко», за визначенням жанру історична поема (автори Ярослав Маланчук та Олександр Смик, сценографія Сергія Вірославова).

Олександр Смик

Автори сценарію опрацювали об'ємний історичний та літературознавчий матеріал, подорожуючи разом із науковцями-дослідниками по місцях, де знаходяться козацькі могили, вивчаючи героїчне і трагічне минуле українського народу, зокрема битву під Берестечком.

На цьому матеріалі крізь емоційну наснагу почуттів постала постать Тараса Шевченка як історика і вченого. У його безсмертних віршах театр розкрив актуальний смисл – послання сучасникам, які живуть понад 140 років після смерті генія, і, безперечно, вдячні українським козакам і селянам за їхній безсмертний подвиг, за сміливість і мужність у героїчній боротьбі за свободу. Це була вистава, у якій по-іншому сприймалися червоні жупани, бунчуки, – не як умовні оперно-танцювальні костюми, а як справжні атрибути історії на тлі етнографічно-гобеленового візерунка на заднику та народно-козацьких пісень.

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ім. М. ОСТРОВСЬКОГО

1989 рік 49 сезон

175-річчю Великого Кобзаря присвячується

„ШЛЯХ НА БЕРЕСТЕЧКО"

Я. Маланчук, О. Смик

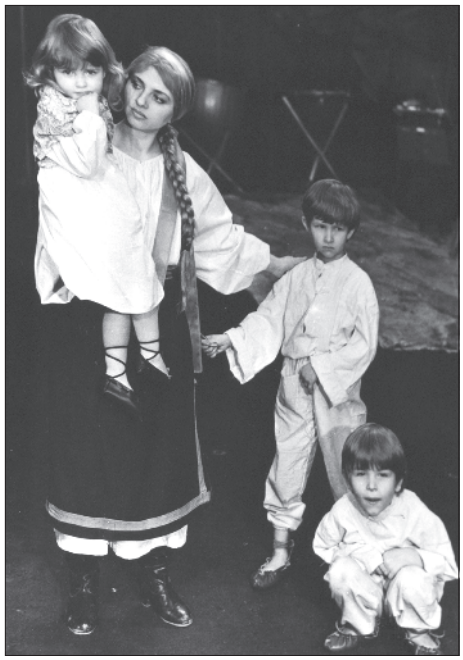
Історична поема за малопопуляризованими творами Т. Г. Шевченка

Режисер-постановник Я. Маланчук
Художник-постановник С. Вереславов
Асистент режисера О. Заворотній
Балетмейстер О. Яриш
Музичне оформлення — рок-група «НЗ» під керівництвом Т. Ткачика
Помічник режисера А. Жуковська

Головний режисер театру
ЯРОСЛАВ МАЛАНЧУК

Програма історичної поеми «Шлях на Берестечко». 1989 рік

Вистава хвилювала драматичними моментами дійства, майстерним виконанням вокальних номерів і пластичними метафорами. Витриманий у дусі епохи образ царського чиновника-самодержавця створив народний артист УРСР Володимир Сніжний, який також грав цілу низку дійових осіб. Образ української мадонни переконливо створила заслужена артистка УРСР Марія

Сцена з вистави
«Шлях на Берестечко»

Яриш. Надзвичайно виразними були козацькі танці і сцена кривавого свавілля з поеми Тараса Шевченка «Гайдамаки». Цікаво і вдало була відтворена поїздка експедиції по Волині, зокрема й на Берестечко, до козацьких могил, де факти зображувались на тлі творчої біографії Кобзаря.

Неповторну художню наснагу додавала музика у виконанні рок-групи «Незаймана земля» під керуванням Олександра Ткачика. Віртуозні аранжування знайомих мелодій українських народних пісень у виконанні Люсі Маланчук, Надії Євтушенко, Валентини Браславської додавали драматизму сценічному дійству, особливо в пісні про подоляночку.

Тему героїчної боротьби українського народу проти поневолювачів за своє соціальне і національне визволення постійно коментував від автора, втручаючись у дію вистави, артист Олексій Заворотній, виконуючи роль молодого Тараса Шевченка. У виставі надзвичайно актуально прозвучали маловідомі твори Кобзаря. Олексій Заворотній, вільно орієнтуючись у світі поезії Тараса Шевченка, відкрив для глядачів гнівні інвективи проти тих, хто забув, «що діялося у світі... і чиї ми діти».

Учасники рок-гурту «Незаймана земля»,
які озвучували виставу «Шлях на Берестечко»

Режисер-постановник Ярослав Маланчук зумів оригінально, у нетрадиційному плані, пристрасно, з урахуванням ідей та проблем повести мову з глядачем. Цю виставу театр грав на сценах Берестечка, Києва, Полтави, Львова, Житомира, інших міст, містечок і сіл України. На республіканському фестивалі, присвяченому 175-річчю з дня народження Тараса Шев-

ченка, вистава «Шлях на Берестечко» Рівненського музично-драматичного театру посіла друге місце і транслювалася центральним телебаченням.

Лірники (І. Тертичка, В. Романюк, М. Стріха) у виставі «Шлях на Берестечко» Я. Маланчука, О. Смика

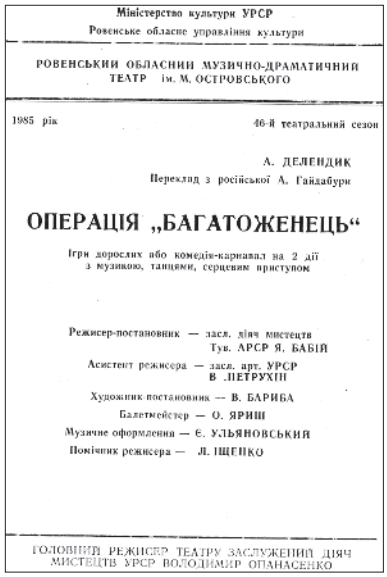
Найбільшу увагу виставі було приділено в Запоріжжі на першому Всеукраїнському фестивалі «Козацькому роду нема перевода», присвяченому 500-річчю запорізького козацтва та 225-річчю Коліївщини (1992 рік). Оглядова комісія Міністерства культури УРСР та Спілки театральних діячів України визнали виставу «Шлях на Берестечко» кращою серед Шевченкіани в Україні. Понад п'ять театральних сезонів вона користувалася успіхом у глядачів.

Під час роботи над виставою «Шлях на Берестечко» Ярослав Маланчук почав хворіти. Останньою творчою роботою чудового постановника стала вистава за п'єсою Івана Котляревського «Наталка Полтавка». Усі творчі наміри, які виношував у думках головний режисер, йому не довелося, на жаль, повністю здійснити. 24 лютого 1991 року Ярослава Маланчука не стало...

Вагомий внесок у формування репертуарної політики 80-их років поруч із головними режисерами зробили чергові режисери Ярослав Бабій, Віктор Мелещук, Зіновій Шеремета, Олександр Олексюк. Вони сприяли піднесенню сценічної культури, збуджували творчу думку акторів, наполегливо працювали з творчою молоддю.

Ярослав Бабій 1984 року здійснив інсценізацію драми Василя Василька «У неділю рано зілля копала» за однойменним твором Ольги Кобилянської. Це була третя постановка цього твору на рівненській сцені, яка стала новим творчим здобутком. Утілюючи на сцені складний, а інколи й суперечливий твір Ольги Кобилянської, режисер разом із акторським складом пішов по лінії соціального поглиблення деяких образів, надаючи великого значення масовим сценам. Ярослав Бабій уник зовнішнього відтворення характерних рис Гуцульщини, зосереджуючи увагу на долі людей. Довгий час вистава користувалася успіхом у глядачів. Однак вона значно поступалася за ідейно-пізнавальною значимістю постановкам минулих років.

Актуальні, суспільно вагомі теми сучасності знайшли своє відображення в багатьох інших виставах, здійснених Ярославом Бабієм, які урізномані-

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ім. М. ОСТРОВСЬКОГО

1985 рік 46-й театральний сезон

А. ДЕЛЕНДИК
Переклад з російської А. Гайдабури

ОПЕРАЦІЯ „БАГАТОЖЕНЕЦЬ“

Ігри дорослих або комедія-карнавал на 2 дії з музикою, танцями, серцевим приступом

Режисер-постановник — засл. діяч мистецтв Тув. АРСР Я. БАБІЙ
Асистент режисера — засл. арт. УРСР В. ПЕТРУХІН
Художник-постановник — В. БАРИБА
Балетмейстер — О. ЯРИШ
Музичне оформлення — Є. УЛЬЯНОВСЬКИЙ
Помічник режисера — Л. ІЩЕНКО

ГОЛОВНИЙ РЕЖИСЕР ТЕАТРУ ЗАСЛУЖЕНИЙ ДІЯЧ МИСТЕЦТВ УРСР ВОЛОДИМИР ОПАНАСЕНКО

Програма комедії «Операція «Багатоженець». 1985 рік

тнювали репертуар тематично і жанрово, розширювали арсенал сценічних засобів. У їх числі варто насамперед назвати: «І прийде день» Василя Фольварочного, «Операція «Багатоженець» Анатолія Делендика, «Бронзова «фаза» Миколи Зарудного, «Мотиви» М. Варфоломієва, «Санітарний день» Олексія Коломійця, що в той час переважно зосереджували увагу на морально-етичних проблемах. У цьому, звичайно, була закономірність: глядача не могли не хвилювати проблеми пошуку сенсу людського буття, взаємин між людьми і з'ясування, що саме стоїть на заваді моральному вдосконаленню особистості.

Газета «Червоний прапор». 29 грудня 1984 р.

НЕЗВИЧАЙНИЙ ДЕНЬ

КОМЕДІЯ ОЛЕКСІЯ КОЛОМІЙЦЯ «САНІТАРНИЙ ДЕНЬ» – НА СЦЕНІ ОБЛМУЗДРАМТЕАТРУ

А було все гарно і добре. Жили собі дружною сімейкою працівники однієї установи і горя не знали. Та й знати його не хотіли, бо навіщо їм те горе, коли начальник у них хороший і робота кожному до душі. І начальнику їхньому Миколі Андрійовичу Стороженку співробітники теж були до вподоби. Всі такі чемні та уважні, такі доброзичливі.

І було б усе гарно та добре. Якби не цей незвичайний день. Треба, щоб так усе співпало: начальника з роботи «зняли», а у Василя Пилиповича Найди – іменини. І відзначає цю дату він у кафе. А у кафе – санітарний день.

Комедія «Санітарний день» вже йшла на ровенській сцені у травні цього року, під час гастролей Київського академічного українського драматичного театру імені І. Франка. Так що ровенський глядач мав змогу зустрітися з героями твору у трактуванні прославленого столичного колективу. Це, зрозуміло, не могло не позначитись на роботі творчої групи обласного театру, яка взялася до постановки комедії. І режисер, і актори пройнялися високою відповідальністю за долю спектаклю, прагнули зробити все, щоб їх робота теж вийшла цікавою, щоб вона захопила глядача, була не тільки смішною, а й повчальною.

Відразу зазначимо: колективу вдалося здійснити задумане. Режисер-постановник, заслужений діяч мистецтв Тувинської АРСР Я. Бабій створив злагоджений ансамбль виконавців, який вміло втілює в життя задум драматурга. Актори тонко відчувають один одного, розуміють, підтримують. Словом, діють усі разом заради спільної мети.

На сцені – інтер'єр кафе: білі столи, стільці. На всю стіну – натюрморт. Художнє оформлення вистави привертає увагу, справляє приємне враження. Заслуга у цьому художника-постановника С. Костелянчука.

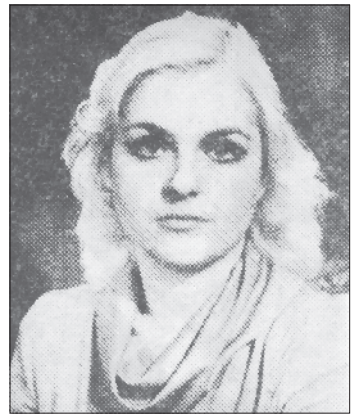
Один за одним постають перед нами герої комедії. Прямо через зал заходять

у приміщення кафе з «чорного ходу» члени колективу Миколи Андрійовича. Першим з'являється на сцені товариш з периферії Кирило Кирилович Джура (заслужений артист УРСР В. Петрухін). Він прибув на торжество і, видно, задоволений з цього. Поважно заходить іменинник Василь Пилипович Найда (арт. А. Романюк), дає останні вказівки офіціантці Наді (артистка Т. Зінченко). Поки дівчина накриває на стіл, у кафе прибувають Федір Федорович Федоренко (заслужений артист Тувинської АРСР П. Хредченко), Василь Омелянович Вітряк (арт. В. Дяков) та Олена Панасівна Гобочка (арт. О. Кудрявцева).

Віктор Янчук

Паралельно знайомимося і з молодими персонажами вистави. Крім Наді, це слюсар-сантехніік Федя (арт. В. Янчук), шофер Стороженко Петя (арт. В. Козловський), його дружина Лада (арт. Галина Савіна), подруга Наді Зіна (арт. К. Гулевська), повар Макар (арт. А. Лозовський). У молодих сьогодні теж незвичайний день – Федя влаштовує у цьому ж кафе вечірку, на якій хоче повідомити товаришам щось дуже важливе.

Тамара Зінченко

Аж ось на сцену вступає і сам Стороженко (арт. М. Стріха). Він у супроводі свого друга дитинства фотографа Павла Степановича Ткача (арт. В. Новосад), якого представляє журналістом із столиці. З появою Стороженка вже яскравіше проявляються характери його підопічних. Іменини Василя Пилиповича перетворюються на вечір вшанування Миколи Андрійовича. Першим починає виспівувати дифірамби шефу винуватець торжества Найда: «Дорогий Миколо Андрійовичу! Це не підлещування! Я з вами, як кажуть, навіки разом! Дуже добре, що до нас завітав кореспондент. Може, ваша діяльність, Миколо Андрійовичу, стане надбанням і столичної преси. Прошу піднести келихи за Миколу Андрійовича, за його здоров'я, за дальша успіхи в його великій відповідальній діяльності!». У такому ж дусі продовжують застольні виступи всі інші гості. І хоч Микола Андрійович просить перенести «вогонь тостів» на іменинника, кожен намагається сказати своє схвильоване слово про Стороженка. І кожен каже його, як може. Микола Андрійович для них і батько, і сонце, навколо якого всі, наче планети... За якусь годину всі вони говоритимуть протилежне. Коли довідаються, що Стороженка зняли з роботи, говоритимуть дошкульні, правдиві слова, викриватимуть недоліки шефа. Та враз знову переродяться, почувши, що Миколу Андрійовича «не зняли». Знову плазуватимуть перед ним...

Використовуючи багатий арсенал виражальних засобів, актори створюють переконливі типи підлабузників, лицемірів, пристосуванців, кар'єристів. Комедія розвінчує ці негативні явища в житті нашого суспільства. І щирий сміх глядачів, оплески свідчать про творчий успіх виконавців.

У молодих свої проблеми. Над сенсом життя роздумує вголос Федя. І спонукає до таких роздумів своїх ровесників. Не шукати, де легше і краще, а йти

туди, де потрібні твої молоді руки, бути на передньому краї будівництва нового життя. Цих юнаків та дівчат розуміє і підтримує Кирило Кирилович Джура, сам трудівник, чоловік чесний і прямий. Знахідкою режисера є те, що місцем дії стає і зал для глядачів. Звідси актори піднімаються на сцену, тут починаються розмови, які потім розвинуться за столом. Цим самим постановник наближає нас до героїв комедії, дає зрозуміти, що такі люди існують не лише на сцені, а й в реальному житті. Санітарний день – це день, коли з приміщення вимітається все непотрібне, що заважає, псує вигляд. Незвичайним став цей день для героїв комедії, вони багато чого зрозуміли, очистили свої душі. Думається, що кожна зустріч глядачів з новою роботою театру теж буде днем незвичайним. Адже комедія не тільки веселить, а й примушує замислитись.

Василь Басараба.

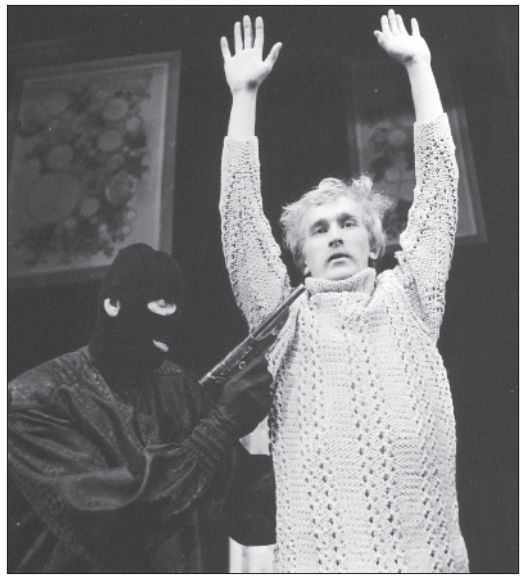
Звертаючись до драматургії Олексія Коломійця, режисер Віктор Мелещук 1985 року здійснив постановку п'єси «Срібна павутина», яка привабила творчий склад громадянським пафосом, дещо незвичним жанром: «притча про кохання і підступність». Автор розповів про те, що є така житейська метафора в Україні: коли дівчина довго не повертається додому літньої ночі, то ранком деякі жінки подейкують, що на її обличчя впала срібна павутина. Це образне потрактування людської моралі було основою режисерського вирішення вистави про ідеальне кохання в сучасних умовах.

Стрижнем цієї іронічної комедії був образ юної і чарівної Галини, що ніс із собою струмінь людського тепла, духовної цнотливості і чистоти. Артистка, яка виконувала роль Галини, представила глядачеві свою героїню як еталон дівочої гідності і честі, як дзеркало, через яке можна було спостерігати поведінку інших персонажів вистави. Молода дівчина покарала звабника через бездуховність у коханні та маргінальну поведінку. Поетичність вистави в добрій злагоді з сентиментальністю стверджувала високі моральні принципи людей, таврувала те, що обкрадало їхні душі, перешкоджало творити добро, красу і любов до всього оточуючого. Це була вистава-звернення до юних сердець, і тому мала успіх у молоді.

Зарубіжна драматургія в постановці режисера Віктора Мелещука була представлена музичною комедією Зигмунда Зборовського «Розлучення по-варшавськи» – веселий музичний спектакль про комедійні пригоди молодого люблячого подружжя, яке через дріб'язкові непорозуміння вчинало сварки на сімейному ґрунті й довело справу до розлучення. Вистава користувалася неабиякою популярністю як у молоді, так і в глядачів старшого віку.

Театр приділяв велику увагу тематиці, яка повинна була цікавити глядачів. Він визначав теми виховання людини у виробничому і побутовому середовищах, основних тенденцій соціального розвитку, колективного світогляду, нових форм суспільної моралі тощо. Усі ці проблеми дістава-

ли постановчо-художню реалізацію. За наявності в театрі трьох чергових режисерів керівництво мистецької установи надавало можливість молодим режисерам з інших театрів України здійснювати одноразові постановки для вдосконалення фахової професійності: Романові Вальку – драматичного репортажу про проблеми молоді «Банка згущеного молока» Ярослава Верещака і п'єси Василя Бєлова «ПО 206-й»; В. Сікорському – п'єси за драмою О. Галіна «Жанна»; В. Туманову – «Нечистої гри» за п'єсою Джона Голсуорсі; Олександру Королю – п'єси Віктора Мережка «Я жінка».

А. Лозовський і В. Петрів у виставі «Розлучення по-варшавськи» З. Зборовського

Виставі режисера Олександра Короля були притаманні задушевність, життєва достовірність і поглиблений психологізм. Режисер яскраво виявив риси творчого кредо, відкинувши зовнішню ефектність, домігся глибокої психологічної розробки кожного образу, що дало можливість акторам досягти справжньої неповторності характерів, виявити правду життя за допомогою мистецтва.

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ім. М. ОСТРОВСЬКОГО

1985 рік — 45-й театральний сезон

Я. ВЕРЕЩАК

Банка згущеного молока

Драматичний репортаж-попередження на 2 частини

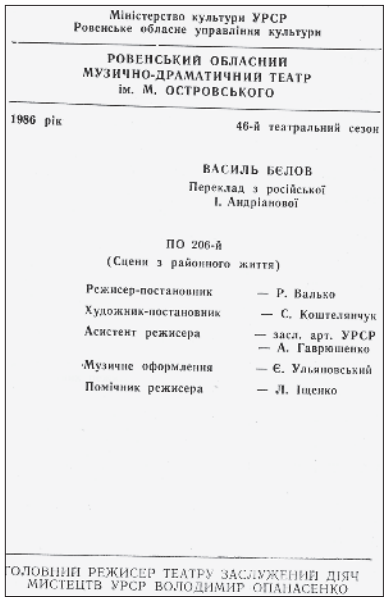
Людям широкої душі й доброго серця, самовідданим захисникам наших днів присвячується ця п'єса.

Режисер-постановник — Р. Валько
Художник-постановник — В. Бариба
Музичне оформлення — Є. Ульяновський
Асистент режисера — В. Олійник
Помічник режисера — Л. ЩЕНКО
Художній керівник постановки засл. діяч мистецтв УРСР Володимир Опанасенко

Головний режисер театру заслужений діяч мистецтв УРСР Володимир ОПАНАСЕНКО

Програма драми «Банка згущеного молока». 1985 рік

В образі Маші автор п'єси зобразив типову сучасну жінку з будь-якої установи великого міста, у житті якої випадкова телефонна звістка про зраду чоловіка руйнує міцну, надійну, затишну сім'ю, дім, кохання. Маша губить віру в бездоганного люблячого чоловіка, зрештою, віру в чесність, порядність і правду взагалі. Маша приваблива і прекрасно це розуміє, приймає знаки захоплення як належне, працює добре, але робота для неї – потреба тільки соціальна, внутрішнього світу не торкається. Вона іронічна, егоїстично зосереджена на душевному й матеріальному комфорті, призначеному їй самим життям. Однак, ображена зрадою чоловіка, Маша дезорієнтована, у ній бунтує жіночість. Героїня п'єси шукає роз-

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. М. ОСТРОВСЬКОГО

1986 рік — 46-й театральний сезон

ВАСИЛЬ БЄЛОВ
Переклад з російської
І. Андріанової

ПО 206-й
(Сцени з районного життя)

Режисер-постановник — Р. Валько
Художник-постановник — С. Коштелянчук
Асистент режисера — засл. арт. УРСР — А. Гаврюшенко
Музичне оформлення — Є. Ульяновський
Помічник режисера — Л. Іщенко

ГОЛОВНИЙ РЕЖИСЕР ТЕАТРУ ЗАСЛУЖЕНИЙ ДІЯЧ МИСТЕЦТВ УРСР ВОЛОДИМИР ОПАНАСЕНКО

Програма вистави
«ПО 206-й». 1986 рік

ради, забуття і вдається до відплати тією самою монетою. Але випадкові зустрічі не викликають нічого позитивного, а лише розчарування, і помста жінки закінчується зустріччю з компанією потворно-цинічних осіб, для яких моральних перепон взагалі не існує.

Після звірячої наруги Маша приходить до рідної домівки, де в тривозі чекають на неї чоловік, випадковий знайомий та її донька.

Заслужена артистка України Ніна Ніколаєва, яка грала Машу, не прикрашала своєї героїні, не намагалася будь-що виправдати її, не поринала у вседозволеність і не просила співчуття у глядача, а відкривала все нові і нові сторінки «школи життя». А Кирило, чоловік героїні... Чи зрозумів він не лише свою провину, а й те, що кохання потребує не тільки зовні привабливих доказів, а й взаєморозуміння, чесності, духовної відповідальності? На це актори Володимир Петрів, Анатолій Лозовський своєю переконливою, удалою грою не давали відповідей, а залишали питання для роздумів.

Н. Ніколаєва і А. Лозовський у виставі
«Я жінка» В. Мережка

Хто ж такий Володимир Юрійович, у машині якого випадково опинилася Маша? Заслужений артист України Володимир Сніжний правдиво відтворив образ людини, яка не турбується про стан жінки, щоб зрозуміти її, а через легковажність здатна виправдати будь-яке зло.

Нещира подруга Маші – Наталя (Ярослава Мосійчук) – відверто, вульгарно, агресивно намагається примусити безвільного Сергія (Анатолій Романюк) одружитися на собі і через ревнощі пориває стосунки з Машею, а потім... просить пробачення. Ярослава Мосійчук досить точно виконувала режисерські завдання, але в цілому була дещо непереконливою. В епізодичних ролях завідувачки лабораторії Ольги Петрівни (Атталія Гаврюшенко),

співпрацівниць Маші – Свірської (Валентина Ворошик) і Ніни Василівни (Валентина Браславська) яскраво прочитувались біографії жінок, їхні життєві позиції, смаки, уподобання. Сашка, людину з фізичними вадами, з драматичним підтекстом скаліченої долі і психологічних переживань, талановито і переконливо зобразив артист Олексій Заворотній.

Інші ролі – Елла, покинута Кирилом (Тамара Зінченко), недолугий марнотратник життя Баранник (Петро Лісничук), строга, саркастична, ідеально володіюча ситуацією дружина Володимира Юрійовича Єлизавета Андріївна (Ліна Ізарова), чоловік Свірської (Микола Стріха) – це людські долі, які були сфокусовані в кількох хвилинах сценічного часу, але зайняли вагоме місце в талановитому режисерському вирішенні всієї вистави.

Висока духовність, віра і любов до людини стали головною темою у виставі «Жанна» за п'єсою О. Галіна в постановці режисера Вадима Сікорського на малій сцені. Від початку до кінця вистава була пронизана тугою за швидкоплинним життям. Природно, що герої твору, а це люди похилого віку, потребують належної уваги оточуючих і допомоги.

Спектакль висвітлював питання людської байдужості, яка існує в суспільстві і з якою всі миряться. Над цим довічним соціальним злом кепкує насмішник Ізольд Кукін (заслужений артист України Володимир Петрухін). Героїня вистави Жанна (Атталія Гаврюшенко) не в змозі існувати в такій ситуації. Вона, не звертаючи уваги на свій хворобливий стан, починає боротьбу за пробудження людяності і поваги в суспільстві.

Загалом сумлінно поставлений спектакль не був позбавлений помітних недоліків через літературну обробку драматургічного матеріалу. І все ж з великим напруженням глядач стежив за розвитком подій, особливо за внутрішньою боротьбою Жанни. Цю боротьбу артистка Атталія Гаврюшенко розкривала в усій її складності.

Заслуговує на увагу робота театру з актором-режисером Олександром Олексюком, який працював у театрі з 1979 року на посаді актора, а його режисерський дебют відбувся в роботі над п'єсою Віктора Розова «Кабанчик», прем'єра якої відбулася наприкінці 1987 року. Недоцільно братися за оцінку більшої чи меншої літературної вартості розовського твору, однак у цій постановці на чисто театральних засадах молодий режисер здобув певні творчі досягнення і невдовзі був призначений на посаду чергового режисера театру.

Постановка «Кабанчика» різнилася від тих форм сценічної реалізації творів згадуваного драматурга, що були здійснені на сцені Рівненського театру раніше іншими режисерами.

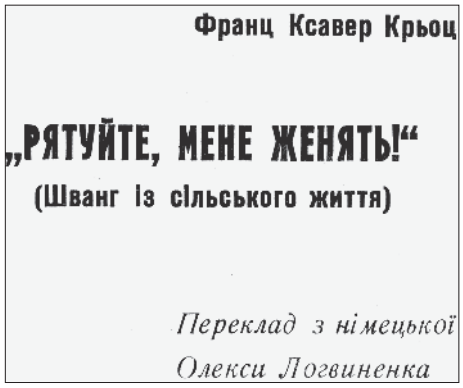
Перш за все постановнику вдалося вдало розподілити ролі, створити цікавий акторський ансамбль, що буває найважчим завданням для режисе-

ра-початківця. Крім того, Олександр Олексюк зумів зацікавити акторів, викликати в них натхнення до праці і радість від творчості. Актори йому вірили, а без віри праця режисера з акторським складом ніколи не дасть бажаних результатів.

Потім була постановка комедії класика польської драматургії Олександра Фредро «Дами і гусари». Сатира про норови польської шляхти поставлена з хорошим смаком, автентичною елегантністю на тлі цікавого вирішення художнього оформлення художником Ніною Бобришевою.

Незмінним успіхом користувалася здійснена 1989 року вистава «Інтердівчинка» за п'єсою В. Куніна (переклад з російської Валерія Гайдабури, режисер Олександр Олексюк, художник Ніна Бобришева). Вона порушувала одну з тих проблем, яка донедавна замовчувалася, – проституцію. Головну роль виконувала артистка Валентина Наталушко.

Добираючи репертуар про кохання, театр сприяв, по можливості, процесу розкриття усієї величі цього почуття через такі твори: п'єса Робера Тома «Вісім люблячих жінок», комедія Франца Ксавера Крьоца «Рятуйте, мене женять» (де господиня ферми ніяк не може женити свого переросло сина), комедія Клода Маньє «Любов з тринадцятого погляду», п'єса Едуарда де Філіппо «Любов по-італійськи» («Філумена Мартурано») з багатьма комедійними ситуаціями, раптовими обертами в житті дійових осіб, привабливими людьми, у чомусь наївними та недоладними, але палко закоханими. Спосіб роботи Олександра Олексюка з драматургічним матеріалом та виконання ним фахових функцій визначалися його власним методом. Це особливо відчувалося в роботі над веселим фарсом з життя українських міщан драматурга Миколи Куліша «Отак загинув Гуска», який був розрахований на підкреслено умовну теат-

Франц Ксавер Крьоц

„РЯТУЙТЕ, МЕНЕ ЖЕНЯТЬ!“

(Шванг із сільського життя)

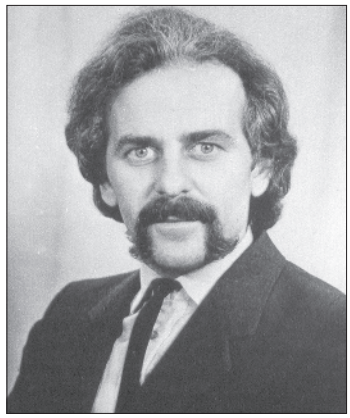
Переклад з німецької
Олекси Логвиненка

Програма комедії
«Рятуйте, мене женять».

Н. Ніколаєва і В. Дяков у виставі
«Любов з тринадцятого погляду» К. Маньє

Алла Луценко

Іван Тертичка

Тетяна Тертичка

ральну форму. Створені ним образи – театральні маски. Вистава стала фундаментом театру – сатири, яка привабила увесь творчий склад авторською ритмікою, різнобарвною характеристикою дійових осіб: Гуски (Анатолій Романюк, Володимир Петрухін), його дружини Секлети Семенівни (Атталія Гаврюшенко), їхніх доньок Усті (Надія Євтушенко), Насті (Валентина Наталушко), Пести (Валентина Браславська), Христі (Ольга Лозовська), Онисі (Вікторія Фіськович), Ахтисі (Алла Луценко), Хрості (Ярослава Мосійчук), няні Івді (Валентина Ворошик, Тетяна Тертичка), П'єра Кирпатенка (Володимир Козловський, Олександр Олексюк) та інших.

У п'єсі йдеться про пристосування людей до радянських форм життя двадцятих років, і режисер-постановник вірно розкрив авторський задум.

Саватій Савлович Гуска, Секлета Семенівна з нянею Івдею та сімома перезрілими доньками і захованою на горищі свинею Маргаритою поринають у спогади про минуле життя, про їжу під час великоднього посту, що була кращою від радянської святково-першотравневої їжі. У своєму будинку із зачиненими віконницями вони плекають надії на зміни – повернення «їхнього часу». Одна з дочок – Христя – дала обітницю мовчати доти, доки будуть більшовики. Та ось Гуску викликають на якусь реєстрацію. У домі жалоба. Повернувся він замислений, розгублений, сам не свій, та глухим голосом запитав у дружини: «Скільки в нас усіх дочок? Спитали, скільки дітей? Перечислив – шість вийшло...». З цього все й почалося. Зникають духовні цінності, етичні поняття, на яких виховувались попередні покоління. Але від сімейної катастрофи начебто їх рятує П'єр Кирпатенко, «спочатку есер, а потім червоний студент» (образ якого надзвичайно вдало створив артист Володимир Козловський), який радить втекти Гускам на безлюдний острів, бо там революції нема. П'єр більш гнучкий у пристосуванні до обставин, що склалися, і більш винахідливо-агресивний. Гуска йому не вірить, бо він слабкий духом і від переляку та

вагань ламається, твердо вірячи, що оскільки він – колезький секретар і Російської імперії обиватель Гуска-с, то все ж поточить чортів соціалізм. Створення образу Гуски артистом Анатолієм Романюком збігалося з авторським трактуванням і характеризувалося високим рівнем сценічної культури. Цікавий характер зобразила артистка Валентина Ворошик у ролі Івді, яка втекла з села від чоловіка після того, як він вступив до комуни. Ця жінка з психологією рабства і холуйства перетворилася на Цербера Гусчиної родини і стояла на варті всього – від добра до способу мислення своїх господарів. Дай їй волю – і вона самого Ірода переможе.

Філігранна техніка сарказму, максимум соціальної думки, висловленої в простій, дохідливій формі, виняткова образність комедійної мови, легкість мізансценізування, невимушене розгортання дії, барвисті характери навколо образного м'якого крісла-дивана на фоні архітектурних споруд Рівного (художник Ніна Бобришева) – усе це створювало високий рівень сатири і відповідної атмосфери. Напевне, важко назвати в українській радянській комедіографії твір, який дошкульніше влучав би в міщанство з такою силою політичної пристрасті, громадянського гніву й переконання, як п'єса «Отак загинув Гуска» Миколи Куліша.

Чимало приємних несподіванок приніс спектакль «Марія Стюарт і Єлизавета: поєдинок королев» за п'єсою Людмили Разумовської (переклад з російської Ю. Кібця). У п'єсі майже відсутня історична достовірність героїв та подій. Обидві героїні не стільки історичні постаті, скільки міфологічні персонажі (за висловом автора). І все ж непривабливою, зухвалою виходила на сцену Єлизавета (народна артистка України Ніна Ніколаєва), у всеозброєнні свого їдучого розуму та цинізму, закутого в умови англійського королівського сану. Її протилежністю була колишня шотландська королева Марія Стюарт (Вікторія Фіськович), яка була позбавлена влади, приречена на випробування, приниження і, зрештою, – смерть.

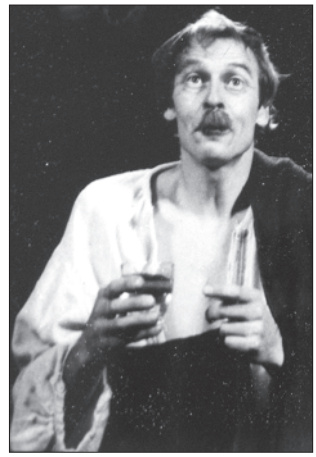
Сцена з вистави «В степах України». У ролях: Єлизавета Ободовська, Володимир Петрухін, Оксана Білявська, Ігор Рибчинський. 1976 рік

Трагедія вражала простотою

структури, майстерністю психологічного аналізу, глибиною знання історії, етичним змістом та різноманітністю ритмічних переходів, незважаючи на те, що, Ніна Ніколаєва та й інші виконавці ролей не боялися користуватися різними різкими і скупими акторськими засобами. Увесь пафос трагедії був сконцентрований на людській духовній красі, чутливості, взаєморозумінні, які протистояли насильству. «Марія Стюарт...» – трагедія зіткнення двох протилежних жіночих характерів, якими Людмила Разумовська підкреслила в цій п'єсі суспільні й гуманістичні ідеали, що майстерно були висвітлені режисером Олександром Олексюком, художником Ніною Бобришевою та всім акторським складом: Олегом Мосійчуком (Генрі), Володимиром Петрівим (Босуел), Петром Лісничуком (Річчо), Іваном Тертичкою (Меррей), Аллою Луценко (Леді Хантлей), Володимиром Дяковим (Норфолк), народним артистом України Анатолієм Гаврюшенком (Сесіл), Володимиром Козловським (Гіфорд), Олексієм Заворотнім (Лестер).

В. Буланова і В. Сніжний у виставі «Дерева вмирають стоячи». 1980 рік

В. Романюк у виставі «Пошились у дурні» М. Кропивницького. 1970-ті роки

Новим кроком на шляху до переосмислення класичної національної драматургії з позицій сьогоденних сценічних здобутків став спектакль за п'єсами Лесі Українки «Одержима» і «Оргія». Олександру Олексюку було властиве прагнення розкривати важливі теми натхненною мовою поетичної образності, передавати поглиблений психологізм, життєву достовірність та монументальність. Перша вистава про пристрасне викриття ідей християнського всепрощення, непротивлення злу, роздуми про основоположні засади людської моралі – любов і ненависть, вірність і зраду, конфлікт між почуттям і обов'язком. Одержима духом Міріам ніколи не стає на шлях компромісу з переконаннями, власною совістю. Вона палка послідовниця Месії, її любов до нього сильніша за смерть. Але Міріам не може погодитися з настановою вчителя любити своїх ворогів. Вона ненавидить учнів Месії, коли вони байдужі до нього і ховаються по домівках, коли він проливає за них кров. Месія (Олег Мосійчук, Олександр Олексюк) дуже самотній, але гордо відхиляє намагання Міріам (народна артистка України

Ніна Ніколаєва, Валентина Наталушко, Галина Цьомик) наблизитися до нього, порозумітися, «віддати за нього душу». Маріам сильна духовно і водночас трагічно самотня у жертовній самовіддачі. Роль Йоганни виконувала Валентина Браславська, Старого грав Іван Тертичка, слугу – Володимир Петрів. Друга вистава – «Оргія» – як продовження першої, була насичена мудрими філософськими думками про зіткнення характерів, про силу народного духу, про велич національної гідності...

Разом з тим це трагедія митця Антея, який вступає в конфлікт із своїм середовищем. Артисту Петру Лісничуку пощастило переконливо донести до глядача всю гаму почуттів свого героя, його вірність своєму народові. Антей бачить зрадливість найближчих до нього людей – кращого учня Хілона (Володимир Козловський), власної примхливої дружини Неріси (Ярослава Мосійчук), нестійкого в переконаннях скульптора Федона (Іван Тертичка). Один за одним переходять вони до табору ворогів – римлян, завдаючи цим нових і нових ударів Антеєві. Та не згинається мужня людина, нескореною лишається до кінця. Антея підтримує в його боротьбі сестра Евфрозина (Валентина Наталушко). Правдивий образ ніжної та мужньої жінки-матері Герміони створила Валентина Браславська. Завершений образ патриція, знаного римлянина з рисами самовпевненості – Мецената – створив Олег Мосійчук. До пари йому й інші представники римської знаті – перфект, солдат (Володимир Петрів), розбещений прокуратор (Петро Рябчун) та інші. Яскраве видовище являли собою танці в постановці балетмейстера Олександра Яриша і музичне оформлення Зіновія Крета, особливо у сцені оргії в Мецената. Сильне враження справляли виступ хору і «двобій ідей» між Антеєм та римлянами, коли Антей вбиває кохану дружину Нерісу, яка заради успіху, слави віддає своє мистецтво танцю на втіху завойовникам. Антей піднімається до вершин трагедійної напруги і вдається до самогубства з гордими словами: «Товариші, даю вам добрий приклад...» Режисер Олександр Олексюк у цій виставі акцентував усю увагу на необхідності боротьби за утвердження своїх ідей, бо зречення, неможливість власних доказів рівнозначні трагічній бездіяльності.

Робота над творами Лесі Українки стала для рівненських митців хорошою школою майстерності і дала плідні наслідки в подальшій роботі з цим режисером.

МАЛА СЦЕНА

У вісімдесяті роки життя вимагало урізноманітнення форм організації театральної справи. Тому в Україні набули великої популярності вистави на так званих «малих сценах».

У зв'язку з цим у 1984 році головний режисер, заслужений діяч мистецтв УРСР Володимир Опанасенко поставив виставу «Щастя моє» за п'єсою О. Червінського на малій сцені, яка раніше використовувалася лише для паралельних репетицій. П'єса «Щастя моє» побудована на досить звичному морально-побутовому конфлікті, де діють тільки Він і Вона – Семен і Вікторія, ролі яких виконували молоді артисти Олексій Заворотній та Галина Мартинюк-Цьомик, яка вела свою героїню до щастя впевнено і переконливо. Це була вистава-роздум про людяність, довір'я і співчуття. Причина задіяння малої сцени пояснювалася процесом подальшого розвитку театру та постійними пошуками форм зближення сцени і глядацької зали. По суті, мала зала – це простора квадратна кімната з високою стелею і невеличким амфітеатром на сто місць. Така камерність стала «елітарною», призначеною суто для театралів. Характерною особливістю малої сцени є те, що там відсутній бар'єр між глядачами і діючими акторами.

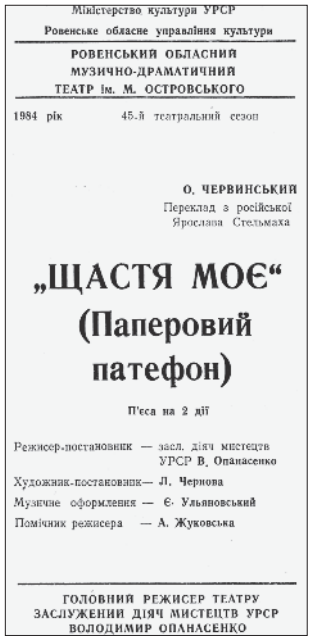
Газета «Червоний прапор». 29 березня 1985 року.

НА МАЛІЙ СЦЕНІ – ПРЕМ'ЄРА

Як уже повідомляв «Червоний прапор», у Ровеньському обласному музично-драматичному театрі ім. М. Островеького з грудня 1984 р. почала функціонувати ще одна – так звана мала сцена. Ініціатива належить головному режисерові театру, заслуженому діячеві мистецтв УРСР В. Опанасенкові. Він і поставив прем'єру на новій сцені – «Щастя моє... (Паперовий патефон)» за п'єсою російського драматурга О. Червінського.

Спроби урізноманітнити форми роботи театру любителями драматичного мистецтва сприймаються, звичайно, з великим зацікавленням. Що воно таке – мала сцена? Тут, поруч з тобою, глядачем, розігрується драматична дія. Ця близькість глядача і артиста створює особливу атмосферу взаємного спілкування, коли зникає та міра умовності, «театральності», до якої ми звикли протягом багатьох років. Події розгортаються то перед тобою, то зліва або справа, а то й за твоєю спиною. Глядач опиняється ніби в самому центрі подій, які розігруються у виставі.

...Йде друга дія. Стосунки головних персонажів вистави – Вікторії (арт. Г. Мартинюк) та Семена (арт. О. Заворотній) набирають все більшої гостроти. Щоб увиразнити цей конфлікт, режисер вдається до нескладного додаткового ефекту – діалог супроводжується шумом води, яка капає з бачка (Семен мив руки і не закрутив кран). Тоненька цівка води своїм дзюрчанням своєрідно посилює температуру діалога-суперечки. Цей настирливий звук добирається в нашу душу, починає стукати в скронях – він заважає слухати суперечку дівчини з юнаком.

Міністерство культури УРСР
Ровенське обласне управління культури
РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР ім. М. ОСТРОВСЬКОГО
1984 рік 45-й театральний сезон
О. ЧЕРВИНСЬКИЙ
Переклад з російської
Ярослава Стельмаха
„ЩАСТЯ МОЄ"
(Паперовий
патефон)
П'єса на 2 дії
Режисер-постановник — засл. діяч мистецтв УРСР В. Опанасенко
Художник-постановник— Л. Чернова
Музичне оформлення — Є. Ульяновський
Помічник режисера — А. Жуковська
ГОЛОВНИЙ РЕЖИСЕР ТЕАТРУ
ЗАСЛУЖЕНИЙ ДІЯЧ МИСТЕЦТВ УРСР
ВОЛОДИМИР ОПАНАСЕНКО

Програма п'єси «Щастя моє». 1984 рік

І режисер добився свого! Принаймні, на прем'єрі я бачив, як один з глядачів, не довго думаючи, простягнув руку і рішуче закрутив кран... Іншого разу у цьому ж епізоді я вловив нетерплячий погляд юнака, якому теж цівка води заважала сприймати виставу, і він оглядався у ваганні – зупинити воду чи ні...

Такий безпосередній вплив на аудиторію майже виключений на виставах у звичних умовах, бо ж, дійсно, нікому не спаде в голову піти на сцену і втручатися в Дію.

Ось чому мені й видається, що, відкриваючи нову площадку, театр певною мірою ризикує. Ризикує насамперед тим, що робота на малому кону вимагає якихось нових принципів організації театральної дії, нової театральної мови і пластики. Не кажу про відповідний репертуар – прем'єра переконує, що ровенські митці розуміють його специфіку. Головне — підвищується вимогливість до професійного хисту артистів, їх майстерності.

Мала сцена – це, звичайно, експеримент, нові можливості для творчого пошуку, для утвердження своєї мистецької і громадянської позиції. Принаймні, так заявляють виставою «Щастя моє...» режисер В. Опанасенко, молодий художник Л. Чернова та молоді артисти Г. Мартинюк, О. Заворотній, Н. Євтушенко. Серед них особливо хочеться виділити Г. Мартнюк, яку глядачі бачили в декількох виставах і де вона була мало переконливою. І ось нова робота артистки в ролі Вікторії — образ складний, місткий і відповідальний. Психологічно тонка і напрочуд цільна натура, Вікторія веде у виставі свою лінію щастя впевнено і переконливо.

Вистава називається «Щастя моє...» У ній звучить популярний у післявоєнні часи мотив пісні «Счастье моє, ты всегда и повсюду со мной...» П'єса побудована на досить звичному для нашого мистецтва морально-побутовому конфлікті, де діють тільки Він і Вона (Семен і Вікторія). Вистава-роздум про людяність, довір'я, співчуття, страждання. «Я сяйнула!» – зізнається Вікторія Семену.

Йдеться не тільки про посмішку чи відчуття своєї зовнішньої краси. Дівчина говорить про свій внутрішній стан, про своє відчуття щастя – ти живеш на світі, хочеш бути щасливим і бачити навколо себе щасливих. Вистава й утверджує ту незаперечну істину, що в житті людини обов'язково бувають такі хвилини осяяння, духовної вершинності, які й становлять її сутність. Особливо вдало розкриває цей моральний пафос вистави метафорична картина-епілог. Уже немає серед живих директора школи Лідії Іванівни, очевидно, від пологів померла і Вікторія...

Востаннє сяйнула вона. Та залишилась її донечка – золота нитка життя продовжується. І повертається в ботанічний кабінет школи Семен. Здійснюється пророцтво Лідії Іванівни: «За якими б ти морями не ховався, з якими б королевами не танцював, ти не забудеш ці обличчя, цей шкільний коридор. Це твоє дитинство, твоя доля, це ти сам...»

І знову зринає знайомий мотив. Семен у задумі, немов повернувся до недавніх

подій. Раптом він побачив у ботанічному кабінеті живу пташку, бере її на плече. Музика лунає все голосніше, заповнює весь зал. Семен ніжно несе на плечі птаху – як спогад про пережите, як заповіт тих принципів, за якими жила Вікторія. Хлопець весь зосередився на своїх внутрішніх думах, посмішка щастя вловлюється на його обличчі. Здається, він щось зрозумів у цьому житті...

Вікторія у виконанні Г. Мартнюк – втілення жіночої мудрості, внутрішнього благородства. Такі цільні й відверті натури не часто трапляються, на жаль, на наших життєвих шляхах, та вони народжуються і живуть у всі часи, осяваючи своєю загадковою усмішкою, як знаменита Джоконда з картини Леонардо да Вінчі, наше життя.

Семен О. Заворотнього – із тих загалом добрих натур, яким багато що дано. Його характер у виставі схоплено в період становлення, і саме тому, очевидно, йому не вистачає мудрості збагнути, з ким звела його доля. Вони можуть захоплюватися Вікторіями, але найчастіше одружуються з Анютами...

Ось у цьому внутрішньому конфлікті, на мій погляд, – драматичний нерв вистави. І О. Заворотньому слід добре виважити долю свого персонажа, щоб вистава звучала на повний голос. Його Семен у різних епізодах то занадто крикливий і метушливий, ніби втрачає ґрунт під ногами (а це не так, і він цілком щиро тягнеться до Вікторії), то занадто пригнічений, якийсь безвольний, а це знову таки не так, якщо пам'ятати його минуле.

Діє у виставі «Щастя моє...» ще один персонаж – директор школи Лідія Іванівна (арт. А. Гаврюшенко). З'являється вона перед глядачами лише в двох невеличких епізодах. Виходи ці запам'ятовуються, стільки вкладено в них психологічної достовірності й душевної теплоти. Протягом всієї вистави ми чуємо голос А. Гаврюшенко – голос своєрідного коментатора, оцінювача подій і вчинків дійових осіб. Він звучить то м'яко і задушевно, то іронічно й глузливо, то оптимістично.

Позасценічний голос у виставі – то не лише думки директора школи. Він сприймається по-різному, а загалом – мов історична пам'ять, духовний голос народу, голос долі. І в цьому розумінні голос артистки Гаврюшенко теж концентрує в собі духовну атмосферу вистави.

***Мойсей Гон**, доцент Ровенського пединституту.*

Мала сцена стала рівноправною, невід'ємною творчою одиницею в структурі всього театрального процесу під одним дахом. Вона була і є не лише експериментальним майданчиком для молодих режисерів, для акторів, яких іноді мало задіюють в основних виставах, або для студійної роботи, вона так само має право на самостійність і їй підвладна будь-яка драматургія. Вистави рівненської малої сцени за жанрами і стилем виявили достатньо високу художню цінність і мають певне творче обличчя.

Головні ознаки малої сцени: наповнення змістом підтекстів, застосування в разі необхідності постановчих засобів, що є більш економними, і глядач виявляється ледь не співучасником подій. Велика сцена умовно віддалена від глядачів, заважає довірливому контакту, мала сцена «згладжує» дистанцію між акторами і публікою. Під час вистави створюється відчуття близькості глядача до акторів. На малій сцені актори змушені активізувати всі свої сили – духовні і фізичні, бо міра відповідальності за виста-

ву майже повністю лягає на їхні плечі. У безпосередній розмові актора та глядача виникає нова дистанція, що вимагає нових інтонацій, породжує високу міру довіри, змушує актора бути вимогливим до вибору засобів сценічної виразності. Те, що називається ефектом присутності, збільшується на малій сцені у стократ.

Тому 1987 року виникла потреба роботу малих сцен в Україні систематизувати і відповідно оцінити. Було оголошено проведення республіканського фестивалю, а заключний конкурс одностайно вирішили провести в Рівному. На той час мала сцена нашого театру була кращою в Україні – спеціально обладнаною із врахуванням усіх технічних вимог. Відчуття перебування в гущі подій саме й створило магію таких вистав, як «Щастя моє» О. Червінського (реж. Володимир Опанасенко), «Жанна» О. Галіна (реж. Вадим Сікорський), «Кабанчик» Віктора Розова (реж. Олександр Олексюк), «Пастка для самотнього чоловіка» Робера Томма (реж. Юрій Мельничук), «Нечесна гра» Джона Голсуорсі (реж. В. Туманов), «Банка згущеного молока» Ярослава Верещака (реж. Роман Валько), у яких були зайняті заслужені артисти України Володимир Петрухін, Володимир Сніжний, Марія Яриш, Ніна Ніколаєва, актори Володимир Петрів, Петро Лісничук, Володимир Дяков, Ярослава Мосійчук та інші.

Спектаклі на малій сцені вдало мобілізують режисерську фантазію, не відкидаючи напрацьоване попередниками, вони змушують шукати нові цікаві рішення. Малу сцену можна назвати ще й творчою лабораторією для вдосконалення акторської майстерності: позбавлення штампів, надмірного форсування голосу, пошуку тісного зв'язку між партнерами і глядачами. Особливо це було помітно у виставі «Банка згущеного молока» за п'єсою Ярослава Верещака, у якій автор і режисер-постановник Роман Валько зосереджували увагу на взаєминах хлопців, ставлячи кожного з них перед нелегким моральним вибором у житті. Спостереження за театральною практикою дає підставу стверджувати, що мала сцена уможливлює рівноправний діалог між акторами і глядачами в нових умовах просторових взаємин.

Проте за часи так званої перебудови, а пізніше і в перші роки незалежності держави робота митців на малій сцені значно скоротилась. І ось з 1997 року керівництво театру вирішило її відновити: були проведені й відповідні реконструкції, підібрано репертуар, і 15 березня прем'єрою вистави «Пастка на самотнього чоловіка» Робера Тома (режисер Юрій Мельничук, художник Ніна Бобришева) мала сцена розпочала «друге життя». Не секрет, що в основному на малій сцені граються п'єси з обмеженою кількістю дійових осіб. Ситуація зумовлена насамперед усталеним поглядом на малу сцену. І, звичайно, справа не в тому, що у виставі діють п'ять-сім, а то й дві дійові особи, адже головне – це масштабність порушених у п'єсі проблем.

Газета «Рівне вечірнє» 9 травня 1998 року.

НА СЦЕНУ, ХОЧ І МАЛУ, ПОВЕРНУВСЯ ВЕЛИКИЙ ЧЕХОВ

... Прем'єра вистави «O TEMPORA, O MORES!» («О часи, о звичаї!») відбулася в середу на малій сцені обласного музично-драматичного театру і об'єднала в собі дві п'єси «Освідчення» та «Ювілей» у сценічній редакції Олександра Бойцова, який і здійснив цю постановку. Лірична атмосфера сценічних чеховських жартів, втілена на малій сцені, з перших хвилин вистави заворожує глядачів. Не обтяжена побутовими дрібницями сценографія (художник-постановник Ніна Бобришева) чіткими білими лініями допомагає фантазії створити, скажімо, приємний куточок міщанського побуту, або взагалі позачасовий комедійно-побутовий-простір, в якому легко творити акторам і який постійно концентрує глядацьку увагу на потрібних речах.

Вічна суперечка поміщика-жениха Ломова (Петро Лісничук) зі своєю обраницею Наталією Степанівною (Люся Маланчук) та її батьком Степаном Степановичем Чубуковим (народний артист України Анатолій Гаврюшенко) завжди захоплює. Ще жодного разу на сцені не з'ясувалося, чиї насправді Волов'ї Лужки або чий собака кращий – Угадай чи Відкатай, проте кожен раз зі сміхом споглядаєш за анекдотичними чварами. І зовсім не потужність глядацького га-га-га є барометром вдалої постановки. Від втілення добрих жартів Антона Павловича чекаєш скоріше душевного задоволення та іронічної посмішки. Гадаю, що глядачі подібне задоволення отримали. Були і посмішки, і щирий сміх, оплески і фінальна овація. Хіба можна було втриматися від сміху, коли голову правління банку Шипучина (народний артист України Володимир Сніжний) та бухгалтера Хиріна (заслужений артист України Володимир Дяков), які готувалися до банківського ювілею, просто вивели з себе та звели з розуму різні за характерами, але однакові у своїй, можливо і чарівній, впертості, жінки – дружина голови правління Тетяна Олексіївна (Валентина Браславська)та Настасія Мерчуткіна (Емілія Морозюк).

Як оригінальна творча постановка, нова вистава отримає і чимало критики. Можливо, навіть саме чеховський крилатий вислів «краткость – сестра таланта» хотілося застосовувати для стримання довгих емоційних місць в інтерпретації деяких чеховських образів. Проте незважаючи на те, що іноді в окремих постановочних рішеннях здавалося, що це не зовсім Чехов чи зовсім не Чехов, не викликає сумнівів, що це достойна робота театру, яка вдало продовжує цьогорічну репертуарну політику. Нова вистава є не лише впевненою заявкою на нове відродження малої сцени, а й вагомим творчим здобутком.

Як стало відомо, в цьому році після тривалої перерви колектив Рівненського театру виїде на гастролі, які розпочнуться 21 травня у Львові в приміщенні театру ім. М. Заньковецької. Рівняни на суд львівських глядачів представлять свої кращі вистави: «Тіль», «Канотьє», «Остання Жінка Дон Жуана». Також в плані театру відвідати в червні цього року з гастрольними виставами Тернопіль та Івано-Франківськ.

Едуард Хитрий.

У 1993 році керівництво Черкаського обласного музично-драматичного театру провело переговори з режисером Олександром Олексюком щодо його переходу до їхньої установи. Були вагання, роздуми... Урешті-решт постановник погодився залишити наш театр для спроби підвищення фахового рівня в роботі з новим акторським складом.

Понад 15 років працював у Рівненському театрі актор, заслужений артист України (1996 р.) Олексій Заворотній, який зіграв понад 40 ролей, серед яких образи Павки Корчагіна («З весною я до тебе повернусь» Олексія Казанцева), Сєнічки («Щастя моє» О. Червінського), Золудяка («Опір» Василя Босовича), А. Б. («Дамоклів меч» Назима Хікмета), Гната («Безталанна» Івана Карпенка-Карого), Ломова («Освідчення» Антона Чехова), Юги («Патетична соната» Миколи Куліша), роль Тараса Шевченка («Шлях на Берестечко» Ярослава Маланчука) та інші.

За власними сценаріями на малій сцені ним були здійснені моновистави «Голодомор 30-х» за повістю Анатолія Дімарова, «Чорнобильська Мадонна» за поезією Івана Драча, «І мертвим, і живим...» за творами Тараса Шевченка, «Мріє, не зрадь» за поезією Лесі Українки, в яких прищеплювалось цінування добірної класичної і сучасної поезії, за що митець неодноразово виборював звання лауреата міжнародних і республіканських конкурсів. Актор часто поєднував в одній особі автора, виконавця і режисера. У 1997 році як автор п'єси і режисер Олексій Заворотній здійснив постановку драми «Кому потрібне чуже горе?..», присвяченої життю молоді і проблемам сучасності. У цьому творі над утіленням задуму працювали актори театру Ольга Лозовська, Анатолій Бортник, Галина Мартинюк, Віктор Янчук, Володимир Дяков, Андрій Куделя, Ілона Кравець та інші.

Зробивши провідною в своїй творчості тему молоді, Олексій Заворотній звернувся до драматургії Олександра Олеся. Ставити віршовану п'єсу цього автора на театральній сцені до нього не брався ніхто. Із запропонованого драматичного матеріалу вибудувався віршований текст і цільний за змістом спектакль на малій

В. Романюк у виставі «Дами і гусари» О. Фредро

В. Романюк і В. Ворошик у виставі «Дами і гусари» О. Фредро

сцені під назвою «По дорозі в казку». Визначаючи головні мотиви п'єси, режисер-постановник наголошував на обмеженості людського розуму і вічній сліпоті. Герой вистави «Він» – полум'яний ідеаліст, як більшість подібних героїв, знеособлюється і гине на порозі здійснення своєї мрії, стає жертвою психологічного розходження між юрбою і провідником через утому, зневіру, хитання та невміння зберегти потрібну рівновагу духу. Передчасна загибель ватажка драми трактувалася грізним застереженням для борців – не зневірюватись у своїх ідеалах і непохитно вірити в їхню досяжність, бути витривалими й незламними. У цій виставі в єдиному стильовому ключі розкрили своє обдарування студенти четвертого курсу режисерського факультету Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, які виступили в усіх пропонованих автором ролях. Це була вистава-іспит, з використанням різноманітних засобів образної мови – гротеску, метафоричності й символіки.

Л. Ізарова та А. Лозовський у виставі «Дамських справ майстер» Д. Шевцова

Колишній головний режисер Рівненського театру – незабутній Я. Маланчук – зі своєю дружиною, актрисою Л. Маланчук

Творчий ентузіазм, щирий запал і натхнення викликала в колективі студентів IV курсу робота над невмирущою п'єсою співця українського народу Тараса Шевченка «Назар Стодоля». 9 березня 1999 року, в день народження Великого Кобзаря, мала сцена театру гостинно приймала шанувальників мистецтва для перегляду цього спектаклю, який

пройшов з великим успіхом, захоплював своєю романтикою, піднесеністю, емоціональністю. В основі акторських робіт лежала реалістична типовість, перевтілення, виконавська щирість.

О. Заворотній у ролі Хоми Кичатого у виставі «Назар Стодоля» за однойменною п'єсою Т. Г. Шевченка

Режисер-постановник Олексій Заворотній зіграв роль сотника Хоми Кичатого, разом із ним ролі виконували студенти РДГУ: І. Сімчук (Галя), Алла Крук (Стеха), Д. Таргонський (Назар), М. Кирилюк (Гнат), у масових сценах брали участь студенти ансамблю «Горина» під керівництвом заслуженого працівника освіти України Василя Павлюка.

У 2000 році заслужений артист України Олексій Заворотній залишив театр і перейшов працювати на посаду доцента кафедри театральної режисури Інституту мистецтв РДГУ.

Практика переконала, що творчі проблеми малої сцени цілком успішно вирішуються режисерами й акторами. За останні роки робота малої сцени значно активізувалася, були здійснені такі постановки, як «Червона квітка» Володимира Лиса, «Панночка» Ніни Садур за повістю Миколи Гоголя «Вій» (реж. Олександр Олексюк), «Коханка» Івана Білоуса (він же автор п'єси і режисер-постановник), «Абрикосовий рай» Олени Ісаєвої (реж. Василь Юрців). Така пильна увага до малої сцени є, безумовно, запорукою успіху. Але слід застерегти митців, які працюють на малій сцені, від небезпеки уніфікації, інших дій, що, певною мірою, можуть скувати активність на великій сцені.

О. Заворотній у ролі Богдана Хмельницького на святкуванні річниці Берестецької битви

Мала сцена має бути «непередбаченою», лише тоді вона виконуватиме свою заповітну роль – новатора театрального процесу. А тим часом повернемося в надзвичайний період роботи великої сцени...

Розділ IX

МИСТЕЦЬКІ ЗВ'ЯЗКИ ПОКОЛІНЬ

Здавалося, що театр, у якому в останнє десятиліття існувала жадана єдність зрілості і молодості, досвіду і пошуку, зможе й надалі розвивати, поглиблювати мистецькі зв'язки поколінь. Однак із різних причин цього не сталося: колектив Рівненського театру залишили режисери, які формували й утримували високий творчий потенціал: заслужений діяч мистецтв Тувинської АР Ярослав Бабій, народний артист України Ігор Рибчинський, заслужений діяч мистецтв України Володимир Опанасенко, Олександр Олексюк. У 1991 році пішов із життя заслужений діяч мистецтв України Ярослав Маланчук.

Проблеми в театрі завжди були і будуть, а тому принципово важливо, який шлях творчий колектив обере для подальшої роботи? Поряд із зазначеними вище проблемами сформувалась позитивна тенденція поширення так званої акторської режисури (Іван Білоус, народний артист України Анатолій Гаврюшенко, Олексій Заворотній, Олег Мосійчук).

Яскраво виражена громадянська та мистецька позиція художника – це той найперший, найголовніший критерій, за яким визначився і був визнаний творчим колективом Олег Петрович Мосійчук. Це сталося після першої спільної роботи з головним режисером Ярославом Маланчуком над вертепною виставою до Різдвяних свят 1989 року та самостійною режисерською роботою над виставою «Українські бувальщини» за двома одноактними водевілями класиків української драматургії: «На перші гулі»

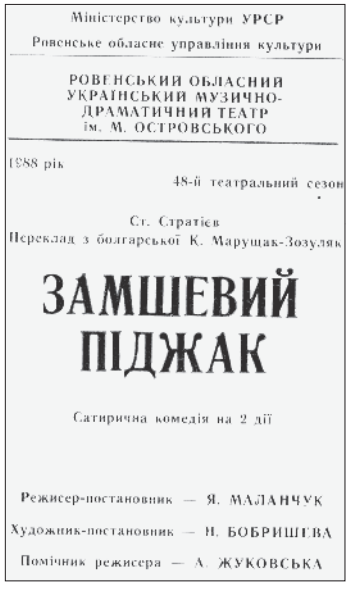
Л. Ізарова у виставі «По ревізії» М. Кропивницького

Степана Васильченка та «По ревізії» Марка Кропивницького, що були об'єднані одним сценічним вирішенням.

Почалася копітка відповідальна робота дебютанта, режисера Олега Мосійчука, якого весь театральний колектив знав як перспективного молодого артиста. Перевтілення в режисера сприйняти було нелегко, тим паче, що в театрі були актори з правом постановки вистав і певним досвідом творчої роботи.

Олег Мосійчук 1979 року закінчив Дніпропетровське театральне училище і за направленням працював у Волинському та Тернопільському музично-драматичних театрах, а 1985 року разом із дружиною Ярославою Мосійчук був запрошений до Рівненського театру. Разом із ними після закінчення Київського театрального інституту прибув у Рівне ще один актор – Петро Лісничук.

Молодий актор Олег Мосійчук розкривав переконливі, психологічно складні, ідейно спрямовані образи у виставах «Моя прекрасна леді» Бернарда Шоу (Джиммі), «Піджак із замші» Ст. Стратієва (Іванов), «За двома зайцями» Михайла Старицького (Йоська), «Гамлет» Вільяма Шекспіра (Гамлет), «Одержима» Лесі Українки (Месія) та зіграв низку ролей.

Міністерство культури УРСР
Рівненське обласне управління культури

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-
ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. М. ОСТРОВСЬКОГО

1988 рік
48-й театральний сезон

Ст. Стратієв
Переклад з болгарської К. Марущак-Зозуляк

ЗАМШЕВИЙ ПІДЖАК

Сатирична комедія на 2 дії

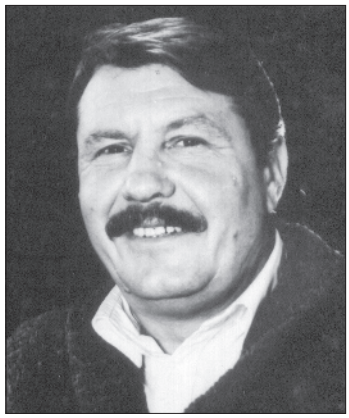
Режисер-постановник — Я. МАЛАНЧУК
Художник-постановник — Н. БОБРИШЕВА
Помічник режисера — А. ЖУКОВСЬКА

Програма сатиричної комедії «Піджак із замші». 1988 рік

Особливу увагу колектив театру звернув на природну обдарованість молодого митця. Його глибокі й ґрунтовні знання з історії вітчизняного і зарубіжного театру, професійне, як режисера, уміння працювати з акторами. Тому керівництво театру й доручило молодому артистові обійняти посаду режисера.

Справжнім художнім відкриттям стала постановка в 1992 році однієї з найкращих українських комедій «Мартин Боруля» Івана Карпенка-Карого, яка знайшла своєрідне й оригінальне рішення режисера й художника-оформлювача,

заслуженого працівника культури Віталія Мельничука. Боруля у виконанні Анатолія Бортника був людиною єдиної пристрасті. І чим сильніше артист передавав цю пристрасть, тим яскравішою була трагікомедійність становища Борулі наприкінці вистави, коли йому відмовляли в дворянстві, а син його залишався поза штатом. У ньому органічно поєднувалося трагічне і комічне: болем були сповнені очі Борулі-Бортника, коли звучав голос Омелька про «бамаги», що з ними ніяк не міг розлучитись Мартин. «То віддайте мені, пане, на цигарки», – каже Омелько.

Анатолій Бортник

Омелька грав заслужений артист України Володимир Сніжний, який подібних характерних ролей ніколи не виконував. Цей образ став одним із найулюбленіших і найкращих у творчій біографії артиста. Дотепний, меткий, хоч і вайлуватий, він ніс виразні прикмети народного гумору з філософським міркуванням про життя. У його очах була ціла гама почуттів, від іронії до зневаги. Він лише вдавав із себе обмежену людину. Особливо цікаво проводив артист другу дію, коли розповідав про свої пригоди в місті. Ця блискуче зіграна роль розкрила нові грані акторської майстерності Володимира Сніжного.

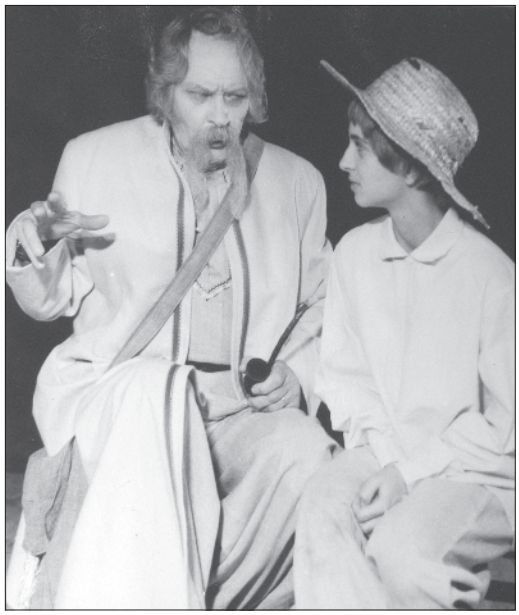
Палажку грали Ліна Ізарова та Тетяна Тертичка, Марисю – Люся Маланчук, Степана – Олександр Віюк, Гервасія – народний артист України Анатолій Гаврюшенко, Миколу – Петро Лісничук, Націєвського – Олексій Заворотній та інші.

Кожна деталь художнього оформлення була старанно продумана, мала своє призначення і гармонійно вписувалася в образну систему вистави.

Я. Мосійчук і П. Лісничук у виставі «Лісова пісня» Лесі Українки

Класика – завжди творчий іспит театру на зрілість. Це – школа акторської майстерності. Це – багатство живих характерів, сузір'я персонажів, краса мови, багатовічні традиції. Це – школа пошуків, експериментів нових поколінь театральних діячів. Буття без класики в театрі неможливе. Тому чільне місце в репертуарі в перші роки роботи Олега Мо-

А. Гаврюшенко (дядько Лев) і Т. Крук (Хлопчик) у виставі «Лісова пісня»

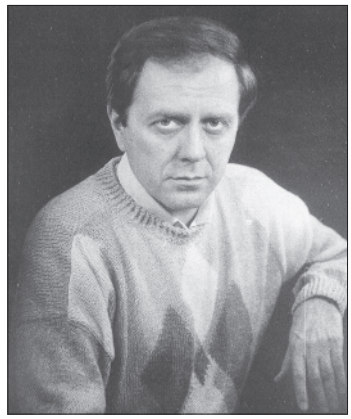
сійчука посідала класична спадщина, головним чином українська драматургія, і не випадково свій вибір він зупинив на п'єсі Лесі Українки «Лісова пісня».

Феєрія. Казка. Твір про рідну українську землю, про лісове царство, сповнене таємничої краси. Про творче багатство людської душі. У п'єсі діють міфічні істоти, у яких народ утілював свої уявлення про потаємні сили природи, про прекрасне і потворне. Це винятковий твір за багатством думок, поетичністю образів, широтою духовного тла. Це один із тих багатопланових творів, філософські, моральні та образні пласти якого невичерпні.

Режисер Олег Мосійчук намагався розкрити суперечності між мрією та дійсністю і розуміти драму-феєрію, як сповідь про сутність людської душі, про одвічне прагнення сягати вершин, з одного боку, а з другого – волочити буденну сірість. Конфлікт вирішувався в зіткненні людини з природою в трагічному, повному суперечностей прагненні обох сторін до вищої гармонії життя. Через експлікацію режисера мала визначитись уся концепція майбутньої вистави, манера гри акторів та художнє оформлення. Однак у кінцевому результаті цей задум не був повністю реалізований. Необґрунтовані «новації» зі скороченням тексту позбавили виставу велетенської сили Лесиного поетичного слова на тлі чудової волинської природи, а тому була розірвана сутність спілкування між дійовими особами. Через це «Лісова пісня» стала драмою почуттів, драмою кохання, драмою морально-етичних стосунків. На сцені розігрувалася тривіальна ситуація любовного трикутника, причому розрив через зраду і страждання у виконанні Ярослави Мосійчук (Мавка) та Петра Лісничука (Лукаш) був майже не розкритий. Мавка-Мосійчук у різних сюжетних подіях інколи була істеричною або надміру наївною, з претензіями на безпосередність, інколи одноманітно різка в рухах, від чого втрачалася значимість цього образу. Лукаш (Петро Лісничук) поряд з грою на со-

Андрій Куделя

Петро Рябчун

пілці, яка привертала увагу Мавки і була поштовхом до відвертих почуттів, виглядав надто дитинно і немов грав хлопчика. Він не намагався привернути увагу глядача до «цвіту душі» Лукаша, що так вразив Мавку, а був занадто інфантильним. У цій же площині виконував роль Лукаша і Андрій Куделя, хоча, треба зазначити, він був у цій ролі більш переконливим.

Виступали в спектаклі представники різних акторських поколінь. Образ друга лісу – дядька Лева – створив народний артист України Анатолій Гаврюшенко, який грав людину з народу, яка начебто все розуміє і любить природу, живе з нею в дружбі і добре відчуває музикальність Лесиної душі. Артисткам Галині Савіній у ролі Килини та Марії Яриш у ролі матері Лукаша не вдалося створити яскравих характерів через надмірну статичність. Стосовно інших образів «Лісової пісні» слід відзначити вдалий пластичний малюнок Русалки у виконанні Алли Луценко, Перелесника – Володимира Петріва, який через пластичне переускладнення образу виявляв яскраву дію жестами, що часом за ілюстративністю конкурували зі словами.

Водяника виконував артист Анатолій Бортник, Того, хто греблі рве – Олександр Віюк, Того, хто в скалі сидить – Петро Рябчун і Олександр Куровський. Суть цих персонажів мала бути дещо складнішою та вагомішою, ніж те, що їм запропонував режисер.

Сценічний простір у виставі (художниця Ніна Бобришева) недостатньо піддавався змінам місця дії. Декорація хоч і передавала образне середовище лісу в графічно-узагальнених рисах, однак більше тяжіла до конкретної визначеності та зображальності, ніж до метафори. При загальній статиці оформлення сценографія лишалася тільки тлом, перед яким розгорталися події. Однак, незважаючи на феєричність, фантастичну основу «Лісової пісні», режисер порушив важливі моральні проблеми, що мають значення і для сьогоднішнього глядача. Актуально прозвучали в спектаклі питання: що заважає людині зберегти природне почуття кохання; чому почуття, які ґрунтуються на практицизмі, матеріальному розрахунку, виявляються такими нестійкими; як ламаються долі від того, що зникає в людській душі прагнення до поезії і гармонії.

Та попри все, слід віддати належне й оцінити досягнення творчого складу, що реалізував на рівненській сцені безсмертну Лесину «Лісову пісню», з якою за всю історію театру митці зустрілись уперше.

Творча доля молодого режисера Олега Мосійчука складалася досить успішно, хоча, звичайно, його шлях до оволодіння складною професією

постановника був неоднозначним, траплялися й невдачі. І все ж кожна нова вистава свідчила про позитивні новаторські пошуки. Не випадково керівництво театру саме йому доручило посаду головного режисера, а згодом – художнього керівника театру.

У 1992 році прийняти пропозицію стати головним режисером театру – це вже був титул, що означав вихід на самостійний творчий шлях в бурхливому потоці театрального життя. Справа була не в честолюбстві або марнославстві, а в тих широких творчих можливостях, що відкривалися перед Олегом Мосійчуком, коли він став на чолі Рівненського музично-драматичного театру. Митець здобув собі авторитет тим, що творчо збагачував театр українською драматургією та зарубіжною класикою, громадсько значимим репертуаром, сприяв роботі інших режисерів. Найвагоміша творча робота Олега Мосійчука була пов'язана саме з Рівненським театром за участю плеяди видатних майстрів сцени: Анатолія Гаврюшенка, Атталії Гаврюшенко, Ніни Ніколаєвої, Володимира Сніжного, Ліни Ізарової, Валентини Бойко, Володимира Петрухіна та ін.

Ще 1989 року Олег Мосійчук вступив на режисерський факультет заочної форми навчання Київського театрального інституту ім. Івана Карпенка-Карого, який успішно закінчив 1994 року під керуванням народного артиста України Сергія Данченка. Різнобічно обдарована людина, творча особистість, яка розуміється на видах мистецтва, цікавий актор, сценарист, поет, самобутній художник-оформлювач – наявністю такого досить широкого діапазону і визначилися риси режисерського обдарування Олега Мосійчука. Подальше зростання постановчої культури він продемонстрував виставою за п'єсою Олексія Коломійця «За дев'ятим порогом» – народно-героїчною драмою, у якій були відтворені тяжкі обставини буття українського народу після придушення польською шляхтою повстання Северина Наливайка. Нестерпний національний гніт, що його зазнавало селянство від жорстокого магната Язвицького (роль якого переконливо виконав Володимир Петрів) та шкуродера пана Песа (Іван Білоус), криваві татарсько-турецькі набіги – такими були ті часи лихоліття.

Нелегко було йти режисеру за автором через розгалуженість сюжету, низку сцен, слабо пов'язаних у художню цілісність. Це створювало додаткові труднощі в постановці. Режисер намагався відтворити соціальну обстановку на Січі, суперечності, що роздирали її в XVI-XVII століттях. Постійна боротьба гноблених верств нашого народу проти своїх кривдників у ті бурхливі часи виливалася то в масові повстання з яскравим класовим змістом, то в різні «рухи», скеровані хитрощами корисливих ватажків з підступної аристократії.

Глибоке розуміння суті загострених відносин між Україною і Польщею переконливо доносив народний артист України Анатолій Гаврюшенко в ролі Гетьмана, який беззастережно не погоджувався з певним прошарком

січовиків, і особливо з Курінним (Олександр Куровський). Останній оманливо наполягав на козачих походах та грабуванні «невірних» і підтримував провокаційні намовляння австрійського та польського послів.

Алла Жуковська

Образ провідного героя драми Максима Лихограя створив Петро Рябчун; у важкі для Січі часи Максим став її посланцем до народу, кобзарем-оповісником. В образах його друзів по зброї виступали: селянин (Іван Тертичка), мати (Валентина Браславська), знатниця (Алла Жуковська), Олеська (Ярослава Мосійчук, Вікторія Фіськович). Вони були сповнені людської гідності, духовної краси й рішучості вести боротьбу, щоб не перетворитись на рабів.

Вікторія Фіськович

Мечислав Іщенко створив образ одного з героїв драми – польського селянина Янека, якого звинувачував у зраді Язвицький за те, що він спілкувався із січовиками і мріяв про самостійність держав. Цікавими були творчі доробки Олексія Заворотнього (Осаул), Андрія Куделі (Джура), Петра Лісничука (Федір), Володимира Дякова (Ведмідь), Ольги Лозовської (Крістіна), народного артиста України Володимира Сніжного (Росота) та інших акторів. У спектаклі був зайнятий увесь творчий склад, який глибоко перейнявся задумом режисера, тонко відчув стилістику вистави, а відтак митці знайшли у своєму арсеналі належні засоби для створення вірної атмосфери, зокрема художник Віталій Мельничук, диригент театрального оркестру Зіновій Крет, балетмейстер Олександр Яриш, художник зі світлового оформлення Олег Зайцев.

Режисер-постановник домігся правдивого зображення історичних фактів, художнього їх забарвлення й подання для роздумів на суд глядачеві.

На Рівненській сцені виставу «Шельменко-денщик» за побутовою комедією Григорія Квітки-Основ'яненка, якій судилося довге й надзвичайно щасливе життя, ставили й поновлювали різні режисери протягом п'ятдесяти років, через що склалися цікаві і змістовні традиції.

Ця комедія ніколи надовго не випадала з репертуару на стаціонарі і на гастролях. Грали, як правило, саме «комедію ситуацій» з певним сатиричним забарвленням (1944 рік, режисер Георгій Давидовський), або точніше, з тими елементами шаржу, які мали правити за сатиру (1949 рік, ре-

жисер Олександр Геренбург). Іноді, бувало, збивалися й на чистий фарс після вимушених акторських замін іншими режисерами, на місце артистів, що вибули.

У постановці 1966 року режисера Костянтина Пивоварова вистава «Шельменко-денщик» приваблювала своєю театральністю і гумористичністю як лірична комедія в супроводі музики Міхала Огіньського.

У травні 1993 року, перед закриттям 54-го театрального сезону, режисером Олегом Мосійчуком була здійснена четверта постановка музичної комедії під назвою «Силою не будеш милою» за мотивами твору Григорія Квітки-Основ'яненка, переробленого М. Ножкіним (музичний супровід із творів Василя Соловйова-Сєдого). Переакцентовка подій у сучасній редакції виявила небагато нового, крім того, що з'явилися нові персонажі – сусідка Агрофена Семенівна та слуга Потап – і були збільшені масові сцени за рахунок роти солдатів капітана Скворцова.

Чи доречно було змінювати акценти і щось переробляти в класичному творі – запитання риторичне, а втім – це справа автора.

Оскільки нова вистава була визначена музичною комедією, вона сприймалася не як побутовий водевіль, на що розраховував режисер, а як гостро сатиричний витвір мистецтва, спрямований проти обмеженого помісного панства і разом з тим присвячений невмирущому типу життєрадісної людини, бадьорої і винахідливої, яку неспроможне зігнути ніяке лихо. Образ Шельменка з великим темпераментом і внутрішньою переконливістю виконував заслужений артист України Володимир Дяков. Цей комедійний, з драматичними нюансами, персонаж був виразником народного розуму, спритності й оптимізму. У репліках веселого денщика траплялися гіркі нотки, що свідчили про його важкі переживання через безправ'я, примусову службу в армії, рабське становище на службі в капітана Скворцова. Надзавданням Шельменка було звільнення від остогидлого військового стану. Розкриття ідейного змісту вистави цілком залежало від акторського ансамблю. Роль пихатого й обмеженого поміщика Кирила Петровича Шпака з непідробним гумором виконував народний артист України Анатолій Гаврюшенко, який уникав зайвих побутових деталей. Соковитими барвами була зображена артистом комічна постать Шпака, що поруч із Шельменком посідав центральне місце в спектаклі.

Усі персонажі, крім Шельменка, Мотрі і Потапа (представників народу), виводилися як соціально загострені типи обрусілих дворян.

Під стать Шпакові психологічно тонко, глибоко переконливо сусідку Агрофену Семенівну грала Ліна Ізарова. Безпосередність, щирість і виняткову серйозність зобразила в ролі Прісіньки артистка Ярослава Мосійчук. Капітана Скворцова правдиво грали Володимир Петрів і Петро Рябчун, Лопуцьковського – Анатолій Бортник, Мотрю – Валентина Браславська, Потапа – Іван Тертичка.

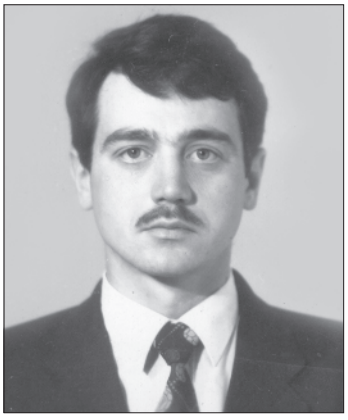
А. Куделя і В. Наталушко у виставі «Панночка» Н. Садур. 1993 рік

А. Бортник і В. Дяков у виставі «Провінційні анекдоти» О. Вампілова. 1993 рік

Такою своєрідною новою інтерпретацією «Шельменка» і вдумливим ставленням до її сценічного втілення Олег Мосійчук уписав цікаву сторінку в сценічну історію театру. Режисерові і творчому колективу вдалося створити веселий, хвилюючий спектакль, який довго тішив глядачів.

1993 року були здійснені такі постановки: «Панночка» за п'єсою Ніни Садур (за мотивами повісті Миколи Гоголя «Вій», режисер Олександр Олексюк), «Провінційні анекдоти» Олександра Вампілова, «Кришталева туфелька» («Попелюшка», режисер Г. Усач), вистави для дітей та юнацтва (режисер Олег Мосійчук).

Юрій Мельничук

Закінчився календарний рік прем'єрою драми Михайла Старицького «Не судилося», постановку якої здійснив викладач Рівненського державного інституту культури Юрій Мельничук. Треба відразу зазначити, що режисер-постановник дещо змінив трактування образу панича Михайла: перед нами був не ліберал, який, знудившись коханням сільської дівчини, штовхає її на самогубство, як у Михайла Старицького, а шляхетна, хоча й безвольна людина, яка страждає і гарячково шукає виходу із складної ситуації. Тому поряд з ним і образ Катрі набув додатко-

вих мелодраматичних відтінків. Такий мистецький підхід отримав право на життя завдяки акторському ансамблю у складі: Володимир Петрів (Михайло), Галина Мартинюк (Пашка), Петро Лісничук (Павло Чубань), Ярослава Мосійчук (Катря), Володимир Сніжний (Харлампій). Намагання Володимира Петріва духовно відокремити свого героя від лицемірства, жорстокості родинного середовища у фіналі вистави справляло на глядачів сильне враження. Відтворюючи життєву драму, Ярослава Мосійчук у ролі Катрі робила це з почуттям міри, чим поглиблювала естетично наповненість образу. Щодо гри Галини Мартинюк (Пашка) та Петра Лісничука (Чубань), то варто відзначити, що їм удалося створити цікаві, повнокровні образи, на тлі яких цікавішою поставала доля головних героїв – Михайла і Катрі.

У виконанній Володимиром Сніжним ролі Харлампія простежувалися мотиви долі, які набували сатирично-гротескового забарвлення, і цей образ сприймався як осуд «панського болота» і лакейства. Невтілену тугу жінки-левиці, яка змушена вікувати в провінції, з властивими їй манірністю і примхами, яскраво зобразила в образі Анни Петрівни народна артистка України Ніна Ніколаєва. Багатія Івана Ляшенка вдало зіграв народний артист України Анатолій Гаврюшенко. У його трактуванні цей персонаж був позбавлений будь-яких моральних принципів. У ньому переплiталися жадоба, жорстокість, цинізм, лицемірство і хижацька обережність. Надто водевільно, не в атмосфері драми, поводили себе покоївка Аннушка (Галина Савіна) та Білохвостов (Олексій Заворотній). Інші ролі виконували: Люся Маланчук (Параска), Ганна Даниленко (Зізі), Валентина Браславська (Жозефіна), Алла Луценко (Пріська), Віктор Янчук (Євстратій), Андрій Куделя (Панас), Петро Рябчун (Дмитро).

Успіх спектаклю значною мірою залежав від художнього оформлення, від сценічного простору, спланованого художницею Ніною Бобришевою. Він був витриманий в єдиному умовному стильовому ключі. Місце і час дії конкретизували окремі деталі побутового призначення, що сприяло безперервності драматичної дії, уникненню вимушених пауз та розривів між картинами.

В останнє десятиріччя XX століття Рівненський театр значно розширив свій репертуар за рахунок маловідомих творів української класичної спадщини, російських і зарубіжних драматургів.

Ішов третій рік роботи Олега Мосійчука на посаді головного режисера. Ураховуючи акторську і творчу діяльність, йому було присвоєне почесне звання заслуженого артиста України (1994 р.) та звання лауреата премії ім. Миколи Садовського.

Маючи у своєму творчому доробку вісім вистав різних авторів, Олег Мосійчук намагався, щоб кожна наступна вистава не була схожою на попередню. Митець шукав нових рішень, щоб утримувати увагу глядачів і за-

цікавленість до театру через поетичне начало і святковість, не уникав творів зі складними драматичними колізіями героїко-романтичного звучання, де конфлікт розв'язується в трагедійному ключі. Тому 1994 року режисер звернувся до роману нашого земляка Уласа Самчука «Марія», створивши на його матеріалі сценічну композицію під назвою «Сльози Божої Матері». Це була вистава-звернення до нашої історичної пам'яті. Вистава, що торкалася вічних тем: кохання, збереження людської гідності, вірності і відданості рідній землі, а головне, теми страшних років Голодомору 1932-1933 років, організованого комуністичною владою СРСР.

В. Петрів (Корній) у виставі «Сльози Божої Матері» за трагедією Уласа Самчука «Марія». Режисер О. Мосійчук

Найзначніші і найвиразніші образи створили актори Володимир Петрів (Корній Перепутько), Ярослава Мосійчук (Марія) та Петро Лісничук (Гнат Кухарчук) разом із акторським ансамблем з 23-х персонажів у масових сценах, у яких кожний учасник усвідомлюваа своє місце і значимість у загальному звучанні вистави. Для цього режисер-постановник розробив партитуру з окремих дій для парубків, дівчат, людей у будьонівках і селян. Варто відзначити роботу режисера з художницею Ніною Бобришевою і музичним оформлювачем диригентом Зіновієм Кретом. Багато уваги було приділено проблемі просторового вирішення спектаклю. Цінність вистави полягала в її яскраво вираженій соціально-політичній тенденції, прагненні донести її зміст через гостру інтригу, динамічність подій, дієвість ситуацій, емоційну насиченість, яскравість змалювання місця дії, а головне в її стверджувальній патетиці. Режисер визначив твір як драму життя людей під гнітом антинародної влади.

Оскільки йдеться про творчий доробок головного режисера, необхідно назвати ще декілька вистав за класичними творами, яким він приділив належну увагу власною та акторською трактовкою, що перегукувалась із сучасним поглядом на втілення класичної спадщини.

Незабутніми сторінками, зокрема, увійшли в історію Рівненського театру спектаклі, створені Олегом Мосійчуком за п'єсами Марка Кропивницького («По щучому велінню» для дітей та юнацтва), Михайла Старицького («Ніч перед Різдвом», у якій митець зберіг задум автора та колорит цього твору), Івана Котляревського («Москаль-чарівник»), Івана Карпенка-Карого («Безталанна»).

У «Москалеві-чарівнику» режисер намагався зберегти побутовий колорит, наприклад, у сцені залицяння дрібного чиновника Фінтика до Тетяни, до якої раптово повертається чоловік Михайло Чупрун, якому жінка лишається вірною. Коли все з'ясовується за допомогою солдата-постояльця Лихого, Михайло не карає, а прощає Фінтика. У трактуванні образу Тетяни (Галина Савіна) режисер намагався підкреслити не тільки розум жінки, а й її мистецтво виправдання.

В образі Михайла (Анатолій Бортник) дуже вдало були відображені риси добродушності й народного гумору. У дусі народних анекдотів був поданий образ меткого, спритного і дотепного солдата (народний артист України Анатолій Гаврюшенко), який вдало розплутував неприємну ситуацію. Режисер із симпатією зображував цих персонажів на противагу розбещеному, сатирично змальованому, відірваному від народного ґрунту Фінтикові (Володимир Козловський).

Показуючи Тетяну, Михайла і солдата носіями шляхетних почуттів і протиставивши їх морально зіпсованому паничеві-чиновнику, режисер-постановник цим стверджував думку про моральну вищість народних низів над розбещеною верхівкою.

Прагнення по-новому осмислити відомий драматичний твір, знайти оригінальні засоби сучасного мистецького втілення відчувалося також у виставі «Безталанна» за п'єсою Івана Карпенка-Карого. Про це свідчать яскраві акторські роботи Галини Мартинюк (Софія), Володимира Петрів та Олексія Заворотнього (Гнат), Петра Лісничука (Степан), Ніни Ніколаєвої і Ярослави Мосійчук (Варка), Анатолія Гаврюшенка (Іван), Ліни Ізарової (Ганна). Вирішувався спектакль як психологічна соціально-побутова драма, в якій не приховувались і не виправдовувалися справжні провини героїв. Гнат і Варка вчиняють насилля не зі своєї вини, а через соціально-економічні умови, в яких вони живуть, через що вони, а також Софія та Іван нещасливі. Блукаючи в темряві найрізноманітніших негативних суспільних проблем, вони підсвідомо створювали собі домашню каторгу, що врешті-решт призвело до загибелі Софії.

Режисер намагався показати, що серед цих людей немає надмірної нужди й нестатків, але почувають вони себе гірше, ніж у неволі. Здібні, обдаровані, з широкою фантазією і багатою думкою, герої драми марно витрачали свої сили на дріб'язкові суперечки, що не приносять ні їм, ні громаді ніякої користі. Вони стали учасниками злочину, бо в них украдено право на гарне й заможне життя. Артистка Ліна Ізарова створила самобутній, справді художній образ Ганни, який вона сприйняла як негативний персонаж, близький до російської Кабанихи з п'єси Олександра Островського «Гроза». Ліна Ізарова наповнила образ Ганни різноманітною інтонаційною гамою, багатством пластики і жестів. У сцені зустрічі в хаті Ганни з Гнатом артистка тонко передала її уявно скромну поведінку.

Ефект полягав у тому, що вона наче розмовляла сама з собою, і ця розмова не торкалася її сина. Цим Ганна готувала сварку між Гнатом і Софією.

Глибоким ліризмом, м'якістю характеру, лагідністю підкоряла глядачів Софія (Галина Мартинюк-Цьомик). Різким контрастом Софії була Варка (заслужена артистка України Ніна Ніколаєва). Красива, статурна, задиристо весела, вона стільки несла в собі люті й підступності, що мимоволі виникало співставлення: сьогодні це Варка, а завтра – Ганна.

Справжньої майстерності в цій виставі домігся виконавець ролі відставного солдата Івана, доброї і лагідної людини – батька Софії – народний артист України Анатолій Гаврюшенко.

Виконавцеві ролі Гната, заслуженому артисту України Володимиру Петріву, вдалося переконливо відтворити складні переплетіння почуттів людини, яка кохає Варку і бореться із собою заради Софії.

Спектакль вирізнявся хорошим художнім оформленням Ніни Бобришевої та музичним супроводом на теми колоритних мелодій і пісень українських композиторів.

Газета «Вільне слово». 23 грудня 1995 року.

«БЕЗТАЛАННА», АБО ЛИСТОПАДОВА ПРЕМ'ЄРА

За суєтою буднів, навколишніх негараздів і проблем забуваємо про той другий храм, де також очищаються і душі, і думи, де очі омиваються сльозою щирості, а серце завмирає від несподіваного відкриття... І все ж таки ТЕАТР – одвічне поле, де квітнуть долі радістю і болем, де живе його величність НАТХНЕННЯ, де актори готові і в напівпорожньому залі творити справжнє мистецьке чудо. Правда, цього разу зал був досить заповнений. Хто прийшов випадково, а хто саме на «Безталанну» І. Карпенка-Карого. І ті й інші не прогадали. Впродовж майже двох годин акторська «машина часу» повернула всіх на століття назад. А там, виявляється, ті ж самі, що і нині, вічні проблеми буття: щирість і гармонія почуттів, родинні взаємини, бідніші і багатші...

Зачарований зал напружено спостерігав за дійством на сцені, завмирав і вибухав оплесками, відчував всіма клітинками магічну силу слова і дії.

Так, виявляється в нас є (!) театр, в нас є (!) актори. що можуть талановито зіграти психологічно багатогранні образи – Гната (арт. О. Заворотний), Софії (арт. Г. Мартинюк), Івана (нар. арт. України А. Гаврюшенко), Ганни (арт. Л. Ізарова), Степана (арт. П. Лісничук), Варки (арт. Я. Мосійчук). Є, зрештою, і режисер-постановник – заслужений артист України Олег Мосійчук, якому вдалися і сценічне рішення п'єси, і близькість до оригіналу автора.

Особливо запам'яталася дуетна гра – Гнат і Софія. Повний жаги і нестриманості Гнат, на обличчі то гнів, то щастя, то повна розпука. А поряд – то щаслива, то гірка, чиста й висока сльоза Софії, до відчаю щире слово.

А ще – Іван та Ганна з несподіваною вдовиною сльозою, мов перлиною серед словесного сміття і неправди... А ще – Варка та Степан – добрий сором'язливий парубок, якому так несподівано випало щастя. А ще .., а ще... Впродовж усієї історії українського театру на сцені актори вели славну боротьбу за красу людської душі, за щастя народу, за велич і глибинність істинно людських якостей на фоні суспільної проблематики свого часу. Безперечно, неоцінимим

скарбом було і залишається драматичне слово творця української соціальної драми і комедії, найвидатнішого представника класичної драматургії І. Карпенка-Карого (І. К. Тобілевича). Зв'язком між двома різними століттями, своєрідною ниточкою-берегинею стала листопадова прем'єра Рівненського обласного музично-драматичного театру. Тож хай потоваришує «Безталанній» на вдячних глядачів, щоб акторське горіння поверталося теплотою і сердечністю залу і надавало нового натхнення для творчості.

***С. Водяна**, доцент УІІВГ.*

Наступний екскурс у наше українське минуле – вистава «Сотниківна». Колишній головний режисер, заслужений діяч мистецтв Тувинської АР Ярослав Бабій у Львівському обласному державному архіві натрапив на маловідомий твір письменника-романіста Богдана Лепкого «Сотниківна» і разом з літературознавцем Богданом Мельничуком створив сценарій-п'єсу під авторською назвою.

Таким чином, 1996 року на сцені Рівненського театру вогнями була освітлена рампа вистави «Сотниківна» (режисер Ярослав Бабій), у якій ішлося про історичне минуле України, гетьманування Івана Виговського, козацтво, красу сімейних стосунків, чистоту душі молодої Сотниківни. На цьому ґрунті розкривається тема любові до своєї Батьківщини, що уможливлює клаще пізнати українську давнину, усвідомити, що без пізнання минулого не може бути майбутнього, до якого ми прагнемо.

Вистава була задумана режисером як широке історичне полотно. Ярослав Бабій не припускався найменшої фальсифікації історичних подій та романтизації «козаччини». Історизм і народність були основними критеріями художнього змалювання дійсності. Він зумів надати виставі хвилюючих сценічних форм, заповнити прогалини п'єси живими колоритними епізодами, пов'язуючи їх наскрізним сюжетом, героями якого були Сотниківна (Наталка Гунда), її батько (заслужений артист України Анатолій Бортник), Петро (Віктор Янчук) та москаль (Володимир Козловський). У режисерській трактовці образів Ярослав Бабій досягнув цільності і виняткової чіткості, доводячи до глядачів основну ідею твору.

Користувалася глядацьким успіхом драма Миколи Коляди «Канотьє» у постановці Олега Мосійчука, у якій порушувались етичні проблеми сучасності: стосунки двох поколінь, порівняння їх моральних обов'язків і прагнень, жорстка непримиренність і парадоксальна співзвучність. Цікавий ансамбль образів створили народна артистка України Ніна Ніколаєва, заслужена артистка України Ярослава Мосійчук, артисти Андрій Куделя, Алла Жуковська, Тетяна Тертичка, Галина Мартинюк-Цьомик. Надзвичайно колоритною і цікавою була робота народного артиста України Володимира Сніжного в ролі Віктора Сухніна. Як дійова особа у виставі брав участь оркестр театру під керуванням диригента Зіновія Крета.

Заключною прем'єрою театрального сезону 1996-1997 років була ко-

медія за п'єсою Леоніда Жуховицького «Остання жінка Дон Жуана». Це була зіркова вистава за участю народних і заслужених артистів України та акторів Олександра Куровського, Тетяни Тертички, Петра Лісничука та інших.

Газета «Рівне вечірнє». 31 травня 1997 року.

ЗРАДЖЕНИЙ ДОН ЖУАН ВМЕР. ЗРАДЖЕНИЙ ТЕАТР ПРОДОВЖУЄ ЖИТИ

Остання прем'єра нинішнього театрального сезону, якою він і закінчився, принесла шанувальникам театрального мистецтва Рівного безліч несподіванок, як приємних, так і неприємних. Радість прем'єри, принаймні у глядачів, затьмарювалась закінченням театрального сезону, а прийняті урядом постанови щодо податків, які, на перший погляд, до театрального мистецтва ніякого відношення не мають, але ставлять театри, і так дуже бідні, в кабальні умови, підсолоджувались оптимізмом та відвертістю колективу рівненського театру. Цей театральний сезон для цього чудового колективу видався важким. Зміна керівництва, яка взагалі не могла пройти безслідно, виявилася вдалою. І, незважаючи на безліч проблем та підводних течій, без яких не може існувати жоден колектив, театр почав робити кроки, які мали б його вивести якщо не до квітучого життя, то до цілком стабільного існування. Знову запрацювала мала сцена, збільшився обсяг виїзних вистав, з'явилися гастрольні перспективи, з успіхом відбулися бенефіси, але... Нині можна цілком погодитися зі словами головного режисера Олега Мосійчука, які пролунали перед останньою прем'єрою сезону: держава зрадила театр. Ілюстрацією до цього може бути те, що розформовано старійший театр України – Кіровоградський, театр Кропивницького, Саксаганського, нашу історію. Коментарі зайві...

Прем'єра вистави «Остання жінка Дон Жуана», яка відбулася минулої неділі на сцені Рівненського облмуздрамтеатру, викликала у шанувальників театрального мистецтва неабияку цікавість. Справжня «зіркова» за участю народних артистів України Володимира Сніжного, Ніни Ніколаєвої, Анатолія Гаврюшенка, заслужених артистів Ярослави Мосійчук, Володимира Дякова, артистів Олександра Куровського, Тетяни Тертички та Петра Лісничука у постановці головного режисера театру заслуженого артиста України Олега Мосійчука, сценографія Ніни Бобришевої, вона вразила не лише гарними декораціями, фехтуванням та спецефектами. Щира гра рівненських акторів, тепла прем'єрна атмосфера та чудова драматургія просто не могли залишити байдужими глядачів. Філософський зміст, який був оздоблений криламі всеперемагаючого кохання і який через витончені комічні сцени філігранне подавався глядачеві, робив події середньовічної Іспанії сучасними і цікавими для сприйняття. Романтична історія про кохання розіграна легко й азартно, хоча іноді і відчувалася деяка різножанровість образів. Що зрозуміло було одразу, рівненський глядач скучив за подібними виставами. Тонкий гумор, легка іронія і жагуча пристрасть сперечалися на сцені за право володарювати над глядацькою залою.

Дзвін шпаг та келихів різко змінив сіре життя віддаленого придорожнього трактиру, якому належало стати «притулком мандрівників» і останнім притулком Дон Жуана, якого саме тут наздогнало минуле. Ореол слави, більше схожий на ореол мученика, змусив його шукати спокій подалі від людей. Та саме тут, на перехресті минулого та майбутнього, сенс життя відкриває перед ним проста служниця, дівчина на ім'я Кончіта, остання жінка Дон Жуана.

А. Гаврюшенко і В. Сніжний
у виставі «Остання жінка Дон Жуана»
Л. Жуховицького. 1997 рік

Подібна прем'єра мала б розпочати нову історію рівненського театру. Проте нині, коли держава поставила заклади культури, і особливо театри, у важкі умови, оптимізму не дуже багато. Закриття сезону принесло ще одну сумну звістку. Залишає театр талановитий художник по світлу Олег Зайцев, тонким художнім смаком якого створено безліч цікавих світлових рішень багатьох вистав. На жаль, не можна з цілковитою впевненістю стверджувати, що ми побачимо своїх улюблених акторів у наступному сезоні. Зовсім невідомо, яке ще рішення приймуть можновладці. Але, попри все, рівненські митці вважають, що цей сезон не останній, і , хоча оптимізму мало, з надією дивляться в майбутнє. Гадаю, перша вистава нового сезону розпочнеться не зі слова «остання...»

Едуард Хитрий.

Вишукані, філігранно побудовані сцени давали можливість глядачеві відчути атмосферу середньовічної Іспанії, романтику кохання, тактовний гумор, легку іронією і жагучу пристрасть, побачити перемогу добра над злом. Дзвін шпаг і келихів змінювало сіре буденне життя віддаленого придорожного трактиру, якому належало стати притулком для Дон Жуана (народний артист України Володимир Сніжний), ореол слави котрого був більше схожий на ореол мученика, через що він змушений був шукати спокій подалі від людей. Саме на перехресті минулого і майбутнього сенс життя відкрила йому проста служниця трактиру, дівчина на ім'я Кончита – остання жінка Дон Жуана.

Газета «Рівне вечірнє». 14 листопада 2003 року.

АНАТОЛІЙ ГАВРЮШЕНКО: «ДЛЯ АКТОРА НАЙЦІННІШЕ ТИША В ЗАЛІ»

Коли народний артист України Анатолій Гаврюшенко каже, що все життя прожив у театрі, то його варто розуміти буквально. Для цього актора театр не закінчується ніколи – його дружина, відома колишня актриса, а тепер керівник народного молодіжного театру Атталія Гаврюшенко є найкращим і найпрофесійнішим критиком. І тому досить символічно, що в день святкування 75-річчя актора та 55-річчя його творчої діяльності, яке відбудеться цієї неділі, подружжя Гаврюшенків зустрінеться на сцені у виставі «Зимородок».

– Моя творча діяльність багата на переїзди, – розповідає один з провідних акторів Рівненського театру, ювіляр Анатолій Гаврюшенко. – Усе почалося з

Харківського театрального інституту, який я закінчив у 1947 році. Потім доля мене закинула до Тернополя, де пропрацював дев'ять років. Після цього грав у Дрогобичі, разом із республіканським ансамблем драми та комедії їздив на цілину. Після цього була робота в Сумах, а вже далі почався довгий, 37-річний період роботи в Рівненському драматичному театрі. Тепер, коли я став старшим, вже можу сказати, що у мене в житті все стало на свої місця, а тому краще працювати на одному місці, в одному звичному колективі.

Н. Ніколаєва й А. Гаврюшенко у виставі «Марія Стюарт і Єлизавета» Л. Разумовської

Узагалі, те, що я відбувся як актор – заслуга моїх колег, режисерів. Театр – це велика родина, актори навіть не можуть сказати, з ким вони більше проводять часу – зі справжньою родиною чи з театральною. Треба розуміти, що театр – це не робота біля верстата від восьмої до п'ятої. Хоча офіційно актори мають нормований робочий день, насправді такого немає. Творча робота завжди потребує мобілізації всіх сил у будь-який час. Актор виходить із дому – готується до вистави, входить у театр – вже готовий до гри. Як на базар в театр його працівник не приходить. Кажуть, що актори у театрі не працюють, вони там служать, а це – вища форма нашої діяльності.

– У житті театрала чого трапляється більше: злетів чи падінь?

– Тепер я впевнено можу сказати — життя актора не може бути рівним. Тут є і злети, і падіння. Це наче хвиля – то піднімається, то опускається. І чим більше тих хвиль, тим краще. Актор зобов'язаний бути в русі, постійно вчитися, а якщо він скаже, що вже все вміє, варто кидати театр.

Коли людині багато дано, то й питають з неї теж багато – якщо ти «народний», то будь добрий, тримай планку. Але помилки, а точнтте, незадоволення собою, буває у будь-кого. У принципі, самокритика має бути присутньою.

– Що для вас, актора з великим стажем, найголовніше?

– Для театралів найцінніше – щоб у залі під час їх гри була тиша. Це означає, що глядач захоплений побаченим, він зливається з актором. Це навіть важливіше за оплески.

– Театр у всі часи – це не лише непідробна аура, це ще й проблеми...

— У Рівному великою проблемою залишається відсутність головного режисера. Причина цього – немає можливості забезпечувати режисерів, но-

А. Гаврюшенко (Гетьман) у виставі «За дев'ятим порогом» О. Коломійця

А. Гаврюшенко і В. Дяков у виставі «Граціо, сеньйори» Д. Скарначчі

вих акторів, котрих запрошують з інших міст, житлом. Хоча зараз обласна влада обіцяє, що знайде квартиру головному режисеру, залишилось лише знайти цього режисера. Взагалі, і міська, і обласна влада наш театр підтримують, вирішують багато питань, працівники вчасно отримують зарплатню. Тому я не можу сказати, що ми залишені напризволяще.

– Ви стали б щось у своєму житті змінювати, якби була можливість?

– Я вдячний долі, що вона звела мене з мистецтвом, що я все життя прожив у театрі. Нерідко виникали думки: «Все, кидаю, не можу далі». Але куди йти? Хіба може людина, яка зрослася зі стінами театру, гримеркою, кулісами, просто так все кинути? Я не міг, оскільки бажання грати проніс через все життя.

Андрій Матвіїв.

Великий список зіграних ролей, схвальна оцінка їх глядачами і пресою дозволяють говорити про Володимира Сніжного як про актора широкого діапазону. Особливе місце посіли створені ним образи Войницького («Дядя Ваня» Антона Чехова), Гатеня («Вій, вітерець» Яна Райніса), Віктора («Вар-

Сцена з вистави «До ваших послуг, удовиці». Зліва направо: В. Петрухін, А. Луценко, В. Сніжний

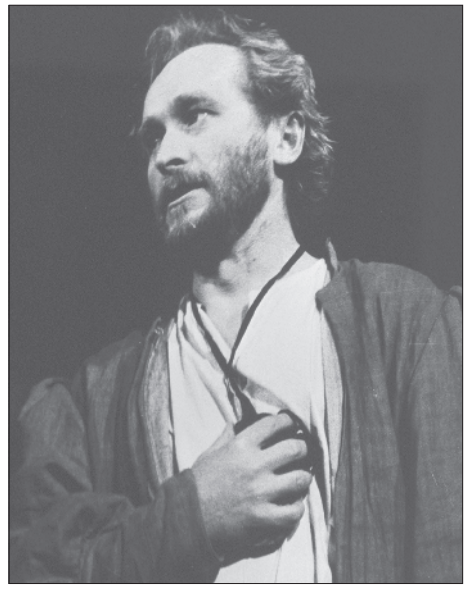
В. Сніжний (зліва) і П. Лісничук у виставі «До ваших послуг, удовиці» Д. Маратта

Володимир Сніжний у виставі «Канотьє»

шавська мелодія» Леоніда Зоріна та «Канотьє» Миколи Коляди). З успіхом виконував він складні й відповідальні для кожного актора ролі в п'єсах італійських драматургів «Філумена Мартурано» Едуардо де Філіппо, «Граціо, сеньйори» Д. Скарначчі, «До ваших послуг удовиці» Д. Маратта), а також у таких різних спектаклях, як «Розбійники» Фридриха Шиллера (Франц), «Гамлет» Вільяма Шекспіра (Клавдій), «Ревізор» Миколи Гоголя (Хлестаков).

Глибина і внутрішня єдність актора і його героя виявилась у майстерному виконанні характерних ролей Омелька в «Мартині Борулі» Івана Карпенка-Карого, Харлампія в «Не судилось» Михайла Старицького і Ступай-Ступаненка в «Патетичній сонаті» Миколи Куліша. Створення таких не схожих один на одного образів свідчить про постійні шукання митця, його щоденну професійну працю. Робота актора була оцінена громадськістю і керівництвом, і 22 лютого 1997 р. Володимир Сніжний отримав звання народного артиста України.

В. Петрів (Тіль Уленшпігель) у однойменній виставі Г. Горіна

Наприкінці 1996 року вперше на посаду директора замість вибулого на пенсію Степана Даниловича Мохнюка був призначений актор із десятирічним стажем роботи в Рівненському театрі Володимир Юліанович Петрів, який навчався в Українській академії державного управління і здобув ступінь магістра державного управління. Він зіграв понад сорок ролей, з-поміж яких такі, як: Стефан («Розлучення по-варшавськи» Зигмунда Зборовського), Перелесник («Лісова пісня» Лесі Українки), Лаерт («Гамлет» Вільяма Шекспіра), Корній («Сльози Божої Матері» Уласа Самчука), Джиммі Джексон («Як повернути чоловіка...» Юрія Рибчинського), Гнат

(«Безталанна» Івана Карпенка-Карого). Володимир Петрів знімався в кінострічках: «Ще до війни» режисера Бориса Савченка, студія ім. Олександра Довженка (1982р.); «Україна в огні», Укртелефільм (1983р.); «Вир» режисера С. Клименко, кіностудія ім. Олександра Довженка (1982р.); «Купальські бувальщини», Укртелефільм (1985р.). Для Володимира Петріва це був сміливий крок, оскільки театр, незважаючи на стабільний творчий потенціал колективу, цікаві вистави і різноманіття репертуару (понад 20 спектаклів), переживав не найкращі часи через бездіяльність попереднього керівництва і невиправдане «піклування» чиновників, які відповідали за життя єдиного на Рівненщині професійного драматичного театру.

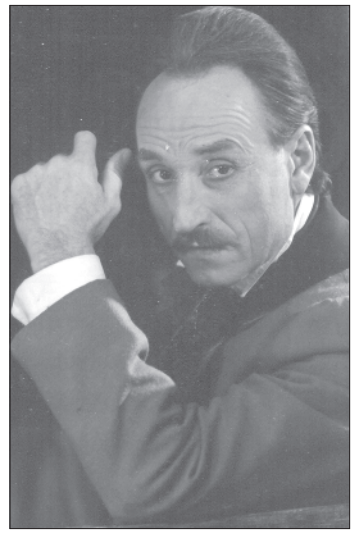
Новий директор театру пішов на цю посаду свідомо, бо знав, як театр повинен працювати і що для цього потрібно. У той час працівники театру роками не отримували заробітної плати, за браком коштів творчий склад не мав повноцінних гастролей, не брав участі у фестивалях, керівництво не організовувало показ вистав у районних центрах Рівненської області. Головний чинник плідної роботи театру Володимир Петрів бачив в одночасному та узгодженому вирішенні адміністративно-господарських і творчих проблем, коли директор, режисер, міські та обласні установи утворять міцний тандем із чітким розподілом обов'язків і відповідальності. Вдалим виявився ініційований ним щорічний творчий обмін сценічними майданчиками і творчими досягненнями з Волинським музично-драматичним театром ім. Тараса Шевченка. Відбулися гастрольні виїзди до Львова, Івано-Франківська, Тернополя та Житомира. На афішах Рівного з'явилися творчо-звітні концерти. Значну допомогу надавали спонсори.

Таким чином, з 1997 року почав поліпшуватися фінансовий стан театру. Установи міста для своїх заходів почали орендувати приміщення, з'явилися прибутки за рахунок організації глядачів (1996 р. – 28 тис. гривень, 1997 р. – 120 тис. гривень), і все це – завдяки енергійній діяльності та винахідливості директора театру. До творчого складу були запрошені нові актори: народний артист України Георгій Морозюк, артистка Емілія Морозюк, а також випускники кафедри театральної режисури Рівненського державного інституту культури Ірина Бабінок, Світлана Вакалюк, Катерина Лапіна.

Газета «Рівне вечірнє». 2 квітня 2004 року.

ГРИГОРІЙ МОРОЗЮК: «АКТОР ПОВИНЕН СПАЛЮВАТИ СЕБЕ НА СЦЕНІ»

Минулого тижня народний артист України Георгій Морозюк святкував 60-річчя з дня народження та 40-річчя творчої діяльності. Діяльності яскравої, багатої на неординарні театральні ролі, діяльності, яка дозволяє називати цю людину найкращим рівненським актором. За свою кар'єру він зіграв у 27 кінофільмах, серед яких – «Вінчання зі смертю», «Голод 33»; останні його роботи – «Нескорений» і «Богдан Хмельницький».

Георгій Морозюк

– Професійну діяльність розпочав у 1967 році, коли потрапив за призначенням у Рівненський театр. Працював лише два дні, а потім з основною групою поїхав на Львівщину, в Дрогобич. Пропрацював там рівно тридцять років, і так склалося, що повернувся на свою батьківщину і вже сьомий сезон працюю тут. Я дуже радий, що змінив театр лише один раз у житті. Думаю, на цьому й зупинюсь.

– Пропозиції переїхати були?

– Звичайно, були. Але в мене настав такий період, коли думати про переходи я вже не хочу. Тим більше, що тут я знайшов нормальні умови для праці, тобто те, про що мріяв у молодості. Тому говорити про якісь зміни роботи немає потреби – роки теж беруть своє.

– Умови для праці в актора – це ролі, які йому доводиться грати?

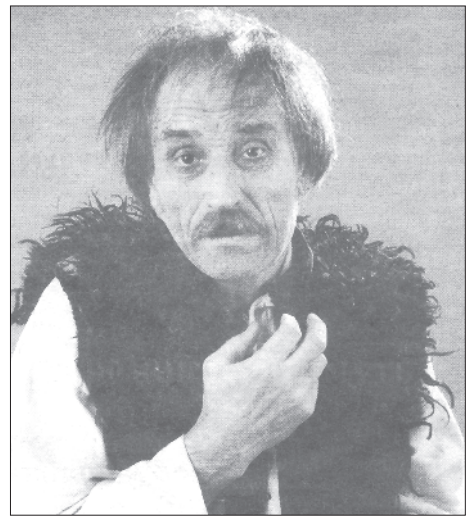
– Коли я перейшов у Рівненський театр, мені не було на що ображатись – я отримував цікаві ролі. За сім сезонів зіграв близько п'ятнадцяти ролей, серед яких і епізодичні, й головні. У цьому плані мені надзвичайно пощастило.

– А кого вам легше грати – селянина, тирана чи авантюриста?

– Мені однаково, кого грати – мене вчили в кожній, навіть негативній, ролі шукати щось добре й від цього відштовхуватись. Спочатку я намагаюсь знайти в персонажі щось людське, а вже потім хай глядач розбирається, наскільки цей герой поганий, а можливо, й хороший.

– Вас називають кращим актором Рівненського театру. Таке визнання зігріває душу?

– Звичайно. Мені дуже приємно, що хтось так думає, але я ніколи над тим не замислювався. Я ступаю на сцену й роблю так, як повинен робити кожен актор – повністю віддавати своє серце та душу глядачу. Не можна любити або ненавидіти наполовину. Треба все робити до кінця. Тому актор, виходячи до публіки, повинен себе спалювати. А потім після певної роботи поповнювати енергетику від людей, яких зустрічаєш.

Г. Морозюк (Микола Задорожній) у виставі «Украдене щастя»

– У вас театральне життя відокремлене від домашнього?

– Мабуть, ні, оскільки дружина Емілія теж актриса нашого театру. Повертаючись додому, особливо перед прем'єрою, я продавжую репетиції. Навіть на вулиці можу вигадати якійсь хід, а потім помічаю, що перехожі звертають на мене увагу. Або ввечері вже перед сном можу повернутись на кухню та продовжити відшліфовувати роль. Усе це потрібно, щоб на сцені вийшло краще. Єдине, коли театр відокрем-

люється – це на період відпустки. Але проходить тиждень, і в голові звучить: «А що театр? А які нові ролі?».

– Чи якось виділяєте ви для себе роль Миколи Задорожнього в «Украденому щасті», за яку вас у театральному світі визнали одним з найкращих акторів?

– Ще будучи молодим актором, я мріяв зіграти цю роль, але все не складалось. Я щасливий, що вдалося втілити мрію саме тут. Добре зіграти мені допомогли ті роки, коли я думав про п'єсу, прокручував різні нюанси, жив цією роллю. Певне, саме тому вийшов такий результат.

– Ви єдиний актор рівненського театру, котрий зіграв у такій кількості фільмів. Не було бажання повністю перейти у кінематограф, адже це більші гроші, більша слава?

– Колись директор кіностудії Довженка Микола Мащенко запрошував до себе. Але я не зрадив своєму прагненню працювати в театрі. Тому що театр – це постійна робота. Театр – це живий глядач, з яким спілкуєшся. А щодо кіно, то декому з акторів таланить потрапити на екрани, декому – ні. А разом з тим, в обласних театрах є багато дуже талановитих виконавців, які теж могли б зробити багато в нашому кінематографі.

Андрій Матвіїв.

Розпочався новий етап у роботі театру, рух у дещо незвичному напрямі на чолі з двома молодими, але вже досвідченими діячами театрального мистецтва – заслуженими артистами України Володимиром Петрівим та Олегом Мосійчуком.

І все ж проблеми театральних сезонів, переживання за майбутнє театру, байдуже ставлення до цих питань керівних структур міста й області, негативно впливали на настрій творчого складу.

Однак театр діяв і готував нові прем'єрні вистави. Своєрідною несподіванкою для глядачів стала поява на сцені театру прем'єри вистави за твором Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» (інсценізація В. Фащука). Слід зазначити, що це не був драматургічний матеріал, потрібний у той час, тим більше, що в репертуарі були подібні роботи, а сама інсценізація не передавала всіх тонкощів твору. Якщо ж абстрагуватись від репертуарної політики і розглядати виставу як окремий творчий доробок, то в цілому вона виглядала досить пристойно, і овації, які влаштовували глядачі улюбленим акторам, були тому переконливим свідченням.

Постановку здійснив режисер Юрій Мельничук. У виставі брали участь народний артист України Анатолій Гаврюшенко, заслужена артистка України Ліна Ізарова, артисти Віктор Янчук, Ольга Лозовська, Петро Лісничук, Люся Маланчук, Емілія Морозюк. На жаль, вдалі акторські роботи (серед яких слід відзначити Анатолія Гаврюшенка, Ольгу Лозовську і Петра Лісничука) виглядали незавершеними через недостатньо виписані автором ролі. Удалими були сценографія вистави Є. Зайцевої та сцена трагічної смерті старого Кайдаша. «Кайдашева сім'я» виявилась не тим матеріалом, по якому можна було робити далекосяжні висновки, і глядачі з великою зацікавленістю чекали нової прем'єри – «Тіля Уленшпігеля».

Газета «Рівне вечірнє». 13 грудня 1997 року.

КАЙДАШЕВА СІМ'Я. ПЕРША ПРЕМ'ЄРА НОВОГО СЕЗОНУ

Сьогодні вже ледь згадуються передсезонні проблеми та переживання, які ставили під сумнів не лише роботу обласного музично-драматичного театру в даному приміщенні, а його існування взагалі. Настрій творчого складу, давно зіпсований безгрошів'ям, а головне – байдужим ставленням до цих проблем тих, хто має їх вирішувати, не додавав оптимізму, отже вірогідність розпочати сезон на високому рівні зменшувалася.

Проте вирішення основної проблеми – працювати під дахом рідної споруди, здається, стало світлом в кінці тунелю. Акторський оптимізм, любов до своєї праці та відданість справі вкотре рятують ситуацію та змушують ставити професійні інтереси вище особистих. Отже, перша прем'єра нового сезону мала б відповісти на багато запитань, які виникали у чисельних шанувальників театрального мистецтва, та й у самого колективу театру.

Прем'єра відбулася в призначений термін. При нинішніх умовах, це дуже важливо, хоча, можливо, прямого відношення до мистецтва не має. Але виконати взяту на себе перед глядачами обіцянку це не лише правило хорошого тону, але й на сьогодні – показник певної стабільності. Звичайно, нам невідомі мотиви, якими керувалися в театрі при виборі до постановки «Кайдашевої сім'ї». Здається, це не те, що сьогодні потрібно рівненському театру, тим більше, що в репертуарі є подібні роботи. І саму інсценізацію В. Фащука, яка не передає всіх тонкощів твору Нечуя-Левицького, вдалою не назвеш. Але якщо абстрагуватися від репертуарної політики та розглядати останню прем'єру як окрему виставу, то, вцілому, вона виглядає досить непогано, і овація, яку влаштували глядачі улюбленим акторам, тому переконливе свідчення. Постановку здійснив режисер Юрій Мельничук, у прем'єрній виставі грали народний артист України Анатолій Гаврюшенко, заслужена артистка України Ліна Ізарова, актори Віктор Янчук, Ольга Лозовська, Петро Лісничук, Люся Маланчук, Емілія Морозюк.

Едуард Хитрий.

Практика роботи театрального колективу дала чимало промовистих фактів народження глибоко новаторських спектаклів, у яких відбивалися процеси постійного спілкування й обміну мистецьким досвідом, що уможливлювало оновлення традицій, освоєння нових досягнень та органічне об'єднання в якісно нових образних рішеннях і відкриттях художніх здобутків.

З огляду на це варто звернути увагу на такі творчі доробки Олега Мосійчука «Як наші діди парубкували» Володимира Канівця і «Тіль» Григорія Горіна, які засвідчили вірність реалістичним традиціям і народно-художнім принципам театру, глибоке розуміння сценічної естетики. Кожна вистава відкривала нові грані, які послідовно розвивали не лише традиції театру, а й прагнення оновити його виражальну палітру. І це було цілком природно, бо для молодого режисера Рівненський театр став рідним домом.

Масштабна, поетична, пройнята пафосом режисерська інтерпретація філософсько-гротескової комедії Григорія Горіна «Тіль» за фабулою Де

Костеровської легенди у 1998 році засвідчила творчу зрілість і справжню режисерську майстерність Олега Мосійчука.

Подібних вистав, цікавих насамперед за літературним матеріалом, давно не вистачало в репертуарній афіші театру. Вистава «Тіль» повинна була довести не лише прагнення творчого колективу розмовляти з глядачем на сучасній театральній мові, а й довести, що нині провінціоналізм не відіграє визначної ролі в мистецтві. Проблеми середньовічної Фландрії насичені зворушливою патетикою, поетичністю, емоційною правдою, інтелектуальним напруженням і гуманістичним пафосом, зацікавили театр і шанувальників театрального мистецтва. Тіль Уленшпігель виявляв себе героєм і блазнем, винахідливим коханцем та мужнім патріотом. Потрапляючи в безвихідні ситуації, він не втрачав розуму і мужності.

Значним творчим надбанням була робота заслуженого артиста України Володимира Петріва – одна з кращих за останній період. Побоювання, чи зможе актор, який займає посаду директора театру, цілковито віддатися творчій роботі, виявилися безпідставними. Роль Тіля Уленшпігеля неначе була написана саме для його творчої індивідуальності.

Високий професіоналізм і яскравий акторський талант сприяли тому, що перед глядачами постав справжній герой середньовічної Фландрії, якого породили умови XVI століття. Володимир Петрів створив складний характер людини, яка може бути серйозною і сміхотливою, сильною і слабкою, вірною і безпутною. Його герой жив у дні, коли за доносом приятеля-стукача за тобою міг прийти приятель-кат і спалити тебе на багатті. Змістом подібних фактів була пронизана вся вистава. Усю енергію героїчного і блазенського дійства Володимир Петрів сконцентрував в одному напрямі, поміркувано й послідовно проводячи сцену за сценою.

Тіль був оточений трьома жінками – Нелле (Галина Цьомик), Беткін (Валентина Браславська) і Анною (Алла Луценко), але кохав він одну Нелле, у якій поєднувались вірність, любов, пристрасть і відданість. Талановито вели свої образи народний артист України Анатолій Гаврюшенко (Клаас), Георгій Морозюк (Іоста), заслужений артист України Петро Лісничук (Ламме). Суміш акторських прийомів створювала дещо якісно новий за жанровим визначенням твір у постановці Олега Мосійчука.

Вистава «Тіль» – прекрасне видовище, яке змушувало розмірковувати над складними питаннями людського буття. Дві дії шаленого вихору, сліз, сміху, танців, кохання, зради, патріотизму тримали в напрузі глядача протягом трьох годин. Цікавою була сценографія Ніни Бобришевої, що дозволяла дії активно розвиватися в усіх площинах сцени під супровід музики композитора Геннадія Гладкова. Вистава з успіхом ішла не тільки в Рівному. Її переглянули волиняни і львів'яни, а в 2000 році вона стала учасником та лауреатом XXVII Міжнародного літнього театрального фестивалю в м. Зволені. За всю історію Рівненського музично-драматичного

театру це були перші закордонні гастролі до Словаччини. Вистава «Тіль» була твором сміливої багатомірності й естетичного шарму.

Газета «Рівне вечірнє». 28 лютого 1998 року.

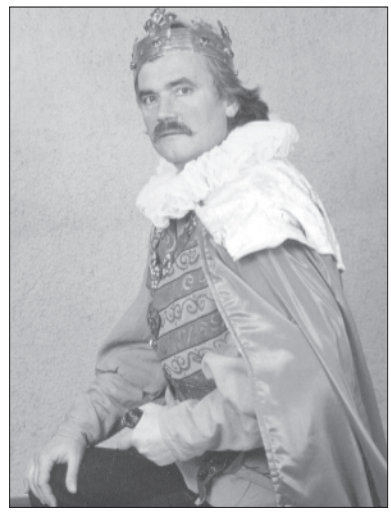
ЛЕГЕНДАРНИЙ УЛЕНШПІГЕЛЬ НА СЦЕНІ РІВЕНСЬКОГО ТЕАТРУ

Нову прем'єру сезону Рівненського обласного музично-драматичного театру очікував успіх ще задовго до прем'єрної вистави. Лише на початку театрального сезону з уст головного режисера злетіло повідомлення про початок роботи над Тілем, як численні шанувальники театрального мистецтва почали готуватися до непересічної, видатної події в театральному житті міста. Це зовсім не означає, що рівненський глядач, заворожений авторським прізвищем Григорій Горін і солідним об'ємом та фабулою де Костеровської легенди, проковтнув би будь-яку сценічну трактовку. Скоріше це свідчення того, що наш глядач скучив за сучасною цікавою драматургією та сміливими сценічними рішеннями.

Остання прем'єра минулого сезону «Остання жінка Дон Жуана» стала, гадаю, своєрідною відправною точкою, від якої подальший напрям роботи театру піде по дещо незвичному, іншому шляху. Подібних вистав, цікавих насамперед літературним матеріалом, давно не вистачало в репертуарній афіші театру. Тіль повинен був довести не лише прагнення творчого колективу розмовляти з глядачем на сучасній театральній мові, а й показати, що нині провінціоналізм не відіграє визначної ролі у мистецтві.

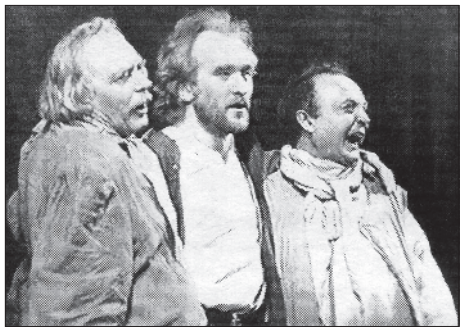
Хотілося б вірити, що це лише перші кроки до нової висоти. Вони досить важкі не тому, що творчий рівень та потенційні можливості колективу театру на сьогодні слабі. Вони важкі з причин, які до мистецтва, здавалося б, не мають відношення. Але сьогодні твердження «гарний митець – голодний митець» впевнено спростоване зірками-мільйонерами з Голлівуду і вимагати від акторів, які довгий час не отримують зарплати та не мають відповідних бюджетів для постановок, вистав-подій не можна. До честі Рівненського театру, він весь час працював, працював наполегливо, я б навіть сказав самовіддано, і, як виявилося, концентрував у собі потенційну енергію.

Наскільки проблеми середньовічної Фландрії цікавлять українського глядача? Можливо, вони досить актуальні. Але, здається, колишня ідеологізована мода осучаснити все і вся не знаходить сьогодні глядацької підтримки. Цим і пояснюється повальна цікавість деяких верств населення до закордонних нескінченних серіалів. Любов, зрада, побутові перипетії – ось коло цікавості більшості потенційних глядачів. Проте театр не може відійти від того, що є фактично його сутністю. Проблема – це той хребет, на якому виростають талановиті сценографічні рішення, цікаві режисерські знахідки, вдалі акторські роботи. Без достойного конфлікту вистава втрачає сенс.

О. Заворотній у ролі Короля у виставі «Тіль Уленшпігель»

Вистава Тіль багата на конфлікти, починаючи з глобальних релігійних, до дрібних – випитої Уленшпігелем задарма бочки пива. Але, безперечно, театр – це ще і видовище. І якщо влучними ху-

Анатолій Гаврюшенко, Володимир Петрів, Петро Лісничук у виставі «Тіль Уленшпігель». 1998 рік

дожніми засобами вдається привернути увагу до важливих питань, зацікавити глядачів, змусити їх співчувати – успіх гарантовано. Режисеру-постановнику вистави, заслуженому артисту України Олегу Мосійчуку це зробити вдалося без зайвої спроби, аби нові проблеми зазвучали поновому. Вічні речі актуальні завжди. Не віддаючи перевагу жодній з них, головний режисер театру зробив прекрасне видовище, завдяки якому і змушує глядачів розмірковувати надскладними питаннями. Чудова сценографія (художник-постановник Ніна Бобришева) дозволяє дії активно розвиватися у всіх площинах сцени. Режисерський задум, для якого такого майданчика замало, щоразу виводить дію до глядацького залу. Робиться це зовсім не для того, аби глядачі стали ще одним персонажем, просто невичерпна енергія, здається, сама по собі змушує дію виливатися до партеру. ... Дві дії шаленого вихоря, сліз, сміху, танців тримають в напрузі глядача протягом трьох годин, це свідчить, що колектив Рівненського театру, незважаючи на всі негаразди, знаходиться в чудовій формі. Хоча друга дія проходить стрімкіше і, здавалося-б, дивиться легше, дія перша більш цікава внутрішніми конфліктами і більш насичена емоційно. Її талановито веде народний артист України Анатолій Гаврюшенко (Клаас). Хотілося б відзначити ще одну роботу – народного артиста України Георгія Морозюка у ролі рибника Іоста. Взагалі, хочеться згадати багато кого з акторів, але фактично треба перелічити весь склад театру, адже у цій грандіозній роботі зайнятий весь колектив. Вистава про все: кохання, зраду, патріотизм, мудрість, мужність. Хоча в ній багато комедійного, але в більшості випадків сміятися хочеться над собою, адже і персонажі, і ситуації упізнані незважаю-

Програма вистави «Тев'є» Григорія Горіна. Режисер Олег Мосійчук. 1999 рік

чи на те, що мова на сцені йде про далеке минуле. Отож, Рівненський театр порадував. Оригінальна постановка буде до вподоби багатьом глядачам. Прем'єрний аншлаг, шалена овація та багато квітів акторам – гідна оцінка на завершення великої роботи. Проте це лише початок, вистава повинна прожити власне життя. Гадаю, воно буде щасливе і з успіхом. Великому кораблеві – велике плавання.

Едуард Хитрий.

Подальше мистецьке життя театру визначилося прагненням колективу осягнути і втілити в правдивих сценічних образах драму «Допоможи їм, Всевишній» («Дні та ночі зразкової комуни імені великих ідей») Володимира Канівця. Можливо, дехто чекав чогось легкого та веселого, тому думки в глядачів були різні. Одне незаперечно: вистава виявилася потрібною, насамперед молоді. У ній було узагальнено те, що відбувалося 70 років тому в Україні під час панування тоталітарного режиму. Це була пересторога нашому суспільству, заклик не допустити повторення трагічного комуністичного тоталітаризму. Весь творчий колектив на одному диханні, у єдиному творчому пориві проніс цю ідею до глядачів. Відтворюючи драму життя своїх батьків та близьких, створюючи напружену і динамічну її інтерпретацію, режисер прагнув розкрити задум автора, який, на думку постановників, не став рабом сухої історичності, а перетворив пізнане у хвилюючий твір мистецтва. За вигаданими постатями, за жахливими подіями Голодомору та репресій відчувався – і це було найцінніше у виставі – справжній подих історичних днів 20-30 років XX століття. У доробку Олега Мосійчука привертали увагу усі сцени, творчо насичені трагедійним конфліктом, високою емоціональною напругою, умінням створювати духовну атмосферу вистави.

Одним головним режисером театральна справа не обмежувалася. На одноразові постановки у 1993-1999 роках запрошувалися режисери з інших театрів України: Олександр Бойцов, Ярослав Бабій, Олександр Олексюк, Василь Юрців, Юрій Мельничук. Двері театру гостинно відчинялися для випускників мистецьких навчальних закладів. Контакти зі здібною творчою молоддю створювали атмосферу неспокою, пошуків сучасних сценічних форм і рішень.

Режисер з театру ім. Марії Заньковецької Вадим Сікорський разом з народним художником України, лауреатом Державної премії УРСР ім. Тараса Шевченка Мироном Кипріяном здійснили постановку п'єси Альдо Ніколаї «Челестино» («Зерно рису»), у якій ішлося про внутрішній світ мрійливої молодої людини, інколи незрозумілої дорослим. З цим романтичним героєм вирішувалася проблема драматизму особистості, ураженої у власній гідності суспільством. Юнак, як вільний птах, шукає свого місця в рутинному житті і знайти його не може. Він влаштовується на роботу, але вона йому не до душі. Його женять, народжуються діти, а утримувати сім'ю не вистачає заробітку, і врешті-решт у нього з'являється зневіра у

власних можливостях, розчарування, і мрії лишаються нездійсненними. Вистава радувала глядачів, особливо молодь, цікавою акторською роботою Андрія Куделі в головній ролі, яка перегукувалася з проблемами сучасності кінця XX століття.

Яскраво виражена громадянська позиція виявилась у виставі «Тев'є» («Поминальна молитва») Григорія Горіна за мотивами творів Шолом-Алейхема, яку здійснив режисер Олег Мосійчук на тлі сценографії Ніни Бобришевої.

П'єса в стриманих, суворих тонах змальовувала історію життя «маленької» людини, великою своєю людяністю і високою духовністю. Блискучий ансамбль акторів на чолі з виконавцем центральної ролі народним артистом України Георгєм Морозюком, створив високохудожні образи. Від великого сміху до тужних сліз, від гіркої усмішки до сліз радості вів Георгій Морозюк-Тев'є оригінальне розв'язання твору. Артист глибоко розкривав соціальну суть образу. Скорботний і запитливий погляд Тев'є-Морозюка таїв у собі не прохання, а докір, виклик можновладцям, які байдуже ставляться до долі бідних людей. Переживання Тев'є, моральні та соціальні проблеми набирали в Георгія Морозюка трагедійного забарвлення, хоча в найтяжчих злигоднях він не втрачав бадьорості. П'єса, як відомо, ішла в багатьох театрах України, однак вистава на рівненській сцені не повторювала режисерських рішень інших театрів та характеристик дійових осіб, а мала своє особливе тлумачення.

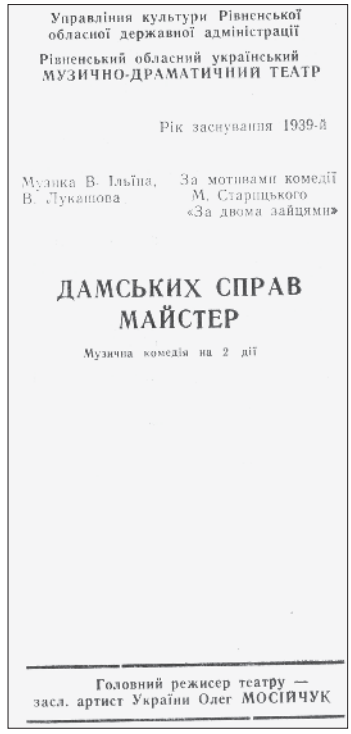
Завдяки добре продуманому добору виконавців, режисер створив цікавий і оригінальний спектакль. Акторський ансамбль жив єдиним подихом, єдиним відчуттям своєї причетності до високих духовних цінностей, носієм яких є лише народ. І важко було виокремити когось із акторів, оскільки кожен з них творив свою трагедію «маленької» людини. Та найвагоміший внесок у творення такої філософської глибини вистави робили виконавці головних ролей, народні артисти України Георгій Морозюк (Тев'є) та Ніна Ніколаєва (Голда, дружина Тев'є). Великим драматизмом була позначена ця робота артистки, яка з великою внутрішньою пристрастю, психологічно тонко творила на сцені характер розумної, стійкої і сильної натури, котра переборювала одне життєве випробування за іншим.

Таким, що не просто запам'ятовувася, а вражав своєю щедрістю і красою душі, був образ Степана у виконанні народного артиста України Володимира Сніжного. Він цінував у людині перш за все людину, у який би одяг вона не була вбрана.

Не можна не віддати належної шани народному артистові України Анатолію Гаврюшенку, який відтворив образ Лейзера. Склалося відчуття, що не про далекі часи говорив актор, а про наше, не завжди радісне сьогодення. Надзвичайно яскравий, багатогранний характер Менахема створив

артист Анатолій Лозовський. Дуже стримано зовні і разом з тим хвилююче він передавав справжні життєві думки свого героя. Перед нами поставав образ людини, яка відповідала за кожний свій вчинок і кожне слово.

Життєву безпосередність і типовість характерів розкрили артисти Ярослава Мосійчук (Цейтл), Катерина Лапіна (Годл), Ірина Бабінок (Хава), Андрій Куделя (Перчик), Петро Лісничук (Мотл), Алла Жуковська (мати Менахема) та інші. Успіх вистави «Тев'є» свідчив про те, що театр знайшов правильний ключ до розуміння створюваних образів. Актори відчули в собі досить творчих можливостей, щоб правдиво і художньо переконливо відтворити на сцені національні ознаки характерів. Вистава була насичена великими монологами Тев'є, проте йшла легко, у темпі. Соковитий народний гумор, багатство комедійних барв, влучні мовні звороти, їдкий сарказм, які властиві Шолом-Алейхему, актори доносили до глядацької зали в усій їх хвилюючій привабливості.

Управління культури Рівненської обласної державної адміністрації

Рівненський обласний український МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

Рік заснування 1939-й

Музика В. Ільїна, В. Лукашова

За мотивами комедії М. Старицького «За двома зайцями»

ДАМСЬКИХ СПРАВ МАЙСТЕР

Музична комедія на 2 дії

Головний режисер театру — засл. артист України Олег МОСІЙЧУК

Програма музичної комедії «Дамських справ

Як завжди, 6 листопада 1999 року Рівненський музично-драматичний театр відкрив свій шістдесятий театральний сезон. Відкрив без надмірної пишноти, але по-святковому урочисто. Коли один одному передавали вітання, з зали на сцену вийшов головний герой – Свирид Петрович Голохвастий (народний артист України Георгій Морозюк). Цього вечора колектив театру давав прем'єрний показ музичної комедії Д. Шевцова «Дамських справ майстер» за мотивами п'єси Михайла Старицького «За двома зайцями». Це був не оригінал, а обробка драматичного твору з гарним сучасним музичним супроводом. Еротичний відтінок та вживані в наш час афоризми додали сучасного колориту всім відомому сватанню Голохвастого до Проні Прокопівни в постановці заслуженого артиста України Олега Мосійчука. Звернення режисера до жанру комедії не було відкриттям нової грані його таланту. Новим для постановника було зіткнення з гротесковими персонажами. Запропоноване ним цікаве прочитання хрестоматійного твору, оригінальність його сценічного рішення увінчалися закономірним успіхом. Режисерові вдалося порушити складний комплекс проблем, пов'язаних з трагедією бездуховності, спотворенням людських почуттів, міщанським світоглядом. Глядач весело сміявся над псевдоаристо-

кратичними, «делікатними» манерами, нісенітницями «вишуканої мови», гонитвою за модою вихованки пансіону Проні (Вікторія Фіськович). Такі ролі завжди складні, адже існує небезпека захопитися комікуванням, штукарством. Цього не сталося. Проня-Фіськович марить женихом, тільки вже дуже благородним, любов'ю такою, як у романах, по яких вона проходила курс благородних наук, але вся драма Проні розкривається наприкінці, коли Голохвастого викривають на тому, що він залицявся до Галі. Режисерові разом із виконавицею ролі Проні вдалося створити дотепні комедійні ситуації, знайти правдивий і типовий образ. Гротескове режисерське розв'язання вистави вимагало доведення форми до граничної гостроти, отже ставило перед акторами вимоги надзвичайної емоційної насиченості, повної психологічної віддачі і відповідності правді життя.

Сатирично-побутовий матеріал п'єси дав режисерові і акторам можливість створити переконливі художні образи: народним артистам України Георгію Морозюку і Анатолію Гаврюшенку – Свирида Голохвостого і Сірка, заслуженим артистам України Ліні Ізаровій і Петру Лісничуку – Секлети Лимерихи і Степана.

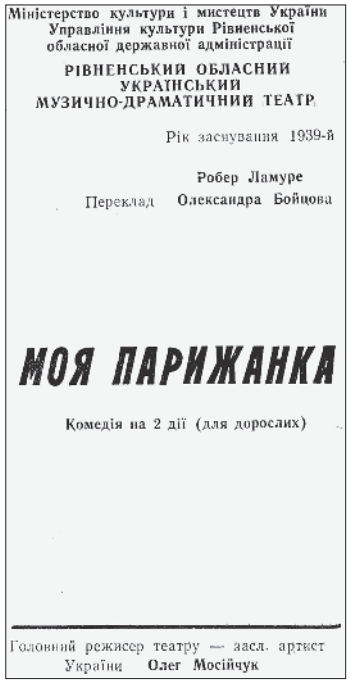
Отож, розпочався ювілейний театральний сезон...

Розділ X

УТВЕРДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ

Одним із найяскравіших здобутків в історії культурного будівництва на Рівненщині у XX ст. були організація, становлення і мистецька діяльність професійного українського музично-драматичного театру, який виріс на традиціях аматорського театрального мистецтва та корифеїв української сцени. Наприкінці XX ст. він пройшов у своєму розвитку два великих етапи, які на той час уклались у хронологічні рамки двох ювілейних дат: 90-річчя з часу побудови театру Лейби Зафрана (1908) і 60-річчя заснування Рівненського обласного музично-драматичного театру (1939).

Готуючись до цих знаменних подій, театр здійснив чотири прем'єрні постановки: «Моя парижанка» Робера Ламуре (режисер Олександр Бойцов), «Челестино» Альдо Ніколаї (режисер Вадим Сікорський), «Тев'є» Григорія Горіна за Шолом-Алейхемом та «Дамських справ майстер» Д. Шевцова за Михайлом Старицьким (режисер Олег Мосійчук).

Міністерство культури і мистецтв України
Управління культури Рівненської
обласної державної адміністрації

РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

Рік заснування 1939-й

Робер Ламуре

Переклад Олександра Бойцова

МОЯ ПАРИЖАНКА

Комедія на 2 дії (для дорослих)

Головний режисер театру — заслуж. артист України Олег Мосійчук

Програма комедії «Моя парижанка» Робера Ламуре. 1999 рік

19 грудня 1999 року Рівненський музично-драматичний театр урочисто відзначив дві ювілейні дати, які на тлі подій XX ст. є тільки порошинками, проте це період історії, рівний тривалості людського життя.

Протягом чотирьох днів напередодні урочистотей з творчими дарунками рівнянам на сцені виступали гості: Івано-Франківський театр ім. Івана Франка з виставою «Люсі Краун» Бернарда Шоу, Волинський музично-драматичний театр ім. Тараса Шевченка з виставою «З коханням не жартують» П'єдро Кальдерона, Тернопільський музично-драматичний театр ім. Тараса Шевченка з драмою «Дім божевільних» Едуардо Скарпетта та Хмельницький драматичний театр ім. Григорія Петровського з виставою «Дерева вмирають стоячи» Алехандро Кассона. Кожен творчий колектив з привітаннями ювілярам репрезентував рівненському глядачеві одну із своїх найкращих вистав. Це були театральні імпрези для шанувальників Мельпомени напередодні свята, які викликали вдячність у глядачів і неабияку зацікавленість акторів Рівненського театру.

На завершення театральних урочистотей відбувся святковий вечір з привітаннями від громадськості міста та області. Це була спроба узагальнити пройдений театром творчий шлях. І нехай лише спроба, але із доповідей народного артиста України Володимира Сніжного і заслуженої артистки України Ліни Ізарової стало зрозуміло, який нелегкий, але впевнений і цікавий творчий шлях попередників продовжують актори сьогодні в пошуках нових творчих злетів. Наприкінці вечора були показані уривки з вистав «Тіль», «Тев'є», «Дамських справ майстер» та концертні номери. У презентації театру брали участь представники усіх творчо-виробничих підрозділів, які обслуговують театр і вистави: бутафорсько-декоративного, костюмерного, реквізиторського, кравецького, перукарського цехів, техпрацівники.

Якщо погортати сторінки архівних газет і журналів, старанно вивчаючи творчу діяльність Рівненського театру за період з 1939 року по наш час, уважно проаналізувати кожний тиждень, місяць, рік його минулого, то перше, що стає зрозумілим, – це наполеглива боротьба за реалістичне театральне мистецтво.

Успіхи чергуються з невдачами, задоволення – із заслуженою критикою, яка веде до найвищої напруги творчих сил і неповторних художніх перемог. На цьому етапі перед творчим колективом розгорталися нові обрії, що підтвердило відзначення 60-річного ювілею театру.

Вистава «Дамських справ майстер», яка була присвячена цій даті, виявилась останньою в Рівненському театрі постановкою режисера Олега Мосійчука. За сім років праці на посаді головного режисера, художнього керівника та голови художньої ради цей митець мав неабиякі можливості для зростання за фахом і формування репертуарних планів. Він увібрав усе найкраще, найцінніше від своїх попередників. Робота над удоскона-

ленням акторської майстерності, збагаченням режисерського досвіду мала благотворний вплив на формування Мосійчука-режисера, на його становлення як митця.

Цікаво поставлені в Рівному спектаклі отримували позитивні відгуки на фестивалях, оглядах, гастролях та у театральних діячів західного регіону України. Дехто з них почав формувати свої репертуарні плани за зразком рівненського колективу і запрошувати на разові постановки Олега Мосійчука у свої театри (Дрогобич: «Три ідеальні подружжя» Алехандро Кассона, «Сльози Божої Матері», «Як наші діди парубкували» Володимира Канівця; Івано-Франківськ: «Три ідеальні подружжя» Алехандро Кассона; Чернівці: «Сльози Божої Матері», «Тіль» Григорія Горіна, «Безталанна» Івана Карпенка-Карого). Але це вже були не самостійні творчі роботи режисера в цих театрах, а майже копії рівненських вистав, тільки з іншими виконавцями ролей.

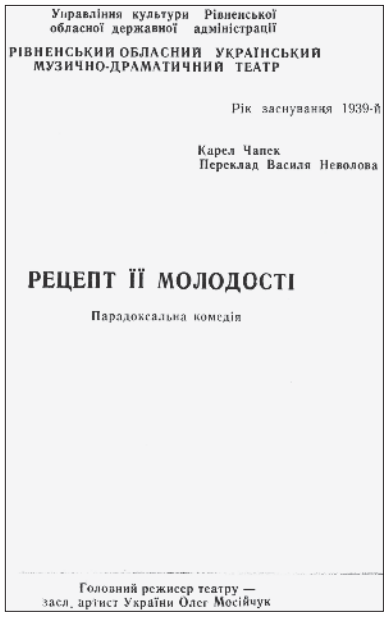
У наближених до театру колах почали ширитися чутки про те, що головний режисер збирається залишити Рівне і переїхати до Чернівців. Коли відшуміли ювілейні театральні урочистості, 29 грудня 1999 року Олег Мосійчук усе-таки звільнився, залишивши театральний колектив сам на сам зі своїми проблемами. Намагання директора театру Володимира Петріва та начальника обласного управління культури Ярослава Мельника порозумітися з Олегом Мосійчуком, пропозиції залишитися в Рівному, спроби з'ясувати причини переходу в інший театр залишилися безрезультатними.

І це вже не дивина, коли наприкінці театрального сезону або календарного року одні актори чи режисери приходять, інші йдуть із трупи в пошуках нових творчих вражень.

Справа в тому, що Чернівецький драматичний театр ім. Ольги Кобилянської саме в цей час опинився у скрутному фінансовому становищі, через що багато акторів звільнилися з роботи, і не було головного режисера, тому чернівецьке керівництво запропонувало Олегу Мосійчуку, на певних умовах, перейти до Чернівецького театру для укріплення творчого потенціалу.

Отже, саме в період утвердження професійної майстерності, на творчому злеті колектив Рівненського театру втратив головного режисера, однак це аж ніяк не поставило крапки у його театральному житті. Рівненські актори, яких поєднували зрілість і молодість, досвід і пошук, змогли і надалі розвивати й поглиблювати своє творче кредо. Театр, полишений головним режисером у складний період, не захлинувся непередбаченою хвилею, не почав борсатися на мілині. Із радістю можна констатувати факт появи подарованих митцями нових чудових вистав.

З великим творчим піднесенням розпочалася робота над сценічним утіленням п'єси Карела Чапека «Рецепт її молодості» («Засіб Макропуло-

Управління культури Рівненської
обласної державної адміністрації

РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

Рік заснування 1939-й

Карел Чапек
Переклад Василя Неволова

РЕЦЕПТ ЇЇ МОЛОДОСТІ

Парадоксальна комедія

Головний режисер театру —
засл. артист України Олег Мосійчук

Програма комедії
«Рецепт її молодості»
Карела Чапека. 1999 рік

са») у постановці запрошеного з Черкаського облмуздрамтеатру режисера Олександра Олексюка, на честь бенефісу народної артистки України Ніни Ніколаєвої у головній ролі Емілії Марті.

Цікава побудова п'єси. У ній не відбуваються видимі принципові зіткнення, які б поділили героїв на позитивних і негативних персонажів. Зав'язка, кульмінація, розв'язка – як елементи сюжету й конфлікту – у розгортанні подій не вичленовуються. П'єса статична зовні, але сповнена глибокого внутрішнього драматизму, емоційної наснаги, що робить її сценічною. В основу автор поклав філософські роздуми про окрему людську долю, які переростають у роздуми про долю всього людства на тлі драматичного сприйняття часу. У її сюжеті – легенда про середньовічний рецепт вічної молодості, а в її центрі – образ красуні-актриси Емілії Марті, яка прожила триста років і опинилася серед звичайних людей для того, щоб показати різницю у світосприйнятті дійсності сучасними людьми і нею. Така ситуація приводить до зіткнення двох несхожих позицій, різних точок зору.

За чарівною зовнішністю Емілії криється мертва душа, позбавлена будь-яких почуттів і емоцій, до всього байдужа, не здатна кохати, вірити, цінувати прекрасне, бачити сенс людського існування. «Не можна кохати триста років, – стверджує Емілія, – не можна сподіватися, творити або просто жити триста років підряд. Цього ніхто не витримає». Розуміючи це, вона все ж бореться зі смертю і прагне продовжувати своє існування.

Власниками рецепту еліксиру молодості стають адвокат Коленатий (заслужений артист України Петро Лісничук) та архіваріус Вітек (народний артист України Володимир Сніжний). Але жоден з них не скористався ним, боячись невідомості, вічності та остерігаючись стати живими мерцями, втратити рідних, друзів, а головне – почуття і душу.

Архіваріус Вітек пропонує наділити всіх людей трьохсотлітнім життям, у цьому вбачаючи звільнення людства від пороків, воєн, страху, огидної боротьби за існування, егоїзму, можливість кожній людині стати досконалою і незалежною. А Болеслав Прус (народний артист України Георгій Морозюк) вважає, що у світі існують незамінні люди, і пропонує заснувати осередок аристократів-довгожителів, які б володіли надлюдським розумом і створювали еліту володарів расової винятковості.

Зусиллями режисера-постановника Олександра Олексюка і невеликого творчого складу виконавців було створено цікавий спектакль, яким стверджувалася наступна головна ідея: справа не в тому щоб продовжити людське життя на певну кількість років, а в тому, щоб час, відведений для людини природою, був сповнений не стражданнями чи надважкою працею, а радістю знайти те життєствердне начало, яке дає можливість оптимістично дивитись у завтрашній день.

Постановник Олександр Олексюк – митець зі своєрідним художнім почерком і образною сценічною формою – також поставив безліч моральних питань перед глядацькою аудиторією.

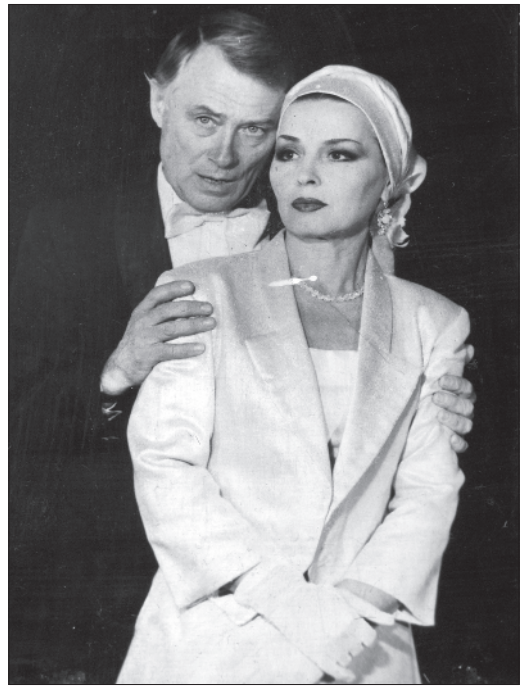
Сумлінна праця всього творчого складу і майстерна гра акторів Андрія Куделі (Янек), народного артиста України Анатолія Гаврюшенка, заслуженого артиста України Володимира Дякова (Гуан Шендорф), заслуженого артиста України Олексія Заворотнього (Грегор), артистів Ірини Бабінок, Наталії Гунди, Емілії Морозюк (Луїза) та оригінальне, виразне художнє оформлення художників Ніни Бобришевої і Сергія Вірославова зробили виставу помітним творчим надбанням Рівненського театру і вдалим бенефісом із нагоди 30-річної творчої діяльності народної артистки України Ніни Ніколаєвої, який відбувся 11 грудня 1999 року.

Газета «Рівне вечірнє». 10 грудня 1999 року.

РЕЦЕПТ МОЛОДОСТІ АКТРИСИ НІНИ НІКОЛАЕВОЇ

У 1967-му році випускниця театрального інституту Ніна Ніколаєва, родом з Бердянська Запорізької області приїхала на запрошення адміністрації у Рівненський облмуздрамтеатр. Точніше, вона приїхала не одна, а в групі 7-ми випускників, серед яких були і Володимир Сніжний та Ліна Ізарова, які теж працюють у театрі дотепер. Днями Ніна Ніколаєва відзначила свій ювілей, а в ці вихідні відбудеться її бенефіс. У фантастичній виставі «Рецепт її молодості» за мотивами твору Карела Чапека Ніна Ніколаєва гратиме головну і одну з найважчих – у цьому вона сама зізналась – своїх ролей.

– Я вважаю, – сказала Ніна Ніколаєва, – що усе моє творче життя пов'язане з Рівненським театром, і я цим задоволена. Якщо говорити про високий, так би мовити, політ, то у мене й досі залишилось відчуття, що всі мої можливості ще не реалізовані.

В. Сніжний і Н. Ніколаєва у виставі «Шлюб по-італійськи»

– Як ви гадаєте, за що отримали звання народної артистки України, може, це була якась дуже визначна роль?

– Ні, це була відзнака всіх років моєї роботи у театрі й усіх зіграних мною ролей, а не приурочення до певної події чи особливої ролі, принаймні, я так гадаю, але так воно і є.

– Яке ваше творче амплуа і, відповідно, якою виходила співпраця з режисерами?

– За освітою я драматична актриса, і саме ці ролі мені найближчі. Я люблю характерні ролі, але найкраще себе реалізовую у психологічних образах, і режисери мені їх довіряють. За час моєї роботи у Рівненському облмуздрамтеатрі змінилось 8 чи 9 режисерів. Дуже цікавим був режисер Морозенко, надзвичайно талановитим – Панасенко, але він працював з нами недовго. Гадаю, нам дуже пощастило, що зараз нашим головним режисером є Олег Мосійчук. У мене ніколи не виникало проблем з режисерами, але найлегше знаходжу спільну мову саме з п. Мосійчуком. Спочатку я багато грала в українській класиці, пригадую ролі Катрі у виставі «Не судилося» та Софійки в «Безталанній»; дуже люблю Гелену у «Варшавській мелодії», Дженні Герхардт в однойменній мелодрамі, Єлизавету з «Марії Стюарт». Зараз мені подобається Голда в «Поминальній молитві» та надзвичайно складна для мене роль Емілії Марті.

– Бували у вас ролі, якими ви залишились незадоволеними?

– Звичайно, хоча й небагато. Як правило, мені вдавалось або переконати режисера у правильності мого бачення цієї ролі, або виправдати те, на чому він наполягає, навіть якщо я не згодна. Хоча буває, що працюєш над образом, але постійно щось заважає, і як не намагаєшся вже у виставі удосконалити його, а він так і залишається недовершеним.

– Гадаєте, що знайшли себе у цьому житті?

– Так, я вдячна своїй долі й Богові за те, що я актриса.

Записала ***Світлана Федас.***

Газета «ОГО». 3 грудня 1999 року.

ТЕАТРАЛЬНИЙ ГРУДЕНЬ

Бенефіс народної артистки України Ніни Ніколаєвої, театральні імпрези до ювілею театру, новорічні свята для малечі – такий далеко не повний перелік видовищ, які зараз готує для любителів театрального мистецтва, рівнян та гостей нашого міста Рівненський обласний музично-драматичний театр.

Вже з перших днів першого зимового місяця на сцені театру можна побачити кращі вистави репертуару: «Сльози Божої Матері» – народну трагедію за сторінками роману нашого земляка Уласа Самчука «Марія», «Дамських справ майстер» – музичну комедію за мотивами п'єси Михайла Старицького «За двома зайцями», музичну комедію Робера Ламуре для дорослих «Моя парижанка» та інші. Працює мала сцена театру, де можна побачити комедію-гротеск за творами А.П.Чехова «О часи, о звичаї!» та драму Робера Томма «Пастка на самотнього чоловіка».

Але головні події місяця розпочнуться 11 грудня. У цей день відбудеться бенефісна вистава народної артистки України Ніни Ніколаєвої «Рецепт її молодості» Карела Чапека, в якій вона зіграє Емілію Марті. Постановку вистави здійснює режисер Черкаського облмуздрамтеатру Олександр Олексюк, сценографія Ніни Бобришевої. Партнерами Ніни Ніколаєвої будуть народні артисти України Георгій Морозюк, Володимир Сніжний, заслужені артисти України Олексій Заворотній, Володимир Дяков, Петро Лісничук, актори Дмитро Мель-

ничук, Ірина Бабінок, Наталія Гунда, Емілія Морозюк.

Із 14 грудня розпочнуться ТЕАТРАЛЬНІ ІМПРЕЗИ до ювілею нашого театру. Щодня впродовж тижня на сцені театру покажуть свої кращі роботи музично-драматичні театри Тернополя, Івано-Франківська, Луцька, Рівного та академічний український драматичний театр ім. М.Заньковецької зі Львова.

18 грудня у залі театру відбудеться науково-теоретична конференція, на якій разом з науковцями виступлять ветерани сцени, керівники театру в різні роки його діяльності, режисери. І завершить цей театральний тиждень ювілейний вечір з нагоди 90-річчя театру в Рівному та 60-річчя від дня заснування Рівненського облмуздрамтеатру, що відбудеться на великій сцені 19 грудня.

Н. Ніколаєва та В. Сніжний
у виставі «Я – жінка» В. Мережка

А потім театр запрошує батьків та, дітей до зустрічі Нового 2000 року та Різдва Христового. Із 24 грудня по 10 січня в приміщенні театру запалить вогні ГОЛОВНА НОВОРІЧНА ЯЛИНКА ОБЛАСТІ. Школярі та дошкільнята побувають на великому святковому дійстві біля новорічної ялинки, разом з Дідом Морозом, Снігуронькою стануть учасниками захоплюючих ігор, конкурсів. А в глядацькому залі юні рівняни і їх гості зустрінуться з героями дитячої музичної казки.

Отож, ласкаво просимо до театру, насолоджуйтесь дарами вічно живого мистецтва. Приємних вам роздумів, гарного відпочинку.

Микола Савчук,
керівник літературно-драматичної частини облмуздрамтеатру

Творча діяльність артистки, її героїні виникають ураз перед нами, виникають, щоб зійти зі сцени, коли падає завіса. На завтра залишається спогад, враження про той чи інший образ. Ніна Єгорівна Ніколаєва володіє рідкісним умінням створювати різноманітні драматичні образи художньо завершеними. У роботі вона має добре відчуття сучасності, збагачує образне мислення, шукає нові, свіжі сценічні фарби. У її різнобарвній акторській палітрі був і залишився доброзичливий гумор і контрастні барви драматизму, але найкраще вона реалізує свої творчі можливості у психологічних ролях. Це Барба («Вій, вітерець»), Катря і Анна Петрівна («Не судилось»), Софія («Безталання»), Гелена («Варшавська мелодія»), Дженні Герхардт в однойменній мелодрамі, Єлизавета («Марія Стюарт»), Голда («Поминальна молитва»), Емілія Марті («Рецепт її молодості»), Донна Анна («Камінний господар»), сільська білоруська жінка Марфа у виставі «Суперники» і багато інших ролей.

Створені образи жінок завжди були пов'язані з пристрасним бажанням актриси якомога глибше передати душу своїх героїнь, повніше розуміти і відчувати їхню сутність, уважніше придивитися до їхніх життєвих проблем. Її гра завжди природна, невимушена, наче Ніна Єгорівна живе життям своїх героїнь. Вона володіє високим професіоналізмом, через що колектив театру обирав її головуючою художньої ради. Кожен її вихід на сцену неодмінно викликає пожвавлення глядацької зали. За багаторічну роботу в театрі і зіграні понад 90 ролей у 1979 році актриса була відзначена урядом званням заслуженої артистки УРСР, а у 1995 році – званням народної артистки України.

Сергій Давидович Віорславов, усе життя якого було пов'язане з діяльністю Рівненського театру, починаючи з 1954 року працював на посаді бутафора-декоратора та завідувача декоративно-художнього цеху. Він залишив по собі добру пам'ять.

У творчому доробку талановитого, непересічного митця – понад двадцять вистав у Рівненському театрі і стільки ж у народних театрах та аматорських гуртках. Його високий професіоналізм, естетичне бачення театрального мистецтва, незмінне чуття вимог часу визначили обличчя театру для глядачів, мистецтвознавців, режисерів, акторів. Серед значних художніх звершень Сергія Віорславова як декоратора – українська та світова класика, новітні вітчизняні та зарубіжні п'єси.

Досить згадати ці назви: «В добрий час» Віктора Розова, «Матір своїх дітей» Олександра Афіногенова, «Остання зупинка» Еріха Ремарка, «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка, «Ненаписаний портрет» Л. Письменної, «Для домашнього вогнища», «Украдене щастя» Івана Франка, «Друге цвітіння» Василя Фольварочного, «Кожного осіннього вечора» Івана Пейчева, «Королева Тюльпанів», «Чужа» Юрія Мокрієва, «Стороння людина» Ігнатія Дворецького, «Брате мій» Ярослава Верещака, «Шлях на Берестечко» Ярослава Маланчука, «Заручники» В. Басовича і остання вистава художника «Рецепт її молодості» Карела Чапека, багато казок та ін.

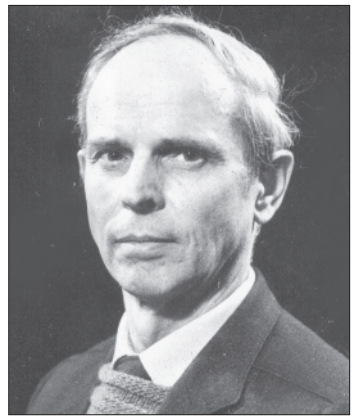
Кожна з цих робіт – наслідок копіткої праці, розуміння сенсу драматичного твору та режисерського задуму. Митець неодноразово брав участь у виставках робіт художників-аматорів у Києві, Москві та персональних вернісажах у Рівному.

31 липня 2002 року через хворобу на 71 році закінчилось земне життя Сергія Давидовича Віорславова.

Газета «Волинь». 16 лютого 2001 року.

ЖИВА ЛЕГЕНДА ТЕАТРУ

Театр, як правило, асоціюється з акторами. Глядачі знаходять серед них своїх кумирів, обожнюють їх. І тут, звісно, важко щось заперечити, актори і справді у великій мірі є візитною карткою театру. Проте будь-яку виставу

Сергій Вірославов

важко уявити без декорацій, без художньо оздоблених куліс, без задника, горизонту тощо. За усім цим стоять люди, яких ми під час дії на сцені не бачимо. Вони – художники-декоратори.

З художником-декоратором Рівненського музично-драматичного театру п.Сергієм Вірославовим ми познайомилися напередодні його ювілею в майстерні, а точніше в художньо-декоративному цеху театру. Тут по-особливому затишно. Стіни велетенського цеху нагадують картинну галерею, яку художник створив протягом кількох десятків років. Майстер довго і детально розповідає мені про кілька пейзажних полотен. У ході розмови з Сергієм Давидовичем з'ясувалося, що ми майже земляки. З 1914 по 1927 роки батьки пана Сергія мешкали в селі Маринин нинішнього Березнівського району. Тут, у Свято-Преображенській церкві, батько майбутнього художника служив дяком. І хоч майбутній майстер пензля народився в Корці, але навколишні краєвиди тих місць і досі є для нього дорогими.

У Рівненському музично-драматичному театрі Сергій Вірославов працює з 1954 року. Те, як сюди потрапив, – ціла історія. Але про неї пан Сергій розповів, як кажуть, не для преси. Скажу лише, що «тавро» попівського сина митцю довелося нести через усе життя. Тричі виключали з середньої школи, хоча вчився лише на відмінно. Відповідні органи з року в рік викликали на розмову. До сказаного слід додати те, що брати пана Сергія були в УПА. Отож, анкетні дані художника на той час були не найкращі. Попри все, Сергій Вірославов став не лише прекрасним художником-декоратором, він – жива легенда театру, свідок його примхливої долі і просто дуже інтелігентна, щира людина, чудовий співрозмовник. А розпочинав свій шлях у театрі пан Сергій робітником сцени. Якось головний художник переїхав працювати до Чернігова, і театр залишився без художника-постановника. Йому доручили створити ескізи декорацій до вистави-казки «Таємниця Чорного озера». І в нього вийшло..

– Як і в кожного початківця, у Вас, напевно, був учитель чи наставник? - запитую у художника. -Звісно, що так. Це той самий головний художник театру Платон Васильович Федоренко, який пізніше повернувся з Чернігова. Він був моїм першим прекрасним учителем і чудовим актором теж. А ще вельми багато спілкувався із старійшиною нашого колективу декораторів-бутафорів Федором Меналюком, від якого я навчився не лише майстерності художника-декоратора, а й історії України, якої у школі тоді не вчили.

А взагалі, за словами пана Вірославова, на вчителів йому поталанило. У театрі періодично працював один з корифеїв української сценографії, славетний Данило Нарбут, прекрасний знавець історії українського побуту, костюма, етнографії. Цікаво було працювати з Юрієм Мицем, випускником Краківської художньої академії, а також з Михайлом Стецюрою. Було це, правда, півстоліття тому.

Трохи пізніше Сергій Вірославов працював з Ярославом Ніродом, інтелігентною людиною, справжнім аристократом; Віктором Барибою; Анатолієм Федірком та багатьма іншими талановитими людьми.

Сімдесят – вік солідний. Позаду залишилася пора третього цвітіння. Утім, у кожного вона, напевно, триває по-різному. Сергій Давидович шкодує, що не

встиг побувати у багатьох мальовничих куточках Рівненщини, щоб перенести красу нашого краю на папір. Він і сьогодні горить бажанням поїхати, скажімо, в «Надслучанську Швейцарію», аби зробити кілька пейзажних ескізів. Творчий неспокій художника триває. Редакція часопису «Волинь» від щирого серця вітає давнього прихильника РУХу пана Сергія Вірославова із сімдесятиліттям і зичить ювілярові міцного здоров'я, щастя та всіляких гараздів.

Василь Бурченя.

Володіючи творчими досягненнями минулого і перебудовуючи творчу роботу в руслі нового часу, адміністрація театру, незважаючи на труднощі, жодну започатковану режисером Олегом Мосійчуком виставу не зняла з репертуару. Театр не став осиротілим, як писала газета «Рівне вечірнє» 4 лютого 2000 року. Він продовжував жити, готувати цікаві й гідні уваги нові прем'єрні спектаклі, запрошуючи для їх утілення відомих в Україні режисерів.

Рівненський музично-драматичний театр розпочав свій 61-й театральний сезон виставою, яка вразила глядачів. 24 березня 2000 року до Міжнародного дня театру творчий колектив здійснив постановку одного з найяскравіших драматичних творів Лесі Українки – драми «Камінний господар». Насичена мудрими філософськими думками, п'єса вражає гострим зіткненням характерів, усіма людськими якостями, що роблять твір високохудожнім і сценічним. Камерна, за авторським задумом, драма дістала у творчому колективі монументальне визначення. У виставі зримо відчувався описаний поетесою камінний суспільний устрій, образно втілений у велетенську статую Командора, у фіналі перетворюючи на кам'яні маски – жертви цього устрою – Дон Жуана і Донну Анну.

«Я кільком театрам пропонував п'єсу за твором Лесі Українки «Камінний господар, – поділився своїми роздумами режисер-постановник з Львівського театру ім. Марії Заньковецької Олександр Сторожук, – але вони відмовлялися через суто матеріальні причини».

Дійсно, постановка «Камінного господаря» обійшлася театру недешево, частину коштів офірували меценати. Багатство костюмів і сценографічне вирішення заслуженого діяча мистецтв України Людмили Боярської та реалізація його Ніною Бобришевою створили справжню атмосферу пишності середньовічної Севільї і колорит епохи через лаконічну чорно-червону гаму кольорів. У художньому оформленні символом вистави був розп'ятий Христос як утілення людського сумління і страждань, а з обох боків сцени – органні труби, як гармонія духовного буття людини. Вони з'являлись і зникали відповідно до певних епізодів та сприяли посиленню емоційного сприйняття дії або навпаки.

Твір Лесі Українки висвітлює історію відносин Дон Жуана, його нареченої Долорес та її подруги Донни Анни, зарученої з Командором. У по-

Управління культури Рівненської
обласної державної адміністрації
РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Рік заснування 1939-й
ЛЕСЯ УКРАЇНКА
КАМІННИЙ ГОСПОДАР
Драма на 2 дії

Програма драми «Камінний господар». 2000 рік

етеси це українська версія світової теми, яку століттями розробляли видатні письменники і поети як традиційну драму про кохання, як складний філософський твір, що порушує одвічні проблеми духовної свободи, свободи і влади, вірності і зради ідеалам. Ідеться про перемогу камінного консервативного принципу Командора над роздвоєною душею гордої, егоїстичної жінки Донни Анни, а через неї – і над Дон Жуаном – «лицарем волі». Упродовж усієї вистави, починаючи з самого початку, простежувалось камінне ставлення героїв до подій, вони вбивають усе живе, нищать кращі людські поривання. Свобода і влада формували характер героїв і суспільно-психологічні стосунки між ними. Для Анни – без влади немає свободи, для Дон Жуана – свобода там, де немає влади, через що він стає жертвою не жінки, а кар'єри, яка призводить його до скаменіння.

Традиційними фарбами малюючи темпераментну підміну вольового типа Дон Жуана Лесі Українки, режисер-постановник трактував цей образ як вельможного розпусника і анархічного індивідуаліста. Однак у творчих можливостях перевтілення народного артиста України Георгія Морозюка Дон Жуан спочатку сприймався лицарем свободи, а потім – позбавленим етичних засад типом, для якого над усе були особисті бажання, який уважав себе вільним від суспільних пут. Спокуса влади привела його до самозречення: він добровільно наклав на себе пута, проти яких колись так рішуче повставав. Роль складна, і Георгій Морозюк з роботою справився, хоч йому було дуже нелегко через призначення на роль, що не відповідала його акторському амплуа.

Народна артистка України Ніна Ніколаєва та артистка Алла Луценко в ролі Донни Анни дотримувалися класичного трактування цього образу. Вольовою, гордою, цілеспрямованою красунею, яка вміє послідовно й наполегливо підкоряти анархічну натуру Дон Жуана, постала Донна Анна у виконанні Ніни Ніколаєвої. Її владна сила розкривалася під впливом могутньої любові, тому трагедія Анни полягала в тому, що вона жадала особистої свободи, але її пригнічувало камінне оточення, та й Дон Жуан виявився не тим героєм, який міг би визволити її. Усе переплелося у складній діалектиці думок і почуттів Анни, тому душа її роздвоєна. Камінне начало, втілене в Командорові, тяжіло над її властолюбною вдачею. Саме ці особливості й визначили цікаву творчу роботу Ніни Ніколаєвої.

Донна Анна – Алла Луценко – намагалася дотримуватися цього ж трактування. Однак через недостатній внутрішній темперамент, вона була більш розважливою, а також граційною і чарівною з виразними нотками

лукавства та наївності. Проте вона була переконливо правдивою, і це лише підвищувало конфліктну напругу спектаклю.

Суворий, офіційний Командор у виконанні народних артистів України Анатолія Гаврюшенка та Володимира Сніжного був утіленням камінного царства зі своїми традиціями та вподобаннями. Незважаючи на схематичність ролі, актори все ж знайшли творчі засоби для вирішення логічного існування і поведінки цього персонажа. До високого символічного звучання піднісся образ Командора з його владною силою, з придушенням людської гідності через жорстокість. Народні артисти Гаврюшенко і Сніжний створили далеко не однозначний, багатогранний образ, у якому поєднувалися велич і гріховність учинків. В образі Долорес артистка Люся Маланчук підкреслювала надмірну скромність героїні, що стало причиною певної статичності. Темне вбрання, простота рухів, відсторонена присутність на сцені робили в цілому образ невиразним і непереконливим, хоча в окремих сценах були помітні зосередженість в обличчі й стримана сила почуттів, особливо в сценах з Дон Жуаном.

Наталія Гунда

У ролі Долорес виступала також артистка Наталія Гунда, яка найкраще відтворила в цій ролі емоційну складову образу. З відчуттям бурхливої душі, але стримано, артистка розкривала складну, багатогранну гаму почуттів, справжню трагедію людського духу, надмірно використовуючи другий план ролі.

Прочитання драми режисером-постановником, відтворення його чіткого задуму допомогли втілити в життя актори театру: заслужений артист України Олексій Заворотній та артист Андрій Куделя в образі добродушного і шахраюватого Сганареля, заслужена артистка України Ліна Ізарова в ролі Донни Консерсьон, артистка Емілія Морозюк у ролі Донни Мерсед. Аналізуючи колоритні сценічні роботи в епізодичних ролях, слід відзначити заслуженого артиста України Анатолія Бортника в ролі Дона Пабло, Володимира Дякова в ролі старого гостя, артистів Ірину Бабінок, Тетяну Тертичку (Дуенья), Світлану Вакалюк (Розеліна) та Ольгу Лозовську (Донна Соль). Немалий внесок у справу успіху вистави зробив Львівський композитор Т. Саєнко, який прагнув створити атмосферу епохи, індивідуалізувавши її характер і особливість, і посилити це засобами оркестрового супроводу. Ефектною була хореографічна сцена балу в постановці балетмейстера, заслуженого артиста України Олександра Шиманського.

Внутрішня монументальна енергія, зібраність драми, розгалуженість її образних лейтмотивів, витонченість кольорової гами, романтична лег-

кість та пластичне вирішення вистави «Камінний господар» стали справжнім творчим надбанням і засвідчили спроможність театру здійснювати найскладніші мистецькі задуми, якими можна пишатися. На щорічному театральному фестивалі західного регіону в Івано-Франківську народна артистка України Ніна Ніколаєва отримала нагороду гран-прі за кращу жіночу роль Донни Анни.

Газета «Волинь». 31 березня 2000 року.

ТВОРЧИЙ ПОДВИГ ТЕАТРУ, АБО ОЦЕ ТАК ПРЕМ'ЄРА!

Рівненський музично-драматичний театр свій 61-й сезон розпочав творчим подвигом. Цим подвигом стала постановка геніальної драми Лесі Українки «Камінний господар» – чи не найкращого (а що вже найскладнішого, то поза всяким сумнівом) її драматичного твору. Так, найскладнішого, бо ж добре відомо, що і столичні театри не отак відразу відважуються братися за його сценічне втілення. А рівняни взялися! Це тим більше дивовижжя, що останнє десятиліття в історії театру нашого обласного центру, м'яко кажучи, не було періодом творчих злетів, скоріше навпаки. Що ж, приємно, навіть дуже приємно, від усього серця, з глибини душі театрал якнайщиріше вітає весь творчий склад театру, який під керівництвом постановника Олександра Сторожука піднявся на безперечні сценічні вершини. Я пишу не театральну рецензію, бо для цього знадобилося б не шмат газетної шпальти, а дві-три сторінки спеціалізованого журналу. Я пишу радше емоційний відгук давнього поціновача рідного театру, який (поціновач) страшенно радіє з осяйних сходжень рівненських служителів Мельпомени. У переглянутій 25 березня виставі вражає передусім сценографічна ідея Людмили Боярської та її реалізація Ніни Бобришевої. А який, найвищого рангу, балет, подарований глядачеві щедрим талантом Олександра Шиманського! А чого варті костюми – очі розбігаються! ... І все ж примадонною вистави в цей вечір була донна Анна у блискучому, я б сказав, неперевершеному виконанні народної артистки України Ніни Ніколаєвої. Вона до того глибоко і водночас тонко вела свою чільну роль, так майстерно вабила, чарувала, закохувала в себе, що ми, глядачі, були взяті Нею в полон, з якого пречудова актриса так і не відпустила нас до останньої хвилини вистави. Як любо-мило перебувати в такому полоні! Пані Ніна вразила глядача цілою палітрою, цілою феєрією найскладніших порухів жіночого серця. Найскладніших і найвеличніших. Запрограмована Геніальною Лесею Поема Кохання була в такій же мірі геніально зіграна. Щира дяка Вам, Добродійко, за найвищу естетичну насолоду, яку Ви щедро даруєте своєю предивною грою. Задля цього варто жити, повірте старому театралові. Чимало вартого уваги було і в грі Люсі Маланчук, Олексія Заворотнього, Анатолія Бортника та інших акторів. Взагалі в цей незабутній для мене вечір погано не грав ніхто. Це була гранд-прем'єра, якою можна пишатися.

Борис Степанишин.

Театральне життя нормалізувалося, увійшло в своє звичне творче русло. У 2000 році театр успішно провів літні гастролі у Львові з виставами «Камінний господар» і «Секрет її молодості»; в Івано-Франківську «Камінний господар» пройшов з великим успіхом; на показі кращих прем'єр сезону театрів західного регіону України в Житомирі театр

був представлений виставою «Тев'є», у словацькому місті Зволен – виставою «Тіль», яка стала лауреатом XXVII Міжнародного театрального фестивалю. Із 30 вересня по 15 жовтня гастрольні афіші репрезентували Рівненський театр у Луцьку «Камінним господарем», «Як наші діди парубкували», «Секретом її молодості», «Дамських справ майстром» і казкою для дітей та юнацтва «Два клени». Волиняни мали нагоду приєднатися до найкращих творчих надбань останніх років, про що свідчили позитивні відгуки в рецензіях. У листопаді відбулася прем'єра комедії за п'єсою болгарського драматурга Василя Станілова «Опера Мафіозо» у постановці режисера Олександра Сугака, якою театр відкривав свій новий театральний сезон і де, крім провідних акторів, головну роль директора театру грав сам директор Рівненського муздрамтеатру, заслужений артист України Володимир Петрів.

Програма вистави «Опера Мафіозо». 2000 рік

У грудні театр запропонував нову прем'єрну виставу за сценічною редакцією Рівненського музично-драматичного театру «Русалчина ніч, або утоплена» – музично-хореографічну комедію за Михайлом Старицьким та повістю Миколи Гоголя «Майська ніч», яку здійснив режисер Тернопільського музично-драматичного театру В'ячеслав Жила разом зі своїми сценографом Григорієм Лойком та балетмейстером С. Андрушком. У виставі брав участь увесь творчий склад театру та хор студентів Рівненського музичного училища під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України Олександра Тарасенка. Усім цим музичним дійством керував головний диригент театру, заслужений артист України Зіновій Крет.

Вистава «Майська ніч» на сцені Рівненського театру мала довгу історію, починаючи з 1946 року, а також у постановках 1968, 1978, 1986 років. Тепер ще одне покоління аплодувало цьому сценічному твору. Нова вистава полонила гармонійним сплетінням комедії та ліризму, побуту і фантасмагорії, чарівною музикою Миколи Лисенка. Режисер-постановник зумів частково передати в яскравій сценічній формі поетичні мрії молодого Миколи Гоголя, його задушевну лірику в образах Панночки, Левка і Ганни, закоханість у світ народної фантазії, соковитий гумор і лукаву іронію. Для розвитку наскрізної дії вирішальне значення мали народні сцени з обрядовими піснями, іграми, танцями. І все ж важко визначити, що в ній удалося більше, а що було не надто переконливим. На виставі лежав відбиток незавершеності сценарію, відчувалася непослідовність розвитку

дії в окремих епізодах, яким бракувало яскравої глибини узагальнень. У сценографічноу плані спостерігалася надмірна лаконічність, адже «Майську ніч» важко уявити на майже голій, «абстрактній» сцені.

Однак силою художнього узагальнення відзначалися роботи заслуженого артиста України Анатолія Бортника в ролі самовдоволеного і тупого Голови, народного артиста України Георгія Морозюка в ролі жалюгідного своїм виглядом і характером Писаря, народного артиста України Володимира Сніжного та заслуженого артиста України Володимира Дякова в ролі безшабашного Каленика, народного артиста України Анатолія Гаврюшенка в ролі Явтуха. Усі ці ролі складні тим, що вимагали від виконавців уважного відбору сценічних засобів і найбільшого лаконізму. Гідними виконавцями були артисти Світлана Вакалюк, Оксана Островська (Ганна), Ольга Лозовська, Емілія Морозюк (Горпина), Тетяна Барткова (Панна), Віктор Янчук (від автора) та інші. Драматичний талант Андрія Куделі охоплював проникливу чоловічу ніжність і масштабність пристрастей у ролі Левка.

Скупість сценічних засобів, влучна типажна окресленість – ці риси властиві акторському пошуку Андрія Куделі, який вміє і любить працювати, не покладається на привабливість своєї індивідуальності, не прагне будь-що «самовизначитись». Актор завжди у всеозброєнні фізичному і духовному, завжди готовий до виконання будь-якого творчого завдання, а тому за останні декілька років зайнятий у багатьох виставах на головних ролях. Першою важливою роботою була роль Хоми Брута у виставі Ніни Садур «Панночка» за Миколою Гоголем, потім Лукаш у «Лісовій пісні» Лесі Українки. Далі були образи Ніколетто («Граціо, сеньйори» Д. Скарначчі), Джура («За дев'ятим порогом» Олексія Коломійця), Челестино («Зерно рису» Альдо Ніколаї), Олександр («Канотьє» Миколи Коляди), Оліветті («Опера Мафіозо» Василя Станілова), Баба Яга («Два клени» Євгена Шварца), Принц Уельський («Кін IV» Григорія Горіна). Не перебільшуючи, можна зазначити, що в останній виставі він став головною дійовою особою поряд з Кіном. Витонченість гри, мистецька обробка ролі, помережений малюнок мізансцен – усе це зробило образ першорядного значення. Андрій Куделя – свіжий, тонкий і серйозний актор, з потужним творчим і артистичним потенціалом.

Театр володіє однією надзвичайно чудовою рисою: він «дозволяє» актору працювати в ньому необмежену кількість років, і чим довше він творить, тим яскравіше розкриваються його талант і набута майстерність.

Понад тридцять років працює в театрі заслужена артистка України Ліна Тимофіївна Ізарова-Мельничук. Її мистецька одержимість, технічна вправність, привабливість інтелекту, а ще й людська чарівність перебувають у центрі уваги прихильників театру. І коли стаєш причетним до її

Програма вистави «Інтимні варіації до «Старомодної комедії». 2001 рік

творчих доробків протягом багатьох років, бачиш її на сцені в ролях, сцементованих особистістю актриси, – Ярини («Сільська честь» Івана Карпенка-Карого), Назі («Дуель» Марка Байджієва), Дженні («Марія Тюдор» Віктора Гюго), Поліни («Рожеве павутиння» Олексія Коломійця), Харитини («Наймичка» І. Карпенка-Карого), Поліни («Мачуха» Оноре де Бальзака), а згодом у переході від амплуа ліричних героїнь на характерні ролі – Ганни («Мати-наймичка» Б. Кодоколовича та «Безталанна» Івана Карпенка-Карого), Баби Шури («Любов і голуби» В. Чуркіна), Зовиці («Майська ніч» Миколи Гоголя), Василини («Як наші діди парубкували» Володимира Канівця) та ін. – відчуваєш вдумливий, серйозний талант, відточений роками творчості.

24 лютого 2001 року Рівненський музично-драматичний театр знову порадував шанувальників творчості Ліни Ізарової прем'єрою «Інтимні варіації до «Старомодної комедії» Олексія Арбузова в постановці режисера Київської національної опери Сергія Архипчука, яка стала її бенефісом з нагоди 35-річчя творчої діяльності.

На суд глядачів була представлена п'єса, побудована на стосунках двох уже немолодих людей, яких доля звела у санаторії. Непосидюща пацієнтка другої молодості Ліда вступає в конфлікт з адміністрацією установи, яку представляє головний лікар Родіон (народний артист України Анатолій Гаврюшенко). Конфлікт невдовзі вичерпується, залишаючи моменти особистої драми і ніжності, пристрасті й хитрування, чутливої збавленості й сумного ліризму, взаємного потягу. Короткочасний «курортний» роман переростає у щось більше, ніж дружба. Роль Ліди для Ліни Тимофіївни стала ще одним вдалим, не останнім, бенефісним підсумком. Творчий шлях актриси продовжується.

Газета «Волинь». 5 квітня 1996 року.

«Я В БАГАТЬОХ ЖІНКАХ СЕБЕ ШУКАЛА,
В СОБІ ЗНАХОДИЛА Я БАТЬОХ ЖІНОК» –

пише в одному з віршів сучасна українська поетеса Наталка Поклад. Так можна сказати насамперед про кожну актрису. Сьогодні ж розмова з однією з них – Ліною Тимофіївною Ізаровою.

Театр і мистецьке слово полонили Ліну з дитячих років. Але потім здалося, що це мрія з розряду нездійсненних – і дівчина вступає до педагогічного інституту. Навчаючись у вузі, бігає в театр-студію при Запорізькому драмтеатрі

Г. Головатюк і Л. Ізарова у виставі «Майська ніч» М. Старицького за М. Гоголем

імені Щорса, бо підсвідомо все-таки мріє про сцену. Але мріяти – це одне, а ось змінити професію – зовсім інше. Ризик? Звичайно. І, наперекір приказці, уже без п'яти хвилин вчителька випускає з рук синицю, щоб зловити не відомого їй поки що журавля. Омріяний Київський театральний інститут імені І. Карпенка-Карого.

– Невже збулося, Ліно Тимофіївно?

– Так. Студентські роки були, як, мабуть, у всіх – найкращими. Не можу не згадати мого інститутського вчителя, заслуженого діяча мистецтв, професора Михайла Михайловича Карасьова. За його підручниками навчаються і зараз студенти майже всіх театральних вузів. Ми обожнювали свого вчителя – він на це заслуговував.

При розподілі роботу у Вінницькому драмтеатрі імені Миколи Садовського запропонував режисер Федір Григорович Верещагін. Це була дуже відповідальна людина. Він дбав про долю актора не тільки до тих пір, поки з ним працював, а й далі.

– Чи з багатьма режисерами потім довелося працювати?

– Потім – так. У Рівненському театрі особливо часто мінялися головні режисери.

– А коли Ви прийшли в наш театр?

– На запрошення ще одного прекрасного режисера К. Г. Пивоварова в 1969 році.

– Не розчарувалися у своїй професії?

– Ні, що Ви! Хоча успіх до актора приходить не за формулою «і вранці прокинувся знаменитим». Актору, як стаєру, потрібен великий запас духовних і фізичних сил, щоб після виснажливого бігу на довгу дистанцію перемогти.

– Мене дуже цікавить процес входження актора в роль.

– Це безмежно складна річ! Для мене завжди болісно впускати в свою душу зовсім чужу людину. Нехай вона привабливa чи навіть чарівна, та все ж це не я. А деякий час ця людина буде жити в мені. Сцена, на якій повинна з'явитися моя героїня, порожня, її ще немає. Тож читаю все, що можна про мою майбутню героїню прочитати. Довгі розмови з режисером, суперечки, обговорення з партнерами, пошук спільних з моєю героїнею рис серед своїх знайомих, на вулиці, в чергах, на базарі (там таких типажів можна зустріти!) Знаю, що будуть ще десятки питань, але шукаю і вірю в те, що знайду таки віконечко, через яке загляну в таємницю чужої (але трішечки вже й моєї) душі. І, нарешті, внутрішнім зором уже бачу, як одягається моя героїня, як вона ходить, чую, як говорить. Проходить ще чимало часу, поки я починаю відчувати, що моя героїня вже народжується.

– То скільки життів Вам подарував театр за Ваше тридцятилітнє акторське життя?

– Понад 100. Але, як найвищий собі суддя, я маю особистий список, в якому лиш одиниці ролей, якими я трохи задоволена, які, на мою думку, мають право на існування. А іноді вони, саме ці мої улюблені героїні, ставали частинкою мене самої, і розлучатися з ними – як шкуру здирати з себе.

– Що для Вас глядач?

– Він для мене важить багато: це і головний режисер, і друг, і критик, і вчитель. Я завжди пильно стежу за реакцією глядацької зали, що потопає в темряві, за її тишею і диханням, за сміхом, за ріденькими оплесками, а інколи й за громом аплодисментів. Це і є головна оцінка нашої творчості.

– Як ставитеся до своїх колег?

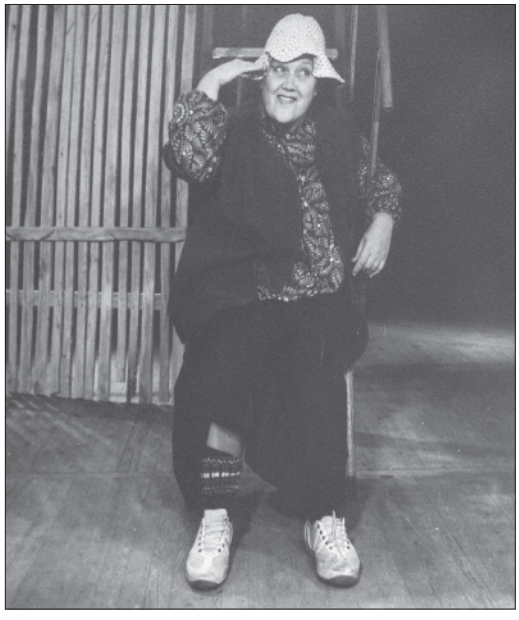
– У нас зібрався прекрасний творчий колектив. Високо ціную своїх постійних партнерів Анатолія Гаврюшенка, Володимира Сніжного і Ніну Ніколаєву (до речі, двоє останніх – мої однокурсники), Анатолія Бортника. Цікаво працювати і з молоддю. Про кожного можна сказати багато добрих і теплих слів. Працюємо з повною віддачею. Інша річ, що не завжди вдається попасти в «десятку» – на одному рівні провести роль, виставу.

– Знаю, що Ви не забуваєте й тих акторів, котрі вже не працюють в театрі.

– Я люблю їх, по можливості – спілкуюся. З ними пов'язаний не один десяток моїх років. Це Атталія Гаврюшенко, Валентина Буланова, АлісаХількевич, Оксана Білявська, Анатолій Посохін, Георгій Кияновський. Я їм щиро вдячна за те, що вони багато чому навчили молодих недосвідчених акторів. Я і зараз звертаюся до них за порадою. Пам'ятаю і тих, кого вже немає. Мені не вистачає Володимира Петрухіна, Володимира Новосада, Асі Походзілової. Хочу про них написати або зробити телепередачу. Театр наш сьогодні має високу сценічну культуру не тому, що є ми, а тому, що були вони.

– Чи допомагає Вам у роботі те, що Ваш чоловік – директор філармонії?

– Навпаки. І потім – у нього повно своїх філармонійних проблем.

Л. Ізарова (Шура) у виставі «Любов і голуби» О. Туркіна

– Чого б Ви не зробили, якби можна було розпочати все спочатку?

– Великого, принципового нічого не змінила б. Дрібниці – так.

– А чи нема чогось такого, за чим жалкуєте?

– Звичайно, є. Час. Він біжить дуже швидко і то так, що бажання мої за ним просто не встигають. Скаржитися на долю гріх, але деякі ролі мені вже ніколи не зіграти. Пройшов мій час. Знаєте, як говорив знаменитий італійський трагік Россі: «Біда акторської професії – Ромео треба грати в 17 років, а як його грати, я зрозумів тільки в 70»...

– Які риси Вашого характеру Вам самій подобаються, а які – ні?

– Мені завжди болить чужий біль. Я вірна в дружбі. А от з нестриманістю варто поборотися. Не подобається дитяча наївність, надмірна емоцій-

ність. Часто, особливо останнім часом, пливу за течією. Може, тому, що Водолій?

– Чи не дорікають Вам зараз, що в свій час були парторгом у театрі?

– Ніхто, жодного разу. Бо від того ні театру, ні порядним людям не було погано. І тоді, і зараз я намагаюся жити по совісті, так, щоб не було соромно дивитися людям у вічі. І тоді, і зараз мені боліла Україна, боліло українське слово, мій театр. І ще, пам'ятаєте у Ліни Костенко: «Не боягузи, не дебіли, але чому так душі сплять?» Оце занепокоєння поетеси було і є близьким і мені.

– Чи був він у Вас – найщасливіший день?

– О, так! Це найперша зустріч з сином, відчуття того, що я стала матір'ю.

– Поезію любите?

– Дуже. Читаю багато в концертах, на зустрічах. Пропагую рівненських поетів.

– Читаєте напам'ять?

– Так.

– Тоді напам'ять Вам ще кілька рядків Наталки Поклад.

Всі сказано слова.
Давно озвучено мелодії.
Нема вже новизни.
Минулись відкриття.
...І раптом – поклик...
Поклик твій!
І розгортаю з подивом не знану досі
Ще одну сторіночку життя.
І знову – дивний трепет.
Знов – чекання невідомого...

– Як у акторів, правда?

...Зорепадом летять роки – співає Тарас Петриненко. Летять роки і в Ліни Ізарової: зовсім недавно театр дуже гарно відзначив її ювілей.

Підсумовуючи нашу розмову, актриса сказала: «Життя має свою мудрість: хочеш чи ні, а мусиш витримати різні випробування. Було все: і відчай, і зневіра, і переоцінка цінностей, і мікросекунди щастя на сцені».

Тож бажаю народній (бо ж народ її любить) артистці Ліні Ізаровій завжди бути цікавим співбесідником глядацькій аудиторії і щоб акторське щастя вимірювалося не мікросекундами, а дещо більшими величинами.

З актрисою спілкувалася ***Олександра Якимчук****.*

Міністерство культури і мистецтва України
Управління культури Рівненської обласної держадміністрації
РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Рік заснування 1939-й
Олена ІСАЄВА
АБРИКОСОВИЙ РАЙ, або КАЗКА ПРО ЖІНОЧУ ДРУЖБУ

Програма вистави «Абрикосовий рай, або Казка про жіночу дружбу». 2001 рік

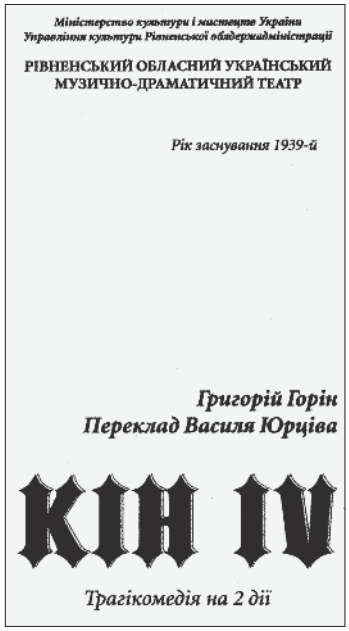
У травні на малій сцені відбулася прем'єра вистави «Абрикосовий рай» за п'єсою Олени Ісаєвої в постановці Василя Юрціва. Драматургічний матеріал приваблював режисера, акторів і глядачів увагою до внутрішнього світогляду нашої сучасної молоді, особливо до жіночої дружби та розв'язання актуальних проблем на ґрунті кохання. Провідну ідею вистави яскраво й переконливо розкривають своєю грою молоді актори Володимир Кісарець у ролі Миколи та Ірина Бабінок у ролі Люсі.

У той час спостерігалося звернення театру до комедійного жанру драматургії, природно, не обмежуючись лише гостропроблемними творами. У його репертуарі ми бачимо ліричні комедії, просто комедії, трагікомедії, яких глядач потребує також.

Щире задоволення рівнянам принесла, наприклад, трагікомедія «Кін IV-й» Григорія Горіна. Це була часткова переробка, а фактично, продовження теми п'єси Олександра Дюма «Кін, або Геній і безпутство» у постановці молодого режисера Василя Юрціва.

Для Едмунда Кіна, четвертого актора з династії лицедіїв, сцена була трибуною, з котрої він устами своїх героїв пристрасно протестував проти пануючих у той час моральних законів. Спираючись на запропонований автором широкий показ життя людей різних прошарків суспільства – від аристократичних салонів до найнижчих, мандруючих артистів на чолі з Кіном, – режисер намагався викрити салонну зухвалість, користолюбство, зрадництво через гру актора-плебея Кіна, який, незважаючи ні на що, є втіленням безкорисливості, душевної чистоти і високої чуйності до людей різних соціальних верств.

У трактовці постановника була відсутня соціальна конфліктність. У виставі спостерігалася схильність до осуду лише фальші вищого світу, його аморальності і пустоти вчинків. Протестуюче начало розкривалося не в самій виставі, а в окремих репліках та монологах. Послабленню соціального звучання сприяв виконавець ролі романтичного Кіна Володимир Сніжний, особливо на тлі вкрай сентиментального та ідеалізованого принца Уельського (Андрій Куделя), який, захоплюючись мистецтвом, був прихильником творчості видатного актора Англії.

Міністерство культури і мистецтва України
Управління культури Рівненської облдержадміністрації
РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
Рік заснування 1939-й
Григорій Горін
Переклад Василя Юрціва
КІН IV
Трагікомедія на 2 дії

Програма трагікомедії «Кін IV». 2001 рік

У 1820 році принц Уельський стає коронованим королем Георгом IV. Його начебто демократичні погляди, а також безпутство, сприяють тому, що корона стає для нього тягарем. Під прикриттям легкої іронії він починає приховувати свою шляхетність, а через подвійну гру, вагання, роздуми, важкий психологічний стан – починає хворіти, і 1830 року вмирає. У виставі яскраво відтворена ідеалістична концепція художньої творчості, доведена до кінцевого суб'єктивізму. Образ Кіна був віддаленим від реального життя. Упродовж усієї вистави режисер-постановник намагався показати примирення між Кіном-плебеєм і королем-аристократом. В образі Кіна був відтворений великий англійський актор, підпорядкований власній су-

б'єктивній інтуїції і зречений реального життя. У 1833 році, на 46 році життя, під час виконання улюбленої ролі Отелло помер останній на англійській сцені актор-романтик Едмунд Кін.

Сцена з вистави «Кін IV». 2001 рік

Драматург Григорій Горін і режисер Василь Юрців чітко визначили історизм художнього мислення, тому характери дійових осіб у виставі були показані в органічному взаємозв'язку з рухом часу. У типізації образів мали визначення не тільки драматизм або комедійність характерів, а і їх романтизація. Це, насамперед, Андрій Куделя в ролі Георга IV, народна артистка України Ніна Ніколаєва в ролі Емі Госуілл, Анатолій Гаврюшенко в ролі лікаря, Георгій Морозюк в ролі Соломона, заслужений артист України Володимир Дяков в ролі лорда Мюіл, артисти Галина Цьомик в ролі Елени та Віктор Янчук в ролі графа Кефельда та інші.

Газета «ОГО». 21 вересня 2001 року.

ТЕАТРАЛЬНА ОСІНЬ

Вересень зібрав після відпусток колектив Рівненського облмуздраматеатру. Розпочалася творча робота. Чим же порадує новий театральний сезон своїх шанувальників?

Як завжди – новою прем'єрою. Цього разу глядачів чекає вистава «Кін IV» за п'єсою Григорія Горіна. У репертуарі нашого театру вистави цього талановитого драматурга займають чільне місце. Ще у 1998 році на рівненській сцені було втілено гротескову комедію за мотивами фламандських народних легенд «Тіль» Г.Горіна. Вистава з успіхом йде не тільки на сцені нашого театру, її переглянули волиняни, львів'яни, торік вона була учасником і лауреатом XXVII Міжнародного літнього театрального фестивалю у м.Зволені (Словаччина). З не меншим успіхом йде на сцені театру і вистава «Тев'є» («Поминальна молитва») за п'єсою Г.Горіна. Географія показу цієї роботи – Львів, Івано-Франківськ, Луцьк, Дрогобич, Житомир, Новоград-Волинський. А зараз колектив театру з цією виставою запросили для участі у третьому Міжнародному фестивалі театрального мистецтва «Мандруючі зірки», присвяченому творчості класика єврейської та світової літератури Шолом-Алейхема. Фестиваль відбудеться з 10 до 14 жовтня під патронатом Міністерства культури і мистецтв України та за підтримки Єврейського фонду України й Міжнародного фонду Шолом-Алейхема (США).

І ось – «Кін IV» Григорія Горіна. Ведуться щоденні репетиції, цехи театру працюють над виготовленням декорацій, костюмів, реквізиту...

Режисер-постановник вистави – Василь Юрців, відомий нашим глядачам

недавньою постановкою вистави «Абрикосовий рай, або Казка про жіночу дружбу» О. Ісаєвої, яку рівняни побачили на малій сцені театру.

Художнє оформлення і костюми – головного художника театру Ніни Бобришевої, музичне оформлення – заслуженого артиста України Зіновія Крета.

Головну роль Едмунда Кіна виконує заслужений артист України Володимир Петрів. У виставі задіяний весь творчий склад театру, у тому числі народні артисти України Георгій Морозюк, Ніна Ніколаєва, Анатолій Гаврюшенко, Володимир Сніжний, заслужені артисти України Ліна Ізарова, Володимир Дяков, артисти Андрій Куделя, Віктор Янчук, Галина Цьомик, Іван Білоус, Анатолій Лозовський, Мечислав Іщенко, Олександр Куровський, творча молодь. Прем'єра відбудеться на відкритті нового сезону на початку листопада.

Завершується робота над ще однією прем'єрою – музичною казкою для дітей «Курочка Ряба» за п'єсою Н. Шейко-Медведєвої. Режисер-постановник вистави Роман Міщук, сценографія Ніни Бобришевої, балетмейстер Ганна Даниленко. У виставі звучатиме цікава музика, яку спеціально для нас написав відомий рівненський композитор Валерій Марченко. У виставі діти побачать казкових героїв у виконанні заслуженого артиста України Анатолія Бортника, артистів Івана Білоуса, Емілії Морозюк, Тетяни Тертички, Вікторії Фіськович, Надії Євтушенко, Світлани Вакалюк, Оксани Островської, Катерини Лапіної, Ірини Бабінок, балетної трупи.

Окремо треба сказати, що до відкриття нового сезону відбудуться традиційні (уже одинадцяті) обмінні гастролі між нашим і Волинським облмуздрамтеатрами, які проходитимуть у театрах Рівного та Луцька з 7 по 21 жовтня. Глядачі обох обласних центрів побачать кращі вистави, прем'єри обох театральних колективів. Глядачі також познайомляться з новим поповненням, яке прийшло у наш театр. Це – артисти драми, випускники Київського інституту театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого Роман Міщук та Олександр Гарвасій, випускники Рівненського державного гуманітарного університету Марина Клочко, Вікторія Юрців, Алла Крук, артисти балету Маргарита Кравчук, Тарас Мельничук, артисти оркестру.

Отож, шановні глядачі, любителі театру, до нових зустрічей!

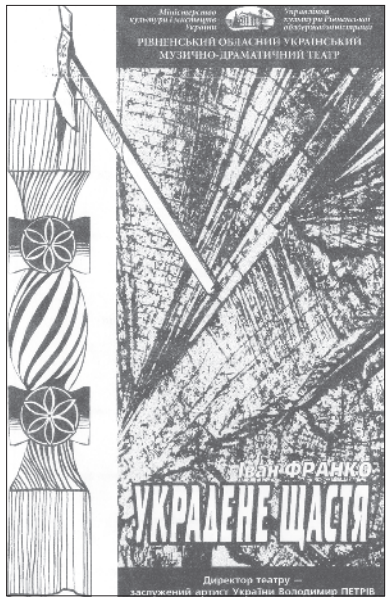
Микола Савчук,
керівник літературно-драматичної частини Рівненського облмуздрамтеатру.

Неможливо уявити афішу без класичної драматургії. Не треба доводити, що класична п'єса в руках талановитих майстрів може набути справді сучасного звучання, що вона є школою режисерської та акторської майстерності. Розвиваючи та збагачуючи кращі традиції минулого, режисер Василь Юрців, який закінчив режисерський факультет Рівненського інституту культури і перебував в аспірантурі Київського театрального інституту ім. Івана Карпенка-Карого та деякий час працював режисером у театрі Російської драми ім. Лесі Українки в Києві, виявив неабияку самостійність в освоєнні найрепертуарнішої п'єси Івана Франка «Украдене щастя», присвятивши її у 2002 році Міжнародному дню театру (27 березня). Молодий режисер, обираючи цей твір, керувався почуттям спадкоємності, вірності традиціям Рівненського театру. Вірності не літері, а духу, не зовнішнім канонам, а істотним мистецьким принципам – народності й

реалізму, збагаченими естетичними вимогами нашого часу. Відомо, що 1974 року цю п'єсу на рівненській сцені ставив режисер Леонід Данчук, і спектакль був оцінений як недостатньо вдалий.

Нова постановка «Украденого щастя» Василя Юрціва найточніше відповідає авторському задуму. Режисер глибоко розкрив закладений у п'єсі соціальний конфлікт. Але водночас він звернув увагу й на етичну проблематику, що теж лежить у її основі. У центрі сценічного дослідження – моральні пошуки героїв, їх відчуженість, драматична відповідальність кожного за втрачене щастя.

Василь Юрців вирішував виставу не як соціально-побутову, а як психологічну драму з забарвленням трагічної притчі.

Програма драми «Украдене щастя». 2002 рік

Це відчувається з перших хвилин. На сцені – бойківська, прибита до землі низька хата, у хорошому розумінні слова – театральна. І ще – сценографія Ніни Бобришевої – образна, дійова. Образ продовжується в дії, коли в один із найнапруженіших моментів хату раптово розбирають. Це сприймається як удар: розкидається хата Задорожних, розлітається на тріски життя... У цьому зоровому контексті трагічне звучить як неминучість катастрофи. А життя було, здається, не гірше, ніж у інших. Звичайне селянське життя, знайоме зі злиднями, працею, війтовим батогом.

...Жили собі Микола (народний артист України Георгій Морозюк) і Анна (Галина Цьомик), думаючи про працю більше, ніж про любов, жили б так і далі, коли б у ту заметільну ніч не з'явився в їхньому домі жандарм Михайло Гурман (заслужений артист України Володимир Петрів та Віктор Янчук), якого кохала колись і, здавалося, забула Анна... Із цього моменту починається конфлікт – битва двох світоглядів – Миколи і Михайла, які по-своєму розуміють життя і твердо стоять на своєму. У Гурмана поступово зростає колишня любов до Анни, а разом з нею – зневага до її чоловіка й очікування від нього зла.

Глядач зустрівся з винятковою обсадою: Миколу Задорожного у виконанні Георгія Морозюка ніяк не можна назвати старим, забитим селянином. Він натура активна, запальна. Рисунок його образу повністю відображав ментальність українського селянина, його мораль. Георгій Морозюк чудово передавав контраст між переконаністю, одержимістю і кострубатістю мови. І хоча цей герой виступав у різних душевних виявах – бурчав, бідкався, розкисав, огризався, але незмінною залишалася його

віра в добро, у велич людських душ. Актор вибудував своєрідну пластико-інтонаційну партитуру. Він не боявся гротескових, трагікомічних барв, емоційно наповнював кожну мить сценічного існування героя. Здавалося, що не можна переконливіше зобразити Миколу Задорожного, який відчайдушно бореться за людську гідність. І не лише за свою, особисту, а й за гідність Анни, коли крізь усі нашарування характерності проглядала його людська особистість, що вирішувало успіх не тільки ролі, але й усієї вистави.

Кожен з виконавців Михайла Гурмана відтворював характер героя відповідно до своєї творчої індивідуальності. У Михайла-Петріва за частковою солдафонською грубістю відчувалася щиросердність сільського парубка. Його герой душевно складніший за Миколу, але водночас підступніший і жорсткіший через гіркоту украденого щастя і передчуття неминучого фатального кінця. Він жандарм у вчинках, але селянин у цікавості до Миколи. У нього влада, сила, у Миколи – безпорадне добро, якого не розуміє Михайло. Гурман у виконанні Петріва постав як людина рішуча, діяльна, наділена сильною волею і відчайдушністю. У мундирі жандарма він відчуває силу й владу над людьми, з якими колись був одного стану. Душевний розлад і затаєна тривога не дають йому спокою, немає колишньої беззастережної радості від кохання: осуд людей і терзання Анни його дратують; його невгамовній натурі не дає втіхи й видима перемога над Миколою, знущання над ним його не тішать. Тому і в тюрму його спровадив, і б'є, і з власного дому виганяє, щоб вільно почувати себе з його дружиною. Та не може побороти в собі відчуття несправедливості своєї перемоги, нетривкості свого щастя. Смерть, заподіяна Миколою, для нього порятунок, за який Гурман дякує.

Якщо Михайло-Петрів вражав внутрішньою силою, злістю, нервозністю, то Віктор Янчук наче втілював ту саму режисерську ідею, однак, частково приховував злість за добродушною усмішкою під час знущання над Миколою і більше наголошував на любові жандарма до Анни. Це був Михайло-герой-резонер, провінційний красень з деякими ліричними нашаруваннями, особливо під час його трагічного вбивства.

Анна (Галина Цьомик) на тлі Миколи і Михайла виглядала натурою дещо сильнішою і внутрішньо зосередженішою. Спочатку боязко і несміливо, а потім рішуче кидає вона виклик нелюдським законам суспільства, яким раніше підкорялася і які привели до краху її мрії та сподівання. Артистці вдалося показати, як сила характеру, нескореність долі, незалежність поєднуються з м'якою лірикою, жіночністю, прагненням до чистого щастя. Галина Цьомик зуміла передати складну драму жінки, яка розривається між обов'язком і почуттям, між честю і коханням, яке дарує більше зла, ніж щастя. Її внутрішній світ чистий і вимогливий, душа її горда і незалежна. Тому поведінка Анни морально виправдовує її право на

людське щастя. Для Анни любов – то мука, самозречення, і в цьому глибокий внутрішній драматизм її образу. Виконавиця цієї ролі в деяких сценах, особливо в дуетах з Михайлом і Миколою, була статичною, і тому муки її душі не розкривалися до кінця. Це був той випадок, коли грати професійно грамотно – замало. Микола, Анна і Михайло – постаті глибоко трагічні. А трагічний герой, яким би не була міра його провини чи навіть злочину, завжди зворушує і хвилює. Гуманіст Іван Франко добре це розумів, наділивши кожного з персонажів рисами суперечливими і неоднозначними. Виконавці разом із режисером здійснили велику творчу працю. Спектакль відзначався суровим добором засобів виразності. Мізансцени були підпорядковані графічно чіткому визначенню.

Стилістиці, цілісності вистави допомагали масові сцени, які підкреслювали гармонію природи і дисгармонію людських стосунків на тлі трагедії героїв і осуду односельців. Заради єдності жанру режисер уникав яскравих, колоритних рис у змалюванні другорядних персонажів (Бабич – Анатолій Лозовський, Настя – Ольга Лозовська, Емілія Морозюк, Війт – народний артист України Анатолій Гаврюшенко). У виставі вони «брали на себе» стільки уваги, скільки необхідно було для сюжету.

Вистава вражала переконливістю як життєвої, так і художньої правди. Зі сцени на повний голос прозвучала ображена людська гідність. А виконавцям головних ролей доля подарувала безсумнівний успіх. На щорічному весняному театральному фестивалі західного регіону України «Прем'єри сезону», що відбувся в Івано-Франківську 14 травня 2002 року, театр звітував прем'єрою «Украдене щастя».

За оцінками журі фестивалю, яке очолював народний артист України, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка Федір Стригун, вистава зайняла перше місце, а Георгій Морозюк став переможцем фестивалю в номінації «Найкраща чоловіча роль» за створення образу Миколи Задорожного.

На шпальтах газет «За вільну Україну», «Високий замок», «Галичина», «Молода Галичина» були надруковані схвальні відгуки про виставу «Украдене щастя».

Наш театр зайняв своє, тільки йому властиве місце в розвитку українського театрального мистецтва. Аналіз репертуару 2001-2002 років доводить той факт, що його керівництво дбало про жанрову різноманітність п'єс, щоб задовольнити інтереси і смаки усіх глядачів. Крім того, з репертуаром рівненського творчого колективу не соромно було гастролювати усією Україною, бо назви його вистав були відсутні в інших театрах.

Знайомлячись з репертуарною афішою театру, можна зробити цілком справедливий висновок щодо творчих зусиль колективу, його жанрових і стилістичних надбань, рівня професіоналізму і постановчих можливостей. Усе це свідчить про те, що театр має своє творче обличчя, що він особливо

ретельно ставиться до підбору репертуару, можливо, інколи й незвичайного, але притаманного саме йому, його смакам, творчим можливостям і пориванням. Провідна роль тут належить орієнтації на людину сьогодення, розкриття її думок і помислів, прагнень, переживань і активних дій на позбавлення від недоліків, які досі побутують як пережитки минулого, на оспівування всього того прекрасного, до чого прагне кожен.

Газета «ОГО». 17 травня 2002 року.

ЩАСТЯ З ПРОВІНЦІЇ

Пропонуючи увазі читачів даний передрук рецензії з газети «За вільну Україну» від 30 квітня ц.р. (заручившись дозволом редакції), ми переслідували кілька цілей. По-перше, як взірець підходу до написання такого роду матеріалів: глибокий, виважений, професійний. По-друге, ця стаття цілком може слугувати навчально-методичним матеріалом для учнів старших класів чи студентів, а по-третє, сказати ще раз добре слово про роботу Рівненського обласного музично-драматичного театру.

Повірити важко: перш ніж потрапити на сцену і бути виставленою театром «Руської Бесіди» 4/16 листопада 1893 року, драма Івана Франка «Украдене щастя», написана два роки перед тим, у 1891 році, мусила пройти цензуру, яка нічого спільного з державною офіційною цензурою не мала, про що дуже часто забувають ті, хто пише про це. Це була цензура неофіційна, громадська, у вигляді конкурсної комісії на кращу оригінальну українську п'єсу. Були колись такі часи, коли в загарбаній австріяками Галичині держава дбала про розвиток української драми і влаштовувала навіть конкурси. Ви пригадуєте щось подібне в нас? У власній Українській державі? П'єса Івана Франка була нагороджена останньою, найнижчою третьою премією. Треба додати, що це відзначення було зроблене «з застереженням і під условієм», що автор драми «поробить в тій штуці зміни, вказані через комісію». Франко погодився на зауваження, зміни поробив і премію 200 гульденів дістав.

Повірити нині важко, що зауваження комісії стосувалися того, що взаємини Анни Задорожньої та Михайла Гурмана годі показувати на сцені, бо, як писав член комісії, професор Львівського університету Омелян Огоновський (до речі, перший автор історії української літератури), не можна виставляти на сцені «особи з ненормальними прикметами», розуміючи під останніми подружню зраду. Другим «условієм» було непошанування жандармського звання та жандарма як особи, котра уособлює закон. Нашим предкам, наївним і простим, у голову не приходило не покоритись закону, не пошанувати людину, яка представляє цей закон. Цілком аморальним було плюнути на цісарський мундир, як це в п'єсі.

Михайла Павлика, товариша Івана Франка, за його «Ребенщукову Тетяну», в якій йдеться про те, як ця жінка живе «на віру» з нешлюбним чоловіком, судили... Це було 110 років тому. Сто десять років тому наше село було обурене фактами, які сьогодні є буденними, звичайними справами. Навіть більше – нормою життя! Миколі Задорожньому, який заохочує свою жінку поговорити з Михайлом Гурманом, своєю давньою любов'ю, навіть у голову не приходить про якусь подружню зраду як із боку дружини, так і з боку Михайла Гурмана, бо шлюб Миколи й Анни охороняла святість подружніх уз, зв'язаних самим Богом. Виступити проти того означало виступити проти самої волі Бога! Сусідка Настя, яка так співчутливо ставиться до Анни, котрої долю занапастили бра-

ти, та яка намовляє Анну поговорити з Михайлом, побачитись, коли дізнається, що Анна зрадила свого шлюбного чоловіка, стає її найлютішим ворогом. Усе село виступило проти Анни й Михайла. І це було зовсім природно. (Дорогий читачу, невже ти вважаєш, що я оповідаю якусь казку?). Це все було наше село, таким воно було колись. Таким його бачив Франко. З того села і його моралі вийшли ми, що звемось українцями...

Саме це і є найважливішим моральним тлом драми «Украдене щастя», без котрого ця драма перестає мати той могутній заряд, що й сто десять років тому. Всіляке кастрування цієї драми, відкидання соціального тла робить її тим, що запропонував нам кілька років тому Львівський молодіжний театр ім. Л.Курбаса. Коли б Іван Франко мав намір своє «Украдене щастя» написати для трьох і для театру «в кошику» чи «наперстку», то він би, можна в тому не сумніватись, зробив би це...

Правдою є й те, що, напевно, нема в українській класичній драмі такого твору, який би підлягав чи піддавався різним «підкороченням», «обтинанням», як «Украдене щастя». Виявляється, що в наших театрах знають, що висидіти глядачеві трохи більше двох годин затяжко, а артистам та персоналу, який обслуговує залу, вже аж задуже тяжко. Тому й кромсали і кромсають цю драму.

Львів давно не бачив «Украденого щастя» Івана Франка. Колись ця драма була в репертуарі Національного театру ім. Марії Заньковецької. Її постановку здійснив Сергій Данченко, і вона вважалась в історії постановок драми дуже важливою, майже революційною або, принаймні, отим новим «прочитанням» (дивовижний добір слів!). У ролі Миколи був Богдан Ступка, у ролі Михайла – Федір Стригун. По Львову довго ходили чутки про принциповість С.Данченка в Мистецтві, бо ж відомо було, що про роль Миколи Задорожнього мріяв легендарний тепер уже Володимир Глухий. Однак прийнято було тоді говорити, що С.Данченко вирішував виставу «Украдене щастя» трохи інакше, ніж це було в тодішній театральній традиції. Йшлося про те, щоб показати Миколу сильним чоловіком, аби з Гурманом вони були рівноцінні суперники. А фактура Володимира Глухого була така, що коли він би з'явився на сцені, то відразу всі глядацькі співчуття були б на його боці. А того не хотів С.Данченко. Але в п'єсі є задум Івана Франка, а не Данченка! Миколу захищає імунітет шлюбу і про рівноправність, рівносильність партнерів не могло бути й мови. Цьому імунітетові корилися усі, на нього не сміли піднімати руку, на боці Миколи ціле село, яким би придуркуватим та дурним, особливо в «пияцьких» сценах та сценах частування горілкою, не намагались показати його і режисери, і працелюбні наші актори. За задумом Франка, і Микола, отой останній «туман», посміховисько, якесь собі таке нещастя, — але це людина, і ця людина має право на щастя. І, врешті, його право перемагає. Михайло мусить вступитись. Він гине. І сам розуміє це, бо прощає своєму вбивцеві Миколі. Зрештою, і назвати Миколу вбивцею також не можна. У кожної з тих жінок, які тепер так активно засуджують вчинок Анни, своя правда. Чи тільки вона одна, Анна, таке витерпіла? Чи тільки їй одній випала така доля? Але ж вони, ті, що осуджують, покорились загальним правилам життя у суспільстві, не пішли наперекір. Бо про що без отої покори одиниці загалу можна тоді говорити?

16 та 17 квітня у Львові, у приміщенні Національного театру ім. Марії Заньковецької виставу «Украдене щастя» показував Рівненський обласний музично-драматичний театр, якому ще, на відміну від інших, не надано чийогось імені та про який звикло в нас кажуть «театр з провінції». Режисер-постановник

Василь Юрців, напевно, наймолодший з усіх режисерів, які коли-небудь ставили «Украдене щастя», бо йому майже тридцять років, він закінчив Рівненський інститут культури, був в аспірантурі Київського театрального інституту ім. Карпенка-Карого, деякий час працював режисером у Національному театрі російської драми ім. Лесі Українки в Києві, а далі був запрошений в Рівне. Тут і поставив «Украдене щастя». Прем'єра вистави відбулася у березні 2002 року. Чесно сказавши, з усіх постановок «Украденого щастя», які мені довелося бачити на своєму віку, ця постановка найкраща, оскільки найточніше відповідає авторському задумові і небувале вдалій актуальності. За своїм звучанням, саме тепер, коли нас своєю мораллю, своїм плюгавством і бридотою, категорично несприйнятними українською ментальністю, намагаються затиснути і знищити під виглядом «культури» Європи і входженням в оту Європу.

Вистава вражає своєю переконливістю як життєвої правди, так і художньої. Ох, як ми багато раніше чогось недобачали. Мали очі і не виділи! В постановці С.Данченка Михайло Гурман силач. Могутній, аж страшний. Він домагається свого, чхає на традиції, хоч проти нього ціле село. І цілком незрозуміле, чому він такий вдячний Миколі, коли той вгатив йому сокиру в груди. Отже, підказує логіка його гри, черв'як сумління точив його, говорив, що чинить не по Божому, не по людському закону. Ніби хтось це робив замість нього. І виглядала в постановці С.Данченка ця перемога Миколи «піррovою». Ні, це цілком не так, як хотів Франко, який усіх ввів в облуду самою назвою драми, бо кожен, хто ставив цю драму, чи дивився, хотів конче відгадати, у кого те щастя вкрали.

Збунтовані проти моралі, традицій, проти найсвятіших основ суспільності Михайло і Анна були жорстоко покарані. Ті основи руйнувати не можна...

Це і є наймогутніше у виставі, хоча нас давно привчили до іншого, і саме до того, що украло те щастя буржуазне капіталістичне суспільство зі своєю порочною негуманною мораллю.

На диво, ідею Івана Франка зрозумів молодий режисер. Може, тому, що не такий вже добре обізнаний з тим, чого вчили попередніх режисерів, хто знає?! І в тому його український вияв як режисера, за яким в наші часи треба шукати зі свічкою, як колись Діоген шукав у білий день людину. Здавалось: якого ще переконливішого можна зробити Миколу Задорожнього після Володимира Глухого? Прекрасна, бо органічна із задумом І.Франка , праця у тій ролі народного артиста України Георгія Морозюка, якого ми так і не змогли втримати ні в Дрогобичі, де він грав у театрі ім. Ю.Дрогобича, ні запросити до Львова. Рисунок його Миколи повністю відображає ментальність нашого селянина, його мораль. Тут кожна деталь, кожен рух, «вироблений» режисером, чи створений інтуїтивно-самостійно, працює на створення у нашій уяві тих далеких уже від нас предків, таких чистих і ясних у своїх помислах і діях. Того селянина, над розумінням якого ось уже сто десять років б'ється наша сцена.

Я не бачив, як грає роль Михайла Гурмана заслужений артист України, він же директор театру Володимир Петрів. Бачив Віктора Янчука. Прекрасно збудований фактурний провінційний красень, за яким мліють жіночі серця. Але яка прекрасна логіка розвитку цього образу! В Михайлі-Янчуку живуть два Михайли, які борються між собою. Один Михайло підняв руку на святе, а другий Михайло стримує цю руку, бо розуміє, що так не можна. Тому й загибель Михайла тут виправдовується і життєвою, і художньою правдою. Тут ціла низка досконало викреслених різними засобами тіла і голосу деталей, які примушують мене вірити, що насправді Михайло був саме таким, а не віртуаль-

ним, як тепер можна говорити. Був інакшим, ніж нам втовкмачували зі шкільної лавки різні критики та оповіді вчительок, бо з тих оповідей моє покоління мало уявлення, що був той Михайло ледь не революціонером-демократом, що підняв руку на затхлі устої... В усіх без винятків постановках «Украденого щастя», навіть з участю легендарної Н.Ужвій, найслабшим і найбільш непереконливим образом була Анна, хоч саме цей образ у драмі Іван Франко виписав найрельєфніше і найглибше. Річ, очевидно, у тім, що ця роль дуже залежить від інтуїції внутрішнього вирозуміння образу самою актрисою. І тут, на моє переконання, мало може допомогти режисер. Сучасній актрисі, яка надивиться телевізійних серіалів, легше грати англійських королев, ніж увійти в образ селянки з нашого села з-перед 110 років. Усю сутність Анни Іван Франко чи не найбільше вияснив у своїй прекрасній студії «Жіноча недоля в руських народних піснях». Звідси виростає Анна, і тому епіграфом драми І.Франко обирає теж пісню «Ой там за горою»... Може, колись і ми доживемо до того часу, коли не тільки в інтерв'ю «для годиться» будемо говорити, як «ми готувались» до тієї чи іншої ролі, а таки вивчимо те, що треба... Не знаю, чия вина, що герої вистави поодягали гуцульський одяг. Поки що історія постановок такого сміливого рішення не знає (художник-постановник Н.Бобришева). Бо якби Франко хотів сказати, що його дія відбувається на Гуцульщині, то зробив би це. А ні! Сказав, що на Прикарпатті. В селі Незваничах. Скажу більше: п'єса має багато моментів, які вказують, що це село Нагуєвичі, і події, які відбувалися у ньому, мають автобіографічний елемент... Може, у Парижі та Нью-Йорку, де поки що менше українців, ця деталь не відіграє такої ролі, але у Львові наразі відіграє, бо ментальність бойка стосовно супружества та ментальність гуцулів у тому питанні таки різняться. Як біль (а чому неодмінно за героями, а не втраченим нашим минулим, де жили такі люди) гримить (ні, вона таки не грає, а гримить) ота «дрібойка» коломийка...

На ці вистави (а їх було три), наше вчительство привело своїх учнів, бо «Украдене щастя» у програмі. Знаю ту публіку, яка свистить, кричить і матюкається на цілу залу так, що доводиться зупиняти виставу і виходити комусь із поважних людей на сцену та нагадувати, де «ми» є... Ця публіка сиділа зачарована. Впокорена справжнім мистецтвом. Це була зовсім молода публіка, яка багато часу дивиться телевізор, мало читає, у розмові зухвала, тобто така, як усюди. Як вона в кінці аплодувала акторам і довго стояла в поклоні вдячності! А «ми» кажемо! Не знаю, чи побачить Київ цю «провінційну» роботу і чи не вперше ми так виразно відчули, яка маленька, майже невидима грань між градаціями мистецтва на столичне та провінційне.

Вистава молодого режисера Василя Юрціва – це велика удача нашого українського мистецтва. Чи оцінимо? Чи підтримаємо цього так багато обіцяючого режисера, чи, як завше, відкинемо його в затхлу атмосферу духовної провінційності і байдужості, яка так прижилася у нас? Це вже запитання до всіх нас...

***Роман Горак**,*
директор Львівського літературно-меморіального музею Івана Франка.

8 листопада 2002 року Рівненський музично-драматичний театр розпочав новий 63-ій сезон музичною феєрією «А Рим палав... коханням» за творами римського комедіографа Макція Плавта та за драматичним сценарієм Барта Шевелофф і Лері Гельбарт у постановці режисера

Програма мюзиклу
«А Рим палав... коханням»

Олександра Олексюка і за сценографією Володимира Медведя. Режисер-постановник удало використав усі можливості для яскравого творчого втілення на сцені теми подолання рабського приниження людської гідності, прагнення її до волі і незалежності засобами спритності поведінки, вигадливості ситуацій та життєрадісного настрою. Роль раба Псевдола виконував артист Анатолій Лозовський. У виставі брали участь увесь творчий склад театру, оркестр і балет.

У єдиному стильовому ключі грали у виставі артисти Сергій Бондарук (Геро), Віктор Янчук (Глоріоз), Валентина Антонішина, Ванда Войналович (Доміна), народний артист України Анатолій Гаврюшенко (Сенекс), заслужений артист України Володимир Дяков (Ерроній), Андрій Куделя (Гістерій), Іван Білоус (Лікус) та інші герої вистави – куртизанки, протеї, римлянки, – які давали змогу глядачам не тільки посміятися, але й зрозуміти соціальний лад стародавнього Риму.

Іван Білоус

Газета «Рівне вечірнє». 15 листопада 2002 року.

У РІВНОМУ – СВІЙ МЮЗИКЛ: ТЕАТР ТЕРОРИЗУЮТЬ БАЙДУЖІ ЧИНОВНИКИ

СВЯТА. *Залишились у минулому часи, коли навіть при невисокій ціні на квиток театр втрачав свого глядача, і не його вина була у цьому. Тепер глядач знову повернувся до театру, більше того - він почав ходити на окремих акторів, тобто на особистостей.*

Черговий театральний сезон Ріненський облмуздрамтеатр розпочав минулої суботи музичною феєрією «А Рим палав... коханням» за п'єсою Плавта, в якій задіяний ввесь творчий склад театру, оркестр та балет. Мюзикл, як і належить, був переповнений музикою, танцями, яскравими костюмами. Режисер Олександр Олексюк вдало використав вічний сюжет спритного, вигадливого та життєрадісного раба, який жадав волі, переплів його з молодим хазяїном, домом куртизанок та у вигідний момент вивів на сцену старого маразматика, який багато років тому втратив своїх дітей. Усе разом виглядало цілком пристойно, відчувається, що над постановкою усі добре попрацювали.

БУДНІ. *Будні театру менш яскраві та феєричні. На прес-конференції з нагоди відкриття театрального сезону директор театру Володимир Петрів заявив, що політики держави у галузі культури на сьогодні не існує, немає закону, а отже, немає й правил, за якими треба грати. Міністерство, свого часу зайняв-*

ши позицію, що периферійні театри не потрібні взагалі, тепер від них просто відвернулось і вимагає лише звітів про роботу, а про фінансування мова не йде. Чи бути театру у Рівному, тепер вирішує тутешня влада, яка його й фінансує.

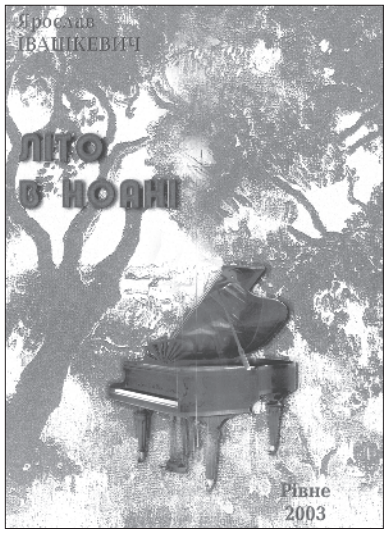
– Ми звертались до міністерства з проханням, щоб до нас приїхав фахівець, переглянув наш репертуар та оцінив його. Тоді й сам переконався б, що талановиті актори є не лише у столичних та національних театрах, є вони і на периферії, та не мають хороших умов для того, щоб розкрити себе, – сказав п. Петрів. – Але нам відповіли, що утримувати їхнього фахівця у Рівному ми повинні своїм коштом. Що й казати, Міністерство культури України далі Києва не вийшло.

***РЕЖИСЕРИ**. Кілька останніх років наш театр працює без головного режисера, запрошуючи на постановки режисерів «зі сторони». Володимир Петрів каже, що вони не хочуть бути головними, тобто очолювати творчі колективи. За останні три роки їх до Рівного запрошували понад десяток, декому пропонували очолити трупу, але ніхто не погодився – щоб мати хорошого режисера, треба мати хороші умови. За одну постановку режисер може заробити 2-5 тисяч гривень, а працюючи на низьку театральну ставку, він змушений буде виконувати ту ж роботу за набагато менші гроші. Головних режисерів не мають Львівський, Тернопільський, Волинський театри, і чекати їх не доводиться, – обмежуються художньою радою, яка формує репертуар і підказує директору, в який бік має рухатись театральний корабель, та найманими режисерами. Уже є домовленість з польським режисером на постановку у Рівному драми про складні стосунки композитора Фредеріка Шопена та письменниці Аврори Дюпен, яка друкувала свої твори під псевдонімом Жорж Санд. Прем'єра цього театрального проекту має відбутись у середині зими.*

Світлана Федас.

Показником творчих можливостей театру цього періоду може бути вистава за п'єсою польського письменника Ярослава Івашкевича «Літо в Ноані» у постановці запрошеного польського режисера Богдана Поремби, котрий запропонував цю п'єсу, та за участю польського художника Єжи Скжепінського і білоруського художника-костюмера Алли Грибової. У п'єсі начебто йдеться про кохання польського композитора Фридеріка Шопена і французької письменниці Жорж Санд (Аврори Дюпен) у її родовому маєтку в Ноані. Саме тут відбувся важливий період у житті та стосунках цих двох визначних людей, коли в нескінечному вирі великих почуттів, пристрастей та страждань Шопен творив свою безсмертну «Сонату сі мінор».

Але потім з'ясується, що п'єса і вистава – не про кохання, яке залишилося за театральними лаштунками. У виставі переважають проблеми сімейно-побутового конфлікту Жорж Санд із власними дітьми. Ця суперечка не знаходить вирішення. І лише у другій частині вистави, як підсумок, – розв'язка кохання письменниці і композитора. Незважаючи на деяку архаїчність твору, вистава була розрахована більше на зорове сприйняття, ніж упізнавальне через довгі в часі діалоги дійових осіб. І все ж таки наступали моменти, коли глядач, затамувавши подих, слідкував за

Програма вистави
«Літо в Ноані». 2003 рік

життям двох геніїв – Жорж Санд і Фридерика Шопена – та іншими дійовими особами. Тому потрібно погодитись із думкою критиків, що драматургові Ярославу Івашкевичу не вдалося цілком відтворити динаміку сценічної дії, і тому п'єса вийшла риторичною, недостатньо цікавою. Непідготовленому глядачеві, напевно, було важко сприймати всі нюанси поданого матеріалу. Режисер Богдан Поремба намагався розкрити психологію людських характерів і їхні долі в прив'язці до тогочасної дійсності. Йому вдалося сформувати єдиний акторський ансамбль і підкорити його режисерському надзавданню. Професійна гра акторів, багаті декорації, вишукані костюми робили виставу справжнім святом. Вона сприймалася як погляд людини сьогодення на події, хоч і віддалені в часі, але важливі і хвилюючі. Незважаючи на цілу низку невдоволення і критичних зауважень у пресі стосовно «Літа в Ноані», вистава визначалася насамперед удало підібраними виконавцями головних ролей – народною артисткою України Ніною Ніколаєвою і Андрієм Куделею.

Ніна Ніколаєва в ролі Жорж Санд за зовнішньою логікою подій могла б грати морально-фізичний злам по відношенню до дітей і свого улюбленця, однак глибоко розуміючи психологію своєї героїні, вона акцентувала на витонченості артистичних засобів, їх філігранності і виразності. Артистці не довелося спеціально вигадувати зовнішній пластичний малюнок ролі. Манера поведінки народжувалась органічно сама собою, і тому Ніна Ніколаєва, будучи переконливою в почуттях, створила відповідну атмосферу напруги в усій виставі.

Артист Андрій Куделя в ролі Фридеріка Шопена був сплавом зовнішньої привабливості і духовної глибини. Він виявився здатним зазирнути в глибину душі свого героя, де переважали почуття трагічної самотності, зосередженості і чутливості до подій і стосунків із Жорж Санд. Актор зумів переконливо наділити образ Шопена романтичною захопленістю музикою, а ситуації, у яких він опиняється, зробити вагомішими, ніж вони були запропоновані автором. До створених Андрієм Куделею у попередніх виставах незабутніх, завжди глибоко правдивих образів – поетичних, комедійних, побутових – додався ще один – образ геніального поляка Фридеріка Шопена.

Створені в цій виставі повнокровні і переконливі образи головних героїв не зменшують творчих удач інших виконавців: народного артиста Ук-

раїни Анатолія Гаврюшенка (Ян), народного артиста України Георгія Морозюка (Водзінський), Ірини Шестерикової (Соланж), Сергія Бондарука (Моріс), Наталії Гунди (Опастина), Віктора Янчука (Руссо), Володимира Кісарця (Фернан), Марини Кудрявцевої (Мадлен) та заслуженого артиста України Володимира Петріва (Клезанже).

Ці актори і створили той ансамбль, завдяки якому вистава набула цілісності, єдності і виразності всіх театральних компонентів, не зважаючи на деякі некоректні і нефахові зауваження критики та «знавців» театральної справи.

Газета «ОГО». 10 лютого 2003 року.

СІ МІНОР

Минулої п'ятниці та суботи Рівненський обласний музично-драматичний театр знайомив глядачів зі своєю новою прем'єрою – постановкою п'єси польського письменника Ярослава Івашкевича «Літо в Ноані».

На Рік Росії в Україні Рівне відреагувало міжнародним митецьким проектом під назвою «Літо в Ноані». П'єса польського письменника Івашкевича у постановці польського режисера Поремби, за участю польського художника-постановника Скжепінського, білоруського художника по костюмах Грибової та колективу Рівненського музично-драматичного театру. Головні герої: видатний польський композитор Фридерік Шопен та не менш видатна французька письменниця Жорж Санд. Суцвіття зірок як у п'єсі, так і на сцені (головні ролі зіграли Андрій Куделя (Шопен) та народна артистка України Ніна Ніколаєва (Санд). Смію стверджувати, що Фридерік Шопен для поляків – це як Шевченко для українців. Композитор світової величини, він понад усе на світі любив свою батьківщину. Але виїхавши з Польщі ще у молоді роки, повернув у рідний край лише своє любляче серце. Справжня слава прийшла до нього у Франції, а найкращі (і найплодовитіші у творчому плані) роки були пов'язані з відомою і на той час французькою письменницею Жорж Санд. Вона була його коханкою, другом, матір'ю. «Шопен для мене третя дитина», – стверджує Санд зі сцени.

Ноан – родовий маєток Жорж Санд. У п'єсі відображено невеличкий період з життя та стосунків цих двох видатних людей і, через призму цих стосунків, як силует, подається багатогранність національних культур Франції та Польщі, багатогранність мистецтва та його ролі у житті людини. Саме у Ноані Шопен створює безсмертну Сонату сі мінор. Непідготовленому глядачеві, напевно, важко вловити усі нюанси поданого матеріалу, але хороша гра акторів, багаті декорації плюс очікування чогось надзвичайного роблять виставу справжнім святом. Критики, звичайно, знайдуть певні прогалини, але і у п'ятницю, і у суботу у театрі був аншлаг. Це найкраще свідчення успішності постановки. А сам інтернаціональний проект уже привернув увагу центральних ЗМІ України та Польщі. Рецензії очікуються, в основному, позитивні. Ми продовжимо обговорення прем'єри у п'ятничному випуску.

Василь Туз.

Новим проявом турботи про подальше підвищення ролі сценічного мистецтва та його творчий розвиток було звернення Рівненського музично-драматичного театру, що вдосталь наситив свій репертуар творами з давньоримської і французько-польської історії, до рідної української драма-

тургії, до історії нашого краю. Однією з кращих вистав у театральному сезоні 2003 року була історична драма на дві дії «Гальшка Острозька», що стала окрасою репертуару творчого колективу. Легенда про онуку польського короля Сигізмунда Августа, яка заповіла свої незмірні багатства на зведення Острозької академії, передається з покоління в покоління вже кілька століть. Серед тих, хто звертався до історії «чорної княгині», був історик, філософ, письменник Омелян Огоновський, а сценічну редакцію його твору й утілення на сцені здійснили постановник Андрій Батьковський та режисер Мирослав Гринишин.

На Рівненщині мало хто знає достовірно, наскільки трагічною була доля самої «чорної княгині». Вона ввійшла в легенду, як скривджена особистість, нещасна мучениця і жертва людської жорстокості. Її лиха доля була наслідком боротьби за політичний вплив та величезні маєтки між її матір'ю Беатою, дядьком Василем Острозьким і королем Сигізмундом Августом. Передчасна смерть батька – князя Іллі Острозького – була причиною трагічних поневірянь дівчини, яка стала спадкоємницею величезних багатств і території, більшої за деякі європейські держави. За руку князівни змагалася безліч родовитих юнаків, але вибирати довелося не їй. Шлюби Гальшки з князями Дмитром Сангушком і Лукашем Гуркою, підступним тираном, були силуваними і закінчилися трагічно.

Залишаючи цей світ, Гальшка Острозька зробила неоціненний внесок у розвиток європейської науки, заповівши весь свій скарб на розвиток заснованого її дядьком Костянтином Острозьким першого в Східній Європі вищого навчального закладу – Острозької слов'яно-греко-латинської Академії.

Головну роль гордої, сміливої і терплячої героїні вдало, надзвичайно щиро, правдиво у вияві почуттів виконала артистка Галина Цьомик. Пустотливе на початку вистави дівча під тиском життєвих колізій поступово перетворюється на зневірену, змарнілу істоту. Замість шлюбу з коханим доля підготувала їй страшні випробування. Гальшка Острозька саме через кохання, велич почуттів і духу терпить нелюдські муки, але це не затьмарює її розуму, не ламає її здатності відчувати все прекрасне і величне. Гальшка у виконанні Галини Цьомик – невтомний шукач правди і справедливості, розважливий борець проти деспотизму й сваволі. Виконуючи цю роль, актриса зосередила свою творчу увагу на душевних переживаннях героїні. Долаючи певну недовершеність п'єси, вона створила життєво-правдивий історичний образ величної жінки-страдниці.

Глибокою, хвилюючою життєвою правдою вийшла в народної артистки України Ніни Ніколаєвої постать матері Гальшки – Беати Острозької, яка постала перед глядачами владною княгинею, із власницькими вподобаннями, що побіжно сприяють життєвим негараздам доньки. Однак доля підготувала і їй чимало випробувань. Владнолюбна княгиня прокляла єди-

ну доньку, але згодом, усупереч своїм домаганням, перетворилася в нещасну матір. Артистка не йшла за ілюстративним вирішенням образу; вона досягла великої глибини перевтілення, надзвичайного драматизму в розкритті внутрішнього стану своєї героїні, передачі почуттів жінки, для якої все те, що не збувається, було рівнозначним смерті.

За авторським задумом і режисерським трактуванням, вирізнявся образ улесливого воєводи Ольбрахта Ласького, другого чоловіка Беати, у виконанні народного артиста України Георгія Морозюка. На початку його поведінка не була чітко окресленою, але з розвитком подій ставало зрозумілим, що ця людина – страшної суті, яка поєднує в собі зажерливого тирана і нікчему. Він жадав смерті своєї дружини, щоб заволодіти її статками. Артист зіграв майстерно і переконливо.

У загальний ансамбль згаданих персонажів уніс своєрідну тональність Анатолій Лозовський у ролі воєводи Мартина Зборовського, котрий через свою підлість і підступність убиває чоловіка Гальшки, Дмитра Сангушка. За коротке перебування на сцені артист зумів переконливо відтворити в цій ролі невблаганну жорстокість. До цієї ж плеяди слід віднести надзвичайно колоритний образ Лукаша Гурки, який створив артист Андрій Куделя. Він органічно входив у дію і непомітно вибував з неї, майстерно зображаючи на сцені негативні наслідки діяльності свого персонажа.

Одну з ролей першого плану – князя Василя-Костянтина Острозького – виконував народний артист України Анатолій Гаврюшенко. Це масштабна, переконлива постать, смілива людина, цілковито віддана рідній землі, своєму народові, гідна творити добро людям і безгрішними очима дивитися на весь світ. Драматично напружені сцени Анатолій Гаврюшенко проводив спокійно, виважено, показуючи за зовнішньою стриманістю людину глибокого внутрішнього кипіння пристрастей, мужнього характеру, яка пройшла складні життєві випробування і готова віддати життя заради свого доброго імені.

Програма вистави «Гальшка Острозька». 2003 рік

Психологічно складним і важливим для ідейної спрямованості вистави був образ отамана Запорозької Січі і коханого Гальшки, створений заслуженим артистом України Володимиром Петрівим. Йому вдалося показати свого героя в конкретній діяльності, а також у сумнівах і ваганнях. Образ отамана складний і нелегкий для виконання, але створений артистом персонаж давав уявлення про характер побуту XVI ст., його суперечності,

викривав антигуманну сутність і жадібність, де б і в чому вони не виявлялися.

У виставі була відображена ціла галерея цікавих історичних постатей. Загальна ідейно-мистецька цінність визначалася добре розробленими характерами: дружини князя Василя – Софії Тарновської (заслужена артистка України Ліна Ізарова), князя Дмитра Сангушка (Віктор Янчук), ченця Іренея, учителя Гальшки (заслужений артист України Володимир Дяков), надзвичайно примітного і переконливого для глядачів господаря чеського готелю Мартина Ліви (Андрій Шевчук). В інших ролях були зайняті усі артисти театру. У травні місяці 2003 року театр репрезентував драму «Гальшка Острозька» на театральному фестивалі західного регіону України в Івано-Франківську.

Поважне журі, обговорюючи виставу, висловило деякі зауваження щодо режисерської розробки окремих сцен, насамперед через композиційну недовершеність п'єси. І все ж вистава відіграла значну роль у вияві історичних подій далекого минулого нашого краю.

Газета «ОГО». 15 травня 2003 року.

«ГАЛЬШКА ОСТРОЗЬКА»: НАЙОЧІКУВАНІША ПРЕМ'ЄРА СЕЗОНУ

Прем'єра історичної драми Омеляна Огоновського «Гальшка Острозька» стала, безперечно, окрасою цього театральною сезону. У виставі, постановка якої належить режисеру та продюсеру з Києва, задіяні кращі актори Рівненського обласного музично-драматичного театру. Сценічна версія драми про «Чорну княгиню» відтворює криваві міжусобиці, реальні історичні події, жертвою яких стала одна з найвродливіших жінок Європи князівна Гальшка Острозька.

Вистава «Гальшка Острозька», прем'єра якої відбулася на вихідних, перевершила всі сподівання. Реалістичне відтворення історичних подій, яскрава гра акторів та оригінальний підхід до постановки змінили звичне сприйняття драми на сцені. Нововведення – зміна декорацій на очах у глядачів дозволила динамічно перенестися в інше місце подій. У драмі задіяний весь акторський склад театру й ідеально підібрані типажі. У п'єсі немає абсолютно негативних чи позитивних персонажів, що робить її цікавою, не схожою на казку.

Трагічна метаморфоза відбувається із князівною Гальшкою Острозькою, роль якої блискуче зіграла актриса Галина Цьомик. Пустотливе дівча на початку п'єси під тиском страшних змін поступово перетворюється на зневірену, змарнілу істоту. Князівна Гальшка мріє про шлюб із коханим князем Дмитром Вишневецьким (заслужений артист України Володимир Петрів). Але доля готує їй страшні випробування – три силувані шлюби з нелюбами. Усі переживання відображаються на обличчі актриси. Вона, немов поранена птаха, заламує руки у відчаї, коли вельможна мати Беата Острозька проклинає доньку. Проте здатність до прощення Гальшки не змогло похитнути ніщо. Милосердям проймається безталанна, коли дізнається про смертну кару, присуджену першому чоловікові князю Сангушку. Цього закоханого відчайдуха зіграв актор Віктор Янчук. Воєвода Мартин Зборовський вражає глядачів своєю підлістю, застреливши втікача Сангушка. Анатолій Лозовський за коротке перебування на сцені відтворив його невблаганну жорстокість сповна.

Беата (народна артистка України Ніна Ніколаєва) також проходить всі кола пекла. Зарозуміла княгиня Іллівна, яка прокляла єдину доньку, перетворюється на нещасну матір. Владний вираз обличчя й наказовий тон переходять у тихе благання. Її новий тиран чоловік, воєвода Ольбрахт Ласький (народний артист України Георгій Морозюк), бажає отримати усі володіння дружини і живцем увігнати її в могилу. Жорстокі слова, звернені до дружини та її доньки, артист підкріплює диким виразом обличчя та зловтішним реготом. Одна з ролей першого плану – князь Василь-Костянтин Острозький (народний артист України Анатолій Гаврюшенко). Це сміливa людина, яка повністю віддана рідній землі. «Князю Вишневецький, а як же Січ!» – рвуться із серця князя Василя слова, коли коханий Гальшки покидає Україну, що й призводить до його смерті у полоні. Княгиня ж дізнається про це, ставши дружиною горбаня, графа Лукаша Гурки (Андрій Куделя) – зразок жорстокого й підступного тирана.

Визначною є завершальна сцена драми – Гальшка покидає обійми невтішної матері й переноситься у кращий світ, де її чекає вічне кохання. Двоє мучеників – Гальшка Острозька та Дмитро Вишневецький – у подобі осяйних янголів підіймаються сходами назустріч один одному. А на землі, розкинувшись у невимовному горі, заклякла невтішна мати, княгиня Беата. Лише на порозі смерті доньки вона зрозуміла, що стала злим знаменням трагічної долі Гальшки Острозької. Прем'єра викликала однозначну реакцію: зал ніби по команді піднявся і аплодував. Аплодував виходу акторів, режисера Мирослава Гриниши-на та продюсера Андрія Батьковського, які спільними зусиллями втілили в життя визначну історичну драму, що кілька століть тому відбувалась на волинській землі.

Галина Цьомик прийшла в драматичний театр двадцятирічною артисткою в 1983 році після закінчення театральної студії Київського академічного театру ім. Івана Франка і дебютувала в ролі хлопчика Данилка в казці Івана Петрова «Про Єрьому, Данила і нечисту силу». За двадцятип'ятирічну творчу роботу Галина Василівна зіграла понад п'ятдесят ролей у п'єсах класичної і сучасної драматургії: Міріам («Одержима» Лесі Українки), Дарину («Ой, не ходи Грицю, та й на вечорниці» Михайла Старицького), Попелюшку («Кришталева туфелька» Г. Усача), доньку бензинщика («Дамоклів меч» Назима Хікмета), Соню («Дядя Ваня» Антона Чехова), Вікторію («Щастя моє» О. Червінського), бабусю («Канотьє» Миколи Коляди), Люду («Любов і голуби» Володимира Гуркіна), Пашку («Не судилось» Михайла Старицького), Софію («Безталання» Івана Карпенка-Карого), Галю («Назар Стодоля» Тараса Шевченка), Долорес («Камінний господар» Лесі Українки), Анну («Украдене щастя» Івана Франка), Марію Несвіцьку на святковому концерті з нагоди 720-річчя м. Рівного, Гальшку Острозьку та інші.

Кожна наступна роль для Галини Цьомик була сходинкою до оволодіння акторською майстерністю. Із самого початку творчого шляху визначився широкий діапазон артистки. Вона з однаковим успіхом грає на сцені як драматичні, так і характерні ролі. Гра Галини Василівни в комедіях, драмах, водевілях завжди приносить глядачам задоволення.

Газета «ОГО». 21 жовтня 2006 року.

«ГОЛІВУД» НА ТЕАТРАЛЬНІЙ ПЛОЩІ

До цьогорічної програми відкриття нового сезону у Рівненському обласному академічному драматичному театрі організатори вирішили додати небачену раніше у Рівному «фішку»: червоний килимок, яким актори цілком по-голівудськи дефілювали до рідного храму мистецтва.

Щоправда, рівненський «оскар» дещо попсувала підтеатральна бруківка – нерівності примушували акторів раз-по-раз втрачати рівновагу. Та й розкіш прогнозовано виявилася бутафорією: як гіркувато пожартував директор Рівненського драмтеатру Володимир Петрів, шикарні авта, з котрих виходили на килим актори, довелось позичити у більш заможніших прошарків суспільства. Бо акторське ремесло роз'їжджати на мерседесах поки що геть не дозволяє. Фінансово, звичайно, адже з талантами у Рівному все гаразд. Прем'єри, на яких актори викладаються на всі сто, місцеві театрали переглядають регулярно.

Нинішній сезон відкриває «Сорочинський ярмарок» – весела оперета з колоритними українськими танцями, співами та жартами. А за підсумками минулого театрального сезону кращою актрисою глядачі назвали Галину Цьомик, кращим актором – Сергія Бондарука, а найпопулярнішою виставою стала гучна постановка вистави «Берестечко». Загалом вечір відкриття нового сезону видався доволі приємним для рівненських театралів. Окремим щасливчикам навіть вдалося виграти абонемент на відвідування усіх вистав сезону. Інші ж насолоджувалися атмосферою прекрасного: чарівною музикою, мелодійними піснями. До слова, заспівав для публіки і сам Володимир Петрів – Івасюкова «Я піду в далекі гори» вийшла у пана Петріва на диво душевною. У фіналі – багато квітів, овації та феєрверк. І, звичайно, задоволення від того, що Рівненський театр протягом усього сезону даруватиме глядачеві позитивні враження.

Олена Федик.

В останні два роки відбулися позитивні творчі зміни в акторському цеху. Формувалась перспективна мистецька молодь, яка поступово посіла помітне місце серед провідних майстрів сцени. Глядачі часто зустрічаються на сцені з Сергієм Бондаруком, Олесею Демчик, Юлією Крет, Станіславом Лозовським, Юрієм Моргуном, Андрієм Шевчуком та Юрієм Ширком. Від вистави до вистави удосконалюється їхня акторська майстерність.

У червні 2003 року колектив театру вдруге брав участь у 30-му ювілейному фестивалі «Зволенські замкові ігри». Рівняни запропонували словацькому глядачеві романтичну історію Леоніда Жуховицького «Остання жінка Дон Жуана». Вистава йшла просто неба на тлі кам'яних мурів середньовічного замку, і гра на майданчику замкового дворика додавала виставі реального сприйняття. Успіху її сприяли народні артисти України Ніна Ніколаєва, Анатолій Гаврюшенко, Володимир Сніжний, Георгій Морозюк: поряд з виконавцями головних ролей були актори, які створили колоритні образи і загальне звучання вистави епохи Дон Жуана. Зблиски світла у кам'яній темряві, стукання шпор по мощеній бруківці, дзенькіт шпаг і, звичайно, діалоги, котрі розносилися по всіх закутках велетенської кам'яниці – усе це створювало таку обстановку, коли навіть від-

мінність мов не ставала на заваді, натомість спалахували оплески і злітали букети квітів.

Газета «Панорама». 27 червня 2003 року.

АРТИСТИ ШТУРМУЮТЬ ЗАМКИ

Уже вдруге артисти Рівненського обласного українського музично-драматичного театру побували у місті Зволені (Словаччина), де взяли участь у XXX театральному фестивалі «Зволенські ігри замкові».

Минулого разу, а точніше у році 2000-му, зволенська театральна публіка мала змогу вперше переглянути виставу рівнян. Тоді це був «Тіль Уленшпігель» Григорія Горіна, гротескова комедія за мотивами фламандських легенд у постановці Олега Мосійчука. Вистава настільки сподобалася, що організатори фестивалю знову запросили до себе артистів із українського міста-побратима.

Цього року на XXX ювілейному фестивалі «Зволенські ігри замкові» рівняни запропонували словацькому глядачеві романтичну історію Леоніда Жуховицького «Остання жінка Дон Жуана», виставу, в якій зайняті народні артисти України Ніна Ніколаєва, Анатолій Гаврюшенко, Володимир Сніжний, Георгій Морозюк, провідні актори театру. Антураж епохи легендарного образу «володаря» жіночих сердець органічно поєднувався з кам'яними мурами середньовічного замку, а сама гра на сцені замкового дворика додавала їй реалістичності.

Упродовж кількох днів перебування на словацькій землі рівненські артисти мали змогу не лише самі порадувати глядача, але й подивитися на гру своїх колег. Так, колектив театру міста Зволена до ювілейної фестивальної феєрії здійснив постановку «Гамлета» Вільяма Шекспіра. А на замковому театральному дворику рівнянам вдалося побачити виступ театру міста Брно (Чехія) з концертною програмою «Золотий бродвей».

Окрім названих колективів, участь у XXX фестивалі «Зволенські ігри замкові» брали театри з Трнави, Мартіна, Кошіце, Банської Бистриці, Братіслави, Нітри. Директор Зволенського театру пані Марцела Кришкова та Володимир Петрів домовилися і про майбутнє. У березні наступного року словацька трупа з кількаденними гастролями відвідає місто Рівне, натомість рівняни у квітні-травні 2004-го зіграють кілька вистав на сцені театру міста Зволен. ...

А поки у пам'яті, як згадка, виринатимуть мальовничі краєвиди українських Карпат і словацьких Татр, однаково круті гірські серпантини, нічні обриси замку і вогні нічного міста, «різане» пиво і запашна кава, і розмови про мистецтво, яке зближує народи взагалі і людей зокрема.

Анатолій Мізерний.

Театр наполегливо продовжує експериментувати і шукає твори, які вводили б глядача в широкий світ нашого щоденного життя, зацікавили б історичною і соціальною долею нової людини на шляху до духовності.

Театр замислив грандіозний проект. Творчому складу стало тісно у рідних стінах, через що вирішили перебратись у свій театральний дворик і грати виставу просто неба. Проект унікальний, бо жоден театр здійснити подібну ідею не в змозі хоча б тому, що ніде в театрах України немає театрального дворика на зразок нашого.

Експериментувати було вирішено над класичним твором Вільяма Шекспіра «Віндзорські жартівниці». У місцевому варіанті цей твір назвали «Рогоносець», і він набув сучасного трактування – з автомобілем, кав'яр-

Програма вистави «Рогоносець» за п'єсою В. Шекспіра «Віндзорські жартівниці». 2003 рік

нями та сучасними персонажами в сучасному одязі. Здійснити постановку цієї вистави на свіжому повітрі вирішив директор театру, заслужений артист України Володимир Петрів спільно з запрошеними киянами Андрієм Батьковським та Мирославом Гринишиним, відомими рівнянам після «Гальшки Острозької». У дворику було споруджено сценічний майданчик, поставлено 250 стільців для глядачів, а декораціями слугували стіни театру – входи й виходи у двір, балкони, вікна, драбини, дах і таке інше.

Починалася вистава незвично – о 22 годині вечора під зоряним небом. П'єсу Вільяма Шекспіра інсценізували на сучасний лад: сюжет був схожим на оригінал, тільки всі дійові особи і головний герой, сер Джон Фальстаф, у виконанні народного артиста України Георгія Морозюка, – люди XXI ст., які люблять курити «травку», їздити на машині і таке інше.

Джон Фальстаф – надзвичайно колоритний узагальнений, сатирично загострений персонаж, зубожілий лицар, котрий уперше з'являється на сцені зі сміттєвого ящика. Він шкурник, нахаба і цинік, позбавлений шляхетності і високих душевних поривань. Усі непристойні вчинки він чинить заради грошей, саме через них він прагне полонити двох заможних городянок, щоб заволодіти їхніми гаманцями і стати володарем становища. Через це він потрапляє в неймовірно складні ситуації, пристосовується до них, хвалиться, хизує, вигадує фантастичні плани, а в кінці зазнає поразки.

У виставі образ Фальстафа став однією з кращих робіт актора Георгія Морозюка і дістав високу оцінку театральної критики та громадськості, а митець утвердився як актор яскраво вираженого комедійного амплуа. Надзвичайну емоційність, спалахи комедійного темпераменту і здатність до сучасної соціальної типізації виявили виконавці «Рогоносця», шокуючи публіку несподіваними з'явами і вигуками з вікон та балконів театру: Віктор Янчук в ролі доктора Кайюса – грузин замість француза; Емілія Морозюк у ролі Квіклі, яка чудово передала запопадливість служниці Кайюса; життєрадісну, бадьору дитину часу – пажа – переконливо зіграв артист Сергій Бондарук; заслужений артист України Володимир Петрів у

ролі Форда грав хвацького заїжджого на власній легковій машині, якому Фальстаф намагається «наставити роги». Із почуттям такту і міри створили правдиві образи: юриста Слендера – Андрій Шевчук, слуг Фальстафа Бардольфа та Пістоля – Анатолій Лозовський і заслужений артист України Володимир Дяков, місіс Форд – Вікторія Фіськович, місіс Пейдж – Валентина Антонішина, Анни Пейдж – Ірина Шестерикова. Дворян Пейджа і Фентона зіграли народний артист України Володимир Сніжний та Андрій Куделя, які, поза своїми репліками, ще й співали в стилі реп.

У виставі брали участь слуги, феї, ельфи – артисти театру та балету.

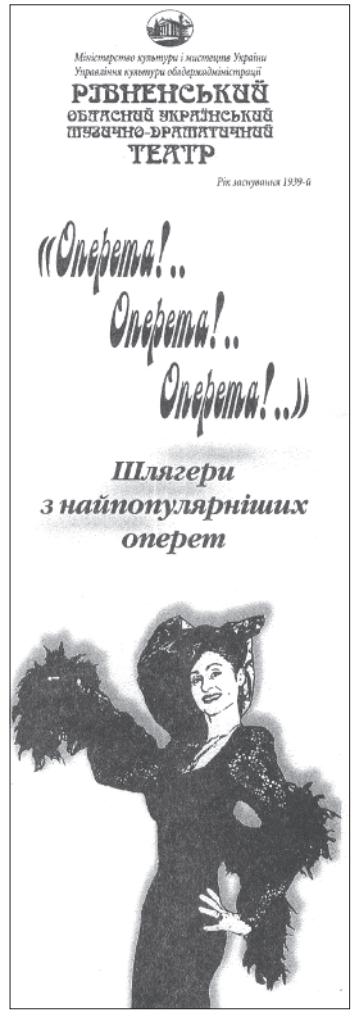
Кожен із образів був індивідуально неповторним і в той же час органічно вплетеним у цілісну художню тканину постановки. Свіжість гумору і колорит характерів узгоджувався з тонким відчуттям сучасності.

Газета «Рівне вечірнє». 4 липня 2003 року.

РОГИ ТА КОПИТА РІВЕНСЬКИХ ТЕАТРАЛІВ

Мабуть, ще ніколи в театральному Рівному стільки не говорили про одну-єдину виставу. А все почалося з того, що вирішив якось директор нашого театру Володимир Петрів реалізувати свій давній задум зробити виставу просто неба. З місцем проблем не виникало – театр має дворик, аналогів якому в Україні немає. Порилися в підвалах, знайшли старі каркаси, за місяць змайстрували у цьому дворику сцену та «трибуни», а на декорації взагалі витрачатись не потрібно – ними слугували балкони, драбини, двері театру. Грати вирішили стару п'єсу за новими правилами. Відомі рівнянам за «Гальшкою» Мирослав Гринишин та Андрій Батьковський взяли шекспірівських «Віндзорських жартівниць», одягли його героїв в джинси, одному з героїв дали автомобіль – і вперед, підкорювати вершини нестандартного театру. Спочатку про сюжет. Сер Джон Фальстаф (Георгій Морозюк) полюбляє жінок та пригоди, з цим пов'язані. Вирішує одночасно позалицятися до жінок двох дворян. А жінки, дізнаючись про це, вирішують розіграти старого. Така собі легка «мудра комедія про мистецтво жити», як написано у програмці, у стилі видатного драматурга, без необхідності глядачу задумуватися над глибокою ідеєю чи складним сюжетом. ...

З самого початку глядач захоплений і враже ний незвичною атмосферою. Антракт – чудова можливість поділитися враженнями, з чого помітно, що багатьом побачене подобається. Нудніше стає потім – деякі діалоги затягнуті, на годиннику вже одинадцята, тому глядачі більше позіхають, ніж прислуховуються до перипетій.

Програма шлягерів з найпопулярніших оперет. 2003 рік

Оркестр Рівненського академічного обласного музично-драматичного театру. За диригентським пультом – заслужений артист України Зіновій Крет. 2008 рік

Фінальна феєрична сцена в лісі, де мало хто зрозумів, що до чого, можливо, чотириста років тому й була цікавою, але, мабуть, не в XXI сторіччі.

Враження проект «Рогоносець» у різних людей залишив різні. З одного боку, для Рівного це – два кроки вперед, коли можна говорити про нове, унікальне обличчя нашого театру. Раніше важко було уявити, що подібна естетична концепція поєднання сучасності та класики могла з'явитися саме в нашому місті. Інший бік медалі говорить про «не догравання-перегравання» акторів (непорушною є гра лише родини Морозюків – Георгія та Емілії, яка грає справжню хвойду, служницю Каюса), неактуальна, заїжджена всіма тематика та перебільшена пафосність перед прем'єрою. Одне добре – такого ніде немає.

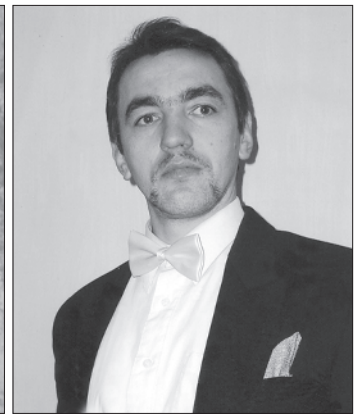
Андрій Матвіїв.

На знак відкриття нового театрального сезону 2003-2004 років цікавим фактом мистецького життя стала масштабна постановка 9 листопада вистави-шлягеру із найпопулярніших оперет «Оперета!.. Оперета!.. Оперета!..» за літературним сценарієм та постановкою Олександра Олексюка, за участю музичного керівника-постановника, заслуженого артиста України Зіновія Крета, сценографа Сергія Ридванецького та балетмейстера Ярослава Слободяна. Це був творчий внесок на підтвердження статусу театру як музично-драматичного разом із внутрішньо співзвучними мелодіями з різних оперет, єдністю творчих позицій, спільних пошуків, зумовлених бажанням створити єдиний за змістом спектакль.

У сценарії було широко використано музику з надзвичайно популярних оперет «Принцеса цирку», «Фіалка Монмартра», «Баядера», «Маріца», «Сільва» Імре Кальмана; «Хелло, Доллі» Г. Германа; «Джудітта» Фран-

Наталія-Марина Фарина

Галина Попович

Микола Швидків

суа Легара; «Моя чарівна леді» Ф. Лоу; «Циганський барон» Йогана Штрауса; «Вільний вітер» та «Біла акація» Ісаака Дунаєвського; «Трембіта» Юрія Мілютіна, «Весілля в Малинівці» Бориса Александрова.

Творчий колектив театру не замикався на собі. Разом із акторами театру, які володіють вокальною майстерністю, у виставі брали участь також співаки Рівненської обласної філармонії: заслужена артистка України Наталія-Марія Фарина, артисти Микола Швидків, Галина Попович, Світлана Брикіна.

Газета «Рівне вечірнє». 5 грудня 2003 року.

ТЕАТР В ОСОБІ СТАСІКА ЛОЗОВСЬКОГО. ХОЧЕТЬСЯ ВІРИТИ.

Останнім часом на адресу редакції та автора сторінки культури особисто від рівненських театралів лунали звинувачення у непрофесійності щодо театральної критики. Зокрема, досить образливим дирекції нашого театру здався матеріал «Вінегрет із оперет» («РВ» від 14 листопада). І хоча жоден із журналістів газети ніколи не ставив собі за мету писати професійні театральні рецензії, а розповідати про вистави, сприйняті на рівні глядача, на рівні емоційного враження, ми вирішили надавати слово людям, про яких вже важко сказати, що вони нічого не тямлять у театрі.

Урешті-решт, Рівненський обласний музично-драматичний театр довів доцільність утримання штату, яка притаманна саме тій магічній приставці «музично». Знову запрошений Олександр Олексюк – режисер, котрий спеціалізується на постановках касових вистав. Не біда, що літературний сценарій його нової роботи «Оперета!.. Оперета!.. Оперета!..» нагадує ходи, знайомі ще з дитячих ранків у дитсадках. Формула успіху в люмпен-глядача не потребує драматургії. Зате потребує справжнього режисерського новаторства й ризику. Погодьтесь, не кожен режисер наважиться вивести на театральну сцену та й ще в опереточному жанрі ресторанну співачку. Але й тому двічі дорожчий успіх Світлани Брикіної. Вона довела, що місце роботи й голос від Бога – різні речі. Завдяки Олексюку ми відкрили ще одну співачку – Юлію Лішнянську.

Запрошені артисти з філармонії – подружній тандем Миколи Швидківа та Галини Попович та заслужена артистка України Марина Фарина – теж не

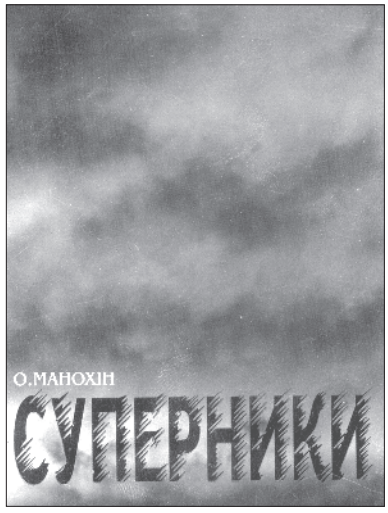
підвели, хоча й виглядали у світлі декорацій трішки кумедно, але талант не відбереш. Та й пробувати завжди варто, тим паче й самих акторських робіт, крім сімейного дуету Емілії та Георгія Морозюків у «Весіллі в Малинівці» та Наталії Гунди у ролі прокурора, я не побачив. У всіх все, як завжди – чергова прем'єра, чергова вистава...

Саме в «Опереті!..» я повірив у майбутнє Рівненського театру, й це довели своєю грою Станіслав Лозовський і своїм співом Сергій Бондарук. Живі, грайливі, комунікабельні. Не пропущена жодна репліка, обіграний кожен жест. Без перебільшення, у мене, циніка, мимоволі вирвалось «Гардемарини, вперед!». Трішки старання, уваги, продюсерського хисту від дирекції театру – і ми матимемо свого Дмитра Харатьяна та Миколу Баскова. Раджу одне: жінки, розкуповуйте білети вже зараз – у нас з'явились улюбленці долі, нічого дивитись на мертвий екран телевізорів. Чоловіків не потішу. З балетом, який завжди був окрасою театру, важче, якщо не сказати по-іншому: трагедія «Титаніка» з побаченим – ніщо. Окрім «золотої туфельки» рівненського танцю Алли Геккель та двох хлопців, і танцювати нікому. А це все-таки естетика, особливо у такому «відпочивальному» жанрі. Музичному керівнику та диригенту, заслуженому артистові України Зіновію Кретy та хормейстеру Валерію Кравчуку – браво! Можна тільки уявити, як це все підняти з існуючим складом.

Рівненський облмуздрамтеатр продовжує експерименти. Дуже хочу, щоб це помітили театральні критики, адже саме у нас колись була єдина в колишньому Радянському Союзі глядацька студія «Самовидець», яка виховувала смаки публіки. Дуже хочу, щоб до нас повернувся фестиваль малих сцен, який в Україні першими започаткували саме рівняни.

Олександр Смик,
член Спілки театральних діячів України.

Використовуючи драматургію, у якій часто звучить музика, театр надзвичайно збільшує свої творчі можливості. Це також зобов'язує колектив театру прагнути до нових пошуків, сприяє творчому дерзанню.

Програма вистави «Суперники». 2004 рік

Ми живемо в епоху, коли формуються нові погляди на життя. На наших очах руйнуються вікові психологічні підвалини, поступаючись місцем новим поняттям, поглядам і переконанням, які народжуються в боротьбі ціною глибинних перетворень.

Знання життя в поєднанні з фахом, майстерністю та професіоналізмом, зігріте духом сучасності, – це саме те, що потрібно нам для осягнення нових форм у мистецтві і кращого його усвідомлення. Наш час створює всі умови для цікавого й успішного розвитку театрального мистецтва. Підтверджуючи цю тезу, на початку 2004 року театр порадував прихильників мистецтва Мельпомени виставою «Суперники» за п'єсою білоруського

драматурга Олександра Манохіна у постановці директора театру, заслуженого артиста України Володимира Петріва, сценографія Алли Локтіонової. Володимир Петрів, як митець широкого творчого діапазону, вирішив спробувати свої можливості в режисурі. Завдання, що його поставив перед собою постановник, було непросте. І перш за все тому, що на головні ролі були призначені молоді актори, котрі майже не грали ролей у такому значному обсязі. Також необхідно було знайти такі художні засоби і сценічні фарби, які допомогли б виявити в образах героїчне начало, емоційно наснажити ситуації, на які так багаті, скажімо, обставини воєнного часу. Це був ризик з боку постановника. Вистава засвідчила, що з цим завданням режисер упорався успішно. Спектакль звучав сильно і темпераментно.

Дія вистави відбувається в білоруському селі в період німецької окупації. У полішучки Марфи є юна донька Домна, яка заручена з партизаном Прокопом. Але в село заходять німці, і в оселі вдови поселяється молодий, статний офіцер Ераст, який згодом закохується в Домну, і любов виявляється взаємною. Мати дівчини намагається напоумити доньку, але марно, – кохання не стримують заборони і перешкоди. Прокіп, довідавшись про зв'язок нареченої з німцем, у пориві ревнощів убиває закоханих.

Через суворі моральні випробування проводили актори своїх героїв. Вистава вийшла по-справжньому глибока й цікава, багата на акторські відкриття.

Цілісністю характеру, правдивою і разом з тим художньо винахідливою грою відзначився в ролі Ераста молодий актор Станіслав Лозовський, який передав типові риси німецького офіцера-фронтовика і разом з тим був інтелігентно стриманим у своїх пориваннях та чутливо проникливим до коханої. Протягом усієї вистави він вдало керував своїми емоціями та безліччю психологічних нюансів.

Станіслав Лозовський розпочав творчу діяльність з гри на музичних інструментах у гурті «Ot Vinta», закінчив музичну школу по класу фортепіано, пройшов студіювання в танцювальному колективі «Лайт», закінчив режисерський факультет Інституту мистецтв РДГУ, працював актором у Рівненському ляльковому театрі і, нарешті, був зарахований на посаду актора Рівненського обласного музично-драматичного театру. Вибраний ним творчий шлях художньої принциповості і суворої вимогливості до себе – вірний. Роль Домни було доручено виконувати Юлії Крет та Олесі Демчик. Це було вдале призначення на головні ролі молодих артисток. На прем'єрі з'ясувалося, що режисер не помилився в здібностях обох дебютанток. Створені ними образи посилювали загальне звучання вистави, переводили дію в русло ширших тематичних колізій, через що ще глибше розкривалася основна ідея п'єси.

Юлія Крет відтворила на сцені одухотвореність і романтичний політ

мрії, готовність іти на найважчі випробування в ім'я мети. Олеся Демчик йшла по тому самому, визначеному режисером шляху, однак її героїня була раціональнішою і впевненішою в своїх вчинках.

У морально-етичному плані неоднозначною була роль Прокопа у виконанні молодого артиста Сергія Бондарука. Він створив образ людини чистої совісті, непохитних моральних устоїв, ніде не переграючи, дотримувався вимог психологічної правди, поступово розкривав суть свого героя. Незважаючи на це, на завершеннявсіх перипетій він зраджує свої принципи і вбиває закоханих Домну і Ераста.

Сергій Бондарук працює в театрі вже не перший рік, і кожна нова роль для актора – сходинка до вдосконалення сценічної майстерності. У ролі Прокопа він виявився щирим, переконливим характерним актором.

Значним творчим досягненням спектаклю став образ Марфи, створений народною артисткою України Ніною Ніколаєвою, яка вперше за свою творчу біографію зіграла характерну роль простої сільської літньої жінки – матері Домни. Ураховуючи акторську індивідуальність героїні, глядач зустрівся з Ніною Ніколаєвою зовсім в іншому амплуа. Були вагання в режисера-постановника і в артистки щодо призначення її на цю роль. Було безліч особистих проблем, пов'язаних із перевтіленням в образ. Адже роль надзвичайно складна за розкриттям психології простої жінки і пе-

Сцена з вистави «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці» Марка Кропивницького

редчуттям трагедії, і все ж образ Марфи вийшов внутрішньо багатим, щедрим на привабливі риси народних характерів старшого покоління. Артистка Ніна Ніколаєва протягом усієї вистави втримувала пульс тривожного стану, створювала особливу хвилюючу атмосферу зворушливим поєднанням драматичної і лірико-комедійної стихії. Ще один персонаж діяв у виставі – уже сивоволосий Прокіп (народний артист України Володимир Сніжний), котрий пережив усі негаразди життя і на те, що відбувалося на сцені дивився, як на епізод спогадів минулих літ.

Спектакль «Суперники» був молодіжним. Надаючи молоді можливість проявити себе, свої обдарування в цікавому драматургічному матеріалі, театр продовжує послідовну лінію на розвиток молодих талантів, виховуючи акторську зміну. 26 травня 2004 року Рівненський музично-драматичний театр репрезентував виставу «Суперники» на щорічному театральному фестивалі мистецьких закладів західного регіону в Івано-Франківську. Вистава пройшла з великим успіхом. Поважне журі, театральні рецензенти на чолі з головуючим – народним артистом України Федором Стригуном дали позитивну оцінку творчому доробку колективу. Серед виконавців жіночих ролей нагороду гран-прі отримала народна артистка України Ніна Ніколаєва.

Артист Станіслав Лозовський отримав диплом дебютанта за роль Ераста.

Газета «Рівне вечірнє». 29 січня 2004 року.

КОХАННЯ ДО ФАШИСТА, АБО ІНШИЙ БІК ВІЙНИ У РІВНЕНСЬКІЙ ПРЕМ'ЄРІ

Вистава «Суперники», прем'єра якої відбулася цієї неділі в Рівненському облмуздрамтеатрі, вразила глядача. Сильна за змістом, постановкою, грою акторів, вона залишила незабутнє враження, її сюжет у радянські часи міг би дати автору «путівку на Соловки», сьогодні ж він змушує глядача по-новому оцінити непорушні істини. Більшість з нас знайомі з Другою світовою війною за кінофільмами чи розповідями очевидців, де, крім кривавих баталій, є й кохання, чисте й віддане. Та було у ті часи й «негідне» кохання. Його описав у своєму творі «Суперники» білоруський драматург Олександр Манохін. У часи Радянського Союзу п'єса викликала б, щонайменше, обурення. Тож твір багато років пролежав у шухляді. Книга потрапила в руки директора Рівненського театру заслуженого артиста України Володимира Петріва. Його настільки вразила незвичність і сила сюжету, що епізоди п'єси бачив навіть уві сні. Пан Петрів зважив усі «за» і «проти» й вирішив відтворити «Суперників» на рівненській сцені. Робота над виставою розпочалась наприкінці минулого року. Поет Олександр Смик переклав твір українською, а Володимир Петрів взявся за режисуру. І вже через кілька місяців «Суперники» побачили світло софітів.

Сюжет твору незвичний. Поліське село, окуповане німцями. Між молодим німецьким офіцером-квартирантом та місцевою дівчиною зароджується справжнє кохання. Вона забуває про свого наречено-го-партизана, якого не любить, і йде назустріч своєму коханню. Мати дівчини намагається напоумити доньку, але марно. Кохання не стримують заборони й перешкоди. Але почуття

закоханих приречене: обоє трагічно гинуть від руки колишнього нареченого.

– Цю історію я написав, спираючись на реальні події, – розповів в антракті Олександр Манохін. – Якось в одному з сільських дворів побачив страшну картину: «прошитих» вилами українку та німецького солдата. Це й стало поштовхом до написання твору. Стосовно образу німця – не можна усіх міряти однією міркою. Коли людина потрапляє в екстремальні умови, саме тоді проявляється її справжнє «я». У п'єсі немає ні позитивних, ні негативних героїв. У кожного з них своя позиція, своя правда. Автор зізнався, що отримав неабияке задоволення від вистави. Постановка – чітка й виважена, мова – колоритна. Чудово зіграли актори театру. Особливо відзначилась народна артистка України Ніна Ніколаєва – її поліська героїня за словом у кишеню не лізе, її монологи не раз викликали сміх у залі. Окрім відомих акторів, свою майстерність показала молодь: Сергій Бондарук, Станіслав Лозовський та Юлія Крет.

Ольга Полянська.

Розділ XI

УКЛІН ТЕАТРУ, УКЛІН УКРАЇНІ, УКЛІН СВОБОДІ

Газета «Рівне вечірнє». 28 липня 2005 року.

ПЕТРІВ ЛІПИВ СПРАВЖНІ ГОРЩИКИ

Історичний роман Ліни Костенко «Берестечко» не можна назвати легким для театральної постановки. Адже, по суті, він представляє собою монолог Богдана Хмельницького, який перебуває в депресії після поразки його війська в битві під Берестечком. Тож слід віддати належне мужності акторів Рівненського драмтеатру, які не відмовилися від участі в його постановці. Втім, авторка роману Ліна Костенко або такою ж мужністю не відрізнялася, або обіцянки її присутності на прем'єрі були просто черговою приманкою для глядача, бо побачити інтерпретацію свого твору на сцені вона до Рівного не приїхала.

ПОСТАНОВНИКИ віднесли своє дітище до жанру містерії, що в перекладі з грецької означає «таємниця, таїнство». Що вони хотіли цим сказати, зрозуміти тяжко, адже академічні словники трактують дане слово як «середньовічна європейська драма на релігійні сюжети» чи «таємний релігійний обряд, до участі в якому допускаються лише посвячені». Чи то причастя до фрагментів вітчизняної історії вони мали на увазі, чи то Богдана Хмельницького прагнули показати, як українського Мойсея, чи то натякали, що виставу мають дивитися «посвячені», тобто ті, хто, принаймні, прочитав роман Ліни Костенко – залишилося загадкою. Втім, думка про «посвячених» має раціональне підґрунтя, адже для тих, хто не дуже добрий знайомий з історією Берестецької битви і не читав роману, вникнути в сюжет вистави було не так і просто, адже програмка, яку пропонували глядачам купити за дві гривні, не містила лібрето. А воно було б дуже доречним, тим паче, що постановники, ставлячи виставу, не дотримувалися послідовності подій, описаних у романі Ліни Костенко.

Програма вистави «Берестечко» за романом Ліни Костенко в постановці Олександра Дзекуна. У головній ролі – Володимир Петрів. 2005 рік

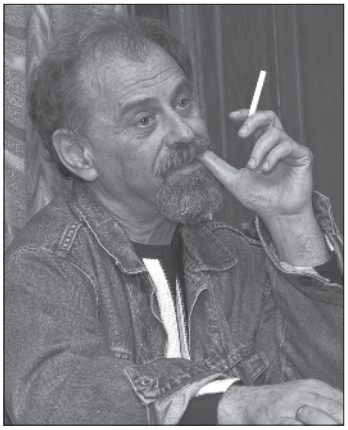
Загалом же вистава вийшла на більш-менш пристойному рівні. Володимир Петрів (у ролі Богдана Хмельницького) переконливо зіграв депресію: з прикладанням до чарки, «пережовуванням» минулого, неадекватними вчинками. Єдине, чого бракувало його грі, це більш виразного виокремлення майже крилатих фраз з роману на кшталт: «Ми – лірники. Ми любимо вертеп. Нам головне співати про калину». Вирізнялася Алла Луценко (Гелена – друга жінка Хмельницького), яка, майже ні слова не говорячи, майстерно виконала роль жінки-зрадниці. Переконливим був Тиміш, син Богдана Хмельницького, якого зіграв молодий, але вже відомий після ролі в «Суперниках», Станіслав Лозовський. Не зовсім відповідали описаним у романі старенький піп Георгій Шрамко (Георгій Морозюк), який був занадто рухливим для свого віку, та вдова загиблого товариша Богдана Хмельницького Ганна Золотаренко (в романі – горда жінка, схожа на княгиню Ольгу, а на сцені – якась розв'язна особа).

Найбільше ж враження справив останній фрагмент вистави, коли на очах глядачів Володимир Петрів, тобто Богдан Хмельницький, з допомогою гончарного круга виліпив справжнісінький горщик. Не аплодувати стоячи такій майстерності директора театру глядачі не могли. Як признався пізніше Володимир Петрів, протягом трьох місяців він опановував гончарне ремесло і навіть взяв три уроки у майстра-гончара з Березнівщини.

На жаль, оцінити таку самовідданість не змогла авторка роману Ліна Костенко, яка, як пояснив п. Петрів, не приїхала на виставу, оскільки не любить публічних заходів і тому, що пише новий роман про Чорнобильську трагедію. Натомість на виставі була присутня подруга Ліни Костенко, народна ар-

Фрагмент програми вистави «Берестечко». 2005 рік

Олександр Дзекун

тистка України Лариса Кадирова. Однак дізнатися про її враження від побаченого не вдалося. Не було на виставі й обіцяного міністра культури Оксани Білозір. З найвищих персон на прем'єрі були лише представник Міністерства культури Василь Неволов, який разом з режисером-постановником Олександром Дзекуном є авторами театральної версії роману «Берестечко», народний депутат Юрій Ширко, голова облдержадміністрації Василь Червоній. Втім, пану Василю, очевидно, вистава не дуже сподобалася, оскільки традиційно на прем'єрі представники влади говорять зі сцени кілька слів про свої враження, дякують акторам. А тут Василь Червоній просто вручив букет троянд, не озвучивши вітання для всієї зали, причому вручив його не Володимиру Петріву, а… Станіславу Лозовському.

Мирослава ШЕРШЕНЬ.

* * * *

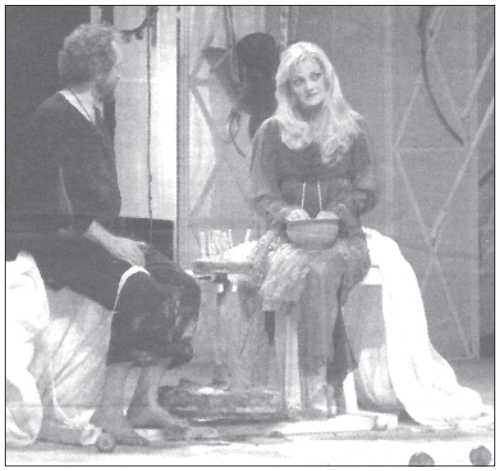
Газета «Рівне вечірнє». 28 липня 2005 року.

ХОЧУ ПРЕМІЮ!

Велика кількість відомих і поважних діячів культури та мистецтв днями відвідала Рівненський академічний музично-драматичний театр. Модна молодіжна письменниця Марія Матіос, патріарх української поезії Іван Драч, художник Іван Марчук, народна артистка України, актриса Лариса Кадирова, герой України Борис Возницький та інші приїхали в Рівне перевірити, чи справедливими є претензії рівненських театралів і вистави «Берестечко» на здобуття найвідомішої державної премії у галузі мистецтв – Національної премії ім. Т. Шевченка. Усі ці «динозаври» української культури

Роман Гриньків

Фрагменти вистави «Берестечко»: Богдан Хмельницький (Володимир Петрів) з Геленою (Алла Луценко). 2005 рік

Фрагмент програми вистави «Берестечко». 2005 рік

входять до Комітету з присудження Національної премії, загалом 19 чоловік (до Рівного не приїхали кінорежисер Олег Бійма, актор і продюсер Анатолій Хостікоєв, голова комітету Роман Лубківський, поет Василь Герасим'юк, композитор Євген Станкович та інші). Чи не вперше за багаторічну історію премії комітет вирішив здійснити виїзди у регіони, котрі висувають своїх кандидатів.

Виставу «Берестечко», а саме виконавця головної ролі Богдана Хмельницького – директора театру Володимира Петріва та режисера Олександра Дзекуна на здобуття премії, грошовий еквівалент якої 100 тисяч гривень, висунула Острозька академія. Саме студентів цього навчального закладу було найбільше серед глядачів вистави, від успіху якої залежало, чи зможуть митці з Рівного вперше отримати почесну нагороду. Знаючи це, актори старалися, не жаліючи себе. Петрів відіграв бездоганно, а ось його партнер Стас Лозовський (Тиміш Хмельницький) продемонстрував чудеса акторської самовідданості – у сцені боротьби з гетьманом молодий актор травмував ногу, як потім виявилось, це був перелом, хоча дограти до антракту таки зміг. Другу дію Стас грав «на уколах», а тому в одній із сцен травмувався ще раз, вдаривши головою. Як тут не згадати про фатальне невезіння «Берестечка» – на прем'єрі Петріва в антракті також «відкачували», а наприкінці минулого року один з показів взагалі довелося скасувати – виконавець головної ролі

напередодні зламав палець на нозі. Чи оцінять таку самовіддачу члени комітету, невідомо – прізвища лауреатів премії оголосять у символічний день, дев'ятого березня. Конкуренти у рівнян достойні. Перш за все, це одна з найгучніших українських театральних постановок, вистава компанії «Бенюк і Хостікоєв» «Про мишей і людей», де в одній з головних ролей грає член комітету Хостікоєв. Номінується на премію ім. Шевченка ще й проект Дніпропетровського муніципального театру одного актора «Крик» – постановка й виконання вистави «Гріх» за Коцюбинським одним актором – Михайлом Мельником. Є у «Берестечка» ще одна проблема – у номінації «Музика» на премію претендує опера Донецького театру опери та балету «Богдан Хмельницький». Навряд чи комітет присудить нагороду одразу двом творам, присвяченим цьому історичному персонажу.

Серед інших цьогорічних претендентів варто згадати про рок-гурт «Кому Вниз», репертуар якого рясніє піснями на слова українських класиків, а також про британця Раймонда Турконяка, котрий багато років перекладав українською мовою Острозьку Біблію.

Національну премію імені Шевченка багато сучасних митців асоціюють із традиційністю та консерватизмом. Хоча самі члени комітету впевнені, що премія й донині залишається найпрестижнішою нагородою для творчої людини.

– У своїх оцінках ми не розділяємо понять «національна ідея»та «естетичнацінність», – говорить заступник голови комітету Марія Матіос. – Твір, який удостоюється премії, повинен гармонійно поєднувати ці дві речі. Слова про Україну – це ще не привід, щоб отримувати нагороду. А стосовно заяв деяких людей про відмову від премії – це неправда. Відмова від вже отриманої премії та від претензій на неї – різні речі. Просто деякі сучасні письменники епатажною поведінкою роблять на цьому собі піар.

* * * *

Рівненський щотижневик «VIP». 5 серпня 2005 року.

ПОБЕДА НАД «БЕРЕСТЕЧКО»

«Из Назарета может ли быть что доброе?» То бишь, чего можно ожидать от спектакля «Берестечко», которым закрывался затянувшийся ровенский

Фрагмент вистави «Берестечко»

театральный сезон, – думали иные скептики. В лучшем случае, очередного недолговечного «датского» спектакля (постановка была приурочена к хотя и не круглой, но дате-битве 18 июня 1651 года у села Берестечко), в худшем же – еще более «скоропостижного» и провального, коими наш театр, к сожалению, «балует» публику последние годы (вспомним, к примеру, «высокобюджетное» «Лето в Ноане» в постановке польского режиссера Б. Порембы или же как-бы-авангардного и как-бы-шекспировского «Рогоносца» под открытым небом в постановке очередного приглашенного отечественного как-бы-режиссера).

Однако можно смело утверждать, что венчающая сезон премьера, состоявшаяся 23 (и затем 24) июля, превзошла все ожидания. И не только театральных скептиков, но даже и околотеатральных циников. Пожалуй, впервые за годы независимости на ровенской сцене был изготовлен настолько качественный, подлинно художественный и высокопрофессиональный продукт! Продукт, впрочем, не всем (даже в театральных кругах нашего города) пришедшийся по вкусу и не всеми однозначно понятый и принятый. Но продукт, который лишний раз подтвердил, что современный театр по праву именуют «режиссерским».

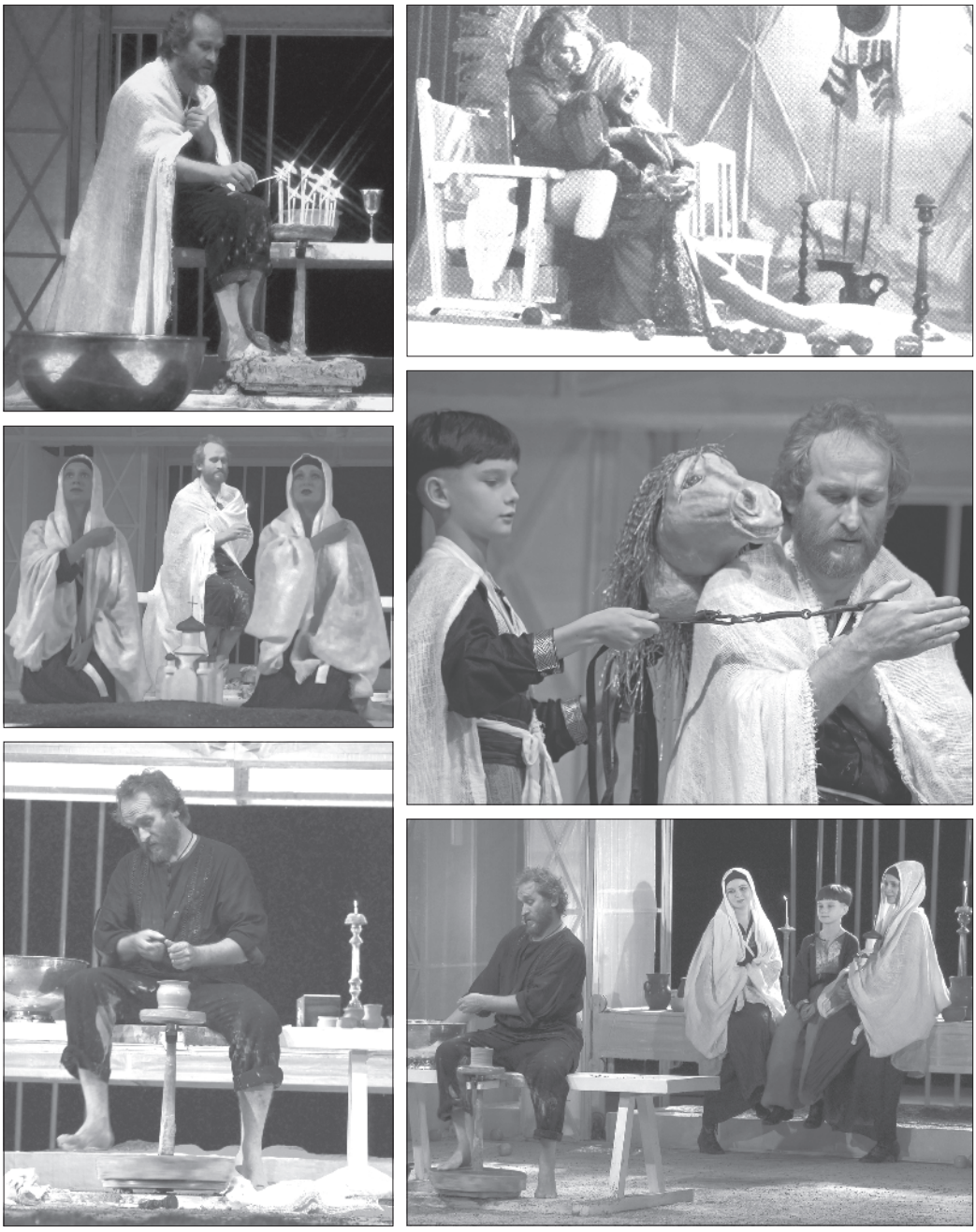
***...Режиссер-постановщик спектакля Александр Дзекун** – личность достаточно известная в театральном мире как Украины, так и России. Один перечень его званий и регалий весьма внушителен: народный артист Украины и заслуженный деятель искусств Российской Федерации, лауреат премии имени Станиславского за режиссуру, обладатель «Пекторали» и прочая, и прочая, и прочая. Четверть века А. Дзекун возглавлял один из старейших театров России – Саратовский драматический театр имени К. Маркса, ставил спектакли в Москве, Калининграде, Киеве. И то, что премьера «Берестечко» действительно состоялась, вне всякого сомнения, заслуга именно приглашенного в Ровно режиссера.*

Задача, а вернее, ряд задач, которые обязан был решить А. Дзекун, носили поистине архисложный характер. К незнанию творческих возможностей актерской труппы (с чем объективно сталкивается всякий «приезжий из столицы» режиссер) прибавлялась и куда более сложная проблема. Ведь исходный текст – исторический роман Лины Костенко «Берестечко» для сцены нашей великой современницей не предназначался. А, как известно, далеко не всегда великие лите-

Фрагмент вистави «Берестечко»

Фрагменти вистави «Берестечко»

ратурные произведения (к ним поэма Л. Костенко бесспорно принадлежит) поддаются адекватному переводу на язык другого вида искусства: будь то театр, кино или телевидение. Примечательно и то, что инсценизация (то есть переделка для сцены романа, повести, поэмы и т. д.), которая изменяет жанровую природу первопроизведения, может осуществляться как самим автором (роман «Белая гвардия» трансформируется М.Булгаковым в пьесу «Дни Турбинных»),

так и автором «чужим» (например, А. Камю инсценировал роман «Бесы» Достоевского, а украинские корифеи Старицкий и Кропивницкий обрабатывали повести Гоголя). Но, пожалуй, в наибольшей мере диалог литературного первотекста и его сценического воплощения способны передать режиссерские инсценизации: ведь они учитывают особенности конкретного сценического коллектива. Именно к такому роду инсценизации принадлежит работа А. Дзекуна и его киевского соавтора Василия Неволова. И именно их транскрипция романа-поэмы Лины Костенко заставляет вспомнить знаменитые спектакли Леся Курбаса: «Шевченківська вистава» (инсценизация шести поэтических произведений Кобзаря) и «Гайдамаки» (по одноименной поэме Т. Шевченко).

«Приручение» для сцены текста давалось режиссеру непросто. В продолжение его работы в ровенском театре инсценизация претерпевала постоянные изменения. Так, «исчезли» такие роли, как Смертоносный Ангел и Дед-гончар, а вместе с ними (о чем можно сожалеть!) – работы народных артистов Украины ***Нины Николаевой и Анатолия Гаврюшенко****. Менялось и распределение ролей (например, на Ведьму поначалу были назначены Лина Изарова и Атталея Гаврюшенко). Изменилось, кстати, и название пьесы. Первоначально мистерия А. Дзекуна и В. Неволова называлась «Остання самотність Хмеля». В итоге же спектакль – думается, вполне законно – слился с заголовком исторического романа Лины Костенко.*

Но все эти «муки творчества» (не всегда, скажем прямо, приятные прежде всего для самих актеров) свидетельствуют скорее не против, а в пользу А. Дзекуна. Ибо никакой настоящий творческий процесс не бывает легким и безболезненным (вспомним, как воссоздан мучительный и противоречивый процесс создания фильма режиссером Гвидо Ансельми в гениальной картине Ф.Феллини «$8^{1}/_{2}$»!). И тем приятнее отметить, что художественные поиски не завели постановщика в тупик, а привели к выстраданному, но радостному результату: рождению яркого, зрелищного и талантливого спектакля.

Впрочем, далеко не все зрители нашего славного города были в восторге от премьеры. И, на мой взгляд, «виной» тому эстетика и стилистика спектакля. Наш зритель, чего греха таить, воспитан в традициях реалистического, жизнеподобного, бытового театра. Стиль же «Берестечко» бесконечно далек от реалистического, а Александр Дзекун выстроил свой спектакль совсем не «по Станиславскому». Он заставил вспомнить, что, кроме канонизированной в СССР системы основателя МХАТа, на сцене живут и другие традиции, другие театральные системы. Среди них «радикальный конструктивизм» Мейерхольда и «фантастический реализм» Вахтангова, «эпический театр» Брехта и «политический театр» Пискатора, «театр жестокости» Антонена Арто и «театр пересоздания» Леся Курбаса. Среди них и более почтенные традиции театра Японии и Китая, средневековых мистерий, мираклей, фарсов, итальянской комедии дельарте... Временами «Берестечко» заставляет вспомнить Бертольта Брехта, считавшего, что театр обязан возбуждать у зрителя интерес не к исходу (исход событий середины XVII века всем известен), а к ходу действия, и апеллирует не к чувствам, а к разуму аудитории. Временами – Евгения Вахтангова, полагавшего, что «бытовой театр должен умереть», и ратовавшего за усиление условности, которая призвана помочь созданию атмосферы праздника («Нет праздника – нет спектакля», – говорил Вахтангов).

Спектакль А. Дзекуна воспроизводит жизнь не в «формах самой жизни», а в формах условных (то есть, не тождественных реальной действительности).

Режиссер насытил «Берестечко» многозначными символами и метафорами, превращая зрителя не в пассивного созерцателя, а в со-творца спектакля (этого, кстати, требовали от театра и Б. Брехт, и Л. Курбас). При этом художественная ткань пьесы не превратилась в простое нагромождение условных форм и приемов, что порою можно встретить в современных спектаклях, претендующих на оригинальность. Все художественные детали по-своему оправданы. Так, запомнилась сцена с яблоками, сыплющимися из рукавов Тимоша, и вступающими в своеобразный диалог с мифическим яблоком раздора; параллели между Парисом, преподнесшим это яблоко Елене, и Рыцарем в павлиньих перьях, ставшем причиной раздора между Богданом и Геленой; «движущееся» ложе Богдана, символизирующее его падение в конце первого акта и воскресение во втором; появление огромной иконы Спаса, сменяющей изображение коня и т. д. Общей художественной задаче служит как удачное музыкальное оформление спектакля (звукорежиссер ***Богдан Сивак****), так и его оригинальное сценографическое решение (сценография А. Дзекуна). Органично вписываются в общий контекст и танцы (балетмейстер –* ***Алексей Ярыш****).*

И еще одно несомненное достоинство спектакля (как, впрочем, и исходного текста Л. Костенко). Трагическая тема битвы при Берестечко и ее исторических последствий могла бы спровоцировать ненужную патетику, заидеологизированность, некий агитационный запал пьесы. Сложно сказать, имелись ли подобные искушения у режиссера и актеров, но ничего этого в спектакле нет. Даже, казалось бы, обреченная на пафосность предпоследняя сцена второго акта, содержащая размышления Богдана о настоящем и будущем украинского народа («Чому у нас немає ще Горація? Умієм добре шаблею махати... Вмирати вмієм, по степах гасати, Але себе не вмієм написати») сопровождается веселым смехом собеседников и решена не в духе официозно-монументального пафоса, а скорее доброй самоиронии. Ее сердцевина чудесно выражена в афористичных словах попа Шрамко (народный артист Украины ***Георгий Морозюк****):*

Казав Йоанн: «В початку було Слово».
В початку Слово, а не комарі.
Не як у нас – на Січ іде з малого,
А вже коли осліп – у кобзарі.

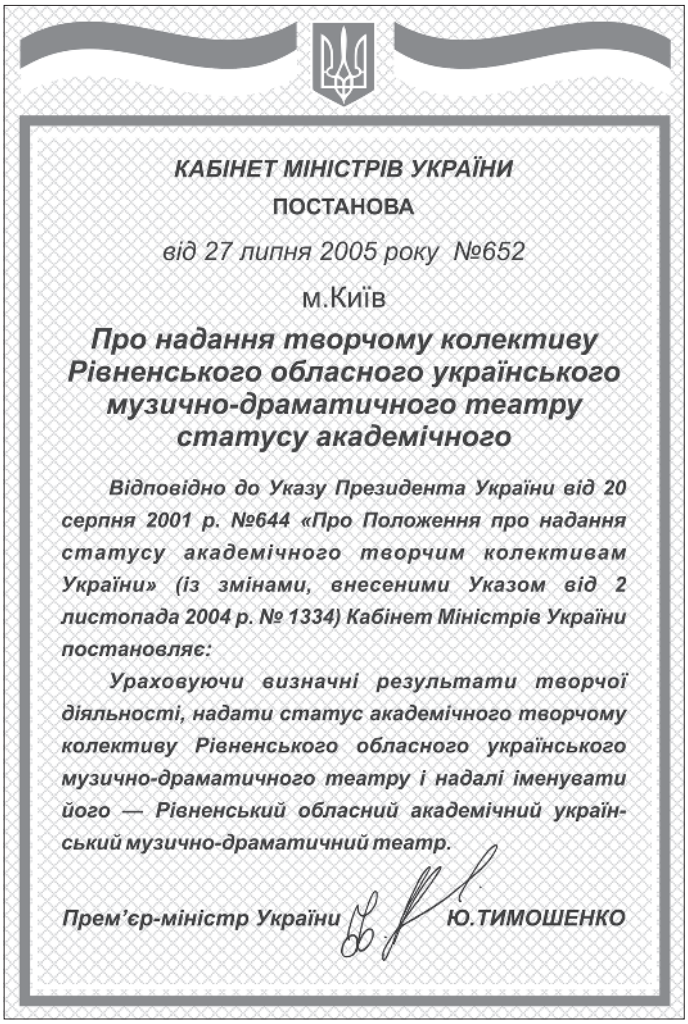
Сплав высокого, героического, трагического, с одной стороны, и низкого, фарсового, буфонного с другой – определяет творческий почерк режиссера и актеров мистерии, которая, подобно пьесам В. Маяковского и В. Хлебникова, А. Арто и М. де Гельдерода, Ф. Аррабаля и Вен. Ерофеева, напоминает порой мистерию-буфф. Конечно же, спектакль, пускай хоть и гениального режиссера, не состоялся бы, не будь для него благодатной почвы. Приятно, что этой почвой стали актеры Ровенского областного театра. Отдельно хочется отметить сложную, многогранную работу заслуженного артиста Украины ***Владимира Петрива*** *в роли Богдана Хмельницкого. К счастью для театра (но к несчастью для искусства), основной ролью Владимира Юлиановича в последние вот уже девять лет является роль директора театра, с которой он справляется весьма успешно. Но – со всеми вытекающими отсюда последствиями, в частности, довольно редкой возможностью проявлять свой бесспорный актерский дар на сцене. Поэтому вдвойне приятно, что после таких этапных работ, как Корний («Слезы Божьей Матери» по У. Самчуку), Михаил («Не судилось» М. Старицкого) и, особенно, Тиль Уленшпигель («Тиль» Г. Горина), В. Петрив не просто доказал, что находится в блестящей театральной форме. Думается, он сыграл*

свою главную (на сегодняшний день) Роль. Роль Богдана Хмельницкого в спектакле задумана не просто как главная, а стержневая. Именно на Богдане, его тягостных раздумьях, горьких рефлексиях, мучительных воспоминаниях и построен сложный, почти невидимый сюжет пьесы-мистерии. И актер сумел передать в своей многоплановой работе и трагическое одиночество Хмельницкого после поражения («Усі мене зреклися»), и его чувство вины и ответственности перед нацией («Надходить час останньої самотності. Не все я встиг. Усе не встиг. На жаль» ; «Все винен я. За все. У всьому»), и перед любимой женщиной (пани Геленой), которую не сумел сберечь, и раздумья о будущем Украины. Богдан – это одновременно титан, народный вождь, мудрец и слабый духом, разочарованный, расколотый человек («Я ж не Мойсей... Куди йти?»). В спектакле образ Богдана недаром сопоставлен с образом Христа (кстати, уже одно это оправдывает жанровое обозначение пьесы как мистерии). Трагедия Берестечко для него – это и своеобразный Гефсиманский сад с молением о чаше, и предательство Иуды (как известно, крымский хан Ислам-Гирей в решающий день бежал с поля битвы, захватив Хмельницкого в плен), и смерть («Мене нема. Я згарище. Я дим»). Но «Берестечко» – это не только реквием и погребальный звон. Спектакль утверждает Воскресение, прежде всего Воскрешение духа Богдана. «Я повертаюсь, наче з небуття», – говорит он Ганне, любовь к которой вкупе с осознанием ответственности за будущее Украины возрождает Хмельницкого:

Гей, писарю, неси мою печатку!
Життя пропало. Почнемо спочатку.
Нема нам щастя – мусить бути чудо.
Ще ми постанем зі своїх руїн.

«Берестечко» завершается чрезвычайно емкой, символичной сценой, которая принадлежит к числу наиболее удачных из режиссерских находок А. Дзекуна. Петрив-Хмельницкий на глазах у зрителей совершает творческий акт – изготовляет на гончарном круге глиняный горшок. Трудно было придумать более оригинальный и содержательный символ творческой силы выдающейся личности, победы жизни над смертью!

Спектакль «Берестечко» не лишен и других удачных актерских работ, как принято нынче говорить, второго плана. Особенно хотелось бы отметить ***Станислава Лозовского****, сыгравшего роль старшего сына Хмельницкого – Тимофея. Похоже, можно говорить, что эта роль знаменовала превращение С. Лозовского из разряда «молодых и перспективных» (вспомним его недавние работы в «Соперниках» и «Марии Тюдор») в категорию «заслуженных». Сценическое обаяние, особенная пластика, внутренний нерв актера способствовали созданию на сцене его замечательного и органичного дуэта с В. Петривым в первом акте пьесы. Во втором же акте из действующих лиц выделялся поп Шрамко в мастерском, как всегда остром, порой на грани гротеска исполнении народного артиста Украины* ***Георгия Морозюка****. С непростой, наиболее условной в спектакле ролью духа полковника Небабы прекрасно справился* ***Анатолий Лозовский****. Наконец, заслуживает похвалы и такое традиционно слабое звено родного театра, как женская часть труппы. Если можно высказать ряд серьезных претензий к актрисам, исполнявшим женские роли в таких спектаклях последнихлет, как «Кин IV» и «Лето в Ноане», «Соперники» и «Мария Тюдор», то игра* ***Аллы Луценко*** *(Гелена),* ***Ольги Лозовской*** *(Ведьма) и О. Островской (Ганна) вполне соответствовала и их творческому потенциалу, и режиссерскому за-*

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 27 липня 2005 року №652

м.Київ

Про надання творчому колективу Рівненського обласного українського музично-драматичного театру статусу академічного

Відповідно до Указу Президента України від 20 серпня 2001 р. №644 «Про Положення про надання статусу академічного творчим колективам України» (із змінами, внесеними Указом від 2 листопада 2004 р. № 1334) Кабінет Міністрів України постановляє:

Ураховуючи визначні результати творчої діяльності, надати статус академічного творчому колективу Рівненського обласного українського музично-драматичного театру і надалі іменувати його — Рівненський обласний академічний український музично-драматичний театр.

Прем'єр-міністр України Ю.ТИМОШЕНКО

Постанова Кабінету Міністрів України №652 від 27 липня 2005 року «Про надання творчому колективу Рівненського обласного українського музично-драматичного театру статусу академічного», підписана Прем'єр-міністром України Юлією Тимошенко

мыслу, и «предлагаемым обстоятельствам».

И, наконец, еще одна победа ровенских актеров. Через три дня после премьеры «Берестечко», 27 июля театр получил правительственную телеграмму: решением Кабинета Министров Украины ему присвоено звание АКАДЕМИЧЕСКОГО! Так что наши актеры, как пошутил старейшина нашей актерской гильдии Анатолий Гаврюшенко, стали теперь «академиками». И несмотря на наличие множества проблем Ровенского областного (об этом не раз писал еженедельник «VIP»), такие спектакли как «Берестечко» в постановке А. Дзекуна и подтверждают обоснованность высокого звания, и позволяют верить в новые творческие победы новоиспеченных «академиков».

Евгений Васильев,
специально
для еженедельника
«VIP»

* * * *

Газета «Діалог». 19 січня 2007 року.

ВОЛОДИМИР ПЕТРІВ: «БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ВИНУВАТИВ НЕ КОГОСЬ, А СЕБЕ»

Режисер-постановник вистави «Берестечко» (за однойменним романом Ліни Костенко) Олександр Дзекун і виконавець головної ролі в ній, заслужений артист України, директор Рівненського академічного українського музично-драматичного театру Володимир Петрів висунуті колективом Національного університету «Острозька академія» на здобуття Національної премії імені Тараса Шевченка 2007-го року. З останнім розмовляв наш кореспондент.

– ПанеВолодимире, насамперед вітаю з таким глядаць-ким визнанням в особі одного з найпрестижніших університетів України роботи очолюваного Вами театру та Вашої особистої, як висунення на здобуття найвищої державної відзнаки. Чи було це висунення для творців вистави несподіванкою?

– І так, і ні. Так тому, що ставили і фали виставу «Берестечко» без будь-яких спеціальних, так би мовити, планів отримати якусь премію. Просто прагнули донести до глядача болючу історичну правду, яка так потрібна сьогодні нашому народові для унеможливленая власної поразки в боротьбі за повну й остаточну незалежність та побудову європейської країни, в якій правитимуть не чужоземні зайди чи безбатченки, а патріоти , яким у свій час, безперечно, був і гетьман Богдан Хмельницький. А ні тому, що в ході постановки п'єси і її гри на сцені внутрішньо відчували і відчуваємо, що геніальний роман геніальної української поетеси Ліни Костенко народив у кожному з нас велику відповідальність перед глядачем і, хай не сприймуть читачі це за висо-копафосність, гордість, за можливість говорити цим глядачам ту гірку правду...

До речі, аби інсценізувати весь роман Ліни Костенко, яка, як автор, вартує найвищих епітетів, то п'єсу довелося б нам грати 4 дні поспіль.

– А хто запропонував Рівненському академічному українському музично-драматичному театру поставити саме цю п'єсу?

– Київський режисер-постановник Олександр Дзекун. Я переконаний, що такий болючий твір про поразку українського народу, без якої Україна була б, напевно, зовсім іншою, – це шлях до розуміння постаті Богдана Хмельницького як державного діяча й оцінки ним же власної поразки. Адже гетьман у «Берестечку», розмірковуючи над причинами своєї поразки, ставить сам собі запитання: «Куди умерти: з пекла і до пекла?». Тільки через таке важке, навіть трагічне переосмислення своїх помилок він знаходить вірний шлях.

– Скільки часу зайняла робота над постановкою п'єси? І чому саме Вам, пане Володимире, запропонували головну роль?

– Режисер-постановник працював над виставою 4 місяці. Мене, як актора, Олександр Дзекун знав і раніше. Він спочатку запропонував мені роль Мазепи, а потім і роль Богдана Хмельницького в «Берестечку». Радий, що всі актори, які були задіяні у виставі, і глядачі, які цю виставу переглядали, «порозумілися» в оцінці історичної події, якою є битва під Берестечком. Хоча роль випала важка.

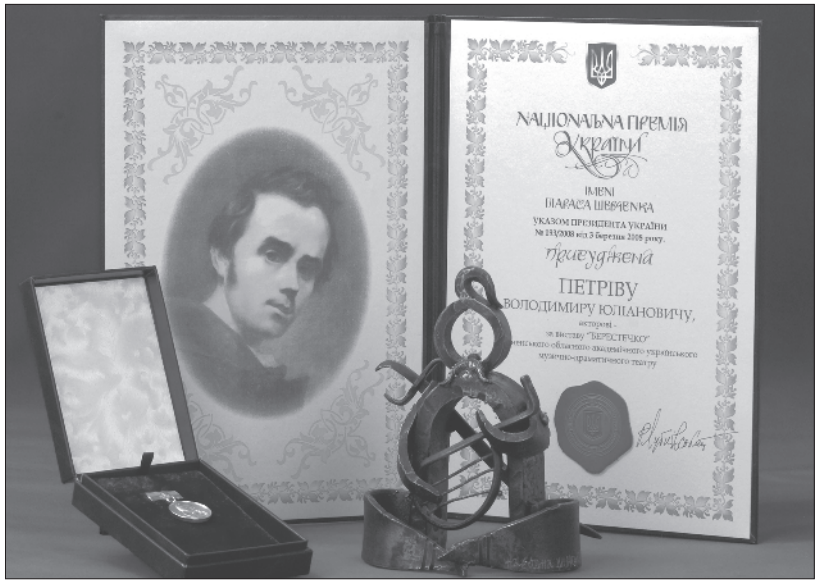
– Якимось чином ця роль змінила Ваш внутрішній світ?

– Мій внутрішній світ не треба змінювати. Я, як і кожен чесний патріот, з цього твору зробив вкотре висновок, що навіть найгіркіші поразки є великим уроком, який у майбутньому (маю на увазі й сьогодення) може допомогти тим, хто хоче перемагати. Роман Ліни Костенко і поставлена за ним п'єса дають нам відповідь на всі наші негаразди: наша біда – в самих собі! Адже й досі шукаємо ворогів, а в самих собі не можемо розібратися. На превеликий жаль. Гетьман Богдан Хмельницький винив не когось, а в першу чергу себе. Зрештою, «Берестечко» піднімає й тему боротьби за владу, що звучить актуально й нині для України. Ми й досі заюшено б'ємося не за кращу долю свого народу, а за булаву. Мабуть, Бог нас вкотре випробовує. Ми ж чекаємо від Нього милості, яку, насправді, треба заслужити. Заслужити не поклонами тому чи іншому політичному діячеві, а поклону Свободі. Тоді будемо справді щасливими, про що мріяв і в радісні, і в люті години Богдан Хмельницький.

Спілкувався ***Юрій Береза****.*
Світлини ***Анатолія Мізерного****.*

Урочисте вручення Президентом України Віктором Ющенком Національної премії ім. Тараса Шевченка директорові і акторові Рівненського державного обласного академічного музично-драматичного театру Володимиру Петріву

Диплом, медаль та статуетка лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка директора і актора Рівненського державного обласного академічного музично-драматичного театру Володимира Петріва

Покладання квітів до пам'ятника Великому Кобзареві в Києві лауреатами Національної премії ім. Тараса Шевченка, керівниками України і представниками Київської міськдержадміністрації

Медаль і статуетка лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка директора і актора Рівненського державного обласного академічного музично-драматичного театру Володимира Петріва

Розділ XII

ВИСТАВИ РІВНЕНСЬКОГО ОБЛМУЗДРАМТЕАТРУ ДЛЯ ДІТЕЙ

Багато років театр відвідують діти і слідкують радісно здивованими очима та зачарованими серцями за пригодами Котигорошка, Снігової Королеви, Червоної Шапочки, Малюка і Карлсона, Баби Яги та інших героїв.

Роблячи внесок у справу естетичного виховання підростаючого покоління, наш дорослий театр постійно звертався до постановок дитячих вистав, підбираючи репертуар відповідно до вікових особливостей аудиторії. За всі роки діяльності, починаючи з 1947-го, театр здійснив постановки понад 50 вистав і видовищ для дітей. До цієї категорії мистецтва неможливо віднести численні компіляції, які переслідували скоріше комерційні інтереси, аніж творчі, та завжди працівники театру намагалися виховувати в молоді душевну тонкість, яка була б невіддільна від співчуття, співпереживання, що створювало ґрунт для плекання паростків дитячої активності, ідейності, патріотизму, а переносячи ідеї на мову сцени, режисери намагалися діяти еквівалентно способу мислення сучасної молодої людини. Дітей потрібно виховувати на вчинках позитивних героїв.

Проходять роки, змінюються назви вистав, виростають нові покоління глядачів. Тепер вони приводять до театру вже своїх дітей, а то й онуків та правнуків. Традиція постановок вистав для дітей завжди спирається на цікаву літературну мову Марка Кропивницького, Івана Франка, Анатолія Шияна, Євгена Шварца, Ганса Християна Андерсена, Астрид Ліндгрен та інших авторів.

Катерина Губар у казці «Снігова королева». 1950 рік

Упродовж усієї історії Рівненського театру мистецтву для дітей приділяли постійну увагу переважно головні, чергові режисери та визначні художники-декоратори Юрій Миць, Платон Федоренко, Микола Стефурак, Сергій Вірославов, Таїсія Хредченко, і, серед них, як виняток, актор і режисер, народний артист України Анатолій Гаврюшенко, які докладали чималих зусиль і чесно виконували покладену на них місію. Робота з молоддю не терпить формалізму і підтасовок, бо для дітей потрібно грати краще, ніж для дорослих, як висловився теоретик театральної справи Костянтин Станіславський. Ці вимоги є закономірним продовженням політики творчого складу в галузі ідейно-естетичного виховання підростаючого покоління. Серйозне і відповідальне ставлення до вистав для дітей можна завжди спостерігати, коли в них відповідні ролі грають провідні майстри сцени, а поруч із ними – здібні молоді актори.

Багатобарвний сад дитячих вистав розквітає в січні і березні – під час шкільних канікул. Як правило, виставу для дітей починають готувати в листопаді, і вже напередодні Нового року її дивляться перші глядачі. Протягом двох січневих тижнів щоденно йдуть по два спектаклі, а перед весняними канікулами наступає період роботи над новою виставою. Упродовж багатьох років театр проводить новорічні дитячі ранки біля ялинки у фойє театру з продовженням перегляду театралізованих дійств або казкових вистав на сцені, і юні глядачі отримують велике задоволення. У 2004 році на новорічних видовищах побувало понад 9000 дітей. Денні вистави для дітей та юнацтва демонструються ще й у вихідні дні впродовж усього театрального сезону, доповнюючи репертуар новими прем'єрами.

А. Жуковська і Л. Кондрашевська у виставі «Білосніжка і сім Гномів» І. Устинова і О. Табакова

Вагомим творчим доробком у 2000-му році була постановка чудової, хвилюючої казки «Два клени» за п'єсою Євгена Шварца у постановці народного артиста України Анатолія Гаврюшенка і художника Таїсії Хредченко. У цій виставі малопідготовленого гля-

В. Романюк, В. Бабич і А. Жуковська у виставі «Малюк і Карлсон» А. Ліндгрен. Музика С. Прокоф'єва. 1991 рік

дача цікавила фабула: притягальна сила добра і всеперемагаюча материнська любов. У цьому розумінні п'єса, як і будь-яка драматургія, цікава не тільки дітям. Тому не дивно, що постановник визначив жанр сценічного твору, як драматичну казку для дітей. Для цього він вирішив дослідити, «який з людських недоліків стоїть за злістю Баби Яги». Чи не тому актор Андрій Куделя, виконуючи цю роль, грав її як привабливу молоду героїню. Однак Шварцівська Баба Яга і задуманий режисером образ діяли в різних вимірах. Куделя по ходу дії досить довго вагався, перш ніж розкрити образ повною мірою, і тому його Баба Яга здавалася навіть симпатичною... Дітям надзвичайно цікаво переоцінювати власні уявлення про світ казкових персонажів і робити певні висновки. Тому важливо відзначити в цьому плані і такі позитивні моменти, як переконливе вмотивування поведінки образів Собаки (Віктор Янчук), Ведмедя (заслужений артист України Анатолій Бортник), Кота (Надія Євтушенко) та інших персонажів.

Анатолій Гаврюшенко як режисер, вільний від умовностей «тюгівської специфіки», завжди намагається шукати сучасні форми у виставах для дітей, спираючись на досвід роботи в «дорослому» театрі. Це один із шляхів, яким ішов режисер у роботі над цією виставою і не тільки. Він усвідомлював, чого прагнув, і зумів домогтися бажаного, чітко підбираючи засоби виразності. Анатолій Гаврюшенко завжди намагається створювати атмосферу, яка б збуджувала творчу уяву кожної дитини, і це спостерігається в кожній виставі. Мабуть, від бажання мати перед собою аудиторію, розповідати їй про красу життя зріла в енергійного актора любов до підростаючого покоління. Робота митця позначена суворою творчою дисципліною, витриманістю, чітко донесеною обґрунтованістю кожного образу. І цілком логічно, що закладений у ньому талант актора спрямував його до оволодіння професією режисера. Анатолій Гаврюшенко здійснив сім вистав для дітей: «Малюк і Карлсон» Сергія Прокоф'єва (1976, 1991), «Білосніжка і сім Гномів» Леоніда Устинова і Олега Табакова (1977, 1987), «По щучому велінню» Марка Кропивницького (1978), «Карлсон повернувся» Астрид Ліндгрен (1980), «Зачарована рукавичка» І. та Я. Златопольських (1996), і актори, зайняті у цих виставах, розуміють

своє завдання, працюють у сучасній реалістичній манері і завжди висловлюють сподівання ще раз зустрітися з постановником у спільній роботі.

Аналізуючи весь репертуар, зіграний театром для дітей, переконуєшся, що найвідповідальнішою його складовою частиною були і є спектаклі, які художньо засвоюють різні теми, зокрема сюжети та мотиви фольклору, органічно переплетені з сучасністю і світом фантастики. Справа тут не в кількісних показниках, а в якості, у глибині відображення перемоги добра над злом, над тим, що гнітить душу дитини. У театрі були і є достатні творчі можливості для нових повноцінних вистав, щоб зацікавити юних глядачів і розкрити перед ними красу і багатство того світу, у якому вони живуть. Театр будить уяву дітей, примушує їх плакати і сміятися, любити і ненавидіти, обурюватися і захоплюватися, він учить їх не тільки розуміти, а й відчувати. За таких умов здійснюється «велике завдання мистецтва», яке робить людину красивою і сильною.

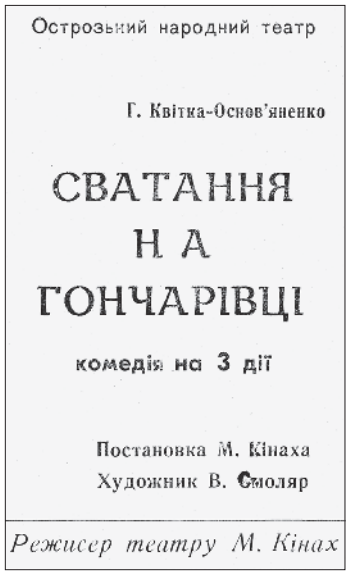
Розділ XIII

ОСТРОЗЬКИЙ ТА ДУБЕНСЬКИЙ МІСЬКІ ДЕРЖАВНІ ПЕРЕСУВНІ РОБІТНИЧО-СЕЛЯНСЬКІ ТЕАТРИ (1949-1959)

Із середини 40-х років XX ст. за рішенням Радянського уряду почала значно збільшуватися загальна кількість театральних установ для постійного обслуговування людей, що мешкали у селах і районних центрах. Комітет у справах мистецтв Раднаркому УРСР, виконуючи це рішення, у 1945 році ухвалив створити широку мережу державних пересувних робітничо-селянських театрів в Україні, і зокрема в Рівненській області. Проте на утворення подібного театру, формування професійного складу в області не було ні матеріальних, ні творчих можливостей.

На той час у місті Острог діяв аматорський театральний колектив, що був створений у 1939 р. під керівництвом колишнього польського адвоката Я. Терлецького. Цей колектив займав помітне місце серед інших самодіяльних театральних гуртів. Саме тому відділ агітації і пропаганди обкому КПУ за сприяння начальника обласного управління культури Олександра Більмача вирішив на базі цього колективу організувати державний пересувний робітничо-селянський театр. Таким чином, 2 серпня 1945 р. у древньому Острозі виник державний пересувний театр, що наблизило українське мистецтво до сільської місцевості.

Виїзди колективу Рівненського стаціонарного музично-драматичного театру «на гастролі» в приміщення сільських клубів хоч і викликали жвавий інтерес, популяризуючи серед робітників і селян творчі здобутки, але організувати постійного глядача не могли, бо виїзди театру були епізо-

Острозький народний театр

Г. Квітка-Основ'яненко

СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ

комедія на 3 дії

Постановка М. Кінаха
Художник В. Смоляр

Режисер театру М. Кінах

Програма комедії «Сватання на Гончарівці», поставленої Острозьким народним театром

дичними. Приміщення, де виступав колектив, не були пристосовані до театральних потреб: маленькі сцени, недостатня техоснащеність, неякісна акустика, тісні зали. А все це разом зводило нанівець творчі режисерські і акторські зусилля, знижувало якість спектаклів, на що театр не міг погодитись. Вирішення цих питань було покладено на пересувний театр.

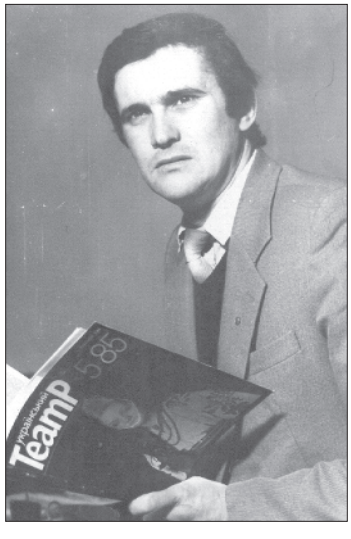
Пересувний робітничо-селянський театр розпочав свою діяльність виставою за п'єсою В. Маса і М. Куличенка «Сади цвітуть», постановку якої здійснила колишня артистка приватної антрепризи в Польщі Любов Миколаївна Заячківська. Невдовзі з творчим натхненням були здійснені постановки «Циганки Ази» Михайла Старицького, «У неділю рано зілля копала» Ольги Кобилянської (інсценізація Любові Заячківської), «Мати-наймички» Івана Тогобочного, «Одруження» Миколи Гоголя.

Першим директором театру, а згодом режисером був призначений учасник Другої світової війни Іларіон Сидельников, який здійснив постановки «Мартина Борулі» Івана Карпенка-Карого та «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка. Відповідно до завдань сценічного мистецтва того часу, основу репертуару складала переважно драматургія української класичної спадщини, незважаючи на те, що ці п'єси ставив стаціонарний обласний театр.

Газета «Життя і слово». 26 березня 1997 року.

«ЗВАННЯ НАРОДНОГО ПІДТВЕРДЖУЄМО»

Так сказав у розмові з нашим кореспондентом режисер Острозькою самодіяльною народною театру Микола Кінах. Історія створення творчого колективу почалася ще у 1939 році. Відтоді он скільки було представлено вистав на суд глядачів. Чимало самодіяльних акторів вже не топчуть з нами рясту на своїй українській землі. Серед них – Ігор Рощук, Катерина Скороход, Юхим Заячківський, Віра та Володимир Шумейки й інші. Усе своє свідоме життя вони пропагували українське народне мистецтво, їх пам'ять свято шанують острожани. Про те, як творили тодішні актори, над чим працюють теперішні розповідає Микола Кінах.

Микола Кінах

– Виставою за п'єсою Марка Кропивницького «Дай серцю волю – заведе в неволю» дебютував драматичний гурток у листопаді 1939 року. Тоді у його складі

налічувалось понад 50 учасників. Уперше жителі міста подивились українську виставу. Діяльність гуртка перервала війна. Не до виступів було. У 1944 році, коли Острожчина була визволена від німецько-фашистських загарбників, самодіяльники відновили свою роботу.

– Миколо, коли творчому колективу присвоєно звання народного театру?

– У квітні 1959 року згідно рішення комісії Ради Міністрів УРСР колективу присвоєно звання: «Острозький самодіяльний народний театр». Звичайно, як стверджують мої попередники, це спонукало до подальших творчих задумів. Тоді ж острожани побачили виставу «Багряна осінь». А ще в 1961 році театр виставою «Весняний потік» у постановці режисера Любові Заячківської представляв своє уміння на республіканському огляді драматичних колективів. І тут – висока оцінка творчої діяльності.

Згодом жителі Острога, та й не тільки, схвильовано сприйняли п'єси «У неділю рано зілля допала» «Циганка Аза», «Страшний суд», «Кухарка» та ряд інших.

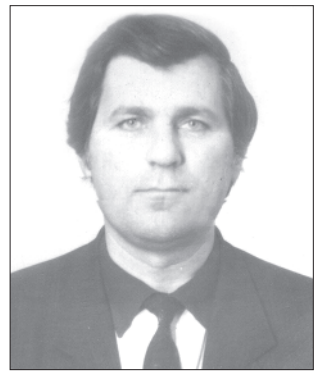
Пожвавилась творча діяльність і з приходом у театр режисера Євгена Жигадла. Саме він здійснив постанови таких п'єс, як «Київський зошит», «Хуртовина», «Незабутня неділя», «Голосіївський ліс». Діяла тоді при театрі й дитяча студія, роботу якої спрямовував Євген Жигадло. Чимало її вихованців поповнили акторську трупу театру.

Режисер Острозького театру Євген Жигадло (ліворуч)

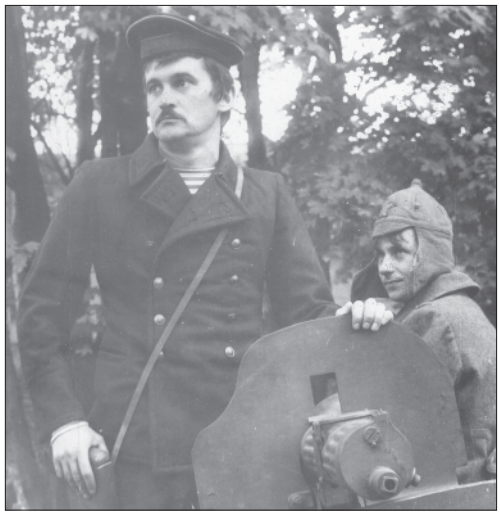
– Миколо, а як вас доля пов'язала з Острозьким народним театром?

– Родом я з Острога. Тут закінчив середню школу, згодом – Дубнівське культосвітнє училище, Рівненський державний інститут культури. Отримав направлення в Острог. Працював методистом районного будинку культури. Отож, перший мій дебют відбувся саме на сцені районного культзакладу, де грав одну з ролей у виставі «Недописаний портрет». Я дуже вдячний своєму першому наставнику Євгену Андрійовичу Жигадлу. ІПрямо скажу, ця задушевна людина свій талант передала багатьом акторам. Це не тільки мої слова. У 1977 році режисером став Зорян Подоляк. Тоді ми були неодноразовими переможцями театральних фестивалів. Донині пам'ятаю тепло сприйняту острожанами виставу місцевого драматурга Валерія Баталова «Смолоскипи запалали опівночі». До речі, цією виставою театр був представлений на Українському телебаченні.

Зорян Подоляк

З 1986 року і понині я працюю режисером самодіяльного театру. Звичайно, як у кожній роботі були злети, були й розчарування. Без цього мистецтво не існуватиме. Нашим творчим доробком було те, що театр посів третє місце на Всеукраїнському театральному фестивалі, який відбувся в Києві.

Сцена з вистави Острозького театру «Сині роси» М. Зарудного

Сцена з вистави Острозького театру. Артисти Ігор Рощук, Арсен Шевчук

У свій час на суд глядачів були представлені вистави «Сині роси», «Діоген», «Сватання на Гончарівці» та ряд інших.

– На зміну фундаторам театру прийшли інші актори...

– Так. У нашому колективі плідно трудяться теж вже ветерани народного театру Станіслава Коваленко, Юрій Вишняков, Володимир Озимковський, Надія Жигадло, Зоя Систалюк, Микола Герасимчук, Арсен Шевчук, Володимир Смоляр, Олександр Бабич. Добре слово варто сказати й про молодих акторів Наталію Ломіпську, Олену Заячківську, Ігоря Товстого, Інну Журик, Сергія Венгерця.

– Приємно було дізнатись, що в Острозькій академії створено студентський театр, які з ним підтримуєте зв'язки?

– З цим молодим творчим колективом, яким, до речі, керує вихованка нашого театру Галина Гандзілевеька, підтримуємо найтісніші зв'язки. Недавно актори заявили про себе виставою «Я – Міріам». Сподіваюсь, що ми й надалі разом будемо дарувати людям радість спілкування з мистецтвом.

– Як доводиться працювати у цей нелегкий час?

– Незважаючи на труднощі, все-таки торік ми зуміли здійснити постановку п'єси за твором Екзюпері «Маленький принц». Зараз працюємо над постановкою п'єси Джона Патріка «Дивна місіс Севідж». Теперішні негаразди не обминають і нас. Не маємо необхідної матеріальної бази, зокрема погіршилось технічне обладнання (прожектори, лампи тощо). Виникають проблеми з оновленням костюмів, декорацій, неможливими стали виїзди театру на гастролі. Розуміємо, що це все слід перетерпіти, зібратись з силами і доносити до людей дух національного відродження шляхом мистецтва. Бо це наше найперше покликання.

Розмову вів ***А. Супрун.***

Актори Острозького театру Євген Жигун і Микола Кінах

Газета «Червоний прапор». 90-ті роки XX ст.

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ОСТРОГА

Театральне життя в Острозі було започатковане у XVI ст. Тоді поруч із вищою школою і друкарнею при славнозвісній академії діяв науково-літературний гурток, у якому брали участь відомі вчені і викладачі. Саме при дворі князя К. Острізького був театр. На жаль, подальша його доля нам ще мало відома.

Однак вдалося з'ясувати, що у 1726-1742 рр. в місті активно працював єзуїтський театр. У 1726 р. на його сцені йшла п'єса «З пошукань мудрості в трагедіях Едіпа». У 1727 р. – про польського магната Болеслава Криву. Театр ставив твори лише на латинській мові. Важливу роль у театральному житті відігравав у другій половині XIX ст. перший студентський драмгурток при тодішній чоловічій гімназії. Впродовж 20-30-х років нинішнього століття теж активно працював театр. Ставились п'єси М. Старицького і М. Кропивницького. Як згадує ветеран сцени Ю. Заячковський, актори виступали у Варшаві, у багатьох повітових містечках Волині. Драмгурток діяв і у с. Михалківці при «Просвіті». За свідченням М. Денисюка, активну участь у ньому брав виходець з Луцька, борець за незалежну Україну Сергій Козицький.

Коли західноукраїнські землі в 1939 році увійшли до складу України, Острізький театр відновив свою діяльність. У ньому грали Зоя Острожицька, Віра і Володимир Шумейки, Марія та Ігор Рощуки, Анатолій Бояр, Марія Андрієвська. Йшли вистави «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого, «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка, «За двома зайцями» М. Старицького, «Майська ніч» М. Гоголя. Після Другої світової війни театр відновлює свою роботу. Так, з 1944 по 1959 рік було поставлено 25 вистав. 10 квітня 1959 р. колективу було присвоєно звання самодіяльного народного театру. Сьогодні цей театр один із кращих не тільки в області, а й у нашій державі. Він нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради України. Більше десяти років є постійним переможцем обласних оглядів-конкурсів. У його репертуарі – українська і зарубіжна класика, п'єси сучасних авторів.

***Л. Смолій**, студентка КДУ ім Т. Г. Шевченка.*

Наприкінці 1946 року на посаду головного режисера був призначений Гнат Карпенко, у минулому актор Київського театру юного глядача, який здійснив постановки вистав «Назар Стодоля» Тараса Шевченка, «Украдене щастя» Івана Франка, «Приїздіть у Дзвонкове» і «Платон Кречет» Олександра Корнійчука.

Першими акторами новосформованого театру були члени аматорського драматичного гуртка – мешканці Острога та ближніх сіл: Тася Бернікова, Олена Гайдебура, Олена Горальська, Федір Горальський, Анатолій Греков, Василь Давидок, Григорій Дідик, Ганна Козіс (перейшла з Рівненського театру), Олена Крамаровська, Богуслав Ляхович, та запрошені з інших театрів України Ганна Огненна, Наталія Одинацька, Володимир Панов, Олександр Петров, Іларіон Сидельников, Катерина Скороход, а також постійні мешканці Острога Анастасія Ткачук та Дмитро Ткачук.

Пристосовуючись до специфічних сценічних умов пересувної діяльності, художник і актор Олександр Петров проводив велику роботу зі створення портативного, зручного художнього оформлення вистав.

Ганна Козіс та Віктор Ніженець

Приміщення, де виступав колектив, були, як правило, не пристосовані до театральних потреб. Та було б несправедливо не бачити вдалих спроб у створенні цілісних художніх образів вистав, адекватних стилістичним особливостям п'єс. У нелегкий період свого становлення за допомогою владних структур театр отримував державну дотацію і підкріплення досвідченими професіоналами сценічної справи.

Велику організаційну і творчу допомогу надавав колектив Рівненського обласного стаціонарного театру. Представники колективу приїздили до Острога для участі в проведенні репетицій нових вистав, в обговоренні прем'єр, проводили консультації з акторської майстерності. Художники Платон Федоренко і Сергій Вірославов інколи виготовляли декоративне оформлення до вистав діючого репертуару.

Богуслав Ляхович

Незважаючи на певні творчі здобутки, керівний склад театру постійно змінювався: одні режисери вибували, інші прибували (К. Марченко, М. Гамалія, Микола Баль).

Директори театру також постійно змінювалися: після Іларіона Сидельникова театр очолювали В. Васильєва, М. Макаров, Г. Тарасенко, І. Биков, Віктор Кирилов.

У 1948 р. пересувний робітничо-селянський театр був передислокований у кращі стаціонарні умови праці в місто Дубно, яке територіально було зручнішим для сполучення з різними районними центрами і селами Рівненської області. У зв'язку з цим театр зазнав творчих утрат через звільнення деяких акторів – мешканців Острога.

Анатолій Греков

Однак робота театру не припинялася, і трупа почала поповнюватись новими здібними акторами, серед яких були: Аркадій Вітовський, Валентина Волокітіна, Іван Кийко, Олена Козицька, Валентин Козицький, Віктор Кирилов, Іван Кирилов, Ганна Кирилова, Тамара Лисан, Михайло Мельник, Борис Нечипорук, Віктор Ніженець, Григорій Рицько.

За короткий час театр домігся чималих творчих успіхів у здійсненні на сцені постановок української класики і сучасних радянських п'єс: «Наталка Полтавка» Івана Котляревського, «Шельменко-денщик» Григорія Квітки-Основ'яненка, «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці», «Талан» Михайла Старицького, «Безталанна» Івана Карпенка-Карого, «Підступність і кохання» Фридриха Шиллера, «Розлом» Бориса Лавреньова, «РВР» Валентина Катаєва, «Сильні духом» А. Гребньова та Дмитра Медведєва, «Весілля в Малинівці» Леоніда Юхвида.

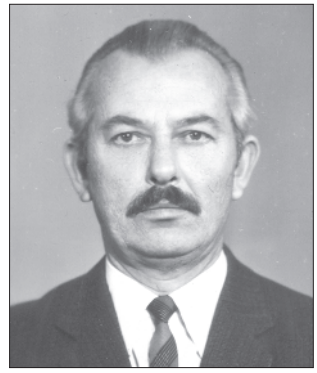
Анастасія Ткачук

У 1950 р. на посаду директора і режисера був призначений заслужений артист України Іван Бровченко – людина з великим театральним досвідом, продовжувач кращих традицій корифеїв українського театру. За час його праці театр сформував професійний оркестр для музичного супроводу вистав, хореографічну групу і посів помітне місце під час гастрольних подорожей не тільки на Рівненщині, а й у Волинській, Тернопільській, Львівській, Хмельницькій, Житомирській, Вінницькій областях та в республіках Молдавія і Білорусія.

Катерина Скороход

У 1955 р. свідченням творчої зрілості цього колективу стали підсумки Республіканського огляду творчої діяльності пересувних робітничо-селянських театрів України. Унаслідок цього Міністерство культури УРСР зазначило, що Дубенський театр серед інших «виявив свою творчу спроможність здійснювати масштабні, повноцінні в художньому відношенні вистави», а артистці Ганні Леонтіївні Козіс за творчі здобутки і багаторічну працю було присвоєне почесне звання – «Заслужена артистка України» (ж. «Мистецтво», 1955, № 2, с. 26). Пересувні театри відігравали величезну роль у житті країни. Вони щорічно обслуговували до 80 тисяч глядачів, систематично допомагали учасникам художньої самодіяльності оволодівати мистецькими знаннями, підвищувати постановчу культуру вистав.

Борис Нечипорук

Іван Бровченко

Артисти Дубенського театру В. Мельник (Ніла) і В. Ніженець (Федір) у п'єсі П. Салинського «Барабанщиця». 12 травня 1959 рік

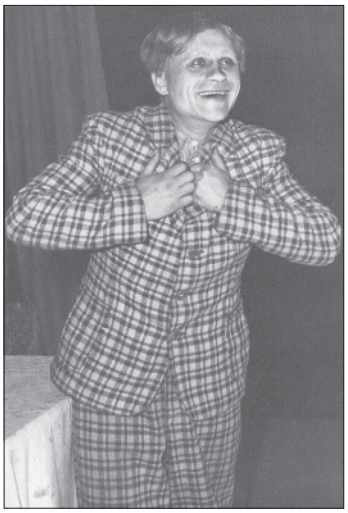
І все ж, незважаючи на низку державних постанов щодо подальшого розвитку театральної культури, 5 вересня 1959 року за рішенням Ради міністрів СРСР усі пересувні театри країни зупинили свою творчу діяльність, у тому числі був розформований і Дубенський робітничо-селянський театр. Близько 50-ти осіб творчого складу залишилися без роботи. Постало питання працевлаштування. До Рівненського стаціонарного театру були запрошені лише режисер Іван Бровченко та актори Тамара Лисан і Віктор Ніженець. Дехто залишився в Дубні, зокрема провідний актор Дмитро Ткачук, який вирішив віддати себе організації аматорського театру і стати режисером цього колективу при міському Будинку культури.

Минав час важкої праці, життя налагоджувалось, ішли роки... Змінювались у театрі покоління акторів, не раз змінювались адміністративні і творчі керівники в районі й області. Урешті змінився державний устрій України, та вже понад 40 років працює незмінним режисером народного театру Дмитро Олексійович Ткачук, а разом з ним актори, які продовжують творчу роботу своїх попередників, – Володимира Векленка, Геннадія Фрідлянда, Бориса Нечипорука, Івана Самуляка, Костянтина Жуковського, Зінаїди Кондренко, Сергія Ляховчука та багатьох інших.

П'єса М. Старицького «Ой не ходи, Грицю...» у постановці Дубенського самодіяльного народного театру. У центрі – артистка Г. Кирилова (Вустя). 1958 рік

У 1964 році, після огляду-конкурсу самодіяльного театрального мистецтва в Києві, колективу було присвоєне почесне звання «Самодіяльний народний театр», а після вистави «Сильні духом» А. Гребньова і Дмитра Медведєва Дубнівський самодіяльний народний те-

Артист О. Васильчук у ролі Дормідонта в п'єсі О. Островського «Пізня любов»

Артисти Дубенського театру О. Васильчук (Сашко) і В. Прядунець (Едік) у п'єсі П. Салинського «Барабанщиця». Постановка дипломанта Харківського театрального інституту А. Добробаба

атр був нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради УРСР.

Ці мистецькі здобутки стали наслідком тривалого й наполегливого процесу розвитку народної художньої творчості. Народність, гуманістичність, виразна ідейна спрямованість, вірність театральним традиціям є продовженням того напряму, що заклали митці театру минулого. Історія народного театру під керівництвом заслуженого працівника культури України Дмитра Ткачука позначена багатством різних форм і видів театрального мистецтва – це обряди, ритуали, театралізовані видовища тощо.

За пройдений період часу театром було здійснено понад 80 постановок, серед яких «Макар Діброва» Олександра Корнійчука, «Тил», «Дороги, які ми вибираємо» Миколи Зарудного, «Навала» Леоніда Леонова, «Люди, яких я бачив» Сергія Смирнова.

Артисти Дубенського театру В. Ніженець і Д. Ткачук (у центрі), праворуч – Г. Лайтман. Вистава за п'єсою Стадника «Небезпечна зустріч»

Особливе місце займала драматургія української класики: «Наталка Полтавка» Івана Котляревського, «Циганка Аза» Михай-

Артисти Дубенського театру Н. Ткачук (Тузикова) і Я. Кузьмич (Чуфаров) у п'єсі П. Салинського «Барабанщиця»

ла Старицького, «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького, «Безталанна» Івана Карпенка-Карого, «Назар Стодоля» Тараса Шевченка та інші.

У цих виставах визначалися акторські роботи Миколи Величковського, Володимира Нестеренка, Віталія Чуха, Раїси Яркевич, Святослава Кочури, Л. Івінської, Надії Дудчук, С. Суражського, Володимира Штельмащука, С. Вакуленка, О. Нездюр, О. Прокопчука. Деякі вихованці Дубенського народного театру продовжують творчу діяльність у професійних театрах. Це тепер уже заслужені артисти України Алла Шеремет (Чернівецький театр ім. Ольги Кобилянської), Анатолій Романюк (Волинський театр ім. Тараса Шевченка), актор і режисер Харківського російського театру драми Анатолій Стародуб. У театрах також працювали актори Віктор Кирилов, Тамара Лисан, Тетяна Іванова, Віктор Ніженець, Богуслав Ляхович та інші.

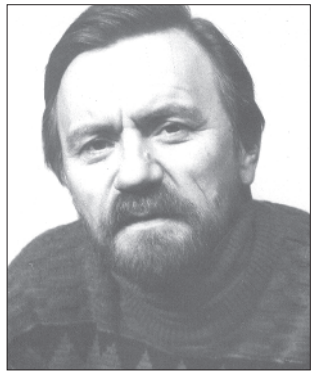
Можна розглядати історію колишнього аматорського, потім професійного, а нині Дубенського народного драматичного театру, заснованого в древньому місті Острозі як приклад для наслідування.

Артисти Дубенського театру В. Крилов (Потап) та І. Кийко (Хома) у п'єсі М. Старицького «Ой не ходи, Грицю...»

Не припиняв своєї творчої діяльності й Острозький аматорський театр, котрий, як уже зазначалося, був створений 1939 р. під керівництвом колишнього польського адвоката Я. Терлецького. У вересні 1939 р. на дверях колишнього клубу пожежної установи (тепер приміщення Будинку культури) з'явилося оголошення про нову організацію театрального колективу. Зголосилося брати участь понад 50 бажаючих. У листопаді відбулася перша прем'єра вистави за п'єсою Марка Кропивницького «Дай серцю волю, заведе в неволю», у якій брали участь Зоя Ост-

рожецька, Віра та Володимир Шумейки, Марія та Ігор Рощуки, Анатолій Бояр, Ніна та Борис Соловйови та інші. Під керівництвом Я. Терлецького йшли спектаклі виключно за п'єсами української класичної спадщини. Під час Другої світової війни творчий колектив іноді ставив лише одноактні п'єси за творами Антона Чехова, Степана Васильченка, інших авторів та різні концертні програми.

Анатолій Стародуб

У 1945 р. театр поновив свою роботу в повному обсязі, на його базі було створено Державний пересувний робітничо-селянський театр. Однак фундатори Острозького аматорського театру не припинили своєї творчої діяльності, і режисер Ніна Закохана здійснила постановки «Запорожець за Дунаєм» Семена Гулака-Артемовського, «Будинок на околиці», «Шестеро закоханих» Олександра Арбузова. У цей же період почали з'являтися сучасні п'єси радянських драматургів, декілька з яких поставив на сцені режисер Дмитро Ткачук. На відміну від Острозького (згодом Дубнівського) державного робітничо-селянського пересувного театру, який був розформований радянським урядом 5 вересня 1959 р., Острозький аматорський театр продовжував успішно діяти: за цілу низку цікавих спектаклів та успішне обслуговування сільського глядача цьому мистецькому колективу в 1959 р. було присвоєне звання «Самодіяльний народний театр». У 1961 р. театр – переможець обласного театрального фестивалю – брав участь у республіканському огляді драматичних колективів з виставою «Весняний потік» З. Прокопенка.

У 1964-1972 рр. плідно працював режисером Євген Жигадло. За цей період було поставлено чимало цікавих спектаклів, серед яких вирізнялися «Циганка Аза» Михайла Старицького, «Куховарка» Анатолія Софронова, «Київський зошит» Вадима Собка, «Хуртовина» І. Плахтіна, «Трибунал» Андрія Макайонка, «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка, що довгий час не сходили з репертуарних афіш.

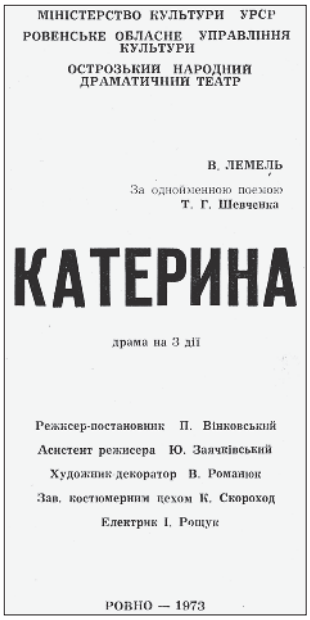
Газета «Червоний прапор». 14 березня 1970 року.

НА ОГЛЯДІ – ДРАМАТИЧНІ КОЛЕКТИВИ

Оглядом народних театрів та сільських драматичних колективів закінчився на Ровенщині фестиваль самодіяльного мистецтва, присвячений 100-річному ювілею Володимира Леніна. Хто був в обласному музично-драматичному театрі ім. Миколи Островського на перегляді вистав аматорів сцени з Дубно і Березного, той, напевне, в антрактах чув захоплені слова глядачів:

– Молодці! Справжнє мистецтво! Майже професійний рівень!..

І дійсно, дубнівцям і березнівцям журі дало найвищу оцінку – вони поділили перше місце. Народний театр Дубнівського районного Будинку культури представлятиме Ровенщину на огляді у Львові. З цікавими виставами виступили народні театри Острозького і Ровенського міського будинків культури. Глядачі

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УРСР
РОВЕНСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
ОСТРОЗЬКИЙ НАРОДНИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

В. ЛЕМЕЛЬ

За однойменною поемою Т. Г. Шевченка

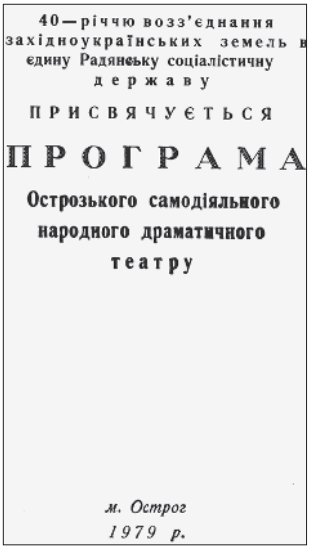
КАТЕРИНА

драма на 3 дії

Режисер-постановник П. Вінковський
Асистент режисера Ю. Заячківський
Художник декоратор В. Романюк
Зав. костюмерним цехом К. Скороход
Електрик І. Рощук

РОВНО — 1973

Програма драми «Катерина», поставленої Острозьким народним театром. 1973 рік

40—річчю возз'єднання західноукраїнських земель в єдину Радянську соціалістичну державу
ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ
ПРОГРАМА
Острозького самодіяльного народного драматичного театру
м. Острог
1979 р.

Програма вистав Острозького самодіяльного народного драматичного театру. 1979 рік

побачили на сцені митців, що вміють глибоко і правдиво відтворити образ героя, гостроту і напруженість життєвих ситуацій. Ці колективи посіли друге місце. Драмгуртківцям Ровенського клубу залізничників, сіл Грабів Ровенського, Малі Сади Дубнівського та селища Степань Сарненського районів журі присудило третє місце.

Майже всі вистави, поставлені до 1970-х років, оформлював художник Володимир Романюк. Його декорації до вистав не раз викликали захоплення у глядачів, особливо в таких виставах, як «Циганка Аза», «У неділю рано зілля копала», «97».

Плідно працювали режисери Юхим Заячківський та Петро Вінковський, а разом із ними відзначились молоді актори Олександр Філіпченко, Семен Поток, Микола Вертилецький.

«Народна творчість». Грудень 1989 року.

НАДІЯ ЩЕ НЕ ВМЕРЛА

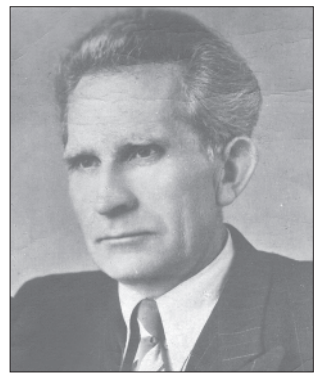
Його б оточити увагою і піклуванням, шанобливо запрошувати до будинку культури на всілякі урочистості і ходити до його затишної оселі з нагоди іменин чи інших особистих і родинних свят, вносити благополуччя в сімейний достаток, а в бюджет – нові винагороди, одним словом, – шанувати.

Жорстока реальність розпоряджається по-іншому. У свої 70, які виповнились 2 листопада, він активно працює на ниві культури, створюючи духовний затишок і приємність тим, хто мав би все повернути навпаки. Суттєва правда. Бо вижити у наш час на мізерну пенсію – неможливо. Що поробиш? Наша держава сьогодні байдужа до талантів, які народжуються або тільки спинаються на слабкі ноги, і вже надто байдужа до тих, хто ще десять-п'ятнадцять років тому були її славою і гордістю. Мова йтиме про найбільш знану постать, що працює на теренах самодіяльного театрального мистецтва, відому не лише в області, а й в Україні – заслуженого працівника культури України, відмінника культурно-освітньої роботи і культурного шефства над селом, лауреата багатьох всесоюзних, республіканських і обласних фестивалів народної творчості, ветерана праці, зачинателя і організатора театральної справи на Рівенщині у повоєнні роки, засновника і режисера Дубенського народного аматорського театру, надзвичайно мудру і мужню людину – Дмитра Олексійовича Ткачука.

Сімнадцятирічним юнаком, навчаючись на педагогічних курсах при Острозькому педучилищі, вперше прийшов на сцену наш майбутній театральний ку-

мир. Грав у студентських виставах, брав участь в аматорському драматичному гуртку Острозького районного будинку культури. Талановитого юнака відразу помітила театральна громадськість міста.

З 2-го серпня 1945 року в Острозі був узаконений і почав активно працювати державний музично-драматичний театр. Молодий творчий колектив, ядро якого складали актори-професіонали антрепренерського театру Юхима Заячківського (до речі, на той час відбував ув'язнення в радянських таборах, як неблагонадійний), щиро вітає нове поповнення.

Юхим Заячківський

Випускника Острозького педагогічного училища назавжди полонила сцена. Не судилось Дмитру бути учителем, хоч як він любив дітей, а судилось довге, нелегке, але водночас духовно багате життя актора, режисера.

Дмитро Ткачук

З якоюсь незвичайною щемливою теплотою і вдячністю згадує Дмитро Олексійович своїх перших партнерів на сцені Острозького професіонального театру – Олену і Федора Горальських, на жаль, нині покійних – Катерину Скороход і Любов Заячківську, що довгий час проживали в Острозі і до глибокої старості не розлучались з театром, хоч і самодіяльним, Богуслава Ляховича, який і досі працює у професіональному театрі в м. Луцьку. Це були актори, як і люди, високого гатунку. А ще була перша вистава, але надзвичайно пам'ятна – «Сади цвітуть» В.Маса та М.Куличенка драматичного гуртка Острозького районного Будинку культури. Ткачук – у ролі Володі, Вона – Галя. З того часу Анастасія Гаврилівна Ткачук, його перше і єдине кохання, його вірна дружина і друг-порадник, вона і домашній цензор, і суфлер у театрі, його бурхлива молодість, і затишна осінь. Вона єдина і сьогодні тримає порядок у домі, у графіку його роботи, в його творчому портфелі і планах на майбутнє, навіть в його емоційній пам'яті – те, що призабув Дмитро Олексійович, добре пам'ятає вона – Анастасія Гаврилівна. От тільки здоров'я часто підводить. Тоді Настася Гаврилівна бідкається з дому по телефону:

– Митю, чому не йдеш? Обід вихолоне!..

А за обідом чи вечерею знову розмови про театральні справи, дискусії, суперечки. І так все життя. Скільки цікавих речей пригадали б вони удвох з багатої творчої біографії. Шкода, що не зацікавились ще театральними спогадами Ткачуків наші письменники..., а втім, – і творчі працівники районного будинку культури. Я делікатно переводжу розмову на акторські роботи Ткачука, починаючи з перших вистав у професіональному театрі в Острозі.

Можливо, саме ці перші і далеко не другорядні ролі – Петра у «Наталці Полтавці», Олексія – у «Сватанні на Гончарівці», Миколи – у «Мартині Борулі», а пізніше – Стьопи у «Платоні Кречеті» привчили глибоко аналізувати п'єсу, аби почерпнути щонайбільше відомостей про створюваний образ, навчили - на сцені працювати, а згодом виконувати обов'язки режисера-постановника.

У 1948 році рішенням владних структур театр з Острога було перекинуто в Дубне. Разом з трупою переїжджає і сім'я Ткачуків. До речі, і родом пан Дми-

тро з Дубенщини – с. Рачин. Отже, психологічної травми, пов'язаної з переїздом не було, навпаки, зігрівала думка, що повернувся на батьківщину. Мабуть немає в області села, де б не побував з гастрольними виставами Дубенський державний музично-драматичний театр. Тим часом із столиці поспішала недобра звістка... 5 вересня 1959 року державний театр було розформовано. Припинилось творче життя цікавого колективу.

Перед трупою постало питання працевлаштування акторів.

– І роз'їхались, хто куди, мої творчі побратими шукати кращої долі, – згадує Ткачук, – де вони сьогодні, і чи живі, здорові: Валентин Козицький, Іван Кийко, Олена Крамаровська, Олена Козицька, подружжя – Валентина і Василь Квачі, Валентина Волокитіна?..

Родина Ткачуків залишається в Дубному. Ростять дітей, і робота Дмитру знайшлася до душі – керівника драматичного колективу у районному будинку культури. Так починається нове народження професіонального актора Дмитра Ткачука на самодіяльній сцені і вінчається його майже 40-річна праця режисера Дубенського аматорського театру понад 50 виставами. Гарний творчий ужинок!?

– Наш театр творчо гартувався на фестивалях-конкурсах. У 60-х, 70-х роках їх було дуже багато, чого не скажеш про сьогоднішні дні, – зауважує Дмитро Олексійович. Весною 1964 року колектив презентує своє мистецтво у Києві на республіканському фестивалі, присвяченому 150-річчю від дня народження Тараса Шевченка. Високопоставлене журі оцінює виставу «Сильні духом» за твором Д.Медведєва та А.Гребньова найвищим балом.

– Додому ми повертались лауреатами, – продовжує мою розповідь режисер, – тоді ж колектив було нагороджено Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР. І згодом – приємна новина – драматичному колективу Дубенськогс районного будинку культури присвоєно почесне звання «Народний самодіяльний театр». Це було в тому ж таки 1964 р. Мені пощастило бачити і виставу «Сильні духом» Дубенського народного театру і щонайближче познайомитись того року з її режисером-постановником і виконавцем головної ролі – Дмитром Олексійовичем Ткачуком. Затамувавши подих, ми, ще зовсім дітлахи, студенти першого курсу режисерського відділу Дубенського культурно-освітнього училища, дивились воєнну виставу. Вражали декорації, костюми світло, незвичайні сценічні ефекти, те, що мовою театрала визначається як художнє оформлення вистави, і, безперечно, гра акторів. Усе, як насправді!..

Саме з його вуст я вперше почула, що значить грим для створення сценічного образу, і як повинен користуватися ним актор, що є ціла наука з техніки сцени, і існує на перший погляд складна і незрозуміла «колосникова система».

Шанований в училищі викладач спеціальних дисциплін щедро розкривав секрети театральної творчості своїм вихованцям, бо за плечима мав 14-річний досвід роботи у професіональному театрі

Три роки навчання в училищі ми були у полоні театру Ткачука, бо мали можливість не тільки споглядати і пасивно засвоювати театральні ази на виставах Дмитра Олексійовича, а й на ділі випробувати свої творчі сили. Тонкий психолог, педагог, він умів розгледіти те, чого не бачили у тобі інші. Він перший привів мене до свого театру. Обережно, не ущемляючи індивідуальність, і без будь-якого тиску на ще не сформовану особистість, ввів у вистави: «Матір своїх дітей» О.Афіногенова, «Дороги, які ми вибираємо» М.Зарудного. Тут, на сцені Дубенського народного, я вперше відчула свою причетність до великого і

магічного мистецтва Театру. Влітку 1967 року ми отримали призначення і прощались з театром. І хоч ні я, ні мої подруги по аматорству не стали відомими акторами чи режисерами все ж я вдячна долі, що знаю цю людину, що пройшла через його високу мистецьку школу, побудовану на любові до театру, яку він сповідує і до тепер. Не можна любити театр і не любити в ньому його творця-актора. Дмитро Олексійович плекав кожну свою виставу і понад усе цінував актора. Скільки молодих талантів відкрив, виховав і благословив на довге і щасливе мистецьке життя пан Дмитро! Деякі з них сьогодні відомі і поважні люди, мають почесні звання народних чи заслужених артистів. Алла Шеремет, Анатолій Романюк, Анатолій Стародуб посилають вісточки своєму першому творчому наставнику з Чернівців, Луцька і Харкова. Уважний і відповідальний чоловік, талановитий режисер і актор з величезним творчим і життєвим досвідом, він має що сказати людям. Про це свідчать його щоденні турботи і численні вистави, здійснені на самодіяльній сцені.

– Найбільш пам'ятні з них, – згадує Дмитро Олексійович, – безперечно, «Сильні духом» Д.Медведєва та А.Гребньова. Якщо уже й далі перераховувати вистави на військову тематику, то, звичайно ж, «Люди, яких я бачив» за п'єсою С.Смирнова. Згаданою виставою народний театр представляв Рівненщину на Всесоюзному фестивалі народної творчості у 1967 році. Ми виступали, як і з попередньою, на столичній сцені і отримали Велику Золоту медаль Лауреата. Значно пізніше, у 1982 році, була інша вистава – за п'єсою О. Корнійчука «Фронт». Постановка вимагала великої підготовчої роботи, значних акторських і режисерських зусиль. Не обійшлось без посильної творчої допомоги Рівненського облмуздрамтеатру, викладачів-режисерів тоді ще Дубенського культурно-освітнього училища. При нагоді хотів би подякувати нашому давньому другу – головному художнику театру пану Вєрославову за образне художньо-професіональне мислення, яке не раз підносило і наші самодіяльні вистави. На жаль, творчі роботи такого масштабу сьогодні у самодіяльності майже не під силу.

Особливе ставлення у мене до вистави «Навала» за драматургічним твором Л.Леонова, яка отримала «Гран-прі» на обласному огляді-конкурсі «Театральна осінь-84». У ній був прекрасний ансамбль акторів, яких я дуже люблю: Л.Івінська, Р.Яркевич, Н.Дучук, Б.Нечипорук, С.Суражський. С.Кочура і нині покійні – В.Векленко, Г.Фрідлянд, І.Самуляк. Ці люди добровільно віддавали і віддають частинку свого серця, щоб зігріти життям наші вистави. Спасибі їм!.. Із сучасних вистав приємно згадувати «Макара Діброву» за однойменною п'єсою О. Корнійчука, «Дикого ангела» О. Коломійця, виставу «Мама збирається заміж» В. Канівця. За останні роки у театрі знайшли втілення ряд п'єс із української класики: «Назар Стодоля» за Т. Г. Шевченком, «Пошилися в дурні» М. Кропивницького, «Наталка-Полтавка» І. Котляревського, «Кайдашева сім'я» за повістю І. Нечуя-Левицького, усіх не перерахуєш, -завершує свої спогади режисер. Та в житті, як на довгій ниві, на жаль, не обійшлось без розчарувань, творчих поразок і втрат. Болісно переживав Дмитро Олексійович першу велику у театрі втрату – смерть щирого друга і побратима, талановитого комічного актора – Володимира Ілліча Векленка. Потім невблаганно пішли один за одним у небуття Костянтин Жуковський, Геннадій Фрідлянд, Іван Самуляк, Зіна Кондренко. У сорок чотири роки пішов з життя старший син Ярослав...

– То ж як живеться Вам сьогодні, учителю, наскільки обтяжують сьогод-

Аркадій Вітковський

Леонтій Дрегало

нішні проблеми? – запитую я, і як на сповіді чую відповідь:

– Нестатки, як і у більшості культурологічних працівників області і моїх дубенських колег. Мізерна пенсія і ніякі заробітки... Слава богу, ще є здоров'я і, як ніколи хочеться працювати. Тільки б життя ставало кращим, – зізнається пан Дмитро. І невгамовний Ткачук встигає скрізь: і вдома, і в театрі, і в народній хоровій капелі співає, і в ансамблі козацької пісні, бо в цьому він бачить сенс свого життя і може прислужитись Україні.

– Думаю, все ще у нас відбудеться, і театри, як і вся галузь – культура, будуть виконувати у державі одвічні свої функції.

На вустах у вчителя затеплилась щира посмішка. Спалахнули вогниками добрі розумні очі. Мені раптом здалося, що тепло, яке випромінює цей по-осінньо му красивий чоловік, розлилось по всій кімнаті і через прочинені двері пішло далі довгим коридором будинку культури – до людей, у світ!..

– Надія ще не вмерла, – подумала я, – вона живе і чекає благодатного ґрунту. Вона, безперечно, втілиться у нових виставах режисера.

Я вірю у Вас, як і раніше, вірю у Вашу наступну мистецьку премогу і не перестаю захоплюватися Вашим талантом, пане ювіляре! Хай шанує Вас доля, буде прихильною Мельпомена і не полишає довіку здоров'я!

Валентина Капітула.

З 1977 року театр – переможець обласних оглядів-конкурсів «Театральна весна» і «Театральна осінь» під керівництвом випускника режисерського факультету РДІК Зоряна Подоляка. Ним були здійснені постановки п'єс «Молода людина» Г. Мдівані, «Зорі отчого краю» Василя Фольварочного, «Нерівний шлюб» М. Рацера. Значною подією було здійснення постановки п'єси місцевого драматурга Валерія Баталова «Смолоскипи запалали опівночі». У 1983 році з цією виставою театр дебютував на центральному телебаченні в Києві і був відзначений званням лауреата. Нині в театрі працюють аматори вже четвертого покоління: Євген Жигадло, Надія Жигадло, Юрій Вишняков, Володимир Озимковський, Станіслав Коваленко, Володимир Смоляр, Володимир Садовець, Галина Подоляк, Лариса Кінах, Арсен Шевчук, Зоя Систалюк, Анатолій Янчук, Світлана Франчук, Сергій Венгерець, Олена Заячківська, Наталія Ломіпська, Олександр Лозяк, Галина Малікова.

Газета «Червоний прапор». 14 січня 1987 року.

САМОДІЯЛЬНІ ДРАМАТИЧНІ КОЛЕКТИВИ: ТРУДНОЩІ ЗРОСТАННЯ

За останні роки розширилась географія нових театральних гуртків, і нині в області працюють понад 650 колективів. Це значна кількість аматорів, які

Зорян Подоляк та Галина Капистенська у виставі «Нерівний шлюб»

свій вільний час віддають самодіяльному мистецтву і сприяють естетичному вихованню трудящих. Слід зазначити: дещо зросли і забезпеченість гуртків кваліфікованими керівниками, матеріальна база. Помітно підвищилась режисерська та акторська майстерність. Свідченням цього є, зокрема, репертуар колективів. Це переважно вистави за п'єсами радянських драматургів, які порушують питання нашого сьогодення, проблеми чесного, безкомпромісного ставлення до своїх обов'язків. Відомий на Ровенщиині народний театр Дубнівського районного будинку культури (постановник Д. Ткачук, режисер – студент режисерського факультету Ровенського державного інституту культури М. Хай) підготував виставу за п'єсою А. Верблюженка «Незручна людина». Цей творчий колектив завжди привертає до себе увагу шанувальників драматичного мистецтва цікавими творами, новими пошуками і добротною виконавською майстерністю. У виставі викриваються бюрократизм, неуважне ставлення до людини. Успіху аматорів сприяють ретельно виготовлені декорації...

Серед численних колективів виділяються народний театр Ровенського педагогічного інституту ім. Д.З. Мануїльського, який торік показав виставу за п'єсою Н. Павлової «Вагончик» (режисер – А. Гаврюшенко), і драматичний колектив Зорянського палацу культури Ровенського району. Про молодих виробничників, прагнення до професіоналізму у роботі і чесне ставлення до своїх обов'язків, громадських доручень розповідається у виставі за п'єсою М. Шатрова «Мої надії» народного самодіяльного театру Червоноармійського районного будинку культури у постановці режисера Г. Гальської. Подібну тему опанував і драматичний колектив Ровенського будинку культури будівельників за п'єсою Д. Медведенка «В обідню перерву» (режисер Ю. Волохов).

Проблеми, які хвилюють молодь, порушують самодіяльні митці народного театру Ровенського міського будинку культури у виставі «Дві стріли» за п'єсою О. Володіна (режисер Л. Баєва), народного театру юного глядача будинку культури будівельників у виставі «Солдат і хлопчик» за п'єсою О. Приставкіна (режисер Д. Захаренкова).

Щороку в області відбувається «Театральна весна», що сприяє розвитку мережі самодіяльних театрів, піднесенню їх творчого рівня. Торік журі нагородило грамотами і цінними подарунками за кращу режисерську роботу режисера Л. Баєву (народний самодіяльний театр Ровенського міського будинку культури), за краще художнє оформлення – художника В. Мельничука (сценографія до вистави «Тіні Вовчого яру» за п'єсою В. Баталова в народному самодіяльному театрі Острозького районного будинку культури). У цьому ж колективі нагороджено виконавця ролі Гриба Ю. Вишнякова за краще втілення чоловічої ролі, а за краще виконання жіночої ролі Лариси у виставі «Обідня перерва» за п'єсою Д. Медведенка в театральному самодіяльному колективі будинку культури будівельників м. Ровно – А. Почтареву. Певні труднощі переживає нині народний

самодіяльний театр Березнівського районного будинку культури. Вистава «Дисертація» за комедією Є. Дударя (режисер М. Дмитрук), яка показувалась на огляді, переобтяжена побутовими елементами, втрачено комедійну легкість. Вона багато програє через збіднене художнє оформлення.

Необхідно зазначити, що не на належному рівні працюють драматичні колективи в сільській місцевості. Не приділяється увага стабільності їх роботи, а тому частина колективів не в змозі брати участь в оглядах «Театральна весна». На низькому рівні відбуваються огляди в Дубровицькому, Здолбунівському, Корецькому районах. Не всі керівники колективів приділяють належну увагу тематиці, під девізом якої проходить другий Всесоюзний фестиваль самодіяльної художньої творчості. Березнівський, Червоноармійський народні театри не використовують усіх можливостей щодо декораційного оформлення, виготовлення костюмів, бутафорії тощо, недостатній рівень роботи відчувається у пошуках нових форм, розкритті задуму автора, виразності мізансцен, створенні темпоритму і атмосфери у виставі. Для вистав ряду театрів характерні схематичність у створенні образів, метушливість у мізансценуванні, штучне нагнітання атмосфери, за якою губляться зміст і виразність твору.

У більшості колективів не працюють над сценічною мовою і голосовою партитурою, а тому «пропадає» текст (народні театри Березнівського та Червоноармійського райойних будинків культури, Ровеньського педагогічного інституту). Не створюються театральні студії для здібної молоді. Режисерам народних театрів потрібно дбати про значне зростання колективів, бути вимогливішими у розв'язанні творчих питань. Вони не звертаються в консультативні пункти з театрального жанру в обласному науково-методичному центрі, Ровеньському державному інституті культури, обласному музично-драматичному театрі ім. М. Островського. Треба повніше використовувати всі творчі можливості самодіяльних колективів, безперервно вчитися новому, нести зі сцени життєву правду.

***І. ЖИЛІНСЬКИЙ**, зав. кафедри режисури РДІК.*

Стало доброю традицією, що театр є базою для захисту дипломних робіт студентів-випускників Київського і Рівненського інститутів культури. Серед молодих спеціалістів можна назвати Арсена Шевчука, Н. Черуху, А. Петрушина, а також Миколу Кінаха, який нині очолює цей театр.

Готуючись до обласного огляду «Театральна весна – 1988», театр здійснив постановку вистави за п'єсою Валерія Баталова «Тіні Вовчого яру» (режисер Микола Кінах) та виставу за п'єсою Миколи Зарудного «Сині роси». На Першому всеукраїнському фестивалі Народних майстрів у Києві театр репрезентував виставу за п'єсою Івана Франка «Украдене щастя». Журі відзначило ряд акторських робіт, а виконавець ролі Михайла Гурмана Микола Кінах за кращу чоловічу роль отримав першу премію фестивалю. Серйозний і цікавий репертуар, інтерес до проблем широкого громадянського звучання, до драматургії гострих конфліктів, глибоке розкриття психології у сценічних дійствах – усе це властиве кращим виставам театру.

У 1999 році театр відзначив 60-річчя з часу заснування.

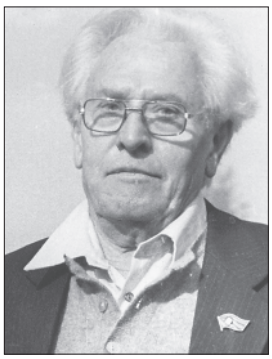
Розділ XIV
РІВНЕНСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ОБЛАСНИЙ ТЕАТР ЛЯЛЬОК

Історія Рівненського академічного обласного театру ляльок багата на події, не дивлячись на порівняно молодий вік цього мистецького закладу. За 33 роки театр пройшов шлях професійного розвитку та творчого становлення. Протягом цих років було створено понад 150 вистав для дітей та дорослих найрізноманітнішої тематичної та ідейної спрямованості.

Свою творчу біографію колектив театру розпочав у листопаді 1975 року в напівпідвальному приміщенні з десяти робочих кімнат та репетиційної зали. Основу творчої групи склала лялькова бригада обласної філармонії під керівництвом Тетяни Костянтинівни Куровської, яка і стала режисером-постановником першої вистави «Маленька фея» за п'єсою Воймила Рободана. Театральна трупа формувалася під керівництвом директора

Тетяна Куровська (1920-1997)

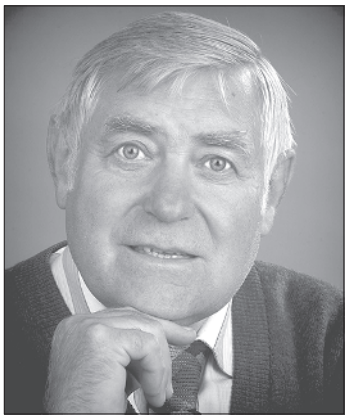
Яків Вакулінський (1911-1995)

Андрій Семененко (1918-1999)

Віталій Мельничук (1933-1999)

Іван Процюк, заслужений артист України

Алла Черуха, заслужена артистка України

Франческа Барабаш, заслужена артистка України

театру, досвідченого організатора Якова Володимировича Вакулінського, головного режисера, відомого майстра театрального мистецтва Андрія Харитоновича Семененка та головного художника Віталія Феодосійовича Мельничука. Їх школа та досвід багато в чому допомагає розвитку театру і сьогодні.

За перші три роки було здійснено 18 постановок, найбільш яскравими з яких стали: «Мальчиш-Кибальчиш» Аркадія Гайдара, «Дід Мороз» М. Шуріної, «Я – Курчатко, Ти – Курчатко» Григорія Усача і Юхима Чаповецького, «Великий Іван» Сергія Образцова і Володимира Преображенського, «Гусеня» Ніни Гернет, «Сембо» Юрія Єлисеєва. Було створено дві акторські групи, які працювали паралельно. Театр щорічно показував 700-900 вистав.

Наприкінці 1976 року з виставою «Я – Курчатко, ти – Курчатко» (режисер Андрій Семененко) театр побував на своєму першому фестивалі у м. Львові. Виконавиці ролей Курчатка (Раїса Кутирєва) та Поросятка (Тетяна Єршова) завоювали симпатію журі та глядачів. У 1977 році відбулися перші гастролі за межами області, колектив театру відвідав міста Полтаву та Кременчук.

Посвята в актори. 1976 рік

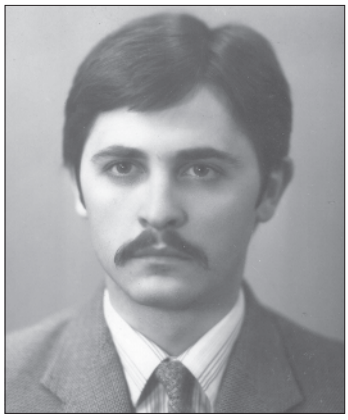
1979 року театр стає

Анатолій Роденко – головний режисер театру в 1983-1993 роках, заслужений артист України

Володимир Долгополов, режисер, художній керівник Астраханського державного театру ляльок (РФ), заслужений діяч мистецтв Росії

Володимир Підцерковний, головний режисер Рівненського театру ляльок у 1996-2003 рр.

стаціонарним. У Міжнародний рік дитини відбувається відкриття новозбудованого приміщення театру ляльок на 256 місць.

Перший етап діяльності театру став для колективу періодом пошуків, становлення та утвердження в професіоналізмі. Головний режисер Андрій Харитонович Семененко створив стабільний мистецький колектив. У театрі працюють талановиті актори: Іван Процюк, Людмила Панченко, Тетяна Єршова, Раїса Кутирєва, Алла Черуха, Франческа Красовська, Лариса Нікіфорова, Василь Ващук, Михайло Нестерук.

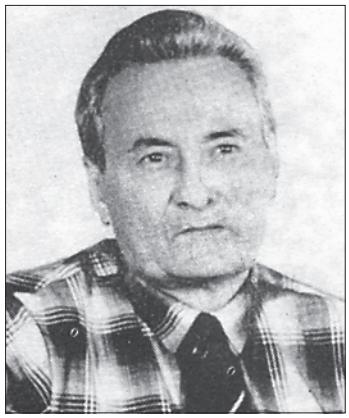
Заслужений артист України Іван Процюк досконало володіє голосовим апаратом, плідно і результативно творить найрізноманітніші за характерами казкові образи та персонажі. У цьому йому допомагає висока техніка ляльководіння. За час роботи в театрі Іван Євгенович створив понад 100 казкових персонажів.

Заслужена артистка України Алла Черуха успішно зіграла понад 70 ролей, постійно працює з молодими акторами. Професійна артистка цілком віддана непростому мистецтву театру ляльок.

Заслужена артистка України Франческа Барабаш вже на початку своєї творчої діяльності переконливо

Удячні глядачі рівненських артистів-лялькарів

Михайло Песчаний директор театру 1980-1989 рр., згодом завідувач літчастини, заслужений працівник культури України

Ярослав Мельник, директор театру в 1989-1997 рр., нині начальник облуправління культури, заслужений працівник культури України

Володимир Данилюк – директор Рівненського академічного обласного театру ляльок з вересня 1997 року, заслужений працівник культури України

і творчо створила яскраві образи Принцеси («Лускунчик»), Кея («Снігова королева»), Мами («День народження Бутуза») та ін.

Прихід до театру своєрідної, талановитої художниці Ніни Бобришевої та здібного професійного режисера Володимира Долгополова позначився низкою талановитих вистав для дітей: Дюли Урбан «Блакитний Песик», М. Туровер і Я. Мірсакова «Поросятко Чок», Юрія Корінця «Маленька Баба Яга». Здійснюються постановки перших вечірніх вистав для дорослих: «І-го-го» та «Ніч перед Різдвом» за п'єсами Євгена Сперанського.

У червні 1980 року вперше в Рівному проводиться фестиваль театрів ляльок «Мистецтво – дітям». Вистава театру «Снігова Королева» за п'єсою

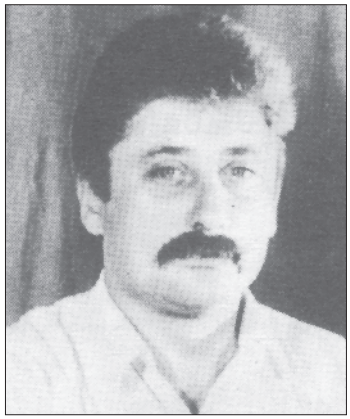
На репетиції

Ніна Бобришева, художник театру в 1976-1986 рр.

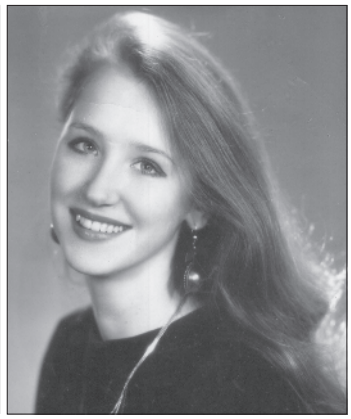
Ніна Ольховик, художник театру в 1987-1999 рр.

Василь Ващук, артист (працював 1977-1991)

Сергій Нечипорук, артист (працював 1988-2007)

Оксана Прокопюк, артистка (прац. 1986-2006)

Євгена Шварца (реж. Андрій Семененко) стала справжнім відкриттям фестивалю. Директором 1980 року був призначений Михайло Песчаний, заслужений працівник культури України. Художнє керівництво запрошує до співпраці молодих та досвідчених постановників різних театральних шкіл, удосконалюється акторська майстерність, збагачується репертуар.

Протягом 80-их років у театрі працюють яскраві режисери, здійснюються цікаві постановки. Ще навчаючись на кафедрі режисури і майстерності актора Рівненського державного інституту культури, студент Володимир Підцерковний ставить свої перші роботи: «Дід і журавель» за п'єсою Володимира Вольського, «Бука» – Михайла Супоніна, «Кошеня на снігу» – Кіма Мєшкова та Павла Катаєва, а старший викладач Харківського інституту мистецтв Інтерна Кагановська разом із художником-постановником Віталієм Мельничуком – виставу для дорослих «Чортів млин» за п'єсою Ісидора Штока. На постановки запрошується режисер Харківського молодіжного театру, творчий експериментатор Володимир Какурін, який

Ілона Шупрович, артистка (прац.1987-2002 рр.)

Є. Шварц. Сцена з вистави «Снігова Королева». Режисер Андрій Семененко

Раїса Кутирєва, артистка, з 2007 р. – керівник літературно-драматургічної частини

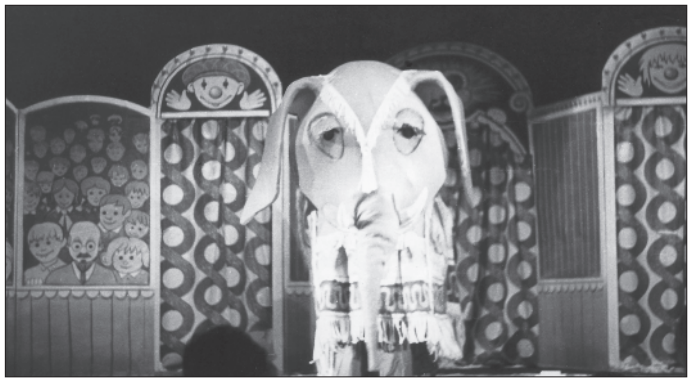
Тетяна Єршова, артистка

Ірина Шельвицька, артистка

разом із художнім-постановником Ніною Бобришевою протягом 1985-1986 років створюють нові постановки: «Подорож у країну Лукомор'я» за п'єсою Бориса Заходера, «Як ледар щастя шукав» – Нелі Шейко-Медвєдєвої, «Крок з даху» – Родіона Погодіна.

У театрі починає працювати обдарований випускник Ленінградського театрального інституту Сергій Брижань, який здійснює перші свої постановки: «Обережно коза» за п'єсою Михайла Супоніна, «Русалочка» – Людмили Розумовської, «Полісяночка» – Олександра Смика. Визнанням високого творчого рівня колективу на той час стали диплом I та II ступенів на багатьох фестивалях. У 1989 році театру було надано вищу творчу категорію. Колектив лялькового театру гастролює по всій території України та колишнього СРСР. Творчо зрілий колектив став і своєрідною лабораторією практикантів театральних ВНЗ, надаючи можливість випускникам здійснювати свої дипломні роботи. На базі театру здійснюють постановки випускники Харківського інституту

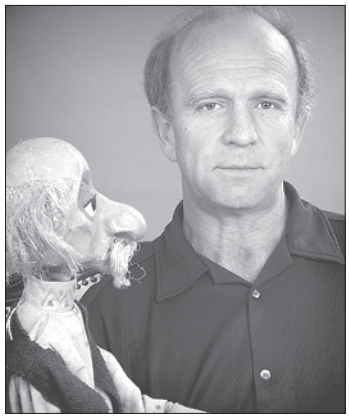
В. Виноградова. Сцена з вистави «Лошарик». Режисер Анатолій Роденко

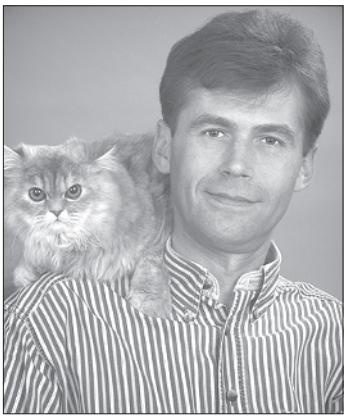
Лариса Микитюк, артистка

Олександр Шило,
артист

Петро Ліщинський,
артист

Василь Євтушенко,
артист

мистецтв В. Тіктінер, С. Мятигін, О. Трусов, Анатолій Роденко.

1988 року на посаду головного режисера запрошується Анатолій Роденко. Мистецькими досягненнями режисера стали вистави: «Лошатко» за мотивами оповідань Михайла Шолохова, «Лісова пісня» за однойменною п'єсою Лесі Українки, «Казка про Івасика» – Михайла Йоффе, «Солом'яний бичок» – Олександра Олеся, «Шукай вітру в полі» – Володимира Ліфшиця, «Маленький принц» – Антуана де Сент Екзюпері та вистава для дорослих «Закохані боги» – Бели Гадор і Силарта Дарбеуша. А всього за час роботи у 1988-1993 рр. режисером Анатолієм Роденком створено 20 вистав. Художниками-постановниками були Віталій Мельничук та Ніна Ольховик.

1989 року директором театру призначають Ярослава Мельника, відданого мистецтву фахівця, який пройшов шлях творчого зростання в мистецьких установах. Помітно активізувалася підготовка вистав і організація їх показу. Театр розширює географію поїздок, уперше побувавши за кордоном у містах Катовіце та Бедзін (Польща), Будапешті (Угорщина).

Ірина Дзигальчук,
артистка

Андрій Куделя,
артист

Олена Ткачук,
артистка

Олена Подолець,
артистка

Олексій Заворотній,
артист

Павло Больбін,
артист

Визнанням високого творчого рівня колективу стало присвоєння звання «заслужений артист України» головному режисерові Анатолію Роденку, артисту Івану Процюку (1991), артистці Аллі Черусі (1996). Головний художник Віталій Мельничук 1993 року та заступник директора Іван Янчук 1994 року отримали звання «заслужений працівник культури України».

Із вересня 1997 року колектив очолив випускник Київського інституту театрального мистецтва ім. Івана Карпенка-Карого Володимир Данилюк – фахівець, новатор, здібний організатор. Художня рада театру, яку він очолює, стала дієвим органом внутрішнього життя колективу. Театральним колективом започатковано фестиваль театрів ляльок «Чарівне перевесло». На його сцені проходять обмінні гастролі запрошених колективів лялькових театрів з інших міст України, Бєларусі, Польщі. Театр користується в області та за її межами значною популярністю, має хороші відгуки преси і глядачів, одержує позитивні відгуки критики.

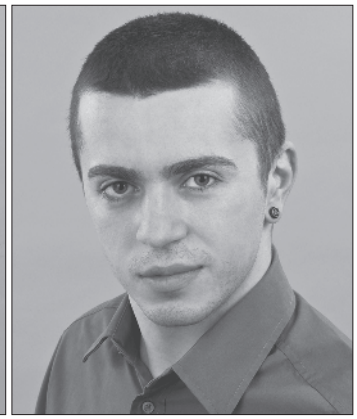
Із березня 1996 року головним режисером стає Володимир Підцерков-

Юлія Гольонко,
артистка

Дмитро Хуткий,
артист

Євген Шевчук,
артист

Станіслав Лозовський, артист

Інна Федорчук, артистка

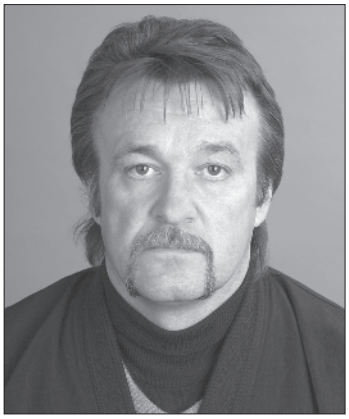

Роман Микитюк, заступник директора

ний. Протягом восьми років, з 1996 до 2003 року, він здійснив одинадцять постановок, найкращими стали: «Співуче поросятко» за п'єсою Сергія Козлова, «Той самий, але не той» – Володимира Туркова, «Бука» – Михайла Супоніна, «Жили-були» – Михайла Бартєнєва і Андрія Усачова та перший мюзикл на нашій сцені «Алі-Баба і розбійники» – Веніаміна Смєхова. Найкращою його роботою став концерт «Актор і лялька: щоб мертве зробити живим», присвячений 25-річчю заснування театру.

Із 2003 року головним художником театру працює Ніна Ольховик. Її своєрідне світобачення, досконале володіння фахом і розуміння специфіки театру відтворені у сценографії та ляльках художника.

У театрі організована постійна робота з навчання і вдосконалення виконавських здібностей акторського складу. У театрі 17 акторів різних поколінь, з різним досвідом, але з нестримною жагою до праці. Поруч із заслуженими артистами України Іваном Процюком, Аллою Черухою, Франческою Барабаш, майстрами сцени Тетяною Єршовою, Іриною Шель-

Олександр Вашук, зав. худ.-пост. частиною

Віра Бояр, головний адміністратор

Володимир Веремчук, головний інженер

Віталій Клімчук, головний режисер Беларуського театру ляльок (Вітебськ), заслужений діяч мистецтв Бєларусі

С. Маршак. Сцена з вистави «Теремок». Режисер Віталій Клімчук

вицькою, Олександром Шилом, Ларисою Микитюк, провідними акторами Петром Ліщинським, Василем Євтушком, Іриною Дзигальчук, Оленою Ткачук, працюють здібні молоді актори Олена Подолець, Олексій Заворотній, Павло Больбін, Юлія Гольонко, Дмитро Хуткий, Євген Шевчук.

Ознакою цього періоду історії театру стало активне запрошення до співпраці відомих в Україні і близькому зарубіжжі майстрів лялькового мистецтва. Із Рівненським ляльковим пов'язана ціла когорта славетних імен. У театрі здійснили свої постановки відомі режисери: заслужений артист України Леонід Попов («Карлик Ніс» за мотивами казки Вільгельма Гауфа, 1996 р.; «Коза-Дереза» дитяча комічна опера Миколи Лисенка, 2005 р.), заслужений артист України Анатолій Поляк («Стережися Лева!» за п'єсою Ярослава Стельмаха, 1999 р.), Сергій Брижань («Різдвяна ніч» – театральна фантазія за народним ляльковим Вертепом записаним Миколою Маркевичем, 2001 р.; «Ще раз про Червону Шапочку» за п'єсою Сергія Когана, Сергія Єфремова, 2004 р.; «Гуселя» за п'єсою Ніни Гернет, 2005 р.; «Казка про Омелька» інсценізація Сергія Брижаня, 2006 р.), народний артист України Сергій Єфремов («Принцеса на горошині» за мотивами казки Ганса-Християна Андерсена, 2004 р.; «Пригоди Каштанчика» за п'єсою Володимира Орлова, 2006 р.; «Давай дружити» за п'єсою Генріха Юрковського, 2008 р.), заслужений діяч мистецтв Росії Володимир Долгополов («Мандрівка комедіантів» за п'єсою Федора Шевякова, 2007 р.), заслужений діяч мистецтв Бєларусі Віталій Клімчук («Бременські музики» за мотивами казки братів Гримм, 2007р.), Олександр Іноземцев («Пригоди на лісовій галявині» за п'сою О. Кузьміна, 2008 р.; «Лісова пісня» за однойменною п'єсою Лесі Українки, 2008 р.; «Носоріг і Жирафа» за п'єсою О. Кузьміна, 2009 р.).

Сцена з вистави «Принцеса на горошині» за мотивами казки Г.-Х. Андерсена. Режисер Сергій Єфремов

Сергій Єфремов, головний режисер Київського міського театру ляльок, народний артист України

Творчий колектив гідно звітує на будь-якому театральному форумі, про що свідчить низка відзнак і нагород. Театр є лауреатом, дипломантом і призером багатьох міжнародних фестивалів.

Участь у фестивалях і відзнаки за період 2005-2008 рр.:

• травень 2005 р. Дипломант Міжнародного фестивалю театрів ляльок «Золотий телесик» (м. Львів) – вистава «Різдвяна ніч» за народним ляльковим Вертепом;

• червень 2005 р. Диплом та спеціальна нагорода (емблема фестивалю) Міжнародного фестивалю в Польщі «Катовіце – дітям» – вистава «Алі-Баба і розбійники» за п'єсою Веніаміна Смєхова;

• січень 2005 р. Дипломант Міжнародного фестивалю «Сімейні різдвяні вечори» (м. Москва) – вистава «Різдвяна ніч» за народним ляльковим Вертепом;

• червень 2005 р. Дипломант Міжнародного фестивалю «КУКАРТ» (м. Санкт-Петербург) – вистава «Різдвяна ніч» за народним ляльковим Вертепом;

• жовтень 2006 р. Диплом «За оригінальність і фантазію у втіленні опери в ляльковому театрі» Міжнародного фестивалю «Інтерлялька» (м. Ужгород) – дитяча комічна опера Миколи Лисенка «Коза-Дереза»;

• листопад 2006 р. Диплом за сценічну диво-версію українського народного Вертепу у виставі «Різдвяна ніч» Міжнародного фестивалю театрів ляльок «Дивень» (м. Хмельницький) – вистава «Різдвяна ніч» за народним ляльковим Вертепом;

• жовтень 2007 р. Почесна грамота учасника Міжнародного фестивалю

в Польщі «Катовіце – дітям» – вистава «Пригоди комедіантів» за п'єсою Федора Шевякова;

• червень 2007 р. Диплом «За гармонію візуального та музичного світу» Міжнародного фестивалю театрів ляльок «Чорне і біле» (м. Іматри, Фінляндія) – вистава «Різдвяна ніч» за народним ляльковим Вертепом;

• вересень 2008 р. Дипломи «Краща вистава», «За музичне оформлення і високу музичну культуру», «За кращу чоловічу роль другого плану» Всеукраїнського фестивалю театрів ляльок «Лялькова веселка-2008» (м. Запоріжжя) – вистава «Алі-Баба і розбійники» за п'єсою Веніаміна Смєхова;

• травень 2009 р. гран-прі Міжнародного фестивалю «Подільська лялька 2009», вистава «Лісова пісня» за однойменною п'єсою Лесі Українки.

У 2006 р. Рівненський обласний театр ляльок став переможцем рейтингу популярності «Гордість міста» в номінації «Кращий заклад культури та мистецтва».

У листопаді 2007 р. театру наданий статус академічного. Колектив сповнений творчих сил, продовжує розвивати свої найкращі традиції, з радістю дарує своє мистецтво дітям.

Театр!.. Чи любите ви театр?
9 листопада 2003 року прем'єрою вистави «Оперета, оперета...» відкриває новий – 64-ий театральний сезон Рівненський музично-драматичний театр

Післямова

Минають театральні сезони, змінюються покоління, підтверджуючи просту істину театру: актуальним для своїх днів він буває лише за сучасного трактування п'єс, нових чи класичних. Сприймати напругу часу, зацікавлено змальовувати життя – чи не головна традиція, яку заклали корифеї Рівненського музично-драматичного театру і продовжують втілювати провідні майстри сцени останнього десятиліття.

У кожного з нас є, як правило, своє пояснення причин задоволення або незадоволення становищем театру, і, будемо відверті, не тільки театру. За нормами демократичного суспільства кожна аргументована точка зору має право на існування. Тому стан роботи нашого Рівненського театру належить розглядати не в тому аспекті, у якому його іноді висвітлювали статті на шпальтах місцевих газет, а дещо в іншому напрямі. Кожна вистава знаходить свого глядача, а це неодмінно призводить до того, що твір мистецтва зустрічає критику «і ваших, і наших...».

Посадові особи, відповідальні за театральну справу, користуються правилом, що театр виконує дві однаково необхідні важливі функції: творення мистецтва (спектаклів) і його поширення із залученням до нього людей. Завдання театру як творчої установи – двоєдине, кінцева мета – спектакль і зацікавлений глядач у залі.

Сила впливу на людину різних видів мистецтва змінюється від епохи до епохи, однак спостереження змушують констатувати, що сьогодні найбільший вплив справляють музичне мистецтво і театр. Чим вищий рівень розвитку людства, тим, як правило, більший народжується інтерес до мистецтва і потенційно зростає художня культура суспільства.

Німецький драматург Фридрих Шиллер ще у XVIII столітті зазначив, що «місто, у якому немає театру, це не місто…».

У нашому місті є театр! Він творить вже 70 років і приносить на підмостки сцени чимало свіжого, нового, цікавого для збагачення духовного життя народу. Сила його впливу на людину має необмежені можливості і дає нескінченний простір для роздумів. Позбавлення людей можливості відвідувати театр, усунення громади від театральної святині – величезне соціальне нещастя.

Твердження, що телебачення або інші технічні засоби замінять театр – хибне. Телебачення, безумовно, відіграє велику роль у розвитку загальної культури людини, помітно розширює її світогляд. Однак театру належить виняткова роль – безпосередній контакт людини з «живим» мистецтвом. Люди, які епізодично відвідують театри, музеї, концертні зали, частково відстають у своєму художньому і загальному розвитку від тих, хто не обмежується лише телебаченням, а відвідує постійно ці заклади культури. Залишились у минулому часи, коли навіть за невисокої ціни на квиток людей примусово залучали на вистави, театр утрачав свого глядача, і в цьому була не його провина. Тепер глядач повернувся до театру, більше того – він почав ходити на окремих улюблених акторів, тобто на творчих особистостей.

Обличчя театру... У розмовах про сценічне мистецтво ми часто користуємося цим визначенням, іноді не зимислюючись, яка глибина змісту криється за сполученням цих двох коротких слів... Обличчя театру – це самобутній образний світ, неповторна художня манера, в основі якої лежить оригінальне світовідчуття, вагомість суспільної думки, коли митцеві є що сказати своїм сучасникам. Обличчя Рівненського музично-драматичного театру – це результат тривалої, наполегливої, цілеспрямованої праці колективу митців-однодумців, очолюваного обдарованим керівництвом, котре узгоджує спільні зусилля, спрямовує їх у єдине русло свідомого мистецького пошуку. Воно склалося засобами гармонійного об'єднання загального й індивідуального творчого потенціалу. Кожен із митців театрального колективу має змогу «розкритися», яскраво виявити свої здібності у спільній справі.

Поза тим, наївно було б думати, що Рівненський музично-драматичний театр прожив своє життя ідилічно, без випробувань, труднощів, зривів, тимчасових поразок. Труднощі та проблеми відчутні й у наш час. І все ж сімдесятий рік існування театру, який зберіг творче обличчя і вірність головним своїм ідейно-естетичним принципам – це перш за все показник його життєздатності.

Говорячи про власне обличчя Рівненського театру, згадаймо чимало визначних діячів нашої культури – режисерів, художників, артистів, драматургів, композиторів, які були причетні до його славної історії: Андрій

Баженов-Занудько, Георгій Давидовський, Євген Гречук, Борис Лур'є, Володимир Грипич, Володимир Опанасенко, Андрій Семененко, Ярослав Маланчук, Зінаїда Кельчевська, Надія Камінська, Зоя Чернілевська, Катерина Губар, Георгій Кияновський, Володимир Петрухін, Юрій Шиманський, Раїса Теплова, Віктор Маєвський, Платон Федоренко, Сергій Вірославов... перелікові немає кінця... Чимало сприяв творчому піднесенню театру обдарований молодий режисер, який продовжив творчу естафету плеяди корифеїв театру, Олег Мосійчук.

Низка вистав, здійснених театром протягом останнього часу, – це наполегливі пошуки власного репертуару, сміливі першопостановки низки творів української та зарубіжної драматургії. Театр першим у нашій країні здійснив постановки «Шлях на Берестечко» Ярослава Маланчука, «Сотниківна» Богдана Мельничука за однойменним романом Богдана Лепкого, «Сльози Божої Матері» Олега Мосійчука за романом Уласа Самчука «Марія», «Тіль» Григорія Горіна за легендою Шарля де Костера, «Рецепт її молодості» Карела Чапека, «Кін IV» Григорія Горіна, «Літо в Ноані» Ярослава Івашкевича, «Гальшка Острозька» Омеляна Огоновського.

Театр увесь час експериментує, вишукує щось нове. Прикладом може слугувати прем'єра театрального сезону 2002-2003 рр. «Рогоносець» за комедією Вільяма Шекспіра «Віндзорські жартівниці», яку театр показав просто неба в театральному дворику в сучасній версії. Ще важливіше, мабуть, те, що всі ці п'єси дістали в театрі самобутнє, майстерне режисерське і художницьке втілення, бо творчі працівники розуміли всю глибину п'єс, їхню філософічність. Кожна вистава, як усякий живий організм, складалася з різних компонентів. І чим краща драматургія, тим спектр режисерських можливостей був ширшим. Під театр підводиться міцна база оригінальної драматургії, і це дає підстави сподіватися на гарні перспективи подальшого розвитку добірного репертуару, особливо зважаючи на той безперечний успіх, що мали більшість прем'єр останніх років. Ці вистави рясніють неабиякими акторськими удачами, незважаючи на те, що в останні роки театр працює без головного режисера, запрошуючи на разові постановки режисерів з різних театрів України. Керівництво театру запрошувало режисерів очолити трупу, але ніхто не погоджується через невелику щомісячну зарплатню.

Закономірним явищем стала поява в репертуарі драми Івана Франка «Украдене щастя». На думку багатьох театрознавців, вистава Рівненського театру не поступається постановкам в інших театрах України. У ній звучить мотив справедливості, виведені яскраві, багатогранні характери. Стійкість героїв у найтяжчих випробуваннях хвилює і приваблює глядача. Вистава стримана і сувора. У ній немає нічого зовнішньо показного, нарочито театрального. Уся увага прикута до характерів персонажів, до

їхньої психології. Вона сценічна в найкращому вияві цього слова. Вистава отримала гран-прі на фестивалі «Прем'єри сезону 2002» в Івано-Франківську.

Кожна прем'єра театру завжди глибоко «індивідуальна» в наполегливих пошуках свіжих мистецьких барв із прагненням відповісти своїми творчими здобутками на духовні запити сучасників. Йдеться не про розмаїтість жанрової палітри театру в репертуарі, де співіснують побутова драма і водевіль, психологічна драма і мюзикл, комедія і казка, – адже це норма, так і мусить формуватися репертуар зрілого мистецького колективу, який володіє широким діапазоном мистецьких засобів і піклується про запити глядачів.

У колективі з міцними реалістичними традиціями, з семидесятирічним досвідом праці, з особистим мистецьким «почерком» органічно поєднали свої долі народні артисти України Ніна Ніколаєва, Анатолій Гаврюшенко, Володимир Сніжний, Георгій Морозюк, заслужені артисти України Ліна Ізарова, Володимир Петрів, Володимир Дяков, артисти Анатолій Лозовський, Ольга Лозовська, Емілія Морозюк, Іван Білоус, Валентина Брацлавська, Галина Цьомик, Алла Луценко, Тетяна Тертичка, Вікторія Фіськович та обдарована молодь: Андрій Куделя, Віктор Янчук, Ірина Бабінок, Катерина Лапіна, Сергій Бондарук та інші, що надає театрові свіжості, привабливості й молодечого запалу, відчутного не тільки в молодіжних і казкових виставах для дітей, а й у всій творчій роботі колективу.

Ще й досі не вирішене питання з постійним головним режисером, але колектив від того не втрачає виразного, своєрідного творчого обличчя, бо в ньому працюють цікаві творчі індивідуальності, з якими пристойно можуть працювати запрошені режисери на умовах одноразових постановок вистав.

З приємністю можна констатувати, що Рівненський обласний академічний музично-драматичний театр живе нині повнокровним творчим життям, що обраний ним магістральний напрям художніх пошуків є справді сучасним і цікавим, а згуртування колективу навколо цих питань є запорукою його подальшого творчого зростання. Саме в цьому, очевидно, і полягає «секрет» творчих успіхів обдарованого колективу.

Тож побажаємо йому нових, яскравих мистецьких звершень у новому 71-му театральному сезоні.

Ігор ЖИЛІНСЬКИЙ

Репертуар Рівненського музично-драматичного театру 1939-2009 рр.

1939 рік

БЕЗ ВИНИ ВИННІ
Автор – О. Островський
Режисер-постановник – М. Катеринов
Художник – О. Перегуда

ОДРУЖЕННЯ
Автор – М. Гоголь
Режисер-постановник – В. Вікторський
Художник – О. Перегуда

УРОК ДОНЬКАМ
Автор – І. Крилова
Режисер-постановник – М. Катеринов
Художник – О. Перегуда

1940 рік

ЛЮБОВ ЯРОВА
Автор – К. Треньов
Режисер-постановник – М. Катеринов
Художник – О. Перегуда

ВЕСІЛЛЯ В МАЛИНІВЦІ
Автори – Л. Юхвид, Є. Верховський
Музика – О. Рябова
Режисер-постановник та художник – О. Перегуда

ПІДСТУПНІСТЬ І КОХАННЯ
Автор – Ф. Шиллер
Режисер-постановник – А. Баженов
Художники – А. Масловський та О. Перегуда

ДВІСТІ ТИСЯЧ
Автор – Шолом-Алейхем
Режисер-постановник – Г. Шапіро-Шаро
Художник – А. Масловський

1941 рік

МАТІР СВОЇХ ДІТЕЙ
Автор – О. Афіногенов
Режисер-постановник – Г. Шапіро-Шаро
Художник – А. Масловський

ЛЮДИНА З ПОРТФЕЛЕМ
Автор – Олексій Файко
Режисер-постановник – А. Баженов
Художники – В. Дзівак та О. Перегуда

А САДИ ЦВІТУТЬ
Автори – І. Мас та М. Куличенко
Режисер-постановник – В. Вікторський
Художник – А. Масловський

ДІТИ НЕВОЛІ (ЛИМЕРІВНА)
Автор – П. Мирний
Режисер-постановник – М. Катеринов
Художник – А.Масловський

ТЕАТР ПІД ЧАС ОКУПАЦІЇ

1941 рік

МАРТИН БОРУЛЯ
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – М. Байдан
Художник – М. Мартинюк

НАТАЛКА ПОЛТАВКА
Автор – І. Котляревський
Режисер-постановник – М. Лісовик
Художник – М. Мартинюк

ПІДСТУПНІСТЬ І КОХАННЯ
Автор – Ф. Шиллер
Поновлена режисером-постановником В. Вікторським
Художник – В. Дзівак

ОЙ НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ, ТА Й НА ВЕЧОРНИЦІ
Автор – М.Старицький
Режисер-постановник – М. Байдан
Художник – О. Пеньонжка

НАЗАР СТОДОЛЯ
Автор – Т. Шевченко
Режисер-постановник – М. Байдан
Художник – М. Мартинюк

НА ПЕРШІ ГУЛІ
Автор – С. Васильченко

БУДКУ ЧЕРГА 27
Автор – І. Франко

ВЕЧОРНИЦІ
Автор – П. Ніщинський
Режисер-постановник – Л. Заньківський
Художник – М. Жук

1942 рік

СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ
Автор – Г. Квітка-Основ'яненко
Режисер-постановник – О. Зарічний
Художник – М. Мартинюк

ДАЙ СЕРЦЮ ВОЛЮ, ЗАВЕДЕ В НЕВОЛЮ
Автор – М. Кропивницький
Режисер-постановник – Л. Заньківський
Художник – М. Мартинюк

ЖИВІ ПОКІЙНИКИ
Автор – І.Кончич-Лисенко
Режисер-постановник – А. Демо-Довгопільський
Художник – М. Жук

НА ГРОМАДСЬКІЙ РОБОТІ
Автор – Б. Грінченко
Режисер-постановник – М. Калинович
Художник – М. Жук

МИНА-МАЗАЙЛО
Автор – М. Куліш
Композитор – В. Штайгер
Режисер-постановник – А. Демо-Довгопільський
Художник – М. Мартинюк

1943 рік

СТО ТИСЯЧ
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – М. Калинович
Художник – М. Жук

КОХАННЯ ВЕРХОВИН
Автор та режисер-постановник – А. Демо-Довгопільський
Художник – М. Мартинюк

ЖИДІВКА-ВИХРИСТКА
Автор – І. Тогобочного
Режисер-постановник – А. Демо-Довгопільський
Художник – М. Мартинюк

ЦИГАНКА АЗА
Автор – М. Старицький
Композитор – В. Штайгер
Режисер-постановник – Ф. Омелянович-Павленко
Художник – М. Жук

НАЙМИЧКА
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – Ф. Омелянович-Павленко
Художник – О. Пеньонжко

ЕЛІКСИР МОЛОДОСТІ
Автор – К. Чапек
Режисер-постановник – І. Руденко
Художник – М. Жук

ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ
Автор – С. Гулак-Артемовський
Режисер-постановник – М. Байдан
Художник – М. Жук

ВОСКРЕСІННЯ
Автор – В. Калішевський (Чубатий)
Композитор – В. Штайгер
Режисер-постановник – Ф. Омелянович-Павленко
Художник – М. Жук

БУВАЛЬЩИНА
Автор – А. Велисовський
Режисер-постановник – І. Руденко
Художник – М. Жук

КАТЕРИНА-МУЖИЧКА
Автор – К. Ванченко-Писанецький
Композитор – В. Штайгер
Режисер-постановник – Ф. Омелянович-Павленко
Художник – М. Жук

ТЕАТР ПІСЛЯ ВИЗВОЛЕННЯ ВІД НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ

1944 рік

БЕЗ ВИНИ ВИННІ (2)
Автор – О. Островський
Поновив – В. Вікторський
Художник – М. Преварський

БЕЗТАЛАННА
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – А. Баженов
Художник – М. Преварський

НАТАЛКА ПОЛТАВКА (2)
Автор – І. Котляревський
Режисер-постановник – М. Баженов
Художник – М. Преварський

НАЗАР СТОДОЛЯ (*2*)
Автор – Т. Шевченко
Режисер-постановник – В. Вікторський
Художник – М.Мартинюк

ШЕЛЬМЕНКО-ДЕНЩИК
Автор – Г. Квітка-Основ'яненко
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – М. Преварський

МІСІЯ МІСТЕРА ПЕРКІНСА В КРАЇНУ БІЛЬШОВИКІВ
Автор – О. Корнійчук
Режисер-постановник – К. Козачук
Художник – М. Преварський

ПЛАТОН КРЕЧЕТ
Автор – О. Корнійчук
Режисер-постановник – А. Баженов
Художник – Ю. Миць

ФРОНТ
Автор – О. Корнійчук
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – М. Преварський

1945 рік

МУЖИЦЬКИЙ ПОСОЛ
Автор – Л. Смілянський
Режисер-постановник – П. Гордійчук
Художник – Ю. Миць

НА ВКРАЇНІ МИЛІЙ
Автор – І. Чабаненко
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – М. Преварський

МАРУСЯ БОГУСЛАВКА
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – М. Преварський

ГРОЗА
Автор – О. Островський
Режисер-постановник – А. Баженов
Художник – П. Гордійчук

ВЕСІЛЛЯ В МАЛИНІВЦІ (*2*)
Автор – Л. Юхвид
Композитор – О. Рябов
Режисери-постановники – Г. Давидовський, Є. Верховський
Художник – М. Преварський

ПАРТИЗАНИ В СТЕПАХ УКРАЇНИ
Автор – О. Корнійчук
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – М. Преварський

ПРИЇЗДІТЬ У ДЗВОНКОВЕ
Автор – О. Корнійчук
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – М. Преварський

ПАМ'ЯТНІ ЗУСТРІЧІ
Автор – Л. Смілянський
Режисер-постановник – О. Січевський
Художник – М. Преварський

1946 рік

ДАЙ СЕРЦЮ ВОЛЮ, ЗАВЕДЕ В НЕВОЛЮ (*2*)
Автор – М. Кропивницький
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – Ю. Миць

ОСТАННІ
Автор – М. Горький
Режисер-постановник та художник-постановник – П. Гордійчук

ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ (*2*)
Автор – С. Гулак-Артемовський
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – М. Преварський

МАЙСЬКА НІЧ
Автор – М. Старицький (за М.Гоголем)
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – М. Преварський

1947 рік

СТАРІ ДРУЗІ
Автор – Л. Малютін
Музика – О. Каневського
Режисер-постановник – О. Січевський
Художник – П. Федоренко

ОЛЕКО ДУНДИЧ
Автори – М. Кац, О. Ржевський
Музика О. Радченка
Режисер-постановник – О. Січевський
Художник – Ю. Миць

РОСІЙСЬКЕ ПИТАННЯ
Автор – К. Симонов
Режисер-постановник – Г. Тарасенко
Художник – М. Бистровський

ОДИНАДЦЯТЬ НЕВІДОМИХ
Автори – В. Диховичний, М. Слободський
Режисер-постановник – О. Січевський
Художник – П. Федоренко

КОТИГОРОШКО
Автор – А. Шиян
Музика П. Рождественського
Режисер-постановник – О. Січевський
Художник – Ю. Миць

1948 рік

ПІД КАШТАНАМИ ПРАГИ
Автор – К. Симонов
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – Ю. Миць

ЛЮДИНА ЖИВЕ ТІЛЬКИ РАЗ
Автори – А. Малахів, О. Шкловський
Режисер-постановник – О. Січевський
Художник – М. Преварський

КОМУ ПІДКОРЯЄТЬСЯ ЧАС?
Автор – В. Собко
Режисер-постановник – О. Січевський
Художик – П. Федоренко

ОЙ, НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ, ТА Й НА ВЕЧОРНИЦІ (2)
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – П. Федоренко

ГЛИБОКЕ КОРІННЯ
Автор – Д. Гоу, А. Д'юссо
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – П. Давиденко

СОРОЧИНСЬКИЙ ЯРМАРОК
Автор – М. Старицький (за М. Гоголем)
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – П. Федоренко

СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ (2)
Автор – Г. Квітка-Основ'яненко
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – П. Федоренко

ВІЙ
Автор – М. Кропивницький (за М. Гоголем)
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – П. Федоренко

ЖИЛО ТРОЄ ДРУЗІВ
Автор – Г. Успенський
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – П. Федоренко

ОВОД
Автор – Я. Галан (за Е. Войнич)
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – П. Федоренко

МАКАР ДІБРОВА
Автор – О. Корнійчук
Режисер-постановник – О. Січевський
Художник – П. Федоренко

1949 рік

МАРУСЯ БОГУСЛАВКА
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – П. Федоренко

ПО ТОЙ БІК
Автор – А. Барянов
Режисер-постановник – П. Індикул
Художник – П. Федоренко

ВЕЛИКА ДОЛЯ
Автор – І. Суров
Режисер-постановник – П. Індикул
Художник – П. Федоренко

СИН
Автор – М. Ірчан
Режисер-постановник – П. Індикул
Художник – П. Федоренко

УКРАДЕНЕ ЩАСТЯ
Автор – І. Франко
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

ДОКИ СОНЦЕ ЗІЙДЕ, РОСА ОЧІ ВИЇСТЬ
Автор – М. Кропивницький
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – П. Федоренко

ПЕТЕРБУРЗЬКІ НОЧІ
Автор – А. Малахов (за О. Шкловським)
Режисер-постановник – П. Індикул
Художник – П. Федоренко

ЛЮБОВ ЯРОВА (*2*)
Автор – К. Треньов
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

СПАДЩИНА ФРЕДА СТАУНА
Автор – В. Суходольський
Режисер-постановник – Г. Давидовський
Художник – П. Федоренко

1950 рік

ШЕЛЬМЕНКО-ДЕНЩИК (*2*)
Автор – Г. Квітка-Основ'яненко
Режисер-постановник – О. Геренбург
Художник – П. Федоренко

ЖИВИЙ ТРУП
Автор – Л. Толстой
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

НЕБЕЗПЕЧНЕ ПЕРЕХРЕСТЯ
Автори – брати Тур
Режисер-постановник – О. Геренбург
Художник – П. Федоренко

КАЛИНОВИЙ ГАЙ
Автор – О. Корнійчук
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

СОНЯЧНИЙ ДІМ
Автор – А. Сімуков
Режисер-постановник – О. Геренбург
Художник – П. Федоренко

ЖИТТЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ ЗНОВУ
Автор – В. Собко
Режисер-постановник – П. Індикул
Художник – П. Федоренко

ПРАВА РУКА
Автор – В. Тіппот
Режисер-постановник – О. Геренбург
Художник – П. Федоренко

В СТЕПАХ УКРАЇНИ
Автор – О. Корнійчук
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

СНІГОВА КОРОЛЕВА
За Г.-Х. Андерсеном
Режисер-постановник – О. Геренбург
Художник – П. Федоренко

ОДРУЖЕННЯ БІЛУГІНА
Автор – О. Островський
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

СИЛЬНІ ДУХОМ
Автори – Д. Медведєв та О. Гребньов
Режисери-постановники – О. Геренбург та Є. Чернілевський
Художник – П. Федоренко

ТЕПЛЕНЬКЕ МІСЦЕ
Автор – О. Островський
Режисер-постановник – П. Індикул
Художник – П. Федоренко

ЛИМЕРІВНА (*2*)
Автор – П. Мирний
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – П. Федоренко

1951 рік

КАНДИДАТ ПАРТІЇ
Автор – О. Крон
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

ВТРАЧЕНИЙ ДІМ
Автор – С. Михалков
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

ЗЕМЛЯ
Автор – В. Василько (за О. Кобилянською)
Режисер-постановник – О. Геренбург
Художник – П. Федоренко

НАЙМИЧКА (*2*)
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – П. Федоренко

ЗИКОВИ
Автор – М. Горький
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

САМ У СЕБЕ ПІД ВАРТОЮ
Автор – П. Кальдерон
Режисер-постановник – О. Геренбург
Художник – П. Федоренко

ЗАГИБЕЛЬ ЕСКАДРИ
Автор – О. Корнійчук
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

ДИРЕКТОР
Автори – С. Альошин та В. Нестеровський
Режисер-постановник – О. Геренбург
Художник – П. Федоренко

1952 рік

ІВАН І МАР'Я
Автор – А. Гольдфельд
Режисер-постановник – О. Геренбург
Художник – П. Федоренко

ТРИДЦЯТЬ СРІБЛЯНИКІВ
Автор – Г. Фест
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

ГЛИТАЙ, АБО Ж ПАВУК
Автор – М. Кропивницький
Режисер-постановник – О. Геренбург
Художник – П. Федоренко

ПІД ЗОЛОТИМ ОРЛОМ
Автор – Я. Галан
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

ЗЕМНИЙ РАЙ
Автори – В. Васильєв та Ю. Горст
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

ДРУЗІ
Автор – В. Розов
Режисер-постановник – О. Геренбург
Художник – П. Федоренко

ВІЙ, ВІТЕРЕЦЬ
Автор – Я. Райніс
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

ЧЕСТЬ СІМ'Ї
Автор – Г. Мухтаров
Режисер-постановник – О. Геренбург
Художник – П. Федоренко

ПРИ ЛЮДНОМУ МІСЦІ
Автор – О. Островський
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

1953 рік

ЯБЛУНЕВІ ВІТИ (ТРОЄ В СІРИХ ШИНЕЛЯХ)
Автори – В. Добровольський та Я. Смоляк
Режисер-постановник – С. Івахін
Художник – П. Федоренко

ЗВИЧАЙНА ЛЮДИНА
Автор – Л. Леонов
Режисер-постановник – О. Липницький
Художник – П. Федоренко

ВАС ВИКЛИКАЄ ТАЙМИР
Автор – М. Галич
Режисери-постановники – С. Івакін та Є. Чернілевський
Художник – П. Федоренко

ВОГНІ МОЛОДОСТІ
Автор – Є. Кравченко
Режисер-постановник – С. Івахін
Художник – П. Федоренко

ВІЛЬНИЙ ВІТЕР
Автори – В. Ванников та В. Крахт
Музика І. Дунаєвського
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

ВИБАЧАЙТЕ, КОЛИ ЛАСКА
Автор – А. Макайонок
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

НЕ НАЗИВАЮЧИ ПРІЗВИЩ
Автор – В. Минк
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – П. Федоренко

ЗА ДВОМА ЗАЙЦЯМИ
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

З ІСКРИ
Автор – Ш. Даніані
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – П. Федоренко

НЕ СУДИЛОСЯ
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – П. Федоренко

МОРСЬКИЙ ВУЗОЛ
Автори – В. Ванников та В. Крахт
Музика І. Дунаєвського
Режисер-постановник – Є. Гречук
Художник – П. Федоренко

1954 рік

КАПІТАН КОРШУН
Автор – В. Собко
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – П. Федоренко

ТАРАС БУЛЬБА
Автори – І. Барабаш та Б. Тягно (за М. Гоголем)
Музика О. Радченка
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – П. Федоренко

ХАТИНА ДЯДІ ТОМА
Автор – О. Бруштейн (за Г. Бічер Стоу)
Музика – І. Віленського
Режисер-постановник – М. Федоряченко
Художник – П. Федоренко

ПІСНЯ СЕРЦЯ
Автор – В. Вакуленко
Режисер-постановник – Г. Черешнєв
Художник – П. Федоренко

ДОНЬКА ПРОКУРОРА
Автор – Ю. Яновський
Режисер-постановник – О. Шаповаленко
Художник – П. Федоренко

ВЕСІЛЬНА ПОДОРОЖ
Автори – В. Диховичний та М. Слобідський
Музика М. Богословського
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – П. Федоренко

ВОГНЕНИЙ МІСТ
Автор – Б. Ромашов
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – П. Федоренко

ДВІ СІМ'Ї
Автор – М. Кропивницький
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – П. Федоренко

МАРІЯ
Автор – О. Левада
Музика – Д. Немченко
Режисер-постановник – Г. Черешнєв
Художник – П. Федоренко

1955 рік

ОЛЕСЯ
Автор – Є. Гальперіна (за О. Купріним)
Режисер-постановник – Г. Черешнєв
Художник – П. Федоренко

БОНДАРІВНА
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – О. Січевський
Художник – І. Потапенко

У НЕДІЛЮ РАНО ЗІЛЛЯ КОПАЛА
Автор – В. Василько (за О. Кобилянською)
Музика І. Шамо
Режисер-постановник – Г. Черешнєв
Художник – І. Потапенко

У ДОБРИЙ ЧАС
Автор – В. Розов
Режисер-постановник – С. Івахін
Художник – С. Вірославов

ПРАВДА
Автор – О. Корнійчук
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – Ю. Миць

ШУМИТЬ ДНІПРО
Автор – Д. Суптеля
Музика О. Рябова
Режисер-постановник – О. Січевський
Художник – І. Ольховенко

1956 рік

ТАЄМНИЦЯ ЧОРНОГО ОЗЕРА
Автор – О. Борисова
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – С. Вірославов

МАТІР СВОЇХ ДІТЕЙ (2)
Автор – О. Афіногенов
Режисер-постановник – О. Січевський
Художник – С. Вірославов

ДОН СЕЗАР ДЕ БАЗАН
Автори – А. Деннері та Ф. Дюмандо
Режисер-постановник – Г. Черешнєв
Художник – О. Громовий

ВЛАДА ТЕМРЯВИ
Автор – Л. Толстой
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – О. Громовий

МОРАЛЬ ПАНІ ДУЛЬСЬКОЇ
Автор – Г. Запольська
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – О. Громовий

ЛЮДИНА ШУКАЄ ЩАСТЯ
Автор – А. Школьников
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – О. Громовий

Д.Р. (ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ)
Автор – В. Нушич
Режисер-постановник – В. Петрухін
Художник – О. Громовий

ВОСКРЕСІННЯ В ПОНЕДІЛОК
Автори – В. Диховичний та М. Слободський
Режисер-постановник – Є. Чернілевський
Художник – О. Ольховенко

КОРОЛЬ ЛІР
Автор – У. Шекспір
Режисер-постановник – О. Сичевський
Художник – О. Громовий

ПЕРШИЙ КОНЦЕРТ
Автор – Б. Бугров-Пікоповський
Режисер-постановник – І. Бровченко
Художник – О. Громовий

1957 рік

СЕРЦЕ МАТЕРІ
Автор – М. Талалаєвський
Музика К. Ковалевського
Режисер-постановник – В. Лебедєв
Художник – П. Калиниченко

ВЕСЕЛКА
Автор – М. Зарудний
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – І. Олійник

КОЛИ ЦВІТЕ АКАЦІЯ
Автор – М. Ванников
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – І. Жилінський

ВИРОК
Автор – С. Левітіна
Режисер-постановник – І. Бровченко
Художник – О. Громовий

ЦИГАНКА АЗА (2)
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – І. Бровченко
Художник – О. Громовий

ВАНТАЖ
Автор – Я. Галан
Режисер-постановник – І. Бровченко
Художник – О. Громовий

У ПОШУКАХ РАДОСТІ
Автор – В. Розов
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – П. Калиниченко

КРЕМЛІВСЬКІ КУРАНТИ
Автор – М. Погодін
Режисер-постановник – І. Бровченко
Художник – Ю. Миць

КОМУ ПОСМІХАЛИСЯ ЗОРІ
Автор – О. Корнійчук
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – П. Калиниченко

ЛИСИЦЯ І ВИНОГРАД
Автор – Г. Фігейредо
Режисер-постановник – Г. Іванов
Художник – Ю. Миць

1958 рік

НІЧ ПІД ІВАНА КУПАЛА
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – Г. Музика
Художник – І. Олійник

ЛЮБОВ І МУНДИР
Автор – Ф. Мольнар
Режисер-постановник – В. Лебедєв
Художник – П. Калиниченко

ЧОРНИЙ ЗМІЙ
Автор – В. Минько
Режисер-постановник – Г. Музика
Художник – І. Олійник

ПРО ОСОБИСТЕ
Автор – В. Пістоленко
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – І. Олійник

НАЙМИЧКА (3)
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – І. Олійник

ТАЙФУН
Автор – Цао Юй
Музика Л. Леваневського
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – І. Олійник

ЧОРНОМОРЦІ
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – Г. Музика
Художник – І. Олійник

НІЧ І ПОЛУМ'Я
Автор – М. Зарудний
Режисер-постановник – Г. Музика
Художник – І. Олійник

НЕЧИСТА СИЛА
Автор – Г. Стефановський
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – І. Олійник

НЕБЕЗПЕЧНА ПРОФЕСІЯ
Автор – В. Соловйов
Режисер-постановник – Г. Музика
Художник – І. Олійник

1959 рік

ЯКЩО ТИ ЛЮБИШ
Автор – М. Зарудний
Режисер-постановник – Г. Музика
Художник – І. Олійник

БАТЬКОВА КАЗКА
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – І. Олійник

БЛУДНИЙ СИН
Автор – Є. Раннет
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – І. Олійник

ЗАМУЛЕНІ ДЖЕРЕЛА
Автор – М. Кропивницький
Режисер-постановник – Г. Музика
Художник – І. Олійник

ОСТАННЯ ЗУПИНКА
Автор – Е. Ремарк
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художники – С. Вірославов та І. Олійник

СУВОРА ПОВІСТЬ
Автор – Ф. Вольний
Режисер-постановник – Г. Іванов
Художник – І. Олійник

ДІВЧИНА З ТАБОРУ
Автор – Я. Ялунер
Режисер-постановник – Г. Музика
Художник – І. Олійник

ДАЛЕКЕ ВІДЛУННЯ
Автор – С. Голованівський
Режисер-постановник – В. Толок
Художник – М. Стефурак

СИН ВІКУ
Автор – О. Купріянов
Музика Д. Немченка
Режисер-постановник – Г. Музика
Художник – М. Стецюра

ОДИН У ПОЛІ ВОЇН
Автори – Ю. Дольд-Михайлик та Г. Ткаченко
Режисер-постановник – Г. Музика
Художник – М. Стецюра

ЗА ДОРОГОЦІННИМ СКАРБОМ
Автор – М. Євлампієв
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – П. Федоренко

1960 рік

ЗАКОХАНА ВИТІВНИЦЯ
Автор – П. Кальдерон
Режисер-постановник – В. Толок
Художник – М. Стефурак

МЕРТВИЙ БОГ
Автор – М. Зарудний
Режисер-постановник – Г. Музика
Художник – П. Федоренко

КУХОВАРКА
Автор – А. Софронов
Режисер-постановник – В. Толок
Художник – І. Олійник

МІЛЬЙОН ЗА УСМІШКУ
Автор – А. Софронов
Режисер-постановник – В. Толок
Художник – П. Федоренко

ЧУДЕСНИЙ КРАЙ
Автор – Л. Юхвид
Музика Г. Рябова
Режисер-постановник – Г. Музика
Художник – П. Федоренко

ОПТИМІСТИЧНА ТРАГЕДІЯ
Автор – Вс. Вишневський
Режисер-постановник – Г. Музика
Художник – П. Федоренко

СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ (3)
Автор – Г. Квітка-Основ'яненко
Режисер-постановник – В. Толок
Художник – С. Вірославов

1961 рік

ІРКУТСЬКА ІСТОРІЯ
Автор – О. Арбузов
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – П. Федоренко

ДАМИ І ГУСАРИ
Автор – О. Фредро
Музика А. Кос-Анатольського
Режисер-постановник – В. Виноградов
Художник – П. Федоренко

НЕВІЛЬНИК
Автор – М. Кропивницький
Музика О. Радченка
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – Ю. Миць

ВІЙ (2)
Автор – М. Кропивницький (за М. Гоголем)
Режисер-постановник – В. Виноградов
Художник – П. Федоренко

ФАРАОНИ
Автор – О. Коломієць
Режисер-постановник – М. Баль
Художник – П. Федоренко

ЛЮДИ В ШИНЕЛЯХ
Автор – І. Рачада
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – М. Стецюра

СИЛЬНІ ДУХОМ (ЦЕ БУЛО ПІД РОВНО)
Автори – Д. Медведєв, А. Гребньов
Музика Д. Немченка
Режисер-постановник – Д. Котевич
Художник – П. Федоренко

ВТРАЧЕНИЙ СИН
Автор – О. Арбузов
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – М. Стецюра

ОСТРІВ АФРОДІТИ
Автор – А. Парніс
Режисер-постановник – Г. Іванов
Художник – В. Кудряшов

1962 рік

ЖИТТЯ І ЗЛОЧИН АНТОНА ШЕЛЕСТА
Автори – Григорій Мединський та В. Токарєв
Режисер-постановник – М. Баль
Художник – П. Федоренко

ОКЕАН
Автор – О. Штейн
Режисер-постановник – В. Лизогуб
Художник – П. Федоренко

БІЛА ТРОЯНДА
Автор – Б. Юнгер
Режисер-постановник – В. Селезінка
Художник – П. Федоренко

КОЛЕГИ
Автор – В. Аксьонов
Режисер-постановник – М. Баль
Художник – П. Федоренко

ПОРТ-АРТУР
Автор – І. Попов (за О. Степановим)
Режисер-постановник – Б. Лур'є
Художник – П. Федоренко

БЕЗДОГАННА РЕПУТАЦІЯ
Автори – М. Крайдель та М. Смирнова
Режисер-постановник – Б. Лур'є
Художник – П. Федоренко

1963 рік

ЩОДЕННИК ЖІНКИ
Автор – К. Фінн
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – А. Лога

МАРУСЯ БОГУСЛАВКА (2)
Автор – М. Старицький
Музика О. Радченка
Режисер-постановник – Б. Лур'є
Художник – П. Федоренко

ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ ТЕРЕЗИ
Автор – Г. Мдівані
Режисер-постановник – Б. Лур'є
Художник – П. Федоренко

ДНІСТРОВІ КРУЧІ
Автор – Ю. Федькович та О. Ананьев
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – Ю. Миць

НАД ГОЛУБИМ ДУНАЄМ
Автор – І. Рачада
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – П. Федоренко

ХУРТОВИНА
Автор – Л. Леонов
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – М. Караульський

БЛИЗЬКО ДО СЕРЦЯ
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – П. Федоренко

СЕВАСТОПОЛЬСЬКИЙ ВАЛЬС
Автори – О. Гальперіна та Ю. Ананьев
Режисер-постановник – Б. Лур'є
Художник – П. Федоренко

ОСТРІВ ТВОЄЇ МРІЇ
Автор – М. Зарудний
Музика П. Майбороди
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – П. Федоренко

ПІДСТУПНІСТЬ І КОХАННЯ
Автор – Ф. Шиллер
Режисер-постановник – Б. Лур'є
Художник – П. Федоренко

1964 рік

СВІТАНОК
Автори – М. Рубашов та М. Талалаєвський
Режисер-постановник – А. Жилінський
Художник – М. Стецюра

У ДЕНЬ ВЕСІЛЛЯ
Автор – В. Розов
Режисер-постановник – А. Жилінський
Художник – П. Федоренко

ГРІХ І КАЯТТЯ
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – М. Бондаренко
Художник – Д. Нарбут

МАРИНА
Автор – М. Зарудний
Музика П. Майбороди
Режисер-постановник – Б. Лур'є
Художники – П. Федоренко

РІДНА МАТИ МОЯ
Автор – Ю. Мокрієв
Режисер-постановник – М. Джинджиристий
Художник – П. Федоренко

СЕНЬЙОР МАРІО ПИШЕ КОМЕДІЮ
Автор – А. Ніколаї
Режисер-постановник – А. Жилінський
Художник – В. Тешенко

ПІСНЯ СОФІЇ
Автори – Р. Хубецов та Г. Хугаєв
Режисер-постановник – Б. Лур'є
Художники – П. Федоренко

КОЛИ НЕМАЄ СВІДКІВ
Автор – Н. Мазін-Шапіро
Режисер-постановник – І. Світояр
Художник – П. Федоренко

СЕРЦЕ БАЛТІЙЦЯ
Автори – О. Гальперіна та Ю. Аненков
Музика К. Лістова
Режисер-постановник – А. Жилінський
Художник – П. Федоренко

У НЕДІЛЮ РАНО ЗІЛЛЯ КОПАЛА (2)
Автор – В. Васильченко (за О. Кобилянською)
Музика І. Шамо
Режисер-постановник – С. Омельчук
Художник – П. Федоренко

СОРОЧКА ЩАСТЯ
Автори – Т. Вірта та О. Каримов
Режисер-постановник – М. Коломиєць
Художник – П. Федоренко

1965 рік

ПОВІЯ
Автор – П. Перепелиця (за П. Мирним)
Режисер-постановник – В. Грипич

БАРАБАНЩИЦЯ
Автор – Афанасій Салинський
Режисер-постановник – А. Жилінський
Художник – М. Стефурак

ВЕСІЛЛЯ В МАЛИНІВЦІ (3)
Автори – Л. Юхвид та Є. Верховський
Музика О. Рябова
Режисер-постановник – М. Бондаренко
Художник – М. Стефурак

ЦИГАНКА АЗА (3)
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – В. Грипич
Художник – П. Федоренко

ЦЕ БУЛО В РОВНО
Автор – В. Грипич (за Д. Медведєвим)
Режисер-постановник – В. Грипич
Художник – П. Федоренко

ПЕРЕБІЖЧИК
Автори – Аріадна та Петро Тур
Режисер-постановник – А. Жилінський
Художник – П. Федоренко

ПАНСЬКЕ БОЛОТО (НЕ СУДИЛОСЯ)
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – В. Грипич
Художник – М. Стефурак

ОСТАННІЙ ВУЛИЧНИЙ БРОДЯГА
Автор – Р. Вівіані
Режисер-постановник – С. Омельчук
Художник – М. Стефурак

ЯК ГАРТУВАЛАСЯ СТАЛЬ
Автори – В. Довбицька та М. Земгано (за М. Островським)
Режисер-постановник – Г. Піменов
Художник – П. Федоренко

1966 рік

НА СВІТАНКУ
Автор – Г. Плоткін
Музика О. Сандлера
Режисер-постановник – С. Омельчук
Художник – П. Федоренко

ТАНЯ
Автор – О. Арбузов
Режисер-постановник – В. Грипич
Художник – М. Стефурак

ЯКІРНА ПЛОЩА
Автор – І. Шток
Режисер-постановник – К. Пивоваров
Художник – П. Федоренко

КОЛИ МЕРТВІ ОЖИВАЮТЬ
Автор – І. Рачада
Режисер-постановник – В. Грипич
Художник – М. Стефурак

ШЕЛЬМЕНКО-ДЕНЩИК (3)
Автор – Г. Квітка-Основ'яненко
Режисер-постановник – К. Пивоваров
Художник – П. Федоренко

БУДИНОЧОК-ПРЯНИЧОК
Автор – М. Стеглик
Режисер-постановник – С. Омельчук
Художник – С. Вірославов

РОМЕО І ДЖУЛЬЄТТА
Автор – У. Шекспір
Музика С. Прокоф'єва
Режисер-постановник – С. Омельчук
Художник – М. Стефурак

1967 рік

ЯБЛУНЕВИЙ ПОЛОН
Автор – І. Дніпровський
Режисер-постановник – К. Пивоваров
Художник – М. Стефурак

КОРОЛЬ МАТІУШ ПЕРШИЙ
Автор – Я. Корчак
Музика М. Осокіна
Режисер-постановник – М. Коломиєць
Художник – М. Стефурак

СПАСИБІ ТОБІ, МОЄ КОХАННЯ
Автор – О. Коломієць
Режисер-постановник – С. Омельчук
Художник – М. Стефурак

ЧЕРВОНА ШАПОЧКА
Автор – Є. Шварц
Режисер-постановник – В. Скляренко
Художник – В . Гончаров

НЕНАПИСАНИЙ ПОРТРЕТ
Автор – Л. Письменний
Режисер-постановник – Р. Новицький
Художник – С. Вірославов

ГРОЗИ МИНАЮТЬ
Автор – Л. Селютіна
Режисер-постановник – К. Пивоваров
Художник – М. Стефурак

КАТЕРИНА
Автор – В. Лемель (за Т. Шевченком)
Режисер-постановник – Р. Новицький
Художник – Д. Нарбут

30-V **ЦІЛЮЩЕ ЯБЛУКО**
Автор – Я. Жовинський
Режисер-постановник – С. Омельчук
Художник – І. Жилінський

СИНІ РОСИ
Автор – М. Зарудний
Музика П. Майбороди
Режисер-постановник – К. Пивоваров
Художник – М. Стефурак

БЕРЕЖИ МОЮ ТАЙНУ
Автор – В. Собко
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

ІНТЕРВЕНЦІЯ
Автор – Л. Славін
Музика М. Богословського
Режисер-постановник – С. Омельчук
Художник – М. Стефурак

ШОСТЕ ЛИПНЯ
Автор – Є. Шатров
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – Д. Нарбут

СПЕКА В БЕРЛІНІ
Автори – Ю. Бобошко та В. Подобєдов
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

1968 рік

ЗНАЙДІТЬ МОГО БАТЬКА
Автор – А. Тур
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

МІЩАНИ
Автор – М. Горький
Режисер-постановник – В. Опанасенко
Художник – М. Стефурак

ПОЦІЛУНОК ЧАНІТИ
Автор – Є. Шатуновський
Музика Ю. Мілютіна
Режисер-постановник – М. Коломиєць
Художник – М. Стефурак

ВИГІДНИЙ ЖЕНИХ
Автори – брати Тури
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

СТАСИК-СЛІДОПИТ
Автор – А. Школьник
Режисер-постановник – Я. Гуськов
Художник – І. Жилінський

СИН ТАРАЩАНСЬКОГО ПОЛКУ
Автори – В. Войтенко та Т. Макарчук
Режисер-постановник – Я. Гуськов
Художник – С. Вірославов

МАЙСЬКА НІЧ (*2*)
Автор – М. Старицький (за М. Гоголем)
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

ВАРШАВСЬКА МЕЛОДІЯ
Автор – Г. Зорін
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

ВІЙ, ВІТЕРЕЦЬ (*2*)
Автор – Я. Райніс
Музика О. Радченка
Режисер-постановник – С. Омельчук
Художник – М. Стефурак

ГОРЛИЦЯ
Автор – М. Коломиєць
Режисер-постановник – С. Омельчук
Художник – М. Стефурак

ЦИРК ЗАСВІЧУЄ ВОГНІ
Автор В. Зускін
Музика Ю. Мілютіна
Режисери-постановники – М. Коломиєць та С. Омельчук
Художник – М. Стефурак

1969 рік

НА СЬОМОМУ НЕБІ
Автор – М. Зарудний
Режисер-постановник – М. Коломиєць
Художник – М. Стефурак

СПРАВА, ЯКІЙ ТИ СЛУЖИШ
Автор – І. Музіль (за Ю. Германом)
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

ДЛЯ ДОМАШНЬОГО ВОГНИЩА
Автор – І. Франко
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – С. Вірославов

ДРУГЕ ЦВІТІННЯ
Автор – В. Фольварочний
Режисер-постановник – С. Омельчук
Художник – С. Вірославов

ІВАН ТА МАР'Я
Автор – В. Гольфельд
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – С. Вірославов

КОЖНОГО ОСІННЬОГО ВЕЧОРА
Автор – І. Пейчев
Режисери-постановники – К. Пивоваров та М. Волошин
Художник – С. Вірославов

КРИМІНАЛЬНЕ ТАНГО
Автор – Є. Ранет
Режисер-постановник – М. Волошин
Художник – Т. Хредченко

ТРИ ПІЛЮЛІ
Автор – Л. Уловайський
Режисер-постановник – М. Волошин
Художник – С. Вірославов

1970 рік

РВР
Автор – А. Гайдар
Режисер-постановник – М. Волошин
Художник – Б. Рачков

МАТЕРИНСЬКА ДОЛЯ
Автор – І. Тогобочний (за Т. Шевченком)
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

ТРИБУНАЛ
Автор – А. Макайонок
Режисер-постановник – М. Волошин
Художник – М. Стефурак

ВАРШАВСЬКА МЕЛОДІЯ (*2*)
Автор – Г. Зорін
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

СІЛЬСЬКА ЧЕСТЬ
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – К. Пивоваров
Художник – М. Стефурак

КОРОЛЕВА ТЮЛЬПАНІВ
Автор – Ю. Мокрієв
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – С. Вірославов

ОЛЕКО ДУНДИЧ
Автори – М. Кац та О. Ржевський
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

БРАВИЙ СОЛДАТ ШВЕЙК
Автори – В. Лукашов та Д. Шевцов
(за Я. Гашеком)
Режисер-постановник – М. Волошин
Художник – М. Стефурак

СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ (4)
Автор – Г. Квітка-Основ'яненко
Режисер-постановник – В. Торба
Художник – С. Вірославов

1971 рік

РОБІНЗОН КУКУРУДЗО
Автор – В. Нестайко
Режисер-постановник – М. Волошин
Художник – М. Волошин

ПІСНЯ ПРО ЛЕСЮ УКРАЇНКУ
(до 100-річчя з дня народження)
Автор – А. Шервашидзе
Режисер-постановник – К. Пивоваров
Художник – М. Стефурак

ДЖЕННІ ГЕРХАРДТ
Автори – І. Берг та Л. Чех
(за Т. Драйзером)
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

ПЕРШИЙ ГРІХ
Автор – О. Коломієць
Режисер-постановник – К. Пивоваров
Художник – М. Стефурак

МІСТО ЗАКОХАНИХ
Автор – К. Кісин
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

НАЛИВАЙКО
Автор – І. Ле
Режисер-постановник – В. Грипич
Художник – М. Стефурак

ЮСТИНА
Автор – Х. Вулійоко
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

МАРІЯ ТЮДОР
Автор – В. Гюго
Режисер-постановник – К. Пивоваров
Художники – М. Стефурак та Т. Хредченко

1972 рік

ЗУСТРІЧ ОПІВНОЧІ
Автор – В. Шевченко
Режисер-постановник – К. Пивоваров
Художник – М. Стефурак

ЧУЖА
Автор – Ю. Мокрієв
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – С. Вірославов

ДВА КЛЕНИ
Автор – Є. Шварц
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – Т. Хредченко

ТИТАРІВНА (ГЛУМ І ПОМСТА)
Автор – М. Кропивницький
Режисер-постановник – К. Артеменко
Художник – М. Стефурак

ТОВАРИШ ПО СЛУЖБІ
Автор – Е. Рязанов
Режисер-постановник – К. Пивоваров
Художник – С. Вірославов

ЛЮДИНА ЗІ СТОРОНИ
Автор – І. Дворецький
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – С. Вірославов

ПТАХИ НАШОЇ МОЛОДОСТІ
Автор – І. Друце
Режисер-постановник – К. Пивоваров
Художник – М. Стефурак

ДРАМАТИЧНА ПІСНЯ (2)
(ЯК ГАРТУВАЛАСЯ СТАЛЬ)
Автори – Б. Равенський та М. Анчаров
Режисер-постановник – А. Торчинський
Художник – А. Марчук

1973 рік

ВДОВИ
Автор – І. Рачада
Режисер-постановник – А. Торчинський
Художник – А. Марчук

ЧИЄ Ж ТО ВЕСІЛЛЯ?
Автор – Ю. Мокрієв
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

ЦИГАНКА АЗА (4)
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – А. Торчинський
Художник – А. Марчук

НАТАЛКА ПОЛТАВКА (3)
Автор – І. Котляревський
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – А. Марчук

ЛЮБИТЬ – НЕ ЛЮБИТЬ
Автор – Т. Кожушник
Режисер-постановник – А. Горчинський
Художник – М. Стефурак

ВІН, ВОНА І МОРЕ (ДУЕЛЬ)
Автор – М. Байджієв
Режисер-постановник – А. Торчинський
Художник – А. Марчук

СОРОЧИНСЬКИЙ ЯРМАРОК
Автори – М. Авах та Л. Юхвид (за М. Гоголем)
Режисер-постановник – А. Торчинський
Художник – М. Стефурак

ЖІНКИ
Автор – М. Анкілов
Режисер-постановник – А. Торчинський
Художник – А. Марчук

1974 рік

СІМ'Я ЗЛОЧИНЦЯ
Автор – П. Джакометті
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

ОДНА НІЧ
Автор – Б. Горбатов
Режисер-постановник – В. Лопандя
Художник – М. Стефурак

ЗАСПІВАЙ ПІСНЮ, ДІДУ
Автор – А. Бархоленко
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – В. Мельничук

КОЛИ ЗІЙДЕ МІСЯЦЬ
Автор – Н. Забіла
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

ЗАТЮКАНИЙ АПОСТОЛ
Автор – А. Макайонок
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – А. Марчук

УКРАДЕНЕ ЩАСТЯ
Автор – І. Франко
Режисер-постановник – Л. Данчук
Художник – Я. Нірод

МІЙ БІДНИЙ МАРАТ
Автор – О. Арбузов
Режисер-постановник – Д. Головачов
Художник – М. Стефурак

РОВЕНСЬКА БАЛАДА
Автор – В. Шкода
Режисер-постановник – А. Горчинський
Художник – А. Моргун

ВЕСЕЛИЙ МАСКАРАД (НОВОРІЧНЕ ВИДОВИЩЕ)
Сценарій та режисура – А. Семененка
Художник – С. Вірославов

1975 рік

СНІГУРОНЬКА-РЯТІВНИЦЯ
Автор – О. Островський
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – Т. Хредченко

ЛИМЕРІВНА (3)
Автор – П. Мирний
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – В. Мельничук

ВІЙ (3)
Автор – М. Кропивницький (за М. Гоголем)
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

РОЗБІЙНИКИ
Автор – Ф. Шиллер
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – М. Стефурак

НЕ СУДИЛОСЯ (2)
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

ВАРШАВСЬКА МЕЛОДІЯ
Автор – Г. Зорін
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

МОЛОДЯТА
Автор – Я. Сербін
Режисер-постановник – В. Купович
Художник – Т. Хредченко

БЕЗТАЛАННА
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – А. Семененко
Художник – М. Стефурак

МАТЕРИНСЬКЕ ПОЛЕ
Автор – Ч. Айтматов
Режисер-постановник – П. Морозенко
Художник – Т. Хредченко

ВЕСТСАЙДСЬКА ІСТОРІЯ
Автор – А. Лорентс
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – Т. Хредченко

ПРАВДА
Автор – О. Корнійчук
Режисер-постановник – П. Морозенко
Художник – М. Стефурак

ПОВІСТЬ ПРО КОХАННЯ (ГОЛУБІ ОЛЕНІ)
Автор – О. Коломієць
Режисер-постановник – П. Морозенко
Художник – М. Стефурак

У ЛІСІ НА ГАЛЯВИНІ
Автор – К. Мошков
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – Т. Хредченко

1976 рік

ЧЕРВОНЕНЬКА КВІТОЧКА
Автори – А. Ліперовський, Б. Прусевич (за С. Аксаковим)
Режисер-постановник – В. Лопандя
Художник – Т. Хредченко

ВІДЛЕТИМО З ВІТРАМИ
Автор – М. Зарудний
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – Т. Хредченко

МАЛЮК І КАРЛСОН
Автор – С. Прокоф'єв (за А. Ліндгрен)
Режисер-постановник – А. Гаврюшенко
Художник – Т. Хредченко

ГОЛОВНИЙ ЕКЗАМЕН
Автор – М. Шемякін
Режисер-постановник – В. Лопандя
Художник – М. Стефурак

СОБАКА НА СІНІ
Автор – Лопе де Вега
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – Т. Хредченко

ДИВОВИЖНІ ЗОРІ
Автор – Л. Синельников
Режисер-постановник – І. Білоус
Художник – М. Стефурак

КОМУ ПОСМІХАЛИСЯ ЗОРІ (В СТЕПАХ УКРАЇНИ)
Автори – А. Борисов та Г. Фере (за О. Корнійчуком)
Режисер-постановник – І. Білоус
Художник – М. Стефурак

1977 рік

БІЛОСНІЖКА І СІМ ГНОМІВ
Автори – Л. Устинов та О. Табаков
Режисер-постановник – А. Гаврюшенко
Художник – Т. Хредченко

ЛЕБЕДІ ЖИВУТЬ ЗАКОХАНИМИ
Автор – Л. Синельников
Режисер-постановник – І. Білоус
Художник – М. Стефурак

ГРАЧОВ – ЦЕНТРУ
Автори – К. Закалюк та І. Рибчинський
Режисер-постановник – І. Рибчинський
Художник – М. Стефурак

ПІДНЯТА ЦІЛИНА
Автор – М. Шолохов
Режисер-постановник – І. Рибчинський
Художник – Т. Хредченко

МАТИ-НАЙМИЧКА
Автор – Б. Кодоколович (за Т. Шевченком)
Режисер-постановник – І. Рибчинський
Художник – М. Стефурак

СОБОР ПАРИЗЬКОЇ БОГОМАТЕРІ
Автор – В. Гольдфельд (за В. Гюго)
Музика О. Радченка
Режисер-постановник – І. Рибчинський
Художник – Т. Хредченко

ДІВЧИНА І МОРЕ
Автор – Я. Цегляр
Режисер-постановник – І. Білоус
Художник – М. Стефурак

1978 рік

НАЗВИ ЇЇ АННУШКОЮ
Автор – Л. Синельников
Режисер-постановник – А. Мельничук
Художник – С. Вірославов

РОЖЕВЕ ПАВУТИННЯ
Автор – Я. Мамонтов
Режисер-постановник – І. Рибчинський
Художник – М. Стефурак

ПОЛЮВАННЯ НА ВОВКІВ
Автор – В. Ряхно
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – Т. Хредченко

НЕ ТІЛЬКИ ПРО ЛЮБОВ
Автор – Ю. Мокрієв
Режисер-постановник – І. Білоус
Художник – М. Стефурак

ДАЛЕКЕ ВІДЛУННЯ
Автор – С. Голованівський
Режисер-постановник – В. Толок
Художник – М. Панчук

МАЙСЬКА НІЧ (3)
Автор – М. Старицький (за М. Гоголем)
Режисер-постановник – І. Рибчинський
Художник – Т. Хредченко

ДОННА ЛЮЦІЯ (ЗДРАСТУЙТЕ, Я ВАША ТЬОТЯ)
Автор – Ю. Хмельницький
Музика О. Фельцмана
Режисер-постановник – І. Білоус
Художник – М. Стефурак

БЕЗ ВИНИ ВИННІ
Автор – О. Островський
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – М. Стефурак

ПО ЩУЧОМУ ВЕЛІННЮ
Автор – М. Кропивницький
Режисер-постановник –А. Гаврюшенко
Художник – Т. Хредченко

1979 рік

ОСТАННЄ ПРОХАННЯ
Автор – А. Лауринчукас
Режисер-постановник – С. Кріль
Художник – М. Стефурак

ЛИХА ДОЛЯ (ЦИГАНКА АЗА) (5)
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – І. Рибчинський
Художник – М.Стефурак

ЧАРІВНЕ КРЕСАЛО (ОГНИВО)
Автор – М. Петренко
Режисер-постановник – І. Білоус
Художник – В. Мельничук

НІМИЙ ЛИЦАР
Автор – Л. Хелман
Режисер-постановник – С. Кріль
Художник – Т. Хредченко

ДИКИЙ АНГЕЛ
Автор – О. Коломієць
Режисер-постановник – І. Білоус
Художник – Т. Хредченко

БРАТЕ МІЙ
Автор – Я. Верещак
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художники – Н. Бобришева та С. Вірославов

ОДРУЖЕННЯ (2)
Автор – М. Гоголь
Режисер-постановник – С. Кріль
Художник – М. Стефурак

1980 рік

КАРЛСОН ПОВЕРНУВСЯ
Автор – за А. Ліндгрен
Режисер-постановник – А. Гаврюшенко
Художник – Т. Хредченко

НЕ СТРІЛЯЙТЕ В БІЛИХ ЛЕБЕДІВ
Автор – Б. Васильєв
Режисер-постановник – І. Білоус
Художник – Т. Хредченко

ДЕРЕВА ВМИРАЮТЬ СТОЯЧИ
Автор – А. Кассон
Режисер-постановник – С. Кріль
Художник – Т. Хредченко

КОМУНІСТ
Автор – Є. Габрилович
Режисер-постановник – С. Кріль
Художник – Т. Хредченко

СПОГАД ПРО БАТЬКА
Автор – Є. Габрилович
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художники – Т. Хредченко, М. Стефурак

ХЕЛЛО, ДОЛЛІ
Автор – Д. Герман
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – Т. Хредченко

СТАРИМ КОЗАЧИМ СПОСОБОМ
Автор – А. Софронов
Режисер-постановник – С. Кріль
Художник – Т. Хредченко

ПОВІСТЬ ПОЛУМ'ЯНИХ ЛІТ
Автор – М. Коваленко
Режисер-постановник – С. Кріль
Художник – М. Стефурак

СВЯТАЯ СВЯТИХ
Автор – І. Друце
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – М. Стефурак

ДЖЕННІ ГЕРХАРДТ (2)
Автор – Т. Драйзер
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – Т. Хредченко

СУЄТА
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – А. Бондар
Художник – М. Стефурак

1981 рік

ДЕРЕВ'ЯНИЙ КОРОЛЬ
Автор – В. Зимін
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – Н. Бобришева

ДОЩ
Автор – Л. Синельніков
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – Т. Хредченко

МАЛА СЦЕНА

ШРАМИ
Автор – Я. Шабан
Режисер-постановник – С. Кріль
Художник – Т. Хредченко

ОСТАННЯ ВОЛЯ
Автор – А. Лауринчукас
Режисер-постановник – С. Кріль
Художник – М. Стефурак

ВЕРНИСЬ, РУЖЕНО
Автор – В. Сичевський
Режисер-постановник – О. Бондар
Художник – Т. Хредченко

ОДИНАДЦЯТЬ
Автор – К. Кудажі
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – М. Стефурак

УСЕ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ЛЮБОВІ
Автор – О. Фельцман
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – Т. Хредченко

АМОРАЛЬНА ІСТОРІЯ
Автори – Е. Брагінський та Е. Рязанов
Режисер-постановник – С. Кріль
Художник – Т. Хредченко

УСЕ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ЛЮБОВІ (СТАРІ ВДОМА)
Автор – Р. Рождественський
Музика О. Фельцмана
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – І. Нірод

ТІТКА ЛУКІЯ
Автор – М. Гареєва
Режисер – Я. Бабій
Художник – Т. Хредченко

НІЧ ПІД ІВАНА КУПАЛА (2)
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – О. Бондар
Художник – М. Стефурак

1982 рік

УЗБІЧЧЯ
Автор – М. Зарудний
Режисер-постановник – С. Кріль
Художник – Т. Хредченко

ЗАКОН ВІЧНОСТІ
Автор – Н. Думбадзе
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – І. Нірод

МАТІНКА КУРАЖ ТА ЇЇ ДІТИ
Автор – Б. Брехт
Режисер-постановник – С. Кріль
Художник – Т. Хредченко

ТІЙНА
Автори – А. Кіцберг, А. Крим
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – А. Федірко

ФІКТИВНИЙ ШЛЮБ
Автор – А. Крим
Режисер-постановник – С. Кріль
Художник – Т. Хредченко

КОНОТОПСЬКА ВІДЬМА
Автори – Г. Квітка-Основ'яненко, Б. Жолдак
Режисер-постановник – З. Шеремета

ВЕЛИКИЙ ЧАРІВНИК
Автор – В. Губарев
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – Т. Хредченко

1983 рік

РЕВІЗОР
Автор – М. Гоголь
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – А. Федірко

БАБ'ЯЧИЙ БУНТ
Автори – К. Васильєв, Є. Птичкін (за М. Шолоховим)
Режисер-постановник – З. Шеремета
Художники – Т. Хредченко, М. Стефурак

РІВНЕНСЬКИЙ ЩОДЕННИК (ОДИН РЯДОК РАДІОГРАМИ)
Автори – А. Цесарський, В. Лизогуб
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – Л. Безпальча

ПОРІГ
Автор – О. Дударєв
Режисер-постановник – З. Шеремета
Художник – А. Федірко

МРІЇ ПЕНЕЛОПИ
Автор – А. Вальєхо
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – І. Нірод

ПОЦІЛУНОК ЧАНІТИ
Автор – Є. Шатуновський
Музика Ю. Мілютіна
Режисери-постановники – Я. Бабій та А. Гаврюшенко
Художник – М. Стефурак

1984 рік

КАЗКА ПРО ЄРЬОМУ, ДАНИЛА І НЕЧИСТУ СИЛУ
Автор – І. Петров
Музика Л. Лядової
Режисер-постановник – З. Шеремета
Художник – Т. Хредченко

ЦИЛІНДР
Автор – Едуардо де Філіппо
Художній керівник – В. Опанасенко
Режисер-постановник – З. Шеремета
Художник – С. Коштелянчук

У НЕДІЛЮ РАНО ЗІЛЛЯ КОПАЛА (3)
Автор – В. Василько (за О. Кобилянською)
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – В. Мельничук

З ВЕСНОЮ Я ДО ТЕБЕ ПОВЕРНУСЬ (ЯК ГАРТУВАЛАСЯ СТАЛЬ)
Автор – О. Казанцев (за М. Островським)
Режисер-постановник – В. Опанасенко
Художник – С. Коштелянчук

ДРУЖБА КРАЩЕ ВОРОЖНЕЧІ (ВСІМ ВІДОМО І МАЛЕЧІ)
Автор – Я. Козлов
Режисер-постановник – М. Хомандюк
Художник – В. Бариба

САНІТАРНИЙ ДЕНЬ
Автор – О. Коломієць
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – С. Коштелянчук

ЩАСТЯ МОЄ
Автор – О. Червінський
Режисер-постановник – В. Опанасенко
Художник – Л. Чернова

1985 рік

ТЕЛЕФОН ДОВІРИ
Автор – А. Верблюженко
Режисер-постановник – А. Лозовський
Художник – В. Бариба

ОПІР
Автор – В. Басович
Режисер-постановник – В. Опанасенко
Художник – С. Коштелянчук

СРІБНА ПАВУТИНА
Автор – О. Коломієць
Режисер-постановник – В. Мелещук
Художник – В. Бариба

ДЯДЯ ВАНЯ
Автор – А. Чехов
Режисер-постановник – В. Опанасенко
Художник – С. Коштелянчук

БАНКА ЗГУЩЕНОГО МОЛОКА
Автор – Я. Верещак
Режисер-постановник – Р. Валько
Художник – В. Бариба

ОПЕРАЦІЯ «БАГАТОЖЕНЕЦЬ»
Автор – А. Делендик
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – В. Бариба

ПОШИЛИСЬ У ДУРНІ
Автор – М. Кропивницький
Режисер-постановник – В. Опанасенко
Художник – С. Коштелянчук

РОЗЛУЧЕННЯ ПО-ВАРШАВСЬКИ (ВСЬОМУ ВИНОЮ САРДИНКИ)
Автор – З. Зборовський
Режисер-постановник – В. Мелещук
Художник – Н. Бобришева

ПАТЕТИЧНА СОНАТА
Автор – І. Куліш
Режисер-постановник – В. Опанасенко
Художник – В. Бариба

1986 рік

БРОНЗОВА «ФАЗА»
Автор – М. Зарудний
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – В. Бариба

МАЛА СЦЕНА

ЖАННА
Автор – О. Галич
Режисер-постановник – В. Сікорський
Художник – Н. Бобришева

ДАМОКЛІВ МЕЧ
Автор – Н. Хікмет
Режисер-постановник – В. Опанасенко
Художник – В. Бариба

МАЙСЬКА НІЧ
Автор – М. Гоголь
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – В. Мельничук

МАЛА СЦЕНА

ПО-206-й
Автор – В. Бєлов
Режисер-постановник – Р. Валько
Художник – С. Коштелянчук

МОТИВИ
Автор – М. Варфоломієв
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – І. Контюх

ЧАРИ ОСІННЬОГО ЛІСУ
Автор – Н. Шейко-Медведєва
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – Н. Бобришева

Я –ЖІНКА
Автор – В. Мережко
Режисер-постановник – О. Король
Художник – Н. Бобришева

ЗА ДВОМА ЗАЙЦЯМИ
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – Я. Нірод

КАЗКА ПРО СКОМОРОХА ТА ЦАРЯ ГОРОХА
Автор – М. Корабельник
Режисер-постановник – В. Дяков
Художник – В. Дяков

1987 рік

ГОРДІЇВ ВУЗОЛ
Автор – В. Січевський
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – Н. Бобришева

МОЯ ЧАРІВНА ЛЕДІ (ПІГМАЛІОН)
Автор – Б. Шоу
Музика Ф. Лоу
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – Н. Бобришева

МАЛА СЦЕНА

НЕЧЕСНА ГРА
Автор – Д. Голсуорсі
Режисер-постановник – В. Туманов
Художник – С. Зайцева

ЗАМШЕВИЙ ПІДЖАК
Автор – С. Стратієв
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – Н. Бобришева

КАБАНЧИК
Автор – В.Розов
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – Н. Гермашевська

1988 рік

БІЛОСНІЖКА І СІМ ГНОМІВ (2)
Автори – Л. Устинов, О. Табаков
Режисер-постановник – А. Гаврюшенко
Художник – Н. Бобришева

ДО ВАШИХ ПОСЛУГ, УДОВИЦІ
Автори – Д. Маротта, Б. Рандоне
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – Я. Нірод

ОЙ, НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ, ТА Й НА ВЕЧОРНИЦІ
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – В. Савченко
Художник – Я. Нірод

ІНТЕРДІВЧИНКА
Автор – В. Кунін
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – Н. Бобришева

ПОШИЛИСЬ У ДУРНІ (2)
Автор – М. Кропивницький
Режисер-постановник – А. Гаврюшенко
Художник – Н. Бобришева

ДАМИ І ГУСАРИ (2)
Автор – О. Фредро
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – Н. Бобришева

ФРАК ДЛЯ ДОЦЕНТА
Автор – Б. Стельмах
Музика О. Калустьяна
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – Н. Бобришева

ЧОТИРИ ДОПИТИ (ТРАГІЧНИЙ ВИПАДОК)
Автор – А. Ставицький
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – В. Легкий

СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ (4)
Автор – Г. Квітка-Основ'яненко
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – Н. Бобришева

ГОЛИЙ КОРОЛЬ
Автор – Є. Шварц
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – О. Олексик

1989 рік

ШЛЯХ НА БЕРЕСТЕЧКО
Автор – Я. Маланчук (за Т. Шевченком)
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – С. Вірославов

ОТАК ЗАГИНУВ ГУСКА
Автор – М. Куліш
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – Н. Бобришева

ЗАЛОЖНИКИ
Автор – В. Басович
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – С. Вірославов

ЛЕТЮЧИЙ КОРАБЕЛЬ
За українськими народними казками
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – Н. Бобришева

ВЕРТЕП
Автор – Я. Маланчук
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – С. Вірославов

1990 рік

ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ
Автор – С. Гулак-Артемовський
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – С. Вірославов

ГАМЛЕТ
Автор – У. Шекспір
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – Н. Бобришева

НЕ Я Б'Ю, ВЕРБА Б'Є
Автор – Н. Шейко-Медведєва
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

РЯТУЙТЕ, МЕНЕ ЖЕНЯТЬ
Автори– Ф. Крьоц
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – В. Мельничук

ЛИС МИКИТА
Автор – І. Франко
Музика Б. Янівського
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – Я. Ніпод

НАТАЛКА ПОЛТАВКА (4)
Автор – І. Котляревський
Режисер-постановник – Я. Маланчук
Художник – В. Мельничук

1991 рік

ВІСІМ ЛЮБЛЯЧИХ ЖІНОК
Автор – Р. Тома
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – Н. Бобришева

МАРІЯ СТЮАРТ І ЄЛИЗАВЕТА. ПОЄДИНОК КОРОЛЕВ
Автор – Л. Розумовська
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – Н. Бобришева

УКРАЇНСЬКІ БУВАЛЬЩИНИ «ПО РЕВІЗІЇ», «НА ПЕРШІ ГУЛІ»
Автори – М. Кропивницький та В. Васильченко
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – В. Мельник

ШУКАЙТЕ ПОСМІШКУ ДЖОКОНДИ (вечір хореографії)
Автори і режисери-постановники – О. Яриш та О. Олексюк
Художник – Н. Бобришева

МАЛЮК І КАРЛСОН (2)
Автор – С. Прокоф'єв (за А. Лінгрен)
Режисер-постановник – А. Гаврюшенко
Художник – Т. Хредченко

ОДЕРЖИМА. ОРГІЯ
Автор – Леся Українка
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – Н. Бобришева

1992 рік

ЛЮБОВ З ТРИНАДЦЯТОГО ПОГЛЯДУ. «БЛЕЗ»
Автор – К. Маньє
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – Н. Бобришева

МАРТИН БОРУЛЯ
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – В. Мельничук

ЛЮБОВ ПО-ІТАЛІЙСЬКИ «ФІЛУМЕНА МАРТУРАНО»
Автор – Е. де Філіппо
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – Н. Бобришева

ЛІСОВА ПІСНЯ
Автор – Леся Українка
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

ЗА ДЕВ'ЯТИМ ПОРОГОМ
Автор – О. Коломієць
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – В. Мельничук

БОЖЕСТВЕННА КОМЕДІЯ
Драма-балет (за А. Данте, Дж. Байроном)
Музика П. Чайковського та Ж.-М. Жара
Сценарій і режисура – О. Яриш
Художник – С. Віпославов

ЧАРІВНА КВІТКА
Автор – В. Лис
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – Н. Бобришева

1993 рік

ПАННОЧКА
Автор – Н. Садур-Макарчук (за М. Гоголем)
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – Н. Бобришева

ПРОВІНЦІЙНІ АНЕКДОТИ
Автор – О. Вампілов
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

СИЛОЮ НЕ БУДЕШ МИЛОЮ
Автор – М. Ножкін (за Г. Квіткою-Основ'яненком)
Музика В. Соловйова-Сєдого
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

НЕ СУДИЛОСЯ
Автор – М. Старицький
Режисер-постановник – Ю. Мельничук
Художник – Н. Бобришева

КРИШТАЛЕВА ТУФЕЛЬКА, або «ПОПЕЛЮШКА»
Автор – Г. Усач (за Ш. Перро)
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – В. Мельничук

1994 рік

МОЯ ДРУЖИНА – БРЕХУХА!
Автори – Е. Мейо, М. Еннекен
Музика В. Ільїна та В. Лукашова
Режисер-постановник – Ю. Мельничук
Художник – Н. Бобришева

СЛЬОЗИ БОЖОЇ МАТЕРІ
Автор – О. Мосійчук (за романом У. Самчука «Марія»)
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

ЛЮБОВ І ГОЛУБИ
Автор – В. Гуркін
Режисер-постановник – С. Кріль
Художники – Л. Михайлова та С. Вірославов

ГРАЦІО, СЕНЬЙОРИ!
Автори – Д. Скарначчі та Р. Тарабузі
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

ПО ЩУЧОМУ ВЕЛІННЮ
Автор – М. Кропивницький
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – В. Мельничук

1995 рік

ВОЖДЬ ІНДІАНЦІВ
Автор – З. Согалова (за О'Генрі)
Режисер-постановник – Ю. Мельничук
Художник – Н. Бобришева

МОСКАЛЬ-ЧАРІВНИК
Автор – І. Кропивницький
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

КАНОТЬЄ
Автор – М. Коляда
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

БЕЗТАЛАННА
Автор – І. Карпенко-Карий
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

ЗОЛОТЕ КУРЧА
Автор – В. Орлов
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

1996 рік

СОТНИКІВНА
Автор – Б. Мельничук (за Б. Лепким)
Режисер-постановник – Я. Бабій
Художник – В. Мельник

ТРИ ІДЕАЛЬНІ ПОДРУЖЖЯ
Автор – А. Касон
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

ЗАЧАРОВАНА РУКАВИЧКА
Автори – І. та Я. Златопольські
Режисер-постановник – А. Гаврюшенко
Художник – Є. Зайцева

1997 рік

НІЧ ПІД РІЗДВО
Автор – М. Старицький (за М. Гоголем)
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

МАЛА СЦЕНА

ПАСТКА ДЛЯ САМОТНЬОГО ЧОЛОВІКА
Автор – Р. Тома
Режисер-постановник – Ю. Мельничук
Художник – Н. Бобришева

СОСИСКИ, КОНСЕРВИ І НЕБО В ДІАМАНТАХ
Автор – М. Супонін
Режисер-постановник – В. Юрців
Художник – Н. Бобришева

ОСТАННЯ ЖІНКА ДОН ЖУАНА
Автор – Л. Жуховицький
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

КАЙДАШЕВА СІМ'Я
Автор – І. Нечуй-Левицький
Режиеер-постановник – Ю. Мельничук
Художник – Є. Зайцева

НОВОРІЧНЕ ВИДОВИЩЕ
Автор – О. Мосійчук
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Є. Зайцева

1998 рік

ЯК НАШІ ДІДИ ПАРУБКУВАЛИ
Автор – В. Канівець
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Є. Зайцева

ТІЛЬ
Автор – Г. Горін (за «Легендою про Уленшпігеля» Ш. де Костера)
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

МАЛА СЦЕНА

О ЧАСИ, О ЗВИЧАЇ. ОСВІДЧЕННЯ, «ЮВІЛЕЙ»
Автор – А. Чехов
Режисер-постановник – О. Бойцов
Художник – Н. Бобришева

ДНІ І НОЧІ ЗРАЗКОВОЇ КОМУНИ ІМЕНІ ВЕЛИКИХ ІДЕЙ. «ДОПОМОЖИ ЇМ, ВСЕВИШНІЙ»
Автор – О. Казанцев
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

ДИВА ЧАРІВНОЇ ГАЛЯВИНИ
Автор – В. Зимін
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

1999 рік

МОЯ ПАРИЖАНКА
Автор – Р. Ламуре
Режисер-постановник – О. Бойцов
Художник – Н. Бобришева

ТЕВ'Є. «ПОМИНАЛЬНА МОЛИТВА»
Автор – Г. Горін (за Шолом-Алейхемом)
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

ЧЕЛЕСТІНО. «ЗЕРНО РИСУ»
Автор – А. Ніколаї
Режисер-постановник – В. Сікорський
Художник – М. Кіпріян

ДЕРЕВ'ЯНИЙ КОРОЛЬ
Автор – В. Зимін
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

ДАМСЬКИХ СПРАВ МАЙСТЕР. «ЗА ДВОМА ЗАЙЦЯМИ»
Автор – Д. Шевцов (за М. Старицьким)
Режисер-постановник – О. Мосійчук
Художник – Н. Бобришева

РЕЦЕПТ ЇЇ МОЛОДОСТІ
Автор – К. Чапек
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художники – Н. Бобришева та С. Вірославов

2000 рік

КАМІННИЙ ГОСПОДАР
Автор – Леся Українка
Режисер-постановник – О. Сторожук
Художники – Л. Боярська та Н. Бобришева

ДВА КЛЕНИ (2)
Автор – Є. Шварц
Режисер-постановник – А. Гаврюшенко
Художник – Т. Хредченко

ОПЕРА МАФІОЗО
Автор – В. Станілов
Режисер-постановник – О. Сугак
Художник – Н. Бобришева

РУСАЛЧИНА НІЧ. «МАЙСЬКА НІЧ»
Автор – М. Старицький (за М. Гоголем)
Музика М. Лисенка
Режисер-постановник – В. Жила
Художник – Г. Лоїк

2001 рік

ІНТИМНІ ВАРІАЦІЇ. «СТАРОМОДНА КОМЕДІЯ»
Автор – О. Арбузов
Музика С. Довжаниці
Режисер-постановник – С. Архипчук
Художник – Н. Бобришева

МАЛА СЦЕНА

КОХАНКА
Автор і режисер-постановник – І. Білоус
Художник – Н. Бобришева

МАЛА СЦЕНА

АБРИКОСОВИЙ РАЙ
Автор – О. Ісаєва
Режисер-постановник – В. Юрців
Художник – В. Юрців

БУДЬТЕ ЗДОРОВІ
Автор – П. Шено
Режисер-постановник – В. Жила
Художник – Н. Бобришева

ВЕЛИКИЙ ТЕАТРАЛІЗОВАНИЙ КОНЦЕРТ, ПРИСВЯЧЕНИЙ ЗАКРИТТЮ 61-го ТЕАТРАЛЬНОГО СЕЗОНУ
Режисер-постановник – А. Гаврюшенко

КІН IV
Автор – Г. Горін
Музика З. Крета
Режисер-постановник – В. Юрців
Художник – Н. Бобришева

МАЛА СЦЕНА

ПО ДОРОЗІ В КАЗКУ
Автор – О. Олесь
Режисер-постановник – О. Заворотній
Художник – О. Купар

КУРОЧКА РЯБА
Автор – Н. Шейко-Медведєва
Музика В. Марченка
Режисер-постановник – Р. Міщук
Художник – Н. Бобришева

2002 рік

УКРАДЕНЕ ЩАСТЯ
Автор – І. Франко
Режисер-постановник – В. Юрців
Художники – Н. Бобришева та С. Вірославов

А РИМ ПАЛАВ... КОХАННЯМ
Автори – М. Плавт, В. Шевелофф, Л. Гельбарт
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – О. Трофимчук

2003 рік

ЛІТО В НОАНІ
Автор – Я. Івашкевич
Режисер-постановник – Б. Поремба (Польща)
Художник – Є. Скжепінський (Польща)
Костюми – А. Грибова (Білорусь) та Н. Бобришева

ГАЛЬШКА ОСТРОЗЬКА
Автор – О. Огоновський
Режисер-постановник – М. Гринишин
Художник – Н. Бобришева

ТЕАТР ПРОСТО НЕБА

РОГОНОСЕЦЬ
За п'єсою В. Шекспіра «Віндзорські жартівниці»
Сценічна редакція та музика А. Батьковського
Режисер-постановник – М. Гринишин
Художник – А. Локтіонова

ОПЕРЕТА!.. ОПЕРЕТА!.. ОПЕРЕТА!..
Шлягери з найпопулярніших оперет
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – С. Ридванецький
Балетмейстер – Я. Слободян
Музичний керівник-постановник – З. Крет

2004 рік

СУПЕРНИКИ
Автор – О. Манохін
Режисер-постановник – В. Петрів
Художник – А. Локтіонова

ВЕЧІР
Автор – О. Дударєв
Режисер-постановник – І. Зінченко
Художник – С. Коштелянчук

ЧАРІВНИК СМАРАГДОВОГО МІСТА
Автор – О. Волков
Режисер-постановник – Н. Ніколаєва
Художник – А. Локтіонова

МАРІЯ ТЮДОР (*2*)
Автор – В. Гюго
Режисер-постановник – В. Петрів
Художник – А. Локтіонова
Музичне оформлення – З. Крет

ПО ЩУЧОМУ ВЕЛІННЮ (*2*)
Автор – М. Кропивницький
Режисер-постановник – В. Янчук
Художник – А. Локтіонова

2005 рік
МАЛА СЦЕНА
ОДРУЖЕННЯ
Автор – М. Гоголь
Режисер-постановник – О. Щурська
Художник – А. Локтіонова

МАЛА СЦЕНА
ДОБРАНІЧ, МАМО
Автор – М. Норман
Режисер-постановник – А. Сенчук
Художник – А. Локтіонова

БЕРЕСТЕЧКО
Автори інсценізації – В. Неволов
та О. Дзекун (за Л. Костенко)
Режисер-постановник – О. Дзекун
Художник – Р. Гриньків

СНІГОВА КОРОЛЕВА
Автор – Є. Шварц (за Г.-Х. Андерсеном)
Режисер – Н. Ніколаєва
Художник – А. Локтіонова

2006 рік
ДУЖЕ ПРОСТА ІСТОРІЯ
Автор – М. Ладо
Режисер – С. Павлюк
Художник – А. Локтіонова

СОН ЛІТНЬОЇ НОЧІ
Автор – У. Шекспір
Режисер – С. Павлюк
Художник – А. Локтіонова

СОРОЧИНСЬКИЙ ЯРМАРОК
Автори – Л. Юхвид, М. Авах-Харитон
(за М. Гоголем)
Музика О. Рябова, В. Штайгера
Режисер – О. Олексюк
Художник – С. Ридванецький

ВЕСЕЛИЙ МАСКАРАД
Автор – С. Коган, В. Орлов
Режисер – О. Олексюк
Художник – А. Локтіонова

ЖІНКА З МИНУЛОГО
Режисер – О. Дзекун
Художник – А. Локтіонова

2007 рік
СОЛОДКОГОЛОСИЙ ПТАХ ЮНОСТІ
Автор – Т. Уілльямс
Режисер – О. Олексюк
Художник – А. Локтіонова

ПОШИЛИСЬ У ДУРНІ
Автор – М. Кропивницький
Режисер – О. Олексюк
Художник-постановник – В. Петрів
Диригент – З. Крет
Балетмейстер – О. Яриш

МОРАЛЬНІСТЬ ПАНІ ДУЛЬСЬКОЇ
Автор – Г. Запольська
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник-постановник – А. Локтіонова
Балетмейстер – О. Яриш

2008 рік
ОДКРОВЕННЯ ВІД ІВАНА
Автор – А. Крим
Режисер-постановник – В. Петрів
Художник-постановник – А. Локтіонова

СМІХ ЛАНГУСТИ
Автор – Дж. Маррелл
Режисери-постановники – Н. Ніколаєва,
О. Олексюк
Художник – А. Локтіонова

ВИШНЕВИЙ САД
Автор – А. Чехов
Режисер-постановник – Д. Лазорко
Сценографія – В. Зайцев, А. Локтіонова

2009 рік

НА ЩАСТЯ ВСІМ РОЗБИЛАСЬ СТУПНИЦЯ
Автор – Р. Ламуре
Режисер-постановник – О. Олексюк
Художник – А. Локтіонова

ЗАКОН
Автор – В. Винниченко
Режисер-постановник – В. Денисенко
Художник-постановник – І. Кохан

ХАНУМА
Автор – А. Цагарелі
Режисер-постановник – О. Олексюк
Сценографія і костюми – А. Локтіонова

Репертуар вистав для дітей та юнацтва

1947 рік «Котигорошко» А. Шияна, режисер О. Сичевський
1950 рік «Снігова королева» Г. Андерсена, режисер О. Геренбург
1952 рік «Іван та Мар'я» А. Гольдфельда, режисер О. Геренбург
1954 рік «Хатина дяді Тома», Г. Бічер Стоу, режисер М. Федораченко
1956 рік «Таємниця Чорного озера» О. Борисової, режисер Є. Чернілевський
1959 рік «За дорогоцінним скарбом» М. Євлампієва, режисер М. Джинджиристий
1962 рік «Біла троянда» Б. Юнгера, режисер В. Селезінка
1964 рік «Сорочка щастя» Т. Вірти, режисер С. Омельчук
1966 рік «Будиночок-пряничок» М. Стеглика, режисер С. Омельчук
1967 рік «Червона шапочка» Є. Шварца, режисер В. Скляренко
1967 рік «Цілюще яблуко» Я. Жовинського, режисер С. Омельчук
1968 рік «Стасик-слідопит» А. Школьника, режисер Я. Гуськов
1969 рік «Три пілюлі» Л. Уловайського, режисер М. Волошин
1969 рік «Король Матіуш I» Я. Корчака, режисер М. Коломиєць
1971 рік «Робінзон Кукурудзо» В. Нестайка, режисер М. Волошин
1972 рік «Два клени» Є. Шварца, режисер А. Семененко
1975 рік «У лісі на галявині» К. Меткова, режисер Я. Бабій, «Снігуронька-рятівниця» режисер Я. Бабій
1976 рік «Червоненька квітонька» А. Ліперовського, режисер В. Лопандя
1976 рік «Малюк і Карлсон» А. Ліндгрен, режисер А. Гаврюшенко
1977 рік «Білосніжка і сім гномів» Л. Устинова, режисер А. Гаврюшенко
1978 рік «По щучому велінню» М. Кропивницького, режисер А. Гаврюшенко
1979 рік «Чарівне кресало» М. Петренка, режисер І. Білоус
1980 рік «Карлсон повернувся» А. Ліндгрен, режисер А. Гаврюшенко
1982 рік «Великий чарівник» В. Губарєва, режисер Я. Бабій
1984 рік «Казка про Єрьому, Данила і Нечисту силу» І. Петрова, режисер З. Шеремета
1984 рік «Дружба краще ворожнечі» Я. Козлова, режисер М. Хомандюк
1986 рік «Чари осіннього лісу» Н. Шейко, режисер Я. Маланчук
1986 рік «Казка про царя Гороха» М. Корабельника, режисер В. Дяков
1988 рік «Голий король» Є. Шварца, режисер О. Олексюк
1990 рік «Лис-Микита» І. Франка, режисер О. Олексюк

1991 рік «Малюк і Карлсон» А. Ліндгрен, режисер А. Гаврюшенко
1992 рік «Чарівна квітка» В. Лиса, режисер О. Олексюк
1993 рік «Кришталева туфелька» Ш. Перро, режисер О. Мосійчук
1995 рік «Золоте курча» В. Орлова, режисер О. Мосійчук
1996 рік «Зачарована рукавичка» Я. Златопольської, режисер А. Гаврюшенко
1997 рік «Новорічне видовище», режисер О. Мосійчук
1997 рік «Сосиски, консерви і небо в діамантах» М. Супоніна, режисер В. Юрців
1998 рік «Дива чарівної галявини» В. Зиміна, режисер О. Мосійчук
1998 рік «Дерев'яний король» В. Зиміна, режисер О. Мосійчук
1999 рік «Дерев'яний король» В. Зиміна, режисер О. Мосійчук
2000 рік «Два клени» Є. Шварца, режисер А. Гаврюшенко
2001 рік «Курочка ряба» Н. Шейко, режисер Р. Міщук
2002 рік «Синя борода», режисер В. Петрів
2004 рік «Чарівник Смарагдового міста», режисер Н. Ніколаєва
2004 рік «По щучому велінню» М. Кропивницький, режисер В. Янчук

Артисти театру з правом постановки

В. Петрухін	С. Івахін	Г. Тарасенко
Г. Іванов	В. Лебедєв	В. Виноградов
В. Селезінка	М. Коломиєць	Я. Гуськов
В. Торба	А. Гаврюшенко	І. Білоус
А. Олексюк	А. Лозовський	О. Мосійчук
О. Яриш	В. Петрів	Н. Ніколаєва

Театральні сезони і режисери в них

1939/1940 М. Катеринов
О. Перегуда
А. Баженов

1940/1941 Г. Шапіро-Шаро
М. Катеринов
А. Баженов
В. Вікторський

1941/1942 М. Байдан
М. Лісовик
В. Вікторський
Л. Заньківський

1942/1943 О. Зарічний
Л. Заньківський
А. Демо-Довгопільський
М. Калинович

1943/1944 А. Демо-Довгопільський
М. Калинович
Ф. Омелянович-Павленко
М. Байдан
І. Руденко

1944/1945 В. Вікторський
А. Баженов – головний
Г. Давидовський
К. Козачук

1945/1946 Г. Давидовський
А. Баженов
О. Січевський

1946/1947 Г. Давидовський – головний
П. Гордійчук
Є. Верховський

1947/1948 О. Сичевський
Г. Тарасенко

1948/1949 Г. Давидовський
О. Сичевський

1949/1950 Г. Давидовський
О. Сичевський
П. Індикул – головний

1950/1951 О. Геренбург
П. Індикул
Є. Гречук – головний
Є. Чернілевський

1951/1952 Є. Чернілевський
О. Геренбург
Є. Гречук

1952/1953 Є. Гречук – головний
О. Геренбург
1953/1954 Є. Чернілевський – головний
О. Липницький
С. Івахін
Є. Гречук

1954/1955 Є. Чернілевський
О. Шаповаленко
Г. Черешнєв – головний
М. Федораченко
1955/1956 Г. Черешнєв
С. Івахін
О. Січевський
Є. Чернілевський

1956/1957 О. Січевський
Є. Чернілевський
М. Джинджиристий
Г. Черешнєв
І. Бровченко
В. Петрухін

1957/1958 І. Бровченко – головний
М. Джинджиристий
Г. Іванов

1958/1959 Г. Музика – головний
М. Джинджиристий
В. Лебедєв

1959/1960 Г. Музика
М. Джинджиристий
Г. Іванов
В. Толок

1960/1961 Г. Музика – головний
В. Толок
В. Виноградов
В. Лизогуб

1961/1962 М. Джинджиристий
Д. Котевич – головний
М. Баль

1962/1963 М. Баль
Б. Лур'є – головний

1963/1964 Б. Лур'є
М. Джинджиристий

1964/1965 Б. Лур'є
А. Жилінський
М. Джинджиристий
І. Світояр
М. Бондаренко
М. Коломиєць
1965/1966 В. Грипич – головний
А. Жилінський
М. Бондаренко
С. Омельчук
Г. Піменов

1966/1967 С. Омельчук
В. Грипич
К. Пивоваров

1967/1968 К. Пивоваров
Р. Новицький
С. Омельчук
М. Коломиєць
В. Скляренко
А. Семененко – головний

1968/1969 В. Опанасенко
М. Коломієць
А. Семененко
С. Омельчук

1969/1970 А. Семененко
С. Омельчук
М. Коломієць
К. Пивоваров
М. Волошин

1970/1971 А. Семененко
М. Волошин
К. Пивоваров
В. Торба

1971/1972 А. Семененко
К. Пивоваров
М. Волошин
В. Грипич

1972/1973 А. Семененко
К. Артеменко
К. Пивоваров
А. Горчинський

1973/1974 А. Семененко
А. Горчинський

1974/1975 Я. Бабій
Л. Данчук
А. Горчинський – головний
А. Семененко
Д. Головачов

1975/1976 Я. Бабій
П. Морозенко – головний
А. Семененко
В. Купових

1976/1977 Я. Бабій
В. Лопандя
А. Гаврюшенко
І. Білоус

1977/1978 І. Рибчинський – головний
І. Білоус
А. Гаврюшенко
А. Мельничук

1978/1979 І. Рибчинський
Я. Бабій
В. Толок
І. Білоус
А. Гаврюшенко

1979/1980 І. Рибчинський
С. Кріль
Я. Бабій – головний
І. Білоус
О. Олексик

1980/1981 Я. Бабій
А. Гаврюшенко
І. Білоус
О. Бондар

1981/1982 Я. Бабій
С. Кріль
О. Бондар

1982/1983 С. Кріль
Я. Бабій

1983/1984 Я. Бабій
З. Шеремета

1984/1985 Я. Бабій
З. Шеремета
В. Опанасенко – головний
М. Хомандюк

1985/1986 В. Опанасенко
В. Мелещук
А. Лозовський
Р. Валько
Я. Бабій

1986/1987 В. Опанасенко
О. Олексюк

В. Сікорський
В. Мельничук
Р. Валько
Я. Бабій
Я. Маланчук – головний
О. Король

1987/1988 Я. Маланчук
В. Туманов
А. Гаврюшенко
В. Савченко

1988/1989 Я. Маланчук
В. Савченко
О. Олексюк
А. Гаврюшенко

1989/1990 Я. Маланчук
О. Олексюк
О. Мосійчук

1990/1991 Я. Маланчук
О. Олексюк
О. Мосійчук
А. Гаврюшенко

1991/1992 О. Олексюк
О. Мосійчук
О. Яриш

1992/1993 О. Мосійчук – головний
Ю. Мельничук
О. Олексюк

1993/1994 О. Мосійчук
Ю. Мельничук
С. Кріль

1994/1995 О. Мосійчук
Ю. Мельничук

1995/1996 О. Мосійчук
Я. Бабій
А. Гаврюшенко

1996/1997 О. Мосійчук
Ю. Мельничук

1997/1998 О. Мосійчук
О. Бойцов

1998/1999 О. Мосійчук
О. Бойцов
В. Сікорський
О. Олексюк

1999/2000 О. Сторожук
А. Гаврюшенко
О. Сучак
В. Жила

2000/2001 О. Заворотній
С. Архипчук
В. Юрців
Р. Міщук
І. Білоус
В. Жила

2001/2002 В. Юрців

2002/2003 В. Юрців
Б. Поремба (Польща)

2003/2004 М. Гринишин
О. Олексюк
В. Петрів
І. Зінченко (дипломант)
Н. Ніколаєва

2004/2005 В. Петрів

Режисери Рівненського театру 1941-1999 рр.

1. Баженов-Занудько Андрій Митрофанович, 1941-1945 реж.
2. Демо-Довгопільський Анатолій Арсентійович, 1941-1943 гол. реж.
3. Бережний-Давидовський Георгій Трохимович, 1944-1954 гол. реж.
4. Гордійчук Петро Миколайович, 1945-1947 худ. реж.
5. Сичевський Олександр Іванович, 1946-1948 худ. кер. гол.
6. Індикул Павло, 1947-1952 черг. реж.
7. Гричук Євген Аристархович, 1948-1954 гол. реж.
8. Геренбург Олександр Миколайович, 1950-1952 черг. реж.
9. Черешнєв Герман Сергійович, 1954-1956 гол. реж.
10. Чернішевський Євген Михайлович, 1953-1956 гол. реж
11. Сичевський Олександр Іванович, 1955-1956 черг. р.
12. Бровченко Іван Кузьмич, 1956-1958 гол. реж.
13. Джинджиристий Мирослав Ілліч, 1956-1964 черг. реж.
14. Музика Георгій Степанович, 1957-1959 гол. реж.
15. Толок Віталій Павлович, 1959-1969 гол. реж.
16. Жилінський Анатолій Федорович, 1963-1965 черг. реж.
17. Коломієць Микола Васильович, 1964-1969 черг. реж.
18. Грипич Володимир Григорович, 1965-1967 гол. реж.
19. Лур'є Борис Аронович, 1962-1965 гол. реж.
20. Семененко Андрій Харитонович, 1966-1975 гол. реж.
21. Омельчук Сергій Олексійович, 1964-1969 черг. реж.
22. Пивоваров Костянтин Григорович, 1969-1974 гол. реж.
23. Волошин Микола Григорович, 1969-1972 черг. реж.
24. Горчинський Анатолій Аркадійович, 1972-1974 гол. реж.
25. Бабій Ярослав Федорович, 1973-1986 черг. реж. з 1979 по 1984 – гол.
26. Морозенко Павло Павлович, 1974-1976 черг. реж.
27. Рибчинський Ігор Всеволодович, 1976-1979 черг. реж.
28. Кріль Стефан Станіславович, 1979-1982 черг. реж.
29. Олексюк Олександр Іванович, 1979-1981 черг. реж.
30. Опанасенко Володимир Дмитрович, 1983-1986 гол. реж.
31. Маланчук Ярослав Володимирович, 1986-1991 черг. реж.
32. Мосійчук Олег Петрович, 1985 акт., 1992-1999 гол. реж.
33. Баль Микола Йосипович – режисер разової постановки
34. Сторожук – режисер разової постановки
35. Шаповаленко – режисер разової постановки
36. Піменов – режисер разової постановки
37. Федораченко – режисер разової постановки
38. Петрухін В. М. – на разових
39. Гаврюшенко А. Я. – режисер разової постановки
40. Лебедєв В. – режисер разової постановки
41. Івахін Є. І. – режисер разової постановки

42. Ліпницький О. О. – режисер разової постановки
43. Тарасенко – режисер разової постановки
44. Шеремета З. – режисер разової постановки
45. Котевич Д. – режисер разової постановки
46. Лизогуб – режисер разової постановки
47. Сікорський В. – режисер разової постановки
48. Данчук Л. – режисер разової постановки
49. Валько Р. – режисер разової постановки
50. Мельничук А. – режисер разової постановки
51. Купович В. – режисер разової постановки
52. Головачов Д. – режисер разової постановки
53. Толок В. – режисер разової постановки
54. Бондар О. – режисер разової постановки
55. Мелещук В. – режисер разової постановки
56. Король О. – режисер разової постановки
57. Бойцов О. – режисер разової постановки
58. Сучак О. – режисер разової постановки
59. Жила В. – режисер разової постановки
60. Архипчук О. – режисер разової постановки
61. Міщук Р. – режисер разової постановки

Начальники Рівненського обласного управління культури з 1945 року

1. Алексєєв
2. Більмач О. Т.
3. Гапончук Г. У.
4. Ткачук
5. Лущан Д. А.
6. Песчаний М. М., 1969-1979
7. Бараннік В. Г.
8. Харчук Г. Т.
9. Нікольченко Ю. М.
10. Мельник Я. М.

Директори театру

Вікторський Віктор Григорович, 1939-1941
Демо-Довгопільський Анатолій Арсентійович, 1941-1943
Вікторський Віктор Григорович, 1943-1944
Козачук Костянтин Федорович, 1944-1948
Паю Микола Іванович, 1948-1950
Вакулінський Яків Володимирович, 1950-1954
Черешнєв Герман Сергійович, 1954-1956
Вегера Григорій Степанович, 1956-1964

Коломиєць Микола Васильович, 1964-1969
Гнатенко Володимир Порфирович, 1969-1974
Данчук Леонід Іванович, 1974-1976
Герладжі Федір Павлович, 1976-1980
Дацков Анатолій Іванович, 1980-1986
Мохнюк Степан Данилович, 1986-1996
Петрів Володимир Юліанович, з 1996 р.

Гастрольні маршрути Рівненського музично-драматичного театру

1939 - 1941 – по районах Рівненської області
1941 - 1944 (війна) – по районах Рівненської області: Здолбунів, Острог, Дубно, Костопіль, Сарни
1944 (після визволення від німецьких окупантів) – Корець, Острог
1945 – по районах Рівненської області
1946 – по районах Рівненської області, Пінськ (БРСР)
1947 – по районах Рівненської області
1948 – Пінськ, Мозир, Барановичі, Лунінець (БРСР)
1949 – Пінськ, Могилів, Вітебськ (БРСР)
1950 – Гродно, Псков
1951 – Барановичі, Молодече, Могилів, Орша, Пінськ, Лунінець (БРСР)
1952 – Барановичі, Мозир (БРСР)
1953 – по районах Рівненської області
1954 – Гродно, Молодече, Полоцьк, Пінськ (БРСР)
1955 – Луцьк, Мукачево, Ужгород
1956 – Брест, Пінськ, Гомель (БРСР)
1957 – Львів, по районах Рівненської області
1958 – Могилів, Бобруйськ, Гродно (БРСР)
1959 – по Рівненській області, Тернопіль, Чортків, Могилів
1960 – по Рівненській області
1961 – Липецьк, Курськ, Брянськ (РРФСР)
1962 – Ставрополь, Калінін, Липецьк (РРФСР)
1963 – Уральськ, Оренбург, Орськ (РРФСР), Львів
1964 – Йошкар-Ола (Марійської РСР), Ярославль, Уральськ
1965 – Новосибірськ, Красноярськ, по Рівненській області
1966 – Прокоп'євськ, Новокузнецьк, Кемерово, Тюмень, Томськ (РРФСР)
1967 – по Рівненській області, Брянськ (РРФСР)
1968 – Куйбишев (Самара), Ульянівськ, Сизрань, Красноярськ (РРФСР)
1969 – Оренбург, Тула, Уфа, Старлітамак (РРФСР)
1970 – Брест, Могилів, Бобруйськ (БРСР), Львівська область
1971 – Гродно, Гомель (БРСР), по Рівненській області
1972 – Кишинів, Бєльці (МРСР), Калінінград (РРФСР), з вересня – Пінськ, Столін (БРСР), Іваново (РРФСР)

1973 – Ростов-на-Дону, Тамбов, Бєлгород, Губіно, Старий Оскол, Воронеж (РРФСР)
1974 – Мурманськ, Кіровськ, Мончегорськ, Петрозаводськ (РРФСР)
1975 – по Рівненській області, Черкаси, Звенигород, Луцьк
1976 – Житомир, Мелітополь, Бердянськ, Чернівці
1977 – Старлітамак, Салават, Уфа (Башкирська РСР), по Рівненській області
1978 – Кемерово, Прокоп'євськ, Кисельовськ, Новокузнецьк (РРФСР)
1979 – Барнаул, Бійськ, Рубцьовськ, Барановичі, Пінськ (БРСР)
1980 – Луцьк, Новочеркаськ, Шахти (РРФСР), по Рівненській області, Біла Церква
1981 – Кизил Тувинської АРСР, Іркутськ, Красноярськ (РРФСР), Пінськ (БРСР)
1982 – Львів
1983 – Мурманськ, по Рівненській області
1984 – Брест, Брест. обл., Могилів (БРСР), по північних районах Рівненської області
1985 – Суми, Сумська область, Ахтирка, Шостка, Дніпродзержинськ
1986 – по Рівненській області, Кіровоград та область, Вінниця, Луцьк, Кузнецовськ, Житомир
1987 – Львів, Житомир, Дрогобич, Трускавець, Бердичів
1988 – Тернопіль та Тернопільська область
1989 – Полтава, Чернігів
1990 – Львів, Львівська область, Чернівці
1991 – Тернопіль, Луцьк
1992 – Луцьк
1993 – Бердичів, Луцьк, Івано-Франківськ
1994 – Кузнецовськ, Луцьк
1995 – Житомир, Луцьк
1998 – Луцьк
2000 – Львів («Камінний господар», «Секрет її молодості»), Івано-Франківськ («Камінний господар»), Зволен (Словаччина) – «Тіль», Житомир – «Тев'є», Луцьк
2001 – Луцьк
2003 – Луцьк
2004 – Івано-Франківськ («Суперники»)

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

А

Авах М. 290
Август Сигізмунд 452
Авдеєнко О. 212
Аверін Дмитро 250, 251
Адельгейм Рафаїл 19
Адельгейм Роберт 19
Айдаров М. 24
Айтматов Чингіз 297
Аксьонов Василь 174, 175
Алейхем Шолом 18, 46
Александров Борис 306, 308, 461
Алексєєв Іван 78
Алексєєва А. 45
Альошин Сергій 99
Ангел Платон 309
Андерсен Г.-Х. 482, 513
Андреєв-Трельський А. 34
Андреєв Борис 345
Андрєєв Леонід 10, 16
Андрушко С. 432
Аненкова Юлія 192, 249
Анкілов Микола 285, 286
Ансельмі Гвідо 474
Антків Богдан 276, 278
Антонішина Валентина 448, 459
Анчаров Микола 283
Арабідзе Васо 272, 274
Арбенін І. 33
Арбузов Олексій 165, 166, 167, 169, 208, 226, 301, 334, 495
Аркас Микола 17
Аррабаль Ф. 475
Арто Антонен 474, 475
Архипчук Сергій 434
Аршаров А. 33
Афіногенов Олександр 46, 133, 426, 498
Ахрамєєва Марина 236, 240, 243, 275, 280, 285, 286, 292, 498

Б

Бабич Володимир309, 333, 343, 350, 479
Бабич Олександр 488
Бабій Ярослав . 131, 284, 287, 292, 293, 299, 301, 303-305, 324, 325, 326, 337, 338, 339, 341, 343, 346, 347, 348, 349, 350, 352, 369, 370, 389, 402, 415
Бабінок Ірина ... 408, 416, 423, 424, 430, 437, 440, 518
Баджієв Марко 287, 288, 289, 434
Баєва Л. 501
Баженов-Давидовський Геор. 92
Баженов-Занудько Андрій ... 40, 41, 43, 45, 46, 51, 59, 62, 64, 72, 74, 76, 83, 85, 87, 517
Байдан Микола 60, 62, 76
Баклаєва Неля 237
Балашов Герман 226
Баль Микола 88, 174, 175, 177, 490
Бальзак Оноре 434
Бандера Степан 57, 66
Барабаш Франческа 505, 511
Барб'є Нанна 258
Бариба Віктор 360, 427
Барильченко Макар 334
Баришніков М. 60
Бартєнєв Михайло 511
Барткова Тетяна 433
Бартнер Є. 43
Бартчук П. 60
Бархаченко А. 304
Барчук С. 13
Басараба Василь 372
Басков Микола 462
Басович В. 424
Баталов В. 487, 500-502
Батов Олег . 187, 188, 198, 205, 206, 222, 224, 226, 236, 238, 246, 248
Батьковський Андрій 452, 458, 459
Бахтисарайцев М. 164
Безгін З. 48
Безпальча Л. 350
Безродний Василь 47, 245
Безсмертний Геннадій 250
Безчасна-Дідан Дора 79, 92, 109, 113, 125, 142, 144, 145, 158, 182, 183, 186, 226, 230, 240, 279
Безчасний Йосип 88, 92, 99, 105, 132, 134, 143, 145, 151, 152, 154, 158, 168, 180, 201, 219, 240, 253, 296
Байєр 49

Белінський Вісаріон 221
Бережний-Давидовський Георгій ... 79, 80, 84, 86, 94
Береза Юрій 478
Березовський Г. 19
Берман Х. 36
Бернікова Тася 489
Бернстайн Леонард 299
Бетховен Людвиг 355, 361
Бєлов Василь 372
Биков І. 490
Бійма Олег 470
Білінська А. 30
Білозір Оксана 469
Білоус Іван 300, 305, 306, 307, 308, 309, 388, 389, 394, 440, 448, 465, 518
Білявська Оксана ... 152, 158, 206, 228, 253, 269, 279, 300, 307, 326, 332, 436
Білявський Михайло 216, 218
Більмач Олександр 74
Бірюзова Ніна 251
Блек Джой 246
Блюмберг Фаїна 61
Блюмкін 243
Блюхер 223
Бобошко Юрій 246, 247, 258
Бобришева Ніна 366, 376, 378, 379, 384, 393, 399, 401, 403, 412, 414, 416, 421, 423, 428, 431, 440, 441, 447, 506, 508
Бовен Леонід 212
Богдан Ігор 302, 303
Богомолець А. 13
Богуславка Маруся 4
Богуславський Войцех 8, 13
Бойко Ніна 24
Бойцов Олександр 415, 419
Болотніков Іван 277
Больбін Павло 512
Бондар О. 333, 334, 335, 336, 337
Бондар Роман 107
Бондаренко Людмила 157, 177
Бондаренко М. 206, 253
Бондаренко Олена 164
Бондарук Сергій 448, 451, 456, 458, 464, 466, 518
Бонч-Бруєвич 243
Бораковський Григорій 10
Борисов А. 306
Борт О. 257
Борткевич В. 9
Бортник Анатолій 367, 386, 391, 393, 396, 400, 402, 430, 431, 433, 440
Борульник Олександр 137
Борух 69
Босович Василь 386
Бояр Анатолій 489, 494
Бояров Олександр 33
Боярська Людмила 428, 429, 431
Боярський 30
Брагінський Еміль 330
Браславська Валентина 368, 375, 377, 380, 385, 395, 396, 412, 518
Брехт Бертольд 327, 331, 474, 475
Брижань Сергій 508, 512
Брикіна Світлана 461
Бровченко Іван 136, 157, 432, 482
Бродеров Б. 15, 16, 23
Бронштейн М. 117, 151, 186, 220
Брут Хома 433
Брянцев А. 16
Бугров-Пікорський Б. 137
Буланова (Бойко) Валентина 24, 160, 185, 199, 206, 213, 242, 243, 246, 248, 258, 260, 267, 278, 291, 305, 307, 320, 321, 322, 324, 327, 328, 329, 330, 334, 336, 338, 394, 436
Булгаков Михайло 473
Бульба Андрій 113
Бульба Полікарп 49, 53
Бульба Тарас 12, 114, 115
Бурачук М. 10
Буремчуха-Кашинський Д. 12
Бурлюк Світлана 164
Бурченя Василь 428
Буслай Андрій 351
Бут-Гусаїм Міша 279
Буткевич З. 9
Бухало Гурій 36
Бучма Амвросій 96, 97, 98, 118

В

Вакалюк Світлана 407, 433, 440
Вакула Лідія 240, 296

Вакуленко В. 128
Вакуленко С. 494
Вакулінський Яків 94, 127, 504
Вальєхо Антоніо 347
Валько Роман 373, 384
Вампілов О. 397
Ванченко-Писанецький Костянтин . 12, 13, 69
Варенюк Дмитро 137
Варфоломієв М. 370
Василев Анжей 259
Васильєв Борис 309, 324
Васильєв Т. 201, 210
Васильєв Євген 239, 477
Васильєв Костянтин 344, 346
Васильєв М. 251, 321
Васильєв О. 248
Васильєва В. 490
Васильєва Олена 260
Васильківський 74
Василько Василь 105, 128, 369
Василько Василь 40
Васильченко Степан 14, 18, 33, 62, 390, 495
Васіна Валентина 332
Васюков Євген 45, 47, 56, 60, 64, 75, 76
Вахтангов Євгеній 90, 91, 475
Ващенко Наталія 209, 210, 219, 220, 224, 226, 238
Ващук Василь 505
Вегера Василь . 299, 307, 321, 322, 324, 328, 330
Вегера Григорій ... 88, 93, 135, 151, 158, 169, 207
Вегера Павліна 320, 327
Векленко Володимир 492, 499
Величковський Микола 494
Велисовський А. 69
Венгерець Сергій 488, 500
Веніславський Микола .. 103, 109, 136, 151, 156
Верблюженко А. 501
Верді Джузеппе 195
Веремчук Ярослав 289
Верещагін Федір 435
Верещак Ярослав ... 325, 373, 384, 426
Вертилецький Микола 496
Верхацький Михайло 186
Верхова Ірина 239
Виборна Людмила 237
Виговський Іван 402
Винников М. 138
Винниченко Володимир 35
Виноградов Віктор ... 160, 179, 180, 240
Виноградова Антоніна 160, 240
Виноградський Микола ... 88, 100, 102, 125, 136
Вистампольський Вацлав 190
Вишенський Іван 11
Вишневецький Дмитро 454
Вишневський Всеволод 161, 162
Вишняков Юрій 488, 500, 501
Війру Антас 326
Вікторський (Розенблюм) Віктор 33, 35, 38, 39, 41, 45, 51, 53, 54, 58, 59, 60, 64, 70, 71, 74, 85
Вінковський Петро 496
Вірославов Сергій .. 158, 258, 259, 367, 423, 425, 427, 482, 490, 517
Вірта Т. 209
Вітлер Бенціоли 18
Вітовський Аркадій 490
Віттатнгер К. 4
Віюк Олександр 391, 393
Водяна С. 402
Возіян Віктор 275, 277, 291
Возницький Борис 469
Вознюк В. 14
Войналович Ванда 448
Войтович А. 346
Волков Б. 90, 91
Волков В. 103
Володін О. 501
Волокітіна Валентина 137, 490, 498
Волохов Юрій ... 267, 273, 274, 275, 278, 282, 283, 285, 287, 298, 302, 303, 306, 307, 327, 492, 501
Волошин Микола240, 258, 263, 270, 283
Вольський Володимир 507
Ворохов Андрій 286
Ворошик Валентина 331, 361, 367, 375, 378
Вуолійоки Хелла 268

Г

Габба Т. 4
Габрилович Євген 326
Гаврюшенко Анатолій 211, 232, 240, 244, 246, 248, 258, 259, 266, 269, 272, 274, 275, 277, 279, 282, 283, 287, 290, 296, 300, 302, 303, 305, 306, 307, 311, 321, 322, 323, 324, 326, 329, 330, 334, 335, 338, 340, 342, 344, 347, 350, 352, 358, 359, 379, 383, 385, 389, 391, 393, 394, 396, 398, 400, 401, 403, 404, 410-412, 414, 418, 425, 430, 434, 436, 439, 440, 448, 451, 453, 455, 456, 474, 482, 483, 494, 495, 496, 518
Гаврюшенко Атталія 239, 240, 242, 244, 246, 259, 269, 272, 274, 287, 290, 307, 324, 332, 340, 342, 348, 350, 353, 358, 364, 374, 377, 394, 404, 405, 436, 474, 501
Гадор Бела 509
Гай Олександр 98
Гайдабура Валерій 72, 376
Гайдар Аркадій 271, 504
Гайдебура Лєна 489
Галан Ярослав 156
Галицький Данило 309
Галін О. 373, 375, 384
Гальперіна Олена 4, 14, 132, 192, 208, 249
Гальська Г. 501
Гальчун Микита 89
Гамалія М. 490
Гандзілевська Галина 488
Гапончук Григорій 103
Гапончуківна Надія 32
Гарбовська Г. 180
Гарвасій Олександр 440
Гарієвська Галина 239
Гауф Вільгельм 512
Гей-Гуківський 320
Геккель Алла 462
Гейда Олександр 33
Гельбарт Лері 447
Гельдерод де М. 475
Герасим'юк Василь 470
Герасимчук Микола 488
Геренбург Олександр 98, 99, 105, 106, 118, 157, 396
Герладжі Федір 305, 313, 318, 325
Герман Г. 460
Герман Д. 352
Гернет Ніна 504, 512
Герхардт Дженні 269, 425
Гетьман Олександр 79, 125
Гільдорф Х.. 18
Гірло 63
Гітлер Адольф 222
Гладков Г. 412
Глинська Євгенія 28
Глухий Володимир 445
Гнатенко Володимир 267, 283, 291
Гоголь Микола 10, 17, 30, 39, 44, 112, 113, 116, 130, 248, 251, 309, 321, 327, 339, 341, 343, 347, 388, 397, 407, 432-434, 486, 489
Головатюк Григорій .. 320, 332, 335, 336, 337
Головачов Д. 337
Голомбієвський О. 9
Голота Володимир 164
Голота Тарас 300
Голохвастий Свирид 364, 417
Голсуорсі Джон 373, 384
Гольдоні Карл 35
Гольдфельд В. 310
Гольонко Юлія 512
Гомер 349
Гон Мойсей 341, 383
Гонта Марія 137
Гонта Павло 231, 232
Горак Роман 447
Горальська Олена 489, 497
Горальський Федір 489, 497
Горбатов Борис 301, 304
Гордєєва Лариса 240, 297
Гордійчук Олена 239
Гордійчук Петро 60, 86, 88
Горін Григорій 411, 415, 421, 432, 438, 439, 457, 475, 517
Горна Надія 40, 42, 47, 60
Горчинський Анатолій 284, 287, 289, 290, 292
Горяїнов О. 34
Горький Максим 33, 86, 89, 157, 245, 354, 356, 358

Господарська Марія 137, 138
Грабін Микола 164
Грабовський В. 36
Грачук Є. 120
Гребінка Євген 18
Гребньов А. 99, 131, 169, 208, 216, 491, 492, 498, 499
Греков Анатолій 489
Грель М. 34
Гречук Євген 94, 95, 96, 98, 99, 100, 106, 107, 110, 118, 120, 127, 352, 517
Гречуха Ю. 279
Грибова Алла 449, 451
Грибок Григорій 50
Григорницький Г. 251
Грин Ю. 41
Гриневський В. 34
Гринишин Мирослав 452, 455, 458, 459, 553
Грипич Володимир .. 192, 193, 208, 209, 210-212, 214, 216, 217, 218, 219, 221, 222, 223, 225, 226, 228, 229, 265, 275, 276, 278, 290, 517
Грицай Василь 12
Грицай М. 177
Грищенко Андрій 236
Грінченко Борис 14, 55
Громов Олексій 143
Громовий Олексій 141, 145
Грохольський Олександр 14
Губар Катерина 94, 101, 102, 103, 104, 106, 111, 120, 123, 130, 131, 134, 140, 142, 144, 517
Губарєв Петро 94
Гулак-Артемовський Семен 20, 24, 30, 32, 63, 65, 89, 309, 363, 495
Гулевська К. 371
Гунда Наталка 402, 423, 424, 431, 451, 462
Гуно Шарль 16, 21
Гурка Лукаш 452, 453
Гуркін Володимир 455
Гурман Михайло 96, 293, 441, 502
Гурська Нонна . 267, 269, 275, 277, 281, 285, 292, 294, 297, 298, 302, 305, 306, 312, 323, 325, 326, 331, 332, 334, 335, 338
Гурський Анатолій267, 269, 275-278, 280, 282-284, 293, 294, 298, 300, 302, 304, 305, 306, 324, 325, 326, 332, 334, 335, 337
Гусаківська Дуся 187
Гуськов Ярослав 205, 209, 210, 211, 213, 215, 218, 219, 220, 222, 224, 226, 228, 233, 235, 238, 241, 242, 244, 246, 247, 259
Гуцков Карл 19
Гуцуляк Михайло 59, 72
Гюго Віктор .. 281, 303, 320, 335, 310, 431

Д

Давидовський Георгій 81, 82, 83, 87, 88, 89, 91, 98, 118, 124, 395, 517
Давидок Василь 489
Даниленко Ганна 398, 440
Даниленко Олександр 40, 44, 60
Данилова Н. 33
Данилюк Володимир 510
Даніані Ш. 122
Данченко Сергій 394, 445, 446
Данчук Леонід 291, 295, 305, 441
Дарбеуш Силарт 509
Даргель 67
Даценко А. 298
Дацков Анатолій 325, 362
Дворецький Ігнатій 268, 426
Делендик Анатолій 370
Дальський (Нєйолов) Мамонт 18
Дем'яненко Василь .. 99, 103, 105, 120, 134, 136, 142, 146
Дем'янчук Григорій 215, 275
Демидов Олексій 25
Демидов Степан 21
Демо-Довгопільський Анатолій 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 67, 69, 71, 72, 86
Демчик Олеся 456, 464
Денисюк Микола 29, 489
Деннері А. 134
Дерев'янченко Л. 251
Деркач Георгій 17
Джакометті Паоло 268
Джинджиристий Мирослав 133, 136, 151, 152, 156, 157, 166, 169, 172, 198, 207
Джонс С. 15

Джура Кирило 372
Дзвонарівна Катря 237
Дзекун Олександр 469, 470, 472, 474, 475, 477, 478
Дзержинський Фелікс 243
Дзигальчук Ірина 512
Дзиджерський М. 10
Дзівак Володимир 93
Диховичний В. 94, 133
Діброва Макар 98
Діденко Іван 79, 87
Дідик Григорій 489
Дімаров Ан. 386
Дмитерко Любомир 156
Дмитришин 74
Дмитрук М. 502
Дніпровський Г. 19
Дніпровський Іван 261
Доброва Ніна 237, 266
Добровольський Віктор 97, 98, 101
Добролюбов Микола 221
Довбищенко В. 123
Довгер Валентина 99, 218, 237, 287
Довгопільська Ольга 68
Довгопільська Серафима 53
Довженко Олександр 408
Долгополов Володимир 506, 512
Донець Михайло 21, 23
Доценко А. 299
Драгун Микола 80
Драйзер Теодор 269, 320, 347
Драк Аркадій 258
Драль Володимир 346
Драч Іван 386, 469
Древецький Едуард 239
Дрогобич Юрій 446
Друце Іон 278, 326
Дубова Анна 237, 266
Дубовський Іван 92
Дудар Євген 502
Дударєв Олександр 350, 351
Дудчук Н. 494
Думбадзе Нодар 344
Дунаєвський Ісак 352, 461
Дундич Олеко 90-92, 161, 268, 276, 319
Дучук Н. 499
Дюма Олександр 438
Дюмандар Ф. 134
Дяков Володимир ... 309, 335, 336, 340, 343, 352, 353, 358, 370, 379, 384-386, 395, 396, 403, 423, 424, 430, 433, 439, 440, 448, 454, 459, 518

Е

Едип 12
Едуардо де Філіппо 353, 375, 407
Екзюпері Антуан де Сент 488, 509
Енгельгардт П. 187, 188, 189
Еренбург Олександр 94

Є

Євтушенко Василь 512
Євтушенко Надія 332, 354, 364, 368, 377, 382, 440, 483
Єгоров 223
Єлисеєв Юрій 504
Єрмоленко Григорій 57, 60, 62
Єрофеєв Вен. 475
Єршова Тетяна 504, 505, 511
Єфремов Сергій 512

Ж

Жаров І. 279
Жарова М. 30
Жданович А. 20
Желтан Валентина 93
Жигадло Євген 487, 488, 495, 500
Жигадло Надія 488, 500
Жила В'ячеслав 432
Жилінський Анатолій 4, 5, 186, 187, 191, 192, 201, 202, 204, 205, 217, 352
Жилінський Ігор 3, 4, 5, 6, 109, 112, 116, 137, 143, 152, 167, 170, 171, 173, 174, 175, 176, 179, 180, 182, 183, 186, 187, 188, 191, 195, 197, 201, 202, 204, 205, 213, 216, 219, 222, 224, 230, 233, 238, 242, 250, 279, 502, 518
Жилінський Федір 5
Жовинський Я. 233
Жогло Валентин 332
Жолдак Богдан 344
Жуков Георгій 223
Жуковська Алла 395, 402, 417
Жуковський Костянтин 492, 499
Жуковський Леонід 160, 162, 163, 166, 168

Журавльова Лідія 137, 150, 153, 154, 160, 162, 167, 168, 178, 180, 181, 183, 185, 191, 195, 197, 202, 204, 206, 240
Журавльова Ольга 182, 183, 250
Журик Інна 488
Жуховицький Леонід 403, 456

З

Забара Назар 44
Заблудовський Стах 277
Заболоцький Г. 13
Забранська О. 19
Завирюхін Іван 62, 71
Заворотній Олексій 354, 355, 361, 368, 375, 379, 381, 382, 383, 386, 386, 388, 389, 391, 395, 398, 400, 401, 413, 423, 424, 430, 431
Заворотній Олексій (молодший)510, 512
Загорняк М. 40
Задорожний Микола 96, 293, 441-443, 446
Зайцев Є. 410
Зайцев Олександр 395
Закалюк Кім 218, 287
Закохана (Іваникова) Ніна . 79, 82, 485
Заньківський Л. 56, 59, 60, 61, 62
Заньковецька Марія 10, 17, 18, 141, 153, 216, 355, 385, 415, 425, 428, 443, 445
Зарічний О. 52, 60, 65, 71
Зарницька (Азгуріді) Зінаїда (Єфросинія) 17, 19, 20, 22, 24-26
Зарудний Микола 4, 138, 148, 149, 169, 190, 192, 194, 201, 207, 208, 262, 278, 295, 301, 320, 330, 370, 484, 489, 493, 498, 502
Зафран Лейба 15, 16, 18, 21, 22, 23, 25, 26, 29, 30, 32, 34, 36, 38, 44, 59, 65, 69, 72, 73, 419
Захаренкова Д. 501
Заходер Борис 508
Заячківська Любов 486, 487, 497
Заячківська Олена 488, 500
Заячківський П. 11, 13
Заячківський Юхим 13, 30, 63, 486, 489, 496, 497
Зборовський Зигмунд 372, 407
Зборовський Мартин 453, 454
Звягіна Н. 88
Зеленій Олександр 174
Зіберт Пауль 99
Зінченко Петро 28, 32
Зінченко Тамара 332, 344, 371, 375
Златопольські І. та Я. 484
Змієвський Р. 13
Знатоков Ю. 282
Золотаренко Ганна 468
Золотніченко-Залізняк Ілля 40, 43, 45
Зорін Леонід 254, 255, 256, 320, 407
Зускін М. 253

І

Ібсен Генрік 19
Іванов Григорій . 137, 152, 154, 160, 163, 174, 179, 186, 194, 206, 218, 240
Іванов Михайло 9, 10
Іванова Тетяна 494
Івахін Степан 103, 133
Івашкевич Ярослав 449-451, 517
Івінська Л. 494, 499
Ізарова-Мельничук Ліна 240, 258, 259, 267, 273, 275, 277, 280, 282, 300, 305, 306, 312, 320, 324, 329, 343, 358, 364, 375, 391, 394, 396, 401, 402, 410, 411, 418, 420, 422, 423, 430, 433, 434, 436, 440, 454, 474, 518
Індикул Павло 94, 98, 118
Іноземцев Олександр 512
Ірвінга Тода 246
Ірчан М. 156
Ісаєва Олена 388, 437, 440
Іщенко Мечислав291, 321, 307, 308, 322, 340, 343, 395, 440

Й

Йоффе Михайло 509

К

Кабалевський Дмитро 217
Кабанова Катерина 87
Кагановська Інтерна 507
Кадирова Лариса 469
Казанцев Олексій 355, 386
Казиміров Олександр 60, 61, 72
Какурін Володимир 507
Калачевська Любов 40
Калинович Михайло39, 43, 45, 47, 55, 56, 60, 64

Калінін Михайло 226
Калнишевський В. 69
Кальдерон П'єдро 420
Калько Світлана 319
Кальман Імре 460
Кальнішевський П. 30
Камінська Іда 18
Камінська Надія 79, 83, 85, 87, 106, 109, 111, 116, 123, 126, 127, 240, 517
Камінський Ян 13, 99, 287
Камю Альберт 473
Каневський Олександр 293
Канівець Володимир 411, 415, 421, 434, 499
Капітула Валентина 500
Капустін Микола 279
Капустіна Атталія 248, 279, 296
Карась Віктор 137, 138
Карась 12
Карасьов Михайло 240, 435
Карбишев 223
Карнаухов Я. 28
Карпенко Гнат 489
Карпенко Й. 28
Карпенко-Карий Іван 4, 5, 9, 10, 14, 29, 33, 35, 38, 51, 67, 69, 74, 81, 97, 136, 138, 140, 143, 152, 153, 157, 161, 186, 187, 193, 206, 218, 230, 233, 240, 258, 266, 281, 284, 294, 301, 309, 333, 335, 336, 356, 386, 390, 394, 400-402, 407, 408, 421, 434, 435, 440, 446, 455, 486, 499, 491, 498, 510
Карпенюк Наталія 332
Карпов Владислав 174
Карпюк Михайло 191, 201, 209, 226, 250, 253, 266
Кассон Алехандро 325, 327, 329, 420, 421
Катаєв Валентин 491
Катаєв Павло 507
Катеринов М. 38, 40, 41, 47
Каун Зоя 94, 103, 104, 108, 109, 111, 122
Кац Михайло 90, 268
Качур Людмила 164
Кашперук Д. 60
Квач Валентина 498
Квач Василь 498
Квітка-Основ'яненко Григорій 9, 10, 12, 14, 33, 52, 65, 76, 81, 169, 260, 291, 320, 344, 347, 363, 395, 426, 486, 489, 491, 495
Кейн Лестер 269
Кельчевська-Шликова Зінаїда 4, 32, 33, 35, 38, 39, 43, 45, 47, 51, 53, 54, 60, 64, 76, 81, 87, 93, 517
Кентржинська Олена 28
Кийко Іван 490, 498
Кипріян Мирон 415
Кирилов Іван 490
Кирилов Віктор 137, 480, 490, 494
Кирилова Ганна 109, 137, 490
Кирилюк М. 388
Кирильчук (Преварська) Зоя 75, 78
Киричкевич Л. 60
Кирпатенко П'єр 377
Киселевич Зигмунд 308, 323, 330
Кичатий Хома 388
Киянов-Кияновський Георгій 79, 85, 87, 89, 91, 92, 103, 104, 106, 108, 111, 112, 120, 122, 125, 130, 131, 142, 145, 146, 147, 150, 158, 174, 179, 180, 202, 209, 210, 214, 218, 222, 224, 225, 230, 238, 241, 242, 244, 246, 248, 250, 265, 267, 268, 269, 272, 274, 275, 277, 282, 283, 285, 287, 300, 305, 306, 307, 436, 517
Кібець Ю. 378
Кійко І. 481
Кінах Лариса 500
Кінах Микола 486, 502
Кісарець Володимир 437, 451
Кітова С. 281
Кіцберг Аугуст 338, 347
Клебанов Дмитро 301
Клименко С. 408
Клімчук Віталій 512
Клочко Марина 440
Книш Галина 30
Книш Никифор 67
Кобилянська Ольга 3, 4, 105, 128, 131, 356, 369, 421, 486, 494
Коваленко Катерина 103
Коваленко М. 330
Коваленко Станіслав 488, 500
Коваленко Федір 241, 242

Коваль Віктор 290, 295
Коваль Соломія 132, 133
Ковальський Анатолій 216, 230, 244
Ковбаса (Меналюк) Борис 60
Ковшецька Євгенія 54
Ковшецький Євген 54
Ковшецькі 67
Ковшик Наталка 100, 101
Коган Сергій 512
Кодоколович Б. 324, 431
Козачук Костянтин 76, 77, 79, 81, 83-85, 88, 93
Козенко Володимир 60
Козицька Олена 490, 498
Козицький Валентин 490, 498
Козицький Сергій 29, 489
Козіс Ганна 88, 499, 491
Козлов Сергій 511
Козловський Володимир 291, 332, 347, 348, 351, 355, 361, 371, 377, 379, 380, 400, 402
Козоровицький Петро 282
Коленко Володимир 332
Колеснікова Зінаїда 60
Колісниченко О. 65
Колобов В'ячеслав 148, 224
Коломиєць Авенір 63
Коломиєць Микола 149, 207, 216, 240, 253, 258, 265, 295, 297, 352
Коломієць Олексій . 207, 208, 230, 232, 233, 258, 268, 278, 280, 300, 301, 309, 320, 346, 370, 372, 394, 433, 434, 490, 499
Колосков Костянтин 4, 192, 251, 297
Колотов Володимир 76
Коляда Микола 402, 407, 433, 455
Кольє Ольга 79, 93
Комаровська М. 30
Комаровський М. 30
Комісаржевська Віра 20
Кондратенко Зінаїда 482, 499
Кондрашевська Лідія291, 321, 322, 332
Конєв 223
Кончак Мирослав 343, 350
Конюшенко Г. 19
Корженівська Валентина 60, 93
Коритюк 63
Корінець Юрій 506
Корнелюк О. 60, 75
Корнєєва Т. 287
Корнійчук Олександр 5, 74, 80, 83, 90, 94, 98, 100, 101, 120, 122, 133, 138, 146, 149, 244, 299, 301, 306, 307, 308, 489, 493, 498, 499
Короленко Володимир 21, 134
Король Володимир 94, 99, 136
Король Олександр 373
Корольчук Олександр 30
Корчагін Павло 284, 285, 355, 386
Косенко В. 40
Косміаді Григорій 32
Костенко Ліна 437, 467, 472, 474, 475, 477, 478
Костер де Шарль 517
Костецький А. 60. 61, 62
Костецький Сергій 32
Котевич Дмитро 100
Котеленець Ю. 222
Котляревський Іван 9, 10, 12, 14, 17, 29, 52, 65, 76, 83, 309, 261, 269, 399, 491, 493, 499
Коцюбинський Михайло 471
Кочерга Іван 156
Кочубей Максим 105
Кочубей-Дзбановська Наталія .. 15, 16
Кочура Святослав 494, 499
Кошкін Роман 43
Коштелянчук Святослав . 354, 355, 358, 361, 370
Кравець Ілона 386
Кравчук Валерій 462
Кравчук Маргарита 440
Крайдель М. 208
Крамаровська Олена 489, 498
Краснощок З. 72
Красовська Франческа 505
Крашевський Юзеф 209
Крет Зіновій 380, 395, 402, 432, 440, 460, 462
Крет Юлія 456, 463, 466
Кривицька Леся 24, 36
Кривота Болеслав 12, 489
Крилов Іван 39
Крим Анатолій 330

Кришкова Марцела 454
Кріль Стефан ... 324, 326, 327, 329, 330, 331, 332
Крон Олександр 122
Кропивницьний Марко 9, 10, 12, 13, 14, 17, 35, 38, 64, 65, 67, 88, 98, 131, 138, 139, 140, 153, 162, 169, 207, 208, 218, 221, 263, 268, 301, 356, 361, 390, 400, 474, 484, 486, 489, 494, 499
Крук Алла 388, 440
Крутояр Григорій 149
Крутояр Тарас 150
Крутояр Степан 149
Крушельницький Мар'ян 208, 230
Крьоц Франц 376
Кудажі К. 337
Куделя Андрій .. 386, 393, 395, 398, 402, 416, 417, 423, 430, 433, 438, 439, 440, 448, 450, 457, 459, 483, 518
Куделя Степан 13, 14
Кудря Валентина 60, 62
Кудрявцева Марина 451
Кудрявцева Ольга 332, 338, 371
Кузнецов Микола 67, 99, 192, 216, 217, 218, 235, 284, 287, 310, 318
Кузьменко А. 18
Кузьменко Микола 157
Кузьмін О. 512
Куйбіда Степан 160, 164. 170, 171, 172, 174, 175, 176, 179, 180, 181, 183, 185, 191, 194, 195, 197, 201, 202, 206, 213, 215, 216, 218, 222, 223, 225, 226, 229, 230, 232, 258, 260, 261, 262, 265
Куйбіда Текля 60, 76, 93, 125
Кукін Ізольд 375
Куклін Славка 4
Куличенко М. 486, 497, 519
Куліш Микола 65, 156, 359, 377, 378, 386, 407
Куліш Пантелеймон 140
Кунець Тетяна 356, 361, 364
Кунін В. 376
Купович В. 305, 337
Купрін Олександр 14, 130, 131, 132
Купченко Валерій 267, 275, 277, 282, 300, 306, 320
Курбас Лесь 335, 445, 474, 475
Курганов Борис 60, 61, 67, 71
Куриленко Аліса 160
Куровська Антоніна 332, 340, 343
Куровська Тетяна 94, 99, 105, 123, 158, 503
Куровський Олександр 331, 334, 336, 393, 395, 403, 440
Косач Е. 332
Кутирєва Раїса 504, 505
Куций Ілля 344
Кучин Павло 267, 284, 298, 299, 320, 324, 326
Кюсак Джоан 246, 247

Л

Лавреньов Борис 491
Ламуре Роберт 419
Лапіна Катерина 408, 418, 440, 518
Лаптєва Тамара 205, 237, 246, 251, 296
Ласький Ольбрахт 453
Лаурінчукас А. 327
Лаціс 243
Ле Іван 275, 276
Лебедєв Віктор 137
Левада Олександр 128, 327
Левицький П. 16
Левітов В. 117
Левкович А. 20
Левова Лариса 299
Левченко Віктор 99, 103, 109
Легар Франсуа 461
Ленін Володимир 147, 148, 223, 243, 244, 245, 485
Леонідов (Вольфензен) Леонід 14
Леонкавалло Руджеро 16
Леонов Леонід 122, 493, 499
Леонтович Микола 62
Лепкий Богдан 402, 517
Лех Роман 14
Лизогуб Володимир ... 98, 170-172, 349, 350
Лис Володимир 388
Лисан Тамара 137, 177, 182, 186, 490, 492, 494
Лисенко Микола ... 21, 40, 87, 251, 320, 321, 432, 512, 513
Лисенко-Дністровський Михайло . 295

Лисенко-Конич І. 33
Лисецький Ян 192
Лихограй М. 395
Лідарська Л. 26
Ліндгрен Астрід 482, 484
Ліницька Любов 10
Ліпницький О. 123
Ліснича Л. 191, 199, 204
Ліснича Світлана 202, 219, 230
Лісничук Петро 356, 375, 379, 384, 385, 390, 391, 392, 395, 397, 399, 400, 401, 403, 410-412, 417, 418, 422, 424
Лісовик М. 60
Лісовська Лідія 193, 205, 216, 218, 235, 287
Лістов Костянтин 249, 251, 352
Ліфшиць Володимир 509
Лішнянська Юлія 461
Ліщинський Петро 512
Лобода Г. 277
Логвінчук Наталка 241
Логошовець Алла 76, 109, 158
Лозовська А. 386
Лозовська Марія .. 75, 76, 77, 83, 87, 96
Лозовська Ольга 239, 332, 377, 386, 395, 410, 411, 430, 443, 476, 518
Лозовський Анатолій 340, 343, 344, 347, 348, 354, 355, 360, 364, 374, 417, 440, 443, 453, 459, 476, 518
Лозовський Станіслав 456, 462, 463, 465, 466, 468-470, 472, 476
Лозяк Олександр 500
Лойко Григорій 432
Локтіонова Алла 463
Лопінська Наталія 488, 500
Лопандя Валерій 300, 305, 337
Лопе де Вега 162, 301, 335
Лорентс Артур 299, 352
Лоу Ф. 461
Лукашов Валентин 258, 263
Лукін О. 216
Лур'є Борис 177, 178, 180, 181, 183, 185, 190, 192, 196, 201, 203, 205, 207, 251, 352, 517
Луценко Алла .. 377, 379, 393, 398, 412, 429, 468, 476, 518
Лучко Федір 43, 44
Лушікова Валентина 267, 269, 285, 287, 288, 289, 293, 298, 299, 306, 312, 320, 324, 326
Лущан Денис 216
Любомирський Юзеф 8
Любчик Андрій 137, 182, 192, 219, 221, 226, 237, 238
Ляхович Богуслав 489, 494, 497
Ляховчук С. 482
Ляшенко Іван 219, 398
Львов-Анохін Борис 297

М

Магадова Тамара ... 240, 267, 275, 277
Магрита Петро ... 44, 76, 85, 88, 98, 130
Маєвська Галина 103, 130, 131, 136
Маєвський Віктор 103, 105, 111, 123, 131, 133, 136, 144, 166, 168, 517
Маєвський Володимир 130
Мазепа 12
Мазін-Шапіро Н. 209
Мазурчак Надія 137
Майборода Платон 192, 203
Майстренко О. 340, 343, 344
Макайонок Андрій .. 106, 271, 292, 485
Макаров М. 490
Маковей Сава 327
Максимов Олексій 174
Максимчук Святослав 164
Маланчук Люся 362, 364-367, 385, 391, 398, 410, 411, 430, 431
Маланчук Ярослав . 362, 363, 364, 366, 367-369, 386, 389, 426, 517
Маленький Коля 99
Малиновський 223
Малікова Галина 500
Малінін 42
Маліонова Віра 88, 93
Малюгіна А. 125
Малютін Л. 90
Мамонтов Яків 319, 320
Манохін Олександр 465
Мануїльський Дмитро 501
Маньє Клод 376
Маньковська-Занудько Поліна .. 40, 60
Мар'яненко (Петляшенко) Іван 17, 18, 203
Маратт Д. 407

Маркевич Микола 512
Марков М. 20
Маркс Карл 472
Мартинюк-Цьомик Галина 355, 381-383, 386, 397, 400-402
Мартинюк Микола 52, 60, 332
Марті Емілія 422
Марченко Валерій 440
Марченко К. 490
Марченко Ніна 243
Марченко Саша 243
Марчук Анатолій 285, 346
Марчук Іван 469
Мас В. 486, 497
Маслов Микола 35
Маслова Параска 287
Матвіїв Андрій 406, 410, 460
Матієвська О 13
Матіос Марія 469, 471
Матюшенко Тетяна 233
Мащенко Микола 410
Маяковський Володимир 157, 475
Мдівані Г. 500
Медведенко Д. 501
Медведєв Дмитро 99, 216, 131, 169, 192, 287, 310, 350, 491, 492, 498, 499
Медведєв П. 16
Медведь Володимир 448
Мединський Григорій 208
Мезенцев Микола 39, 60
Мейєрхольд 474
Мелещук Віктор 369, 372
Мельник А. 305
Мельник Михайло 471, 490
Мельник Ярослав 421, 509
Мельничук А. 337
Мельничук Богдан 402, 517
Мельничук Віталій 301, 391, 395, 501, 504, 507, 509, 510
Мельничук Дмитро 424
Мельничук Тарас 440
Мельничук Юрій 300, 384, 397, 410, 411, 415
Меналюк Михайло 94
Меналюк Федір 94, 158, 427
Мережко Віктор 373
Мєшков Кім 507
Микитенко І. 156
Микитюк Лариса 512
Минко Василь 103, 104
Мирний Панас 35, 47, 98, 106, 212, 214, 215, 218, 224, 301
Михайлова Марія 21
Миць Юрій 91, 92, 429, 482
Мізерний Анатолій 457, 478
Мілевський З. 8
Мілютін Юрій 253, 254, 296, 352, 460
Мілянов Давид 30, 39, 60
Мірошник Олександр 60, 65
Мірошников Анатолій 100, 130, 131, 136, 147, 148
Мірсаков Я. 506
Міцкевич Адам 28, 33
Міщук Роман 440
Мокрієв Юрій 198, 268, 320, 426
Молганов Олександр 237
Молганова Аліція 237
Мольєр Жан-Батист 19, 34, 301
Мольнар Ференц 4
Моргун Анатолій 284, 287, 293
Моргун Юрій 456
Морозенко Павло ... 293, 297, 298, 299, 300, 305, 421
Морозюк Георгій 408, 412, 414, 416-418, 422, 424, 429, 430, 436, 440, 441, 443, 446, 451, 453, 455, 457-459, 462, 472, 475, 476, 518
Морозюк Емілія 385, 408, 410, 411, 423, 424, 430, 433, 443, 458, 459, 462, 518
Мосійчук Олег . 356, 361, 364, 379, 380, 389, 390, 392-394, 396-400, 403, 410-412, 413, 414, 416, 417, 419, 421, 424, 428, 429, 457, 517
Мосійчук Ярослава 360, 356, 374, 377, 380, 384, 390, 392, 395, 396, 398, 399, 400-403, 410
Москалець Саша 239
Мохнюк Степан 362, 407
Мошков Олег 39, 60
Мстислав (Скрипник) Патріарх УАПЦ 28
Музика Георгій . 136, 149, 150, 157, 161, 162, 163, 164, 165, 170
Музика Павло 99, 105, 106, 109, 112,

115, 116, 142, 144, 151, 152, 154, 155, 158, 179, 191, 202, 204, 211, 212, 215, 219, 220, 224, 251, 275, 277, 279, 291
Муров-Етельбаум Олександр ... 33-36, 75, 76, 81
Мусоргський Модест 21
Мятигін С. 509

Н

Наживенко Ганна 53, 54, 59, 67, 68, 69, 72
Назюта Інна 253
Найдьонова А. 35
Наливайко Северин 275, 276, 394
Нарбут Данило 245, 427
Наталушко Валентина 376, 377, 380
Неволов Василь 469, 474
Недашкевич Марія 9
Недоля Г. 16
Недоступов Георгій 112, 144
Нездюр О. 494
Незнамов Григорій 323, 324
Неллі В. 123
Немирович-Данченко В. 343
Немченко Валентина 103, 171, 173, 177
Немченко Дмитро ... 100, 131, 169, 177, 312
Ненадкевич Марія 11, 36
Нестайко Всеволод 271
Нестеренко Володимир 494
Нестерук Михайло 505
Нечипорук Борис 490, 492, 499
Нечуй-Левицький Іван 410, 411, 493, 499
Нещерет Тетяна 252
Ніженець Віктор 490, 492, 494
Нікіфорова Лариса 505
Ніколаєв Олександр 267, 322
Ніколаєва Ніна 238, 240, 241, 246, 255, 257, 269, 269, 285, 287, 298, 300, 302, 304, 305, 306, 307, 312, 321, 323, 324, 326, 327, 328, 330, 331, 332, 337, 340, 342, 347, 348, 353, 358, 365, 374, 378, 379, 384, 394, 398, 400-403, 416, 423-425, 429, 431, 439, 440, 450-452, 454, 456, 464, 466, 474, 518
Ніколаї Альдо .4, 192, 209, 415, 419, 433
Ніколаєнко Б. 30
Нікольський П. 30
Німий Б. 343
Ніров Ярослав 348, 364, 427
Ніщинський Петро 35, 62
Новицький Анатолій 237
Новосад Володимир 212, 275, 277, 279, 280, 290, 291, 293, 294, 300, 302, 303, 306, 327, 340, 343, 364, 371, 436
Новохацька Єлизавета .. 291, 347, 348, 351
Ножкін М. 396
Носенко Степан 57, 60, 62

О

Ободовська Єлизавета ... 94, 100, 102, 105, 111, 130, 131, 150, 158
Образцов Сергій 504
Овчинніков Іван 18
Огіньський Міхал 396
Оглоблін Володимир 197, 201, 204
Огненна Ганна 489
Огоновський Омелян 452, 454, 517
Огородник Іван 60
Одинацька Наталія 489
Озимковський Володимир 488, 500
Олексюк Олександр 324, 369, 375, 376, 377, 379, 380, 384, 385, 388, 389, 397, 415, 423, 424, 448, 460, 461
Олесь Олександр 386, 509
Олійник Валентин 332, 337, 355
Олійник І. 150, 156
Оліфер Леонтій 132
Ольжич О. 54
Ольховик Ніна 509, 511
Омелянович-Павленко Фаїна ... 59, 60, 64, 68, 69
Омелянович-Павленко М. 59
Омелянчук Інна 240
Омельчук Сергій 131, 230, 233, 237, 238, 258, 298
Оністратенко Артем 164, 240
Опанасенко Володимир 245, 246, 258, 354, 355-358, 359, 361, 362, 381, 384, 389, 517
Орел М. 65
Орленєв Павло 19
Орлов Володимир 512
Орловський Петро 39, 43, 45, 60

Оселедчик А. 320, 321
Островська Оксана 433, 440, 472
Островський Микола .... 216 , 223, 224, 227, 242, 247, 256, 257, 259, 278, 280, 283-286, 292, 307, 321, 329, 335, 341, 344, 347, 350, 355, 381, 495, 502
Островський Олександр 10, 33, 34, 38, 44, 71, 74, 87, 98, 106, 247, 323, 400, 476
Острожицька Зоя 489, 494
Острожинський Ю. 14
Острожицька 479
Острозька Беата 452, 454
Острозька Гальшка 452, 454, 455
Острозький Василь-Костянтин 11, 455, 452
Острозький Ілля 452
Острозький Костянтин 452
Остроуменко Микола 39
Отрадіна Олена 323
Оффенбах Жак 19
Очеретько Л. 251
Очкур Іван 151

П

Павлик Михайло 444
Павлова Н. 501
Павловська Віта 239
Павловський В. 28
Павлюк Василь 388
Паліашвілі 272, 274
Пандик Георгій 80, 91, 92, 93
Панківська Ганна 79
Панов Володимир 489
Панова Віра 21, 42
Панченко Людмила 505
Парніс Алексіс 169
Пасічний Володимир 160
Паталаха Н. 177
Патрік Джон 488
Пацула Йосип 48
Пащенко Галина 209, 211, 222, 224, 226, 231, 232, 235, 246, 247, 254-256, 257, 258, 266, 271, 272, 273, 274, 280
Паю Микола 93
Певний Микола 29, 34, 35, 46, 65
Пейчев Іван 258, 259, 260, 426
Пеніонжко Марія 39, 60
Перегуда О 41, 42, 44, 45
Перепелиця П. 212, 215
Перепечай (Білявська) Оксана 94, 100, 106, 154
Періченко Анатолій 216
Пестонюк Іван 229, 248
Петлюра Симон 15, 32, 59, 66, 150, 151
Петоросян Катерина 60
Петрашкевич І. 351
Петренко Сергій 16, 103, 152, 179, 192, 226, 251, 282
Петриненко Тарас 437
Петрів Володимир 356, 361, 365, 366, 374, 379, 380, 384, 393, 394, 396, 398-401, 407, 408, 410, 412, 419, 421, 432, 440-442, 446, 448, 449, 451, 453, 454, 456, 458, 463, 465, 468-470, 472, 475, 477, 518
Петров Іван 455
Петров Олександр 480
Петрова Капітоліна 40, 43, 45, 60
Петровський Григорій 284, 420
Петросян-Роземблюм Катерина 33, 38, 39, 65, 93
Петрухін Володимир . 75, 76, 77, 83, 87, 88, 91, 92, 96, 101, 111, 112, 114, 115, 120, 141, 142, 144, 145, 147, 148, 158, 163, 164, 167, 168, 172, 174, 178, 179, 180, 186, 191, 195, 197, 203, 210, 212, 213, 215, 219, 220, 229, 238, 242, 244, 245, 246, 248, 251, 252, 263, 264, 266, 271, 274, 275, 277, 280, 282, 283, 287, 293, 299, 300, 302, 304, 305, 306, 307, 309, 312, 321, 322, 324, 326, 334, 338, 340, 342, 350, 351, 352, 361, 364, 365, 366, 371, 375, 377, 384, 394, 436, 517
Петрушина А. 502
Пивоваров Костянтин 149, 230, 240, 258, 259, 260, 266, 270, 273, 278, 281, 283, 396, 432
Пивоварчук Євстахій 60
Пименов М. 216
Письменна Лариса 271, 426
Підвойський 243
Підцерковний Володимир 507, 510
Пікассо Пабло 259
Песчаний Михайло .. 243, 258, 319, 507
Плавт Макцій 447

Плахтін І. 495
Плева Мусій 88, 125
Плетньов Григорій 287
Плоткін Григорій 233, 258
Плужник Г. 295
Погодін Микола 244
Погодін Родіон 508
Подобєдов В. 247
Подоляк Галина 500
Подоляк Зорян 500
Поклад Наталка 437
Подлець Олена 512
Полехіна Неля 317
Полонський Л. 222
Полонський О. 19
Полтавченко Н. 30
Полушкін Єгор 309
Поляк Анатолій 512
Польова Є. 30
Полянська Ольга 466
Понятовський Й. 20
Поплавський І. 34
Попов Іван 178, 179, 208
Попов Леонід 512
Попова З. 13
Попович Галина 461
Поремба Богдан 449-451, 472
Портянко Марія38, 39, 45, 56, 60, 64, 86
Посохін Анатолій 103, 106, 112, 116, 130, 142, 145, 151, 152, 158, 168, 176, 179, 180, 189, 191, 199, 202, 204, 213, 215, 222, 250, 266, 267, 275, 277, 286, 436
Потапенко Валерій 240, 296
Потапенко Г. 130
Потапенко І. 131
Потим Б. 20
Поток Семен 496
Потоцький Т. 13
Походзілова Аліса 94, 194, 197, 200, 212, 246, 248, 250, 279, 296, 299, 324, 327, 329, 330, 331, 435, 436
Почтарева А. 492
Преварська Зоя 84, 100, 103, 109, 111, 112, 117, 132, 136, 142, 144, 145
Преварський Микола 74, 81, 83, 84
Прекрасна Олена 19
Преображенський Володимир 504
Пречистенський Афанасій 321
Пригорницький Г. 181
Примак Сергій 189, 251
Приставкін О. 501
Присяжний В. 346
Приходько Микола 99, 218, 287
Прокопенко З. 495
Прокопович М. 10
Прокопчук О. 494
Прокоф'єв Сергій 238, 483
Протасов Федір 99
Процюк Іван 505, 510, 511
Прудько М. 250
Прус Болеслав 422
Птичкін Євген 344, 346, 347
Пчілка Олена 272, 274

Р

Раденька К. 20
Радченко Олександр 91, 143, 146, 183, 186, 312
Разумовська Людмила 378
Райніс Ян 232, 233, 258, 407
Райська Н. 30
Ранет Єгон 162, 271
Рапопорт М. 252
Ратушний Б. 30
Рахманіна М. 19
Рацер М. 500
Рачада Іван 169, 208, 222, 223, 224, 258, 285
Ревуцький Іван 60
Ремарк Еріх 426
Ржешевський Олександр 90, 269
Рибаков М. 257
Рибалко Андрій 239
Рибалко І. 352
Рибчинський Ігор 305, 306, 310, 312, 319, 320, 323, 324, 325, 389
Рибчинський Юрій 408
Ридванецький Сергій 460
Рижов Кузьма 300
Рильський Максим 141
Рицько Григорій 490
Рід Джон 27
Рободан Воймил 504

Роденко Анатолій 509, 510
Рождественський П. 125
Розанов С. 279
Роземблюм-Петросян Катерина 33
Розов Віктор ..4, 133, 138, 192, 375, 384, 426
Розумовська Людмила 508
Рокосовський 223
Романишин Сергій 239
Романовський В. 21
Романюк Анатолій .. 267, 299, 307, 312, 320, 335, 336, 340, 342, 344, 350-354, 371, 374, 377, 378, 494, 499
Романюк Володимир 496
Романюк Г. 360
Ромашов Борис 110, 133
Ромашок Надія 100
Рощук Ігор 486, 489, 494
Рощук Марія 489, 494
Рубашов Микола 4, 187, 208
Рубцов Олексій 264
Руденко Іван 39, 57, 60, 69
Руденков Семен 32
Рутковський Федір 18
Рябініна Таня 227
Рябов Олексій 249, 251, 253
Рябчун Петро 380, 393, 395, 396, 398
Рязанов Ельдар 278, 330
Рянічева Ганна 152, 154
Ряхни В. 320, 325

С

Саблерова Марія 27
Савицький Василь ... 163, 180, 197, 199
Савіна Галина ... 332, 371, 393, 398, 400
Савіна М. 12
Савченко Борис 408
Савчук Микола 425, 440
Савьюк 71
Сагайдачний Ю. 22, 24, 25
Садовець Володимир 500
Садовська О. 9
Садовський Микола 17, 18, 34, 153, 283, 362, 398, 435
Сандур Ніна 388, 397, 433
Саєнко Т. 430
Сазонцева Г. 21
Сай Іван 57, 60
Саксаганський Панас ... 16, 17, 20, 34, 140, 220
Салинський Панас .. 4, 5, 192, 193, 209
Самофал Борис 160, 163
Самуляк Іван 492, 499
Самчук Улас 14, 36, 53, 72, 399, 407, 424, 475, 517
Сангушко Дмитро 452, 453
Санд Жорж 449-451
Свердлов Яків 243
Свірин А. 60
Сезьомов Олександр 239
Селезінка Василь ... 137, 138, 155, 158, 168, 171, 174
Селютіна Лідія 278
Семененко Андрій . 240, 241, 243, 246, 247, 242, 243, 244, 248, 255, 257, 258, 268, 269, 270, 287, 291, 301, 305, 504, 505, 506, 517
Семенова В. 30
Семенова Світлана 160, 164, 166, 169, 171, 173
Сербін Г. 251
Сербін Я. 301
Серга Наталія 28
Середінова Н. 250
Серіков В. 276
Серьогін Сергій 166
Сибіряков Леонід 21
Сивицький В. 186, 192, 195, 202
Сивіцький Микола 30
Сидельников Іларіон 486, 489, 490
Сидоренко Зоя 227
Симакович В. 105
Симарев Микола 332
Симонов В. 16
Симонов Костянтин 90, 94
Синельников Лев 309
Синельников М. 140
Систалюк Зоя 488, 500
Сичевський В. 363
Сичевський Олександр 87, 91-93, 98, 118, 124, 133, 141, 142, 146, 157
Сібіковський Валентин 60
Сівак Богдан 475
Сіверський Олександр (Моханько-

Даниленко) . 13, 19, 32, 33, 35, 38, 40, 60, 64, 69, 72, 75, 116, 143, 151, 158, 176
Сігачова Ніна 242, 286
Сікорський Вадим 373, 375, 384, 415, 419
Сімчук І. 388
Скарначчі Д. 407, 433
Скарпетта Е. 420
Сквознік-Дмухановський А. 339
Скворцова Поліна 287
Скжепінський Єжи 449
Скиданова Ніна 137
Скоропадський 150
Скороход Катерина 486, 489, 497
Скрипник Степан 28
Славін Лев 233, 258
Слісаренко Анатолій 57, 60, 61
Слобідський М. 94
Слободян Ярослав 460
Словацький Юліус 24
Смєхов Веніамін 511, 513, 514
Смик Олександр 367, 462, 465, 508
Смирнов Сергій 493, 499
Смілянський Леонід 86, 90
Смолій Л. 479
Смоляр Володимир 488, 500
Сніжко Ніна 5, 193
Сніжний Володимир 232, 240, 242, 243, 254, 256-260, 267, 272, 274, 280, 283, 285-289, 298, 300, 304-306, 312, 324, 326, 328, 330, 331, 337, 340, 342, 347, 348, 350, 353-355, 357, 360, 365-367, 374, 384, 385, 391, 394, 395, 398, 402-404, 406, 407, 416, 420, 422, 423, 427, 433, 435-436, 438, 440, 456, 459, 465, 518
Собко Вадим 94, 241, 242, 286, 495
Сокальський Д. 10
Сокирко Л. 173
Сокол Наталія 39, 40, 60
Соколов В. 146
Соколов Микола 98
Соловйов Борис 495
Соловйов М. 140
Соловйова Ніна 495
Соловйов-Сєдой В. 396
Соловцов 27
Солтус Володимир . 180, 183, 185, 186, 199, 202, 213, 215, 219, 221, 252, 282, 305, 324
Софронов Анатолій 161, 165, 169, 208, 325, 330, 495
Сперанський Євген 506
Спиродонова 243
Стабовий Юрій 174
Ставицький А. 362
Ставовий Ю. 175
Сталін Йосиф 65, 73, 318
Станілов Васил 432, 433
Станіславський Костянтин 43, 128
Станкович Євген 470
Старицький Михайло 4, 9, 12-14, 18, 24, 30, 35, 38, 52, 62, 68, 81, 82, 89, 130, 131, 140, 162, 181, 183, 184, 193, 204, 209, 210, 211, 218, 219, 220, 221, 224, 248, 251, 258, 262, 269, 289, 301, 320, 324, 347, 363, 390, 397, 399, 407, 415, 417, 419, 432, 455, 474, 475, 478, 489, 491, 493, 495
Стародуб Анатолій 494, 499
Стеглик М. 233
Стельмах Богдан 362
Стельмах Михайло 156
Стельмах Ярослав 512
Степанишин Борис 431
Степанов Олександр 178, 179, 180
Степановська Тамара 125
Стефурак Микола 92, 217, 219, 222-224, 230, 238, 243, 248, 256, 258, 263, 266, 267, 276, 278, 281, 282, 290, 297, 299, 305, 319, 335, 344, 482
Стеценко Кирило 291
Стецюра Михайло 427
Стодоля Назар 12
Столярчук Богдан 6
Стороженко М. 370
Сторожук Олександр 428, 431
Стратієв Ст. 390
Стригун Федір 443, 445, 465
Стріха Микола 332, 371, 375
Струтинський Микола 216
Ступка Богдан 445
Стюарт Марія 378
Суворова 71

Сугак Олександр 432
Супонін Михайло 507, 508, 511
Супрун А. 488
Супрун-Яремко Надія 2
Суптеля Дмитро 133
Суражський Сергій 494, 499
Сургачов М. 34
Сурчик Іда 99, 106
Суслов Онисим 12, 15, 17, 22, 24, 25, 26
Суслов Станіслав 332
Сухнін Віктор 402
Суходольський В. 117
Суходольський Олексій 35

Т

Табаков Олег 484
Таітаєв П. 85
Талавір К. 346
Талавір Н. 346
Талалаєвський Матвій 4, 187
Талалай Галина 308
Тарановський Михайло 40
Тарасенко Георгій ... 88, 91, 92, 93, 430, 480, 490
Тарасенко Олександр 432
Таргонський Д. 388
Тарновська Софія 454
Тархова Ганна 332
Тахтаєв Павло 79, 83, 85-87
Теліга Михайло 53
Теліга Олена 53
Темнюк Федір 50
Тен Борис 304
Теплова Раїса .. 4, 5, 186, 187, 189, 191, 193, 194, 195, 197, 201, 202, 204, 205, 209, 210, 216, 218, 517
Терещенко Микола 297
Терлецький Я. 485, 494, 495
Тертичка Іван 379, 380, 395, 396
Тертичка Тетяна 377, 391, 402, 403, 430, 440, 500, 518
Тесленко Сергій 41
Тихольський Б. 21
Тіктінер В. 509
Тіппот В. 98
Ткачик Олександр 368
Ткачук Анастасія 487, 489
Ткачук Дмитро . 489, 492, 493, 495, 496-501
Ткачук Олена 512
Туровер М. 506
Тобілевич Іван 71, 75, 131, 224, 402
Товстой Ігор 488
Тогобочний Іван 10, 35, 65, 269, 486
Толбухін 223
Толмачова Люба 161, 250
Толок Віталій 160, 165, 170, 337, 206
Толстой Лев 34, 98
Томашівська Зоя 44, 60
Томашевська І. 35
Томм Реберт 384, 424
Топоринський Олександр 280
Торба Василь ... 222, 224, 226, 230, 242, 246, 248, 259, 260, 265, 272, 291, 296
Треньов Костянтин 40, 41, 44, 48, 98
Трощановський Аркадій 40, 45
Троян Матвій 327
Трусов О. 509
Труфанов Віктор 288, 289, 293
Туз Василь 451
Туманов В. 373, 384
Тур Адріадна і Петро 4, 264
Тур Аріадна 268
Тур Леонід і Петро 192
Турков Володимир 511
Турконяк Раймонд 471
Туровець Володимир 240
Тухачевський 222, 223
Тюдор Марія 282, 303
Тягно Б. 111
Тьоркін Василь 266

У

Уборевич 223
Ужвій Наталя 97, 101, 447
Українка Леся 9, 28, 32, 38, 40, 123, 271-274, 338, 379, 380, 390, 392, 407, 428, 429, 433, 440, 446, 453, 455, 509, 512, 514
Уланов М. 30
Уловайський Л. 271
Уляновський Євген 340, 348, 364
Урбан Дюли 506

Усач Григорій 397, 455, 504
Усачов Андрій 511
Устинов Леонід 320, 483
Устинович Рита 285

Ф

Фарина Наталія-Марина 461
Файко Олексій 46
Фащук В. 410, 411
Федас Світлана 424, 449
Феденкова Лариса 332
Федик Олена 456
Федірко Анатолій 340, 351, 427
Федоренко Платон . 86, 94, 96, 98, 103, 105, 117, 120, 123, 132, 158, 162, 164, 167, 169, 174, 181, 183, 186, 190, 195, 196, 201, 203, 209, 212, 217, 251, 427, 482, 490, 517
Федорчук Івоніка 105, 106
Федькович Юрій 138, 208
Фелліні Федеріко 474
Фельцман Оскар 352
Фензак Л. 60
Фере Г. 306
Фесенко Л. 60
Фігійредо Г. 162
Філіпченко Олександр 496
Фінн Костянтин 208
Фісенко Людмила 56
Фіськович Вікторія ... 377, 378, 395, 418, 440, 456, 518
Фольварочний Василь ... 233, 344, 370, 426, 500
Фонарьова Євгенія 21
Франко Іван 5, 11, 13, 36, 38, 40, 41, 51, 62, 86, 94, 96-98, 101, 141, 157, 205, 258, 293, 320, 335, 349, 356, 370, 420, 426, 441, 443, 444, 446, 447, 455, 489, 493, 494, 517
Франчук Світлана 500
Фредро Олександр 20, 169, 207, 208, 376
Фрідлянд Геннадій 492, 499

Х

Хай М. 501
Харатьян Дмитро 462
Харламбов Юрій 240
Харламов Микола 60
Харченко Надія 151, 152
Хвиля Степан 60, 68
Хелман Ліліан 325, 327
Хитрий Едуард 239, 404, 411, 415
Хікмет Назим 361, 386, 455
Хількевич Аліса 103, 105, 109, 123, 158, 180, 213, 221, 229, 242, 243, 251, 252, 279, 290, 296, 436
Хлебніков В. 475
Хлестаков 340
Хмелько Валя 266
Хмелько Г. 266
Хмельницький Богдан 467, 468, 470, 475, 478
Хмельницький Тиміш 470
Хмельницький Юрій 309
Холодна Віра 258
Хомиченко Б. 360
Хорол В. 143
Хостікоєв Анатолій 480
Хредченко Павло 233, 266, 267, 280, 285, 287, 290-293, 337, 338, 340, 343, 344, 364, 370
Хредченко Таїсія 298, 301, 304, 306, 311, 323, 326, 329, 330, 343, 344, 482, 483
Хромов Григорій 146, 216
Хуткий Дмитро 512

Ц

Церетелі Акакій 272, 274
Цессарський Альберт 349
Цьомик Галина 332, 358, 411, 439-442, 452, 454, 455, 518

Ч

Чабаненко Іван 90
Чайковський Петро 16, 21
Чапек Карел 69, 421, 423, 424, 426, 517
Чаповецький Юхим 504
Червінський О. . 361, 381, 384, 386, 455
Червоній Василь 469
Черепинська Марія 79, 93
Черешнєв Герман127, 128, 129, 131-133, 136, 157
Черешнєва Поліна 130, 131, 132
Черненко Олексій 271

Чернишевський М. 221
Чернілевська Зоя 517
Чернілевський Євген 98, 103, 104, 106, 110, 113, 116, 117, 118, 130, 131, 133, 136, 139, 148, 157
Чернова А. 20, 382
Черуха Алла 505, 510, 511
Черуха Н. 502
Чехов Антон 10, 18, 33, 34, 356, 358, 359, 386, 407, 424, 455, 495
Чирков О. 304
Чирський Микола 53
Чичерін 243
Чікіряка Галина 137, 152
Чопівська К. 60
Чорна Марія 164, 240
Чорнобай Анатолій 57, 60, 64, 71
Чорновол В. 57
Чуйко Ліля 107
Чумак Степан 14
Чупринська Лілія 246, 247, 248, 279
Чупринський Володимир 177
Чупрун Михайло 400
Чуркін В. 434
Чух Віталій 494

Ш

Шабан Я. 325, 330
Шапіро-Шарро Генріх 38, 39, 40, 45, 46, 60
Шаповаленко О. 108, 110
Шатилов Ілля 138
Шатрін А. 306
Шатров Михайло 243, 501
Шатуновський Є. 253, 296, 344
Шахрайчук Таня 239
Шварц Євген 433, 482, 483, 506
Швейк 263, 264
Швидків Микола 461
Шевелофф Барта 447
Шевцов Д. 263, 417, 419
Шевченко Валентин 278
Шевченко Тарас 6, 9, 10, 12, 14, 17, 29, 32, 62, 72, 76, 83, 149, 152, 157, 187, 188, 189, 190, 192, 207, 211, 216, 221, 236, 258, 269, 272, 274, 293, 319, 320, 324, 367, 368, 386, 387, 408, 415, 420, 455, 469, 471, 474, 477, 499, 494, 498, 499
Шевчук Андрій 454, 456
Шевчук Арсен 488, 500, 502
Шевчук Євген 512
Шевяков Федір 512, 514
Шейко-Медведєва Неллі 362, 440, 508
Шекспір Вільям 4, 98, 137, 140, 141, 143, 237, 363, 364, 366, 390, 405, 407, 457, 458, 517
Шелест Антон 208, 263
Шельницька Ірина 512
Шемякін Михайло 301
Шептикіта Валерій 240, 246, 297
Шервашидзе Аміран 271, 273
Шеремет Алла 205, 209, 210, 214, 218, 219, 221, 222, 237, 242, 246, 252, 259, 296, 494, 499
Шеремета Зіновій ... 332, 337, 344, 350, 351, 354, 369
Шерінг Вальтер 264, 265
Шершень Мирослав 469
Шестерикова Ірина 451, 459
Шиллер Фридрих .. 5, 19, 34, 41, 44, 45, 52, 64, 193, 194, 196, 209, 263, 301-304, 340, 342, 407, 491, 516
Шило Олександр 512
Шимановський Петро 61
Шиманський Георгій 103, 112, 116, 134, 136, 142, 146, 147, 150, 517
Шиманський Олександр 430, 431
Ширко Пилип 14
Ширко Юрій 456, 469
Шиян Анатолій 481
Шкетін Микола 6
Шкода В. 287
Школьник Аркадій 4, 133
Шляхетська Л. 275, 277, 290
Шморгун Євген 283, 287, 308, 323, 343, 344, 349
Шнейдер Олена 40
Шолом-Алейхем 416, 419
Шолохов Михайло ... 306, 344, 346, 509
Шопен Фридерік 449-451
Шостакович Дмитро 217, 225
Шоу Бернард 366, 390, 420
Шпак Кирило 396

Шпаковський В. 9
Шпрехер О. 10
Шрамко Георгій 468
Штайгер Василь 56, 59, 61, 64, 68
Штебенко С. 30
Штейн Олександр 4, 98, 170, 172, 173, 174, 208
Штельмащук Володимир 494
Шток Ісидор 278, 507
Штраус Йоган 18, 461
Шубінов Є. 34
Шумейко Володимир 485, 486, 489, 494
Шумейко Віра 486, 489, 494
Шумка Д. 60
Шумський Г. 16
Шуріна М. 504

Щ

Щепкін Михайло 4, 6, 160, 305
Щербак Юрій 156

Ю

Юдович І. 60
Юй Цоо 162
Юнгер Бела 208
Юра Гнат 199
Юрковський Генріх 512
Юрців Василь388, 415, 437-441, 446, 447
Юрченко Анатолій .. 160, 164, 170, 171, 173, 174, 175, 176, 209
Юрчук Омелян 346
Юхвид Леонід .. 14, 41, 44, 89, 169, 249, 251, 290, 309, 491

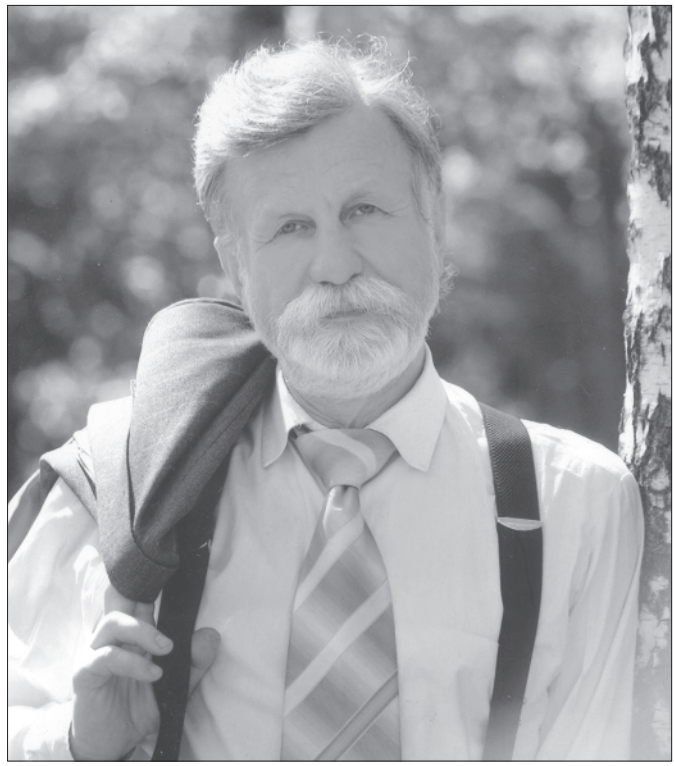
Я

Якимчук Олександр 437
Якір 223
Якубова Л. 30
Якушин В. 177, 251, 252
Янішевський Станіслав 63
Янко Сергій 239
Янковська Ірина 60, 67, 71
Яновський Юрій 106, 156
Янчук Анатолій 500
Янчук Віктор 356, 371, 386, 398, 402, 410, 411, 433, 436, 439, 440-442, 446, 448, 451, 454, 456, 483, 518
Янчук Іван 510
Яриш Марія 332, 358, 367, 368, 384, 393
Яриш Олександр 332, 337, 380, 395, 475
Яркевич Раїса 494, 499
Ярощук Людмила 137
Ярощук Тетяна 237

Про автора

ЖИЛІНСЬКИЙ Ігор Федорович народився 8 березня 1929 р. у м. Рівне – актор, художник, педагог. У 1950-1951 рр. – вільний слухач студії ім. М. Щепкіна при Московському Малому театрі. У 1970 р. закінчив Київський театральний інститут ім. І. Карпенка-Карого. За фахом – театрознавець. Творчу діяльність розпочав із участі в аматорському гуртку при Рівненському клубі залізничників, у 1954-1969 рр. – актор Рівненського музично-драматичного театру, у 1970-1972 рр. – старший методист з театрального жанру Будинку народної творчості профспілок при облпрофраді, з 1972 р. – старший викладач, у 1977-1987 рр. – завідувач кафедри режисури рівненського інституту культури, член Спілки театральних діячів України з 1954 р. Зіграв 74 ролі, серед яких: Незнамов («Без вини винні» О. Островського), Мотл Камзол («Тев'є молочник» за Ш. Алейхемом), Буланов («Ліс» О. Островського), Степан («Маруся Богуславка» М. Старицького), Пилип («Наймичка» І. Карпенка-Карого), король Франції («Король лір» В. Шекспіра), Паріс («Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра), Андрій («Марина» М. Зарудного).

Редактор-упорядник

СТОЛЯРЧУК Богдан Йосипович народився 25 серпня 1947 р. у с. Дмитрівка Гощанського р-ну Рівненської обл. Закінчив Рівненське музучилище, Київський інститут культури, Одеську консерваторію ім. А. Нежданової. Працював артистом оркестру Рівненського муздрамтеатру та облфілармонії як контрабасист і бас-гітарист у джаз-оркестрах: «Полісся» Рівненського МБК, «Експрес» Рівненського клубу залізничників та оркестрі РДІК. Засновник і викладач класу контрабаса Рівненської ДМШ № 1 ім. М. Лисенка. Нині – професор кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв РДГУ, відмінник освіти України. Автор більше 60 книг, нарисів, поетичних збірок, довідників, посібників, методичних розробок, покажчиків, енциклопедії. Лауреат премій: регіональної краєзнавчої «За відродження Волині», літературно-мистецьких ім. Бориса Тена (Рівне) і Авеніра Коломийця (Дубно), вузівської ім. Мелетія Смотрицького, митецької ім. Германа Жуковського, просвітянської ім. Григорія Чубая. Почесний член Національної спілки краєзнавців України, голова Рівненської міської краєзнавчої організації, член Наукового товариства ім. Тараса Шевченка (Львів).

Майстер фотоілюстрацій

МІЗЕРНИЙ Анатолій Васильович народився 21 серпня 1962 р. в с. Рідків Радивилівського р-ну Рівненської обл. Закінчив РДПІ (1983), факультет фотожурналістики Київського інституту журналістської майстерності (1990). У журналістиці – з 1983 р. Член Національної спілки журналістів України (з 1986 р.), Національної Спілки фотохудожників України та Спілки театральних діячів. Лауреат обласної літературно-мистецької премії ім. Бориса Тена (1990 р.), яка присуджена за популяризацію народної спадщини засобами фотографічного мистецтва. Працював у виданнях «Зміна», «Рівне», «Приватна справа» (Київ), «Закон і бізнес» (Київ), журналі «Україна». У 1994 р. заснував аґенцію «М і К°», яка поширює фотоінформацію в пресі, випускає календарі, поштівки, буклети, фотоальбоми. У 1997 р. видав фотоальбом «Рівненщина», відзначений дипломом. Фотоавтор альбому «І мить у вічність проростає», присвяченого 25-річчю Рівненської АЕС (1998). Автор персональних виставок: «Дерева вмирають стоячи» (1986), «Допоки пам'ять не погасла» (1988), «Воркута: коли душу дроти затягнули» (1989), «Фотоекспромти» (1997), «Древнього Корця барви золотаві» (2000), «Круг містечка Берестечка» (2004), «Багатоликий Морозюк» (2004), «...І кожну мить візьму на згадку» (2005), «МізАнСцени» (2006), «Образи. Образи. Образи» (2007), «Образи зримі і незримі» (2007), «Берестечко: два світи» (2008), «Його квітучий вічний сад» (2009), «Краса і велич Давньої Волині» (2009). Один із переможців фотоконкурсу газети «День» – «Обличчя планети Земля» (2007). Видав краєзнавчо-туристичні путівники «Запрошує Рівненщина», «Козацькі могили», «Острог», «Нетішин», «Костопіль», «Острозька Академія», «Музейні скарби».

Актори та працівники Рівненського обласного академічного українського музично-драматичного театру

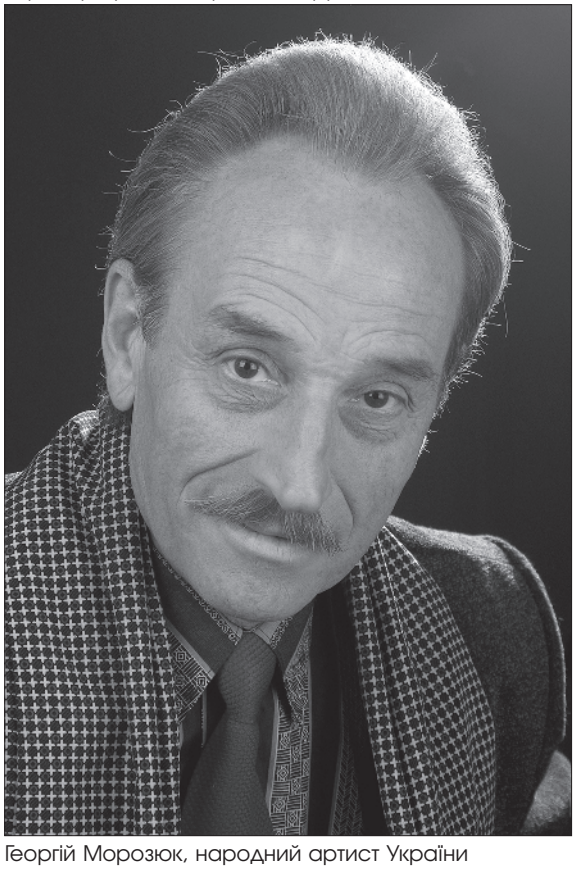
2009 рік

Володимир Петрів, народний артист України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, директор, художній керівник театру

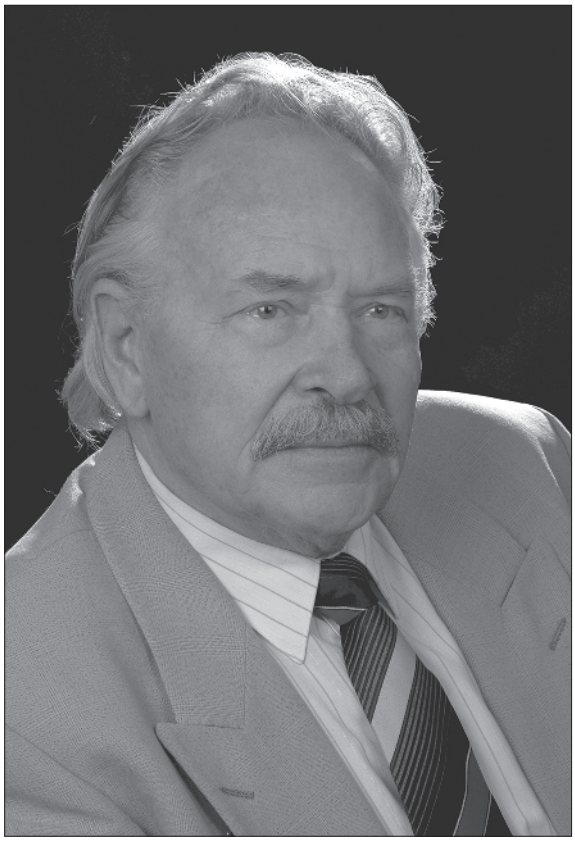
Ніна Ніколаєва, народна артистка України

Георгій Морозюк, народний артист України

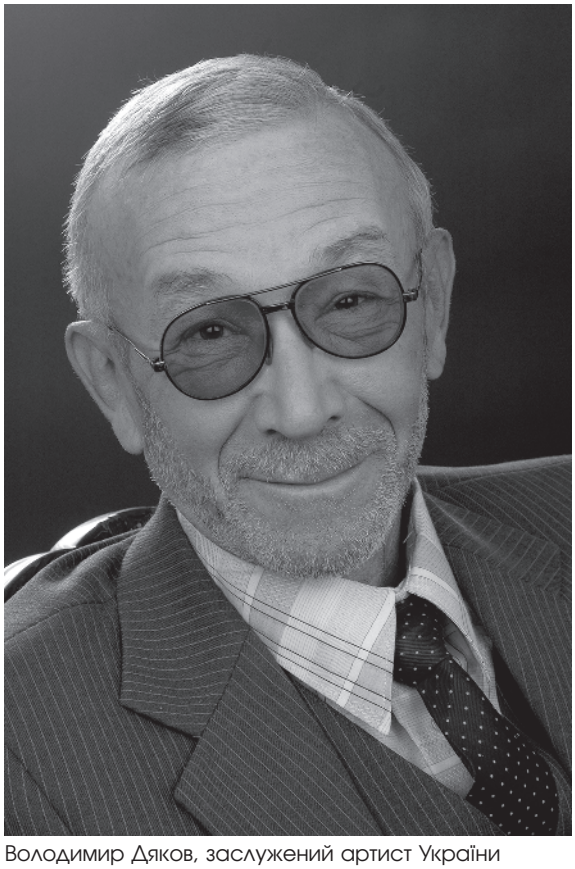
Володимир Сніжний, народний артист України

Анатолій Гаврюшенко, народний артист України

Ліна Ізарова-Мельничук,
заслужена артистка України

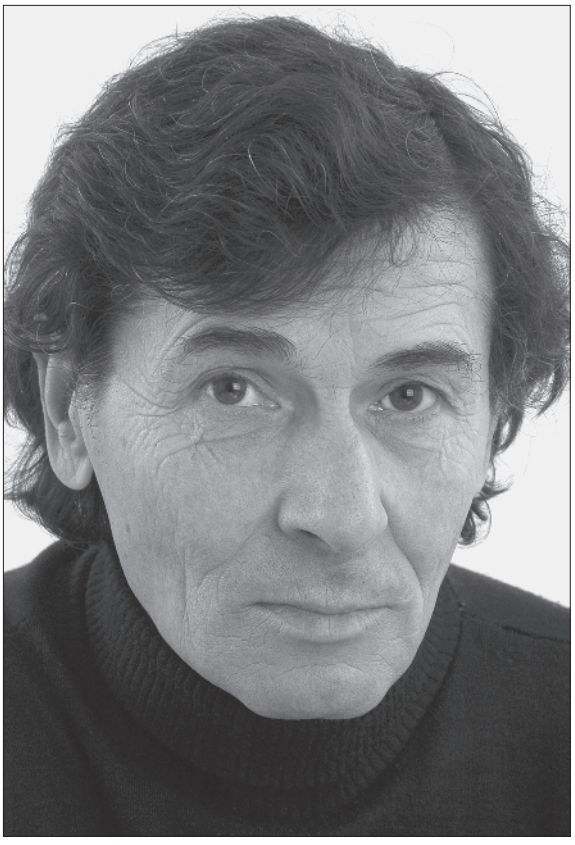
Володимир Дяков, заслужений артист України

Марина Яриш, заслужена артистка України

Зіновій Крет, заслужений артист України,
головний диригент

Олексій Яриш, заслужений артист України,
головний балетмейстер

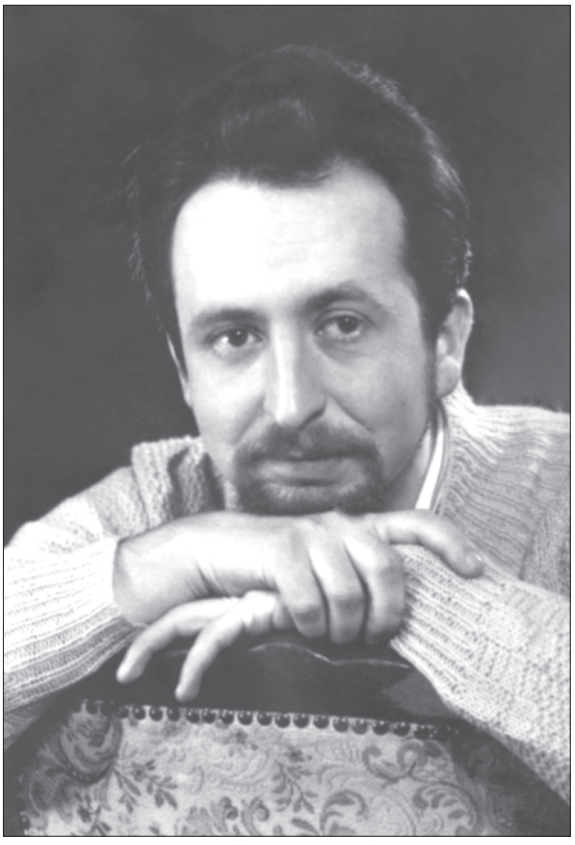
Петро Лісничук, заслужений артист України

Галина Цьомик, заслужена артистка України

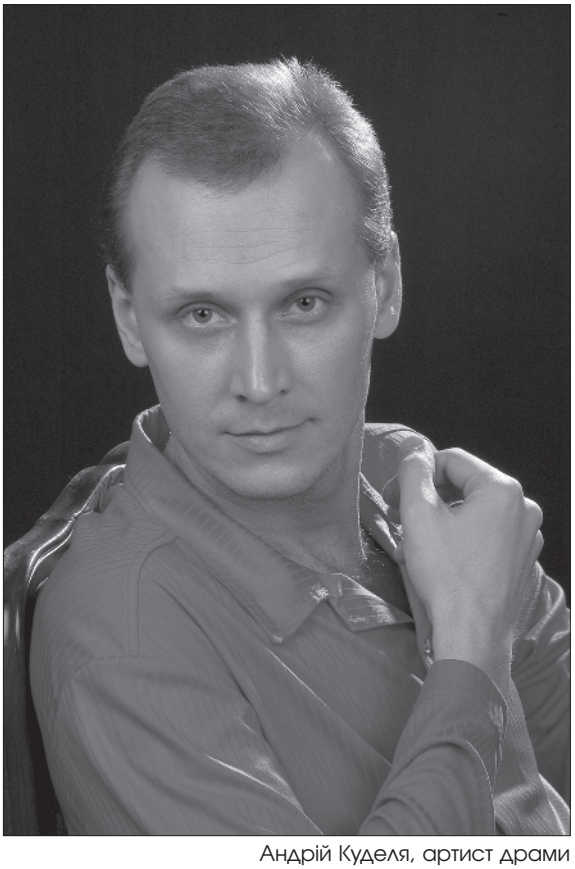
Алла Локтіонова, головний художник

Олександр Олексюк, режисер

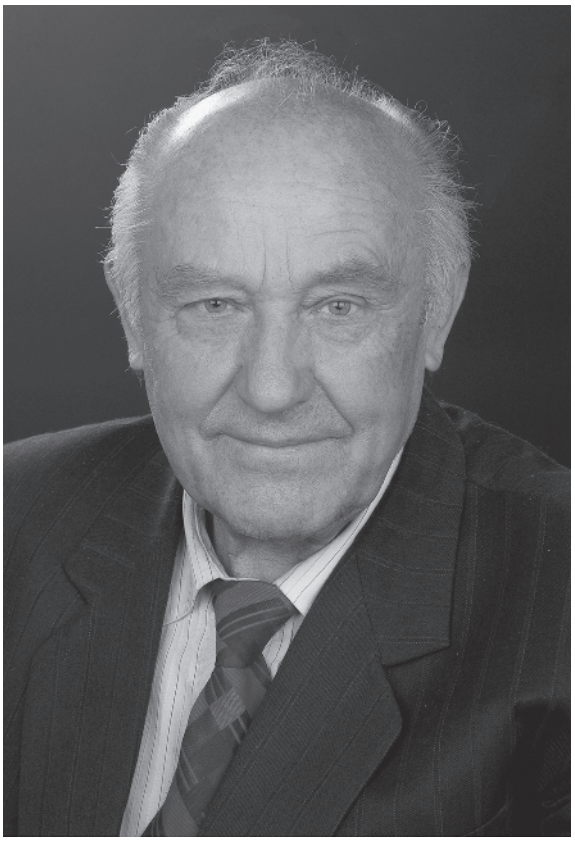
Віктор Янчук, заслужений артист України

Андрій Куделя, артист драми

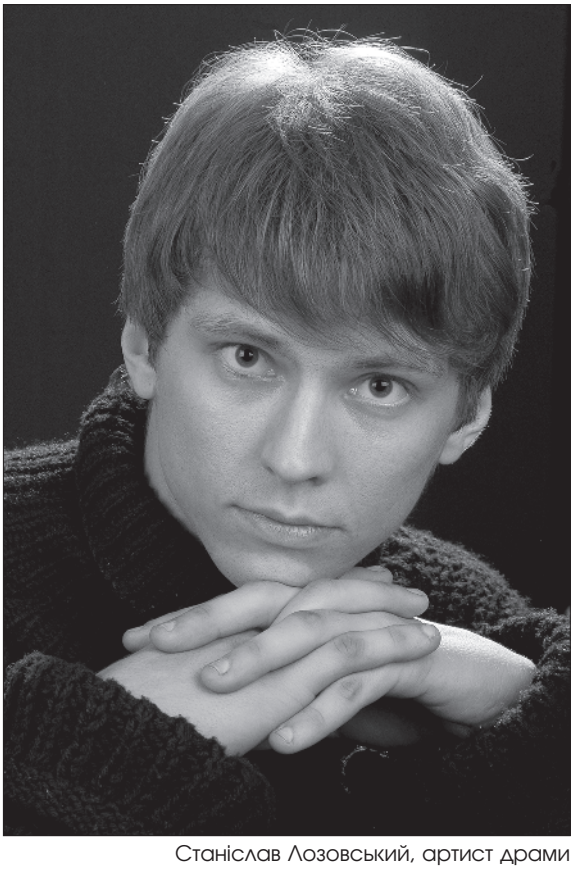
Емілія Морозюк, артистка драми

Іван Білоус, артист драми

Валентина Антонішина, артистка драми

Станіслав Лозовський, артист драми

Вікторія Фіськович, артистка драми

Надія Євтушенко, артистка драми

Катерина Лапіна, артистка драми

Ольга Лозовська, артистка драми

Андрій Шевчук, артист драми

Марина Кудрявцева, артистка драми

Алла Луценко, артистка драми

Ігор Ніколаєв, артист драми

Олеся Демчунь, артистка драми

Ілона Мартинюк, артистка драми

Сергій Бондарук, артист драми

Наталія Тертичка, артистка драми

В’ячеслав Давидюк, артист драми

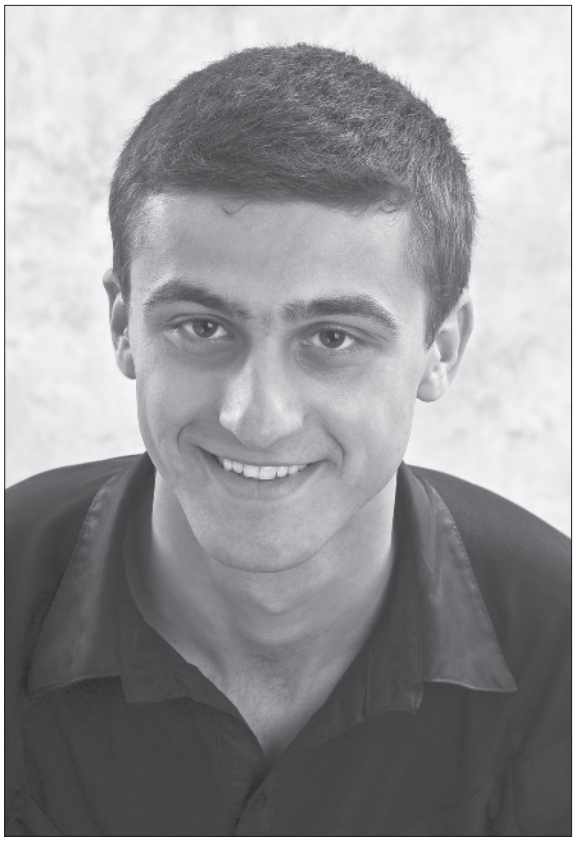
Надія Максимець, артистка драми

Юлія Крет, артистка драми

Юрій Ширко, артист драми

Микита Кондратюк, артист драми

Вікторія Клєщенко-Пилипчук, артистка драми

Юлія Лішнянська, артистка драми

Оксана Островська, артистка драми

Наталія Боярська, артистка драми

Ігор Маркевич, артист балету

Назар Крук, артист балету

Наталія Тургенєва, артистка балету

Олена Кургановська-Адамчук, артистка балету

Роман Полідвор, артист балету

Ніна Годунок-Ніколаєва, артистка балету

Наталія Маткова, артистка балету

Віталій Малафей, артист балету

Маргарита Кравчук, артистка балету

Ірина Путіхіна, артистка балету

Олена Остапюк, артистка балету

Ольга Головач, артистка балету

Валерій Кравчук, концертмейстер

Ірина Качмар, артистка оркестру

Алла Муран, артистка оркестру

Вікторія Ярмола, артистка оркестру

Ігор Федик, артист оркестру

Анатолій Оксенюк, артист оркестру

Людмила Самчук, артистка оркестру

Степан Цюлюпа, артист оркестру

Наталія Вернюк, артистка оркестру

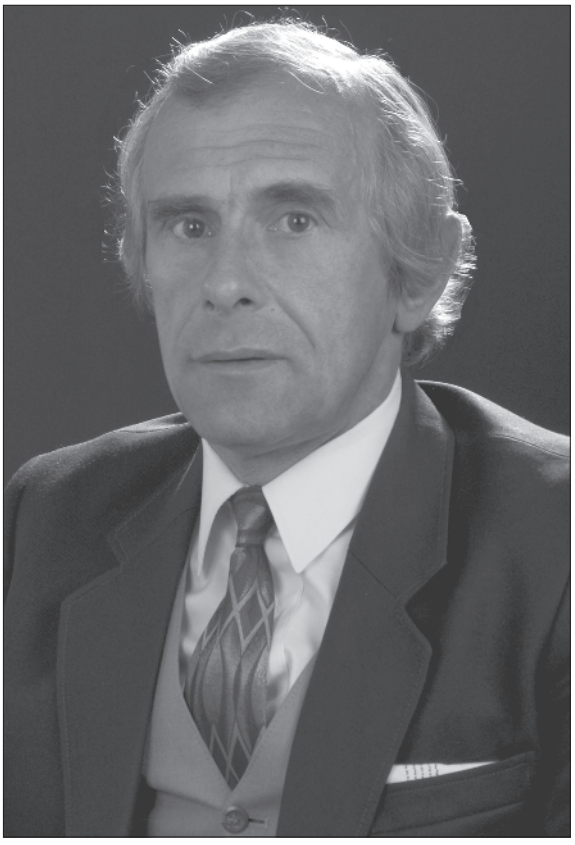
В’ячеслав Дєляєв, артист оркестру

Олександр Голик, артист оркестру

Володимир Стишак, артист оркестру

Володимир Карпенко, артист оркестру

Олег Літвин, артист оркестру

Олена Васьковець, артистка оркестру

Ольга Туровичь, артистка оркестру

Сергій Мартинюк, артист оркестру

Лариса Єрусалимець, артистка оркестру

Ірина Негода, артистка оркестру

Надія Крет, заступник директора

Стефан Строчан, заступник директора

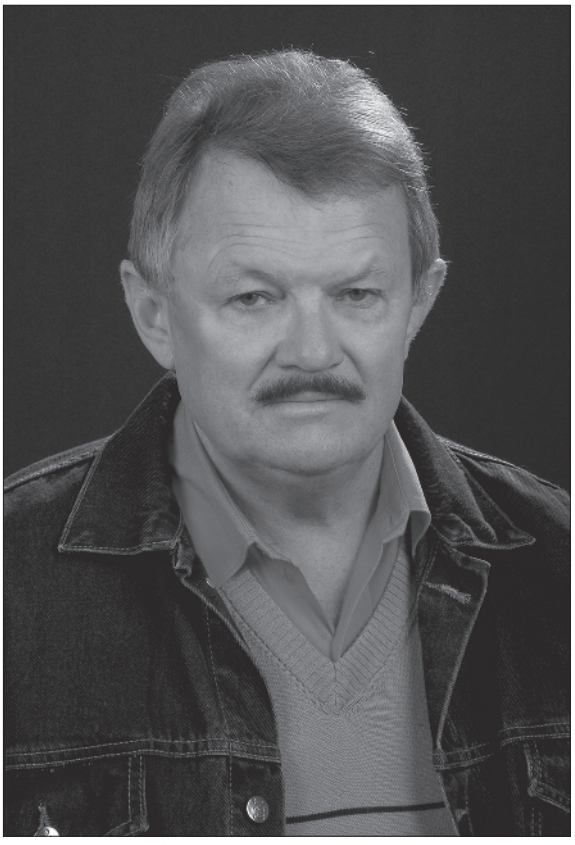
Любов Харченко, помічник режисера

Тетяна Тертичка, помічник режисера

Ганна Доманська, головний адміністратор

Микола Савчук, завідувач літературної частини

Тетяна Суржинська, завідувачка кравецького цеху

Юрій Никитюк, завідувач монтувального цеху

Валентина Клімішина, завідувачка реквізиторського цеху

Наталія Висоцька, завідувачка перукарського цеху

Наталія Пашковська, завідувачка костюмерного цеху

Віра Сметанкіна, завідувачка бутафорського цеху

“Берестечко”. Б. Хмельницький (В. Петрів), діти Б. Хмельницького.

“Берестечко”. Б. Хмельницький (В. Петрів), Явдоха (О. Лозовська).

“Берестечко”. Ю. Хмельницький (Р. Мураш), Б. Хмельницький (В. Петрів).

“Берестечко”. Б. Хмельницький (В. Петрів), Г. Шрамко (Г. Морозюк).

“Берестечко”. Б Хмельи цький (В. Петрів), Гелеи (А. Луцеи о), Тиміш (С. Лозовський).

“Берестечко”. Чал ив ький (С. Б д арук),Гелеи (А. Луцеи о).

“Берестечко”. Тиміш (С. Лозовський).

“Берестечко”. Б Хмельи цький (В. Петрів).

“Берестечко”. Тиміш (С. Лозовський), Чал ие ький (С. Б д арук).

“Берестечко”. Б Хмельи цький (В. Петрів), Тиміш (С. Лозовський).

“Берестечко”. Катерина Хмельницька (В. Клещенко), Б. Хмельницький (В. Петрів), Степанида Хмельницька (О. Демчук).

“Берестечко”. Б. Хмельницький (В. Петрів).

“А Рим палав коханням”.

“Марія Тюдор”. Фобіано Фобіані (С. Лозовський), Марія Тюдор (Н. Ніколаєва).

“Марія Тюдор”. Гільберт (А. Куделя), Джейн (Ю. Крет).

“Марія Тюдор”. Джейн (Ю. Крет), Гільберт (А. Куделя), Марія Тюдор (Н. Ніколаєва).

“Марія Тюдор”. Сімон Ренар (А. Гаврюшенко), Марія Тюдор (Н. Ніколаєва).

“Марія Тюдор”. Гільберт (А. Куделя), Джошу (І. Білоус).

“Марія Тюдор”. Гільберт (А. Куделя), Невідомий (Г. Морозюк).

“Марія Тюдор”. Лорд Монтегю (С. Бондарук), лорд Чендос (В. Янчук), Сімон Ренар (А. Гаврюшенко), лорд Клінтон (В. Сніжний).

“Марія Тюдор”. Фобіано Фобіані (С. Лозовський), Марія Тюдор (Н. Ніколаєва).

“Марія Тюдор”. Фобіано Фобіані (С. Лозовський).

“Украдене щастя”. М. Задорожний (Г. Морозюк), Кум (А. Лозовський).

“Украдене щастя”. Ганна (Г. Цьомик), М. Задорожний (В. Дяков), М. Гурман (В. Янчук).

“Украдене щастя”. Ганна (Г. Цьомик).

“Украдене щастя”. М. Задорожний (В. Дяков), Ганна (Г. Цьомик).

“Украдене щастя”. М. Задорожний (Г. Морозюк).

“Украдене щастя”. Кума (Е. Морозюк), М. Задорожний (Г. Морозюк), Кум (А. Лозовський).

“Украдене щастя”. М. Задорожний (Г. Морозюк), М. Гурман (В. Петрів).

“Украдене щастя”. М. Задорожний (Г. Морозюк), Ганна (Г. Цьомик).

“Украдене щастя”. М. Гурман (В. Петрів), Ганна (Г. Цьомик), М. Задорожний (Г. Морозюк).

“Украдене щастя”. Куми (В. Антонішина, Е. Морозюк, В. Фіськович).

“Сон літньої ночі”. Фея (Н. Годунок-Ніколаєва), Пек (С. Лозовський).

“Сон літньої ночі”. Пек (С. Лозовський).

“Сон літньої ночі”. Феї, Оберон (В. Янчук), Титанія (А. Луценко).

“Сон літньої ночі”. Егей (А. Гаврюшенко), Тезей (А. Лозовський), Іпполіта (І. Шестерикова).

“Сон літньої ночі”. Оберон (В. Янчук), Титанія (А. Луценко).

“Сон літньої ночі”. Пек (С. Лозовський), феї (М. Тургенєва, О. Остапюк, І. Чайка-Путіхіна, Н. Маткова, О. Головач, А. Гекель).

“Сон літньої ночі”. Тезей (А. Лозовський), Іпполіта (І. Шестерикова).

“Сон літньої ночі”. Деметрій (І. Ніколаєв), Гермія (О. Демчунь), Елена (В. Клєщенко), Лізандр (Ю. Ширко).

“Сон літньої ночі”. Основа-ткач (А. Куделя), Рило-мідник (С. Бондарук), Замориш-міхоправ (А. Шевчук).

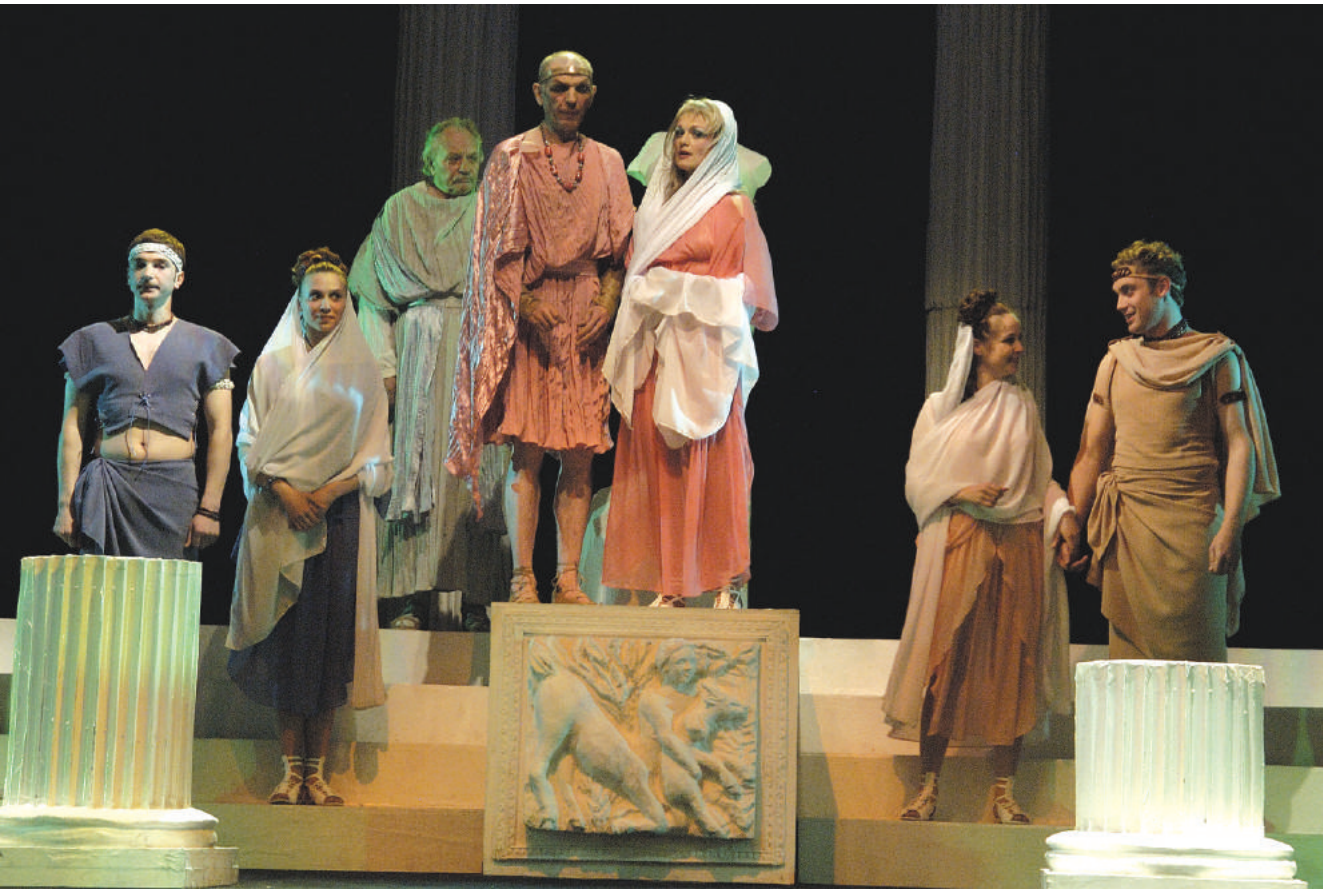

“Сон літньої ночі”. Лізандр (Ю. Ширко), Гермія (О. Демчунь).

“Сон літньої ночі”. Деметрій (І. Ніколаєв), Гермія (О. Демчунь), Егей (А. Гаврюшенко).

“Сон літньої ночі”

“Дуже проста історія”. Господиня (М. Яриш), Даринка (О. Демчунь).

“Дуже проста історія”

“Дуже проста історія”. Олексій (С, Лозовський), Даринка (О. Демчунь).

“Дуже проста історія”. Сусід (В. Сніжний), Господар (Г. Морозюк).

“Дуже проста історія”. Господар (Г. Морозюк), Даринка (О. Демчунь), Господиня (М. Яриш).

“Дуже проста історія”. І. Шестерикова

“Жінка з минулого”. У центрі Роміфогтлендер (Н. Ніколаєва).

“Жінка з минулого”. Тіна (Н. Годунок-Ніколаєва), Анді (С. Лозовський).

“Літо в Ноані”

“Літо в Ноані”. Жорж Санд (Н. Ніколаєва).

“Одруження”. Скрипалька (В. Ярмола), Кочкарьов (А. Куделя), Він (С. Лозовський).

“Одруження”. Агафія Тихонівна (І. Шестерикова-Бабінок), Подкольосін (Г. Морозюк).

“Оперета... Оперета... Оперета...”

“Оперета... Оперета... Оперета...”. А. Куделя, В. Янчук, С. Лозовський.

“Оперета... Оперета... Оперета...”. К. Лапіна, А. Гаврюшенко, В. Фіськович.

– 628 –

“Оперета... Оперета... Оперета...”. Балетомани (С. Бондарук, С. Лозовський, А. Куделя).

“Оперета... Оперета... Оперета...”. Джим (М. Швидків), Роз-Марі (Г. Попович-Швидків).

“Оперета... Оперета... Оперета...”. Я. Наконечний (В. Янчук), Лариса (К. Лапіна).

“Оперета... Оперета... Оперета...”. Сусік (В. Дяков), Парася (В. Антонішина).

“Остання жінка Дон Жуана”. Ельвіра (Н. Ніколаєва), Дон Жуан (В. Сніжний).

– 630 –

“Остання жінка Дон Жуана”. Дон Карлос (О. Куровський), Господар (В. Дяков), Дон Жуан (В. Сніжний).

“Остання жінка Дон Жуана”. Кончіта (Я. Мосійчук), Дон Жуан (В. Сніжний).

“Пошились у дурні”. Антон (С. Лозовський), Оришка (Н. Годунок-Ніколаєва).

“Пошились у дурні”. Дранко (В. Янчук), Ничипір (В. Давидюк), Максим Кукса (А. Лозовський).

“Пошились у дурні”. Антон (С. Лозовський), Оришка (Н. Годунок-Ніколаєва).

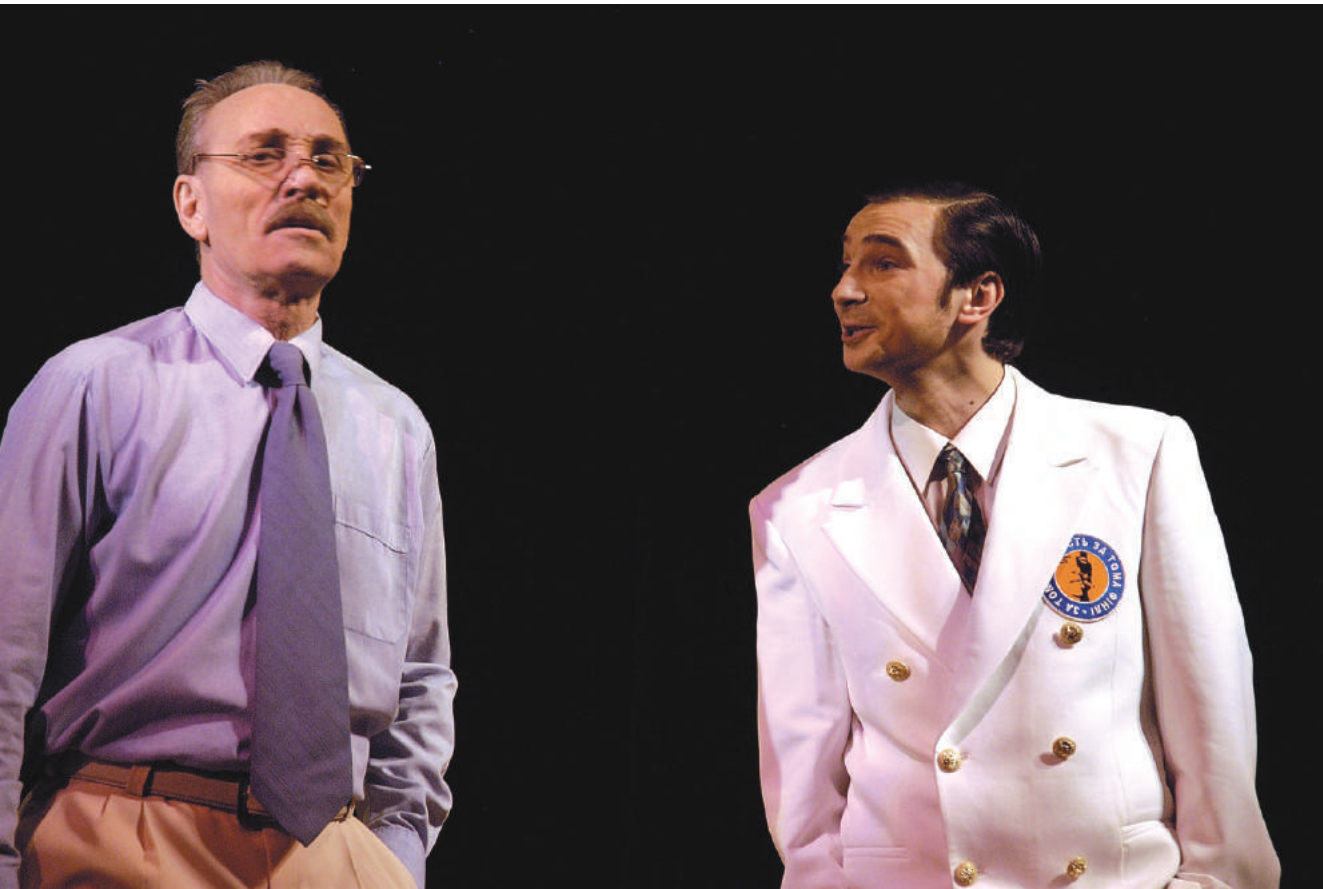
“Пошились у дурні”. Горпина (О. Демчунь), Василь (С. Бондарук), Антон (С. Лозовський), Оришка (Н. Годунок-Ніколаєва).

“Пошились у дурні”. Антон (С. Лозовський), Максим Кукса (А. Лозовський).

“Солодкоголосий птах юності”. Тітонька Нанні (Л. Ізарова-Мельничук), Чанс Уейн (А. Куделя).

“Солодкоголосий птах юності”. Босс Фінлі (Г. Морозюк), Том молодший (І. Ніколаєв).

“Солодкоголосий птах юності”. Чанс Уейн (А. Куделя), Принцеса Космонополіс (М. Яриш).

“Сорочинський ярмарок”. Парася (Н. Годунок-Ніколаєва), Солопій Черевик (Г. Морозюк).

“Сорочинський ярмарок”. Богомаз (Ю. Ширко), Дід (І. Білоус), Баба (Т. Тертичка), Мокрина (Н. Євтушенко).

“Сорочинський ярмарок”. Гриць (С. Бондарук), Парася (Н. Годунок-Ніколаєва).

“Сорочинський ярмарок”. Черевик (Г. Морозюк), Цибуля (В. Дяков).

“Сорочинський ярмарок”. Хівря (В. Фіськович).

“Сорочинський ярмарок”. Гриць (С. Бондарук), Черевик (Г. Морозюк), Парася (Н. Годунок-Ніколаєва).

– 638 –

“Сорочинський ярмарок”

“Сорочинський ярмарок”

– 639 –

“Тев’є”. Цейтл (Г. Цьомик), Мотл (С. Бондарук).

“Тев’є”. Мотл (С. Бондарук), Тев’є (Г. Морозюк), Цейтл (Г. Цьомик).

“Тев’є”. Хава (І. Шестерикова).

“Тев’є”. Менахем (А. Лозовський).

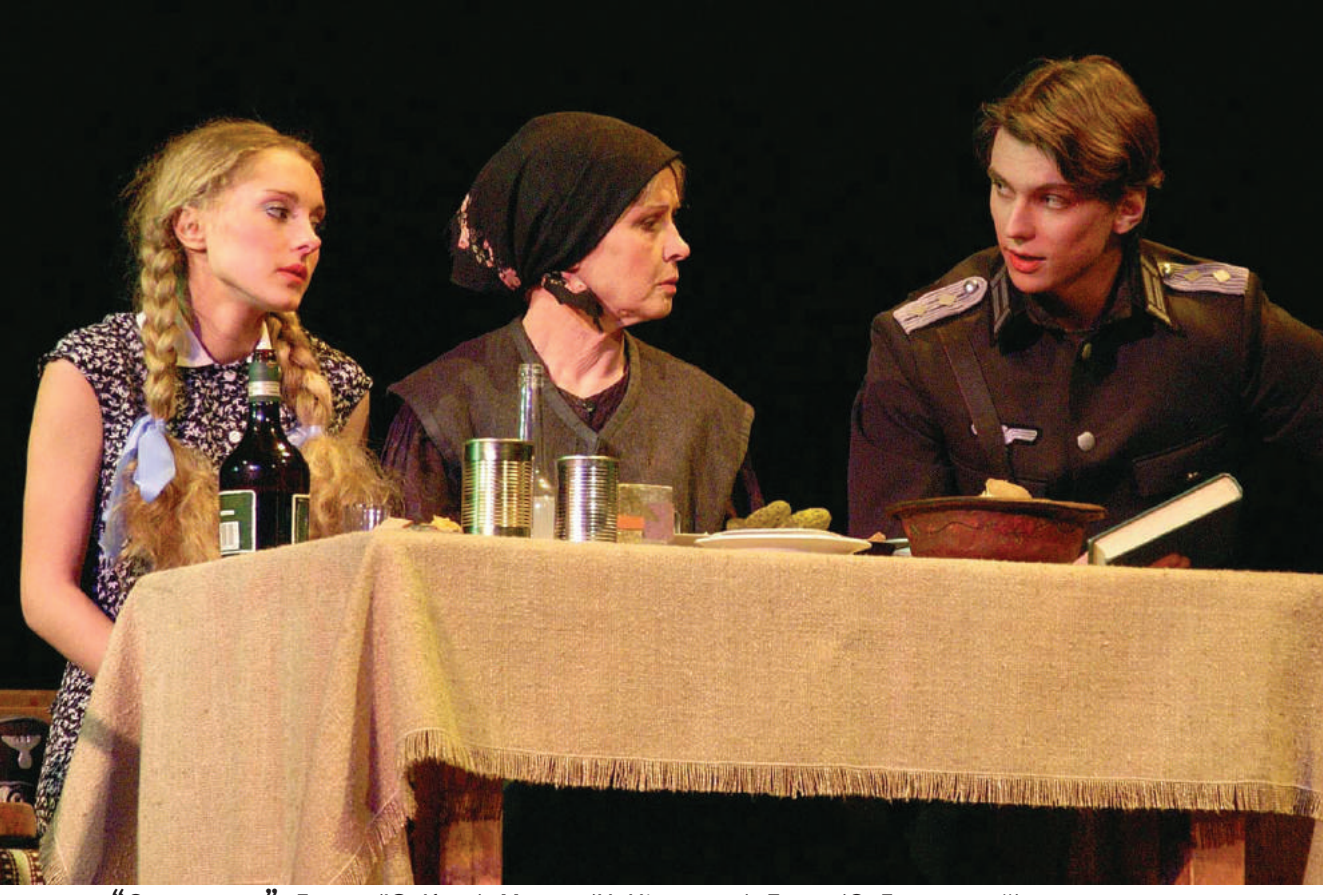
“Тев’є”. Степан (В. Сніжний), Голда (Н. Ніколаєва).

“Тев’є”. Федір (В. Янчук), Хава (І. Шестерикова).

“Тев’є”. Менахем (А. Лозовський).

“Суперники”. Домна (Ю. Крет), Марфа (Н. Ніколаєва), Ераст (С. Лозовський).

– 642 –

“Суперники”. Марфа (Н. Ніколаєва), Домна (Ю. Крет).

“Суперники”. Ераст (С. Лозовський).

“Суперники”. Ераст (С. Лозовський), Домна (Ю. Крет).

“Як наші діди паруб ували”. Василина (Л. Ізарова-Мельничук), Савка (І. Білоус) дід Северин (В. Дяков).

“Як наші діди паруб ували”.
Олена (І. Шестерикова)

“Як наші діди паруб ували”.
Василина (Л. Ізарова-Мельничук).

“Як наші діди паруб ували”. Савка (І. Білоус), Олена (І. Шестерикова).

“Дамскіх справ майстер”. Химка (Н. Євтушенко).

– 645 –

Раїса Новаківська

“Одкровення від Івана”. Стефко (С. Строчан), Петро Григорович (А. Гаврюшенко), Іван (Г. Морозюк), Гриша (В. Дяков).

“Одкровення від Івана”. Анжела (А. Луценко), Волдирюк (А. Шевчук), Іван (Г. Морозюк), Колька (С. Лозовський), Василина (Н. Ніколаєва).

“Вишневий сад”. Єпіходов (С. Лозовський), Аня (Ю. Крет), Ранєвська (Н. Ніколаєва), Віра (К. Лапіна).

– 647 –

“Вишневий сад”. Гаєв (А. Куделя), Ранєвська (Н. Ніколаєва), Фірс (А. Гаврюшенко).

“Сміх лангусти”. Жорж Піту (О. Олексюк), Сара Бернар (М. Яриш).

“Закон”. Мусташенко (В. Янчук), Люда (Н. Годунок-Ніколаєва), Інна (А. Луценко).

“Алі-Баба і сорок розбійників”. Режисер В. Підцерковний.

“Алі-Баба і сорок розбійників”.

В. Смєхов. **“Алі-Баба і сорок розбійників”.**

“Різдвяна ніч”.

“Різдвяна ніч” за народним Вертепом, записаним М. Маркевичем. Режисер С. Брижань.

Сцена з вистави **“Різдвяна ніч”**.

Сцена з вистави **“Лісова пісня”**
У ролі Лесі Українки — Олена Подолець.

Сцена з вистави **“Різдвяна ніч”**.

Сцена з вистави **“Лісова пісня”**.

Сцена з вистави **“Лісова пісня”**.

Сцена з вистави **“Бременські музиканти”**.

За мотивами казки братів Гримм. **“Бременські музиканти”**. Режисер В. Клімчук.

– 654 –

Сцена з вистави **“Бременські музиканти”**.

Я. Стельмах. **“Стережися лева”**. Режисер А. Поляк.

Сцена з вистави **“Коза-дереза”**.

Сцена з дитячої комічної опери М. Лисенка **“Коза-дереза”**. Режисер Л. Попов.

Сцена з вистави **“Коза-дереза”.**

Г. Владичіна. **“Допитливий Слоник”**. Режисер В. Клімчук.

С. Маршак. **“Теремок”**. Режисер В. Клімчук.

Ф. Шевяков. **“Мандрівка комедіантів”**. Режисер В. Долгополов.

– 658 –

Сцена з вистави **“Принцеса на горошині”** за мотивами казки Г.-Х. Андерсена. Режисер С. Єфремов.